

BIBLIOTECA CENTRAL
EX-LIBRIS

Bibliotheca de Sta Maria la R.l de Nauera
N. 4. C. 19.

DE SACRA

SCRIPTVRA EIVSQVE VSV, AC INTERPRETIBVS.

COMMENTARIVS.

IN QVO NON SOLVM AD SACRORVM BIBLIORVM STVDIVM, & ſacras Conciones formandas Inſtitutio traditur: Sed etiam ſelectorum librorum in vniuerſam Theologiam Speculatiuam, Practicam, & Poſitiuam, ſingularis, & in totam ſacram Scripturam vniuerſalis notitia perhibetur.

AVCTORE FABIANO
Iuſtiniano Genuenſe.
PRESBITERO CONGREG.
Oratorij de Vrbe.

R/ 925

PARISIIS,
Apud LAVRENTIVM SONNIVM, via Iacobæa, ſub Circino aureo.

M. DC. XVIII.

Imprimatur, ſi videbitur Reu^mo. P. Magiſtro Sac. Pal. Apoſt.

Cæſar Fidelis Vicesg.

FRANCISCI RVGERII Congregationis Somaſchenſis Sacerdotis Theologi, de Adm. R. D. Fabiani Iuſtiniani Genuenſis Presbyt. Congregat. Oratorij de Vrbe Commentario de Sacra Scriptura, &c.

Iudicium.

HVnc de ſacra Sriptura eiuſq; vſu, ac Interpretibus, Adm. R. D. Fabiani Iuſtiniani Genuenſis, Congreg. Oratorij de Vrbe Presb. Commentarium, mihi à Reuerendiſs. P. F. Ludouico Ystella, Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtro commiſſum, attento ſtudio perlegi, nec aliquid in eo quod Fidei vel bonis moribus officiat non modo non reperi; ſed omnia quæ ſacræ Scripturæ ſtudioſum & Oratorem ſacrum egregiè inſtruant, ac forment, tum ad pietatem, ſynceramque Fidem in pectoribus fidelium in ſerenaam, ex vberibus ſacræ Scripturæ fontibus, tùm ad promouendos affectus: ita vt non ſolùm ni-

hil politius, & limatius eſſe poſſe cenſeam, ſed nihil etiam vtilius: breuitate enim præſertim & facilitate delectatus auctor, amplam ſegetem Chriſtianæ facundiæ in manipulos mira induſtria collegit: vndè dicendi copiam depromere, ſententias deligere, ſacram doctrinam haurire liceat, planè admirabili ſtudio indicauit; modum declarando, quò intimi ſacræ Scripturæ eruantur ſenſus, germanè, & ſyncerè, ne dùm vult Orator eſſe, videatur impoſtor, & veterator; notando locos, quibus vel ab inſignioribus Interpretibus, vel egregijs auctoribus rerum, & verborum copia comparatur. Quem librum ſi familiarem ſibi faciet ſacer Orator, hauriet quantum ſatis eſt, vt ait Seneca, victoriæ. Quare publicæ commoditati commodanda opera eſt prodire in lucem debet egregium opus, & perneceſſarium illis, qui ſacras literas, & Chriſtianam eloquentiam profitentur.

Franciſcus Rugerius qui ſupra.

Imprimatur, Fr. Thomas Pallauicinus Bononien. Magiſter, & Reuerendiſs. P. Fr. Ludouici Yſtella S. P. Apoſtolici Magiſtri Socius Ord. Præd.

NICOLAI MARIÆ MODAFFARI S. T. D.

Rectoris S. Thomæ in Parione.

AD AVCTOREM EPIGRAMMA.

RImari quicunque adytis vult omnia ſacris,
Et ſuperûm Regis noſcere conſilia:
Quicunque abſtruſos animo luſtrare receſſus,
Quæque oracla Dei viuifica AVRA dedit:
Piſcari eloquio populos quicunque frequentes?
Quique Deo innumeros gignere voce cupit,
Inſtanteſque aperire metus, & Numinis iras,
Et quæ virtutis præmia quiſque ferat:
Te, FABIANE ducem, ſi quid ſapit ille, ſequatur:
Vnus multorum pondus, & inſtar habes:
Nam quæ multorum dudum ſapientia pandit,
Æterno hoc dignum nomine pandit opus.

FRANCISCI RVGERII MEDIOLANENSIS.

Clerici Regularis Congregationis Somaschæ.

AD AVCTOREM EPIGRAMMA.

Dvlcia diuinis quæ libas mella viretis,
Diuini & verbi IVSTINIANE fauos,
Si sacer Orator ruptis alueatibus ipsis,
Acrius ardenti mente liquata leget,
Quos non cœlestes fundet sacra lingua liquores?
Auribus æthereum dulceque manna fluet?
Ah video Christi sacra dulcore solutas,
Quàm sacer Orator, te duce, reddet eues.

AVCTORIS PRÆFATIO.

AD LECTOREM.

APES quidem imitatus, Lector optime, mella ex floribus delibare inſtitui; vt quibus otium haud ſuppetit fuſiores de hac, quam ſcripſi, materia tractationes peruoluendi, hoc meo commentariolo habeant, vnde ſuis votis aliquo pacto ſatisfaciant: quod an fuerim aſſecutus, aliorum eſto iudicium.

Vidi de Sacra Scriptura, & de ſacro Concionatore Antiquiores, & recentiores omnes, quos potui; à quibus tamen ita ſuccum elicui, vt ſemper cauetim, ne actum agerem: licet optimè per-

ſpectum haberē non eſſe illa ſpernenda, quæ iterum tractanda ſumuntur; cum nihil in rerum naturâ adeò perfectum ſit, cui aliquid adijci non poſſit, & quiuis vel ex eo laudem cenſendus ſit promereri, quòd pro ſuæ doctrinæ qualitate in re optima elaboret.

Auctores ex ſelectioribus mihi notos, ad doctrinam ſtudioſorum ſacræ Scripturæ, & Concionatorū indicaui quantùm ſufficere vtriſque ſum arbitratus: quos tamen in ſacra Biblia, vel vniuersè, vel ſingulatim ſcripſiſſe noui, iuxta eorundem ſacrorum Bibliorum ordinem omnes recenſui, vt eiſdem facerem ſatis.

Emiſi annis præteritis Indicem vniuerſalem, ex quo qui volet pleniorem de ſingularum materiarum Scriptoribus cognitionem habere poterit. Cæterum ita ſcripſi, vt non mihi; ſed rationi, & auctoritati credendum duxerim, ſtylum quoad potui pedeſtrem, & vernaculo ſimilem, nullamque lucubrationē redolentem, iuxta S. Hieronymi monitum, imitatus: *Neque enim, vt ille ait, de Scripturis diſputantem decet Ariſtotelis argumenta conquirere; nec ex flumine Tullianæ eloquentiæ ducendus eſt riuulus, nec auges Quintilianis floſculis, & ſcholari declama-*

S. Hieron. epiſt. to. 3. in quæſtionibus ad Damaſum, q. 2. in fine.

tione mulcendæ, pedestris, & quotidianæ similis, & nullam lucubrationem redolens, oratio necessaria est, quæ rem explicet, sensum edisserat, obscura manifestet, non quæ verborum compositione frondescat. Vnde cum eodem dicere libet: *Sint alij diserti, laudentur, vt volunt, inflatis buccis, spumantia verba trutinent: mihi sufficit loqui, vt intelligar, vt de Scripturis loquens, & disputans, scripturarum imiter simplicitatem.* Idem ibid.

Quòd si dum fercula, dapes, & mella lectissima tibi parare intendo, fortè incuria, & fragilitate humana, quod Giezi Eliſæi discipulo legimus contigisse, amaras colloçyntindas, me collegisse aliquando animaduerteris; diuinis tantummodo eloquijs datum esse considera, quæ pro incomparabili sui synceritate argẽto septies igne probato comparat Psaltes, nullam amaritudinem retinêre; & libens, vt dulcescere valeant, farinam cum Eliſæo appone, corrige, & ignosce. Vale. 4 Reg. 4 39. Psal. 11. 7.

INDEX
CAPITVM
LIBRI PRIMI
PARTIS PRIMÆ.

Cap. I. *De varijs Sacræ Scripturæ nominibus.* Pag. 1.

Cap. II. *De Auctoritate ſacræ Scripturæ, & de maxima qua tractari debet reuerentia.* 3

Cap. III. *De ſacræ Scripturæ verſionibus Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis.* 10

Cap. IV. *De ſacræ Scripturæ Græca Verſione Septuaginta Interpretum.* 14

Cap. V. *De ſacræ Scripturæ reliqui Græcis interpretationibus.* 18

Cap. VI. *De ſacræ Scripturæ latinis editionibus, & primò de vulgata, & eius auctoritate.* 21

Cap. VII. *De ſacræ Scripturæ reliquis latinis Catholicorum interpretationibus.* 25

Cap. VIII. *De Bibliis Auguſtini Iuſtiniani Epiſcopi Nebienſis Complutenſibus Regijs & Latinis ex Græcis Septuaginta Interpretum.* 29

Cap. IX. *De vulgaribus ſacræ Scripturæ Interpretationibus.* 32

Cap. X *De ſacræ Scripturæ neceſſitate, & vtilitate* 34

Cap. XI *De ſacræ Scripturæ difficultate, & eloquentia.* 39

Cap. XII. *De ſacræ Scripturæ ſenſibus.* 44

Cap. XIII. *De ſacræ Scripturæ ſtudio ad ſenſus eius percipiendos neceſſario.* 48

Cap. XIV. *De ſacræ Scripturæ quibuſdam regulis ad eius ſenſus percipiendos neceſſarijs & de au-*

Ctoribus, qui de illis scripserunt. 53
Cap. XV. *De sacræ Scripturæ adiumentis quibusdam, & studijs ad eius sensuum intelligentiam necessarijs.* 58
Cap. XVI. *Ex Patribus & Neotericis selectiores ad sacrarum Scripturarum sensuum intelligentiam assequendam.* 65

Libri Primi Partis Secundæ.

Cap. I. *De singulis sacræ Scripturæ libris Canonicis Veteris, ac Noui Testamenti, & de aliquibus ex selectioribus, qui in illos scripserunt.* 78
Cap. II. *De Quinque libris Moysis siui Pētateucho.* 82
Cap. III. *De libro Geneſis.* 83
Cap. IV. *De libro Exodi.* 85
Cap. V. *De libro Leuitici.* 86
Cap. VI. *De libro Numerorum.* 87
Cap. VII. *De libro Deuteronomij.* 87
Cap. VIII. *De libro Ioſue.* 88
Cap. IX. *De libro Iudicum.* 89
Cap. X. *De libro Ruch.* 91
Cap. XI. *De libris Regum.* 91
Cap. XII. *De libris Paralipomenon.* 92
Cap. XIII. *De libro Eſdræ.* 93
Cap. XIV. *De libro Tobiæ.* 94
Cap. XV. *De libro Iudith.* 95
Cap. XVI. *De libro Eſther.* 96
Cap. XVII. *De libro Iob.* 97
Cap. XVIII. *De libro Pſalmorum.* 98
Cap. XIX. *De libro Prouerbiorum.* 100
Cap. XX. *De libro Eccleſiaſtes.* 101
Cap. XXI. *De libro Cantici Canticorum.* 102
Cap. XXII. *De libro Sapientiæ.* 104

INDEX

Cap. XXIII. *De libro Eccleſiaſtici.* 106
Cap. XXIV. *De libris prophetarum Maiorum.* 107
Cap. XXV. *De prophetia Iſaiæ.* 108
Cap. XXVI *De prophetia Ieremiæ.* 109
Cap. XXVII. *De libro Thrænorum.* 110
Cap. XXVIII. *De prophetia Baruch.* 112
Cap. XXIX. *De prophetia Ezechielis.* 113
Cap. XXX. *De prophetia Danielis.* 114
Cap. XXXI. *De libris Prophetarum Minorum.* 115
Cap. XXXII. *De prophetia Oſeæ.* 116
Cap. XXXIII. *De propheiia Ioelis.* 117
Cap. XXXIV. *De Prophetia Amos.* 117
Cap. XXXV. *De prophetia Abdiæ.* 118
Cap. XXXVI. *De prophetia Ionæ.* 119
Cap. XXXVII. *De prophetia Michææ.* 119
Cap. XXXVIII. *De prophetia Nahum.* 120
Cap XXXIX. *De prophetia Habacuc.* 120
Cap. XL. *De prophetia Saphoniæ.* 121
Cap. XLI *De prophetia Aggei.* 122
Cap. XLII. *De prophetia Zachariæ.* 122
Cap XLIII. *De prophetia Malachiæ.* 123
Cap. XLIV. *De libris Machabeorum.* 124
Cap. XLV. *De Nouo Teſtamento.* 126
Cap. XLVI. *De Quatuor Euangeliorum libris.* 126
Cap. XLVII. *De Euangelio S. Matthæi.* 131
Cap. XLVIII *De Euangelio S. Marci.* 133
Cap. XLIX. *De Euangelio S. Lucæ.* 134
Cap. L. *De Euangelio S. Ioannis* 136
Cap. LI. *De libro Actuum Apoſtolorum.* 138
Cap. LII. *De Epiſtolis B. Pauli.* 139
Cap. LIII. *De Epiſtola B. Pauli ad Romanos* 144
Cap LIV. *De Epiſtolis B. Pauli ad Corinthios.* 145
Cap. LV. *De Epiſtola B. Pauli ad Galatas.* 145

CAPITVM.

Cap. LVI. De *Epistola B. Pauli ad Ephesios.* 146
Cap. LVII. De *Epistola B. Pauli ad Philippenses.* 147
Cap. LVIII. De *Epistola B. Pauli ad Colossenses.* 147
Cap. LIX. De *Epistolis B. Pauli ad Thessalonicenses.* 147
Cap. LX. De *Epistolis B. Pauli ad Timotheum.* 148
Cap. LXI. *De Epistola B. Pauli ad Titum.* 149
Cap. LXII. De *Epistola B. Pauli ad Philemonem.* 150
Cap. LXIII. De *Epistola B. Pauli Apostoli ad Hebreos.* 151
Cap. LXIV. De *Epistolis Catholicis.* 152
Cap. LXV. *De Epistola B. Iacobi.* 153
Cap. LXVI. De *Epistolis B. Petri.* 156
Cap. LXVII. De *Epistolis Ioan. B. Apostoli.* 159
Cap. LXVIII. *De Epistola Catholica B. Judæ Apostoli.* 161
Cap. LXIX. *De Apocalypsi B. Io. Apostoli.* 163

Libri Secundi Partis Primæ.

Cap. I. *De spectantibus ad personam Concionatoris, & primum de natura & vocatione.* 167
Cap. II. *De probitate, & insigni vitæ sanctimonia, Sacro Concionatori necessaria.* 200
Cap. III. *De doctrina, & studio Sacro Concionatori necessario, deq; accommodo doctrinarum præcipuè Philosophorum, Patrum, & Sacrarum Scripturarum in sacris concionibus usu.* 204
Cap. IV. Sacra Bibliotheca selecta.
In qua primùm recensentur ex selectioribus Historicis & memorabilium exemplorum, & miraculorum Enarratoribus, nonnulli Sacro Concionatori magis congruentes. 210
De sanctorum historijs. 218
De exemplis memorabilibus historijsq; selectis,

& miraculis. 220
Cap. IV. Pars Altera. Ex ſelectioribus Theologis Scholaſticis Practicis, & Poſitiuis, nonnullis ſacro Concionatori magis congruentes 226
De ſcriptoribus in totã Angelici Doctoris sũmam. 227
De ſcriptoribus in Primam eiuſdem Angelici Doctoris Partem. 228
In Primam Secundæ. 230
In Secundam Secundæ. 231
In Tertiam Partem. 232
De Theologicis Controuerſijs contra Hæreticos ex Neotericis ſelectioribus ſcriptores. 233
Contra Iudæos ex ſelectioribus Neotericis. 235
Contra Saracænos ex ſelectioribus. 236
Contra Gentiles & Ethnicos ex ſelectioribus. 230
Concilia & Decreta Summorum Pont. 237
Ex ſelectioribus de caſibus vt vocant conſcientiæ. 238
De Beneficijs ex ſelectioribus. 242
De Cenſuris. 242
De Confeſsione, ſeu Pœnitentia. 243
De Eccleſiæ ritibus. 243
De Epiſcopis & eorum officio. 243
De Irregularitate. 244
De Matrimonio. 244
De Miſſa. 246
De Præceptis Decalogi ex ſelectioribus. 245
De Regularibus. 245
De Reſtitutione. 246
De Simonia. 246
De Strigibus & rebus Magicis ex ſelectioribus. 246
De Vſuris. 246
Ex ſelectioribus auctoribus in Euãgelia Dominicalia Quadrageſimalia, & Feſtiua Sãctorũ per annũ. 247

CAPITVM.

In Euangelia Dominicalia totius anni. 250
In Euangelia Dominicalia per Aduentum. 250
In Euangelia Quadrageſimalia, & Feſtiua de Sanctis. 251
In Euangelia Feſtiua de Sanctis ex ſelectioribus. 252
De Particularibus Concionibus. 252
Ex ſelectioribus de locis communibus pro ſacris Concionibus. 253
Ex ſelectioribus auctoribus libellorum, vt vocant, ſpiritualium. 255
De Chriſti Vita, & myſterijs ex ſelectioribus. 260
De Chriſti Paſſione. 260
De Beatiſſimæ Virg. Deiparæ Vita, myſterijs, & laudibus. 261
De Angelorum cuſtodia & miniſterio. 263
De Auxilijs diuinæ gratiæ. 263
Cap. IV. *Pars Tertia. Ex Patribus nonnulli ſacro Concionatori magis congruentes.* 264.
Cap. IV. *Pars Quarta. De Bibliorum concordantijs, lexicis, dictionarijs, & emendorum librorum perpetuis regulis.* 277

Libri Secundi Partis Secundæ.

Cap I. DE *Inuentione.* 280.
Cap. I. *Pars altera. De Inuentione in ſingulis dicendi generibus.* 290
Cap. II. *De diſpoſitione.* 298
Cap. II. *Pars altera. In omni Concionum genere particulares diſpoſitiones.* 302
Cap. III. *De Elocutione.* 310
Cap. III. *Pars altera. De figuris elocutioni magis congruentibus.* 316
Cap. IV. *De Amplificatione.* 325
Cap. V. *De Memoria.* 390

INDEX

Cap. VI. *De Pronuntiatione siue actione.* 333
Cap. *Vlt. De Sacri Concionatoris prudentia.* 347

Indicis Capitum Finis.

CVNCTAS ILLVSTRAT
ECCLESIAS.
Offic. Eccleſiaſt.

AVE LVMEN LVCIDISSIMVM
QVO MVNDVS ILLVSTRATVR.
Ephræm Orat. de Deipara.

DE SACRA SCRIPTVRA.

LIBRI PRIMI PARS PRIMA.

De varijs Sacræ Scripturæ Nominibus. Cap. I.

CVM excellentium rerum natura, vel S. Thoma teſte, ea ſit, vt ſimul, prout eſt in ſe ipſa, captum noſtrum excedens, intelligi nequeat, factum cernimus, vt pluribus à nobis, prout diuiſim illam cognoſcimus, nominibus diſtinguatur. Quod maximè, ob ſupremam ſui celſitudinem, & eminentiam illi volumini, in quo vtriuſque Teſtamenti libri cõtinentur, contigit; dum illud, modò ſacram Scripturam, modo ſacra Biblia, modo Teſtamentũ Dei, Pactum, Fœdus, Chirographum, Legẽ, Euãgelium, Verbum Dei, Theologiam poſitiuam, aliiſque plurib. nominibus compellamus, Et quidem merito: nam *ſacra Scriptura*, vel etiam abſolutè *Scriptura* idcirco dicitur, quòd ſolum penè dignum ſit, quod Scripturæ mandetur: vnde Græcè κατ' ἐξοχὴν vocatur, quòd illud ſit, quòd falſum, erroneum, aut

S. Tho. 1 p. q. 13. art. 1.

turpe nihil contineat, ſed verè ſancta omnia: nam cætera, quæ de rebus humanis, vel inanibus ſcribi ſolent volumina, cum plurimis erroribus ſcateant, ſcribi vix debent. Vnde Auguſtinus: *Non*, inquit, *illæ innumerabiles, & impiæ fabulæ, quibus vanorum plena ſunt carmina poëtarum, vllo modo noſtræ conſonant libertati: Non Oratorum inflata, & expolita mendacia, non denique ipſorum Philoſophorum garrulæ argutiæ, qui vel prorſus Deum non cognouerunt, vel cum cognouiſſent, non ſicut Deum glorificauerunt. Abſit omnino, vt iſtorum vanitates & inſaniæ mendaces, ventoſæ nugæ, at ſuperbus error, rectè liberales literæ nominentur, hominum ſcilicet infœlicium, qui* Dei *gratiam, per Ieſum* Chriſtum Dominum *noſtrum, qua ſola liberamur, de morte corporis huius, non cognouerunt, nec in eis ipſis, quæ vera ſunt, cenſuerunt.* Hæc ille.

Aug. epiſt. 111. ad Memor.

Dicitur etiam Scriptura *Sacra*, quia Scriptores illius non ambitione aliqua, aut gloriæ aucupandę ſtudio, vt prophani ſcriptores incitati, calamum arripuerunt, ſed Deo mouente, illuſtrante, & calamum dirigente, vt 2. Petri cap. 1. dicitur. Vel etiam quia, vt Sacra, debet inuiolabiliter cuſtodiri, & ab vſibus prophanis ſeparari.

Dicitur *Biblia*, per excellentiam, quòd, cum libros vtriuſque Teſtamenti à Spiritu ſancto dictatos contineat, omne genus librorum humanorum, omneſque eorum Bibliothecas longè poſt ſe relinquat.

Dicitur *Teſtamentum Dei*, quòd Dei, & Chriſti teſtatoris voluntatem, ordinationemque contineat, de quo latè Apoſtolus Paulus in epiſt. ad Hebręos, quã prope ſignificationem etiã retinẽt voces: *Pactum, Fœdus, Chirographũ, Lex*, &c.

Dicitur *Verbum Dei*, quòd, Deo auctore, inſpiratum ſit hominibus, qui illud ſcripſerunt, vt ſequenti capite demonſtrabimus, quodque eius voluntatem, & res admirabiles, ſanctas, ineffabiles, indeab initio Mundi conditi cum Angelis,& hominibus ab ipſo geſtas enarret.

Dicitur tandem *Theologia*, quia ſermonem, ſcientiam,ad doctrinam de Deo,rebuſque diuinis continet. *Poſitiua*, quia plenis verbis ſententiam ponit,ad eius etiam, quam vocant ſcholaſticam,diſtinctionem, quæ per ratiocinationes, definitiones,diuiſioneſque obſcuriores, ſeu latentes,è ſcripturis ſanctis ſententias elicit.

De *Auctore ſacræ Scripturæ,& de maxima, quæ tractari debet reuerentia. Cap. II.*

DEum auctorem eſſe ſacrę Scripturæ.Petrus Apoſtolus in ſecunda ſua epiſtola manifeſtè nos docuit, dum ait: *Non enim voluntate humana allata eſt aliquando prophetia; ſed Spiritu ſancto inſpirati, loquuti ſunt Sancti Dei homines:* neque enim Prophetæ, & ſacrorum librorum ſcriptores pro voluntate ſua ſcripſerunt, vel prophetarunt:ſed prout diuinus Spiritus ipſos ad ſcribendum mouebat. 2. Petr. cap. 1 21.

Mouebat autem illos diuinus Spiritus,non ſicut à malis ſpiritibus arreptitij mouẽtur, vt perperam Montaniſtæ, ſeu Phrygaſtæ hæretici, à Baſilio,Hieronymo,& Epiphanio confutati docuerunt:ſed mouebat eos,incolumi ſemper vſu liberi arbitrij. Abhorret enim à ratione diuinæ præſentię,vt amentem reddat,quem implet ſapientia: & vt,qui præbet aliis vtilitatem, nihil ex propriis ſermonibus capiat vtilitatis: mouebat, inquam,eos, impellebatque (ſemper aſſi- *Baſilius & Hieron. in Proœm. Iſaiæ. Epiph. hæreſi. 48.*

ſtendo, ne à veritate deficerent) ad ea ſcribenda quę vel non nouerant, ea reuelando, cuius generis multa ſibi fuiſſe reuelata, teſtatur Dauid, dicens: *Incerta, & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi.* Vel quæ nouerant, ſpeciali quadam aſſiſtentia, ad ea ſcribenda dirigendo, ne in viſis aut ſcitis, vel in minimo fallerentur, aut fallerent. Vt enim Auguſtinus ait: *Si in aliquo ſacro libro vel minima falſitas reperiretur, totius libri certitudo periret, & niſi ſcriptor ſacer peculiari Spiritus ſancti aſſiſtentia dirigeretur, etiam in iis, quæ vidit, & nouit, facilè per obliuionem, aut affectum non purum in aliquam falſitatem incideret, vt ſit ſubinde apud Hiſtoriographos:* Vel demum non ſolum res occultas, quæ non nouerunt, reuelando; vel ad res notas ſcribendas eoſdem incitando, & ne errarent dirigendo, & veluti manutenēdo: ſed etiam verba ipſa ſingula, quibus ſcriberent, & modum connexionis verborum illis inſpirando, & veluti dictando.

Pſal. 5. 8.

Aug. epiſt. 8. ad Hier.

Non tamen deſunt, qui aſſerant verborum compoſitionem, &c. ſæpè ſcientiæ, & induſtriæ ſacri ſcriptoris à Spiritu ſancto relicta fuiſſe. Licetne in ſcribendo errarent, eiſdem ſemper aſtiterit, quod ex eo probare cōtendunt, quod ſcriptor ſecundi libri Machab. aſſerat ſe abbreuiatorē eſſe, & opus aſſumpſiſſe laboribus plenum: cuius laboris nulla infuiſſet, vt dicunt, neceſſitas, ſi verba Spiritus ſanctus dictaſſet. Et ex eo, quod plurima ſacra Scriptura contineat, quę indigna videntur dictamine Spiritus ſancti, vt ſunt quæ in libro Tobiæ memorantur de cane, qui iuniorem Tobiam in peregrinatione ſequutus eſt: & illa, quæ Paulus ad Timotheum ſcribit,

2. Machab. 2

2. Timot. 4. 13.

dum ait: *Penulam, quam reliqui Troade, veniens afer tecum*, vel illa, quæ ſupra dicit: *Lucas eſt mecum ſolus*, quæ & ſimilia indignum cenſent dicere, quod à Spiritu ſancto ſint verbatim dictata, non animaduertentes, vt ſacri docent Doctores, talium fieri in ſacris literis mentionem ad veritatem facti exprimendam. Et verè cur, quod factum, eſt non dicatur? Et ſi apud prophanos in fabulis cũ iſtiuſmodi leguntur narrationes laudantur, vt apud Homerum, quod veritatem ſcilicet rectè imitentur: cur, dum exprimuntur in ipſa veritate, non laudabuntur, præſertim cum ea ipſa multum etiam afferant non cognitionis tantum, ſed etiam actionis? *Verſ.* 11. *Homerus. Odiſſ.* 15 & 16.

Quare his non obſtantibus, dicendum puto, omnia, quæ in ſacris Scripturis ſunt, à Spiritu ſancto eſſe, ſecũdum res, verba, & modum compoſitionis verborum, ita vt ſinguli ſacri ſcriptores cum Dauide dicere poſſint: Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis: ſintque eorum verba ita à Spiritu ſancto determinata, vt ſunt characteres, qui ab ipſo ſcribente calamo determinantur. Quod Gregorius manifeſtè docuit, dum de libro Iob verba faciens: *Quis*, inquit, *hæc ſcripſerit, valdè ſuperuacuè quæruntur, cum tamen auctor libri Spiritus ſanctus fideliter credatur, ipſe igitur hæc ſcripſit, qui hæc ſcribenda dictauit: Ipſe ſcripſit, qui & illius operis inſpirator extitit.* Quod ſimilitudine deinde pereleganti ſic explicat: *Si magni cuiuſdam viri ſuſceptis epiſtolis legeremus verba, eaque quo calamo fuiſſent ſcripta, quæreremus, ridiculum profecto eſſet, ſi non epiſtolarum & auctorem ſcire, ſenſumque cognoſcere, ſed quali calamo earum verba impreſſa fuerint, indagare ſtuderemus.* *Gregor. in proœm. Moral. cap.* 1.

Cum ergo rem cognoſcimus, ciuſque rei Spiritum ſanctum auctorem tenemus, qui ſcriptorem quærimus, quid aliud agimus, niſi legentes literas, de calamo perſcrutamur? Ex quibus verbis infertur, quòd, licet ſcripſerint Moyſes, Prophetæ, Euangeliſtæ, Paulus, & alij ſacræ Scripturæ libros, atque epiſtolas; non tamen Moyſis, aut cæterorum libri, aut epiſtolæ ſunt dicendæ, ſed libri, aut epiſtolæ Dei, cum in illis non ſolum ſententię, ſed etiam verba ſingula, & apices, Deo dictante, ſcripti ſint. Apoſtolis tamen, Prophetis, aliiſque ſacris ſcriptoribus ita vſus eſt Deus, vt ſicuti ſupra innuimus, ſeruato cuiuſque eorum ingenio, omnia ſcribi voluerit. Sic Iſaias, qui vrbanus, & in aulis Regum fuerat verſatus, vt ſtylo eleganti ſcriberet, voluit; & Amos, qui erat ruſticus voluit vt ipſo dicendi modo ſuam ruſticitatem, vt ait Hieronymus, referret, & quia ſunt etiam variæ gratiarum diuiſiones Spiritus ſancti, alios in ſcribendo clarius voluit illuſtratos, vt Ieremiam, alios vero minus claré, vt auctorem libri ſecundi Machabæorum. Vnde per Oſeam Dominus, *Locutus ſum*, inquit, *ſuper prophetas, & ego viſionem multiplicaui, & in manu prophetarum aſſimilatus ſum.* quod ſanè factum eſt, dum eorum ſe accommodans ingenio, factus eſt quaſi eorum ſimilis, eorum, inquam, ſtylo, & dicendi genere vtens: dum tamen in ipſa ſermonum diuerſitate vnus eſſet Deus, qui loqueretur: quemadmodum eadem manus, iuxta calamorum diuerſitatem, diuerſos omnino exprimit characteres. Quare licet ſacrorum librorum verba tribui poſſint Apoſtolis, & Prophetis, rectius tamen Deo, qui illis eſt vſus,

Hieron. in prologo Amos.

Oſeæ 12. 10.

adſcribuntur, quemadmodum ſciſſio rectius manui, quam enſi, vel gladio tribuitur. Sicut itaque illa ſancta quatuor animalia apud Ezechielem, *Vbi erat impetus ſpiritus, illuc gradiebantur, nec reuertebantur, cum ambularent*: Ita ſacri ſcriptores à Spiritu ſancto in ſcribendo ſic agebantur, vt nequaquam aliquando ex propriis loquentes retrocederent. Dicimus igitur iuxta probabiliorem ſententiam, ſacris ſcriptoribus, non ſolum ſenſum, ſed etiam verba, & apices à Spiritu ſancto in ſacris Scripturis fuiſſe dictatos: Vnde meritò Doctores noſtri verbatim illa recitant, & explicant: vt etiam interdum legimus factum à ſacris Scriptoribus noui Teſtamenti, dum veteres citant ſcripturas, cum ab ipſis verbis pendeat veritas ſententiarum. Nam quorſum ſacrarum literarum interpretes, tam attentè ſingula ſacræ Scripturæ verba expendenda exiſtimarent, niſi eadem a Spiritu ſancto dictata intelligerent? ET ſané, ſi nihil aliud in Scriptura ſacra agnoſceremus, niſi aſſiſtentiam Spiritus ſancti, qua veluti manu tentus ſit, & directus ſacer Scriptor ne erret, difficile eſſet aſſignare differentiam inter talem Scripturam ſacram, & definitiones Conciliorum, quoniam & iſtæ ſcriptæ ex directione Spiritus ſancti, infallibilem continent veritatem. Ezechiel. 1. 12.

Quare ſatis conſtat omnia, quæ in ſacris Scripturis habentur & ipſa verba, & apices eſſe à Spiritu ſancto. Quod verum cenſeo non ſolum de ſacra Scriptura, prout in principio fuit ab eodem Spiritu dictata: ſed etiam prout exiſtit in noſtra Vulgata Latina editione, ſicuti innuere ſatis apertè videntur verba Concilij Tridentini,

Conc. Trid. sess. 4. in decreto de canonicis scripturis.

quæ sic se habent: *Si quis autem libros ipsos integros* (intellige sacræ Scripturæ) *cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur pro sacris, & canonicis non susceperit: & traditiones prædictas sciens, & prudens contempserit, Anathema sit.*

Quare si libri vulgatæ Latinæ editionis integrè, cum omnibus suis partibus sunt suscipiendi, tanquam sacri, & canonici, prout leguntur, constat eos in omnibus suis partibus, etiam prout leguntur, verbatim à Spiritu sancto fuisse inspiratos, licet multa librariorum incuria in eos menda irrepserint, quæ à Patribus deinde ipsius Cõcilij auctoritate deputatis sublata fuere.

Non igitur oportet accipere, quæ in sacra Scriptura traduntur quasi ex hominibus veniãt.

Procopius Gazæus præfatione in Genesim.

Nam quemadmodum, vt pulchrè, & scitè Procopius, regius minister, regis vocem, & præceptum imitatur, dicens, iussi, sententiam tuam declaraui, sic prophetæ sancti, magni illius Regis præcones, eius quoque vocem imitati sunt, & sermonis illius ministri fuerũt, ab ipso tamen angulari lapide Christo Iesu fulti. *Nec illas quidem*, inquit Chrysostomus, *quæ tenues esse putantur, Scripturarum sententias prætermittamus: nam & ipse de Spiritus gratia sunt: Spiritus autem gratia, numquam parua est, aut vilis, sed magna, & mirabilis, & dantis munificentia digna.* Hæc ille.

Chrys. hom. 1. ad populum.

Feuard. in præfat. ad Sixt. V. P. Max.

Ex quo elicitur quanta sint reuerentia sacræ Scripturæ verba tractanda, sanè, vt optimè Feuardentius obseruat, pij solent viri cum sancto Francisco illa vbicunque scripta inuenerint in locis illicitis colligere, & in locis honestis reponere. quin Iudæis olim piaculum publicis ieiu-

niis expiãdum exiſtimatum fuiſſe aſſerit, ſacros codices ſuper nudam terram deponere, aut illotis manibus attingere, aut in ſuis Synagogis à Leuita circumlatos non religioſiſſimè venerari, ſimulque adorare. Et ex Ariſtæa commemorat Ethnicos, earum partem ante bis mille annos in linguam ſibi notam tranſlatam, in publica Bibliotheca collocaſſe, & tanquam diuina oracula ſuſpexiſſe, & exoſculatos fuiſſe. His accedit, vt idem obſeruat, quod in eos, qui aliquo pacto illa contempſiſſe noſcuntur miris modis vltio diuina deſæuijt. Hanc enim ob cauſam horrendo planè modo in belluinos mores transformatus eſt Nabuchodonoſor, & Diocletianus lingua vermibus corroſa, ſibi ipſi vim intulit prius corporis tabe, mentiſque inſania correptus, & Proculus Genſerici Vvandalorum Regis miniſter, ſibi fruſtulatim linguam dentibus lacerans, fœda morte ſublatus eſt, quod ſacra volumina flammis voracibus publicè concremarit. Addit ex Euſebio Theopompum nonnulla ex Hebræorum libris Græca oratione conatum exornare, mentis turbatione illico fuiſſe correptum, & Theodectem tragœdum, cum ad quandam fabulam etiã aliqua ex illis deſumpta aptare vellet, continuo captum luminib. Alium quoque, Philone referente, nominis Abrahæ commutationem irridentẽ, & contumelioſis verbis identidem exagitantem, veſaniæ ſuę pœnas impura, & præpoſtera morte perſoluiſſe. Quibus ſanè cœleſtis iræ, ac diuinæ vltionis exemplis, contemptores, hoſteſque diuinorum librorum, ipſius quoque Dei viuentis eorum auctoris contemptores, ac hoſtes eſſe conuincuntur.

Ariſtæas.

Dan. 4.
Euſeb. lib. 8. hiſt.
Niceph lib. 7. c 4.
Sigebert.

Euſeb. lib. 8. præp. Euang. c. 1.

Phil. lib. de mut. nom. in ſac. lit.

Conc. 1. Arelat. c. 13. Quare optimo iure Patres Arelatenſes eos ex ordine Cleri ſubmouerunt, qui Scripturas ſanctas perſecutoribus dediſſe probarentur, & Patres Tridentini Concilij quaſi temeratores, & violatores verbi Dei eos ſeuerè coërceri iuſſerunt, qui quomodolibet earum verba, & ſententias ad ſcurrilia, fabuloſa, adulationes, detractiones, ſuperſtitionesve detorquerent. *Nihil enim in illis eſt*, vt ait Hieronymus, *quod non luceat, & ſplendore ſuo mundum illuminet, vt etiam quæ parua putantur, Spiritus ſancti fulgeant maieſtate.*

Tridentini ſeſſ. 4.

Hier. epiſt. ad Iulian.

De ſacra Scripturæ verſionibus Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis. Cap. III.

TRes cæteris antiquiores, veteris teſtamenti verſiones, Hæbraicam, Chaldaicam, & ex parte Syriacam fuiſſe, nullus, qui benè ſapiat, dubitat. Verùm cẽſent aliqui Hebraicam, tempore captiuitatis Babylonicæ perijſſe, quando ſcilicet euerſa fuit ciuitas, & Templum incenſum, ac deinde ab Eſdra rurſum, Spiritu ſancto ſuggerente, & dictante omnia, ſicuti antea factum fuerat, reſtitutam. Quia tamen, vt erudite Card. Bellarminus docet, non niſi libri Apochryphi quarti Eſdræ teſtimonio innixi, hoc aſſeuerant, dicendum potius videtur, cum Chryſoſtomo, Hilario, Irenæo, Tertulliano, & aliis grauiſſimis Scriptoribus, & Eccleſiæ Patribus, Hebraicam verſionem, etiam nunc apud nos extare, prout à Moyſe, & antiquis olim Prophetis conſcripta fuit: Et quidem ab eodem Eſdra inſtauratam, non tamen iterum de nouo dictante Spiritu ſancto conſcriptam: ſed tantummodo in vnum corpus redactam, & ordinatam, vel etiam ab erroribus, qui in eam

Card. Bellarm. to 1. controu. lib. 2. c. 1. 2 & 3. & Greiſerus ibi.

Chryſ. ho. 8. in epiſ. ad Hebræos.

Hilar. præf. in Pſalm.

Irenæus lib. 3. cap. 25.

Tertull. de habitu mulierum.

ſcribarum negligentia irrepſerant emendatam, &, vt docet Hieronymus, nouis literis adinuentis, antiquis, Samaritanis relictis, deſcriptam. In aliquo tamen nunc eſſe deprauatam, ſatis aperte dignoſcitur: licet non bene conſtet, an id librariorum negligentia, vel Rabbinorum, qui puncta addiderunt, ignorantia, vel etiam malitia, quod probabilitate non caret, euenerit. Ex quo infert Card. Bellarminus, falſam omnino eorum eſſe ſententiam, qui plus æquo Hebraicæ verſioni tribuētes, omnia ſecundum eam examinanda putant: licet haud ipſe tanti momenti eiuſdem errata eſse fateatur, quin, punctis detractis, in ea omnia reperiantur quæ ad fidem, & bonos mores ſpectant. Difficile tamen eſt, vt benè docet Tannerus, ſine ipſis punctis ob eius linguæ difficultatē, ſine errore poſſe eam interpretari: vnde ait, *Editionem Hebraicam veteris teſtamenti, quomodo quæſo audent vſque adeo efferre, cum manifeſtum ſit, ſine punctis citra errorem, vel certè citra præſentiſſimum errandi periculum (ſepoſita verſione Latina, vel Græca) vix, ac nec vix quidem vnum caput Hebraici textus legi poſſe? Quid enim v. g. ſi quis illud Deuteronomij 4. vbi iam legimus* לא תוסיפו על הדבר Non addetis ad verbum, quod ego præcipio vobis: *minima punctorum facta mutatione, ita legeret*: Non deficietis ſuper verbo, &c. לא תמפו אל חדבר *nonne hac ratione inſanus eorum clamor, qui hunc locum in nos velut fortiſſimum telum contra inuocationem Sanctorū, cultum imaginum, legem ieiunij, continentiæ &c. intorquent, penitus conticeſceret? & omnino legi ſic poſſet, niſi vulgata editio aliter legendum ſignificaret. Aut fortaſſe volunt illi*

Hieron. in prologo Galeato.

Tanner. in diſputat. de verbo Dei. Theſ. 48. & 49.

puncta vnà cum textu pro ſacroſanctis haberi? Certe, ſine vbore non poſſunt. Cum enim puncta primum poſt S. Hieronymi tempora, quadringentis, & amplius annis à Chriſto nato tranſactis à perfidis Maſoretis Judæis ad textum adiuncta ſint, vt refert Jacobus Epiſcopus Chriſtopolitanus, & R. Elias, quis credat hoſtes fidei noſtræ in punctis addendis nunquam erraſſe, aut nunquam præiudicato ſuo errori fauiſſe? vt omnino quidem fauiſſe agnoſcunt etiam ſectatores eius cum apud Iſayam cap. 9. pro יקרא אל *vocabitur Deus, legunt,* יקרא־אל *vocabit Deus, & ſimiliter apud Ieremiam* יקראו *vocabit eum, pro* יקראו *vocabunt, vel* יקראן־הו *vocabunt eum. Vt taceam nullibi facilius, quam in Scriptura Hebraica, propter maximam literarum quarundam ſimilitudinem errores accidiſſe poſſe.* Hæc ille. Chaldaicè primum conſcriptos fuiſſe ſacros libros Tobię, Iudith, & ex parte libros Eſdræ, & Danielis docet Hieronymus, qui etiã eos apud ſe habuit, & in Latinum, prout modo in noſtra Latina vulgata editione habentur, tranſtulit. Præterea tota Scriptura vetus ex Hebræo, in Chaldæum paraphraſticè conuerſa fuit: & quidem ſicuti poſt multos fuſius oſtendit Lucas Brugenſis, Pentateuchus à R. Aquila Chaldaicè dicitur onckelo, qui vixit paulo poſt Chriſti paſſionem. Prophetæ priores, & poſteriores, videlicet, Ioſue, Iudices, & libri Regum: Item Iſaias, Ieremias, & cęteri Prophetæ, à R. Ionatha, filio Vzielis, qui in veteri Synagoga, ante Chriſtum natum floruit. Pſalmi, Iob, Ruth, Eſter, & Salomonis opera, à Ioſepho cœco. Hiſtorici ab ἀνώνυμο & ipſo antiquo auctore: Probant ex eruditioribus non pauci, hanc tranſlationem ad He-*

Iacob. epiſc. Chriſtopolitan. præfat. in Pſal. & R. Elias præfat. Maſoreth. Hammaſoreth.

Hieron. in prologo Tobiæ, &c.

Brugenſis in tractat. de Chaldaica ſacr. Script. paraphr.

braici textus voces, & obscuriores sententias, difficiliaque loca, tàm Græcæ, quàm Latinæ versionis facilè intelligendas plurimum conferre. Et sanè, vt est antiquissima, multum etiam iuuat *Hebraicum, & Latinum textus*, ne mendosi videantur, cum à Græco dissident. Seruit etiam cum pluribus in locis nostræ editioni, vt eius versio contra aliorum interpretationes stabiliatur. Multa habet loca de Messia clarè exposita ad Hæbræos conuincendos: & tandem ad multa alia prodesse potest, quæ fusius indicatus Brugensis ostendit, multa insuper eiusdem paraphrasis loca declarans, quæ cautum lectorem requirunt.

Syriacè, quæ lingua est quasi proles quædam Hebraicè, & Chaldaicæ, ex Hebræis in Babylonica eorum captiuitate exorta. Nullum veteris testamenti librum à primo auctore conscriptum habemus nisi fortassis librum primum Machabæorum, & Ecclesiasticum: quos tamen Hebraicè tantummodo conscriptos Hieronymus, se vidisse testatur. Porro Euangelium S. Matthæi, & Epist. S. Pauli ad Hebræos, Syriacè primum fuisse conscriptos Cardinalis Bellarminus non improbabile existimat: Et variis rationibus nititur demonstrare Albertus Vvidmestadius Ferdinandi Imperatoris Cancellarius, qui primus in Europa testamentum nouum Syriacum imprimi curauit: & Guido Fabricius, qui etiam illud in Latinum vertit, prout in Regiis Bibliis habetur. Probabiliorem tamen illorum puto sententiam, qui idem Matthæi Euangelium, & Pauli Epistolam ad Hebræos Hebraicè primum conscriptam existimant, vt infra suo loco dicemus.

Hieron. in prolog. Gal. & libri Prouerb.

De ſacræ Scripturæ Græca Verſione Septuaginta Interpretum. Cap. IV.

QVemadmodum Iudices illi Romani, qui de cauſis quibuſdam priuatis iudicabant, centumuiri ſunt appellati, licet terni eſsent ex ſingulis triginta quinque tribubus, quæ Romæ erant numero centum, & quinque: & ſicuti ſeptuaginta duo Chriſti diſcipuli breuitatis cauſa, ſeptuaginta ſunt appellati, ita obtinuit vſus, vt ſeptuaginta duo qui fuerunt interpretes, ſeptuaginta dicerentur. Horum ſacræ Scripturæ tranſlationem ex lingua Hebraica in Græcam Ptolomæo Lagi filio regnante factum fuiſse aſtruunt Ireneus, & Clemens Alexandrinus. Verùm non eo, ſed eius filio regnante factam fuiſse docent Ariſteas, Ioſephus, Philo, Tertullianus, Athanaſius, Epiphanius, Auguſtinus, & cæteri ferè omnes, qui de hac re ſcripſerunt: nam à Ptolomæo Lagi filio primo Rege Ægypti poſt Alexandrum omnes deinceps eius Reges, quouſque Regnum illud morte Cleopatræ Romanis ceſsit, dicti ſunt Ptolomei. Is itaque Lagi filius Ptolomeus cum ampliſſimam, & libris refertiſſimam Bibliothecam, ex toto ferè orbe conquiſitã inſtruxiſset, eique Demetrium Phaleræum inſignem virum, tunc à patria ſua exulem præfeciſset: ab illo audiuit extare apud Iudæos libros multos Hebraicè ſcriptos, qui eorum leges continerent cognitu dignos, & Bibliotheca Regia. Quare eorum ſuccenſus deſiderio, vt illos ex Hebræo in Græcum tranſlatos habere poſset, ſine mora Iudæorum Pontifici ſcripſit, rogauitque, vt hoc ex ſententia

Irenæus lib. 3. cap. 25.
Clem. Alex. lib. 1. ſtromaton.
Ariſtæas in hiſto. de ſeptuag interpret.
Ioſeph. lib. 12 antiq. c. 2. & lib. 2. contra Apionem.
Philo lib. 2. de vita Moyſis.
Tertull. in apol. c. 18.
Athan. in Synopſi.
Epiph. libro de menſuris & ponderib.

ſua negotium confici curaret, annuit Pontifex Eleazarus, quippe qui nouerat, quàm propenſus eſset animus Regis erga Iudæos: & ſicut Philo memorat, ſenos per tribus presbyteros deligens, ſeptuaginta duos interpretes, quos, vt narrant Iuſtinus, Theodorus Antiochenus, inuenit perfectiores ſcripturarum interpretes, & vtriuſque linguæ peritos, optimos, & perfectos viros, principes, doctoreſque Synagogæ, *& præter ſcientiam legis*, ait Hylarius, *per Moyſem quoque ſecretiori doctrina perfectos*, ad Ptolomæum miſit: quos ille maximo cum honore ſuſcepit, *& vt eorum fidem exploraret*, ait Auguſtinus, *ſuggerente diuino numine, vt maioris auctoritatis eorum eſſet interpretatio, & omni ſuſpicione careret, ad inuicem ſunt ſeparati, & ſinguli ſingulis cellulis collocati*, vt ſic ſeorſim diſpoſiti, ſicut dicunt Iuſtinus, Cyrillus, Clemens Alexandrinus, & alij quamplurimi ex antiquioribus Eccleſiæ Patribus, ſacros libros ex Hebræo in Græcum verterent. Etlicet huius ſeparationis non meminerint Ioſephus, & Ariſtæas, ne fortaſſis aliquid detrahere videretur libris Hebraicis. Vnde Hieronymus: *Neſcio*, inquit, *qui primus auctor ſeptuaginta Cellulas Alexandriæ mendacio ſuo extruxerit, cũ Ariſtæas eiuſdem Ptolomæi ὑποθεσιογράφος, & multo poſt tempore Ioſephus nihil tale retulerint, ſed in vna baſilica congregatos contuliſſe ſcribant, non prophetaſſe*: Tamen cum tanti Patres, qui etiam Ariſtæam ſine dubio nouerant, hanc cellularum hiſtoriam vt veram referant, haud ego cum Hieronymo illam reijciendam cenſeo, qui quid ſentiant alij. *Traditur enim*, (ait Auguſtinus) *tam mirabilem tamque ſtupendum planeque diuinum in eorum verbis fuiſſe*

Aug. lib. 8. de Ciu. Dei cap. 42.
Philo, vbi ſupra.
Iuſtin. orat. paranetica ad gentes.
Theod. Antioch. in c. 1. Hilarius in Pſalm. 2.
Auguſt. vbi ſupr. li. 18. cap. 42.
Iuſtinus in orat. exhortatoria ad gentes.
Cirill. Catechеſ. 4.
Clem. Alex. li. 1. ſtromat.
Hier. lib. 2. cont. Ruffinum, & præfat. in pentateucon.
Auguſt. vbi ſupra.

ſtupendum planeque diuinum in eorum verbis fuiſſe conſenſum, vt in nullo verbo, quod idem ſignificare, & tantumdem valeret, vel in verborum ordine alter ab altero diſcreparet: ſed tamquam ſi vnus eſſet interpres, ita, quod omnes interpretati ſunt, vnum erat.

Patres citati in locis indicatis in margine, & Theod. præfat. in pſal. Iuſtinianus nouell. 146.

hæc ille. quoniam reuera Spiritus erat vnus in omnib. id quod præter patres indicatos, aſtruũt etiam Theodoretus, & Iuſtinianus. Et licet aliter ſentire videatur Hieronymus lib. 2. contra Ruffinum, & præfat. in Πεντατεῦχον: tamen præfatione in lib. Δαλειτ. ſcribit eos Spiritu ſancto plenos, quæ vera fuerunt, tranſtuliſſe. Quod vero Septuaginta Interpretes, omnes veteris Teſtamenti libros, & non pentateuchum tantummodo, vt etiam innuere videtur Hieronymus, ſint interpretati, omnes indicati patres confirmant, & fusè probant Leo de Caſtro, & noſter Cardinalis Baronius: & ex eo liquet, quod Apoſtoli, & Euangeliſtæ ferè ſemper prophetarum teſtimonia, iuxta eorundem tranſlationem citant. Neque probabile videtur ptolemæum numeroſæ Bibliothecæ inſtruendę, & conquirendorum vndique librorum adeo ſtudioſum, præter pentateuchum, reliquorum Iudæorum libros repudiaſſe. Quod & ipſe Hieronymus alibi ſentire videtur.

Hieron. in c. 2. Michææ. Leo de Caſtro in diſp. de tranſlat. ſacræ Scripturæ ca. 15. & 16. Baron. to. 2. anno Chriſti 231. Hieronym. in locis infra indicatis.

Tanti hæc Septuaginta miraculoſa interpretatio apud omnes eſt habita, vt & ipſi Iudęi vniuerſi, adeo illam probarint, vt in Synagogis ſuis legendam ſuſceperint, & dederint aliquando Iuſtiniano Imperatori libellum ſupplicem, quo contendebant eam, ſicut antea factum fuerat, in ſynagogis ſuis legi debere. Apoſtoli eam citarunt, & Eccleſię legendam tradiderunt.

Vnde,

Vnde, & merito quamdiu ſyncera permanſit, communis habita eſt in Eccleſia. Verum quia multæ in eam iectæ fuerant corruptelæ, negligentia, vel malitia, aut etiam ignorantia aliquorum, primum ab Origene, deinde à Luciano martyre, poſtea ab Heſychio, quarto demum à Hieronymo à mendis expurgata fuit: ex quo factum eſt, vt toto Orbe diuerſa fieret, & dum alij eam, quam correxerat Origenes, alij quam Lucianus, alij vero quam Heſychius, approbarent, non leues conflarentur in Eccleſia contentiones, & ad Hebraicam veritatem, vel etiam ad alias à prophanis editas tranſlationes conſulendas fidelibus daretur occaſio. Vnde S. Hieronymus his, aliisque rationibus permotus, ſacras Scripturas ex Hebræo in Latinum conuertit, quamuis S. Auguſtinus diſ- S. Auguſt. ſuaderet, alijque obijcerent, quod odio Septua- epiſt. 8. ginta Interpretum id faceret. Quare rationem inſtituti ſui reddere coactus. *Ego ne*, inquit, *contra Septuaginta Interpretes, qui ante plurimos annos illos diligentiſſimè emendatos linguæ meæ ſtudioſis dedi, quos quotidie in conuentu fratrum ediſſero, quorum Pſalmos iugi meditatione decanto, adeo ne ſtultus ſim, vt quod puer didiſci, id ſenex obliuiſci velim?* Et alibi: *ſi*, inquit, *pura eſſet editio Septuaginta Interpretum, qualis ab illis in lucem edita fuit, ſuperfluè me rogares, vt Hebraica volumina tibi in linguam Latinam tranſferrem.* Hieronym. apolog. 1. contra Ruffinum. Idem præfatione lib Paralip. ad Cromatium.

Cæterum Græcam hanc Septuaginta Interpretum verſionem emendari nouiſſimè curarunt Gregorius XIII. & Sixtus V. Quod quanta ſit præſtitum diligentia, præfatio ad eam

tam Græcam, quam Latinam non obſcurè indicat. Qui autem ad eam legendã accedunt, ſeptem libros locutionum ſacræ Scripturæ ab Auguſtino editos legere omnino debent, Sixtus V. eam inſuper approbauit, docuitque ea potiſſimum ad Latinæ Vulgatæ, & Sanctorum patrum intelligentiam vtendum eſſe. Vetuit etiam ne quis in poſterum de illa auderet quicquam vel addendo, vel demendo immutare. Et hæc dicta ſufficiant de Græca Septuaginta Interpretum editione.

De *ſacræ Scripturæ reliquis Græcis interpretationib.* Cap. V.

POſt Græcam Septuaginta interpretationem, ſecunda eſt Aquilæ Pontici, quam aggreſſum fuiſſe ante Chriſti tempora, ſecundum aliquorum ſententiam, docet Hieronymus: ſed verius annis 430. & menſibus quatuor, poſt interpretationem Septuaginta, ſub Hadriano Imperatore, qui lepra laborauit, Chriſtianiſmo iam à ſe relicto, ex eo, quia ab Apoſtolis, & diſcipulis Domini, à ſtudiis Mathematicis, & Aſtrologicis, quibus nimium erat deditus, abduceretur, vt Epiphanius docet, qui & illum eo etiã animo ad Iudaiſmum tranſiſſe dicit, vt Septuaginta interpretationem oppugnaret, & vaticinia de Chriſto, quoad poſſet, ſubuerteret. Quare eum idem Epiphanius Iudaizantem hæreticum vocat. Ex duabus autem eius interpretationibus poſteriorem fuiſſe fideliorem docet Hieronymus.

Hieron. in Iſai. cap. 8.

Epiph. lib. de menſ. & ponderib.

Tertia Græca ex Hebræo interpretatio fuit Theodotionis, quam numerant Epiphanius, Athanasius, & Augustinus post interpretationem Symmachi, de qua infra, cum tamen Seueri temporibus ille suam promulgauerit, iste vero circa annum Domini 148. qui fuit primus Commodi: quod ex eo factum puto, quod ordinem, quē in Hexaplis suis Origenes habuit, sunt secuti. Tatiani auditorem illū fuisse, eiusque dogmatum sectatorē tradunt: moxque se Marcionitis adiunxisse, neque tamen apud eos diu potuisse consistere, sed tandem ad Iudæos trāsisse, & Proselytum factum subijsse prouinciam transferēdi ex Hebræo in Græcum sacra volumina Eusebius Ebionem illum appellat, Hieronymus illum inter hæreticos Iudaizātes numerat, docetque eum multa Saluatoris mysteria, subdola interpretatione cælasse.

Hieron. in Zachar. & & 4. de quæst. Hebraic.
Epiph. vbi supra.
Athan. in Synopsi.
Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. 43.
Euseb. lib. 5. hist. cap. 8.
Hieron. præfat. in Iob. & Apolog. aduers. Rufinum.

Quarta Græca interpretatio fuit Symmachi, qui illā edidit nouā temporib. Seueri Imperatoris, circa annum Christi 200. quam duplicem fuisse testatur Hieron. in qua, vt idem docet, non verbum ex verbo reddidit: sed sententias ex sententiis, & sensum ex sensu. Fuit, teste Epiphanio gentre Samaritanus, & cum nullum à sua gente sibi deferri honorem conspiceret honoris cupidus, ad Iudæos desciuit, factusque est proselytus, ac circumcisus secunda circuncisione, nam quo pacto rursum circuncidebantur, qui à Iudæis ad Samaritas profugiebant: ita qui à Samaritis ad Iudæos. Quomodo autem à circuncisione præputiati fierent, & secundo circuncciderentur, scribit

Hieron. in ca. 22. Ierem. Epipha. vbi supra.

Epipha. vbi ſupra. idem Epiphanius. Verum Hieronymus eum ex Chriſtiano factum fuiſſe Ebionitam ſcribit, & Nicephorus eum fuiſſe ſectæ Ebionitarum aſſerit.

Hieron. præf. in Eſdrã, & lob. Niceph. hiſtor. Eccleſ. Quinta Græca interpretatio, vt Epiphanius ſcribit, ſine vllo auctoris nomine reperta eſt in quibuſdam dolijs apud vrbem Iericho, anno ſeptimo Antonij Caracallæ, qui Seuero patri in Imperium ſucceſſerat.

Sexta eodem prorſus modo ſine auctoris nomine, & doliis incluſa reperta eſt apud Nicepolim imperante Alexandro Mammeæ filio.

Euſeb. lib. 6. hiſt. cap. 13. Ex quibus omnibus ſex interpretationibus, vt fuſius narrat Euſebius, Origenes Hexapla ſua compoſuit, qui varias has verſiones ita in vnum librum collegit, vt altera per alteram explicaretur, &, ſi prima illa Septuaginta Interpretum corrumperetur, ex aliis emendari poſſet. Sic primas quatuor interpretationes totidem columnis in ſingulis libri paginis diſtinguens, Tetapla ſua confecit; deinde quintam & ſextam addendo Hexapla, in quibus primis duabus paginæ locis duos Hebraicos textus appoſuit tertio loco interpretationem Aquilæ, quarto Symmachi, quinto Septuaginta, ſexto Theodotionis, ſeptimo quintam incerti. Septuaginta interpretationem etiam emendauit multis ex Theodotione admixtis quibus ſignum radiantis ſtellæ appoſuit: & hæc emendatio, teſte Hieronymo, ferè ab omnibus fuit deinde recepta.

Hieronym. præf. lib. 16. in Iſaiam. Sanctus etiam Lucianus Anthiochenæ Ec-

cleſiæ Epiſcopus, non Nicomedienſis, vt vult Trithemius, ſecutus Honorium in catalogo, qui Maximo in Oriente tyrannidem exercente Martyr occubuit, ſepultusque Helenopoli Bithyniæ fuit circa annum Domini 311. ſub Pontificatu Euſebij Papæ, ſacros libros cum non tantum adulterari, ſed etiam à Gentibus prauè detorqueri vidiſſet, Chriſtiano animo rem (qui doctiſſimus eſſet) aggreſſus, omnes iterum ex lingua Hebraica, quam egregiè callebat, corrigens; atque renouans, plurimum in hoc laboris contulit. Cuius meminit Hieronymus, ſub nomine octauæ editionis, & Athanaſius eam ſub Conſtantino Nicomedię ipſius Luciani manu deſcriptam, inuentam fuiſſe narrat.

Trithemius de viris Illuſtribus.

De ſacræ Scripturæ Latinis editionibus, & primò de Vulgata, & eius auctoritate.

Cap. VI.

PRope innumerabiles olim fuiſſe ſacræ Scripturæ Latinæ editiones, teſtis eſt Auguſtinus, dum ait: *Quiex Hebræa lingua Latinas ſcripturas in Græcam verterunt linguam numerari poſſunt: Latini autem nullo modo. Vt enim cuique primis fidei temporibus in manus venit codex Græcus, & aliquantulum facultatis ſibimet vtriuſque linguæ habere videbatur, auſus eſt interpretari.* Idem tamen docet, vt etiam Hieronymus, & Gregorius, Vulgatam (quam Italam vocant) magis communem fuiſſe, & cæteris præferendam, vtpote quæ verborum tenacior ſit cum perſpicuitate ſententiæ. Quia tamen tanſcri-

Aug. lib. 2. de doctrina Chriſt. c. 11.

Auguſt. vbi ſup. cap. 15. Hieron. in cap. 14. & 19. Iſaiæ. Greg. præf. in lib. Mor. c. 5.

ptorum errore, temeritateque multa in eam irrepserant, quæ correctione indigebant, non contentus Hieronymus sua, ex Græco quam fecerat, interpretatione, rursum sacras Scripturas Latinè vertit. Nouum testamentum Græcæ fidei reddens, vetus iuxta Hebraicam transferens, vt ipsemet testatum reliquit, dicens: *Nouum Testamentum Græcæ fidei reddidi, vetus iuxta Hebraicam transtuli.* De qua translatione hæc Isidorus: *Presbyter Hieronymus trium linguarum peritissimus, ex Hebræo in Latinum eloquium diuinas scripturas conuertit, eloquenterque transfudit, cuius interpretatio merito cæteris anteponitur. Nam est & verborum tenacior, & perspicuitate sententiæ clarior.* Et alibi: *De Hebræo in Latinum*, inquit, *eloquium tantummodo Hieronymus presbyter sacras Scripturas conuertit, cuius editione generaliter omnes Ecclesiæ vsque quaque vtuntur, pro eo quod veracior sit in sententiis, & clarior in verbis.* Iam vero Vulgatam sacræ Scripturæ editionem, quam nunc habemus à sancta Ecclesia approbatam ex ipsius Hieronymi interpretatione esse, doctissimorum est virorum sententia. Licet Psalterium non illud sit, quod ille ex Hebræo vertit, sed illud, quod ex editione Græca S. Luciani martyris emendauit, eiusdem Hieronymi consilio sacris Bibliis non appositum, eo quod (sicut ipsemet testatur) iam communissimum illud Luciani esset, & personis Ecclesiasticis valde imbibitum.

Hieron. lib. de viris illustrib. in fine. Isidor. Hisp. lib 6. ethymolog. c. 3.

Idem lib. 1. de offic. Eccl. s. cap. 12.

De libro vero Ecclesiastici & duorum Machabæorum dubitant viri doctissimi, an hi,

quos Latinos habemus, ſint ex verſione Hieronymi, ſiquidem ipſe (vt ex prologo Galeato, & ex præfatione libri Prouerb. liquet) eos inter apocryphos ab Hebræis recenſeri, & extra Canonem ſacrarum Scripturarum recipi memorat, nec illis præfatiũculas adiecit, quas ſingulis libris quos interpretatus fuerat, ſe apposuiſſe, ipſemet in epiſt. ad Auguſt. ſcribit. Tamẽ quia (vt ex eodẽ prologo apparet) cæteros ab Hebræis etiam reiectos libros, vt ſunt lib. Tobiæ, Eſther, Iudith, Cãticum trium puerorum, Hiſtoria Suſannæ, Belis, & Draconis ipſe tranſtulit, & præfatiunculas illis tantummodo apposuit, quos ex Hebræo & Chaldæo vertit, vel quos fuerat interpretatus quando ad Auguſtinum ſcripſit: hinc eſt probabilem adhuc Lyrani, Cartuſiani, Ximenij, & Montani remanere ſententiã, qui & hos libros, quos in Vulgatis habemus, Hieronymum interpretatum eſſe docent. Quod propter ſtyli ſimilitudinem etiam dicetem de libris Baruch, & epiſtola Ieremiæ. Huius Vulgatæ editionis quanta ſit in Eccleſia auctoritas, docet Io. Driedo, Franciſcus Titelmanus, Andreas Vega, Iodocus Toletanus, Lindanus, Canus, Senenſis, Card. Bellarminus, & alij, qui ſatis dilucide oſtendunt illa vtendum in Fidei, morũque diſputatione, nec neceſſariũ eſſe ad Hebræos, vel hæreticos codices confugere. Quod etiam ſancta Tridentina Synodus decreuit, vbi de ſacris Scripturis diſputans, ait: *Sacra Synodus conſiderans non parum vtilitatis accedere poſſe Eccleſiæ Dei, ſi ex multis Latinis editionibus quæ circumferuntur ſacrorum*

Hiero. epiſt. ad Sunniã, & Fretellam.

Hierony. in epiſt. ad Auguſtinum.

Lyranus. Cartuſian. Ximenius in Bibl. Complut. Montan. in Bibliis Regiis.

Io. Driedo de Eccleſiaſtic Dogm. lib. 2. cap. 1. Franc Titelm. in Prolog. apolog. prom. lg. edit. nouiſtam.

Aud. Veg. in Conc Trid. cap. 9 Iodo. Tolet. in 1. parte Apolog. pro Conc. Trid. Lindan. lib 1. de optimo genere interpretandi S. Scripturã. Canus lib 2. de locis Theolog. c. 15. Sixt. Senen. lib. 8. Bibliothe. in secunda refutat. vltimæ hæres. Bellarmin. lib. 2. de verbo Dei cap 12. &c. Conc. trid. sess. 4. supra cap. 2. August. de doctr. Christiana ca. 11.

Bibliorum, quænam pro authentica habenda sit, innoteſcat, ſtatuit, & decreuit, vt hæc ipſa vetus, & Vulgata editio, quæ longo tot ſæculorum vſu in ipſa Eccleſia probata eſt, in publicis lectionibus, diſputationibus, prædicationibus, aut expoſitionibus, pro authentica habeatur: & vt eam nemo reijcere quouis prætextu audeat, vel præſumat. Ex quibus illud certum eſſe colligitur, Vulgatam nihil omnino contra Fidem, aut mores continere: & in ea neceſſaria omnia abundè tradi, & optimum cõtineri ſenſum: neque vllo modo concedendum in rebus minoris momenti aliquos in eam irrepſiſſe errores ex ipſius interpretis ignorantia, vel negligentia, cum (ſicut ſupra vidimus) idem decernat Concilium eam integrè cum omnibus ſuis partibus à fidelibus recipi debere. Non tamen ob id cæteras interpretationes ſunt contemnendæ, cum (ſicuti Auguſtinus ait) diuerſitas interpretationum non parum adiuuet ſacrarum Scripturarum intelligentiam, dummodo qui legunt non ſint negligentes, & nonnullas obſcuriores ſententias plurium codicum ſæpe manifeſtarit inſpectio, ad quod probandum multa affert exempla, inter quæ illud præcipuum ex Iſaiæ cap. 58. vbi quod vnus interpres legit, *Et carnem tuam ne deſpexeris*, alius legit, *& domeſticos ſeminis tui. Vbi*, inquit, *cum alter ex altero exponatur, vterque ſibimet inuicem atteſtantur, quia & caro poſſet accipi propriè, vbi corpus ſuum quiſque ne deſpiceret.*

Patet etiam ex dictis, cum Hebræi & Græci codices eam non habeant approbationem

Eccleſiæ, quam habent Latini Vulgatæ, editionis, quotieſcumque ab his diſcordant, ita vt in concordiam redigi non poſſint, quod non ſemel accidere, vel mediocriter in eis verſatis eſt manifeſtum, dummodo Latinæ Vulgatę locum tranſcribentium, vel typographorum vitio non conſtet eſſe corruptum, huic ſemper ita hęrendum eſſe, vt Hebręi & Græci ex hac potius ſint corrigendi, quàm è contra: iudicandumque ſit mendum potius in illos irrepſiſſe, quàm in codices Vulgatæ Latinę editionis. Vide Bellarminum lib. 2. de verbo Dei, cap. 11. *Bellarm. lib. 2. de verbo Dei cap. 11.*

De ſacræ Scripturæ reliquis Latinis Catholicorum interpretationibus.

Cap. VII.

INter multas Catholicorum interpretationes Latinas ex Hebræo, quę circumferuntur, hæ præcipuè habẽtur. Interpretatio Xantis, ſeu Sanctis Pagnini Lucenſis ex Ordine Prędicatorum, viri trium linguarum Hebraicæ, Gręcæ, & Latinæ ſatis periti, & Theologiæ Scholaſticæ non ignari, qui de verbo ad verbum fideliter traduxit vetus Teſtamentum ex Hebræo, & nouum ex Græco, & opus Clemẽti VII. Pont. Maximo dicauit: ſunt tamen doctiſſimorum virorum ſententia, multa in ea perperam tranſlata, vel ſaltem, quæ melius transferri potuiſſent. Ex quo factum eſt, vt Benedictus Arias Montanus Hiſpalenſis in lingua Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Græca, & Latina non mediocriter verſatus, illuſtrium

virorum hortatu eam emendendam ſuſceperit, quod ita fecit, vt adhibitis ipſis Pagnini exemplaribus diuerſis temporibus in lucem editis, tum ex ipſius Pagnini interpretatione, tum ex diligenti Hebraicæ locutionis, & proprietatis obſeruatione, nouam quodammodo interpretationem effecerit, dum in ea omnes dictiones, quoad fieri potuit, de verbo ad verbum exprimens, ſingulis Hebraicis vocibus Latinas interlineares appoſuit, ſuamque interpretationem ab illa, quæ eſt Pagnini, diuerſo expreſſit charactere. vt vtriuſque differentiam, vnuſquiſque facile noſcat. Alterã etiam edidit Frãciſcus Vatablus ex Hebræo, & græco interpretationem, quam etiam Scholiis locupletauit, quæ cum a Roberto Stephano Typographo damnato, variis vndique erroribus eſſet conſperſa, in Hiſpaniis Catholicorum Theologorum pietate eſt expurgata, & edita Salmanticæ apud Gaſparem de Portonariis anno 1584. Cuius interpretationis hæc eorundem fuit Theologorum cenſura. *Conſtituta eſt generalis cenſura editionẽ nouã non eſſe iuxta literam Hebræam: ſed potius Paraphraſticam, cum quadam ornationis & Latini ſermonis puritate, neque eam, neque ſcholia, ſeu adnotationes in margine, maiorem habere auctoritatem in iis, quæ ſunt propria, quàm opinionem cuiuſdam Doctoris in controuerſiis. Inſuper vbi diuerſa eſt verſio noua, & Vulgatæ non contraria, neque etiam Fidei Catholicæ, & Eccleſiæ traditioni repugnans, admitti quidem poteſt, ſuo tamen ſeruato honore, & dignitate Vulgatæ editionis, iuxta Sacri Concilij Tridentini decretum: ita vt*

Theologi Hiſp. ante verſionem Vatabli in editione Salamantica 1584.

Vulgata editio habenda ſit, & certa præ aliis omnibus, & magis iuxta Hebræam veritatem, reliquiſq; ſit præferenda editionibus, neque exiſtimandum, nec permittendum nouam editionem, aut ſcholiorum eius expoſitionem vulgatæ quicquam detrahere, aut eiuſdem minuere auctoritatem, neque etiam Sanctis, neque communibus eorum expoſitionibus. Verum ſcholia eiuſdem, quæ fere ex Iudæorum commentariis deſumpta ſunt, in iis, in quibus non peruertunt ſenſa ſacra, neque Eccleſiæ doctrinæ, vel communibus Sanctorum Patrum ſenſibus contraria ſunt, recipienda, vt probabilia, & vt collata cum Sanctorum expoſitionibus, conſtet Eccleſiæ, & ſanctorum ſenſuum altitudo, & Spiritus in eis viuificans, & pariter Iudæorum humilitas mortuæ literæ adhærentium, neque quicquam ſublimius cogitantium, & quandoque praua interpretatione, & expoſitione de Chriſto vaticinia ſubuertentium. Deinde vt variæ apud Hebræos vocum ſignificationes, phraſes, atque Hebraiſmi, maximè à non verſatis in Hebræa lingua, vtcunque percipiantur. Hæc cenſores Hiſpani. Quæ quidem cenſura cæteris omnibus congruere poteſt Latinis interpretationibus, vtpote quæ tertiæ regulæ Indicis librorum prohibitorum Clementis VIII. auctoritate editi innitatur, quæ ſic ſe habet. *Librorum veteris Teſtamenti verſiones viris tantum doctis, & piis, iudicio Epiſcopi concedi poterunt, modo huiuſmodi verſionibus tanquam elucidationibus vulgatæ editionis ad intelligendam ſacram Scripturam, non autem tanquam ſacro textu nitantur.* Eſt & alia ſacræ Scripturæ verſio, non infrequenter à Catholicis indicata, quæ,

Index lib. prohib. reg. 3.

quoniam Clero Tigurino fuit dicata, Tigurina dicitur. Illam in veteri Teſtamento, ex Hebraico exemplari trãsferre cæpit Leo Iudæ damnatæ memoriæ ſcriptor, & deinde poſt ipſius mortem Theodorus Bibliãder, & Conradus Pellicanus, damnatæ item memorię auctores, perfecerunt, ſuisque ſinguli interpretationibus ſuas notationes addiderunt, rationem inſuper interpretationis, & diuerſitatum lectionis. Teſtamentum verò nouum Eraſmus Roterodamus in Latinum vertit, illudque Petrus Cholinus, & Rodulphus Gualterius, damnati Auctores, ſecundis curis cum Græco contulerunt; vt conſtat ex præfatione huius verſionis.

Quia tamen perperam multa in ea ſunt Latinitate donata, eius lectio omnino interdicitur, nec in Hiſpaniis (Ferdinando de Eſcal. teſte) copia eius conceditur, niſi primæ ſit editionis, & ſeruata forma, ordine, & cenſura Ferdinandi Valeſij Archiepiſcopi Hiſpalenſis, & ibidem generalis Inquiſitoris.

Ferdin. de Eſcalant. in Clyp. Conc. lib. 6. c. vlt.

Eſt denique & alia Latina interpretatio Iſidori Clari Brixienſis Caſſinenſis primùm Monachi, deinde Epiſcopi Fulginenſis, quæ cum eiuſdem annotationibus Venetiis apud Iuntas prodijt, quam viri doctiſſimi magni faciunt, ex ea tamen iuxta tertiam Regulam Indicis librorum prohibitorum Prologus, & Prologomena ſunt præcidenda.

De Bibliis Auguſtini Iuſtiniani Epiſcopi Nebienſis, Complutenſibus, Regiis, & Latinis, ex Græcis Septuaginta Interpretum.

Cap. VIII.

NOuo, & ingenti auſu Auguſtinus Iuſtinianus Genuenſis Ordinis Prædicatorum, Vetus, & Nouum Teſtamentum primus omnium in vnum corpus redigere conatus eſt, quod Biblia octupla inſcripſit, & quidem Origenem imitatus, in ſingulis paginis octo columnas diſpoſuit, in quarum prima Hebraicum textum poſuit, in ſecunda Latinam eiuſdem interpretationem de verbo ad verbum, in tertia Latinam communem & vulgatam editionem, in quarta poſuit Græcam, in quinta Arabicam, in ſexta Targum, ſiue Chaldaicam, in ſeptima Latinam eiuſdem interpretationem, in octaua Scholia, & annotatiuncu-las. Pſalterium tantum edidit Genuæ 1516. Leonique X. Pontifici dicauit. De eo plura Sixtus Senenſis. Poſtea, ſed melioribus auſpiciis, Originem eſt imitatus Franciſcus Ximenius, è Ciſneros Hiſpanus Ordinis Minorum, Cardinalis, & Archiepiſcopus Toletanus, inſigni ſua editione Bibliorum, quæ Complutenſia vocant, immenſis profectò ſumptibus, laboribus, atque vigiliis: nam accitis vndequaque, non ſolum in peritia linguarum doctiſſimis viris: ſed caſtigatiſſimis etiam, & vetuſtiſſimis exemplaribus, ex Vaticana, & Medicæa Bibliotheca deſumptis, vel à Senatu Veneto vltrò tranſmiſſis ſua in Complutenſi Acade-

Sixtus Senenſis in ſua Biblioth.

mia, ex qua nomen ſumpſerunt, in lucem volumina edidit; Quorum Pentateuchi eſt triplex editio, Hebraica, Chaldaica, & Græca Septuaginta Interpretum, cum Latinis interpretationibus: Agiographorum verò, & Propheticorum duplex, Hebraica, & Græca Septuaginta, quibus etiam intextæ ſunt Latinæ interpretationes eis reſpondentes, præter Chaldaicam, quam cum multa perperam in ea dici cognoſceret, omiſit; Libros vero, quos extra canonem Hebræorum, canonicos non habemus, græcè tantum poſuit, cum Latina interpretatione, & vulgata Hieronymi, quam tamen ſolam in noui Teſtamenti ordine collocauit. In fine operis copioſiſſimum inſuper appoſuit dictionum Hebraicarum, Chaldaicarum & Græcarum dictionarium, cum locis noui Teſtamenti, in quibus vnaquæque Hebraica dictio propter illius linguę fœcunditatem ſenſus multiplicat, adiecitque cõcordantias quamplurimas. Quia tamen horum Bibliorum exemplaria iam defecerant, mandato Philippi II Regis Hiſpaniarum, eiuſque ſumptibus iterum à doctiſſimis viris recognita, quàm emendatiſſimè ſunt recuſa, addita in omnibus libris, qui in Canone Hebræorum habentur, Chaldaica Paraphraſi, iam olim ab indicato Ximenio expurgata. Et ſanè in ea edenda ſuper omnes, qui illam ſuſceperant prouinciam, laborauit Benedictus Arias Mõtanus, qui etiam illa non ſolum ſuo doctiſſimo auxit apparatu, ſed inſuper aliis etiã ornauit dictionariis. Recuſa ſunt Antuerpiæ apud

Chryſtophorũ Plantinũ ex officina Regia 1573.

Verùm quamuis indicatus Cardinalis Ximenius, & Philippus II. Hiſpaniarum Rex valdè curarint, vt exẽplaria, prẽcipuè Septuaginta Interpretum, quàm correctiſſima conſulerentur, vt ſua Biblia emendatiſſimè cuderent, tamen qui opus curarunt, Hebraico textui plus quam par erat adhærentes, dum hanc illi accommodare voluerunt, non modo initia capitũ, & alia multa à ſua ſede ſuſtulerunt, vt eo transferrent, vbi Hebraico textui connecterentur, ſed etiam quę apud Septuaginta deſiderari cognoſcebant, ex Hebræo, vel alia tranſlatione ſupplenda iudicarunt, & quę in Hebręo non erant, non cum Origene obelo indicanda, ſed omnino delenda, nec purum, & ſincerum ipſorum Septuaginta textum retinuerunt: ſed nũc Theodotionẽ, nũc Aquilam, nunc alterum aliquem ſecuti nouam quãdam interpretationem ex multis permixtam, ſub nomine Septuaginta ediderunt. Quod Sixtus quintus adhuc Cardinalis cum animaduertiſſet, Gregorio XIII. Pont. Max. ſuaſit, vt tranſlationem Septuaginta Interpretum ſynceram, & incorruptam Eccleſię dari (quoad fieri poſſet) curaret. Quam prouinciam cum Sanctiſſimus Pontifex Illuſtriſſimo Cardinali Caraffæ peritia linguarum ornatiſſimo curandam commiſiſſet, ipſe Sixtus quintus deinde creatus Pontifex, eiuſdem Cardinalis, & Flaminij Nobilij aliorumque doctiſſimorum virorum opera, quam diligentiſſimè curauit, & Grẽcam Septuaginta cum Latina Interpretatione, in Vaticano edidit, anno ſalutis 1588.

De Vulgaribus ſacræ Scripturæ interpretationibus. Cap. IX.

MVltæ etiam circumferuntur vulgares ſacræ Scripturæ Interpretationes, quarum tamen, (cum eis vulgares homines variè abuterentur,) Eccleſiæ Sanctiſſimo præcepto eſt lectio interdicta. Quare inter librorum Prohibitorum Regulas à Clemente Octauo Summo Pontifice comprobatas, hæc quarta habetur. *Cum experimento manifeſtum ſit, ſi Sacra Biblia vulgari lingua paſſim ſine diſcrimine permittantur, plus, inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quàm vtilitatis oriri, hac in parte iudicio Epiſcopi, aut Inquiſitoris ſtetur, vt cum conſilio Parochi, vel Confeſſori, Bibliorum à Catholicis auctoribus verſorum lectionem in vulgari lingua eis concedere poſſint, quos intellexerint ex huiuſmodi lectione non damnum, ſed fidei, atque pietatis argumentum capere poſſe, quam facultatem in ſcriptis habeant. Qui autem, abſque tali facultate, ea legere, ſeu habere præſumpſerint, niſi prius Bibliis ordinario redditis, peccatorum abſolutionem percipere non poſſint. Bibliopolæ verò, qui prædictam facultatem non habenti, Biblia idiomate vulgari conſcripta vendiderint, vel alio quouis modo conceſſerint, librorum pretium in vſus pios ab Epiſcopo conuertendum, amittant: aliiſque pœnis pro delicti qualitate eiuſdem Epiſcopi arbitrio ſubiaceant. Regulares verò, non niſi facultate à Prælatis ſuis habita, ea legere, aut emere poſſint.* Hucuſque Indicis quarta Regula: circa quam in eodem Indice hæc eſt obſeruatio.

Index libr. prohib. Regul. 4.

Obſeruatio circa 4. Regulam Indicis li. prohib.

Animaduer-

Animaduertendum tamen eſt circa ſupraſcriptam quartam Regulam Indicis ſel. rec. Py Papæ IV. nullam per hanc impreſſionem, & editionem de nouo tribui facultatem Epiſcopis, vel Inquiſitoribus, aut Regularium ſuperioribus concedendi licentiam emendi, legendi aut retinendi Biblia vulgari lingua edita, cum hactenus mandato, vſu Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis ſublata eis fuerit facultas concedendi huiuſmodi licentias, legendi, vel retinendi Biblia vulgaria, aut alias ſacræ Scripturæ, tàm noui, quàm veteris teſtamenti partes quauis vulgari lingua editas, ac inſuper ſummaria, & compendia etiam hiſtorica eorundem Bibliorum, ſeu librorum ſacræ Scripturæ, quocumque vulgari idiomate conſcripta: quod quidem inuiolatè ſeruandum eſt. Hucuſque obſeruatio, quam tamen vſus ita explicuit, vt de illis tantum libris, vel partibus ſacræ Scripturę intelligatur, quæ ſinè doctorum virorum explicationibus, vel meditationibus circumferuntur, & verè ſicut benè Chryſoſtomus innuit: Quemadmodum medicamenta curatiuam habentia virtutem, propter vtentium imperitiam corrumpunt frequenter, & perdunt: & ſi quis arma defenſiua tractare neſciat, ab his etiam perditur: ſic qui ſacris Scripturis vti neſciunt vulgares homines, neceſſe eſt, vt ipſiſmet quantumuis ſalutaribus, & vtilibus ſtudiis lædantur. Hinc & Hieronymum legimus valdè moleſtè tuliſſe, valdèque impudens, & abſurdum iudicaſſe, quod ſacræ Scripturæ artem omnes vulgares homines paſſim ſibi vendicarent, vnde ad Marcellam ſcribens, cuius in ſacris li-

Io. Chryſ. homil. quomodo animæ oporteat circa habere

Hieron. in epiſtol. ad Paulinum.

teris ſtudium probauerat, laudat eam, quod adeo verecundè, & modeſtè de ſacris Scripturis diſſereret τὸ πρέπον ideſt decens, & decorum ſeruaret. Et certè vulgaribus fidelibus ſufficit doctrinam ſcire Catholicam, & explanationes audire Euangeliorum, aliarumque ſententiarum Scripturæ ſacræ à ſuis Parochis, & aliis Concionatoribus. Accedit quod in Scriptura ſacra, vt infra oſtendemus, plurima ſunt difficilia intellectu, quæ vulgares etiam in lingua ſua vulgari, legentes intelligere nequeunt. Vnde verum ſenſum percipere non valentes in aliquem poſſent errorem incidere: quod multis priſcis, & recentibus hæreticis accidiſſe non eſt qui neſciat, qui abſurdiſſimas quaſque hæreſes ex Scriptura ſacra malè intellecta confinxerunt, ſed de his fusè Cardinalis Bellarminus.

inf. c. 11.

Bellarm. to. 1. Contr. gen. 1. lib. 2. c. 15.

De ſacræ Scripturæ neceſſitate, & vtilitate.

Cap. X.

LIcet ſacra Scriptura (vt in Bibliis habetur) ad hominum ſalutem haud ſit abſolutè neceſſaria, cum ſatis liqueat multos, ſicut ante legem ſcriptam, ita ante Euangelium ſine ea fuiſſe ſaluatos: prouidit tamen Deus, vt præcipua legis, & Euangelij doctrinæ capita in ea ponerentur, partim ad iuuãdam hominum fidelium imbecillem memoriam, partim, vt qui inepti, indignique eſſent erudiri à Deo per internam inſpirationem, doceri ab aliis poſ-

ſent: partim denique, vt præcauerentur doli, & inſidiæ falſorum prophetarum, qui fingunt ſe à Deo veram doctrinam per inſpirationem accepiſſe. Quare Paulus: *Omnis*, inquit, *Scriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt, ad docendum, ad arguendum, ad corriptendum, ad eruditiendum in iuſtitia. Vtilis eſt*, legit Ambroſius, *ad doctrinam, ad correptionem, ad reintegrationem, ad redargutionem, ad eruditionem, quæ eſt in ipſa iuſtitia, &c.* Et quidem: *Vtilis eſt ad docendum*: nam, vt ait S. Ioan. Chryſoſt. *In Scripturis ignorans, inuenit quid diſcat, contumax quid timeat, &c.* adeoque ſalutiferas profert doctrinas, vt idem illam comparet pratis omne florum, atque herbarum ſalutarium genus producentibus, ac proinde ad eorum amænitatem viatorem inuitantibus. In illa enim quaſi amæno in viridario flores legere licet, qui nunquam palleſcant, herbiſque cuiuſuis generis ſalutiferas, ſententias ſcilicet, & doctrinas, quibus ſe procreatori gratum, & acceptum reddat, ſimulque proximo ſalutaria virtutum, ac doctrinæ documenta diffundat. Hinc & Auguſtinus: *Quicquid*, inquit, *homo extra didicerit, ſi noxium eſt, ibi damnatur, ſi vtile eſt ibi inuenitur, & cum ibi quiſque inuenerit omnia, quæ vtiliter alibi didicit, multo abundantius ibi inuenit ea, quæ nuſquam omnino alibi, ſed in illarum tantummodo Scripturarum mirabili altitudine, & mirabili humilitate diſcuntur.* Vtilis etiam eſt ad arguendum, quia errores infidelium, cæterorumque arguit, certaque concludit ratione. Sic Chriſtus duos

2. *ad Timo.* 3. *vers.* 3.

Ambroſ. in epiſt. Pauli ad Timot.

Chryſoſt. in Matt. c. 24.

Aug. lib. 2. *de doctrina Chriſtiana cap. vltimo.*

illos Diſcipulos euntes in Emmaus redarguit, dicens: *O ſtulti, & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti ſunt Prophetæ. Nonne, &c. & incipiens à Moyſe, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quæ de ipſo erant.* Dictat quemadmodum fides Catholica & piis opituletur, & aduerſus impios defendatur. *In eâ* (ait Grægorius) *armaturam noſtræ mentis inuenimus, vt inde præcepta creditoris, inde ſumamus exempla præcedentium, per quæ contra aduerſarios noſtros inexpugnabiliter armemur.* Nam mille clypei pendẽt ex ea, & omnis armatura fortium, vt alludens ad locum Cantici Canticorum dicit Eucherius. Sic modum etiam, & conuenientiam legitimo præſcribit Doctori: nam *vtilis* etiam eſt *ad corripiendum*, ad impios rebelles, & inobedientes corripiendos, id eſt coercendos, ſiue etiam corrigendos. *Ad hoc enim data eſt*, (ait Ambroſius de ſacra Scriptura loquens) *vt proficiat imperitis, & inſtauret deformes, attrahens iniquos ad iuſtitiã.* Sic vtilis etiam eſt (ait Paulus) *ad erudiendum in iuſtitia*, elementariæ inſtitutionis, ſiue pædagogiæ ſcientiam præſcribendo, vt quilibet iuſtitiam Chriſtianam imbibens, generoſæ virtutis ſtudium amplectatur, & malum declinare condiſcat. Et tandem *In ſacra Scriptura* (ait Hugo) *quicquid docetur, veritas, quicquid præcipitur, bonitas, quicquid promittitur, fœlicitas eſt. Nã Deus eſt veritas ſine fallacia bonitas ſine malitia, fœlicitas ſine miſeria.* Eſt ſacra Scriptura, teſte Hieron. Puteus Iacob, ex quo hauriũtur aquæ, quæ in oratione funduntur. Eſt eiuſdẽ virga decorticata, cuius intuitu

Greg. hom. 15. in Exec.

Cant. 4. ſ. Eucher. lib. de ſpirit formulis, c. 7.

Ambr. vbi ſupra.

Hugo lib. de anima.

Hieron. in Speculo Mõnach.

varios bonorum operum fœtus producimus. Eſt currus igneus Eliæ, quo ad æternam hæreditatem capeſſendam in cælum vehimur. Eſt mons Syon, in quo mandata magni Regis traduntur. Eſt panis, quem populo in deſerto dedit olim Deus, omne in ſe delectamentum habens, & in ore edentium ſpiritualem ſaporem producens, quem cum guſtaſſet Dauid: *Quam dulcia*, dixit, *faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo. Sicut enim* (ait Auguſtinus) *ex carnalibus eſcis alitur caro, ſic ex diuinis eloquiis interior homo nutritur, & paſcitur.* *Pſal. Aug. ſerm. 112. de temp.*

Eſt mentis noſtræ ſpeculum, in quo interna facies noſtra videtur. Vnde Hieronymus ſic pudicam, & honeſtam virginē hortatur: *Vtere lectione diuina vice ſpeculi, fœda corrigendo, pulchra conſeruando, & pulchriora faciendo.* Eſt (ſicut Hugo ait) *liber vitæ, cuius cognitio vita, cuius ſcriptura indelebilis, cuius aſpectus deſiderabilis, cuius doctrina facilis, cuius ſcientia dulcis, cuius profunditas inexhauſtibilis, cuius verba innumerabilia, & vnum tantum verbum omnia.* Eſt ſicut Dauid loquitur, lucerna pedibus noſtris, & lux mentis. Et tandem, vt Chryſoſt. ait, eſt oſtium per quem ad Deum intramus. *Hieron. ad Demetriadem.* *Hugo de arca. & Noe.* *Pſal.* *Chryſ. ho. 51. in Ioan.*

Quare qui diuinarum virtutum amore ſuccenſi eius maximam vtilitatem agnouerunt, aſſiduo ei ſemper vacarunt ſtudio: nam vt ipſe Chriſtus nos docuit. *Qui ex Deo eſt verba Dei audit.* Sic legimus Marcellam nobilem, ſanctamque fœminam diuinarum Scripturarum tanto amore ſuccenſam fuiſſe, vt ardore incredibili ſemper caneret: *In corde meo abſcondi* *Io 8. verſ. De Marcella Hieron. in epiſt. ad eam.*

Metaphra. apud Sur. tom. 6. *eloquia tua, vt non peccem tibi.* Cæcilia quoque Romana, & Patritij generis virgo, ſed Fidei claritate generi ſuperior Euangelium Chriſti, vt habet in ſua Hiſtoria Metaphraſtes, ſemper gerebat in pectore, illius fruens in ſacris Scripturis colloquiis, quem in præcordiis ſemper geſtabat. Quin & de Seruulo mendico narrat Gregorius, quod Iro, vt aiunt, licet eſſe pauperior, & literarum ignarus, ex eleemoſynis tamen ſacros ſibi comparauerat libros, quos deinde coram ſe ſtudioſè legere faciebat, vndè poſtea audiendi aſſiduitate, & aliis, quæ legere neſciebat, memoriter prædicabat. Certè ſacrarum Scripturarum virtute mirabili & ipſos fugari, & ſuperari dæmones ipſe Chriſtus nos docuit, dum in deſerto cum eo confligens, quotieſcunque idololatriæ, præſumptionis, atque auaritiæ tentationum tela non interna, ſed externa in ſe contorqueri cernebat, non tantum reſiſtebat, ſed etiam fortiſſimis, lectiſſimiſque ex ſacra Scriptura delectis ſpiculis, tartareum hoſtem confodiebat. Sic S. Lutgardus virgo dum verſum illum ruminaret, *Deus in adiutorium meum intende*, videbat teterrimos cacodæmones huius ſacri verſiculi efficacia repreſſos, perterritoſque magno cum horrore diffugere, ac tentationum tela relaxare. Vnde merito Sapiens: *Omnis ſermo Dei ignitus clypeus eſt omnibus ſperantibus in ſe.*

Greg. lib. 4. Dialog. c. 14.

De ſacræ Scripturæ difficultate, & eloquentia.

Cap. XI.

VEra licet, & certa ſacra Scriptura adeo ſit, vt de eius veritate, atque certitudine nemo, nec quidem hæreticus dubitet: *Mare tamen* (vt ait Ambroſius) *eſt, habens in ſe ſenſus profundos, altitudinem propheticorum ænigmatum. Vnde Dominus* (inquit Chryſoſtomus) *relegauit Iudæos ad Scripturarum, non ſimplicem, & nudam lectionem, ſed ad ſcrutationem quàm diligentem: Scrutamini*, dicens, *Scripturas: ideirco ſcrutari, & effodere profundius iubet, vt quæ alte deliteſcunt inueniri queant, non enim rem in ſuperficie, & in promptu poſitam effodimus, ſed quæ tanquam theſaurus profundè reconditur: & qui eiuſmodi quærit, niſi ſummam diligentiam adhibeat, nunquam quæſita inueniet.* Hæc Chryſoſtomus. Sic de ſeipſo Hieronymus refert, nunquam ab adoleſcentia ſua aut legere, aut doctos viros, quæ neſciebat, interrogare ceſſaſſe, aut ſeipſum habuiſſe magiſtrum: quin & ob hanc vel maximè cauſam Alexandriam perrexiſſe, vt videret Didymum, & ab eo in Scripturis omnibus quæ habebat dubia ſciſcitaretur. Sed & Propheta Dauid intellectum à Deo ſibi dari poſcebat, vt legem ipſius ſcrutari poſſet: *Da mihi intellectum*, dicens, *& ſcrutabor legem tuam.* Quare, *ſi tantus Propheta*, ait idem Hieronymus, *tenebras ignorantiæ confitetur, qua nos putas paruulos, & penè*

Ambroſius epiſt. 44.

Chryſ. ho. 40. in Ioan.

Hieron. in præfatione Comment. ſuper epiſt. ad Epheſ.

Pſal. 118. 34.

Hieron. in epiſtola ad Paulinum.

lactentes inſcitiæ nocte circundari? Et ſanè, *tanta eſt,* (vt ait Auguſtinus) *Chriſtianarum profunditas literarum, vt in eis quotidie proficerem, ſi eas ſolas ab ineunte ætate vſque ad decrepitam ſenectutem, maximo otio, ſummo ſtudio, meliori ingenio comarer addiſcere, non quod ad ea, quæ neceſſaria ſunt ſaluti, tanta in eis perueniatur difficultate, ſed quod cum quis ibi fidem tenuerit, ſine qua proprie, rectéque non creditur, tam multa, tamque multiplicibus myſteriorum vmbraculis opaca intelligenda proficientibus reſtant, tantaque non ſolum in verbis, quibus iſta dicta ſunt, ſed etiam in rebus, quæ ad intelligendum ſunt, latet altitudo ſapientiæ, vt annoſiſſimis, acutiſſimis, flagrantiſſimiſque cupiditate dicendi hoc contingat, quod alicubi ſcribitur: Cum conſummauerit homo tunc incipiet.* Hucuſque Auguſtinus. Quare toto cælo errant, qui ſacras Scripturas omnibus peruias clamitant. Et merito artificibus hæreticis paſſim ſacras Scripturas citantibus dici illud poteſt, quod olim S. Baſilius cuidam ſacram Scripturam alleganti Demoſtheni præfecto culinæ Valentis Imperatoris dixiſſe fertur: *Tuum eſt de pulmentis cogitare, & non dogmata diuina decoquere.* Non enim, auctore Apelle, ſutor vltra crepidam. Hinc merito quæritur Hieronymus multos eſſe, qui vano facilitatis prætextu nimium ſacris abuntur Scripturis. *Agricolæ*, inquit, *cæmentarij, fabri metallorum, lignorum cæſores, lanarij quoque, & fullones, & cæteri, qui variam ſupellectilem, & vilia opuſcula fabricant, abſque doctore eſſe non poſſunt, quod cupiunt. Quod medicorum eſt promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola Scripturarum ars eſt,*

Aug. epiſt. 3. ad Voluſ.

Niceph. lib. 11 cap. 18. Theod. lib. 4. cap. 7. Hiſt. Caſſ. lib. 7 c. 36. Hiſt. Trip. Hier. in epiſt. ad Pamm. prof. omnibus diuinæ hiſtor. lib.

quam ſibi paſſim omnes vendicant : hanc garrula anus, hanc delirus ſenex, hanc ſophiſta verboſus, hanc vniuerſi præſumunt, lacerant, docent, antequam diſcant. Quid tales Apoſtolorum Principi reſponderent ſcribenti, quædam eſſe difficillima intellectu in epiſtolis B. Pauli, quæ indocti, & inſtabiles depranant, ſicut & cæteras ſcripturas, ad ſuam ipſorum perditionem? Hæc Hieronymus. 2. Pet. 3.

Modus, igitur ipſe dicendi, vt cum Auguſtino loquar, *quo Scriptura ſancta contexitur, quamuis omnibus acceſſibilis, paucis tamen penetrabilis eſt. Nam quæ aperte continet, quaſi amicus familiaris ſine fuco ad cor indoctorum, & doctorum loquitur. Ea vero quæ in myſteriis occulta, nec ipſa eloquio erigit ſuperbo, quo non audeat accedere mens tardiuſcula, et inerudita, quaſi pauper ad diuitem: ſed omnes humili ſermone inuitat, quos non ſolum manifeſta paſcat, ſed etiam ſecreta exerceat veritate, hoc in promptis, quod in reconditis habet. Sed ne aperta faſtidirentur, eadem rurſus operta deſiderantur, deſiderata quodammodo renouantur, renouata ſuauiter intimantur, prauа corriguntur, & parua nutriuntur, atque magna oblectantur ingenia.* Aug. epiſt. 3. ad Voluſianum to. 2.

Et ſanè ſacræ Scripturæ obſcuritas ex eo maximè procedit, quia materias admodum difficiles tradit, vtpote Sanctiſſimæ Trinitatis, Incarnationis, Sacramentorum, diuinæ prædeſtinationis myſteria, quæ omnem humanum captum ſuperant. Vaticinia etiam in magna ſui parte de rebus futuris continet: & vaticinia carmine conſcripta, quibus nihil obſcurius: multa etiam, quæ prima fronte

ſibi inuicem aduerſari videntur : vt, exempli gratia, illud Exodi: *Ego Deus zelotes, viſitans peccata patrum in filios, in tertiam, & quartam generationem.* Et illud Ezechielis : *Filius non portabit iniquitatem patris.* Multa metaphorica, & ambigua, ex quibus tot, & tàm diuerſæ oriuntur interpretationes. *In ſacris Scripturis*, ait Tertullianus, *pleraque figurate protenduntur, & per ænigmata, & allegorias, & parabolas aliter intelligenda, quàm ſcripta ſunt.* Quin etiam, vt docet Hieronymus, *ſæpius in ſacris literis, præſertim in prophetis, dum aliud agitur, repentè ad alios perſona mutatur.* Habet etiam ſacra Scriptura ſenſum multiplicem, de quo ſequenti capite agẽdum: habet tandem ſuę obſcuritatis quamplurimas alias cauſas, quas recenſent Clemens Alexandrinus, Hieronymus, Irenæus, Euthymius, & alij. Vnde ſatis liquet neminem abſque doctore, & pręuio magiſtro eius ſibi notitiã comparare poſſe, & merito à Hieronymo illum irrideri, qui ſe iactabat non ſolum humaniores diſciplinas, ſed & ſacrarũ Scripturarum ſcientiam abſque præceptoris opera didiciſſe. *Stultus*, inquit, *ego, qui me putauerim hæc abſque Philoſophis ſcire non poſſe*, & infra : *& vt humana contemnam ſine cauſa Gregorium Nazianzenum, et Didymum in Scripturis ſanctis catechiſtas habui : nihil mihi profuit Hebræorum eruditio, & ab adoleſcentia vſque ad hãc ætatem quotidiana in Prophetis, Euangeliis, Apoſtoliſque meditatio: inuentus eſt homo abſque præceptore perfectus,* πνεῦμα σοφορος ἐν θεὸς, καὶ αὐτοδίδακτος. Merito itaque admonet Chryſoſtomus : *Ne temerarij ſimus in ſcrutanda*

Exod. 20.5.
Ezech. 18.20
Tertull lib. 3. aduerſus Marcionem.
Hieron. in Nahum. c. 2.
Clem. Alex. Stromat. 6.
Hieron. in prolog. Prophet.
Iren. lib. 3. adu. hæreſ.
Euthym. in præfat. Pſalmorum.
Hieron. in epiſt. 51. ad Domnionem
Chryſ. ho. 8 ſup. c. 3. ſecundæ epiſtolæ ad Timotheum.

profunditate Scripturarum, intelligentes multos latere in ea locos difficiles; nam quemadmodum in magno fluuio quædam ſunt partes, quæ vado tranſiri poſſunt, aliæ per pontem, aliæ vero, quæ nullo modo, niſi adminiculo cymbæ: ita in ſacris literis, quæ ad mores informandos ſpectant, perſpicua ſunt, quæ vero ad myſteria pertinent, per interpretationes Patrum, quaſi per põtem cognoſci poſſunt. Sunt enim nonnulla, quæ vt penetrentur, Spiritus ſancti quaſi vehiculo & ductu eget mens noſtra. Cum ergo omnis Scriptura ſacra ſit diuinitus inſpirata, nonniſi Spiritus ſancti afflatu intelligi poteſt, in iis præſertim locis, in quibus myſteriorum altiſſima eſt profunditas.

Quãta vero ſit ſacrarum Scripturarum eloquentia non facilè demonſtrari poteſt: nam licet, vt S. Ambroſius docet, ſecundum artem mundanæ eloquentiæ non ſint deſcriptæ, ſunt tamen ſecundum gratiam, quæ ſuperat omnem artem. Vnde & ij, qui de arte ſcripſerunt, de earum ſcriptis artem inuenerunt, & condiderunt commenta artis, & magiſteria. Quod fuſius S. Auguſtinus demonſtratum reliquit, Sanè, vt ille ait, *ſicut eſt quædam eloquentia, quæ magis ætatem iuuenilem decet, eſt quæ ſenilem, nec iam dicenda eſt eloquentia, ſi perſonæ non congruat eloquentis, ita eſt quædam, quæ viros ſumma auctoritate digniſſimos, planeque diuinos decet. Hæc illi locuti ſunt, nec ipſos decet alia, nec alios ipſa: ipſis enim congruit, alios autem quanto videtur humilior tanto altius, non ventoſitate, ſed ſoliditate tranſcendit.*

S. *Ambroſ.*

S. Aug. de doct. Chriſtiana lib. 4. c. 1. p. 6.

De ſacræ Scripturæ ſenſibus.

Cap. XII.

COmmunis Catholicorum eſt ſententia duplicem eſſe præcipuum ſacræ Scripturæ ſenſum, literalem, ſeu hiſtoricum vnum: Spiritualem, ſeu myſticum alterum, amboſque in libro illo fuiſſe figuratos, quem Ioannem in Apocalypſi ſcriptum intus & foris vidiſſe legimus: foris quidem in ſenſu literali, quem ſignificant voces: intus in ſenſu ſpirituali, quem ſignificant res vocibus expreſſæ. Et hunc quidem ſpiritualem triplicem eſſe definiunt, videlicet Allegoricum, Tropologicum, ſiue Moralem, & Anagogicum. Nam triplicem licet tantummodo faciat Hieronymus ſacræ Scripturę ſenſum, videlicet Hiſtoricum, Tropologicum, & Spiritualem: & Auguſtinus Aetologiam, Allegoriam, & Analogiam ponat, in re ipſa tamen nulla eſt diſcrepantia, quia Aetologia eſt, quæ reddit cauſam, quare Scriptura aliquid dicat, & Analogia, quæ ponit concordiam vnius loci cum alio, quæ ad primum ſenſum literalem, & hiſtoricum pertinent. Allegoria vero continet illos tres ſenſus myſticos, ſcilicet Allegoricum, Moralem, & Anagogicum. Qui omnes illis verſibus dilucidè explicantur.

Apoc. 5. 1.

Hieronym. epiſt. 150. ad Hedibiam q. 12.

Auguſt. lib. de Geneſ. ad lit. cap. 10

Litera geſta docet, quid credas Allegoria.
Moralis quid agas, quo tendas Anagogia.

Beda de tropis ſacræ Script.

Exemplum ponit Beda in voce *Ieruſalem*,

quam ait in Litera Ieruſalem terrenam ſignificare, in Allegoria, Eccleſiam militantem, in Tropologia animam Iuſti, in Anagogia, Ciuitatem cæleſtem. Non tamen hi omnes quatuor ſenſus, in vnoquoque ſacræ Scripturæ loco inueniuntur, vt Auguſtinus, & Thomas docent: ſed literalis tantummodo: cum multa ſint loca, quæ myſticè non explicantur, vt ſunt præcepta charitatis, iuris naturæ principia, & morales exhortationes ad virtutem, quæ frequentes in Sapientialibus, & alibi reperiuntur, in quibus ipſemet ſenſus ſpiritualis hiſtorialis eſt. ET licet aliqua ſint in ea loca, quæ metaphoris conſtant, haud tamen illa ſuo carent literali ſenſu, ſed in illis ſenſus literalis, vt communiter tradunt Theologi, ille eſt, quem voces in ſua figurata locutione habent, vt cum dicitur, verbi gratia, in Canticis: *Naſus tuus ſicut turris Libani, quæ reſpicit contra Damaſcum.* Quicquid tamen in ſenſu verborum proprio ſine falſitate, aut indecentia intelligi poteſt, ſemper in ſenſu verborum proprio accipi debet: licet illud cauendum ſit, quod Auguſtinus prænonet, ne, quod figuratè in Scriptura dicitur, ſecundum literæ proprietatem accipiatur, alioquin litera occidit. Hinc enim plurimæ exortæ ſunt hæreſes: ſicut Lutherus ex illo loco Petri, *Vos eſtis regale Sacerdotium*, falſo docuit omnes eſſe ſacerdotes. Rurſum cauendum, ne, quæ ſecundum proprietatem dicuntur, figuratè accipiantur, nam & tali pacto veritas Scripturæ ſubuerteretur. Sic Origenes turpiter lapſus eſt, dum quæ de paradiſo

Auguſt. lib. 16. de ciuit. Dei, cap. 2. Tho. Aquinas quod lib. 7. art. 15. ſolut. ad 5.

Cant. 7. 4.

Aug. lib. 2. de Doctr. Chriſt. cap. 10.

1. Pet. 2. 9.

ſecundum literam propriè dicuntur, non niſi myſticè, & ſpiritualiter intelligi voluit, auferens hiſtoriæ de Paradiſo veritatem. Sic etiam turpiter lapſus eſt Lactantius, dum mille annos, quibus regnaturi ſunt Sancti cum Chriſto ſuper terram, ſecundum literã intelligit, quod figuratè accipere debuiſſet. Illud etiam obſeruandum, quod Auguſtinus, Thomas Aquinas, & communiter ſacri Doctores docent, ſenſum ſacræ Scripturæ literalem multiplicem eſſe poſſe: nam cum habeat illa Spiritum ſanctum auctorem, benè potuit ille verba ita diſponere, vt plures habere poſſint ſenſus. Exemplum ſit pſalmi locus: *Ego hodie genui te*, qui à ſancto Paulo de æterna Verbi generatione exponitur, & etiam ad probandam Chriſti reſurrectionem affertur: & locus Geneſis: *In principio creauit Deus cœlum & terram*, quem docet Auguſtinus plures hiſtoricos ſenſus admittere, &c.

Aug. vbi ſup. cap. 37. Thomas 1. parte. q. 1. art. 1.

Pſal. 2. 7. ad Hebræos 1. 5.

Geneſ. 1. 1. Aug. lib. Confeſſ. cap. 30. & 31.

Certum etiam eſt ſenſum literalem, ſiue vnus ſit, ſiue multiplex, ſolum ſufficere ad diuinæ loquelæ explicationem, & fidei confirmanda dogmata: nam, vt ait Dionyſius Areopagita, *ſymbolica ſeu myſtyca Theologia non eſt argumentatiua.* Et Hieronymus: *Nunquam*, inquit, *parabolæ, & obſcura ænigmatum intelligentia ad probationem dogmatum proficere poteſt.* Eſt enim ille ſolus aliorum ſenſuum baſis, & fundamentum. Quare literali ſenſu non ante comperto, & conſtituto, neceſſe eſt plerumque ſenſus myſticos inanes eſſe, & futiles, & nonnunquam falſos, & commentitios, vt ſunt

Dionyſ. Areopag. lib. ad Timot. Hieron. in cap. 13. Matthæi tractãt parabolam fermenti.

propemodum infinitæ expoſitiones nouiter adinuentæ, in ſolo verborum ſono fundatæ, quibus multorum Sermonariorum, vt aiunt. ſcripta vulgari præcipuè lingua euulgata redũdant: Quæ ſanè, vt ingenuè, quod verum eſt, fatear, valde cautos lectores requirunt: ne nouitate rei allecti magis huiuſmodi adhæreant ſenſibus, quàm puritas diuini eloquij, & Chriſtiana expoſcat ſyncritas. Sanè Anaſtaſius Synaita Origenem his ſenſibus nimis debitum damnans, de eo ſic habet: *Oportebat enim primum admittere hiſtoriam, quæ conuenit literæ, deinde, vbi oportet, procedere ad Anagogias.* Et S. Thomas Aquinas ſummopere curandum eſſe docet, ne diuina Scriptura ſic exponatur, vt ab infidelibus irrideatur. quare ſpectandus ſemper eſt ſacræ Scripturæ contextus, antequam ad Anagogiam deueniatur. Sic tamen amari debet hiſtoria, vt intelligentia, quæ ad animi ædificationem pertinet, ſtudioſius requiratur. Quod Sanctam Paulam facere conſueuiſſe refert Hieronymus, dum de illo ſic habet; *Cum amaret hiſtoriam, & hoc veritatis diceret fundamentum, magis tamen ſequebatur intelligentiam ſpiritualem, & hoc culmine ædificationem animæ protegebat.*

Anaſtaſius Synaita lib. 7. anagogicarum contemplat.

Thomas 1. part. quæſt. 68. art. 1. in corpore.

Hieron. in epitaphio Paulæ. 73.

Eſt alius ſacræ Scripturæ ſenſus, ſed minus principalis, quẽ accõmodatitium vocant, quo eiuſdem ſacræ Scripturæ verba per quandam extenſionem ad rem aliam applicantur, quam ſacer Scriptor nec hiſtorico, nec allegorico, ſenſu indicauit. Exempla ſunt, quando bella, & perſecutiones populi Iſrael, & deuaſta-

tiones ciuitatis Ieruſalem, ac templi, ad hæreticorum, ac Tyrannorum perſecutiones con-
Matt. 11. 4. tra Eccleſiam accommodantur. Ita Chriſtus Ioannem dixit eſſe Eliam. Ita Eccleſia accommodat multa ex libris Salomonis Deiparæ Mariæ, quæ hiſtoricè ſapientiæ Diuinæ conueniunt, & multa de canticis canticorum, quæ hiſtoricè cuicunque fideli animæ congruunt.

Agunt de ſenſibus ſacræ Scripturæ inter omnes, exactius S. Thomas 1. part. quæſt. 1. art. 10. & qui ſcripſerunt in eam, notati infra.

Item & alij, qui de eiuſdem Scripturæ phraſibus, locutionibus, allegoriis, &c. egerunt, notati in fine ſequentis capituli; quos (ſi placet) conſulere poteris.

De ſacræ Scripturæ ſtudio ad ſenſus eius percipiendos neceſſario.

Cap. XIII.

CVm ſacrarum Scripturarum vera intelligentia, teſte ſapiente, ei tantummodo à Deo communicetur, qui vitia fugiens, virtutem complectitur, qui eam aſſequi deſiderat, illud in primis curare debet, vt non ſolum ha-
Auguſt. lib. 2. de Doct. Chriſt. c. 7. Actor. 8. beat pietatem fidei, quam Auguſtinus ſecundum gradum ad eas intelligendas, conſtituit, vt enim in Actis dicitur, *Niſi credideritis, non intelligetis*: ſed etiam cor omni iniuſtitia mundatum obtineat. Vnde Eccleſiaſticus: *Concu-*

piſcis,

piſcis, inquit, *ſapientiam, ſerua iuſtitiam, & Dominus præbebit eam tibi.* Et Gregorius Nazianzenus, *Vis*, inquit, *Theologus aliquando fieri, ac Diuinitate dignus? mandata ſerua, per Dei præcepta incede.* Hinc Abbas Theodoretus, apud Caſſianum, dicere ſolitus erat ad Scripturarum notitiam pertingere cupientem, nequaquam debere labores ſuos erga Commentariorum libros impendere, ſed potius omnem mentis induſtriam, & intentionem laudis, erga emendationem vitiorum carnalium detinere, quibus expulſis confeſtim cordis oculi, ſublato velamine paſſionum, ſacramenta Scripturarum, velut naturaliter, incipiet contemplari: Si quidem nobis, non vt eſſent incognita, vel obſcura, ſancti Spiritus gratia promulgata ſũt, ſed noſtro vitio, velamine peccatorum cordis oculos obumbrante, redduntur obſcura: quibus rurſum naturali redditis ſanitati ipſa Scripturarum ſanctarum lectio ad contemplationem veræ ſcientiæ abundè etiam ſola ſufficit. Et ſanè teſte Plotino, ſicut oculus nunquam videret ſolem, niſi factus eſſet ſolaris, ita nec animus ipſam intueri poterit pulchritudinem, niſi factus ſit pulcher. quare, vt ait Boetius.

Tu quoque ſi vis,
Lumine claro,
Cernere verum,
Tramite recto,
Carpere callem;
Gaudia pelle,
Pelle timorem,

Eccleſ. 1. 35.
Nazianz. de dog. & ſtatu Epiſcopi.
Caſſian. Inſtitut lib. 5. cap 9.
Plotin. Aeneid. 1 lib. 6. cap. 5.
Boetius de conſolation. Philoſophica lib. 1 metr. 7

Spemque fugato,
Nec dolor adſit;
Nubila mens eſt,
Vinctaque frænis,
Hæc vbi regnant.

Pellenda ſcilicet peccata, quæ continua nos agitant inquietudine: nam teſte Iſaia, *Cor Impij, quaſi mare feruens, quod quiſcere non poteſt.* Iſaiæ 57. 20

Amplectenda deindè humilitas, ſine qua recondita Diuinæ Sapientiæ arcana haud vnquam intelligere, ipſo Chriſto teſte, valemus. *Confiteor*, ait ille, *Tibi, Pater, Domine cœli, & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus, & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis.* Nouit hoc & Pſaltes cum dixit: *Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis*, id eſt humilibus, ait Auguſtinus; Nouerunt & ipſi Ethnici. Quare Alexandro Magno conquerenti, quod ſapientia à Dijs non eſſet donatus, vt fuerat diuitiis, & Regnis, Didymum philoſophum ei reſpondiſſe ferunt: *Daret tibi ô Alexander Deus ſapientiam, ſi modeſtiam in ſenſu, vbi eam colligeres, haberes.* Hinc merito Caſſianus, *Si*, inquit, *ad veram Scripturarum vis ſcientiam peruenire, feſtinandum tibi eſt, vt humilitatem cordis primitus conſequaris, quæ te non ad illam, quæ inflat, ſed ad eam, quæ illuminat, ſcientiam, Charitatis conſummatione perducat: Nam*, vt Gregorius ait, *lumen intelligentiæ humilitas aperit, ſuperbia abſcondit, &c.* Sic humiliare ſe quiſque debet, qui ſacræ Scripturæ ſenſum aſſequi deſiderat, alioſque libenter audire, & interrogare: Nam

Matt. 11. 25.

Pſal. 118. 130

Auguſt. ibi. Didim. Philoſop. apud Plutarchum

Caſſian. inſtitut. lib 5. cap. 10.

Greg. lib. 25. moral. c. 11.

multos, teſte Hugone, hoc decipit, quod ante tempus ſapientes videri volunt: Vndè & ſimulant, quod non ſunt, & quod ſunt, erubeſcunt, eoque longius à ſapientia vera recedunt, quo non eſſe ſapientes, ſed putari cupiunt. Non talis Plato, qui (teſte Hieronymo) dicere conſueuerat: *Mâlo aliena verecundè diſcere, quàm mea imprudenter ingerere.* Hugo de S. Victore Didaſcal. lib. 3. cap. 14. Hieron. de Platone.

Tertiò, cum oporteat veram ſacræ Scripturæ Interpretationem eius inſtinctu fieri, à quo initio fuit dictata, ideoque Interpretatio Sermonum à S. Paulo inter dona Spiritus ſancti numeretur, qui eius ſenſuum intelligentiam aſſequi deſiderat, à Deo illam continuis precibus debet efflagitare. Sic Sanctus Propheta Dauid, vt legis Dei intelligentiam aſſequeretur, ſollicitè orabat: *Da mihi intellectum*, dicēs, *& ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo.* Item, *Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua.* Et Salomon: *Dixi*, inquit, *ex totis præcordiis meis: da mihi Domine ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam.* Sic etiam Boetius. 1. Cor. 12. Pſal. 118. 34. Sap. 8. 21. Boetius li. 3. de conſolation. philoſp. metr. 9.

Da Pater Auguſtam menti conſcendere ſedem,
Da fontem luſtrare boni: da luce reperta.
In te conſpicuos animi defigere viſus.
Diſſice terrenæ nebulas, & pondera molis,
Atque tuo ſplendore mica: tu namque ſerenum,
Tu requies tranquilla piis: te cernere, finis.
Principium, Vector, Dux, Semita, terminus idē.

Hinc Hieronymus: *Hoc*, inquit, *donum Dei non quærunt Iudæi, & hæretici, ideo legunt quidem* Hieron. ad Paulinum de inſtitution. monachi.

Augustſ. de Doct. Christiana lib. 3. cap. 37.

Scripturam ſacram, ſed verum eius ſenſum inuenire nunquam poſſunt. Quare, ait Auguſtinus, *non ſolum admonendi ſunt ſtudioſi Venerabilium literarum vt in Scripturis ſanctis genera locutionum ſciãt, & quomodo apud eas aliquid dici ſoleat vigilanter aduertanto, memoriterque retineant: verum etiam, quod eſt præcipuum, & maximè neceſſarium, orent vt intelligant. In eis quippè literis, quarum ſtudioſi ſunt, legant, quoniam Dominus dat ſapientiam, & à facie eius ſcientia, & intellectus, à quo & ipſum ſtudium, ſi pietate præditum eſt, acceperunt.*

Hiſ tamen omnibus aſſidua, & diligens meditatio eſt adiungẽda; Sic enim legimus Chriſtum, ſuos ad ſcripturarum non ſimplicem, & nudam lectionem, ſed ad inueſtigationẽ perquam diligentem relegaſſe, dum ait: *Scrutamini Scripturas.* Vt enim ait Chryſoſtomus, *Ideirco Dominus effodere profundius iubet,* vt, *quæ alte deliteſcunt, inuenire poſſimus.* Neque enim rem in ſuperficie, & in promptu poſitam effodimus, ſed quæ, tanquam theſaurus, profundè reconditur: qui enim rem huiuſmodi quærit, niſi ſummam adhibeat diligentiam, & laborem, numquam queſitam inueniet. Hinc optimam eſſe elicio, ad ſacrarum Scripturarum intelligentiam, regulam, quam Sanctus Thomas Aquinas in opuſculis ſuis tradit, ad quendam Ioannem ſcribens, his verbis: *Quia quæſiſti à me, in Chriſto mihi chariſſimè Ioannes, qualiter te ſtudere oporteat in theſauro ſcientiæ acquirendo, tale à me ſuper hoc traditur conſilium, vt per riuulos, non ſtatim, in mare eligas introire, quia per faciliora ad difficiliora oportet deuenire,* & infra: *Diſcurſus ſuper*

Io. 5. 39. Chryſ. to. 4. in ca. 5. Io.

Opuſcul. 68. ad quemdã Ioannem.

omnia fugias: Sanctorum, & bonorum imitari veſtigia non omittas: Non reſpicias à quo audias: ſed quicquid boni dicatur, memoriæ recommenda: Ea, quæ legis & audis, fac vt intelligas: De *dubiis te certifices, et quicquid poteris, in armariolo mentis reponere ſatage, ſicut cupiens vas implere: Altiora te ne quæſieris. Iſta ſequens veſtigia, frondes, & fructus in vineam Domini Sabaoth vtiles, quamdiu vitam duxeris, proferes, & produces. Hæc ſi ſectatus fueris, ad id attingere poteris, quod affectas.* Hæc Thomas Aquinas.

De ſacræ Scripturæ quibuſdam regulis, ad eius ſenſus percipiendos neceſſariis, & de auctoribus, qui de illis ſcripſerunt.

Cap. XIV.

PRimo loco, (vt grauiſſimi æſtimant Scriptores) qui ſtudio ſacræ Scripturæ dat operam, in eius lectione, vt verum ſenſum percipiat, perpendere debet voces ipſas, quas legit, ſumi nè debeant in propria, an in figurata locutione: nam licet illud ſemper ſeruandum ſit, quod Baſilius ſeruabat: *Ego* (inquiens) *cum fœnum audio, fœnum intelligo*, voceſque in quantum fieri poteſt, ſemper in ſua propria ſignificatione ſint accipiendæ, tamen, ſicut ſupra diximus, ſæpè non eſt ſenſus is, quem voces in propria ſignificatione faciunt, ſed quem in ſua ſignificatione figurata, vt apparet in Viſione Danielis, in parabolis, in Cantico Canticorum, in libro Apocalypſis, & vbi-

Baſil. in Hexam. ho. 9.

cunque Deo membra tribuuntur, vel humanæ affectus: necnon vbicunque falsum significari videtur, vt in illis verbis de Ioanne Baptista: *Ipse est Elias*: & vbicunque aliquid absurdum innuitur, vt in illis: *Ego dispono vobis regnum, vt edatis, & bibatis, &c.* vel etiam vbicunque aliquid dicitur rectæ rationi contrarium, vt, *si oculus tuus scandalizat te, erue eum, &c.* Vnde Augustinus, *Quicquid*, inquit, *in sermone diuino, neque admodum honestum, idest ad diligendum Deum, vel proximum, neque ad fidei veritatem propriè referri potest, figuras esse cognosces: quod si perspicuè dicitur, non est ad aliud referendum, quasi figuratè dictum, &c.*

Matt. 11. 4
Luc 22. 29
Matt. 18. 9
August. li. 3. de Doctr. Christiana.
Idem ibid. cap. 30.

Deinde considerare debet sacram Scripturam sæpè præsertim in libris Propheticis, & Psalmis vti mutatione temporis, personarum, affectuum, numeri, &c. Nam Sancti Dei homines Spiritu sancto afflati ad tempora modo se conuertebant præterita, modo futura, & præsentia, modo ad Deum, modo ad creaturas, &c. quia illuc ferebantur, vbi erat impetus Spiritus.

Tertiò, quia, vt Beda obseruat, *In Scripturis sacris ordo verborum, causa decoris, aliter quàm vulgaris via dicẽdi habet, figuratus solet inueniri.* Quod genus locutionis Grammatici græcè, σχῆμα, schema vocãt, nos vero habitum, vel formam, vel figuram, quia per hoc quodammodo vestitur, & ornatur oratio. Tropica necnon locutio, quæ fit translata dictione à propria significatione ad non propriam, similitudinis, necessitatis, aut ornatus gratia.

Beda seu Cassiodorus in præfat. de Trop. sacræ Script.

Diligenter etiam notandæ ſunt phraſes, & idiotiſmi linguæ Hebrææ: nam teſte Auguſtino, *Habet omnis lingua ſua propria genera locutionum, quæ cum in aliam linguam transferuntur, videntur abſurda*, Sic ponit Hebræus multoties ſubſtantiuum pro adiectiuo, vt filium perditionis pro filio perdito, Spiritum ſanctificationis pro Spiritu ſancto, Vocat filium pharetræ ſagittam, filios paleæ areæ frumentum, filios excuſſorum, iuuenes, dicit animam habere in manibus pro verſari in vitæ diſcrimine, ædificare domum pro familiam fortunare, loqui ad cor pro conſolari, &c. Aliis etiam vtitur idiotiſmis circa hominum actiones, habitus, ſitus, geſtus, & affectus corporum, & animorũ, qui proprias ſignificationes ſub quibuſdam quaſi ſymbolis includunt, vt ſunt operire caput, quod erat damnatorum indicium, demittere caput, ſeu leuare caput, quod erat ſignum mœſtitiæ, ſiue gaudij. Sed de his omnibus doctè, & copioſè agunt. *Auguſt. de vera relig. cap. 54.*

Auguſtinus in ſuis 7. libris locutionum ſacræ Scripturæ, qui habentur operum eiuſdem tom. 3. *Auguſt.*

Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis in libro de ſpiritualibus formulis, qui habetur poſt ſua commentaria in libros Geneſis, & Regum Romæ excuſus 1564. *Eucherius.*

Beda Venerabilis, ſcripſit libros 2. de Schematibus, & Tropis ſacræ Scripturæ, qui habẽtur in operum eiuſdẽ to. 1. Sed quia aliqui Marco Aurelio Caſſiodoro eos tribuunt, habentur etiam interẽ eiuſdem Caſſiodori opuſcula *Beda.* *Caſſiodor.*

Parisiis excusa 1579. Scripti sunt aduersus Græcos gloriantes se se Troporum fuisse inuentores, cùm multo antè omnia schemata, & Tropi extiterint in diuinis Scripturis.

Franciscus Ruizius. Franciscus Ruizius Hispanus Monachus Vallesoletanus, & Abbas S. Facundi Congregat. Montisferrati, anno 1546. collegit è Patribus Græcis, & Latinis ad vniuersam Scripturam diuinam intelligendam regulas 334. quas breuibus explanationibus illustrauit, quę prodierunt Lugduni anno 1546. ac Parisiis 1547. & Coloniæ cum Sixto Senense anno 1588. & Constantiæ in Germania 1595. apud Nicolaum Kol, & nouissimè Romæ apud Dominicum Basam 1596. Eas Angelus Rocca in sua Bibliotheca Theologica recudit, & contractis aliquantulum explanationibus siue Patrum, siue Auctoris, singulas distribuens, post singulorum Sanctorum Patrum operum recensionem collocauit.

posseu. in appar.

Angel. Rocca.

Laurentius à Villauincentio. Laurentius à Villauincentio Xeresanus Augustinianus eremita Doctor Theologus Louanienſis, & Philippi Hispaniarum Regis Maximi Ecclesiastes, collegit Phrases sacræ Scripturæ, circa annum Domini 1559. omnibus sanè, qui sacras Scripturas in publicis scholis profitentur, vel priuatim intelligere optant, vel in Ecclesiis inter concionandum populis eas interpretantur admodum vtiles, ac necessarias Antuerpiæ in ædibus Viduę & hæredum Ioan. Stelsij 1571.

Io. Baulæse Ioannes Baulæse mysticos sacræ Scripturæ sensus, variasque dictionum significatio-

nes in compendium collegit, & edidit Parisiis 1575.

Sanctes item Pagninus Lucensis Prædicatorij Ordinis concionator Apostolicus, & vir, vt ait Sixtus Senensis, in diuinis Scripturis apprimè eruditus, & trium linguarum, sed Hebrææ potissimum peritissimus composuit librum de Interpretatione Hebraicarũ, Chaldæarum, Græcarumque dictionum sacris in literis contentarum, & ad imitationem Ticonij, & Augustini librum vnum, cui titulus est Isagoge ad sacras literas, in quo ex antiquis Patribus multas etiam regulas collegit ad exponendas obscuras phrases, figuratas locutiones, & mysticos sacræ Scripturæ sensus summoperè necessarium, & alium, cui titulus: Isagoge ad mysticos sacræ Scripturæ sensus, qui ambo vno volumine comprehensi editi sunt Lugduni apud Hugonem à Porta 1536.

Sanctes Pagninus. *Sixtus Sen. in sua Bibliotheca.*

Hieronymus Lauretus Cornarienſis Hiſpanus Monachus Montisferrati, & Abbas Cœnobij S. Felicis Guixolensis anno 1566. consimile opus elaborauit, in eo tamẽ ab eo discrepat, quod non, sicut Pagninus, fœcundiores tantummodo voces selegit, nec Patrum verba citauit, sed locum tantum ad marginem apposuit, nè plus iusto volumen augeretur, & omnia conatus est amplecti, in quibus aliquid allegoriæ posset in quolibet alicuius notæ auctore inuenire: nec solum mystica, sicut Pagninus, tractauit, sed etiam complura, quæ ad sensum literalem spectant. Phrases insuper, & varias vocum acceptiones explicans seruauit

Hieronym. Lauretus.

alphabeticum ordinem : cuius operis licet multæ iam prodierint editiones, correctior tamen est Colonienſis apud Io. Gymnicum, ſub Monocerote anno 1612. cauſa, in qua acceſſit ad marginem diligentiſſima adnotatio auctorum, & præcipuè Sanctorum Patrum vna cum propriis locis, quibus allegorias ſingulas explanarint, hactenus deſiderata.

Benedictus Arias Montanus.

Benedictus Arias Montanus linguarum peritiſſimus, in ſuo Apparatu ad Sacra Biblia, quæ regia dicuntur, edidit collationes, & familiares Hebraicæ linguæ Idiotiſmos, Bibliorum Interpretationibus, præcipuè vero latinæ verſioni Sanctis Pagnini accommodatos.

Martinus Mazinez.

Demum Martinus Martinez Cantapretenſis Hiſpanus ſcripſit libros 10. Hypotypoſeon Theologicorum, ſiue Regularum ad diuinas Scripturas intelligendas, illoſque ita diuiſit, vt in octo prioribus locos aliquot communes, in reliquis autem duobus centum Regulas ex Patribus tradat. Opus ſanè eruditum, ſed legendum illud, (vt etiam Poſſeuinus obſeruauit) quod anno 1582. Salmanticæ excuſum fuit, aut ex ea editione, quæ quidem fuit expurgata, ad alias editiones deriuatum. Alios, qui de hac materia ſcripſerunt, require in noſtro Indice vniuerſali.

Poſſeuin. in appar.

De ſacræ Scripturæ adiumentis quibuſdam ad eius ſenſuum intelligentiam, & ſtudiis ad eius ſenſum intelligentiam neceſſariis.

Cap. XV.

NOtitiam linguarum, præſertim Hebręæ, Græcæ, & Latinæ, quibus Scriptura ſacra

temporum progreſſu tradita eſt, vtiliſſimam eſſe ad ſacræ Scripturæ intelligentiam docet Auguſtinus dicens: *Contra ignota ſigna, magnum remedium eſt linguarum cognitio. Homines, linguæ Latinæ, quos nunc inſtruendos ſuſcepimus duobus etiam aliis ad diuinarum Scripturarum cognitionem opus habent. Hebræa ſcilicet, & Græca.* Mutuas enim operas hæ linguæ ſibi inuicem præſtant, vt quod in altera verbis obſcurioribus, in altera clarioribus ſcriptum inueniatur. Inferiorum deinde artium, & cæterarum ferè omnium diſciplinarum notitiam ad ſenſuum ſacræ Scripturæ intelligentiam eſſe neceſſariam omnes aſſerunt, vel ſaltem earum principia deguſtata habere, ne ob craſſam quarumdam rerum ignorantiam turpiter hallucinari contingat, licet linguarum notitia, & ſcientiarum multitudo poſterioribus his noſtris temporibus non adeo ſit neceſſaria, vt primis olim fuit, habemns enim veterum iam ſacræ Scripturæ Interpretationes, ab Eccleſia adeo approbatas ſimul, ac receptas, vt ab eis (prout in ſacro eſt Tridentino Concilio definitum) haud liceat in rebus fidei, ac morum recedere, ſicuti nec ab illis, in quibus vnanimis eſt Doctorum Eccleſiæ conſenſus, nam in aliis vnuſquiſque eam ſententiam amplecti poteſt, quæ ſibi probabilior videtur. *Ad coercenda* (ſunt hæc Concilij verba) *petulantia ingenia ſacroſancta ſynodus decernit vt nemo ſuæ prudentiæ innixus in rebus fidei, ac morum ad ædificationem Doctrinæ Chriſtianæ pertinentium, ſacram Scripturam ad ſuos ſenſus contorquens*

Auguſt. de Doct. Chriſtiana c. 10.

Conc. Trid. ſeſſ. 4. in Decret. de edition. & vſu ſacræ Scripturæ.

contra eum ſenſum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Eccleſia, cuius eſt iudicare de vero ſenſu, & interpretatione Scripturarum ſanctarum, aut etiam contra vnanimem conſenſum Patrum, ipſam Scripturam ſacram interpretari audeat, etiam ſi huiuſmodi interpretationes nullo vnquam tempore in lucem edendæ forent. Qui contrauenerint per ordinarios declarentur, & pœnis à iure ſtatutis puniantur. Habemus etiam Neotericorum ſatis erudita commentaria, ex quibus etiam mediocriter docti, vigili ſtudio, atque induſtria, ſenſa ſacra poſſunt elicere, & obſcuriora aliquo ſaltem modo explicare: nam vt benè Sixtus Senenſis obſeruat, varij ſunt modi interpretãdi ſacram Scripturam, nam alius verba tantummodo ſimpliciter explicare proponit, alius ſenſus aliquos reconditos, alij carmine, alij oratione ſoluta paraphraſticè tantum, alij aliter, quare illam ſufficit habere ſcientiam, quæ ad illum explicandi modum, quem quis amplexatus fuerit, requiritur. Vtilis etiam eſt ad ſacræ paginæ intelligentiam. Gentilium Philoſophorum, & Poëtarum lectio, eorum maximè, qui Platonicæ doctrinæ adhærentes, multæ fidei noſtræ accommoda dixerunt, nam quæ ab eis benè dicuntur, tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus facilè erit in vſum noſtrum vendicare. Sicut enim Ægyptij non ſolum habebant Idola, & onera grauia, quæ populus Iſrael deteſtaretur, & fugeret, ſed etiam vaſa, & ornamenta aurea, & argentea, & veſtem, quæ populus ille Dei de Ægypto exiens ipſius Dei iuſſu in vſum meliorem ſibi vendicauit, ſic do-

Sixtus Senenſis Bibl. ſanct. lib. 3.

ctrinæ omnes, & libri gentilium non ſolum continent ſimulachra, & ſuperſtitioſa figmenta, quæ vnuſquiſque noſtrum duce Chriſto fugere, & vitare debet, ſed etiã liberales diſciplinas, & quædam morum præcepta quæ noſtris veritatibus confirmandis accommodata ſunt, & vtilia. Atque hac ratione plures ſanctitate, & doctrina excellentes viri, vt Cyprianus, Lactantius, Victorinus, Optatus, Hilarius, & alij Gentilium Philoſophorum, & Poëtarum doctrinas non raro vſurparunt. Lege Gregorij Nazianzeni Monodiam in Baſilij Magni vitam paulo poſt principium, & eundem Baſilium libro, quomodo legendi ſunt poëtæ, referentem varia, & multiplicia commoda, quæ ex huiuſmodi gentilium librorum lectione Chriſtiani homines poſſunt percipere.

Cyprianus.
Lactantius.
Victorin.
Optatus.
Hilarius.
Greg. Naz. Monod. Baſil. quomodo legendi ſunt poetæ.

Rerum etiam naturalium cognitionem non parum prodeſſe ad ſacrarum Scripturarum intelligentiam docet Auguſtinus dicens: *Nam rerum ignorantia facit obſcuras eſſe figuratas locutiones, cum ignoramus vel lapidum, vel plantarum, vel aliarum rerum naturas, quæ plerique in Scripturis ſimilitudinis gratia ponuntur*, & de Hiſtoriæ cognitione ait idem Auguſtinus: *Quicquid de ordine temporum tranſactorum indicat ea, quæ appellatur hiſtoria, plurimum nos adiuuat ad ſanctos libros intelligendos, etiamſi præter Eccleſiam puerili eruditione diſcatur. Nam & per Olympiadum, & per Conſulum nomina multa ſæpe quæruntur à nobis: & ignorantia Conſulatus, quo natus eſt Dominus, nonnullos coëgit errare, vt putarent*

Aæguſt. de Doct. Chriſtiana lib. 2. cap 16.

Auguſt. vbi ſup. cap. 28.

46. annorum ætate paſſum eſſe Dominum, quia per tot annos ædificatum eſſe templum dictum eſt à Iudæis, quod imaginem Dominici corporis habebat, &c. Et Hieronymus: Ad intelligendas, inquit, externas partes Danielis multiplex Græcorum hiſtoria neceſſaria eſt, &c. Coſmographiæ quoque notitiam, ideſt mundi deſcriptionem tenere, vtile eſſe cenſetur ad intelligentiam ſacræ paginæ: vt noſcamus prouincias, Vrbes, Montes, Loca, Maria, Lacus, & Flumina, quæ in ea ſæpius memorantur.

Hieron. in proœm. commentar. in Daniel.

Scholaſticæ tandem Theologiæ aliqualem notitiam ad ſacræ Scripturæ ſenſuum intelligentiam omnino neceſſariam duco: nam qui ſine ea de ſanctis Scripturis diſſerere, & tractare audent, illis comparari mihi poſſe videntur, qui nauigandi artis prorſus imperiti, maris fluctibus ſe committunt. Sed de his omnibus quinam ſcripſerint, in noſtro Indice vniuerſali ſatis abundè indicauimus. Ex ſelectioribus Hiſtoricis, Scholaſticis, poſitiuis, & patribus, aliquos infra, vbi de vſu ſacræ Scripturæ agemus, adnotabimus.

infra. lib. 2. p. 1. cap. 4.

Præcipuum tamen vniuſcuiuſque ſtudium (in rebus maximè fidei, & morum, vt ſupra diximus) in eo eſſe debet ex patrum ſcriptis, & Conciliorum, Summorumque pontificum Decretis vera ſenſa Scripturarum exquirat, nam (vt Tertullianus ait:) Doctrinam veritatis Deus Chriſto tradidit, Chriſtus Apoſtolis, Apoſtoli ſucceſſoribus ſuis, ita vt poſſeſſio, & vera Scripturarum intelligentia penes Catholicam ſit Eccleſiam. Cum enim, vt Vincentius Lyri-

Tertull. de præſcript. hæret. Vincen. Lyrin. in ſuo Comment.

nensis docet, Scripturam sacram pro sui altitudine, non vno eodemque sensu omnes accipiant, sed eadem eloquia aliter, atque aliter ita interpretentur, vt penè quot sunt homines, tot illius sententię erui posse videantur, &c. ideo necesse est, propter tantos varij erroris anfractus, vt propheticæ, & Apostolicę Interpretationis linea secundum Ecclesiastici, & Catholici sensus normam dirigatur, Conciliorum videlicet decreta, cõsensiones patrum, pontificum definitiones, & similia, non quod verbum Dei ab hominum verbis robur, aut firmitatem accipiat, aut pontifex, vel Concilia, sint supra scripturam, nam (vt idem ait,) *perfectus est Scripturarum Canon, nec eget, vt ei Ecclesiæ iungatur auctoritas*, per quam maiorem certitudinem accipiat, nec ipsum verbum Dei, vt verum sit, Ecclesiæ eget auctoritate, aut pontificis definitione: neque quæstio est inter hæreticos, & Catholicos de Scriptura, vtrum illa vera sit, necne, cum eam verissimam esse tam Hæretici, quàm Catholici fateantur: sed de sensu Scripturæ, & de discretione Scripturarum à veris, & non veris, est omnis controuersia.

Sanè cum Scriptura loqui non possit, nec se ipsam interpretari, diuersitate opinionum in eius intelligentiam exorta, Iudex in Ecclesia esse debet, qui viuus sit, & auctoritatem interpretandi, & definiendi habeat, simulque doceat hanc, vel illam eius interpretationem esse veram, alterã falsam, sicut nec apud politicos in dubiis ipsæ leges iudicant, sed

Iudex cum ſuis aſſeſſoribus ſecundum legum præſcripta. Hic in Eccleſia Iudex Summus eſt Pontifex, cui à Chriſto Domino, in Petri perſona dictum fuiſſe legimus. *Ego pro te rogaui,* Petre, *vt non deficiat fides tua*, ex quo loco deducit Bernardus, Leo, & Innocentius Tertius, ex Cathedra docentem Pontificem errare non poſſe.

Luc. 22. 32.

Bernardus. epiſt. 90. Leo ſerm. 3. de Aſſump. Innoc. Tertius, cap. maiores, de Bapt.

Quare ſicut ſtultum eſſet Iudicibus dicere, vt Codicem in medium proferãt, qui in rebus dubiis iudicet, ita quoq; ridiculi, & pluſquam ſtupidi ſunt, qui in dubiis de fide, & religione ad libros Scripturę ſacrę nudos appellant, aut partibus diſſidentib. ex propoſitis libris cauſæ cognitionem, & concluſionem deferendam arbitrantur. ſanè hi ſicut Ethnici, & Publicani ſunt reputandi, quemadmodum Chriſtus præcipit dum ait: *Si Eccleſiam non audierit ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus.* Neque enim, vt Cyprianus ait, aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſchiſmata, niſi quia Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Chriſti cogitatur. quamuis enim ante Eccleſiæ, ſeu Pontificis definitionẽ liceat in rebus dubiis vtramque contradictionis partem abſque periculo hæſeos ſuſtinere; poſtquam tamen pars altera determinata, atque definita fuerit, in dubium amplius eam reuocare non licet; & qui, vt diximus, definitioni Eccleſię obedire noluerit, tanquam hæreticus eſt habendus.

Cypr. lib. 1. epiſt. 3.

Ex Pa-

Ex Patribus, & Neotericis selectiores ad sacrarum Scripturarum sensuum intelligentiam assequendam.

Cap. XVI.

ORigenes Adamantius, qui teste S. Hieronymo, vixit circa annum Domini 226. vsque ad tempora Galli, & Volusiani Imperatorum, doctrinam allegoriis, & Anagogiis refertam, luculenter, & eruditè præbet. Eius opera emendatiora sunt, quæ prodierunt Gilberti Genebrardi Theologi Parisiensis opera, partim cum Græca veritate collata, partim libris recens versis, & à Regia Bibliotheca depromptis aucta, Carolo Nono Francorum Regi ab eodem Genebrardo dicata, Parisiis ex Officina Petri l'Huillier anno 1574. & nouissimè ibidem anno 1604. *Hieronym. de Script. Eccle.*

Hilarius Episcopus Pictauiensis floruit circa annum Domini 340. fuitque S. Athanasio æqualis: sensum magis amplectitur allegoricum, quam literalem, vt patet in eius explanatione Euangelij Matthæi, & Psalmorum. Eius opera, quæ nouissimè causa Parisiis 1605. prodierunt, auctiora sunt, & emendatiora.

S. Ephræm Syrus, qui sub Valente Principe obijt circa annum Domini 365. præter vitam, quam scribit Sanctorum Patriarcharum, & virorum Illustrium veteris Testamenti, Abrahã, Loth, Isaac, Iacob, Ioseph, &c. multa etiam nobis explicat de sacris literis valde proficua,

ad pietatem, & compunctionem iuuandam. Eius opera Gerardus Vossius ex Græco vertit, scholijs illustrauit, ac post annum 1589. Romæ edidit, nouissime autem excusa sunt Coloniæ 1603

S. Basilius cognomento Magnus, qui floruit circa annum Domini 370. tempore Valentis Imp. &, teste Hieronymo, sub Gratiano obijt, fuit in sacrarum literarum interpretatione modestus, grauis, & acutus. Opus Hexameron inter reliqua edidit, quod miris laudibus Gregorius Nyssenus celebrat, illudque S. Ambrosius inter sua de eadem re scripta ijsdem sententijs transtulit. Eius etiam Cõmentarios in Isaiæ prophetiam, quos Erasmus, quia illos Latinitate donauit, nullo modo Basilij esse negat, tanti fecerunt S. Ioan. Damascenus, & Oecumenius, vt ex eis non pauca sint mutuati, alter pro suis contra Iconomachos libris, alter pro suis explicationibus capitis tertij epist. 1. ad Corinthios. Editio huius operum postrema Parisiensis anni 1603. auctior est & expurgatior.

Hier. vbi supra.

Greg. Nyss Ambros.

Io. Damasc. Oecumen.

S. Gregorius primum Sasimorum, deinde Nazianzenus Episcopus, qui post Io. Euangelistam Theologi cognomen obtinuit, puteus profundus, vas electionis, & os Christi à Basilio dictitatus, ipse solus tantæ ob suam eruditionem apud omnes auctoritatis est habitus, vt (sicut Ruphinus ait) de eius fide, ne dissidentes quidem inter se, vt fieri solet, partes, & studia disputare potuerint, sed id obtinuerit apud Deum, & Ecclesias Dei meriti, vt

quicunque ausus fuerit doctrinæ eius in aliquo refragari, in hoc ipso quia ipse magis sit hæreticus arguatur, manifestum namque iudicium est, non esse rectæ fidei omnem, qui in fide Gregorio non concordat. Quare expositiones sacræ Scripturæ ab ipso editas, inoffenso quis potest percurrere pede, & absque erroris nota. Nam licet illud, quod de creatione Angelorum ante mundum corporeum, & de eorum corporeitate docuit, nunc aliqua non careat temeritate, tunc tamen probabile censebatur. Floruit sub Valente, & teste S. Hieronymo, obijt anno 11. Theodosij, circa annũ Domini 370. Eius operum editio omnium defæcatior est Parisiensis anno 1583. ex versione Bilij, cum eiusdem notis, quam sequuta est vltima editio item Parisiensis 1612 *Hieronym. de descript. Eccles.*

5. Ioannes, ob aureum eloquentiæ flumen, dictus Chrysost. qui Arcadij Imp. tempore floruit circa annum Domini 400. sensui literali potissimum, germane, & apposite inhæret, mysticum raro adhibet, multos tamen profert sensus ad mores formandos aptissimos. In epistolas Pauli homilias edidit, tanta eruditione refertas, vt multi ab Apostolo ipso dictatas censeant. Homilias etiam eius in Io. Sanctus Thomas Aquinas pluris facit. *In omnibus autẽ operibus suis*, vt Anianus ait, *illud quasi peculiare custodit, ac proprium, quod cum semper sollicitus sit, semper vigilans, & noxij fluporis inimicus, nusquam tamen eius oratio in pompam eleuatur dicentis, sed tota ad vtilitatem aptatus audientis. Est enim stylus ipse Ecclesiæ auribus-* *S. Thomas Aquin. Anianus.*

accommodatus, priſcum illud, ſed eruditum dicendi genus exprimens, medius, æqualis, maturus, pudicus, alienus ab omni incuria culpa, pompaque luxuria, non ſqualidus quidem, nec tamen floridus, non impolitus, ſed neque nimia ſubtilitate limatus, non aſperitate horridus, nec tamen amœnitate laſciuus, maximam vbique copiam, admirabilemque indicans facultatem nuſquam tamen ambitionem. Hæc, & plura de eo Antanus. Operum huius Doctoris auctior, & emendatior editio eſt Pariſienſis anni, 1614.

Hieron. de Script. Eccl. S. Hieronymus clariſſimus Eccleſiæ Doctor, qui floruit (vt ipſemet in Catalogo Scriptorum teſtatur) Theodoſij Imp. temporibus, *Baron. to. 3.* ex Hebraicis, Græcisque fontibus Hiſtoriam ſacram ad literam adeo illuſtrauit, vt in exponendis ſacris Scripturis Doctorem maximum illum appellet Eccleſia in oratione eius feſti. Græcam, Chaldæam, & Latinam linguam nō minus, quam maternam calluit, Philoſophos omnes diligentiſſimè peruoluit, Gregorium Nazianzenum habuit præceptorem, eoque magiſtro tantum profecit, vt Rom. Pont. Damaſus, S. Auguſtinus, Paulinus, & alij viri doctiſſimi eum tanquam oraculum conſulerent. *Sixtus Senenſis. Marius Victorinus. Poſſeuin. & Bellarm. de Script. Eccl* Quæ vero inter eius opera aliena circumferantur, docuit Sixtus Senenſis in ſua Bibliotheca, Marius Victorinus, in eiuſdem operib. Poſſeuinus in ſuo apparatu, & nouiſſimè omnium Illuſtriſſ. Card. Bellarminus. Certè eruditum, & diligentem in ſuis ſcriptis poſtulat Lectorem, quia dum ſine diſcrimine ſuis miſcet aliena, aliorum erroribus aliquando con-

ſentire videtur, alibi inter ſua opera refutatis, vt ipſemet in prologo ſuo in Ieremiam admonet ſuis ſatisfactum volens calumniatoribus. Videat igitur (vt Franciſcus à Meſſana admonet) qui Hieronymum legit, quos ille ſequatur auctores, quod ex Proœmio cognoſcet, & cum inuenerit aliquid, quod Origenis errores, aut Apollinarij, aut Didymi ſapiat, etiam ſi ille non reijciat, ſciat non eſſe Hieronymi, in quo multi errantes ea illi tribuũt interdum, quæ ipſe execrabatur. Obijt Honorio imperante anno Domini 442. ætatis ſuæ anno 91. ex Chronico S. Proſperi, vel vt placet Card. Baronio anno Domini 420. ætatis ſuæ 78. Eius opera Marius Victorinus recenſuit, & correctiſſimè cudi Romæ curauit: ſecundus tamen rerum index in eis, qui eſt operum, quæ non cenſentur eſſe Hieronymi, nunquam, aut raro fideliter citat, vnde (ni fallor) meliora cenſentur, quæ Pariſiis impreſſa ſunt apud Sebaſtianum Niuellium anno 1579. & quæ poſt illa ibidem 1609. cum notis Henrici Grauij.

Hieron. in prolog. in Ierem.

Franciſcus à Meſſana.

Proſp. in Chron.

Baron. to. 2.

S. Auguſtinus Epiſcopus Hipponenſis, Tegaſte in Africa natus, qui floruit circa annum Domini 420. & vt habet Proſper in Chronicis obijt anno Domini 433. multa ſcribit, quæ pleraque recenſet Poſſidius in ſuo Indiculo. Huius maximi Doctoris ſtylus, vt notat Sixtus Senenſis, eſt aliquanto parcior, & apertior, magiſque accommodatus ad allegoricas, & morales explanationes, in quibus propter aures imperitæ multitudinis, ſæpe ſe vſque ad barbariſmum demittit. Illud frequenter di-

ctum in ore habens. *Malo, vt me reprehendant grammatici, quàm non intelligant populi, eligens magis in barbarismis, etiam damnantibus Grammaticis intelligi, quàm in mea desertudine auditores deserere.* Sed tamen in pleriſque operibus diſertus, elegans, & acutus eſt, quo ſtylo inſigne opus in Plalmos conſcripſit, eruditione, & pietate refertũ. Eius opera caſtigatiſsimè edidit cum cenſura Doctorum Louanienſium Antuerpiæ Chriſtophorus Plantinus, & deinde Pariſijs, & Lugduni alij alijs temporibus: quæ tamen vltimis curis auctiora, & emendatiora Pariſijs prodierunt, magis laudantur.

S. Cyrillus Epiſ. Alexãdrinus, qui floruit circa annum Domini 430. Imp. Theod. Iunio ſcripſit in Geneſ. explanationũ lib. 11. in Leuiticũ 16, in Iſa. 5. in Eu. S. Io. in quibus ſenſus myſticos & literales mira pietate refertos ſub miniſtrauit literales tãtum in Iſa. Eius opera duobus tomis diſtributa pariſijs 1604 edita ſũt.

Bellarm. Theodoretus æqualis fuit, vt ait Card. Bellarminus, S. Cyrilli, & aliquando etiam aduerſarius, vt notum eſt ex Concilio Epheſino. *Cõc. Epheſ. & Chalcedonenſ.* Quamuis autem Neſtorio fauerit initio controuerſiæ, tamen poſtea reſipuit, & Neſtorium inter hæreticos numerauit in libro de fabulis hæreticorum, & in Concilio Chalcedonenſi admiſſus inter Catholicos fuit. Quia non rarò Iudæorum ſententijs adhæret, prudentem, & cautum requirit Lectorem. Plurima in ſacram Scripturam cõgeſſit Comentaria, quorum duo extant volumina, vltimis curis aucta, & recuſa Pariſijs 1603.

S. Gregorius Papa Magnus meritò appellatus, & ab Honorio Organum Spiritus ſancti, qui floruit Iuſtini, Mauritij, & Phocæ temporibus, & anno 14. Pontif. ſui, ſalutis autem 604. obijt, ex hiſtoriæ ſacræ verbis, tamquam ex ſuis fontibus copioſos anagogiæ, & allegoriæ riuulos in ſuis explanationibus deduxit, poſt ſenſus vero allegoricos ſemper ad Eccleſiæ ædificationem in exercitium moralitatis inclinat, tantaque eloquentia de virtutibus, & vitijs loquitur, vt merito credi poſſit non ſolum viſibili, ſed etiam inuiſibili illuſtratione illuminatus fuiſſe. In eo. in quo docet pueros ſine baptiſmo decedentes perpetuis tormentis puniri, intelligi debet cum S. Tho. de perpetuis tormentis, & ignibus priuationis, ſeu carentiæ diuinæ viſionis, quam talibus compellat nominibus, in deteſtationem erroris Pelagij, qui pueros nullo originali peccato commaculari docuit. Huius ſancti viri opera doctiſſimorum virorum labore cum antiquis originalibus collata prodierunt Romæ in forma parua anno præterito 1613.

Honor. de Scrip. Eccleſ.

Greg. lib. 9. moral. c. 16 S. Tho. quæſt. diſp. de pœnit. pecc. orig. art. 2.

S. Beda dictus Venerabilis natione Angloſaxus nonagenarius die Aſcenſionis inter diſcipulorum manus ſpiritum Deo reddidit anno Domini 762. Tanti eius opera etiam eo viuente ſunt habita, vt in Eccleſijs publicè legerentur. Multos in ſenſu literali, & multos in ſenſu myſtico ſacros libros expoſuit. Eius opera poſtremis curis emendata, & notis aucta edidit Gymnicus Coloniæ.

Gloſſa ordinaria in totam ſacram Scriptu-

ram, quæ auctorem habuit Strabum Fuldenſem Monachum Rabani diſcipulum ex magiſtri operibus, circa annum Domini 840. & Interlinearis Anſelmum Laudunenſem Scholaſticum S. Anſelmi Cantuarienſi æqualem, frequentiſſima eſt in allegoriis, & habetur cum doctiſſimorum virorum obſeruationibus, & Lyrani commentariis in vtrumque Teſtamentum nullo pacto, tyronibus contemnendis, quibus etiam maior adhiberetur fides, ſi aliquando non adhærerent Iudaicis figmentis, nec vellicaſſent tranſlationem vulgatam. Prodiit Lugduni, & Venetiis anno Domini 1590. & propediem (ſi catalogus nundinalis vera nuntiat) nouis curis aucta prodibit in Germania.

Haymo Epiſcopus Halberſtatenſis diſcipulus quondam Alcuini, vixit circa annum Domini 850. Flores legit ex Sanctis Patribus Allegoricos, & Anagogicos in Pſalmos, Epiſtolas Pauli, Prophetas, Cantica Canticorum, & Apocalypſim, vt ſuis locis libro tertio adnotatur.

Oecumenius Græcus breui, & aperta explicatione, ex veterum laboribus commentarios in multos ſacrorum Bibliorum libros collegit, quibus etiam ſuas addidit annotationes. Incertum quo tempore floruerit. Eius opera nondum (quod ſciam) in vnum corpus ſunt redacta, idcirco ſumenda prout haberi poterunt. Latinè reddidit ex eis nonnulla Hentenius, quamquam (vt oſtendit Poſſeuinus) non omnino rectè.

Theophilactus (vt ex eiuſdem epiſtolis oſtendit Baronius Card.) vixit tempore Alexandri Papæ Secundi, & Romani Diogenis Imperatoris circa annum Domini 1071. ſcripſit in aliquos ex Prophetis minoribus, & in nouum Teſtamentum, quæ ab Chryſoſtomo eloquẽter fuerunt dictata, in compendium iuxta literalem ſenſum redigens, & ex aliis auctoribus addens allegorias non contemnendas.

S. Anſelmus Italus Archiepiſcopus Cantuarienſis floruit tempore Vrbani Secundi, circa annum Domini 1081. inter cuius opera vltimis etiam curis anno 1613. edita, & aucta integro tomo, feruntur commentarij in Matthæum, iuxta ſenſum literalem, allegoricum, & moralem, & interpretationes in epiſtolas Pauli multa, & mira eruditione refertæ, de quibus ſuo loco.

Rupertus in diuinis literis doctiſsimus, vixit tempore Paſchalis Secundi, circa annum Domini 1111. ſacros libros, maximè in allegorico ſenſu explicuit. Cautè legendus, vbi tractat de Euchariſtia. Vide Bellarminum Cardinalem. Eius operum editio auctior, & emendatior eſt Colonienſis anni 1602.

Euthymius Zigabenus Monachus, qui vixit circa annum Domini 1118. Alexio Comneno Imp. vt ipſemet teſtatum reliquit initio ſuæ Panopliæ, ex variis Patrib. breues edidit commentarios in Pſalmos in ſenſu literali, nec omiſit omnino ſpiritualẽ. Eius opera auctiora, & emẽdatiora ſunt, quæ excuſa ſunt Pariſiis.

Poſſ. in appar. Bellarm. de Script. Eccl. & lib. 3. de Euch. ca 11. & 15.

S. Bernardus Abbas Clareuallenſis maximè floruit tempore Innocentij Secundi, anno Domini 1130. Vir fuit ſanctiſſimus, & in ſcribendo, eloquentiam, vt aiunt, mellitam habuit, vtile dum dulci miſcet, & feruet in ſenſibus myſticis indagãdis, & moribus reformandis. Eius opera cum ſuis cenſuris, terniſque indicibus prodierunt pariſiis 1609.

Hugo de S. Victore Saxo Monachus, & Abbas S. Victoris, floruit eo tempore, quo S. Bernardus circa annum Domini 1150. Varia tam ſenſu literali, quam myſtico ſcripſit, digna vt conſulantur. Eius opera tribus tomis diſtincta, edita ſunt Venetiis anno 1588. in qua editione ea adnotantur, quæ eiuſdem Hugonis non cenſentur germana.

Hugo Carenſis ex Ordine Prædicatorum, ab Innocentio Quarto in ordinem Cardinalium redactus, vixit circa annum Domini 1245. Scripſit poſt illas in vniuerſa Sacra Biblia, quas tamen in Pſalmos habuit Alexandro Alenſi alij tribuerunt, antiquiora tamen exemplaria, quę vidi, nomen Hugonis præferunt.

S. Thomas Aquinas Italus Ordinis Prædicatorum, doctrina, & ſanctitate illuſtris, qui floruit circa annum Domini 1265. à teneris annis Scholaſticis exercitiis deditus fuit, ex quibus magnum Catholicæ Eccleſiæ emolumentum proueniſſe nemo eſt qui dubitet. Sine linguæ Hebrææ, aut Græcæ cognitione (quod valde mirabile eſt) in ſacræ Scripturæ interpretatione adeo excelluit, vt omnes penè ſenſus, & literales & myſticos, veſtigiis Patrum

inhærens, aſſequutus fuiſſe videatur. Operum eius purior, & emendatior editio eſt Romana: Summæ Textus, Antuerpienſis: Catenæ in quatuor Euangelia, quæ citatos habet in margine Patres, Pariſina.

Nicolaus Lyranus, qui ex Iudaiſmo ad fidem Chriſti conuerſus, Ordinem Minorum aſſumpſit, ſcripſit commentaria in vniuerſa Biblia, de quibus ſupra, dum de Gloſſa ordinaria verba fecimus, ſatis dictum. Floruit circa annum Domini milleſimum trecenteſimum vigeſimum.

Alphonſus Toſtatus Hiſpanus Epiſcopus Abulenſis, qui vixit circa annum Domini 1440. tempore Eugenij Papæ Quarti, tantam omnium rerum copiam ſuppeditat, adeoque ingentem cumulum quæſtionum ſoluit in libros ſacræ Scripturæ, quorum maximam partem eſt commentatus, vt plura nemo quærat. Vndè Card. Bellarmin. merito de eo ſcriptum fuiſſe refert: Hic ſtupor eſt mundi, qui ſcibile diſcutit omne: Et (quod magis mirandum eſt) breuiſſimo tempore, cum non niſi annos quadraginta vixerit. Eius operum emendata quidem editio eſt Veneta, cui etiam copioſiſſimus additus eſt index, ſed nouiſſimè anno præterito 1613. Coloniæ recuſa emendatior prodiit. Extant in noſtræ Congregationis Oratorij Romani Bibliotheca eiuſdem Comment. in Euſebium, de quibus collector operum eiuſdem in editione Veneta tomo 1. hæc habet: *Commentaria in librum Chronicorum Euſebij, quem paſſim citat in Commentariis in Gene-* *Bellarm.*

sim, in quo præsertim de supputatione, ac diuisione temporum, &c. Hunc librum ferunt patria lingua scripsisse.

Dionysius Cartusianus natione Belga, qui vixit circa annum Domini 1450. ex variis auctoribus super vtrumque Testamentum, iuxta triplicem sacræ Scripturæ sensum, præcipuè literalem, selectiora delegit, & ita in suis commentariis disposuit, vt digna sint lectione studiosorum. Eius opera omnia edita sunt Coloniæ, sed variis temporibus, vnde multa eorum exemplaria iam defecerunt, & difficilè haberi possunt.

Thomas de Vio patria Caietanus, qui ex Magistro Generali Ord. Prædicatorum à Leone X. Cardinalis est factus, scripsit commentaria in vtrumque Testamentum subtilia, & vera, vbi vulgatam editionem explicuit, in multis tamen à Catharino, in libro, quem aduersus illum edidit, carpitur; vixit circa annum Domini 1500. Eius opera variis temporibus Romæ, & alibi fuerunt edita.

Alios ex selectioribus neotericos, qui sigillatim in libros veteris, ac noui Testamenti scripserunt, indicabimus infra in huius libri secunda parte, vbi de singulis sacrę Scripturæ libris in particulari verba faciemus.

Ex his tamen mihi selectioribus præcipui sunt ij, de quibus Sixtus Senensis his versibus:

Sixtus Sen. in sua Biblioth. lib. 2.

Historiam Hebræis, & Græcis fontibus hausiam
Hieronymo discas duce.

Allegoriam, Anagogiamque recludent
Origenes, Ambroſius.
Exponent ſenſus formandis moribus aptos
Chryſoſtomus, Gregorius.
In dubiis, altaque locis caligine merſis
Aurelius lucem feret.
At breuis, & facilis non eſt ſpernenda tyroni
Lyrenſis expoſitio.

DE SACRA SCRIPTVRA.

LIBRI PRIMI.

PARS SECVNDA.

De singulis sacræ Scripturæ libris Canonicis Veteris, ac Noui Testamenti, & de aliquibus ex selectioribus, qui in illos scripserunt.

Cap. I.

SACRÆ Scripturæ libri Canonici illi dicuntur, quos veros, atque probatos in certum ordinem, ac numerum Ecclesia sancta redegit, quales sunt Veteris, ac Noui Testamenti libri, illi scilicet, quos Spiritus sanctus ante, & post Christi Incarnationem dictauit. Cum enim sacra Scriptura, vt libris scripta, sibi ipsi testimonium dare non possit, quod in his, & non in aliis libris contineatur, nec ex se ipsa possit dicere hanc, aut illam versionem, vel interpretationem librorum suorum, esse veram, alteram falsam; Ecclesia sancta, columna, & firmamentum veritatis (cuius

1. *Tim* 3. 15. *Ephes.* 1. 22. & 5. 23. *Colos.* 1. 18. *Matt.* 18. 18. *Ioan.* 16. 16.

caput, à quo gubernatur, & custoditur, est Christus, à quo etiã Spiritum sanctum continuum omnis veritatis Doctorem accepit) non solum veram versionem, vt supra vidimus, sed etiam nouissimè in Concilio Tridentino omnes sacros libros suscipiendos, tamquam à Spiritu sancto dictatos indicauit his verbis: *Sacrosancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, &c. Omnes libros tàm veteris, quàm Noui Testamenti, cum vtriusque vnus Deus sit Auctor, necnon traditiones ipsas, tum ad fidem, cum ad mores pertinentes, tamquam vel ore tenus à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas, & continua successione in Ecclesia Catholica conseruatas, pari pietatis affectu, ac reuerentia suscipit, & veneratur.* Sacrorum verò librorum Indicem sic adscribit: *Ne cui dubitatio suboriri possit quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur, sunt verò infra scripti. Testamenti Veteris quinque Moysis, id est, Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Iosues, Iudicum, Ruth, quatuor Regum, duo Paralipomenon, Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Neemias, Tobias, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Dauidicum* 150. *Psalmorum, parabolæ, Ecclesiastes, Canticum Canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Ieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel, duodecim prophetæ minores, id est, Oseas, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, duo Machabæorũ, primus, & secundus. Testamẽti Noui quatuor Euangelia, secundũ Matthæum, Marcum, Lucã, & Ioannem, Actus Apostolorum à Luca Euangelista conscripti, quatuordecim Epistolæ Pauli Apostoli,*

Trid. Syn. sess. 4. in decret. de Canon. Script.

Can. Apost. 84. Innocen. 1. epist. 3. c. 7. Gelas. 1. in epist. sing. Conc. Laod. cap. 59. Conc. Cart. 3. cap. 47. S. Romana d. 15. Conc. Flor. ad fin.

ſcilicet, ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſalonicenſes, duæ ad Timoth. ad Titum, ad Philemonem, ad Heb. Petri Apoſtoli duæ, Io. Apoſtoli tres, Jacobi Apoſtoli vna, Iudæ Apoſtoli vna, & Apocal. Io. Apoſtoli. Hæc Trident. Synodus. Veteris tamen Teſtamenti Canon, ſeu librorum ordo, à ſactis Doctoribus in quatuor claſſes diuiditur, nempè, Legalium, Hiſtorialium, Sapientialium, & Prophetalium. Legales ſunt libri quinque Moyſis, Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium. Hiſtoriales ſunt octo, videlicet, liber Ioſue, Iudicũ, Ruth, Regum libri quatuor, Paralipomenon duo, Eſdræ primus, & ſecundus, qui dicitur Nehemias, Tobias, Iudith, Eſther, Iob, & duo Machabæorum. Sapientiales (qui ſcilicet ad doctrinam virtutum, quas populus Dei in vita, ac moribus obſeruare debet, pertinẽt) ſunt quinque, videlicet, Prouerbia Salomonis, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus. Prophetales, ſeu Prophetici, ſunt, qui continent vaticinia Prophetatum, omnes numero 18. (ſi Baruch à Ieremia ſeiungatur) videlicet, Pſalterium Dauidis, Prophetia Iſaiæ, Ieremiæ cum Baruch, Ezechielis, Danielis, Oſeæ, Ioelis, Amos, Abdiæ, Ionæ, Micheæ, Nahum, Habacuc, Sophoniæ, Aggæi, Zachariæ, Malachiæ. Noui vero Teſtamenti libri legales ſunt quatuor Euangelia, videlicet, Matthæi, Marci, Lucæ, & Ioannis, Hiſtoriales vnicus eſt, qui Acta Apoſtolorum inſcribitur. Sapientiales, quibus hominum fidelium mores inſtruuntur,

instruuntur, sunt Apostolorum epistolæ omnes numero 21. videlicet, Pauli quatuordecim, ad Romanos vna, ad Corinthios duæ, ad Galatas vna, ad Ephes. vna, ad Philippenses vna, ad Coloss. vna, ad Thessalonicēses duæ, ad Timotheum duæ, ad Titum vna, ad Philemonē vna, ad Hebræos vna: Petri Apostoli duæ, Ioannis Apostoli tres, Iacobi Apostoli vna, Iudæ Apostoli vna. Prophetalis liber vnus est, videlicet, S. Ioannis Apocalypsis. Alias diuisiones vtriusque Testamenti ex variis auctoribus collectas, si placet, videre potes apud Georgium Edetum in sua Oeconomia Bibliorum. De libris autem non Canonicis, quos veteres habuerunt, agit fusius Card. Bellarminus tom. 1. controuersia Generali 1. lib. 1. cap. 10. In hos singulos noui, & veteris Testamenti libros, in vniuersum scripserunt.

Geog. Edenus in Oeconom. Bellar. to. 1. contr gen. 1. lib. 1. cap. 10

Strabus Fuldensis Monachus, Glossam ordinariam.

Hugo Carensis ex Ordine Prædic. S. R. E. Card. postillas.

Nicolaus Liranus Ord. Min. S. Francisci Commentaria.

Dionysius Cartusianus enarrationes.

Thomas de Vio ex Magistro Generali Ord. Prædicat. S. R. E. Card. commentaria, de quibus omnibus supra lib. 1. par. 1. cap. 16.

Scripsit etiam in eos omnes Emanuel Sà Societatis Iesu, breues quidem, sed non contemnendas notationes.

De quinque libris Moysis, siue Pentateucho.

Cap. II.

PEntateuchus vox est Græca, quæ volumen quinque librorum significat, à πέντε, quod est quinque, & τεῦχος, quod est volumen, videlicet liber Geneſis, Exodi, Leuitici, Numerorum, & Deuteronomij, de quibus ſuis locis, ab Hebræis תורה Thora, hoc eſt lex, à ſacris vero literis, liber legis Domini, ſeu volumen legis Moyſis appellatur. Conſcriptus eſt Hebraicè à Moyſe Propheta ſanctiſſimo, & vetuſtiſſimo, & primo inter ſcriptores Ecclesiaſticos, nato, ſecundum Cardinalis Bellar. computum, anno bis milleſimo quadringenteſimo tertio ab initio mundi. Is verbo, & opere potens (vt ait S. Steph. in Actis Apoſt.) & eruditus in omni ſcientia Aegyptiorum anno octogeſimo vitæ ſuæ, ſuſcepit iuſſu Dei principatum Hebræorum, id eſt anno mundi 2483. & ex Aegypto eduxit, rexitque, vt patet in Exodo, annos quadraginta. Eius vitam miraculoſam, formam præcellentem, mores heroicos, ſtudia præclara, ſapientiam ſingularem, rerum gerendarum dexteritatem inauditam, ac vitam omnibus numeris abſolutam, ſacræ literæ ſingulariter explicant. Collegit in eo hiſtoriam ab initio mũdi vſque ad annum centeſimum, ac vigeſimum ætatis ſuæ, vltimum ſuæ vitæ, hoc eſt vſque ad annum poſt orbem conditum bis milleſimum

Bellarm. de Script. Eccl.

quingenteſimum vigeſimum tertium. Octo tamen poſtremos verſus, ab eo videlicet loco: *Et mortuus eſt Moyſes, &c.* vſque in finem totius voluminis, Ioſue poſt mortem Moyſis ſuppleuiſſe creditur: tametſi Ioſephus aſſerat, Moyſem mox moriturum, ſe ipſum in eius fine mortuum deſcripſiſſe, veritum, ne propter excellentes virtutes ſuas, Iudæi ſe à Deo raptum prædicarent. In hoc quinque librorum volumen ſcripſerunt ex ſelectioribus neotericis.

Hieronymus ab Oleaſtro Ordinis Prædicatorum, qui obijt anno Domini 1563. tomum vnum commentariorum literalium, & moralium Lugduni cum Indice rerum 1588.

Seraphinus Capponus à Porrecta Ord. Prædicat. tomum vnum veritatum aurearum ſuper legem Veterem, tum literalium, tum myſticarum, per modum concluſionum è ſacro textu non negligenter exceptarum. Venetiis 1590. quo anno viuebat.

Petrus Vincentius de Marzilla Congregationis Benedictinæ Hiſpaniarum Magiſter Generalis tomum vnum, ſeu paraphraſim intertextam editioni vulgatæ, cum annotationibus literalibus ad ſingula quæque capita, Salmanticæ 1610. quo anno viuebat.

De libro Geneſis.

Cap. III.

GEneſis liber eſt veteris Teſtamẽti primus, in quo propoſita habemus, omniũ rerum

creatarum primos natales, hominis lapſum, fœdus, & reſtitutionis promiſſionem, magnitudinem Diuinæ iuſtitiæ, & erga Eccleſiam amorem, & in ea extruenda, regendaque ſolicitudinem, Terræ diluuium, linguarum, & gentium diuiſionem, & Patriarcharum res geſtas, vſque ad obitum Ioſeph: Hiſtoriam annorum plus duorum millium, & ducentorum. Hebræi, ritu patrio, à prima libri voce eum בראשית Bereſchit, Septuaginta à materia, de qua agit γένεσιν vocant. Latini idem nomen retinẽt, quo ſignificatur rerum omnium creatarum generatio. Latinè accepto vocabulo, vt etiam creationem propriè dictam includant. Ex neotericis ſelectioribus in hunc librum ſcripſerunt.

Gulielmus Hamerus Ord. Prædicatorum tomum vnum Commentationum vtilium, & lectu iucundarum. Dilingæ 1564. quo tempore viuebat.

Benedictus Pererius Societatis Ieſu, qui obijt anno 1611. tomos quatuor comment. & diſputat. primum à cap. primo ad 5.

Secundum à cap. 5. ad 12.

Tertium à cap. 12. ad 25.

Quartum à cap. 25. ad 50. Romæ variis temporibus, deinde Lugduni, & Venetiis: demum pluries Coloniæ.

Martinus Delrius Societatis Ieſu, tomum vnum comment. inſcriptum, pharus ſacræ Sapientiæ. Lugduni 1608. quo anno viuebat.

Ludouicus Yſtella Ord. prædicatorum, &

Sacri palatij Apoſtolici Magiſter, qui adhuc viuit, tomum vnum Comment. in parengraphamexpoſitionum, & in ſcholia diſtributorum. Romæ apud Stephanum paulinum 1601.

De libro Exodi.

Cap. IV.

VOcant hunc librum Hebræi שמות ואלה Veele Semoth, id eſt, & hæc ſunt nomina, quod eo modo in Hebræo incipiat, Græci vero Ἔξοδος, Exodus, Latini exitus, quod in eo exitus filiorum Iſrael ex Ægypto deſcribatur. Continet geſta annorum centum, & quadraginta ſex, à morte videlicet Ioſeph, vſque ad conſtructionem Tabernaculi in deſerto, narrat Ægyptiorum plagas decem, Decalogum, cum myſticis, & diuinis præceptis. Ex ſelectioribus neotericis in hunc librum ſcripſerunt.

Benedictus pererius Societatis Ieſu tomum vnum ſelectarum diſput. à cap. primo vſque ad 15. Venetiis 1601. & Lugduni 1612.

Io. Nondin Franciſcanus tomũ vnum comment. à cap. primo vſque ad 15. inſcriptum, Victoria Hebræorum aduerſus Ægyptios. prodijt poſt mortem auctoris. Lugduni 1612.

Ludouicus Yſtella Ordinis prædicatorum, & Sacri palatij Apoſtolici Magiſter, tomum vnum comment. in parengraphamexpoſitionum, & in ſcholia diſtributorum. Romæ 1601.

De libro Leuitici.

Cap. V.

HEbræi, ritu patrio, à prima libri voce vocant hunc librum ויקרא Vaicra, id eſt, & vocauit. Græci Λευϊτικον. Latini Leuiticum, quod de ſacrificiis ad Leuitas ſpectantibus, & de ipſis Leuitis, & Sacerdotibus, eorumque agat potiſſimum functionib. Oſtenditur in illo, quo ritu, quo pacto Hebræi ſacrificia de ouibus, capris, & auib. facere, & quomodo animo, & corpore, id eſt, non ſolum internis actibus, ſed etiam externis, & rebus ſenſibilibus, Deum colere deberent. Continet vnius menſis hiſtoriam, hoc eſt, ab erectione Tabernaculi in deſerto, vſque ad numerationem eorum, qui apti erant ad bellum. Recenſentur in eo, ait Hieronymus, ſingula ſacrificia, imo ſingulæ penè ſyllabæ, & Veſtes Aaron, & totus ordo Leuiticus ſpectans ad cœleſtia ſacramenta. Scripſit in hunc librum ex neotericis ſelectior.

Hieron. ad Paulinum.

Ioan. Lorinus Societatis Ieſu, qui adhuc viuit, tomum vnum commentariorum, varia eruditione & moralitatibus refertum, qui adhuc ſub lima auctoris non excuſus degit: dabit tamen, Deo fauente, propediem, & communibus deſideriis fiet ſatis.

De libro Numerorum.

Cap. VI.

VT ſuperiores libros, ita hunc Numerorum Hebræi à primis dictionibus וידבר Vaie dabber, appellant, id eſt, & locutus eſt, Græci vero Ἀριθμοί Numeri, quod in eo fiant numerationes Populi, Primogenitorum, Leuitarum, & Manſionum, licet enim in eo agatur etiam de præceptis ceremonialibus, & Iudicialibus, de ceremonialibus tamen ſpecialius in libro Leuitici, & de Iudicialibus in libro Deuteronomij, vbi tota lex reperitur. Continet narrationem 38. annorum, menſium nouem, & dierum viginti, hoc eſt, à prima die ſecundi menſis, anni ſecundi egreſſionis de Aegypto, vſque ad manſionem in campeſtribus Moab ſuper Iordanem, vbi poſtea mortuus eſt Moyſes. In hunc librum.

Nullus, quod ſciam, exactè ſcripſit adhuc, præter notatos ſupra Patres, & Commentatores in totam ſacram Scripturam.

De Libro Deuteronomij.

Cap. VII.

A Prima libri voce, vt de aliis diximus, Hebræi hunc librum ואלה הדברים Velle hadde varim, appellãt. i. Hæc ſunt verba Græcè

Δευτερονόμιον, Deuteronomion, vel Deuteronomon, quod Latinè Interpretatur ſecunda lex, hoc eſt, lex ſecundo, ſeu altera vice repetita: eadem enim lex hic deſcribitur, quæ iam in Exodi. Leuitici, Numerorumque libris digeſta fuerat, ita tamen in eo Moyſes procedit, vt obſcura declaret, præhabita breuiter replicet, & omiſſa ſuppleat, auribuſque Iſraelitarum inculcet. Enarrat facta menſium duorum, nouiſſimi anni vitæ Moyſis, in campeſtribus Moab, quæ vero de eiuſdem Moyſis obitu in eo deſcripta habentur, à Ioſue creduntur appoſita, qui librum ante ingreſſum terræ promiſſionis abſoluit, vt primum audiuit illam Domini vocem ſolatio plenam. *Sicut fui cum Moyſe, ita ero tecum.* In hunc librum, ſicuti nec in ſuperiorem. Ioſue 1.5.

Nullus, quod ſciam, exactè ſcripſit adhuc, præter notatos ſupra Patres, & Commentatores, in totam ſacram Scripturam.

De libro Ioſue.

Cap. XVIII.

IOſue Hebraicè יהושע Iheoſciuah, Græcè Ἰησους Ναυή, ſacrę Scripturæ liber ſic dictus, quod eiuſdem Ioſue, ſeu Ieſu Naue, in quo fuit Spiritus Dei, mira geſta quadraginta annorum, in quibus populum iudicauit, contineat, ab ipſomet Ioſue, teſte Magiſtro hiſtoriæ Scholaſticæ, & Io-

Driedone, poſt mortem Moyſis conſcriptus: a quo etiam hiſtoria tranſitus filiorum Iſrael per Iordanem, eorumdem ingreſſus in terram promiſsionis, ſubuerſio Regnorũ impiorum, diuiſio terræ ſanctę, & alia plurima deſcribuntur, quibus etiam Eſdram multa adieciſſe fama eſt. Finem huic libro à morte Ioſue Samuelem impoſuiſſe multis placet. Ex ſelect. Neoter. in hunc librum ſcripſerunt. *Petr. Comeſtor. Ioan. Dried.*

Andreas Maſius tomum vnum illuſtrationum, ac explicationum, Antuerpiæ ex Officina Plantiniana 1574. quo anno viuebat.

Nicolaus Serarius Societatis Ieſu, qui viuebat anno 1608. tomos duos cõmentariorum, & quæſtiõnum, primum à cap. 1. ad 5. ſecund. à cap. 6. vſquo ad 24. Moguntiæ 1610. & Pariſijs 1611.

Coſma Magalianus Societatis Ieſu, qui adhuc viuit, tomum vnum commentariorum Turnoni ſumpt. Horatij Cardon. 1612.

De Libro Iudicum.
Cap. IX.

INſcribitur hic liber Hebraicè Sophetim שופטים Græcè κριται, id eſt iudices, quia geſta tredecim Iudicum, eorum ſcilicet, qui rerum ſummam, clauumque in Iſraele tunc tẽporis tenuerunt, cõtineat, videlicet, Othonielis, qui iudicauit annos 40 de quo cap. 3. Ahod ambidextri, qui iudicauit annos 80. de quo eodem cap. 3. Samgaris filij Anath, qui annum vnum iudicauit, de quo item eodem

capite. Deboræ, & Barac filij Abineoëmi, qui iudicauit annos 40. de quo cap. 4. Gedeonis, seu Ierobaal, qui iudicauit annos 40. de quo 6. 7. & 8. Abin elech filj Gedeonis ex concubina, qui iudicauit annos 3. de quo cap. 9. Tholæ filij Phuæ, qui iudicauit annos 23. de quo cap. 10. Iuris Galaaditis, qui iudicauit annos 22. de quo eodem cap. 10. Iephte Galaaditis, qui iudicauit annos 6. de quo cap. 11. Abesam Bethleemitæ, qui iudicauit annos 7. de quo cap. 12. Ahialonis Zabulonitis, qui iudicauit annos 10. de quo eodem cap. Abdonis Pharatonitis, qui iudicauit annos 8. de quo item eodē cap. Samsonis, de stirpe Dan. vsque ad Eli Sacerdotem, qui iudicauit annos, 20. de quo cap. 13. 14. 15. & 16. Vide Ederum in sua Oeconomia. Regebant, vt obseruat Lyranus, non per modum Imperij, sed per modum ministerij, exhortationis, & consilij patet ex cap. 8. vbi cum filij Israel liberati essent per Gedeonem de manibus Madian, & ei dicerent: *Dominare nobis tu, & filius tuus, & filius filij tui, &c.* Respondit: *Non dominabor vestri, nec dominabitur in vos meus filius, sed dominabitur Dominus.* Ostendit liber iste, Deum firmissimum esse semper & certissimum populi sui defensorem, vt enim peccantem populum in manus tradiderat nationum, ita ad pœnitentiam reuerso, pro illius defensione, tales constituebat Iudices, qui eum deuastantium manu defendere, ac liberare possent. Incertum est, quis fuerit eius scriptor. Alij Samuelem, Alij Ezechiam, alij Esdram dicunt, alij

Geor. Ederus. Lyran.

vero alios. Scripſit in hunc librum ex Neoter. ſelect.

Nicolaus Serarius Societatis Ieſu tomum vnum explanationum, & quæſtionum. Moguntiæ 1609. & Pariſijs 1611.

De *Libro Ruth.*

Cap. X.

RVth Hebraicè רות Græcè, Ρούθ, liber ſacræ Scripturæ, in quo eiuſdem Ruth Moabitidis honeſtæ mulieris conuerſio à gentilitate ad verum Dei cultum narratur, Vita item, & mores. Auctorem eius aſſerunt nonnulli, inter quos Ioan. Driedo, Samuelem: incerum tamen. Ex Neoter. ſelect. ſcripſerunt in hunc librum. *Io. Dried. libr.* 1. *de ſcript. Ec.*

Franciſcus Feuardentius Ordinis Minorũ, tomum vnum cõmentariorum. Pariſijs 1582. quo tempore viuebat.

Nicolaus Serarius Societatis Ieſu, tomum vnum commentariorum. Moguntiæ, & Pariſijs 1611.

De *Libris Regum.*

Cap. XI.

LIbri Regum, ſic dicti, quod Regum cum Iuda cum Iſrael & facta, contineant, & annos. Primus & ſecundus Hebræis שמואל Scemuel. Creduntur conſcripti partim à

Samuele Propheta, partim à Nathan, & Gad Prophetis: à Samuele videlicet, facta Eli, Saulis Dauidis, ac ſui ipſius, ad cap. 25. libri 1. à Nathan vero, & à Gad, à morte Samuelis vſque in finem ſecundi libri: ſic enim ſcribitur lib. 1. Paralipom. cap. vlt. *Geſta Dauid Regis priora, & nouiſſima ſcripta ſunt in libro Samuel videntis, & in libro Nathan Prophetæ, & in volumine Gad videntis, &c.* Habent annos ab Eli, vſque ad Dauidis mortẽ 120: nam Eli 40. Samuel cum Saule 40. & Dauid annos 40. regnarunt. Tertius vero, & quartus Hebræis מלכים Malachim, ab Eſdra, vel, vt alijs placet, inter quos Procopius Gazæus, ab Ieremia conſcripti creduntur: qui tamen per compendium videntur collecti partim ex libris dierum Regum Iudæ, & Iſrael, partim ex Nathan Prophetæ Ahiæ Silonitis, & aliorum ſcriptis, in tertio, & quarto Regum citatis Annos cõplectuntur à Regno Salomonis, vſque ad captiuitatem Babylonicam quadragintos viginti quinque. In hos libros.

Paralip. li. 1. cap. vltimo verſic. 29.

Procopius.

Scripſerunt Patres, Epiſcopus Abulenſis, & Commentatores in totam ſacram Scripturã, de quibus ſupra lib. 1 par. 1. cap. 16.

De Libris Paralipomenon.

Cap. XII.

PAralipomenon Hebraicè דברי הימים Græcè Παραλειπομένων hoc eſt, pretermiſſorũ libr. in Biblijs, qui etiã verba dierum, an-

nales, & Chronica dicuntur, *maxime ſunt æſtimandi*, vt Antonius Poſſeuinus ait, *tum quod ſummam annorum 3347. amplectuntur, tũ quod ea quæ in Pentatcucho, vel in libris Ioſue Iudicum, & Regum, aut omiſſa, aut non penè ſcripta ſunt, ſummatim explicant.* Horum auctor alijs Eſdras, alijs Ieremias fuit, ſed hactenus verus ignorus. In hos libros ſcripſerunt Patres, Epiſ. Abulenſis & commentatores in totam ſacram Scripturam de quibus ſupra. Lib. i. par. i. cap. 16.

Ant. Poſſ. ſeu. in Apparatu.

De *Libro Eſdræ.*

Cap. XIII.

ESdras Hebraicè עזרא Græcè Εσδρας liber eſt Veteris Teſtamenti, ab Eſdra, (qui interpretatur Adiutor, ſiue Atrium) Sarajæ filij Azariæ filio, ab Aaron Sacerdote magno duodecimo, Hebraicis literis, & Chaldaico ſermone editus, in quo res geſtas filiorum Iſrael, priuſquam ex Babylone in templum aſcenderet Nehemias, conſcripſit: Reductionem, videlicet, populi, ſub Ieſu filio Ioſedech, & inſtructionem eiuſdem: cui annectitur liber Ieremiæ filij Helchiæ Sacerdotis, Eſdræ ſecundus dictitatus, qui hiſtoriam continet de reædificatione muri per Nehemiam, qui fuit miſſus tanquam Dux à latere Regis ad reædificationem Ciuitatis. Annectebantur & ei, Eſdræ libri tertius, & quartus, quia apud Græcos, & Latinos diuidebatur in duos, vt

docet Hieronymus in prologo Galeato, qui tamen tertius ſcilicet, & quartus cum in Eccleſiaſtico Canone non ſint recepti, in finem Bibliorum rejiciuntur. In hunc librum.

Hieron. in prolog. Galeato

Scripſerunt Patres, Epiſcopus Abulenſis, & commentatores in totam ſacram Scripturam, de quibus ſupra. Lib. 1. par. 1 cap. 16.

De libro Thobiæ.

Cap. XIV.

TObias, Græcè Τωβιτ, qui bonus Deus, vel bonus Dei interpretatur, liber eſt ſacræ Scripturæ, quem ipſe Tobias, de vitę ſuæ hiſtoria circa annum Domini 3252. conſcripſit, dum eſſet in Niniue, quo captiuus ductus fuerat à Salmanaſar Rege Aſſyriorum annò ſexto Ezechiæ Regis Iuda, nono Oſeæ Regis Iſrael: & quidem Chaldaicè, vt oſtendunt Io. Benedictus, & Sixtus senenſis, & patet ex cap. 12. eiuſdem libri, verſ. 21. *Narrate omnia, &c.* quem locum ſic legunt ſeptuaginta, *Scribite omnia, quæ conſummata ſunt in libro &c.* cui deinde Thobias filius finem addidit. Maximus liber iſte, vitę moralis abūdat exemplis, & monitis: quare *& in ipſa ſuperficie literæ*, ait Beda, *ſalubris patet legentibus.* Tranſtulit eum in Latinum ſermonem S. Hieronymus, vt ipſemet teſtatur in præfatione in Thobiam, & receperunt. Concil. Carthag. 3. Rom. Florent. Innocent. Iſidor. lib. 6. Etymolog. & Cypr. ſerm. de eleemoſyna & alij. ſcripſerunt

Io. Bendict. Sixt. Senēſ. Toh. 12. 21. LXX.

Beda.

in eum ex ſelectioribus Neotericis.

Nicolaus Serarius societatis Ieſu tomum vnum cõmentariorum ac quæſtionum. Moguntiæ 1599. & Pariſijs 1611.

Dabimus & nos Deo fauente, propediem Tobiam noſtrum, hiſtoricè, & moraliter enarratum.

De libro Iudith.

Cap. XV.

IVdith, Græcè Ιουδὶθ, liber eſt veteris Teſtamenti, ſic dictus à Iudit populi Iſraelis ab Holopherne liberatrice, cuius mirabile factum continet, interpretatur laudans, ſeu confitens Domino. Eius auctor dubius: ſed, vt ait Card. Bellarm. ſi fidem habemus Ioſepho lib. 1. contra Apionem, fuit Eliachim, qui alio nomine dicebatur Ioachim, Sacerdos magnus Hebræorum, de quo fit mẽtio libro Iudith: ſcribit enim Ioſephus in more poſitum fuiſſe apud Ægyprios, & Babylonios, & potiſsimum apud Hebræos, vt res geſtæ publicæ ſcribendę committerentur ſacerdotibus magnis, & circa annũ mundi 3270. quo huius libri hiſtoria contigit, inter duas Captiuitates tẽpore Regis Iuda Manaſſe, & Regis Aſſyriorum Merodach Balada, qui regnauit etiam in Babylonia, Ioachim erat Sacerdos magnus. Chaldęa lingua hunc lib. primo ſcriptũ fuiſſe teſtatur Hier. epiſt. 3. & quãuis Hebręi, & hereſtici moderni illũ reijciãt à canone ſcripturarũ

Bellarm. de Script. Eccleſiaſt. Ioſeph. l. 1. contra Apion. Iudith. 4. & 15.

S. Hieron. epiſt. 3.

Conc. Nic. 1. S. Hieron. in præfat. Conc. Cart. 3. Trident. Gelaſ. 1.

Conc. tamen Nicæuum primum retulit in numerum ſacrorum, vt teſtis eſt S. Hieronymus in præfatione. quod etiam fecerunt Concilium Carthaginenſe tertium, capite 47. & Trident. ſeſſ. 4. & Decretum Gelaſij I. de ſcripturis Sanctis. In hunc librum ſcripſit ex ſelect. Neoter.

Nicolaus Serarius Soc. Ieſu, tomum vnum, cõment. ac quæſt. Mogunt. 1599. & Pariſ. 1611.

De *Libro Eſther.*

Cap. XVI.

ESther (vox deſignans, occulta demoliens, ſeu medicinæ exploratio, & contemplatio) liber eſt ſacræ Scripturę, quem ſeptuaginta vocant Ἐσθήρ Hebræi מגילת אסתר Megillath Eſther, hoc eſt volumen Eſther, quo narratur, quomodo per nobiliſſimam hanc fœminam, Deus vniuerſam Iudæorum gentem iam iam perituram ſeruauerit, & Aman, qui excidium illius inſidioſè machinabatur, percuſſerit. Hanc putat Card. Bellarm. contigiſſe hiſtoriam circa annum mundi 3828. quo tempore floruit Eſdras, quem eiuſdem libri auctorem licet cenſeat Iſidorus li. 6. orig. cap. 2. ipſe tamen negat, exiſtimatque probabilius Mardocheum patruum, & nutritium ipſius Eſther, qui illi ſemper adfuit, & res geſtas omnium optimè nouit, auctorem extitiſſe. Scripſerunt in hunc librum ex ſelect. Neoter.

Bellarm. de Script. Eccl. Iſidor. orig. lib. 6. c. 2.

Franciſcus Feu-ardentius Ord. Minorum, tomum vnum comment. concionibus Chriſtiani accommodatorum Coloniæ 1595.

Nicolaus

Nicolaus Serarius societatis Iesu, tomum vnũ commentariorum, ac quæstionum Moguntiæ 1599. & Parisijs. 1611.

De libro Iob. Cap. XVII.

IOb, liber Veteris, Testamenti sic dictus, quod eiusdem Iob gesta contineat, quem septuaginta vocant Ιωβ. Hebræi איוב Iob, hoc est vlulans, ac dolens, atque adeo patiens: natus est (incertum quo anno, probabile tamen est circa tempus egressionis filiorum Israel de Aegypto) in Ciuitate Bosra, non Moabitica, sed Idumeæ, vel Traconitidis regionis, habitauit in terra Hus: fuit Sacerdos, Propheta, Rex de filiis Esau, quintus ab Abraham, quartus ad Esau. Hanc ipsemet scripsit ærumnarum suarum historiam, & fœlicem exitum, & quidem Syriacè, vt probat Pineda in præfat. suorum Comment. cap. 3. & 4. Nec mouere debet, vt S. Gregorius docet in præfat. libri Iob cap. 1. quod in hoc libro dicatur, dixit Iob, vel hæc, atque illa pertulit Iob, nam, vt ille ait, moris sacræ Scripturæ est, vt ipsi, qui scribunt, sic de se in illa, quasi de aliis loquantur. Hinc est enim quod Moyses ait: *Erat Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra.* Hinc Ioannes ait: *Hic est discipulus ille, quem diligebat Iesus.* Hinc Lucas ait: quod ambularent duo ex discipulis in via, Cleophas, & alius quem profecto alium dum studiosè tacuit (vt quidam dicunt) quid nisi

Pineda in Iob præfat. c. 3. & 4. *S. Greg. in præf. in Iob cap. 1.* *Numer. 12. 3.* *Io. 19. 26.* *Luc. 24. 18.*

se ipsum fuisse monstrauit? Narrat in ea, non solum, quæ sibi contigerunt, in quibus miræ ipsius virtutes, & præsertim summa patientia relucet, sed disputationem quoque disertissimam, quam habuit cum amicis suis, in qua multa de Ecclesię mysteriis, peccatorum quoque fœlicitate præsente, necnon Diaboli virtute atque potentia subobscurè locutus est. Ex select. Neoter. in hunc librum scripserunt.

Franciscus Feu-ardentius, Ord. Minor. tomum vnum historiam B. Iob, & martyrium 25. homiliis per Aduentum Domini explicatam complectens. Paris. 1606.

Paulus Comitolus, societatis Iesu, qui adhuc viuit, contexuit catenam è quatuor, & viginti Græcorum explanationibus, & è græco in latinum conuertit. Venetiis 1587.

Io. de Pineda Soc. Iesu, qui adhuc viuit, tomos duos Comment. primum, à cap. 1. vsque ad 17.

Secundum à cap. 17. ad finem, Hispali 1602. & Coloniæ 1605.

Io. à Iesu Maria Ord. Carmelit. Discalceatorum, qui adhuc viuit, tomum vnum comment. & Paraphras. Romæ 1612.

De libro Psalmorum. Cap. XVIII.

2. Reg. 23. 4 PSalmorum Librum Dauid filius Isai Bethlehemitæ, Rex Ierusalem, & Propheta, qui regnare cæpit anno mundi 2919. & annis 40. vt in lib. 2. Reg. cap. 5. dicitur, regnauit, dictante spiritu Sancto, conscripsit, & quidem (vt communior est opinio) totum, & meretricè, quod manifestis rationibus ostendit Io. Lori-

Io. Lorinus in præfat.

nus in ſuorum in Pſalmos commentariorum præfatione. Hebraicè eſt huius libri titulus ספר תהלים Thehellim, hoc eſt, liber Pſalmorum, vel Hymnorum, quem titulum & apud Græcos, & apud Latinos haberi docet Beda. Dicitur etiam Pſalterium ab inſtrumento illo muſico ſic dictitato, quo Dauid (qui etiam Pſaltes dicitur) egregiè vtebatur ad pſalmos aliquos decantandos. In hunc librum ex Neoter. ſelect ſcripſerunt. Beda.

Franciſcus Titelmanus Ord. Fratrum Minorum, tomum vnum elucidationum iuxta veritatem vulgatæ Latinæ editionis Lugduni 1573. Venetiis, & alibi. Viuebat anno 1531.

Cornelius Ianſenius Epiſcopus Gandauenſis, qui anno 1568. viuebat, tomum vnum Paraphraſ. cum argumentis ad ſingula capita, & annotationibus Lugd. 1596.

Gilbertus Genebrardus, qui de anno 1582. viuebat, tomũ vnũ cõment. Lugd. 1607. & alibi.

Antonius Agelius ex Congregatione Clericorum Regularium, Epiſcopus Acernenſis, tomum vnum commẽtariorum, Romæ 1606. & Pariſ. 1609.

Io. Lorinus Soc. Ieſu, tomos tres commentar. primum à Pſalmo primo vſque ad 50. Lugduni 1612.

Secundum, à Pſalmo 51. vſque ad 100. Ibid. 1614.

Tertium, qui nondum excuſus Prodijt à Pſalmo 101. vſque in finem.

Robertus Bellarminus ex Soc. Ieſu, S. R. E. Cardinalis, tomum vnum explicationum

Romę 1611. & Lugduni 1612.

De Libro Prouerbiorum.

CHAP. XIX.

SAlomonem, Græcis Eccleſiaſten, Dauidis Regis filium, & Regẽ Ieroſolymorum cui nemo ſimilis, neque antea, neque poſtea, fuit, neque, teſte Domino, deinceps erit, auctorem huius libri fuiſſe omnes teſtantur, quem ſeptuaginta interpretes inſcripſerũt Παροιμιαι Σολομωντος Prouerbia Salomonis, Hebræi autem משלי שלמה quod ſignificat ſimilitudines, & comparationes, quas Græci παραβολας vocant. In eo (vt Hieronymus ait in Comment. in Eccleſ. cap. 1.) paruulum docens, & quaſi de officijs per ſententias erudiens, ſapienter collegit, quæ ad vitam inſtituendam referri poſſunt, adagia, ſimilitudines, ſiue parabolas, atque ſententias. Cæterum vt obſeruat Poſſeuinus, quæ extant à 25. cap. vſque ad finem, Sebna, & reliqui ſcribæ Ezechiæ Regis Iudæ, alijs è voluminibus collegerunt, Continet (vt auctor quæſt. Hæbraic. ad 3. lib. Reg. ſcribit) verſus 915. in quibus tria millia parabolarum comprehenduntur, de quibus 3. Reg. Salomonis res geſtas, vt habetur in ſecundo libr. Paralip. ſcripſerunt Ahias, & Addo, ſiue ſint ea, quæ habentur in 3. libro Regum, ſiue res aliæ. Quis autẽ ſcripſerit reliqua, quæ habentur in lib. 3. Reg. poſt cap. 11. & in toto quarto, & in duobus libris Paralip. non eſt omnino cer-

S. Hier. in Eccleſiaſt. 1.

Poſſeuinus.

3. Reg. 4. 38. 2. Paralip. 9. 29.

3. & 4. Reg.

Paralip.

tum: credibile tamen est, vt docet. Cardin. Bellar. scripta fuisse à Sacerdotibus, & Prophetis illorum temporum. Scripsit in hunc librum ex Neot. select. *Bellarm. de Script. Eccl.*

Cornelius Ianſenius commentaria quædam, quę extant vna cum eiusdem commentar. in Psalmos, Lugduni 1596.

De Libro Ecclesiastes. Cap. X X.

ECclesiastes, quem septuaginta interpretes inscripserũt Ἐκκλησιαστὴς, id est Concionator, qui verba facit ad populum, Hebr. קהלת Koeleth, liber est Salomonis, nec est qui hoc neget præter auctores Thalmud, qui ab Ezechia, eiusque familiaribus editum volunt, in quo Mundi vanitatem, multiplices etiam rerum naturas, dum narrat, per earum cognitionem ad ea contemnenda nos deducere conatur, quæ à nobis secus quam ipsa recta ratio dictet, appetuntur. Exprimit mores hominum corruptos, & depravatos, indicans quanta in ijs puniendis sit Dei clementia simul, & prouidentia: omnibus esse animantibus moriendum docet, hominumque animos esse immortales: diuinique tandem Iudicij timorem incutere tentat, vt diuinæ etiam legi facilius pareamus. Ex select. Neot. in hunc librum scripserunt.

Io. Arboreus tomum vnum Comment. Paris. 1549. quo tempore iam obierat.

Franciscus Titelmanus Ord. minorum, tomum vnum comment. cum annot. ex Hebr. & editione Græca in singula capita, Parisijs. 1549. Venetiis, & alibi.

Io. Lorinus Soc. Iesu tomum vnum comment. Lugd. 1606.

De Libro Cantici Canticorum.

Cap. XXI.

INscribunt hunc librum Hebræi לשלמה שיר השירים אשר Scir Hascirim Hascer liscomo quod idem significat, ac Canticum Canticorum, quod est Salomoni, seu secundum Salomonē, Græci ἄσμα ἀσμάτων ὁ ἐστι τῶ Σαλομῶν, Salomonē eius scriptorem fuisse omnes astruunt, incertum tamen, an ante, vel post lapsum. Et quidem (vt ejus inscriptio indicat) in eo sub carmine lęto, agit primum de nubentibus, velut sponso, & sponsa, & vtitur phrasi Epithalamiis, & carminibus nuptialibus accommoda. Agit de ijsdem, vt de Pastore, & grege, Bucolicumque, seu Nomicum dicendi genus adhibet. Agit vt de agricola, & vinea, & stylo ludit Georgicorum. In eo toto sub continua quadam figurata locutione, agit de amore Dei erga totum cœtum fidelium, ita tamen, vt multa etiam singulis Ecclesię membris conuenire ostendat, seu de mutuo Christi, & Ecclesiæ amore, quem explicare volens, fœminæ, & viri mutuo se amantium affectiones elegantissimè describit. Dialogistico more personarum interlocutione illum distinguens, Sponsi Christi, & sodalium videlicet Apostolorum, & fidelium perfectorum: Sponsæ Ecclesię, & adolescētularum eius comitum, animarum scilicet incipientium, & aspiran-

tium ad perfectionem, idque ne obſcuritas animos alienos redderet, & ſuauitas ad legendum inuitaret. De futuris enim rebus tractatio cum ſit difficultatibus obſtructa, & obſcuritatibus plurimis inuoluta, Dialogus, rem ita ante oculos proponit, vt animos voluptate deliniat, qua obſcuritatis, atque difficultatis moleſtiam non mediocriter ſubleuet. Porro (Auctore Hieronymo in Comment. ad Ezechielem) apud antiquos Hebræos in tanta veneratione hic liber fuit, vt ab eis non legeretur, niſi poſt trigeſimum ætatis annum. Scripſerunt in hunc librum ex Neot. ſelect. *S. Hieronym. in Ezech.*

Gilbertus Genebrardus, de quo ſupra, tomum vnum comment. Pariſ. 1585. qui ſubiuncti ſunt trium Rabbinorum, Salomonis Iarhij, Abrahami Abben Eztæ, & innominati cuiuſdam comment. eodem interprete.

Aloyſius Legionenſis Auguſtinianus tomum vnum explanationum. Salmanticæ 1580. quo tempore viuebat, & denuo Venetiis, anno 1604.

Martinus Delrius Societatis Ieſu, tomum vnum Commentar. Lugduni 1611. quo tempore viuebat.

Ludouicus Soto Ordinis prædicatorum maior tomum vnum interpretationum. Olyſſippone, ſed emendatius cum indice rerum Pariſiis 1605. Edidit etiam notas poſteriores, & breuiores in eundem librum Cant. Pariſiis 1611. quo anno viuebat.

Ioan. à Ieſu Maria Carmelit. Diſcalceatorum tomum vnum interpret. in quo Sponſi

cæleſtis, & Spōſæ electæ amoris vis conſcribitur. Romæ primum, deinde Moguntiæ 1603.

Michael Ghiſlerius Clericus Regularis tomum vnum comment. quem recudit Venetijs 1613. cum elencho ad ſacras conciones.

De libro ſapientiæ.

Cap. XXII

LIber Sapientiæ à Græcis Σοφία Σολωμῶν, Sapientia Salomonis, ſeu Σοφία σιράχ, Sapientia syrach, qui etiam à nonnullis cognominatur Πανάρετος, quaſi omnium continens virtutum, ac morum doctrinam, à Latinis abſolutè liber Sapientiæ, nũ à Salomone fuerit conſcriptus, nonnulla eſt quæſtio quia cum non habeatur in Codicibus Hebraicis, ſed ſolum in Græcis, aliqui (teſte S. Hieronymo præfatione in Prouerbio salomonis) Philonis Iudæi eſſe cenſent, tamen, vt Cardinalis Bellarminus notat à veteribus Patribus communi conſenſu Salomoni tribuitur, Probabile tamen valde eſt, quod ille aſſerit, huius libri ſententias eſſe Salomonis, ſed in vnum volumen collectas, & Græcis verbis expreſſas à Philone, non illo qui tempore Caij Imperatoris floruit ſed alio antiquiore. Continet (vt Athanaſius in Synopſi ait doctrinam iuſtitiæ, atque inſtructionem cum prauorum, tum integrorum, virorum: A principio vſque ad ſextum finem capitis, adhortationem, qua quiſque ad amorem iuſtitiæ excitetur, à ſeptimo vero vſque ad decimum explicat originem ſapientiæ, à 10. vero vſq. ad

S. Hieronym. in prouer. Salom.

Bellarm. de ſcript. Eccl.

Athanaſ. in Synopſi.

finem tam iuſtitiæ, quàm Sapientiæ declarat effectus. Vide eius continuationem apud Ederum tabula 124. & deinceps. Auctorē nullum certum habet, præter Spiritum ſanctum, licet aliqui a Salomone eum conſcriptum velint, & alij à Philone Hebræo Iuniore, viro Græca eloquentia celeberrimo, qui pro gente ſua ad Caium Imp. legatione functus eſt, quin & à Philone Seniore alij, qui vetuſtior Chriſto annis 160. temporibus Oniæ Pontificis floruit. Theodoretus, apud Lipomanū, librum iſtum tribuit Syrach, cuius filio aliquando tribuebat Auguſtinus, quod poſtea diligentius inquirens, in ſecundo Retractationum volumine retractauit.

Eder. tab. 124. & deinceps.

Theodoret.

S. Aug. 2. Retract.

De huius libri auctoritate D. Auguſt. lib. 1. de prædeſtinat. Sanctorum cap. 14. ait, eos qui Apoſtolis proximi erant, librum Sapientiæ tanquam diuinum citaſſe, ſicque illum citat Mag. Dionyſ. cap. 4. lib. de diu. nom. & Hier. in cap. 7. Ierem. & Ambroſ. lib. 1. de Fide, & Cyprian. lib. 4. epiſt. 1. & ſerm. de mortalit. & de exhort. ad Martyr. cap. 12. & D. Gregor. 18. moral. cap. 1. & Concil. Sardicen. in epiſt. ad omnes Epiſcopos, & Tolet. 11. in Confeſſ. Fidei, Sapientiæ librum, vt ſacram Scripturam confitetur, & ſuſcipit. Scripſerunt in hunc librum ex neot. ſelect.

Cornelius Ianſenius, de quo ſupra, annotationes quaſdam, quæ extant cum eiuſdem commentariis in Pſalmos.

Ioan. Lorinus Soc. Ieſu tomum vnum Comment. Lugduni 1607.

De libro Ecclesiastici. Cap. XXIII.

ECclesiasticus Græcè Σοφία Ιησοῦ υἱοῦ σιράχ, liber est (vt ex ipsius prologo elicitur) à Iesu filio Syrach Ierosolymitano conscriptus, quem Iesus eiusdem Syracidæ Nepos (vt ex eodem prologo apparet, & Damascenus tradit in 4. Fidei Orthodoxę) ex Hebræo in Græcum vertit, tempore Ptolomęi Euergetis Carthaginensis, circa annum Mundi 3759. In prima sui parte encomia continet sapientiæ: in secunda sententias prudentum, tam de sapientia, quam de aliis virtutibus, à principio vsque ad cap. 44. In tertia exempla Sapientum à cap. 44. vsque ad fin. Vide Ederi tabulas 132. & deinceps.

Damascen. in 4. fid. Orthod.

Eder. tab. 132. &c.

Hunc librum inter cęteros agnoscit Clem. Alex. 7. lib. Strom. Ambros. serm. 31. & lib. 4. de Fid. Euaristus Papa in epist. 1. ad Episcopos African. Epiphan. hæres. 76. Anomeorum. D. August lib 2. de Doctrina Christiana cap. 8. & 12. de Ciuit. cap. 8. & ad Orosium contra Priscillian. cap. 11. In hunc librum scripserunt ex Neoter. select.

Rabanus Maurus tomum vnum Comment. Paris. 1544.

Paulus de Palatio tomum vnum comment. Coloniæ 1593. viuebat anno 1579.

Cornelius Iansenius, de quo supra, commentaria quędam, quæ extant vna cum eiusdem comment. in Psalm.

De libris Prophetarum maiorum.

Cap. XXIV.

MAiores ſunt quatuor, videlicet, Iſaias, Ieremias, (apud quem Baruch etiam ponitur, cum veteres eum in Prophetia non exiſtimarint ab eodē Ieremia diuerſum, Ezechiel, & Daniel. de quibus ſuis locis, qui maiores ideo dicuntur, quia fuſiores cū ſint, apud Hebræos vnuſquiſque eorum ſuum habet librum, quem minores non habent, vno ſolo, ob eorum breuitatem contenti: ſic maiores dicuntur, non quod grauitate ſententiarum, aut maieſtate verborum, aut vlla re alia minorib. præſint, ſed ex eo tantum, quod longiores ſint; Vnus enim Iſaias duodecim Prophetis, minoribus, iuxta numerum verſuum (auctore Hieronymo in procemio Comment. Iſaiæ) aut æqualis, aut maior eſt. Floruerunt tam maiores, quam minores Prophetæ poſt diuiſionem Regni, quæ facta eſt poſt obitum Salomonis, tamen illud ſtatuendum videtur, quod docet Card. Bellarm. tam maiores, quam minores eo ordine prophetaſſe, quod in Bibliis Hebraicis, & Latinis collocantur, quamuis in Græcis ſit aliqua diuerſitas, & de Abdia, & Habacuch ſit non exigua difficultas. Cuius fundamenti illam rationem aſſignat. *Quia*, inquit, *videmus Prophetas maiores ſine vlla controuerſia ſuo ordine collocatos, vt Iſaias præceſſerit Ieremiam, & Ieremias Ezechielem, & Ezechiel Danielem. Item quia magna pars Prophetarum minorum*

S. Hieron. in Iſaiam.

Bellarm. de Script. Eccl.

ſine vllo dubio ita collocati ſunt, vt Oſeas, Ioelem præcedat, & in fine Aggæus Zachariam, & Zacharias Malachiam. Proinde colligi poteſt omnes eſſe ſuo ordine diſpoſitos, neque excogitari poteſt vlla ratio, cur prior tempore debuerat poſteriori præponi, niſi cum claſſis (vt ſic loquar) variatur. Maiores enim Prophetæ ſuam claſſem faciunt, & minores quoque ſuam. Hæc Bellarminus. Ex Neoter. ſelect. in hos libros ſcripſit.

Ioan. Maldonatus Soc. Ieſu tomum vnum commentar. Turnoni ſumptibus Horatij Cardon 1611. in quo tamen commentarij in Iſaiam adhuc deſiderantur. Obijt anno ſalutis 1583.

De *Prophetia Iſaiæ. Cap.* XXV.

EST Iſaias, in ordine ſacrarum Scripturarum, primus ex quatuor prophetis maioribus, quem Hebræi vocant ישעיהו, Ieſahiau, hoc eſt Domini ſalus. Prophetauit in Iudæa, & Ieruſalem, id eſt Tribui Beniamin, & Iudæ ante captiuitatem, ſub Oziæ anno 28. mundi
S. *Hieron.* 3163. Fuit (teſte Hieronymo) potiſſimum eius prophetiæ ſcopus, ad quem omnia quæ dicit, deſtinantur, agere de admirabili regno Chriſti, ad deiectionem ſuperborum, & exaltationem humilium ordinato, tantaque claritate de eiuſdem Chriſti aduentu, Vita, Paſſione, Morte, & Reſurrectione agit, vt non futura prædicere, ſed potius præterita enarrare videatur, & Euangeliſtæ potius, quàm Prophetæ partes implere, quod præ cæteris Pro-

phetis, venuſtate ſermonis, & vrbanæ dictionis elegantia præſtitit. Totius libri narratio proſa eſt, numeris omnibus abſoluta, exceptis tribus Canticis, Vineæ ſcilicet, Vrbis Syon & Ezechiæ Regis, quæ vna cum oratione Iſaiæ Hexametris, & Pentametris verſibus incedere Iſidorus teſtatur. Moritur ſub impiiſſimo Rege Manaſſe, iuſſu eius in duas partes diſſectus. Scripſerunt in hunc librum ex ſelectioribus neotericis. *Iſidorus.*

Franciſcus Forerius Ord. Prædicatorum, tomum vnum comment. quibus Latina vulgata editio dilucidatur, & cum Hebraico fonte confertur. Antuerpiæ 1567. quo tempore viuebat.

Leo à Caſtro, tomum vnum comment. ſeu Catenam Patrum. Salamanticæ 1570. quo anno viuebat.

Didacus Aluarez, ex Ord. Præd. Epiſcopus Tranenſis, qui adhuc viuit tomos duos comment. Primum à cap. primo vſque ad 27. Romæ 1599.

Secundum à cap. 28. vſque ad finem, ibidem 1602. Primus iam ſub prælo iterum ſudat, cum nouis additionibus.

De Prophetia Ieremiæ. Cap. XXVI.

IEremias, Hebraicè ירמיהו Irmeiahu (hoc eſt excelſus Dei, atque extollens Deum) anno ſecundum putationem Card. Bellarmini (quam vt in pluribus ſecuti ſumus.) decimo tertio Ioſiæ Regis Iudæ, Mundi 3337. *Bellarm. de Script. Eccleſiaſt.*

inuenit in Domo Domini librum legis Diuinæ, multis annis præcedentium Regum negligentia perditum, vt constat ex 4. Reg. Fuit Propheta, & Sacerdos ex Anathot, in terra Beniamin, ab Ierusalem milliaribus tribus distante, filius Helciæ Sacerdotis magni. Prophetauit Ciuitati Ierusalem de futura siccitate, & aduentu Regis Babylonis, & de futura Christi Ecclesia, excipiēte ex ipsius ore Baruch Neriæ filio. In Aegyptum in captiuitatem cum reliquo populo abductus, in Vrbe Taphnis, à suis gentilibus lapidibus obrutus est, vt Hieronymus ait, licet alij aliter sentiant. In hunc librum ex Neoteric. selectioribus scripserunt.

4. Reg. 22. 8.

S. Hier. lib. 2. contra Iouinian.

Andreas Capella Cartusianus tomum vnum comment. quibus Latina vulgata editio dilucidatur, & cum Hebraico fonte è Septuaginta editione, & paraphrasi Chaldaica confertur. Tarraconæ 1586 quo anno viuebat.

Christophorus à Castro Soc. Iesu, qui adhuc viuit, tomum vnum Comment. Paris. 1608.

Michael Ghislerius tomum vnum comment. quem adhuc ipse auctor orditur, & propediem in lucem emittet.

De libro Threnorum. Cap. XXVII.

THrenorum librum, ideſt, lamentationum, qui Hebraicè duplici inscriptione notatur, vna à principio libri, more solito, nempe איכה Echa, ideſt, Quomodo, alter-

ab eiuſdē libri materia, quæ vſurpatur à Raba. in cōment. id eſt, קינות Cinoth, ſiue Kinothin, Græcè θρῆνοι Threni, ideſt Planctus, Neot. eſt opinio fuiſſe compoſitū à Ieremia in quadam ſpelunca propè Ieroſolymam, foueam Ieremiæ dictatam, dum gentis Iudaicæ, Regis, & ciuium ſuorum lamentaretur captiuitatem, videlicet decem Tribuum, in quam abductus eſt Tobias, & captiuitatem Ioachim cum omnibus principibus Iudęorum, inter quos abductus eſt etiam Ezechiel, & templi, & vrbis deſolationem. In Hebræo ſcriptus eſt liber iſte metris, id eſt verſibus, quorum ſinguli per ordinem à ſingulis incipiunt alphabeti literis, ita vt primus verſus incipiat à prima litera Aleph, ſecundus à Beth, & ſic de cæteris, quale genus carminis tempore Ieremiæ vſitatum fuit. Ex Neot. ſelect. In hunc librum ſcripſerunt.

4. Reg. 17. 6 *Tob. 1. verſ.* 1. & 2. 4. Reg. 24. *Ezech. 1.*

Petrus de Figuerio Can. Reg. Congreg. S. Crucis Conimbric. tomum vnum comment. Lugduni 1596. quo tempore viuebat.

Martinus Delrius Soc. Ieſu, qui de anno 1606. viuebat, tomum vnum commentariorum Lugduni 1608.

Sebaſtianus à Coſta de Andrada, qui adhuc viuit, tomum vnum comment. Lugd. 1609.

Antonius Agelius Epiſcopus Acernenſis tomum vnum commentariorum ex auctoribus Græcis collectum, cum eiuſdem explicationibus Romæ 1589. & Antuerpiæ.

collectum, cum eiusdem explicationibus, Romæ 1589. & Antuerpiæ.

Ioan. à Iesu maria Ord. Carmelit. Discalceatorum tomum vnum interpretationum, & Paraphras. Historicarum, allegoricarum, & tropologicarum Neapoli 1608.

Scriptores etiam alij, quos notauimus in Ieremiam, qui etiam omnes scripserunt in Baruch.

De Prophetia Baruch. Cap. XXVIII.

BAruch Græcè Βαρούχ, qui benedictus interpretatur, Neriæ filius, antequam dono prophetiæ donaretur, assecla fuit, & amanuensis Ieremiæ. Prophetauit populo in captiuitate Babylonica existenti, inuocatione nominis Domini, & spe futuræ liberationis Ierusalem, iam per Chaldæos destructæ, tempore Iechoniæ Regis, vt ipse testatur initio sui voluminis circa annum mundi 3366. Prædixit apertissimè incarnationem, & apparitionem Verbi Dei in carne humana. Et quamuis hic liber non inueniatur in Hebræis codicibus, & excidisse, & perijsse credatur, tamen citatur passim à Patribus, sub nomine Ieremiæ. Vide Card. Bellarm.

Bellar. lib. 1. de verbo Dei, & de Script. Eccl.

Agnouerunt hunc librum antiqui Patres, & quidã ex illis iudicauerũt illum fuisse partem quandã ex Ieremiæ prophetia decerptam. Lege D. Augustt. 18. de Ciuit. cap. 33. & auctorem libri quæst. Vet. & nou. Testam. quæst. 102. & Cassiodorum Psalm. 81. Chrysost. hom. de Trinit. & Clem. Alexan. lib. 1. Pædagog. cap. 10. & Ambr.

Ambroſ. lib. 1. de pœnit. cap. 8. & lib. 3. Hexamer. cap. 14. qui teſtimonia quædam in libro Baruch. reperta Ieremiæ adſcribunt. Sed eum librum vt ſacrum citant idem Clem. Alexan. lib. 2. Pædagog. cap. 3. Cypr. lib. 2. contra Iud. cap. 5. Euſeb. lib. 6. demonſtrat. Euang. cap. 19. Chryſ. hom. 2. in Matth. & hom. quod Chriſtus ſit Deus. Ambr. lib. 1. de fide cap. 2.

De Prophetia Ezechielis. Cap. XXIX.

EZechielem, Hebræis יחזקאל Iechazkel, hoc eſt, robur Dei, ſiue Imperium Dei, filium Bozri Sarenitem (quem nonnulli, vt auctor eſt Clemens Alexandrinus, Pythagoram Philoſophum fuiſſe, ſed falſo crediderũt) cum Ioachimo Rege in Babylonicam captiuitatem fuiſſe tranſlatum, & iis, qui Babylone dicuntur à Nabuchodonoſore traducti fuiſſe, omnes aſtruunt. Concaptiuis ſuis cum Iechonia in Babylonem deductis, eodem tempore prophetauit, quo Ieremias Ieroſolymis, de deuaſtatione Ieruſalem, & abductione populi, Iechoniæ, vel Ioachim, anno mundi 2371. vt ipſemet teſtatur, quinto tranſmigrationis. Eum fert Epiphanius à Duce populi occiſum, quod Idololatriam reprehenderet, ſepultumque in terra Aſſyriorum, in monimento Sem, & Arphaxad progenitorum Abrahæ, quod ad ſua vſque tempora extitiſſe dicit. Scripſerunt in hunc librum ex Neotericis ſelectioribus.

Clem. Alex. lib. 1. Strom.

4. Reg. 25.

Epiphan.

Hector Pintus Hieronymianus tomum

vnum comment. Lugduni apud Rouillios, qui primum emendatior ibidem prodierat apud Stephanum Michaelem 1584.

Hieronymus Pradius, & Ioan. Baptista Villapandius Societatis Iesu commentar. tomos tres, primum à cap primo ad 26. secundum à cap. 27. ad 72. tertium de Vrbe, ponderibus, mensuris, & aliis rebus Hebræorum, Romæ 1596. quo anno Villapandius viuebat, Pradius vero iam obierat.

De *Prophetia Danielis.* Cap. XXX.

DAniel דניאל, quæ vox apud Hebræos designat iudicatum à Domino, seu iudicium Dei, propheta fuit sapientissimus, regali ex genere, cui nomen cum conditione in captiuitate mutatum est, siue à Rege Nabuchodonosore, vt Iosephus indicat, siue ab Asphenz Eunuchorum Principe, vt Danielis 1. vers. 7. dictusque est Balthassar. Populo Iudaico, prophetiæ librum emisit, in quo de omnibus totius mundi regnis, ac præsertim de glorioso, atque æterno Christi præclara, atque certissima vaticinia comprehendit: Item de destructione impiorum, & piorum liberatione, tempore captiuitatis Babylonicę, circa annum Nabuchodonosor 24. Mundi 3398. Hieronymus eum fuisse spadonem putat, Epiphanius non re quidem vera spadonem fuisse, sed ea castitate, atque modestia, vt à Chaldæis spado esse putaretur. Res verisimilitudine non caret, nam eius cura Eunuchorum Principi

Ioseph. lib. 10 antiq. Iudai. c 11. Dan. 1. 7.

S. Hieron. Epiphan.

data est, vt cap. 1. dicitur. *Certè* (vt Maldonatus ait) *si quod naturæ, aut casus, aut artis est, non constat Eunuchum fuisse, quod virtutis est, constat eum fuisse castissimum.* Isidorus eum ad 110. annum peruenisse tradit. In hunc librum ex neotericis selectioribus scripserunt. *Maldonat. in Prolog.* *Isidor.*

Iacobus Veldius Augustinianus, tomum vnum comment. pro concione explicatorum. Antuerpiæ 1576. quo tempore viuebat.

Benedictus Pererius Soc. Iesu tomum vnum comment. Romæ, Lugduni, & alibi.

De *libris Prophetarum Minorum.*
Cap. XXXI.

SVnt Prophetæ minores duodecim, videlicet Oseas, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Michæas, Nahũ, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, & Malachias, qui *minores ideo dicuntur* (vt Augustinus ait) *quia sermones eorum sunt breues in eorum comparatione, qui maiores ideo vocantur, quia prolixa volumina condiderunt.* Et vt Ruffinus ait, *Minores non pro merito, sed pro numero versuum nominantur.* Scripserunt in hos libros ex neotericis selectioribus. *S. Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 29.* *Ruffinus in præf. Oseæ.*

Cyrillus Alexandrinus, de quo supra, tomum vnum comment. à Iacobo Pontano Societatis Iesu Græcè & Latinè editum. Ingolstadij 1607.

Michael de Palatio, qui de anno 1584. viuebat tomum vnum explanationum secundum literalem, anagogicum, allegoricum, & tropologicum sensum Salmanticę 1593.

Franciſcus Ribera Societatis Ieſu, qui obijt anno 1591. tomum vnum comment. in quo ſenſum eorundem prophetarum hiſtoricum, & moralem, & perſæpe etiam allegoricum complectitur. Romæ 1590. Lutetiæ Pariſiorum 1611. & Coloniæ 1600.

Eiuſdem tomum vnum commentariorum hiſtoricorum ſelectiorum. Coloniæ 1600.

De Prophetia Oſeæ. Cap. XXXII.

OSeas Hebraicè הושע Hoſeah, hoc eſt faciens ſalutem, Græcè interpretatus σωζων, hoc eſt Saluator, filius Becri, teſte Epiph. de Tribu Iſachar (Chriſti figuram gerens, qui ex gentium fornicatione ſibi Eccleſiam iunxit) fornicariam Dei iuſſu duxit vxorem. Prophetauit contra Samariam, circa annum Oziæ 18. Ieroboam 33 Regum Iuda, & Iſrael, mundi 3188. nam Ozias regnare cæpit in Ieruſalem anno mundi 3170. de eius fornicatione, & interitu, & quidem elocutione, & dicendi genere multiplici, ſub breuibus chartis, multas, atque maximas res amplectens, innumeriſque affectibus explicans. Vnde obſcurius interdum locutus eſt. In hunc librum ex neot. ſelect. ſcripſerunt.

Hieronymus Guadalupenſis Hieronymianus, tomum vnum comment. in quo multas, ac varias obſeruationes ſpectantes ad morum compoſitionem poſuit. Cæſaraugustæ 1581. quo tempore viuebat, item Lugduni, & alibi.

De Prophetia Ioelis. Cap. XXXIII.

IOel Hebraicè יואל, Græcè ἀρχόμενος, id est, incipiens, siue (vt ait Hieronymus) Dominus Deus, è Tribu Ruben, prophetauit tribui Iudæ, & Ierusalem, circa annum Oziæ 33. Mundi 3203. de Terra 12. tribuum ante Spiritus sancti effusionem, eruca, bruco, & locusta consumēda, primum scilicet, de diuina comminatione, & futura fame, postea vero de promissione Regni Christi Domini, & effusione Spiritus sancti in seruos, & seruas Dei: denique futurum iudicium: quare & eos hortatur ad pœnitentiam. Demum, vt obseruauit Possevinus, in agro Bethron (qui aliis est Bether, siue Bethor vnde fuerat oriundus) obdormiuit in Domino. Ex Neotericis selectioribus in hunc librum scripsit.

S. Hieron. in prologo in Malach.

Possuin.

Mathurinus quadratus Franciscus tomum vnum homiliarum, Parisiis 1582. quo tempore viuebat.

De Prophetia Amos. Cap. XXXIV.

AMos Hebraicè עמוס Græcè βάσταζων, id est, portans, vel populus auulsus, vt ait Hieronymus in prologo eiusdem, ex Thechme oppido, sex millibus passuum ad meridionalem plagam distans à S. Bethlehem, in tribu Iuda, vir integer, ac probatis moribus, vitæ autem consuetudine, ac genere simplici, atque horrido, minus cultus ingenio, atque

S. Hieron. in prologo Amos.

omni ſcientia, ac ciuili facultate deſtitutus, lingua etiam tardus, ac ſermonis elegantia carens, & (quod ipſum Amos nomen indicat) armentarius, quem ex bobus paſcendis Deus de magnis præteritis, preſentibus, & futuris rebus legatum, & conſilij ſui interpretem miſit in Samariã, & ad gentes finitimas, ad prophetandam iram Dei ſuper illas venturam, & captiuitatem decem Tribuum in diebus Oziæ Regis Iuda, & in diebus Ieroboam, vt ipſemet initio ſuæ prophetiæ teſtatur. Tandem grauiſſimè in ſcelera inuectus à filio Amaſiæ ſacerdotis, vt teſtis eſt Epiphanius, fuſte inter tempora percuſſus interijt.

Epiph. lib. de vita, & morte Prophet.

De Prophetia Abdiæ. Cap. XXXV.

ABdias Hebraicè עבדיה, Græcè Δοῦλος Κυρίου, id eſt, ſeruus Domini, natus eſt (teſtante Epiphanio) in Sichem, quę eſt in agro Ethacmar. Eum dicit Hieronymus fuiſſe contemporaneũ Oſeæ, Ioelis, & Amos. Quod autem alibi dixit prophetam Abdiam eum fuiſſe, qui diſpenſator erat domus Achab, vt in tertio libro Regum legitur, & centum prophetas in ſpeluncis abditos pauit, cenſet Card. Bellarm. non ex mente ſua dixiſſe, ſed ex traditione quadam Iudaica: quæ traditio non alio fundamento nititur, niſi ſimilitudine nominis, quaſi non potuerint eſſe plures Abdiæ. Prophetauit contra Idumæos, & contra perſecutores filiorum Iſrael, de venturis ſuper eos calamitatibus, tempore Regis Ioſaphat,

Epiphan. S. Hieronym. in primum cap Oſeæ.

3. Reg. 18.3.

Bellarm. de Script. Eccleſiaſt. Epiphan.

anno Ozię 22. mundi 3157. & teſte Epiphanio, obijt in pace.

De Prophetia Ionæ. Cap. XXXVI.

IOnas Hebraicè יונה Græcè περιστερά, hoc eſt columba, ex regione fuit Opher, ex viculo Geth, qui temporibus Hieronymi Dioceſarea vocabatur, ſecundo à Sephorim milliario verſus Tyberiadem ſito in tribu Aſar, Epiphanius autem, qui eum Viduæ Sareptanæ filium putat, ab Helia ſuſcitatum, in Geth, ſeu in Chauaremaum in Tribu Dan, haud longè ab Azon natum tradit. Sed quo fundamento nitatur hęc traditio, non apparet, certè tempora parum cohęrent, cum prophetauerit Niniuitis ſubuerſionem Vrbis, tempore Oziæ Regis. *Epiphan.*

De Prophetia Michææ. Cap. XXXVII.

MIchæas Hebraicè מיכה Gręcè ὀχιῶν ex duabus orationis partib. nomen compoſitum, quod apud nos ſonat, quis quaſi, aut quis velut (vt ait Hieronymus in Prologo) interpretatur humilitas. Natus eſt in Moraſtite, qui iuxta Edentheropolim Paleſtinę in Tribu Ephraim haud grandis eſt vicus, ſiue (vt Ionathas Chaldæus tradit) in Vrbe Mareſa, quæ eſt in Tribu Iuda. Prophetauit circa annum mundi 3223. contra Ieruſalem, & Samariam de Aduentu Saluatoris, ſub turbulentis, ac perditis Ioathan, Achaz, & duris *S. Hieronym. in prologo in Mich.* *Ionathas Chald.*

Ezechiæ temporibus, vt contaminatum omni impietatis, vitiorum, & superstitionum genere Israeliticum, & Iudaicum Populum admonendo, accersendo, & exhortando, ad pœnitentiam quam diligentissimè reuocaret. Suam prophetiam breui libello complexus, diuino consilio, ac maxima cum vtilitate posteritati reliquit.

De Prophetia Nahum. Cap. XXXVIII.

NAhum נחום Græcè παράκλησις, id est amplexans, siue luctans: siue Nachum, id est Consolator, vt Hieronymus asserit, natus est in Oppido Elcesæ, citra Iordanem fluuium versus Bagabar, de Tribu Simeon, vnde & Elcesæus dictus est, qui viculus erat in Galilæa directus. Prophetauit Assyriis, & præcipuè Niniuitis relapsis eorum excidium, & grauissimum hactenus etiam iacentis populi casum, vel post abductas decem tribus in captiuitatem a Salmanasar Rege Assyriorum, vt testantur S. Hieron. Theodoretus, & Theophylactus, in præfatione in Nahum, qui etiam volunt eum prophetasse tempore Ezechiæ circa annum mundi 3264. Mortuus tamen est sub Imperio Regis Manasse, & sepultus fuit in Bagabar.

Hieron.

S. Hieron. in loc. hebr.

S. Hieron. Theodoret. Theophyl.

De Prophetia Habacuch. Cap. XXXIX.

HAbacuch חבקוק Græcè ἀμβακούμ ideſt, amplexans, siue luctans, quod in

certamen, & luctam cum Deo congreſſus, diſputat cum eo de proſperitate impiorum, alius quidem eſt ab eo, qui ad Danielem prandium retulit, vt oſtendit Ribera. Is è tribu Simeon natus eſt in agro Bazochar. Prophetauit (vt docet Epiphanius) contra Babylonem, & Nabuchodonoſor de aduentu Domini, & ſubuerſione Babylonici Regni, circa annum Manaſſe 37. mundi 3283. quo, ante duarum Tribuum captiuitatem, ſuam prophetiam, iuxta præceptum Domini ipſemet ſctipſit, & poſteris exaratam reliquit. Scripſerunt in hunc librum ex Neot. ſelect.

Ribera. prælud. 2.

Epiphan.

Thomas Beaux-amis Carmelita homilias 28. Pariſiis 1578. quo tempore viuebat.

Antonius Gueuara, tomum vnum commentar. Madriti 1585. quo anno viuebat.

Antonius Agelius de quo ſupra, tomum vnum comment. Ant. 1597.

De Prophetia Sophoniæ. Cap. XL.

SOphonias Hebraicè צפניה Græcè κεκρυμμένος κυρίου hoc eſt, arcanus Domini, è Tribu, & progenie Simeon, ex monte Sarabatha, filius Chroni, nepos Godoliæ, & Abnepos Amariæ, prophetauit in Ieruſalem, & vniuerſa Iudæa, de Idolorum deſtructione, & de diuinæ iuſtitiæ ſeueritate, tempore Ioſiæ anno 20. mundi 3323. adhuc ante captiuitatem Babylonicam, grauiſſima oratione apertè docens, nullum contumacium hominum flagitium, nullum ſcelus, aut vitium eſſe, quod

(nisi legitimæ pœnitentiæ rationibus opportunè curatum, expiatumque fuerit) seueriſſimi tandem Iudicij pœnas effugiat.

De Prophetia Aggæi. Cap. XLI.

AGgæus Hebraicè חגי Hagi Græcè ἑορταζων quem nos feſtiuum ſiue ſolemnem poſſumus dicere, iuuenis ad prophetiæ munus vocatus, prophetauit toti populo, qui erat in Iudæa, & Ieruſalem de reædificatione templi, quam illis ſerio præcipit, in fine captiuitatis Babylonicæ, anno ſecundo Darij Regis Perſarum menſe 6. vt ipſe initio ſuæ prophetiæ teſtatum reliquit, Zorobabelis 18. Mundi 3465.

De prophetia Zachariæ. Cap. XLII.

ZAcharias Hebraicè זכריה Græcè μνήμη κυρίου, id eſt, memoria Domini, filius fuit Barachiæ, & Nepos Abdo Prophetæ, ex terra Chaldæorum. Prophetauit eodem tempore, & eiſdem perſonis, quibus Aggæus, longiori tamen, & obſcuriori prophetia, eadem quoque dere, ſcilicet, reædificatione templi, & Aduentu Chriſti, duobus tantum poſt Aggæum menſibus. In hunc librum ex Neoter. ſelectioribus ſcripſerunt.

Franciſcus à Meſſana Hieronymianus, tomum vnum lecturarum, qui adiuncta eſt paraphraſis in omnes duodecim prophetas. Antuerpiæ 1597. quo tempore viuebat.

De Prophetia Malachiæ. Cap. XLIII.

MAlachias Hebraicè מלאכי Græcè Ἄγγελός μου, ideſt Nuncius meus, vt Cyrillus ait, ab officio tale nomen ſortitus eſt. Natus eſt (teſte Epiphanio) in Sopha, ex tribu Zabulon, tantaque vitæ ſanctimonia fuit præditus, vt Angelus ob id dictitatus putetur. Alij, vt obſeruat Card. Bellarminus, voluerunt Malachiam fuiſſe Eſdram, & dictum Angelum ob ſapientiam, & puritatem vitæ, ſed verior eſt contraria ſententia, quæ eſt S. Auguſtini, & aliorum, qui illum etiam diuerſum ab Eſdra fatentur. Prophetauit poſt Aggęum, & Zachariam tempore Artaxerſis Regis Perſarum anno mundi 3521. in Iſrael de futura ſacrificiorum ſublatione, & Eliæ aduentu, Chriſti pręcurſore, eiſdem temporibus, quibus & Zacharias, poſt reditum à Babylone, & reſtaurationem Ciuitatis. Is teſte Epiphanio, adhuc iuuenis quieuit in pace. Scripſerunt ex Neotericor. ſelect. in hunc librum.

Cyrillus. Epiphan.

Bellarm. de Script. Eccl.

S. Aug. de Ciu. Dei ca. 36.

Epiphan.

Mathurinus Quadratus Franciſcanus, tomum vnum homiliarum Pariſiis 1585.

Petrus de Figuerio Canonicus Regularis Congregationis S. Crucis Conimbriæ, tomum vnum commentariorum Lugduni 1596.

De Libris Machabæorum. Cap. XLIV.

Orig apud Euseb. lib. 6. ca. 25 Serarius

TEstatur Origenes apud Eusebium horum librorum inscriptionem fuisse Σαρβὴθ σαρβανὲλ cuius, vt aduertit Serarius in suis huius libri præloquijs, varius est sensus, hoc est, Princeps Domus, Princeps filiorum Dei, seu Princeps in angustia filiorum Dei, seu sceptrum rebellium Dei. Hodie simpliciter, & apud Græcos, & apud Latinos Machabæorum libri inscribuntur, & quidem à Iuda sacrorum bellorum Duce, de quo maxima horum librorum pars agit, cognominato Machabæo, vt Iosephus Gorionius ait, ob eiusdem virtutem, & robur in hostes debellandos, vel ex quatuor literis, quas suis in vexillis Iudas inscripsit מכבי quæ, in Hebræo significant, *Quis similis tui in fortibus Domine*, quæ vox cum dimanauerit deindè ab ipso ad eius fratres, & alios, qui fortiter ijs temporibus se se gesserunt in bello, non Machabæi libri, sed Machabæorum sunt dictitati. Ex ijs tantum duo priores, qui in Bibliis circumferuntur, ab Ecclesia Catholica agniti sunt Canonici. Tertius enim Græcus inuenitur in Græca Septuaginta editione Romana, Latinus ex traductione Flaminij Nobilij, & citatur ab Eusebio in Chronicis. Quartus extat Græcè Lugduni in Bibliotheca Sanctis Pagnini, vbi illum se vidisse refert Sixtus Senensis, qui tamen inter apochrypha scripta numerandi sunt, cum à nullo sint approbati

Gorionius lib. 3. c. 3.

Exod. 15. 7.

Euseb. in Chr. Olymp. 140.

Sixtus Senens. Biblio. Lib. 1.

Generali Concilio, ſed totius Eccleſiæ ſenſu à ſacrorum ſerie librorum excluſi, & expuncti. His autem libris monſtrantur, quemadmodum è Iudæis vir princeps arma contra impios ſumpſerit, eiuſque filij fortiſſimè dimicando Iſraelis libertatem, ſuæque familiæ regiam dignitatem pepererint, Regnante in Syria Seleuco huius nominis quarto Antiochi Magni filio natu maiori, qui regnauit ann. 12. otioſus, nec admodum potens, propter cladem, quam pater acceperat. Prior continet res geſtas Mathathiæ, & trium filiorum eius, Iudæ Machabæi, & Simonis, ab anno mundi 3822. vſque ad an. 3856. Poſterior eandem hiſtoriam continet, & paulo altius incipit, & narrat martyrium inſigne Eleazari, & ſeptem puerorum Machabæorum, ac matris ipſorum. Duorum priorum librorum, quos tantum Canonicos diximus, incertus eſt compilator, ni Philonem cum Honorio Auguſtodunenſi fuiſſe contendamus, vel cum Card. Bellarmino Ioannem Hircanum filium Simonis, qui rebus omnibus interfuit, & fuit ſummus Sacerdos poſt patrem ſuum Simonem, certum tamen eſt ſecundum ex eis, è quinque libris Iaſonis Cyrenæi de rebus geſtis Iudę, & fratrum copioſius editis fuiſſe excerptum, ſic Sacra Hiſtoria: *Itemque ab Jaſone Cyrenæo quinque libris comprehenſa, tentabimus nos uno volumine breuiare.* Hos libros agnouerunt Cypr. de exhortatione martyr. c. 11. D. Ambroſ. lib. de Iacob. & vita Beata c. 11. & 12. D. Auguſt. lib. 2. contra epiſt. Gaudentij c. 23.

Bellarm. de ſcript. Eccleſ. Machab. 2. c. 2. 24.

& lib.18.de Ciu.Dei cap.36.& S.Leo in ſerm. de eiſdem Machabęis, ex Neot. ſelect. in hos libros ſcripſerunt.

Ioſephus Stephanus, tomum vnum comment.de bello ſacro religionis cauſa ſuſcepto, à cap. 1.ad 4.Oriolæ 1603. quo anno viuebat.

Nicolaus Serarius Soc.Ieſu, tomum vnum comment.ac quæſt.Moguntiæ 1599.& Pariſiis 1911.

De Nouo Teſtamento. Cap. XLV.

NOuum Teſtamentum pars illa eſt Bibliorum à Spiritu Sancto dictata poſt Chriſti aduentum,non ſicut Vetus infirmum, nihil ad perfectum adducens, ſed virtus, & potentia Dei ad ſalutem omni credenti. Non ſicut illud tabulis exaratum lapideis, aut atramento, ſed ſpiritu Dei viui in tabulis cordis carnalibus:Non prohibens ingreſſum in Sancta Sanctorum,non huius mundi promittens præmia, non terrore incutiens, non iugum graue,& importabile, non temporarium,non vni tãtum populo datum,ſed Cœli fores aperiens,Cœleſtia, ac æterna pollicens præmia: Spiritum dans adoptionis filiorum,in quo clamamus:Abba Pater:Onus leue, & ſuaue, Æternũ,& inuariabile:Veteris vmbras, omnesque typos illuſtrans,& continens tandem Teſtatoris ſupremi Chriſti Domini voluntatem, nouumque fœdus à Deo cũ populo ſuo initum:Etenim vox teſtamentum, in ſcripturis Sacris non infrequenter etiam pro fœdere

Rom 1.16.

2.Cor.3.2. Hebr. 9. per tot.

Hebr.7. 28.

Rom.8.15. Matt.11.30 Hebr.10.1. ad Coloſſ.2. 18.

accipitur, cum voci Hebreæ ברית Berith respondeat, quo pactum, seu fœdus significat, vt psal. 82. *Testamentum disposuerunt tabernacula Idumæorum, & Ismaelitæ, &c.* id est fecerunt pactum, vbi August. *Testamentum in scripturis non illud solum dicitur, quod non valet nisi testatoribus mortuis, sed omne pactum, & placitum, testamentum vocatur.* Et itaque testamentum pactum à Deo cum hominibus initum, testamenti tamen propriam habens rationẽ, quod illud propriè est, vt Ambrosius ait, *quo defertur bonorum hereditas per mortem testatoris*, quæ mors in veteri testamento in vmbra sanguinis effusi, vt Paulus ait, in nouo vero re ipsa intercessit in morte Christi. Vide de eo plura apud Berradium in Commẽtarijs in Concordiam Euangelicam, *In illud* ait, Hierony. *Apostoli, & Euangelistæ aliquando veteris Testamẽti, adducunt testimonia, vt sensum & non verba citent, sermonum, tamen varietas spiritus vnitate cõcordat, quamuis nec cum septuaginta, nec cum Hebræis verba conueniant*, & alibi, *Apostoli*, inquit, *& Euangelistæ, vbicumque de veteri testamento ponunt testimonia, si inter Hebraicum, & Septuaginta nulla sit diuersitas, tunc vel suis, vel Septuaginta interpretum verbis vti solent: si autem aliter in Hebræo, aliter in veteri editione sensus est, Hebraicum magis, quam Septuaginta interpretes sequuntur.* Hæc Hieronymus. In hunc librum ex Neot. select. scripsit.

psalm. 82. 6.

S. Augu. in Psalm. 82.

S. Ambros. de Cain, & Abel. lib. 1. c. 7. Hebr. 9. 22. Barrad. to. 1. lib. 1. S. Hieron. epist. 101. ad Pammach. to. 2. & præfat. ad Eusthoch. in Esaiam lib. 15.

Alphonsus Salmeron Soc. Iesu, qui obijt anno 1585. tom. 16. primum de prolegomenis in vniuersam scripturam, secundum de

Incarnatione verbi, tertium de Infantia, & pueritia Christi, quartum de Historia Euangelica, quintum de sermone Domini in monte, sextum de Christi miraculis, septimum de Parabolis, octauum de Disputationibus Christi, nouum de Sacrosancta Eucharistia, & sermone Domini in cœna, decimum de Passione, & morte Domini, vndecimum de Resurrectione, & Ascēsione Domini, duodecimum in Acta Apostolorum, decimum tertium Prologomenon in Epistolas Pauli, & Comment. in epist. ad Rom. decimum quartum in vtramque epist. ad Corinth. in epist. ad Galathas, Ephesios, Philippenses, Colossenses, & Thessalonicenses, decimum quintum in vtramque epist. ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, & ad Hebræos, decimum sextum in septem epistolas Canonicas. Coloniæ typis Gymnici 1604.

De quatuor Euangeliorum Libris.

Cap. XLVI.

EVangelij vox est Greca, boni, faustique nuncij significationem habens, ab εὖ, quod est bonum, & ἀγγέλλω, quod est nuntio, desumpta. Apud prophanos auctores (vt apud Homerum) aliquando sumitur pro præmio lætum nuncium afferenti dato, & pro sacrificio, & supplicationibus susceptis pro iucundo nuncio: Vnde Euangelium bonum est nuncium, quale videlicet afferri solet parta victoria, & fusis hostibus, de qua re

Homer. Odyss.

lege

lege eruditiſſimum Budæum. Cæterum Chriſtiana ſchola pro ipſo fauſto, lętoque nuncio vtitur, quod magni Conſilij Angelus Chriſtus Saluator humano generi attulit vitæ, ſalutis quæ æternę, quo nullum lætius, nullum iucundius, nullum gratius nuncium eſſe poteſt: quod Euangelium Regni apud Matth. dicitur, & apud Luc. in actis Euangel. gratiæ Dei Euang. pacis apud Paulum ad Rom. & Euangel. gloriæ B. Dei, apud eundem ad Timot. Verum quando Euang. ſecundum Matthæum, ſeu ſecundum Lucam, &c. dicitur, nomine Euangelij ſignificatur hiſtoria, qua Saluatoris fauſtum ſalutis nuntium afferentis geſta deſcribuntur, quam licet plures conati ſint contexere, vt Lucas, & Veterum Patrũ monumenta teſtantur, cum tamen id ſine ſpiritu, & gratia Dei conati ſint, omnes ſunt ab Eccleſia Sancta Chriſti reiecti: *Sinè conatu enim ſunt donationes, & gratia Dei*, ait Ambroſ. *quæ vbi ſe infuderit, rigare conſueuit, vt non egeat, ſed redundet ſcriptoris ingenium.* Non conatus eſt Matthæus, non conatus eſt Marcus, nõ Ioannes, non Lucas, ſed diuino Spiritu vbertatem dictorum, rerumque omnia miniſtrante, ſine vllo molimine cæpta compleuerunt. Idcirco horum quatuor tantummodo Euangelia recipit Sacroſancta Eccleſia, vt potè à quatuor diuino numine, & veritate plenis Euangeliſtis manantia. Narrant, vt diximus, hiſtoriam Chriſti, hunc ſibi præcipuum præfigentes ſcopum, vt Chriſtum Dominum verum eſſe Meſſiam in lege promiſſum, & adũ-

Budæus in Pand. tit. de off. præfat. prætor.

Matth. 4. 23.

Act. 20. 24. Ro. 10. 15. Timot. 2. 11.

Ambroſ. in Luc.

bratum, à Prophetis prænuntiatum, ac à veteribus Patribus ſummis deſiderijs concupitũ oſtendant, eumque manifeſtent Regẽ Mundi, Saluatorem, Sacerdotem, verum Deum Patri, Deoque conſubſtantialem. Ex Neoter. ſelect. in hos libros ſcripſerunt.

Cornelius Ianſenius, qui ann. 1571. viuebat, partes 4. comment. in ſuam concordiã Euangel. Lugd. 1582.

Io. Maldonatus Soc. Ieſu, de quo ſupra, tomum vnum comment. Lugduni 1607.

Sebaſtianus Barradius Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomos quatuor comment. in concordiam & hiſtoriam iuxta ſenſum literalem, & moralem. Venetiis in variis temporibus, ſed emendatius Lugduni 1611.

Franciſcus Lucabrugenſis, qui adhuc viuit, tomos tres commentar. iuxta ſenſum literalem. Primum in Matthæum, & Marcum.

Secundum in Lucam, & Ioannem: eorum tamen, quæ habent communia cum aliis Euangeliſtis.

Tertium eorum quæ propria Lucæ, & Io. ad c. 6. erant, quæ deſunt pauca, adhuc deſiderantur.

Adiectæ ſunt in fine ſecundi tomi notæ ad omnes Euang. iuxta Lat. & Græcam editionem, & tract. de Chaldaica S. Scripturæ paraphraſi, Antuerpiæ 1606.

De Euangelio ſancti Matthæi. CHAP. XLVII.

Marc. 2. 14. Luc. 5. 27.

MAttheus, qui & Leui à Marco, & Luca appellatur, Alphei filius, ex Publicano Apoſtolus, inter quatuor Euangeliſtas primus ponitur quia teſte Hieronymo primus Euangelium ſcripturæ dradidit. Et quidem, vt idem ait, in Iudæa, ad Iudæos, Hebraicè, Olympiade 204. (vt habet Euſebius) hoc eſt anno Domini 41. octauo poſt Aſcenſionem, tertio Imperij Caligulæ, quando SS. Petrus, & Paulus, teſte Irenæo, Romæ euangelizantes fundarunt Eccleſiam, interpretante Iacobo fratre Domini ſecundũ carnem. *Matthæus*, inquit Chryſoſtomus, *accedentibus his, qui ex Iudæis Chriſto crediderunt, & rogantibus, vt quæ verbis docuiſſet, hæc eis literis ſeruanda dimitteret, Hebræo ſermone Euangelium ſcripſiſſe dicitur*, quod etiam aſſerit Hieronymus, Gyrillus Ieroſolymitanus, Irenæus, Epiphanius, & omnes ferè Patres. Euſebius etiam ſcribit Pantænum Euangelij Chriſti Prædicatorem Orientalibus gentibus deputatum, & ad Indiam vſque miſſum, apud Indos quoſdam, quibus Bartholomæus vnus ex Apoſtolis prædicauerat, Euangelium Matthæi reperiſſe, quod eis Bartolomæus ſcriptũ Hebr. literis reliquerat. Cedrenus etiã narrat repertum Euangelium Matth. in Cypro propè reliquias S. Barnabæ, ipſius Barnabæ manu deſcriptũ, & à Zenone in Palatio repoſitũ

Hieron. de ſcrip. Eccleſ.

Euſeb. in Chron.

Iren. lib. 3. c. 1.

Chryſoſt. in oper. imp. hom. 1.

Hieronym. præfat. in Matth. Cytill. Catec. 14 Iren. & Epip. euſeb. l. 5. hiſt. c. 10.

Cedren. in comp. hiſtoriarum.

esse. Proprium habuit argumentum demonstrare Christum verum Messiam ex progenie Dauid, idque eo consilio, vt qui ad Hebræos scriberet secundum carnem Christum expectantes, eum iam venisse, & ex Abraham stirpe, & semine Dauid exortum cum primis esse demonstraret. Scripserunt in hunc Euangelium, ex Neot. select.

Paulus de Palatio, qui viuebat anno 1571. tomos duos: primum enarrationum ex selectioribus Patribus, qui summo ingenio, parique eruditione super Matthæi Euang. scripserunt Salmanticæ 1571.

Secundum, in quo habentur noua super eodem Euang. eiusdem comment. Ibidem, & postea Venetiis, Parisiis, & alibi.

Alphonsus de Auendano Ord. Præd. tomos duos commentar. in quibus sensum literalem non modo explicat, sed plures etiam ad populum conciones luculentissimè scriptas habet: primum à cap. 1. vsque ad 12.

Secundum à cap. 13. vsque ad fin. Madriti. 1592. quo anno viuebat.

De Euangelio S. Marci.

CAP. XLVIII.

FVit Marcus Israelita, ex tribu Leui oriundus, Petri Apostoli discipulus, & interpres, quem vnum, eundemque grauissimi scriptores existimant cum Ioillo Marco consobrino Barnabæ: falso tamen, vt constat ex Martyrologio Romano, qui de Euangelista

Martyrolo.

quidem meminit vigesimaquinta die Aprilis, de altero vero vigesima septima die Septembris. Falso etiam de eo ferunt pollicem sibi præcidisse, ne Episcopus, aut Sacerdos fieret, quod Marco Anachoretæ, non Euangelistæ, contigisse Baronius, & alii recentiores demonstrãt. Romæ à fidelibus rogatus, vt priusquam alio auocaretur, quę ex Petri prædicãtis ore audierant, acta Iesu Saluatoris scripturæ traderet, vel, vt vult Irenæus, à B. Petro iussus anno ab Ascensione Domini decimo breue scripsit Euangelium, plura in eo omittens, quę à Matthæo fuerant explicata, in recensendis doctrinis illo parcior, in narrandis tamen aliquibus historiis fusior: quod cum Petrus legisset, approbauit, & Ecclesiæ sua auctoritate legendum tradidit. Scripsit, vt placet Damaso, & magis probo cum Baronio, licet Hieronymus, & Augustinus aliter sentiant, primum sermone Latino, quo illi vtebantur, à quibus fuerat rogatus: quod Syriacus textus non obscurè indicat, dum in fine sui Euangelii: sic ait: *Finit Euangeliũ Sanctum Euangelium Marci, quod locutus est, & euãgeliz̃auit Romæ Romanè*, licet quod nos habemus latinum ex Græco, censeam cum Luca Brugensi non ab ipso S. Marco conscriptum, sed ab alio interprete Latinè redditum à quo cętera. Deinde verò cum in Aquileiam Venetæ Prouinciæ Ciuitatem à S. Petro missus venisset, ibi idem Euangelium iterum Græco eloquio exarauit: quod vsque hodie in Aquileiensi Ecclesia cum eburnea Sede, in

Baronius.

Iren. hæres. 32.

S. Hieron. S. Augustin. lib. 1. c. 2. de consens. Euangelist. Damas. in Vita S. Petri tomo 1. Concil. Baronius. Textus Syriacus. Lucas Brugensis.

qua illud ſcripſerat, oſtendi, & congrua deuotione reſeruari dicitur. Proprium habuit argumentum Chriſtum Regem, & Imperatorem eſſe demonſtrare, quod facit, ſummã eius poteſtatem deſcribens, ac obſequium, quod illi tanquam omnium Imperatori reliquæ poteſtates impẽdunt. Martyrio coronatus eſt anno octauo Neronis Chriſti 44.

De Euangelio ſancti Lucæ.

CHAP. XLIX.

LVcas, vt eius ſcriptura indicant, natione Syrus, ex nobili Ciuitate Antiochia, ab Epiphanio inter Septuaginta duos Domini Diſcipulos numeratus. quæ etiam nonnulli, vt refert Theophylact. alterum fuiſſe. putarunt ex duobus diſcipulis petentibus oppidum Emmaus, quibus Chriſtus ad vitam reuocatus apparuit, Græci ſermonis peritus. vndè ſermo eius comptior eſt, magiſque teſtimonijs Græcis vtitur, quam Hebræis: Vir, vt ait Hieronym. ſummæ induſtriæ, diſcendi ſtudioſus, laboris patientiſſimus, qui vitã duxit cælibem vſque ad annos 84. ætatis ſuæ, quibus abſolutis ex hac vita deceſſit. Fuit, vt ait Paulus, Medicus: vnde ſicut Apoſtoli de piſcatoribus piſcium piſcatores hominum facti ſunt, ita ille de medico corporum in medicum verſus eſt animarum. S. Pauli indiuiduus comes, & ſectator fuit? à quo in perſecutionibus diſtrahi ſe nulla pacto permiſit quare, ait idem Paulus, *Lucas eſt mecum ſolus*, Fertur teſte Nic. primũ Chriſti, & eius Matris

Epiph. li 1. to. 1. in fin.

Theophyla. in argumento Euangel.

Hieronym. in Catal.

Paul. ad Coloſ. 4. 14.

2. Timot. 4. 11.

atque itē Princ. Apoſtolorum effigiem pingē- *Nicoph. Hi-*
di arte adumbraſſe. Poſt Chriſti Aſcenſionem *ſtor. Eccl. li.*
circa ann. 15. (vt refert Theophylactus) Scri- *2. c. 43.*
pſit euangeliū, & quidem, (vt Syri eius Euan- *Theophyl.*
gelio præponunt) Ionicè in Alexandria Ma-
gna, & (vt ait Hieronymus) in Achaiæ, & *Hieronym.*
Baetiæ partibus, prolixius, quàm cæteri Euan-
geliſtæ, & quidem *Hiſtorico ſtylo* (ait Ambro- *Ambroſ. in*
ſius) *velut quendam hiſtoricum ordinem tenuit, & præfat.*
plura nobis geſtorum Domini miracula reuelauit, ita
tamen, vt omnes ſapientiæ virtutes Euangelij iſtius
complectetur hiſtoria. Docet naturalia, docet
moralia, docet etiam rationabilia. Circa Sa-
cerdotalem Domini ſtirpem, atque perſonam
magis occupatus cæteris videtur, vndè per vi-
tulum ſignificatus eſt, propter maximam vi-
ctimam Sacerdotij. Cauſam ſuæ ſcriptionis
finalem in prologo ſui Euangelij poſuit, *vt ha-*
beas, inquit, *eorum verborum, de quibus eruditus* *Hierony. de*
es, veritatem. Collegit enim ipſe ſuum Euan- *ſcript. Eccl.*
gelium, non ſolum [vt aliquibus placuit] ex *Iſid. de Pa-*
ſacris Pauli concionibus, ſed etiam ex Apo- *no. teſt. Me-*
ſtolorum doctrina. Incertum, an martyrio *taphraſt. in*
coronatus. Morte naturali obijſſe innuunt *Luc. Naz.*
Hieronymus, Iſidorus, Metaphraſt. Martyrio *orat. 1. to.*
coronatum affirmant Nazianzenus, Pauli- *Iul. Paulin.*
nus, Gaudentius, Nicephorus, & Glycas. Vi- *ad Seuer. ep.*
de Card. Baronium in annot. ad Martyrolog. *12. Gaud.*
Rom. 18. Octob. In hoc Euangelium ex Neo- *ſerm. 17. in*
ter. ſelect. ſcripſ. *D. edicat.*
Eccl. Nice-
phor. hiſt.
lib. 2. c. 43.
Glyc. An-
nal. lib. 3.
Baron.

Didacus Stella Ord. Minorum de Obſer-
uantia, tomos duos comment.

Primum à cap. 1. ad 9.

Secundum à cap. 10. vſque in finem, qui

tamen iuxta præſcriptum Indicis expurgatorij expurgandi ſunt, præter Antuerpienſes poſt annum 1581. apud Viduam, qui emendati prodierunt.

Hieronymus Gualdalupenſis. Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redempt. captiuorum, de quo ſupra, tomum vnum à cap. 1. ad 6. incluſiué, in quo vtiliſſimas moralitates Concionatoribus ſubminiſtrat. Valentiæ 1598.

Gaſpar à Melo Auguſtinianus tomum vnũ comment. Valliſoleti 1597. quo tempore adhuc viuebat.

Franciſcus Toletus ex Soc. Ieſu S. R. E. Cardinalis, qui anno 1596. ex hac vita deceſſit, tomum vnum commentar. & annot. à cap. 1. vſque ad 12, Romæ 1600.

De Euangelio ſancti Ioannis.

CHAP. I.

IOannes Iacobi Apoſtoli, & ipſe Apoſtolus, frater, filius Zebedæi, à Chriſto peculiariter dilectus cui, vt eſt in Euãg. Chriſtus in Cruce moriturus, matrem ſuam commendauit, in diuiſione Apoſtolorum, vt probat Cardin. Baron. cum prædicta Sanctiſſima, Matre Ieſu Domini Noſtri MARIA, profectus eſt Epheſum: vnde ſub Domitiano Imp. vinctus, miſſus eſt Romam & in dolium feruentis olei iniectus è quo illæſus exiens, relegatus eſt in exilium in Inſulam Pathmos, vbi vidit, & ſcripſit Apocalypſim, Ab exilio liberatus, ſum Imp. Nerua. Epheſ.

Baron. to. 1.

redijt, vbi paulo poſt expleto (vt ait Epiphanius) vitæ ſuæ anno 90. rogatus ab Aſiæ Epiſcopis, aduerſus Corinthum, aliosque hæreticos, & maximè Ebionitarum Dogma, tunc exurgens, qui aſſerebant Chriſtum ante MARIAM non fuiſſe, Græcè ſcripſit Euangelium, & Epiſtolas ſuas Canonicas tres, de quibus ſuis locis. Cumque tres alios Euangeliſtas, in eo maximè ſermone verſatos cognoſceret, qui de Saluatoris erat humanitate, Diuino actus Spiritu, proprium habuit argumẽtum, de Diuina Chriſti natura plura enarrare, quæque ab aliis prætermiſſa fuerant geſta Chriſti, antequam Baptiſta Ioannes carcere clauderetur, exponere. Peruenit (teſte Euſebio, & Hieronymo) vſque ad tempora Traiani Imp. & Epheſi 68. poſt paſſionem Domini anno, qui erat annus à Natiuitate eiuſdem Domini Noſtri 100. vel 101. in pace quieuit, ætatis ſuæ ann. 93. Vide citatum Car. Bron. anno 101. ex Neot. ſelect. in hoc Euangelium ſcripſ.

Epiph. hæreſ. 51.

Euſ. in Chron. Hier. de ſcript. Eccl.

Baron. to. 2.

Franciſcus Toletus, tomos duos commentariorum & annotationum: primum vſque ad cap. 12.

Secundum à cap. 13. ad 21. Lugduni 1589. & Romæ 1588. & paucis poſt annis in forma minori cum nouis additionib. Romæ, & Brixiæ.

Benedictus Pererius Soc. Ieſu tomos duos diſputationum ſelectarum: primum à cap. 1. ad 9. Lugduni 1608.

Secundum à cap. 10. ad 14. incluſiuè ibidem 1610.

De Libro Actuum Apostolorum.

Cap. LI.

MOnet titulus huius libri argumentum: Tametsi enim pars operis maxima Pauli gesta commemoret: de aliis tamen Apostolis multa etiam grauissima prodit, & quia Actorum nomine comprehenditur, quicquid docetur, & præscribitur (vt obseruat Lorinus) perindè ac annalium vox: hinc est, vt etiam viginti duæ Apostolorum conciones, hoc libro sub eodem nomine contineantur. Syrus interpres hunc præfixit titulum: *Liber Actuum, hæc autem est historia Beatorum Apostolorũ, quam collegit S. Dominus meus Lucas Euangelista*: & quidem Græca lingua nitida, & eleganti, quippè quam pro se callebat, in eaque stylo historico peruenit (vt ait Hieronymus) vsque ad biennium Romæ commorantis Pauli, id est vsque ad quartum Neronis annum, *ex quo* (ait idem) *intelligimus in eadem Vrbe librum esse conscriptum*, anno 61. (ait Card. Baronius) à Christo nato, qui fuit Neronis quintus. Quoniam autem Lucas non semper ita indiuiduus fuit Pauli comes, quin interdum ab eo abfuerit, ideo plura, licet grauissima, prætermittens, aut strictim attingens, ea tantum, quibus interfuit, distinctè, atque integrè sibi narranda suscepit. Est autem hæc Apostolorum historia summè cum Euangelica coniuncta, necessarioque connexa, ibi enim fru-

S. Hieron. de script. Eccl.

Baron. to. 1.

menti granum deſcribitur terræ ſolo cõmendatum, hic vero iam enatum, & ſuas paulatim aperiens, & proferens opes, dum videlicet non ſolum quæ Eccleſiæ extiterit infantia, ſed quæ illius inter pericula actio, & quantis fluctibus, ac procellis expoſita (ex quibus tamen ſemper ſpecioſior, ac firmior, Dei munere, emerſit) enarratur. In hunc librum ex Neor. ſelect. ſcripſit.

Io. Lorinus Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomum vnum comment. Lugduni 1609.

De *Epiſtolis B. Pauli.* Cap. LII.

PAulus Apoſtolus, qui Saulus ante ſuam conuerſionem eſt dictitatus, extra numerum duodecim Apoſtolorum, Iudæus de Tribu Beniamin, natus Tharſi Ciliciæ non ignobili oppido, (non Giſcali, vt aliquando S. Hieronymus ſcripſit, & poſtea retractauit, in Comment. vltimæ epiſt. ad Philemonem) à parentibus ob ſtudia legis miſſus Ieroſolymam, à Gamaliele viro doctiſſimo (cuius Lucas meminit) eruditus eſt, tantumque eo præceptore in doctrina legis Moyſi, & paternarum traditionum profecit, vt multos coætaneos in genere ſuo ſuperaret, & in ordinem Phariſæorum cooptaretur. Scænofactoriam artem, qua fiebant pertinentia ad tabernacula, vel vmbracula, pelles, funes, & alia, didicit. Æmulator exiſtẽs paternarum traditionum, arbitratus ſe magnum obſequium præſtare Deo, Chriſtianos omnes non ſolum Ieroſolymis eſt perſequutus, & cuſtos factus eſt

Act. 22. 3.

S. Hieron. in epiſt. ad Philem. 2.

veſtimentorum lapidantium Protomartyrem Stephanum, ſed poſtulans quoque literas à
Act. 9.2. Principibus Sacerdotum ad Synagogas, in Damaſcum profectus eſt, vt Chriſtianos ibidem repertos, vinctos perduceret in Ieruſalem. Adoleſcens, hoc eſt *ſicut Card. Baronius*
Baron. to. 1. Annal. anno Chriſti 36. *explicat*, vir iuuenis annorum 35. natus, anno Chriſti 36. die 25. Ianuarij, ſecundo poſt Dominicam Aſcenſionem, Moſaycis renunciauit cæremoniis. Neque enim placet eorum ſententia, qui eum ad Chriſtum conuerſum eo ipſo anno, quo lapidatus eſt Stephanus, aſſerunt. nam effluxerat à die paſſionis Domini, vſque ad ſuæ conuerſionis diem vnus annus ſupra decem menſes, à nece vero Stephani tredecim menſes. *Vide Card. Baronium, &*
Baron. vbi ſupra. Pererium. Moxque cæpit Chriſtum publicè
Perer. epiſt. ad Rom. in prol. à ſſ. 1. num. 25. Damaſci, & alibi prædicare, & poſt annos octo, Dei monitu, cum Barnaba profectus eſt
Act 13.2. Antiochiam, vbi erant Prophetæ, & Doctores, inter quos diu conuerſati, Spiritus ſancti
Baron. ann. 44. iuſſu, ordinati ſunt ab ijſdem Sacerdotes. Cælebs fuit, Orationibus, vigiliis, & ieiuniis de-
1 Cor. 7.7. ditus, ſollicitus pro colligendis eleemoſynis,
2. Cor. 11.7 Rom. 15.27. & 1. Cor. 16 eiſque pauperibus Chriſtianis Ieroſolymis habitantibus mittendis: numquam vinum bibit: raptus eſt vſque ad tertium cælum, non
2. & 3. Lorichius in Theſ. verbo Paulus n. 6. quidem in ſua conuerſione, quando à Chriſto vocatus eſt de cælo, & tribus diebus (vt narrat Lucas in Act.) non vidit, nec aliquid
Act. 22. Act 9.9 cibi, aut potus ſumpſit, nam ſuum ipſemet
2. Cor. 11.10 raptum commemorans, affirmat accidiſſe ante annos quatuordecim, qui computandi

cum sint à tempore, quo illam scribebat epistolam, sanè quidem, non eo, quo conuersus est anno (vt multis placet) sed post triennium raptum fuisse, necesse est affirmare: annos enim 17. ab anno suæ conuersionis vsque ad tempus illius epistolæ interfluxisse, diligenti animaduersione deprehendit citatus Cardin. Baronius *Statura* (ait Nicephorus Callistus) *erat pusillus, corpore scilicet paruo, & contracto, atque paululum inflexo, facie candida, annosque plures præseferente, & capite modico, oculis multa inerat gratia, supercilia deorsum versus vergebant, nasus pulchrè inflexus, idem longior, barba densior, satis promissa, eaque non minus, quam capitis coma, canis respersa.* Lucanus, à Card. Baronio indicatus, eum vocat recaluastrum, & naso aquilino præditum. Post peragratam Hispaniam, Romam reuersus à Nerone Imp. eo quod, vt placet Chrysost. eius Pellicem, vel, vt placet Theophylacto, & Oecum. Patroclum eiusdem Pincernam, è mortuis suscitatos ad fidem conuertisset, simul cum Petro, redemptionis nostræ anno 69. 3. kal. Iulij, ætatis suę 68. martyrij laurea Romæ est decoratus, in cuius martyrio illud mirabile contigit, quod à venis dissecti gutturis lac effluxit pro sanguine, & amputatum caput, virtute diuina, tribus se saltibus agitauit, tresque fonticulos, qui etiam hodie videntur, excitauit. Si plura de eo desideras exactè pertractata, vide citatum Card. Baron. Scripsit epistolas ad diuersos (de quibus singulis dicemus suis locis) numero quatuordecim, ad Romanos vnam, ad

Baron. vbi supra.

Niceph. Callist. li. 2. c. 37

Lucanus, Baron. ann. 69.

Chrys. in li. de vitup. vit. monast: Theophyl. Oecumen.

Baron. to. 1.

Corinth. duas, ad Galatas vnam, ad Ephesios vnam, ad Philip. vnam, ad Colossenses vnam, ad Thessalonicenses duas, ad timothæū duas ad Titū vnam, ad Philemonem vnam, ad Hebræos vnam quas omnes passim, vt rem compertam, ponere cuncti videntur eas Græcè fuisse conscriptas, præter eam, quam scripsit ad Hebræos, quam Hebraicè descripsisse probabilior est sententia: erat enim tunc temporis sermo Græcus tritissimus, quare, qui eo non vtebantur, saltem eum intelligebant, nec plures quā has quatuordecim scripsisse, communis est Patrum traditio. De epistola autem ad Laodicenses, cuius ad Colossenses scribens meminit, dum ait: *Et cum lecta fuerit apud vos epistola hæc, facite vt in Laodicensium Ecclesia legatur, & eam, quæ Laodicensium est, vos legatis.* Licet alij dicant, verè esse Pauli, & ab alijs quatuordecim esse distinctam, probabilior tamen fert sententia illam vnam, eandemque esse cum illa, quam Paulus ad Timotheum per Tychicem Diaconum ex Laodicea misit, quod ex translatione Vatabli non obscurè significatur, qui locum supra indicatum Pauli sic legit: *Facite, vt hæc epistola legatur in Laodicensium Ecclesia, & eam, quæ scripta est ex Laodicea, vt vos quoque legatis.* Et quæ circumfertur extra sacrorum Bibliorum Canonem ad Laodicenses scripta, non esse illam, de qua Paulus meminit, ex eo patet, quia eadem continet, quæ fusius in scripta ad Colossenses habentur: quare inanis fuisset repetitio, & frustratoria nugacitas eam legere,

ad Coloss. 5. 27.

Medin. lib. 6. direct. in Deum fid. c. 6. in prin. Vatablus.

vt Paulus eiſdem Coloſſenſibus præcipit. De alia vero epiſtola ad Corinthios, quam ante duas in canone repoſitas nonnulli aſſerunt à Paulo ſcriptam, ex eo quia eiſdem ille ſcribēs inquit, *Scripſi vobis in epiſtola, non commiſceamini fornicariis*, dicendum eſt cum Chryſoſtomo, & Theophylacto, non aliam eſſe ab ea, quam tunc idem Paulus ſcribebat, nam & nos aliquando ſcribentes, quam ſcribimus epiſtolam, indicamus, dicimusque idem velle nos agere, quod ſcripſimus, vel, hoc, & hoc contigit, ſed verum eſt quod ſcripſimus, &c. Feruntur etiam ſub eiuſdem Pauli nomine breues quædam epiſtolæ ad Senecam, quas S. Hieronymus non videtur contempſiſſe, ſed Eccleſia Catholica illas in Catalogo ſcripturarum non poſuit, ac per hoc S. Pauli eas eſſe non cenſuit. In illas omnes ex ſelectioribus neotericis ſcripſerunt.

1. Cor. 5. 9.

Chryſoſt. & Theophyl. in locum Pauli ſup. indicatum.

S. Hieron. Script. Eccl. in Senec.

Claudius Guilliaudus tomum vnum collationum, Lugduni 1543.

Franciſcus Titelmanus Ord. Minorum, tomum vnum elucidationum. Lugduni 1554.

Benedictus Iuſtinianus Societatis Ieſu, qui adhuc viuit, tomos tres explanationum, primum in epiſt. ad Romanos, & Corinthios. Lugduni 1612.

Secundum in reliquas epiſtolas. Ibidem 1613.

Tertium quæſt. in omnes epiſtolas, qui adhuc ſub manu auctoris eſt, & propediem in lucem dabitur.

De Epiſtola B. Pauli ad Romanos.

Cap. LIII.

PRimam, iuxta ordinem ſacrorum Bibliorum, hanc epiſtolam ad Romanos, ſcripſit Paulus ex Corintho, anno Chriſti 58. ætatis ſuæ 57. eamque per Phœben miniſtram Eccleſiæ Cenchrenſis miſit: quæ licet (vt Theodoretus docet) vltima ſit, quam ſcripſit ex Aſia, & Macedonia, & Achaia, locumque habeat ſeptimum, primo tamen eſt loco poſita, quia non ſolum dignitate, ac grauitate aliis omnibus facilè præponderat, ſed etiam quia ipſa Chriſtianæ inſtitutionis, ac pietatis prima rudimenta, & tamquam incunabula quædam continet, ac plurima in ea de fide, & gratia, & Chriſti meritis pertractantur. Nititur autem in ea Paulus Romanos nuper ex Iudæis, & Gentilibus conuerſos, ac de dignitate, & meritis eorum, qui ad Chriſtianam religionem erant admittendi, & ad Eccleſiaſtica miniſteria eligendi, inter ſe contendẽtes, ad mutuam concordiam reuocare. Eſt omnium difficillima, ob difficile argumentum, & elocutiones interdum confuſas, & minus explicatas. In illam ex ſelectioribus neotericis ſcripſerunt.

Baron. to. 1.

Theodor. in præfat. epiſtol. Pauli.

Franciſcus Toletus, tomum vnum comment. & annotat. Romæ, & alibi.

Benedictus Pererius, tomum vnum ſelectarum diſputationum numero 188. Ingolſtadij 1603. Lugduni, & alibi.

De Epi-

De *Epistolis* B. *Pauli ad Corinthios.*

CHAP. LIV.

QVæ iuxta ordinem sacrorum Bibliorum secunda ponitur Pauli Epistola, prima est, quam scripsit ad habitatores Corinthi, quæ Ciuitas est Metropolis Achaiæ, & decus Græciæ, dū esset Ephesi, anno Christi 57. eamque, vt obseruat Theodoretus, per Stephanum, & Fortunatum misit: studens sedare eorum dissidia, ac diuersas factiones, quas potissimum circa Euangelij prædicatores, circa Diuina Sacramenta, & Sacramentorum ministros, arrogantes quidam mundanæ sapientiæ professores exitauerāt. Postponitur epistolæ ad Romanos, quæ fidem docet, licet ante illam scripta sit. *Quoniam*, vt ait Anselmus, *eos qui fidem iam acceperant, in bono opere instruit.* *Theodor. in arg. 1. epist. ad Corinth.* *Anselm. in præf. ep. ad Rom. & in arg. epist. 1. ad Corint.*

Alteram vero epistolam ad Corinthios, in ordine sacrorum Bibliorum tertiam, scripsit Paulus, vt notat Card. Baronius, Nicepoli anno Christi 58. misitque eam per Titum, & Lucam, quia collaudans eos, hortatur etiam ad meliora, simulque admonet, vt bonos sacramentorum ministratores sequantur, falsos vero, ac malos reijciant. *Baro. to. 1.*

De *Epistola B. Pauli ad Galatas.*

CHAP. LV.

QVartam, iuxta ordinem sacrorum Bibliorum, hanc epistolam scripsit Paulus ad

Galatas, aduenas ſcilicet, qui morabantur in Galatia, prouincia, teſte Driedone, ſic appellata, quod in ea Galli, aliquando venientes, cum Græcis ſe miſcuerunt, vnde primum illa regio Gallogræcia, poſt Galatia eſt nominata ex Epheſo, poſtquã apud eos prædicauerat, anno Chriſti 55. aut 56. vt eodem anno oſtendit Card. Baronius, qui anno 54. de loco, & tempore ſcriptionis huius epiſtolæ dubitauerat, Ponitur poſt Epiſt. ad Romanos, & poſt primam & ſecundã ad Corinth. vt Anſelmus ait, *ob maximam, quam cum eis habet, cognationem.* Grauiter ea Galatas obiurgat, & à legis Moſaycæ ſeruitute, in quam relapſi fuerant, ad Euangelicam libertatem reuocat.

Io. Dried. de Scrip. eccleſ. lib. 1. c. 1. par. 3.

Baron. to. 1.

Anſelm. in arg. epiſt. ad Galat.

De Epiſtola B. Pauli ad Epheſios.
Cap. LVI.

QVintam hanc, iuxta ſacrorum Bibliorum ordinẽ, epiſtolam miſit Paulus ad Epheſios, populos ſic dictitatos ab Epheſo Ciuitate Metropoli Aſiæ, quam incolebant, per Tychicem ex carcere: ſcripſit eam, vt Card. Baronius probat, dum eſſet Romę in vinculis ſuis, anno Criſti 59. Collocatur poſt eam, quæ ſcripta eſt ad Galatas, quia, vt Anſelmus ait ſicut ibi Galatæ reuocantur ad fidẽ, ita hic Epheſii confirmantur in fide: ibi carnales legis obſeruantiæ ab illis, qui eas ſuſpicere cæperant, remouentur, hic ne ſuſcipi debeant, prædamnantur Præſcribit in ea ormam Chriſtianæ vitæ, quam ab eo Epheſii, iã n fide inſtructi, flagitauerant.

Baron. to. 1. ann. 59. Anſelm. in præf. epiſt. ad Epheſ.

De Epiſtola B. Pauli ad Philippenſes. Cap. LVII.

EST hæc, iuxta ordinem ſacrorum Bibliorum ſexta Pauli Epiſtola, quam dum Romæ in vinculis extaret, ſcripſit, & per Epaphrodimum miſit ad Philippenſes, ſic dictos, vt ait Chriſoſtomus, à Philippo Ciuitate Macedoniæ, Hortatur in ea Clerum ad mutuam concordiam, & ad tuēdam Eccleſiaſticam veritatam aduerſus Pſeudo apoſtolos Iudaiſmum ingerentes, & diuiſionem eccleſiæ molientes. *Chriſoſt. in prolog. ep. ad Philip.*

De Epiſtola B. Pauli ad Coloſſenſes. Cap. LVIII.

HAnc epiſtolam in ordine ſacrorum Bibliorum ſeptimam, ſcripſit Paulus ad Coloſſenſes, populos, teſte Chryſoſt. Coloſſi Ciuitatis Phrygiæ, itidem Romæ in vinculis ſuis, anno Chriſti 60. eamque, vt oſtendit Cardin. Baron. per Tychicem miſit. In qua Coloſſenſes multis adhuc Iudaicis, & Græcis ſuperſtitionibus implicitos corrigit: oſtendens non eſſe aliunde acceſſum ad Deum, quam per Chriſtum. *Chryſ. ho. 2.* *Baro. to. 1. anno. 60.*

De Epiſtolis B. Pauli ad Theſſalonicenſes. Cap. LIX.

DVas ſcripſit Paulus epiſtolas ad Theſſalonicenſes populos vrbis Theſſalonicæ, quæ eſt Metropolis regionis Macedoniæ. Primam

earum, quæ in ordine ſacrorum Bibliorum octaua eſt, ſcripſit (vt docet Card. Baronius) Corinthi, præſente Timotheo, anno Chriſti 52. eãque per Tychicem miſit. *Laudat* (ait Theodoretus) *eorum ſingularem in fide conſtantiam, deinde hortatur eoſdem, vt mortuorum certam expectent reſurrectionem: ſtũ etiam illos admonet, ne in Domini aduentu inueſtigando, nimis ſint curioſi, aut ſolliciti, animatque eos, vt ſicut in fide ſemel accepta perſtiterunt, ita illatas pro Chriſto perſecutiones alacri, & infracto animo perferant.* Alterã, quæ nona eſt in ordine ſacrorum Bibliorum, ſcripſit Paulus ex eodem loco, præſente etiam Timotheo, anno ſequenti, videlicet 53. & per eundem miſit. Eiuſdem penè eſt argumenti, ac prior; iterum eos confirmans ad afflictiones pro Chriſto viriliter perferendas.

Baron. to. 1. ann. 52.

Theodor. in argum.

Baron. vbi ſupra.

De Epiſtolis B. Pauli ad Timotheum.
Cap. LX.

DVas item ſcripſit epiſtolas Paulus ad Timotheum Epheſiorum Epiſcopum, qui (vt ait Hieronymus) fuit de ciuitate Lyſtrenſium, patre Græco, id eſt, Athenienſe, matre autem Iudæa, vt refert Apoſtolus. Quem puerum propè idem Paulus ſecum aſſumpſerat. Vnam, quæ eſt decima in ordine ſacrorum Bibliorum, ſcripſit ex Macedonia, anno Chriſti 57. eamque per Tychicem Diaconum miſit, inſtruens eum, quæ miniſtrum, ac Paſtorem Eccleſiæ deceant. Canones etiam illi præſcribens Eccleſiaſticos, de conſtituendis Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis. Alteram vero, quæ in ordine ſacrorum Bibliorum eſt vn-

Hieron. aduer. Vigil 2. Tim. 1.3.

Baron. to. 1.

decima, ſcripſit Romæ in vinculis, anno Chriſti 59. confirmans eundem Timotheum contra falſos prædicatores, & admonens, ne perſecutionum procellis deijciatur, ſimulque *inſtruens* (vt ait Anſelmus) *primum de omni regula veritatis, deinde etiam de his, quæ vltimis futura ſunt temporibus.* In illas ex Neotericis ſelectioribus ſcripſerunt. *Baron. vbi ſupra. Anſelm. in præf. 2. ad Timot.*

Coſma Magalianus libros tres, *Opus Hierarchicum*, inſcriptos, ſiue de Eccleſiaſtico Principatu. Lugduni 1609.

Ludouicus Soto maior Ord. Prædicatorum tomum vnum comment. Pariſiis 1610. quo anno viuebat.

De Epiſtola Beati Pauli ad Titum. Cap. LXI.

DVodecimam in ordine ſacrorum Bibliorum hanc epiſtolam ſcripſit Paulus anno Chriſti 68. ex Nicepoli Macedoniæ (dum Græciam peragraret) ad Titum, cui non ſolum Cretæ Inſulæ Græciæ, ſed & aliarum Pelagi adiacentium Inſularum curam demandauerat. Erat ille natione Græcus, Pauli diſcipulus, & in baptiſmo filius, vt docet Iſidorus, dicens: *Titus Pauli diſcipulus, & in baptiſmo ſpiritualis filius, natione Græcus, ex gentibus ſolus à Paulo circumciſus poſt Euangelium, quem ad inſtruendam Eccleſiam reliquit Apoſtolus Cretæ, ibique in pace defunctus eſt, atque ſepultus.* hęc ille. Docet hac epiſtola Paulus, quæ maximè conueniant Pontificiæ gubernationi, & ſtatui Eccleſiaſtico, *qualesque eſſe oporteat eos* (ait Theodoretus) *quibus creditum eſt diuini ſacrificij munus.* *Baron. to. 1. Iſid. de Patr. nou. Teſtam. Theod. in argum.*

Deinde etiam accusat aliquos ex Iudæis credentes, qui salutarem prædicationem conabantur corrumpere: ac diuinæ tandem meminit Oeconomiæ, eius etiam ostendens causas. Ex Neotericis select. in illam scripserunt.

Cosma Magalianus libros tres, *opus Hierarchicum*, inscriptos, siue de Ecclesiastico Principatu. Lugduni 1609.

Ludouicus Soto maior Ord. Prædicatorum tomum vnum commentar. Parisiis 1610. quo anno viuebat.

De Epistola B. Pauli ad Philemonem.
Cap. LXII.

Baron. to. 1. Theophyl. in prol.

DEcimamtertiam, iuxta ordinem sacrorum Bibliorum, hanc epistolam scripsit Paulus Romæ in vinculis suis, anno Christi 60. ad Philemonem, qui (vt ait Theophylactus) genere Phrygius fuit, moribus fidelis, ac nobilis, & virtute quidem mirabilis, quod ex eo constat [ait Chrysost.] quod domus quoque eius omnis, fidelis erat, atque adeo fidelis, vt Ecclesia etiam appellaretur. Quo circa scribit ad eum Apostolus: *Saluta & Ecclesiam, quæ est in domo tua.* Attestatur & illi singularis obedientiæ meritum, & quod in eo viscera sanctorum quieuerũt. Ipsum quoque in hac epistola admonet, vt sibi hospitium paret: ex quo non obscurè colligitur illius domum sanctorum fuisse diuersorium. Misit eam per Onesimum seruum Philemonis fugitiuum, & compilatorem, quem hero suo conciliat, Domini erga seruum, & serui erga Dominum, officium demonstrans.

Chrys. in argum.

De Epiſtola B. Pauli Apoſtoli ad Hebræos. *Cap.* LXIII.

DEcimamquartam, iuxta ordinem ſacrorum Bibliorum, hanc epiſtolam ſcripſit Paulus, etiam Romę in vinculis ſuis; propter credentes ex Iudæis, qui eum viſitauerant, & conſolati fuerant anno Chriſti 60. & quidem Hebraicé, quam tamen, ſiue Lucas Euangeliſta, ſiue Clemens Romanus Pontifex, (vt Poſſeuinus obſeruat) Græco ſermone, non tamen ſenſibus exornarunt. Hanc ſacra Nicæna Synodus, tanquam à Paulo Apoſtolo ſcriptam inter ſacra volumina recepit, licet non defuerint, qui perperam, teſte Hieronymo, illam tribuebant Barnabæ, qui Lucę, & qui Clementi Romano. Vide Card Bellarminum. Miſſa eſt ad Hebræos per Timotheum ex Italia, ſicut docet Athanaſius, & ex græca ipſius ſubſcriptione capite vltimo liquet, & ne ſe putarent in aduerſitatibus derelictos, inter cætera duobus eos inſtruit modis, primò quæcunque acciderint iubens ferre fortiter, deinde ſperare certum præmium, triplicemque illis conſolationem adhibet, vnam exemplo paſſionis Chriſti dicentis non eſſe potiorem ſeruum, quàm ſit ipſius Dominus, alteram oſtendendo credentium præmium, tertiam docendo qualisnam temporalis hæc ſit aduerſitas: nec per futura ſolum eos confirmat, quibus minus moueri poterāt, verùm etiam per præterita, quę acciderunt ipſorum Patribus. Ex quibus conſtat Paulum hac ſua epiſtola Iudæos ad fidem conuerſos confirmare voluiſſe,

Baron. to. 1

Poſſeuin.

Hieron. de ſcript. Eccl.

Bellar. c. 7. li. 1. de verbo Dei, & de ſcript. Eccl.

Athan. in Synopſ.

eosque à legalibus obſeruantiis, quibus detinebantur, prorſus deterrere, ac rebelles quoſcunque à legis obſeruantia reducere, & ad Euangelium conuertere. Teſtatur Hieronymus, omnes Orientis Eccleſias, & græcos omnes tanquam Pauli hãc epiſtolam ſuſcepiſſe, & illius eſſe conſtat ex Conciliis Niceno primo, & Epheſino primo, ex Euſebio, & aliis. Scripſerunt in eam ex Neotericis ſelectioribus.

Hieron. in epiſtola ad Dardan.

Conc. Nic. Epheſ. 1. can. 10.

Euſeb. hiſt. lib. 6. c. 18.

Franciſcus Ribera Soc. Ieſu, qui obijt anno ſalutis 1591. tomum vnum commentar. Turnoni, & alibi.

Ludouicus Tena, qui adhuc viuit, tomum vnum commentariorum, ac diſputationum. Toleti 1611.

De *Epiſtolis Catholicis.* *Cap.* LXIV.

LIcet ex epiſtolis, quę iuxta ordinem ſacrorum Bibliorum, poſt enumeratas S. Pauli ponuntur, duæ tantùm in vulgatis Bibliis correctis Catholicarum titulum præferant, videlicet prima B. Iacobi, & vltima B. Iudæ: à ſacris tamen ſcriptoribus, & SS. Patribus Catholicæ omnes communiter appellantur, & in Græcis Bibliis inſcribuntur τῆς καθολικῆς. Et quidem (vt Oecumenius docet) Catholicæ dicuntur, id eſt vniuerſales, ſeu orbiculares, quod non vni genti, aut Ciuitati (quemadmodum D. Paulus Romanis, aut Corinthiis) datæ ſint, ſed vniuerſaliter fidelibus, ſiue Iudæis, qui diſperſi erant, ſiue etiam omnibus Chriſtianis, ſub eadem fide degentibus. Quod ſi Canonicas aliquãdo appellari legimus,

Oecum. ante com. in epiſ. Iacob.

imperitia ſcriptorum, cenſent aliqui factum eſſe, vt commutatis ſcilicet aliquibus mediarum ſyllabarum literis, pro Catholicis epiſtolis, Canonicas poſuerint, quod affirmare nõ auderem, ob grauiſſimorum ſcriptorum auctoritatem, qui eas ſic vocitant. Sed quæſtio hæc de nomine, vtcunque ſit. Catholicas eas vocamus, cum Bibliis correctioribus: quæ dum earum primam & vltimam ſic appellant, idem iudicium fieri videntur voluiſſe de medijs. Sunt hæ numero ſeptem Iacobi vna, petri duæ, Ioannis tres, Iudę vna: quæ omnes eodem ferè ordine ab Apoſtolis fuerunt ſcriptæ, quo in ſacris Biblijs ſunt collocatæ: paſſimque, vt rem compertam, omnes Græca lingua fuiſſe dictatas ſcriptores aſſerunt. Licet enim Iacobus Hebræis ſcripſerit, hitamen orbe toto diſperſi erant, & Greco tunc temporis tritiſsimo ſermone, vel vtebantur, vel eum intelligebant: vt etiam de cæteris Pauli Epiſtolis ſupra retulimus. In eas ex Neot. ſelect. ſcripſerunt.

Claudius Guilliaudus tomum vnum collationum. Lugduni 1543.

Franciſcus Titelmanus Ord. Minorũ tomum vnum elucidationum. Lugduni 1554.

De Epiſtola B. Jacobi. Cap. LXV.

IAcobus Apoſtolus dictus minor, non perfectione, ac virtute, ſed quia poſt Iacobum zebedæi fratrem Ioãnis vocatus eſt, cognomento Iuſtus, qui etiam frater Domini eſt appellatus, quia, teſte Hieronymo, filius erat Mariæ Cleophæ ſororis matris Domini, cuius Ioan. in libro *Hieronym.*

suo meminit, quæ idcirco soror matris Domini
Bellarmin. de scr. Eccl. est dicta, vt docet Card. Bellarm. quia erat vxor Cleophæ fratris Ioseph, satis enim vsitatum est, vt coniuges dũorum fratrum sorores nominentur: vnde quemadmodum Maria Cleophæ dicebatur soror Marię matris Domini, sic etiam Iacobus dicebatur frater Domini, quia erat filius eius, quæ dicebatur soror matris Domini. Col-
Egesi apud Euseb lib. 3. c. 11. ex versione Ruffini. legit hanc suam sententiam Card. Bel. partim ex Egesippo partim ex Euang. Egesippus enim ait Simonẽ fuisse consobrinũ fratrem Saluatoris, quia erat filius Cleophę fratris Iosephi sponsi B. Marię matris Domini. Porrò S. Iacob. fuisse fratrem Simonis & Ioseph, & Iudę, testantur Matthæus,
Matt. 13. 55. Marc. 6. 3. Epiph. hæres. 78. & Marcus, qui vocant fratres Domini Iacobum Simonem, & Iudam, quod etiam testantur Epiphanius. Quare si Simon, siue Simeon, idem enim est nomen, erat frater Iacobi, & Simeonis pater erat Cleophas frater Iosephi, certè sequitur, vt patet Iacobi fuerit Cleophas, non Ioseph. Neque huic sententiæ repugnat, quod S. Iacobus dicatur Alphæi, nam, vt obseruat. S. Hie-
Hiero. in li. cont. Helu. ronymus, in sacris literis multi sunt binomi: sic S. Matthæus dicitur etiam Leui, S. Petrus dicitur etiam Simon, &c. Post passionem Domini statim ab Apostolis Ierosolymorũ Episcopus ordinatus, rexit Ecclesiam vsque ad septimum. Neronis annum, post quem dumà Iudæis publicè compelleretur, vt Christum Dei filium denegaret, contradicens, lapidari iussus est, cumque præcipitatus de pinna templi, & confractis cruribus, semiuiuus pro interfectoribus oraret, fullonis fuste in cerebro percussus interijt. Narrant

de eo, ab vtero matris ſanctum fuiſſe, vinum, & ſicetam numquam bibiſſe, carnem nullam comediſſe, numquam attonſum eſſe, nec vnctum vnguento, nec vſum balneo, & alia plurima, quę fuſius probat Cardinalis Baron. anno Chriſti 63. Græci, vt obſeruat indicatus Card. Bellarm. in monologio tres Iacobos Apoſtolos celebrant, Iacobum Alphæi die 9. Octob. Iacobum fratrem Domini die 23. eiuſdem menſis, & Iacobum Zebedæi die 30. Aprilis: ſed duos tantùm fuiſſe, oſtendit Hieronymus, idemque omnino fuiſſe Iacobum Alphæi, & Iacobum fratrem Domini, de quo hic eſt ſermo, nec plures, quàm duos nouit, & celebrat Eccleſia Latina, Iacobum fratrem Ioānis die 25. Iulij, & Iacobum Alphęi fratrem Domini die primo Maij. Vnam tantùm ſcripſit S. Iacobus epiſtolam (quę prima inter Catholicas numeratur, quoniam prius ab illo cōſcripta, quàm reliquæ à cæteris Apoſtolis) duodecim tribubus, quæ erant in diſperſione, docens (vt ait Oecumenius) de tētationum varietate, quænam à Deo ſint, & quę à proprio corde hominum, quodque non verbo tantùm, ſed & opere fidem oporteat oſtendere, neque auditores legis, ſed factores iuſtificari. De diuitibus quoque prȩcipit, ne in cœtu Eccleſiæ præponantur pauperibus, ſed potius increpentur, tanquam faſtuoſi, ac ſuperbi, & tandem conſolatur illos, qui iniuria afficiuntur, eoſque hortatur, vt longanimes ſint vſque ad Iudicis aduentum. Præcipit aduocari Presbyteros ſuper infirmos, &c. Cauſam ſcribendi prębuerunt deprauati mores plurimorum, qui aliquid de veteri Phariſæorum

Baro. to. 1. Bellarm. de ſcript. Eccl.

Hieron. in li. contra Heluid.

Oecumen.

retinentes fermento, multa de legibus diuinis garriebant, & iactabant, sed vitam ad earum regulam non dirigebant. Hanc epistolam agnouerunt etiam S. Hieronymus, & Ambr. Augustᵘˢ. Isidorus, Innocentius primus, & alij, & Concil. Laodicense, Carthaginense tertium, Mileuitanum cap. 7. Scripsit in eam ex Neot. select.

S. Hier. de Vir. Illust. Ambr. ser. 7. in psal. 118. Aug. Isid. Innoc. 1 Conc. Laodicen Carthag. 3. & Mileu. c. 7.

Franciscus Feu-ardentius Ordinis Minorum, tomum vnum comment. concionibus valdè accommodatorum. Parisiis 1599.

De Epistolis B. Petri. LXVI.

PEtrus, qui Græcè Πετρὸς & Chaldaicé, seu Syriacè Cephas, hoc est Petra interpretatur, cuià Christo dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram, &c.* Ciuis fuit Bethsaidæ, oppidi Galileæ, frater Andreæ, & artificio piscator. Is, cùm legatur habuisse socrum, vxorem etiam habuisse necesse est affirmare, quę teste Clemente Alexandrino martyr ante eum occubuit, ex qua etiam ante suam vocationem filiam Petronillam nomine habuisse nonnulli asserunt; alij verò, præcipuè ex recentioribus nō improbabiliter negant, spiritualem eius tantum filiam fuisse asseuerantes: Vide Card. Baronium anno 69. Adductus est primò à fratre Andræa ad Iesum, deinde simul cum fratre ad Apostolatum vocatus à Christo, relictis omnibus, secutus est eum. Hunc Christus Dominus noster, discessurus ex hoc mundo ad cælestem Patrem, præscius necessitatum Ecclesię suæ, eiusdem Gubernatorē effecit, tertiò de eius dilectione erga se prę aliis Apostolis interrogans,

Matt. 8. 14. Marc. 1. 16. Luc. 4. 38.

Clem. Alex. lib. 7. Strom.

Baron. to. 1. ann. 69.

Matt. 4. 19.

& tertiò ad affirmationes eius ſubijciens: *Paſce oues meas.* Poſt Chriſti Aſcenſionem lupinis minuto aſſe væneuntibus famem pellere conſueuiſſe aſſerit Nazianzenus, qui etiam ait eum à vino, deinde & à carnibus abſtinuiſſe. Pro indumēto autem habuiſſe ſolam tunicam, & pallium Clemens teſtatur. Iſidorus hæc de eo habet: *Petrus Apoſtolorum Princeps, primus confeſſor Dei, atque diſcipulus, Paſtor humani generis, clauiger æthereus, Chriſti amator, Chriſti negator, qui cum Antiochenſi Eccleſiæ ſeptem præfuiſſet annis, Euangelium prædicauit in Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bythinia. Secundo verò anno Claudij, ad expugnādum Simonem Magnum peruenit Romam, vbi annis 25. eiuſdem Vrbis tenuit Pontificatum, vſque ad vltimum Neronis annum, id eſt 14. à quo anno 36. 3. Kal. Iulii poſt paſſionem Chriſti, Cruci affixus, martyrio coronatus eſt, capite ad terram verſo, & in ſublime pedibus eleuatis, aſſerens ſe indignum, vt ſicut Chriſtus Dominus crucifigeretur. Sepultus eſt Romæ in Vaticano, iuxta viam Triūphalem, tertio ab Vrbe lapide ad Orientalem plagam, vbi totius Orbis veneratione celebratur.* Verum quiā, vt benè obſeruat Card. Bellarm. ex Suetonio, Dione, & alijs, verè Nero non imperauit annos 14. & menſes 8. vt etiam ſcripſerat Hieronymus Euſebij Chronicon ſecutus, ſed annis tredecim, & menſibus ſeptem, imperareque cēpit in die 14. Octobris, inde fit, vt S. Petrus, qui die 29. Iunij obijt, non anno decimoquarto, ſed decimotertio Neronis obierit. Effigiem eius ex antiquis picturis Apoſtolorū deſcribens Nicep. ait *Petrus quidem haud craſſa corporis ſtatura fuit, ſed quæ eſſet aliquanto erectior, facie ſubpallida, & alba admo-*

Ioan. 21. 17.

Naz. orat. de amor. paup.

Clem. in lib. recogn. Iſid. de patr. nou. Teſt.

Bellarm. de ſcript. Eccl.

Hieron. de ſcript. Eccl.

Nicepl. lib. 2. hiſt. c. 37.

dum, capilli capitis, & barbæ crispi, & densi, sed non admodum prominentes, oculi quasi sanguine respersi fue-
Baron to.1. *re* (quod assiduè fleret, ait Card. Baronius *nigri, supercilia propè euulsa, nasus autem longior ille quidem, non tamen in acumen desinens, sed pressus, simusque magis.* Tonsum fuisse capite in modum coronæ, vt nunc Regulares, probat citatus Baronius. Scripsit duas epistolas ex Catholicis, quarum prima edita est Romæ anno Christi 45. cum adhuc ibi S. Marcus esset, quam putat noster Card. Baro-
Baron. vbi supra. nius, iuxta propriam, & Hieronymi sententiam,
S. Hieron. ex Hebræo ab eodem Marco translatam quod
Lorinus. Lorinus incertum existimat. Scripsit illam omnibus in Christo credentibus, Electis, aduenis,
Oecumen. in præfat. dispersis, &c. & sicut Oecumen. ex Synopsi Athanasij docet, in ea primum enarrat, & ostendit, quod fides in Christum à Prophetis annuntiata sit, & per ipsos significata redemptio, quæ per ipsius sanguinem fieret, quodque ipsis, & gentibus annuntiata sint omnia, in quæ desiderant Angeli prospicere. Deinde, vbi suasit, vt digne ad eum, qui ipsos vocauit, conuersentur, eos admonet, vt etiam Regibus honorem deferant: & mulieribus, ac viris concordiam præcipit, & pauca circa mores exhortatus, significat, quod finis omnium deinceps immineat, ob idque omnes paratos esse debere tanquam Iudici rationẽ reddituros, & ita concludit primam epistolam. Alteram vero scripsit etiam ex Vrbe Roma cum eo redijsset,
Baron. to.1. anno Christi 68. vt ostendit noster Card. Baronius eaque omnes ad fidẽ Christi conuersos docet, religionẽ quã acceperant, sanctã, & verã esse, deinde hortatur eos, vt purificati vitæ, & innocẽtiæ

ſtudeant, in qua vt firmius perſtent, & pſeudo prophetas venturos facilius vitent, teſtimonia veræ Religionis adducit, quibus illorum verſutias, & exitium prænuntians, omnes illius magnæ diei, certiſſimæ quidem, ſed nemini cognitæ admonet. Hanc epiſtolam agnouerunt etiã D. Hieronymus, & Auguſtinus, Scripſerunt in eas ex Neotericis ſelect,

Hieron. in epiſtol ad Cyprian. & q. 1 ad Hedibiam Auguſt. lib. 11. de Ciuit. c. 31. & de fid. & oper. c. 24. &c.

Franciſcus Feu-ardentius, tomos duos commentar. in quibus ſumma Chriſtianæ Religionis myſteria breuiter, & abſolutè complectitur: primum in primam epiſtolam, Pariſijs, 1600.

Secundum in ſecundam, ibidem 1601.

Io. Lorinus Soc. Ieſu, tomum vnum cõment. Lugduni 1609. & alibi.

De Epiſtolis B. Ioanni Apoſtoli.
CHAP. LXVII.

IOannes (de quo ſupra, in introductione ad eius Euangelium) poſtquam ex Inſula Pathmos, vbi in exilium à Domitiano relegatus fuerat, Epheſum redijſſet, cum iam ſenex ſcripſiſſet contra Cherintum, & alios Hæreticos Euangelium, ſcripſit etiam græcè Epiſtolas tres Catholicas, primam, quam (vt Catholicę nomen importare diximus) non diſtinctæ, certæque Prouinciæ miſit, ſed vniuerſo fidelium cætui. Quare Ambr. appellat eam generalem epiſtolam, licet Parthis præcipuè miſſam eſſe contendant aliqui. Exhortatur ea [vt Oecumenius aït) credentes in Domino, ne contriſtẽtur, ſi odio habeantur in Mundo, ſed gaudeant potius, quòd odium mundi

Ambroſ. c. 1. de penitent. c. 10. Oecumen. in argy. ex Synopſ. Athanaſ.

oſtendat credentes migraſſe ab hoc Mundo, ac deinceps, cæleſtem habere conuerſationem. Secundam verò Electæ cuidam fœminę ſic vocatę, & liberis eius ſpecialiter miſſam ex principio epiſtolæ apparet, vbi Io. iam ſenior ſic ait: Senior Electæ Dominæ & natis eius, quos diligo in veritate &c. Vocat eam Dominam, tum quia fortè Princeps erat fœmina, & eximij honoris, ac potentiæ, profitetur enim eam non à ſe tantum diligi, ſed ab omnibus, qui cognouerũt veritatem, tum quia (ſi credimus Lyrano) Miniſtros Eccleſiæ ſuſtentabat. Commendat in ea (vt Oecumenius ait) primum ipſius Electæ filios, quòd rectè ambulent, deinde docens non eſſe recens myſterium, quod apud nos eſt, rurſum ad dilectionem eos hortatur, & præcipit, vt maneant in doctrina ſibi tradita, & conſequenter docet, eum eſſe Antichriſtum, qui ait Chriſtum in carne non veniſſe. Tertiam ſpecialiter miſit Gaio, cui etiã Dionyſium ſcripſiſſe multis placet, qui vulgo is creditur eſſe, quem Paulus ad Rom. vocat hoſpitem ſuum. In ea ipſum Gaium pietatis cauſa extollit, atque vt in ipſa pietate maneat, exhortatur. Diotrephen impietatis, & ſuperbiæ cauſa obiurgat: Demetrio autem bonum teſtimonium perhibet cum fratribus vniuerſis. Epiſtolam ſecundam, & tertiam S. Io. & eius Apocalypſim ſuſceperunt etiam antiqui Patres, & Concilia ſacra, vt conſtat ex Hieron. Ambr. Auguſt. Iſidoro, Tertulliano, Damaſceno, & Iuſtino, & ex Concil. Carthaginenſi tertio, & Toletano quarto. Quare Epiphanius inter hæreticos recenſet eos, qui ſacram Io. Apocalypſim tanquam Canonicam non recipiunt.

Lyranus, Oecum. ex Synopſ. Athanaſ.

Ad Rom. 16. 23.

Hiero. Ambroſ. Aug. Iſidor. Tertullian. Damaſc. Inſt. contra Tryphon. Conc. Carthag. 3. Toled. 4. Epiph. hæreſ. 51.

piunt. In eas ex Not. ſelect. ſcripſit.

Io. Lorinus tomum vnum comment. Lugduni, & alibi.

De Epiſtola Catholic, B. Iudæ Apoſtoli. CHAP. LXVIII.

IVdas, id eſt confitens, celebranſque, Deũ qui etiam Syriacé appellatus eſt Thaldæus, hoc eſt, teſte Hieronym. apprehendens, ſeu attendens Principem, & ab Euangeliſta Luca frater Iacobi (erat enim tunc Iacobi minoris nomen apud omnes celeberrimum, vt Ieroſolymitanæ Eccleſiæ primi Epiſcopi) & alibi (teſte Hieronymo) Lebeus, quod interpretatur corculum, vel quaſi cor, ſiue cuſtos ſui cordis, & quidem ob eius inſignes virtutes, & ad diſtinctionem Iudæ infamis, & maledicti proditoris. *Credendumque eſt* (ait Hieronymus) *cum fuiſſe trinomium, ſicut Simon Petrus, & filij Zebedæi Banerges ex firmitate, & magnitudine fidei nominati ſunt.* Fuit de Tribu Iuda, ex Patre Cleopha. ſeu Cleopha, alio nomine, teſte Beda, vocato Alphæo, fratre Ioſeph Deiparæ Virginis ſponſi, alter ex duobus diſcipulis, qui cum Chriſto poſt reſurrectionem ambulauit, ex matre vero Maria, vxor Cleophæ à Io. appellata, & ſoror matris Ieſu, id eſt fratris Ioſephi ſponſi vxor, vt ſupra diximus. Vocatus eſt ad Apoſtolatum vna cum reliquis, proximè à Chriſto Domino, vt ſcriptis ſuis prodiderunt Beati Euangeliſtæ Matthæus, Marcus, & Lucas. Poſt Apoſtolorum

Matt. 10.3. Mar. 3. 18. Hugo, in c. 10. Matt. act. 1. 13. Hieron. in c. 10. Matthæi. Hieron. vbi ſupra. Beda. in ca. 6. Lucæ. Io. 19. 25. Supra vbi de epiſtola S. Iacobi Matt. 10.2. Marc. 3. 18. Act. 1. 13.

diuisionem prædicauit in Iudæa, Galilæa, Samaria, Idumæa, Arabia, Syria, & Mesopotamia, & tandem in Persidem profectus, ibi martyrio affectus est. Hippolytus tamen, atque Dorotheus eũ in Beryto occisum, atque sepultum asserunt. Singula porro eius gesta, labores, peregrinationes, &c. quæ nostrarum virium est scire, recenset noster Cardin. Baronius. Script epistolam, ex Catholicis vltimam eis, qui ex omnibus populis, & nationibus ad Christi fidem conuersi erant, in qua de Fide, & Charitate agens, cautos reddit cõtra quosdam, qui non solum docebant peccatum adiapharum quid esse, & vulgare: sed etiam Dominum ipsum negare non verebantur, eorum procacitati, & impietati occurẽs, & fratres, immo Christianos omnes in vera religione confirmans. Huius epistolę meminit Augustinus, & Hieronymus, & de ea copiosè nouissimè disseruit Petrus Lopez de Montoya in commentarijs super eam, quos inscripsit *Anatomia Christiani deformati*. Scripserunt in eam ex Neot. select.

Hyppol. & Doroth.

Baro. to. 1. Suorum Annal.

Aug. lib. 1 de Ciuit. Hieron. de vir. Illustr. Petr. Lopez in epist. catholi. Iudæ.

Franciscus Feu ardentius Ord. Minorum tomum comment. in quibus tum veterum, cum nouorum hæresiarcharum mores, fraudes Scelera, blasphemiæ graphicè describuntur, & refelluntur. Coloniæ 1595.

Henricus Lacelots Augustian., qui adhuc viuit. tomum vnum *Anatomia Christiani deformati* inscriptum, expositionem Theologicam Catholicam, & moralem continens. Antuerpiæ. 1613.

De *Apocalypsi B. Io. Apostoli.*

Cap. LXIX.

SVb Domitiano Imp. missus Io. (de quo supra in Introductione ad eius Euangeliũ) ex Epheso vinctus Romam. cum è dolio feruentis olei, in quod iniectus fuerat illæsus exisset, relegatus est in exilium in Insulã Pathmos, vbi vidit, & scripsit Apocalypsim, hoc est reuelationem, quam à Christo acceperat, 14. anno Imperij Domitiani, quo secunda post Neronem est excitata in Ecclesiam persequutio, vt testatur Eusebius, eamque, misit ad septem Ecclesias, quas prædicatione Euangelij erudierat, præsentes instruens, atque exhortans aduersus hæreticos, & persecutores, simulque narrans varia persecutionũ genera, quas partim in sua prima origine Ecclesia perpessa est, partim etiam nunc patitur, partim denique ad finem vsque mundi passura est: simulque eiusdem Ecclesiæ illustrissimas victorias, ac triumphos. *Tot habet is liber* (ait Hieronymus) *sacramenta, quot verba* illumque inter alios susceperunt ex antiquis Patribus omnes, quos supra retulimus, vbi de S. Io. Epistolis egimus. In hunc librum ex Neot. select. scripserunt.

Eusebius in Chron.

Hieron. ad Paulin.

Franciscus Ribera Soc. Iesu tomũ vnum comment. quibus adiuncti sunt quinquelibri de Templo, & de ijs, quæ ad Templum pertinent. Lugduni 1592.

Blaſius Viegas Soc. Ieſu, qui obijt anno 1599 tomum vnum comment. Venetiis 1605. ſed emendatiores Pariſiis 1606.

Benedictus Pererius Soc. Ieſu, tomum vnũ ſelectarum diſputationum, à cap. 1. vſque ad 7. incluſiuè Lugduni 1606.

Ludouicus de Alcazar, qui adhuc viuit, tomum vnum commentar. Antuerpiæ ex Officina Plantiniana 1614.

DE SACRA SCRIPTVRA.

LIBER SECVNDVS

qui est

DE SACRÆ SCRIPTVRÆ VSV,

PARS PRIMA.

De Sacro Concionatore.

CVM omnis scriptura, sicut Paulus ait, diuinitus inspirata vtilis sit ad docendum, ad arguendum, ad corripiendū, ad erudiendum in iustitia, vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus, satis liquet, ad doctrinam fidei, morumque aptè, atque accommodè explicandam, ad errores, prauosque mores coarguendos, & corripiendos: & denique ad eam pariendam eruditionem, ex qua vera iustitia, & sanctitas nasc. nullo argumenti genere Sacrum Theol. vel Concionatorē vti posse, quo magis dogmata, vel Sacras Cōciones illustret, eisq; robur afferat, quā sententijs, & verbis Sacrorū libro. Quare hoc in meo Commentariolo, post tractationē de Sacra Script. de congruo etiā ipsius publico vsu, 2. Timot. 3. 15. & 16.

paucis, iuxta Sanctorum Patrum doctrinam agere, opere pretium duxi: cumque talis vsus maximè sacro Concionatori conueniat, de ipsius concionatoris persona, & de ijs quæ ad eloquentiam, & ad ipsam concionem Sacræque Scripturæ commodum in ea vsum spectant, disserere, simulque ostendere præter naturam ad perorandum accõmodam, & vocationem, Concionatori primum congruere Probitatem, & insignem vitæ Sanctimoniam diuturna Charitatis, Humilitatis, orationis aliarumque virtutum exercitatione partam: Deinde Doctrinam, quæ illum de rebus fidei, ac moribus differentẽ in errores impingere non sinat: Diligens denique Sanctorum Patrum, Sacræque Scripturæ studium, librorumque copiam, ac delectum. Concioni deinde, esse necessariam, Inuentionem, dispositionẽ Elocutionem, Amplificationem, Memoriam, Pronuntiationem, & Prudentiam, *Si quis tamen*, Augustini hæc sunt verba, *credat Rhetorica me daturum præcepta, vt à me non expectet admoneo, non, quod nihil habeant vtilitatis, sed si quid habent seorsum discendum est, si cui autem fortasse bono viro etiam hæc vacat discere, non autem à me, vel in hoc opere requirendum.* Cæterum de priuato Sacræ Scripturæ, commodo vsu, nihil dicendum, cum satis liqueat, nil aliud ad illum esse necessarium, nisi vt eã ita quisque legat, vt intelligat, ita accipiat, & interpretetur, ac si pro sui vnius vtilitate, sicuti re vera fuit, esse dictata.

Aug. lib. 4. de Doctrina Christ. c. 1.

De ſpectantibus ad perſonam Concionatoris, & primum de natura, & vocatione.

Cap. I.

PArum ſanè, aut nihil ad eloquẽdum proficere quæcunque traduntur monita, Rhetores omnes fatentur, niſi natura adſit in homine, ſaltem mediocriter ad perorandum idonea, nam teſte Plutarcho, natura abſque diſciplina ſi ſit, cœca eſt. *Plutarch.* Hinc & illud experimur veriſſimum quod Cicero docuit, ſæpius ad laudem atque ad virtutem naturam ſine doctrina, quam ſine natura valuiſſe doctrinã. *Cic. pro Archia.* Vnde, Quintilianus, *ſi parti*, inquit, *utrilibet omnino alteram detrahas, natura etiam ſine doctrina multum valebit, doctrina nulla eſſe ſine natura poterit. Sin ex pari coeant, in mediocribus quidem vtriſque adhuc maius naturæ credam eſſe momentum conſummatos autem plus doctrinæ debere, quam naturæ putabo: ſicut terræ nullam fertilitatem habenti, nihil optimus agricola profuerit: è terra vberi vtile aliquid, etiam nullo colente naſcitur. At in ſolo fœcundo plus cultor, quam ipſa per ſe bonitas ſoli efficiet. Et ſi Praxiteles ſignum aliquod ex molari lapide conatus eſſet exculpere, Parium marmor, mallem rude: at ſi illud artifex expoliſſet plus in manibus fuiſſet quam in marmore. Denique natura materia, ars doctrina eſt. Hæc fingit, illa fingitur. Nihil ars ſine materia: materiæ autem ſine arte præcium eſt, Ars ſumma, materia optima melior.* *Quintil. lib. 2. c. 19.* quod ſi natura adſit, & ars (de qua infra ſucceſſiue dicendum)

cauere tamen nihilominus quiſque debet, ne ſumat ſibi, vt Paulus ait, honorē, niſi vocatus ſit à Deo tanquam Aaron, qui, vt ibi Primaſius ait, ſigno florentis virgæ, ſiue ſigno incendij illorum, qui eius Pontificatui inuidentes, dignitatem Sacerdotij, affectando irridere moliebantur, vocatus eſt. Sic à Deo miraculoſé vocatus eſt Moyſes, Iſayas, Ieremias, Ionas, Io. Baptiſta, Diſcipuli Chriſti. Tamen cum Chriſtus homo factus, hominibus hanc dederit poteſtatem, quo pacto in veteri lege vocabantur ad concionandum, qui filij prophetarum dicuntur, prophetarum diſcipuli, ita in noua lege, à Chriſti inſtituto ſunt Apoſtoli, ab Apoſtolis Epiſcopi, Paſtores, & Doctores Eccleſiarum, ab Epiſcopis vero alij, qui huic grauiſſimo muneri incumbant, ſic Paulus Timotheo hæc ſcribit. *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum presbyterij.* Græcus noli negligere chariſma, ſeu donum, ſeu, vt græca ſcholia interpretantur, auctoritatem dicendi, & 2. ad Timot. 1. *proprer quam cauſam* ait, *admoneo te, vt reſuſcites gratiam* Dei, *quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*, id eſt te rogo, & exhortor, vt ſis memor Eccleſiæ viros excitare, qui inſtituendi Chriſtianos prouinciam dignè ſuſcipiant, idque per eandem Spiritus Sancti gratiam, qua tu ad impoſitionē manuū mearū accepiſti. Ex quibus patet munus eſſe Epiſcopi, & ſucceſſorū Apoſtolorū concionari, aliosq; idoneos ad tale munus ſuſcitare, ſeu vocare, vt etiā in Cōc. Tridēt. de-

Primaſ. in Ep. ad Hebr.

Exod. 3. & 4 Iſai. 48. Ierem. 1. Luc. 1' Marc. vlt.

1. Timot. 4

2. Tim. 1. 6.

Conc. Trid. ſeſſ. 5. de ref. c. 2. & ſeſſ. 24. c. 4.

finitur vbi hoc officiũ etiã Regularib. committitur, qui tamen, si à suis superioribus prius in scientia, & vitæ honestate digni fuerint iudicati, per literas Episcopo præsentari debẽt, & ab illo benedictionem antequam concionandi initium faciant accipere, & quando in alijs Ecclesijs, quam sui ordinis concionari voluerint nouam debent licentiam habere ab Episcopo, vt Nauarrus, ex mente loci supra citati Concil. Trident. docet. Quare sicut nullus Clericus sæcularis, ita nec Regularis contradicente Episcopo potest in Ecclesia concionari. Proindeque habens priuilegium à Summo Pontifice passim concionandi, ingressus aliquam Diœcesim, priusquam concionari incipiat (vt in eodem Concil. definitur) debet literas Priuilegij sui Episcopo exhibere, ab eoque licentiam petere. Porro (vt Syluester ait) pœna concionantis sine vocatione, siue commissione superiorum, est mortale peccatum, & excõmunicatio ferenda in eum, & nisi confestim cesset, etiam alia pœna afficiendus est: nam vt Paulus ait, *Quomodo prædicabunt nisi mittantur.* Vocantur itaque qui à superiore habẽte legitimam potestatem mittuntur: nam licet Deus aliquando perse ipsum concionatores suos, vt vidimus, miserit, communis tamen diuinæ est prouidentiæ ratio, vt per legitimos Præsides deliganturij, quorum opera in huius functione muneris, vti constituit Deus, & sanè (vt Hieronymus ait) *qui prius respondit, quàm audiat, stultum se esse demonstrat,* Prælati vero cauere debent, ne aliquem

Nauar. c. 25. nu. 149. Manual.

Syluest. Verbo Prædicatio to. 1.

Rom. 10. ¶.

Hier. c. 18. Prouerb.

non idoneum ad tantùm munus mittant, ſed eos ſolum, quos probitate vitæ, ſcientia idonea, Iudicij præſtantia, & natura ad eloquendum apta, pollere cognouerint: neue Iuniores mittant nam, vt Gregorius ait, *neque enim debent homines in ætate infirma prædicare, quia ſermo doctrinæ non ſuppetit. Admonendique ſunt*, ait idem alibi, *quos ab officio prædicationis imperfectio, & ætas prohibet, & tamen præcipitatio impellit, quod pulli auium ſi volare appetant ante pennarum perfectionem, vnde ire in alta cupiunt, inde in ima merguntur*, niſi, iuxta dictum ſapientis, in eis ætas ſenectutis, ſit vita immaculata, qualis in Timotheo fuit, vnde adhuc iuuenis, ſi Hugoni Cardinali credimus, vigintitres annorum natus Epiſcopus eſt electus, & concionator. Quare illi Paulus, *nemo adoleſcentiam tuam contemnat*: Licet probabiliorem ſententiam Magni Gregorij cenſeam, qui pro adoleſcentia iuuentam intelligendum docet, vt Cyprianus, & Auguſt. etiam intellexerunt, & innuere videtur, Timotheum triceſimum tunc annum exceſſiſſe.

Greg. in Ezech. ho. 2. lib. 1.
Idem 1. p. cura paſt. 26.
Sap. 4. 9.
1. Timot. 4. 12.
Greg. hom. 2 in Ezech.
Cypr. lib. 3. epiſt. 9.
Aug. epiſt. 64.

De Probitate, & inſigni vitæ ſanctimonia Sacro Concionatori neceſſaria. Cap. II.

PRæter naturam ad perorandum accommodam, & vocationem, quæ omnino, vt diximus, ſunt neceſſaria congruunt etiam concionatori, quæ vnicuique congruere ſupra diximus ad ſenſus ſacræ Scripturæ, percipiendos: nam licet veritas doctrinæ, improbitate non vitietur doctoris, nec intereat

Sup. l. 1. p. 1.

legitimo concionatori concionandi potestas, quod aliter faciat, aut dicat, & sicut Chrysost. ait, *frequenter de homine malo bona doctrina procedat*, vnde Christus de aliquibus concionatoribus sceleratis verba faciens, *Quæcunque dixerint vobis*, ait, *facite, secundum autem opera eorum nolite facere*, Eadem tamen loci maiestas, vt Gregor. docet, quæ concionatorem grandia dicere cogit, etiam magna operari impellit, Sacra enim concio ad grandes maximè illas virtutes debet referri, quæ hominem ad Dei, & proximi amorem succendant, omnemque turpitudinem, & vitium abhorrere faciant, & certè monstrum horrendum Apostolo visum est illud, *Qui prædicas non furandum, furaris, qui dicis non mechandum, mecharis: qui abominaris Idola, sacrilegiũ facis.* Quare Hieronymus, *non confundant*, ait, *Sermonem tuum opera tua, ne eum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat, cur ergo hæc, quæ dicis ipse non facis? Delicatus magister est, qui pleno ventre disputat de Ieiuniis. Accusare Auaritiam, & latro potest, Sacerdotis Christios, mens, manusque concordent. Neque enim*, vt Iustinus ait, *in verbis, sed in factis, & operibus res religionis nostræ posita sunt.*

Chrys. hom. 45. in Mat.

Matt. 23. 3.

Greg. 2. par. past c. 3.

Rom. 2. 21.

Hier. epist. 2. ad Nepot.

Iust. in Paranet. ad gent.

Est itaque probitas, & vitæ integritas maximè Sacro concionatori necessaria, sicut etiam recta intentio, nam valdè cauere debet, ne in concionando, vt hominibus placeat, loquatur, vel vt propriam gloriam quærat, siue rerum temporalium cupiditatem: sed potius, illud Christi habere semper debet in ore, *Ego non quæro gloriam meam,*

Io 8. 50. & 14. *ſed eius, qui miſit me, & ſi ego gloriam meam quæro,* Bern. ſerm. 62. in Cant. *gloria mea nihil eſt,* nam, *quæris*, ait Bernardus, *quem dicam impurum? qui laudes requirit humanas, qui non ponit ſine ſumptu Euangelium, qui euangelizat, vt manducet, qui quæſtum æſtimat pietatem, qui* Luc 5.5. *non requirit fructum, ſed datum:* Laxanda retia non in capturam fauoris, dignitatis, vel lucri terreni, ſed cum Petro in verbo Chriſti, *in verbo tuo*, ait ille, *laxabo rete.* Sic amor tantummodo Dei, & proximi ſacrum Concionatorem mouere debet, vnde poſtea Zelus naſcitur gloriæ Dei, & ſalutis proximi, quo inflammata concione, audientium corda ſuccenduntur, & animi: nam, teſte Gregorio, Zelus ſecũdum ſcientiam ſartago illa eſt ferrea, quam iuſſit Dominus Ezechielem aſſumere, ac ponere tanquam murum ferreum inter ſe, & Ciuitatem. *Per Sartaginem*, inquit ille, *frixura, per ferrum vero fortitudo oſtenditur. Quid autem ita magiſtri, atque Doctoris mentem quam Zelus Domini frigit, & excruciat?* Sed maximè elaborare debet, ſacer Concionator pro ſpiritu humilitatis, nam *fratres mei*, ait Auguſt. *qui enim diſcit humilis eſt, qui autem docet, laboret vt non ſit ſuperbus. Magnus tremor eſt in docente? Magnus tremor eſt noſter, in his vocibus noſtris, credite cordi noſtro, quod videre non poteſtis, ſcit ipſe, qui propitius ſit nobis cum quanto ſub illo tremore ad vos loquimur.* Monitorẽ humiliter quęrat, & amplectatur, patiẽter audiat, & ignorantiũ vtatur etiam conſiliis, ſi à benè peritis probentur, nam, vt Paulus ait, *Si quis ſe exiſtimat ſcire aliquid, nondum cognouit quemadmodum oporteat eum ſcire.*

Greg. in Ezech. ho. 12.

S. Aug. in pſal. 50.

1. Cor. 8. 2.

Cauendum tamen, vt Ioan. à Ieſu Maria admonet, ne humilitatis ſpecie, timor nimius obrepat, qui vehementer officit. quapropter piiſſimi, & huius artis pertiſſimi, ſolent concionatoribus humilibus, ac pauentibus conſulere, vt ſibi perſuadeant ſe idoneos, artisque conſultos eſſe, qui poſſint populum inſtruere, bonisque cenſoribus placere, vt audacia quadam pia, timorem excutiant. Prudens certè conſilium, quod optimè cum vera humilitate cohæret. Harum, & aliarum etiam virtutum actiones, vt exercere valeat ad munus ſuum fœliciter agendum, facer Concionator, aſſidua oratione ad Deum expoſcere debet, nam, & quis ſperet has poſſe tantas aſſequi virtutes niſi in oratione Deo à quo omne bonum dimanat ſit coniunctus? Quare Chryſoſtomus, *Cum*, inquit, *video quempiam non amantem orandi ſtudium, neque huius rei feruida vehementique cura teneri, continuo mihi palam eſt, eum nihil egregiæ dotis in animo poſſidere. Rurſum vbi quem conſpexero, inſatiabiliter adhærentem cultui diuino, idque in ſummis damnis numerantem, ſi non continenter orauerit, coniecto talem, omnis virtutis firmum eſſe mediatorem, ac Dei amicum.* Optimè itaque Auguſtinus de ſacro Concionatore loquens, *Munus*, inquit, *ſuum vt præſtet, magis pietate orationum opus eſt, quàm oratoris facultate, vt orando, pro ſe, & pro illis, quos eſt allocuturus, ſit Orator, antequam dictor.* Exemplum de hac re nobis ipſe Chriſtus præbuit, qui cum dies in populis eruditiendis poneret, erat deinde *pernoctans in oratione Dei.* Sacros itaque concionatores, Pau-

Ioan. à Ieſu Maria in art. concion. par. 1 c. 5.

Chryſ. lib. 1. de orand. Deum.

S. Aug. de doctrina Chriſt. lib. 4. c. 15.

Luc. 6. 12.

lus alloquens, *Nos*, inquit, *orationi, & ministerio verbi instantes erimus*, sic docens, non minorem sacro Concionatori curam ponendam esse in oratione, quam ponant in Concione.

Act. 6. 4.

De doctrina, & studio sacro Concionatori necessario, deque accommodo doctrinarum, præcipuè Philosophorum, Patrum, & sacrarum Scripturarum in sacris concionibus vsu. Cap. III.

COngruunt sacro Concionatori non solum enumeratæ, reliquęque virtutes ad sacrarum Scripturarum intelligentiam necessariæ, sed etiam doctrina, quæ illum saltem in errores impingere non sinat, rerum Politicarum, Oeconomicarum, Historicarum, Philosophicarum, Theologicarum, &c. nam, vt Isidorus ait, *tàm vita, quam doctrina clarere debet Ecclesiasticus doctor: nam doctrina sine vita arrogantem reddit, vita sine doctrina inutilem facit.*

Isidor. lib. 3. de summo bono.

Politicarum quidem rerum, & Oeconomicarum, quia cum prauos hominum mores ille corripere debeat, vt Chrysost. ait, *In tantum multarum rerum peritia instructus esse debet, vt sæcularia*, ait ille, *mundanaque omnia nihilo minus noscat, quam norunt ij, qui in media hominum turba, versantur*, aliqualem tamen horum notitiam vt habeat, sufficit: nam aliud in multis sapit caro, aliud spiritus, neque enim nimis curiosè illarum tractationi se immiscere debet, ne iuxta prouerbium in alieno choro videatur pedem ponere.

Chrysost. de sacerd. lib. 6. Cognitio rerum Politicarum.

Hiſtoricarum tamen rerum, præcipuè ſacrarum, maiorem curabit habere notitiá, quam poſſit, quia hiſtoriæ & exempla ſi delecta & opportuna afferantur multum orationem ornant, habentque experientia magiſtra, non raro plus virium, quam verba, & rationes, nam *quamuis*, vt ait Ambroſius, *diſertus orator facundia ſua nos doceat, id quod tamen vtile eſt nobis, melius exemplo diſcitur Sanctorum, quam aſſertione verborum.* Selectus tamen habendus, & prudentia in ipſis hiſtoriis referendis, cauendumque ne aliquem lædant. *Hiſtoriæ cognitio.* *Ambr. ſer. 76.*

Philoſophicis etiam rebus, & quidem tam moralibus, quam naturalibus, de quibus ſupra lib. 1. par. 1. cap. 15. aliquo modo vacare debet, grauiora tamen potius Patrũ dicta referre, quàm Philoſophorum, cum illa iuuentuti magis quam viris cordatis placeãt, non quod illa prorſus reijcienda cenſeam, cum aliquando appoſitiſſimè vſus ſit illis Paulus cum Ethnicis diſputans, & Patres non ſemel in ſuis tractatibus, ſed frequentem tantummodo eorum allegationem temperandam.

Maximé tamen ſacer Concionator vacare debet ſtudiis Theologicis, & quidem Theologiæ quam Scholaſticam vocant, ſi ab errore abeſſe velit, & ab illo abeſſe ſe ſcire. Sepè enim de Deo agere debet, & eius perfectiones explicare, de Prouidẽtia, Iuſtitia, Miſericordia, Sapientia, de variis fidei dogmatibus (vbi maximè hæreſes vigent) de Virtutibus, & vitiis, de Præceptis Dei, de Legibus, de Sacramentis, de Verbo Incarnato, &c. quæ omnia

in Theologia tractantur, & explicantur. *Neque satis est tutum*, vt ait Regius, *ex cuiuspiam scripto desumere, tum quia prædicare, quæ non intelligas temeritate non vacat, magnumque est periculum, si vel vocalem mutes, tum quia nec eloqui, nec pronuntiare, vt opus est, quisquam potest, quæ non satis cognita habet.* Theologicę difficultates nec ab illo qui optimè eas nouit attingendæ sunt, nisi cursim, & vrgente necessitate, & iuxta stylum concionis, vt prosint, cum sacra concio ex genere suo moralis esse debeat.

Regius in Orat. Christiano lib. 2. cap. 10.

Priorum etiam librorum, sicut etiam sermonariorum (vt vocant) delecta lectio sacro Concionatori suadetur, ea maximè quam quisque peritorum consilio, experimentoque probauerit congruentiori ordine, pietate solidiori, & vtiliori doctrina refertam, turbam paleis plenam relinquendo, nec meliori studio tempus adimat.

Horat.

Sed Patres in primis assidua lectione peruoluere debet, eosque *nocturna versare manu, versare diurna*, vt eorum vestigiis semper insistere possit. Vt enim orator prophanus nihil se posse proficere fatetur sine Demosthenis, Ciceronis, Quintiliani, &c. studio, ita nec sacer concionator sine Sanctorum Patrum lectione, vel saltem ex eis selectiorum, de quibus infra, vel denique ex eis vnius ingenio suo magis congruentis, quem frequentius legere debet, ab eoque excernere, quæ in populum deriuet. Sic Bernardus: Certa, inquit, *lectioni certis horis vacandum est, fortuita enim & varia lectio & quasi casu reperta non ædificat,*

Bern. epist. 4. ad fr. demon. Dei.

ficat, sed reddit animum instabilem, & leuiter admissa leuius recedit de memoria. Sed certis ingeniis immorandum est, & assuefaciendus animus, & de quotidiana lectione aliquid in ventrem memoriæ demittendum est, quod fidelius digeratur. Eos tamen omnes inter concionandum summa cum veneratione nominare debet, nec ex eis quemquam refellere, vel vnius ita probare explanationem, vt cæteros contemnere videatur.

In Scripturarum sacrarum studio, earumque interpretum totus esse debet, quia (vt diximus initio huius secundi libri) cum vnum, eundemque finem cum illis habeat, efficere scilicet, vt *perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus*, nihil est, quod magis suo congruat instituto: illisque vti debet iuxta duplicem earum sensum, vel etiam accommodatitium, de quibus supra lib. 1. par. 1. cap. 12. & earum auctoritates ita afferre, vt potius earum paucitate, & proprietate populum instruere se velle ostendat, quàm multiplicitate, & improprietate obruere, vt multi faciunt, qui non succum è floribus sacræ Scripturæ ægroto animo bibendum tradunt, sed potius ipsos flores, vt collegerunt, in ægrum congerunt: eliciendus est è sacræ Scripturæ locis sensus, singulorumque eorum verba ex variis Sanctorum Patrum interpretationibus ponderanda: Nam, vt sanctus ait Hieronymus, *Singulæ voces, literæ, & apices, & puncta in diuinis literis plena sunt sensibus.* In locutione metaphorica, allegorica, seu figurata, locus ex similitudinibus, è quibus meta-

S. Hieron. in cap. 3. epist. ad Ephes.

phora est deprompta applicandus. Sic Ber-
Ber. ser. 63. in parv. nardus noua & inaudita comparatione. *Dentes*, ait, *candidi sunt, & fortes, carnem non habent, carent corio, nihil intra se pati possunt, non est dolor sicut dolor eorum, clausi sunt labiis ne videantur, indecens est cum videntur nisi ridendo: toti corpori masticant cibum, nullum inde saporem habent, non facile consumuntur, per ordinem positi sunt, superiores alii, & alii inferiores. Huiusmodi dentes arbitror homines monasticæ professionis, qui de toto Ecclesiæ corpore, quod candidum est, candidiores esse videntur, &c.* Græca etiam, & Hebraica consulenda exemplaria, sicut & Chaldaica paraphrasis, ex illorumque verborum radice, seu ethymologia mysteria eruenda, vbi quid in eis mysterii latet: nam alias ab illis omnino abstinendum est. Exemplo sit illud Psalmi: *Transierunt in affectum cordis*, vbi Hieronymus pro affectu vertit *cogitatio*, alii *pictura*, Græcè ponitur *dispositio*. Ex quibus liquet, mundi amatores transire in affectum cordis sui, transuersos rapi in suas passiones, seu vt Paulus ait, tradi *in desideria cordis sui, & passiones ignominiæ*, quas cogitatione versant: hæc autem, quæ cogitãt, non sunt aliquod verum bonum, sed pictum, quod intra se vanè disponunt, &c. Caueat, tamen, ne in variarum versionum allatione, seu agglomeratione, corpus concionis quod bene compactum, apteque connexum esse debet, in fragmenta male cohærentia conuertat. Exemplis, si practicus sit sacræ Scripturæ locus, ampliandus, vt, verbi gratia, ad locum Pauli, *Castigo cor-*

Psalm. 72. 7 Hieron. in psal. 72.

pus meum. & in ſeruitutem redigo : Exempla Sanctorum addenda, docendo eos omnes idem feciſſe.

Vel etiam ampliandus per locorum oppoſitorum ponderationem, ſeu per antecedentium examinationem, vel ſubſequentium coniunctionem.

Allegorico etiam aliquando vtendum ſenſu, tum maximè, quando hiſtoria nihil habet magni, cuiuſmodi in veteri Teſtamento multa ſunt, quæ remoto ſenſu myſtico non multum vtilitatis habere videntur, qui tamen eſt eruendus ſemper non ex nudis verbis, ſed ex rebus per verba ſignificatis, cauendumque eſt, ne vlli doctrinæ verę, nec diuinæ, nec humanæ repugnent, & curandum vt pietati, & moribus conducant, quod tum commodè fit, quando ea, quæ allegoricè interpretantur cum Magno Gregorio ex aliis Scripturæ locis, vbi ſine tropis expreſſa ſunt, eruuntur. *Greg.* Quando tamen hoc ſenſu, vel etiam accommodatitio, ſacro Concionatori vti contigerit, paucis ſemper, vt indicatus Regius obſer- *Reg. Orat. Chriſt. c. 25.* uat, indicabit primum verum & hiſtoricum loci ſenſum, ne docti putent allegoricum ſenſum pro literali per inſcitiam fuiſſe allatum, & minus docti eum ſenſum literalem putent, nam *tunc*, teſte Hieronymo, *allegoriæ fructus ſuauiter capitur, cum prius per hiſtoriam in veritatis radice ſolidatur.* *Hier. hom. 4. in Iat.*

Sacra Bibliotheca selecta in qua primum recensentur, Ex selectioribus Historicis, & memorabilium exemplorum, & miraculorum enarratoribus, nonnulli sacro Concionatori magis congruentes. Cap. IV.

QVos scripsisse nouimus de rebus Politicis, Oeconomicis, Moralibus, Philosophicis, &c. in nostro Indice Vniuersali docuimus. Hic placet modo (tametsi varia studiosorum optimè nouerim esse ingenia, & propensiones) aliquot ex selectioribus Historicis, Theologis, Scholasticis, Recentioribus, vt vocant, Sermonariis, Libellis ad pietatem promouentibus, Patribus, & Scripturalibus recensere, vt qui selectorum librorum sacram sibi volunt construere bibliothecam, quibus libris suis optatis satisfaciant dignoscere nullo possint negotio. Et quidem ex Historicis selectioribus sunt.

Eusebius cognomento Pamphilus Episcopus Cæsariensis, qui vixit circa annum Domini 328. tempore Constantini, scripsit historiam Ecclesiasticam à Christo nato ad tempora Imp. Constantini, de qua Hieronymus, *Ecclesiasticam*, inquit, *pulchrè Eusebius historiam texuit, sed impietatis Arrij apertissimus propugnator est.* Illam Ruffinus circa annũ Domini 390. in Latinum vertens, & aliqua in ea addens, aliqua etiam ex ea detrahens, in libros nouem diuisit, quibus duos de suo addidit. Chrysto-

Hieron. ad Pammach. & Ocean.

phorsonus vero, qui illam etiam est inter-

pretatus, in libros decem diuiſit, prout ab Euſebio primùm fuiſſe diuiſam aſſerit. Scripſit etiam Chronicon, quod Hieronymus è Græco in Latinum vertens, in eo interpretando non ſolum interpretis officio eſt vſus, ſed etiam, vt ipſemet ait, ſcriptoris, dum multa de ſuo addit; nam à Nino, & Abraham, vſque ad Troiæ captiua tempora purè è Græco tranſtulit, à Troia vſque ad viceſimum Conſtantini annum, plurima nunc addidit, nunc miſcuit è Tranquillo, & cæteris illuſtribus hiſtoricis curioſiſsimè excerpta: à Conſtantini autē ſupradicto anno, vſque ad Conſulatum Auguſtorū Valētis ſextū, & Valent. itē ſextū totū eiuſdē Hier. eſt. Porrò Euſebiū hunc Cæſarienſem, (vt docet Card. Bellar.) Arrianum hæreticum fuiſſe, teſtatur S. Athanaſius: & S. Hieronymus illum non ſolum hæreticum Arrianum, ſed nunc ſigniferum, nunc principem Arrianorū vocat: teſtatur ſeptima Synodus act. 5. vbi primum Legati Apoſtolici, deinde tota Synodus eius auctoritatem reiecit tanquam hæretici Arriani. *Quare*, ait ille, *mirum eſt, cum aliqui moderni Euſebium hunc tanto ardore defendere velint.* Huius hiſtoriam Eccleſiaſticam edidit cum Socrate, Theodoreto, Sozomeno, & Euagrio, in Latinum è Græco à Ioan. Chriſtophorſono verſis, de quibus infra, Coloniæ Arnoldus Birkmannus 1581. Ruffini verò verſionem cum aliis eiuſdem operibus excuſit Pariſiis Michael Sonnius 1580. & Lugduni Guillelmus Rouillius 1581. ea demum recudit.

Id. ad Vincent. & Galien.

Bellarm. de Script. Eccl. S. Athana. in lib. de Decret. Nican. Synod. S. Hierony. vbi ſup. & ad Ruffinum.

Chronicon vero eiusdem Eusebij habetur Burdigalæ editum anno 1604. cum Chronico S. Hieronymi, & S. Prosperi, quibus adiunctæ sunt Arnoldi Pontici notæ.

Theodoretus, siue Theodoritus, qui imitatus Eusebium Cæsariensem scripsit Ecclesiasticam historiam à fine librorum Eusebii vsque ad suum tempus, ideſt à vicennalibus Constantini vsque ad Imperium Leonis Senioris, sub quo etiam mortuus est, extat in operum eiusdem tomo secundo, & cum Eusebio, & aliis. De eo plura supra lib. primo, par. prima, cap. 16.

Socrates, qui floruit circa annum Domini 440. Theodosio Iuniore imperante, scripsit Græcè libros septem Ecclesiasticæ historiæ, ab ineunte Constantini Magni Imperio, ab eo scilicet tempore in quo desinit historia Eusebii, vsque ad tempora Theodosii Iunioris, in qua, in multis hallucinatum fuisse, & Nouationi sectæ fauisse, ostendit noster Card. Baronius. Illam è Græco in Latinum vertit, vt etiam historiam Ecclesiasticam Sozomenis & Theodoriti, de quibus infra, Epiphanius, vir doctissimus, hortante Cassiodoro Senatore, & monacho, qui ex iisdem continuam historiam contexuit, quam Tripartitam inscripsit. Prodiit Parisiis cum historia Socratis, vt supra diximus.

Baron. in Annalibus tomo. 5.

Sozomenus, siue Hermias Sozomenus, qui eodem tempore floruit, quo Socrates, & ipse Nouatianis fauens, Græcè libros nouem texuit historiæ Ecclesiasticæ, à tempore, in quo

desiit historia Eusebij Cæsariensis, vsque ad tempora Theodosii Iunioris, & cudit Parisiis Arnoldus Birckmannus cum historia Socratis, de qua supra

S. Victor Vticensis, qui floruit regnante Zenone Imperatore, circa annum Domini 490. scripsit de persecutione Vuandalica libros tres, *Lectu dignissimos*, ait Card. Bellar. *ob insignium martyrium fortitudinem, qui in ea persequutione dormierunt.* Habentur in Bibliotheca Veterum Patrum, tom. 1. nunc denuo expurgatius recusi Parisiis anno 1610. *Bellarm. de Script. Eccl.*

Euagrius dictus Scholasticus, qui floruit circa annum Domini *596.* scripsit Græcè libros sex Historicæ Ecclesiasticæ, ab eo tempore in quo desijt Sozomenus, iuxta Card. Bellar. cõputum, vsque ad annum duodecimum Mauritii Imp. id est vsque ad annum Domini 597. excusi circumferuntur cum Socrate, vt supra diximus. *Bellar. vbi supra.*

Aimoinus Monachus Gallus, quem alii Annonium, vel Ammonium vocant, floruit circa annum Christi 873. scripsit historiam de origine, & gestis Francorum à primo Rege Pharamundo, vsque ad obitum Ludouici Pii filii Caroli Magni, videlicet ad annum 840. nam quæ habentur in eo vsque ad annum 1165. ab aliquo alio addita fuisse ostendit Card. Bellarminus. Eius libri excusi sunt Parisiis anno 1514. & 1567. Item Lugduni 1514. & nouissimè iterum Parisiis. *Bellarm. de scrip. eccles.*

Nicephorus Calixtus Xantopolus vixit tẽpore Andronici Senioris Imp. circa annum

Domini 1305. scripsit Græco idiomate libros decem Ecclesiasticæ historiæ, à Natiuitate Christi vsque ad annum 625. continuato ordine magis exprimens, quæ ante ipsum Sozomenus, Socrates, & Theodoritus scripserunt. Porro quia Græcus, & schismaticus erat, non mirum videri debet, si errores Græcorum proprios scripserit, vt de processione Spiritus sancti à solo Patre, in ipsa præfatione. In rebus etiam historicis multos scripsit errores, quos noster Card. Baronius admonet. Eius libros de Græco iam Latinè redditos edidit Parisijs Aegidius Garbinus 1561. illisque addidit magni Aurelij Cassiodori Senatoris, & Monachi historiam, ex Theodoreto, Sozomeno, & Socrate congestam, *Tripartitam*, inscriptam.

Baron. to. 4. ad 6.

Cassiodori.

hist. Tripartita.

Nicephorus Gregoras, qui floruit circa annum Domini 1330. scripsit Græcè, Romanæ, hoc est Byzantinæ historiæ libros vndecim de rebus Imperij Orientalis, ab eo tempore, quo Imp. Orientale peruenit in potestatem Latinorum, à Theodori Lascaris prioris morte, vsque ad octauum Andronici Iunioris, id est ab anno Domini 1200. vsque ad annum 1334. Habetur in corpore vniuersæ historiæ, præsertim Byzantinæ Latinè redditus, cum Ioan. Zonaræ Annal. Nicetæ Acominati Choniatæ litæ libris, & Leonici Chalcocondylæ, itē libris historiæ Turcicæ Lutetiæ 1567.

Sed quia hos, & alios, quos afferre possemus Historiæ Ecclesiasticę scriptores, & Vitarum Sanctorum, necnon memorabilium,

hiſtoriarum, & exemplorum, de quibus, infra enarratores in multis erraſſe perſpicuum eſt, inſtar omnium eſſe potetit ſacro Concionatori vnus Cæſar Baronius ex noſtra Congregatione Oratorij Romani, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Preſbyter Cardinalis, qui Annales ſuos Eccleſiaſticos incredibili labore, & diligentia copioſè, & eruditè conſcripſit, ab aduentu Domini vſque ad annum 1200. & tomis duodecim comprehendit, apud quem omnino videndum eſt de Scriptoribus allatis atque de cæteris iudicium, & cenſura: vt ſciamus, quantum cuique auctoritatis ſit tribuendum. Eiuſdem Annalium Epitomas, multi vt conficerent, elaborarunt: nullus tamen Hẽrico Spondano hucuſque, quod ſciam eruditius. Laborat tamen adhuc, me perſuaſore, vt alias euulget, ad noſtra vſque tempora, ex grauiſſimis auctoribus, & Regiſtris Romanorum Pontificum continuatas Abraham, Bzouius Polonus, Ordinis Prædicatorum magiſter meritiſſimus, & propedien dabit. Andræas verò Zazzara noſtræ Congregationis Oratorij Romani Presbyter, pleniſſimam, Annalium parat continuationem: ſic beniguiſſimus faueat ipſorum votis Deus, Caterũ (vt optimè Spondanus ait) *Baronij diligentiam fidem, & iudicium non Catholicis tantum, ſed etiã plurimis hæreticis, quibus magis cor ſapit, placuiſſe, plurima ipſorummet teſtimonia comprobant, atque etiam num placere ſcimus, æternum autem placitura piis omnibus nulla eſt dubitatio, Indeque accidit, vt neceſſe fuerit varijs ſæpe locis, atque Prouincijs* *Spondan. in præfat. ad Lector.*

Annalium editiones, quamuis ingentis molis, & sumptus, recudere, & non solum Epitomas occupatis ingerere, sed & Latinam linguam nescientibus translationes, ipso adhuc superstite Baronio, conficere: cum cuperent omnes nationes sua ipsarum lingua auctorem cunctis celeberrimum loqui. Nec id quidē ab hominibus de trivio præstitum, sed planè à magnis dignitate, eloquentia, & scientia viris, nēpe Frācisco isto Panigarola Episcopo, & Comite Astense, Italis, M. Fuggero Barone, & Cæsareæ maiestatis Consiliario Germanis, Stanislao Crancouio Archiepiscopo Gnesnense Poloniæ Primate Primoque principe Polonis, quorum epistolæ excusæ habētur in principio Tomi primi Annal. una cum multis prædaris elogiis Baronj, quibus abundè cognoscatur, quā cupidissimè ij dem eius annales à cunctis mox ab ipso ortu excepti fuerint, quantique ab omnibus habendi sint. Nec sum nescius idem beneficium à Gallis Doctoribus suæ genti paratum iam olim esse, minimeq; dubito, quin illud ipsum alij suis nationibus impetrantur. Denique nihil vnquam tam in Baronij operibus, à cordatis viris desiderabitur, quam quod prāmaturo auctoris trāsitu opus relictum fuerit imperfectum, quod adeo fœlici progressu ad conceptū terminū perductum fermè fuerat. Quare effundant licet inuidi, & maledici virus suum, in eum certè numquā efficient, vt eius memoria bonis, & literatis excidat, desinatque, aliquando in benedictione, & sanctificatione perseuerare in Ecclesia Dei: In memoria æterna
Psal. 111. 6. *erit iustus, ab auditione mala non timebit. Nec magis gloriam eius denigrabunt ātræ liuidorum nubes,*
Psalm. 67. 3. *quam fumus solem. Sicut enim deficit fumus à fa-*
Psalm. 1. 4. *cie Solis, sic illi deficient, & sicut fluit cera à*

facie ignis, ita peribunt, & tanquam puluis, quem proiecit ventus à facie terræ, sic disparebunt. Etenim.

Exegiit monimentum ære perennius,
Regalique situ pyramidum altius.
Quod non imber edax, non Aquilo impotens, Horat. lib. 3 carm. od. 30.
Possit diruere, aut innumerabilis,
Annorum series, & fuga temporum.

Contra verò singulis aduersis libris titulus iste appositè affigetur.

Tineas pasces, taciturnus, inertes, Idem lib. 1. epist. de libro suo.
Aut fugies Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdã.

Sanè, qui Baronio detrahunt, & tanquam Harpyæ, vbi lautè sunt epulati, quæ supersunt putore detractionis inquinant, & vt muscę in corpore sano saniem sicubi sit, auidè querunt tanquam inuidi, & maledici sunt vitandi, nõ quod in aliquo illum errasse non putem, cum hoc solum sacris literis datum sit vt nullũ penitus in eis sit reperiri mendacium: *neque enim* vt ipsemet Baronius ait, *in longa, ac perdifficili via illæso semper incedere pede conceditur, & vbi multæ vigiliæ, non leuem saltem irrepere sommum haud patitur humana conditio*: Sed quia, si errauit, vix improbabiliter errauit? dũ nihil ferè vnquam asserat, quod ratione, & auctoritate grauissimorum Scriptorum non probet, Quare, si liuore inuidæ ex cæterorum opimis rebus non marcescerent, vel caligine tenebricosa non essent propriè sentẽtiæ oppressi. qui Baronio detrahunt, in ipsismet erratis haberẽt, vndè eũ laudatũ vellent. Obijt, qui diu ante, suæ mortis præsc. mori didicerat, piè Baron. in princip. appendicis tomi. 10.

in Domino, anno 1607. ætatis suæ 69. Paulo V. Pontifice Optimo Maximo. Eius Annaliū editiones multas habes, videlicet Romanam ex Typographia Vaticana Antuerpiēsem, Plātini: Moguntinam, Hierati, Venetam, Scoti, sed, quæ omnes appendices suis locis habet repositas, & citationes varijs characteribus excusans, omnium mea sententia, commodiorem Colonienſem 1613.

De *Sanctorum Historijs.*

BOninus Mombriptius scripsit duostomos ex manuscriptis antiquis, stylum in eis seruans, quam notarij antiqui exceptores, qui martyrum gesta notabant, seruauerunt. Editi sunt Venetijs, seu Mediolani incertum mihi quo.

Petrus de Natalibus de Venetijs Episcopus Equilinus, qui floruit circa annum Domini, 1460. scripsit Catalogum Sanctorum, & eorum gestorum ex diuersis, & multis voluminibus, qui editus est semel, bis, & tertio Venetiis, sed illius exemplarium iam tāta est penuria, vt difficilè reperiantur.

Iacobus de Voragine Ordinis Prædicatorum Archiepiscopus Genuæ, qui obijt anno Domini 1298. scripsit legenda Sanctorum, in aliquibus tamen rebus maiori pietate, quam diligentia in veritate rerum indaganda. Edita est pluribus in locis Latinè, & Italicè, cum additionibus Claudii à Rota.

Verum, qui magis sacro Concionatori cō-

ueniunt, & emendatius scripserant, sunt Aloysius Lipomanus, qui tomis octo maximo labore collegit, quæ à Metaphraste, & ab alijs antiquis scriptoribus olim fuerant de vitis Sanctorum conscripta, eosque Romę, & Venetijs varijs temporibus edidit, Deinde stylo in gratiam Lectoris mutato, & varijs Sanctorum historijs auctos eosdem.

Laurentius Surius in tomis septem distribuit, & Coloniæ vulgauit. Editi sunt deinde Venetijs sine tomo septimo, & iterum Coloniæ apud heredes Quintellios 1566. in qua editione suis locis per sex tomos sunt distributa quæ tomo septimo habebantur, præter paucas vitas Sanctorum, & Martyrologium Adonis.

Antonius Gallonius nostræ Congregationis Oratorij, Romani Sacerdos, & ex primis B. Philippi Discipulis, qui obiit anno 1605. scripsit tomos duos vnum de Sanctorum Martyrum cruciatibus, Romæ 1594. alterum Italice de Vita Sanctarum Virginum Romanarum. Romæ 1591.

Alphonsus Villega, qui adhuc viuit, scripsit tomos tres de Vitis Sanctorum Hisp. Flos Sanctorum inscriptos, quos etiam in Italicum sermonem translatos habemus, Venetijs pluries editos, & Vari. 16.

Zacharias Lippelloo quatuor tomis, Coloniæ, & Brixiæ primum editis, deinde iterum Coloniæ cum addit Cornelij Grassij 1604. ex Surio, nostrique Baronij annalibus, & notis ad Romanum Martyrologium, multas San-

ctorum hiſtorias breuiter, & piè collegit.

Franciſcus Haræus, qui adhuc viuit, ex ſeptem Laurentij Surij tomis conſcripſit breue compendium de vitis Sanctorum, quod auxit, & edidit illuſtratum Chronologia ex varijs notationibus, ex ſcriptis noſtri Cardinalis Baronii, Onuphrii, Molani, & aliorum. Coloniæ 1605.

Petrus Ribadeneria Societ. Ieſu, qui obijt anno 1611. ex Surio item, & Baronio, ſed ex Haræo, & Lipelloo copioſius, collegit Vitas Sanctorum omnium, qui per totum annum ab Eccleſia Romana celebrantur, quorum in Breuiario Romano fit mentio, quę Hiſpanicè primum in Hiſpania ſunt editæ, deinde Italicè in Italia variis in locis, & Flos Sanctorũ inſcriptæ. Italica editio emendatior eſt Mediolanenſis 1613.

Exemplorum vero memorabilium, Hiſtoriarumque ſelectarum, &

MIraculorũ Scriptores, quos ad mores reformãdos, & virtutes acquirendas multum valere ſupra diximus, ex ſelectioribus ſunt.

Anonymus quidã, qui ex variis auctoribus librum ſuũ colligens, Vitas Patrũ inſcripſit, in cuius prima parte poſuit vitas Monachorum, quas ſcripſit Euagrius Põticus, de quo ſcribit D. Hieron. in epiſtola ad Cteſiphontem, earũ primam Ioan. Abbatis tantum eſſe veram docens, illis tamen in editione, quæ modo circũ

fertur eidem Hieron. perperam adscripta, additæ deinde fuere vitæ SS. Pauli primi Eremitę, Hilarionis, & Malchi ab eodem Hieron. scriptæ. Itē vita S. Antonij scrip. ab Athan. & vita S. Marię Aegyptiacæ à Zosimo edita, in alijs vero partibus posuit dicta Sanctorum Patrum, quæ ab eodem Euagrio prius fuerant collecta, illisque multa addidit ex Cassiano, Climacho, Palladii historia Lausiacha, & aliis. Hunc librum propediem dabit à multis, quibus scatet, mendis expurgatum, & Notis illustratum, Deo fauente, Heribertus Rosucydus Societatis Iesu. Dicta Sanctorum Patrū habentur etiam in Bibliotheca Vet. PP. M. de la Bigne Diuina Apophtegma inscripta.

Gregorius Turonensis, qui floruit circa annum Domini 569. scripsit lib. de gloria Martyrum, & Confessorum, & de virtutibus, & miraculis S. Martytini. Coloniæ 1583. & alibi.

S. Gregorius, de quo supra, qui scripsit lib. 4. informa Dialogi de miraculis Patrum Italicorum, vt ipse dicit epist. 50. cap. 89. lib. 2. ad Maximinum Episcopum, & habentur in fine operum eiusdem Romę, & alibi excusi.

Ioan. Moschus, alias Euiratus, qui floruit circa annum 630. scripsit librum inscriptum, Pratum spirituale ad S. Sophronium Episcopum Ierosolymitanum: ex quo fortasse factū est, sicut Card. Bellarminus obseruat, vt ipsi Sophronio à multis tribuatur. Habetur in tomo septim. Biblior. vet. Patrum, & post Ioan. Clim. scalā paradisi. Et quidē liber est magna ex parte vtilis, & citatur in septima Synodo. *Bellarm. in lib. de Scriptor. Eccl.*

Petrus cognomento Venerabilis Abbas Cluniacenſis qui floruit circa annum Domini 1130. ſcripſit duos libros de miraculis ſui temporis, editos cum reliquis eiuſdem operibus Pariſiis 1522. & Ingolſtadii 1546.

Cæſarius Heiſterbachienſis monachus Ciſtercienſis, ſcripſit libros duodecim hiſtoriarum memorabilium ſui temporis, quos Tritemius vocat, Opus prolixum de miraculis, & viſionibus diuerſis. Fuerunt non ſemel recuſi, ac denique vltimis curis à Tilmanno Bredembachio recogniti, & emendati prodierunt ex officina Birckmannica 1599. & Antuerpienſi 1614.

Thomas Cantipratenſis Ord. Præd. & Epiſcopus ſuffraganeus Archiepiſcopi Cameracenſis, qui floruit circa annum Domini 1265. ſcripſit libros duos miraculorũ ſui temporis, quos Liber apum inſcripſit, in quibus ſub figura apum multa tractat de officio Prælatorum, & ſubditorum. Prodierunt Duaci anno 1597. cum annot.

S. Bonauentura, qui floruit circa annum Domini 1265. edidit librum exemplorum ex veteri, & nouo Teſtamento excerptum: quẽ alii Sylueſtro Prierio; alii Nicolao Hanapo, tribuunt. Incertum tamen, quis verus eius auctor fuerit, qui S. Bonauenturæ tribuunt, inſcribuntur Biblia pauperum, qui aliis, Virtutum, & vitiorum exempla. Prodit Lugduni, & habetur etiam excuſus in tomo primo Opuſculorum eiuſdem Sancti. Romæ 1588.

Io.

Io. Nider natione Germanus Ord. Prædicatorum, qui floruit circa annum Domini, 1400. ſcripſit opus ſingulare miraculis, & exemplis refertiſſimum, quod Formicariũ inſcripſit, in quo Chriſtianos quoſque mirabili formicarum exeplo ad vitam & honeſte inſtituendã efficaciſſimè erudit. Prodijt cũ notationibus Georg. Coluenerii Duaci 1602.

Anonymus quidam circa annum Domini, 1480. edidit Magnum Speculum exemplorũ ex pluſquam 60. auctoribus excerptum, quod Io. Maior Soc. Ieſu magno cũ labore, & ſtudioſorum vtilitate recognouit, auctoreſque fideliter indicauit, ex quibus auctor ſingula exempla excerſperat: multa inſuper ex pluſquam aliis 80. auctoribus exempla addidit, & notis locupletauit. Commodior eius editio eſt Duacenſis quæ, integro vno tomo Manipulus exemplorum inſcripto auctore Ioanne Fabio Abbate Sancti Bauonis aucta prodiit hoc eodem anno 1614.

Diſcipulus etiam, ſiue Henricus Heralt, qui floruit circa annũ Domini 1450. edidit Promptuarium exemplorum ex ſpeculo hiſtoriali. Vincentij Belluacenſis, & aliis auctoribus, multas tamen habet enarrationes, quæ cum grano, vt aiunt, ſalis ſunt intelligendæ quare cautum exigit concionatorem. Venetiis 1614.

Marcus Marulus Spalatẽſis ſcripſit libros ſex de benè, beateque viuendi inſtitutione ad normam vitæ Sanctorum vtriuſque teſtamenti, quorum editio Antuerp. Egidii ſteelſij 1584. a mendis eſt repurgatior, atque Sanctorum

Patrum locis sigillatim appositis insignita, vt etiam aliæ, quę postea prodierunt editiones.

Anonymus etiam quidam in vnum corpus redegit multos ex secularibus, & sacris scriptoribus, quod inscripsit Exempla virtutum, & vitiorum, Basileæ 1555.

Alphonsus Villega, qui adhuc, ni fallor, in humanis degit, inter reliqua sua volumina, quæ de Sanctorum historijs, & sacris cõcionibus Hispanicè conscripsit, & euulgauit, vnum ex eis Fructus Sanctorum inscripsit quod in eo miracula insigniora, & virtutum exempla ex vitis Sanctorum excerpta, quasi fructus sanctorum collegerit. Excusum est primum in Hispania Hispanicè, deinde Venetijs Italicè, anno 1604.

Tilmanus Bredembrachius, qui nostro hoc sæculo floruit, scripsit libros octo Collationum Sacrarum, quibus etiam additus est nonus de Sãctissima Eucharistia. Coloniæ apud Maternum Cholinum.

Matthæus Raderus Germanus, ex Tirolo, Soc. Iesu, qui adhuc viuit, scripsit Viridarij Sanctorum partes 3. in quo varia, & illustria Sanctorum exempla collegit è Græcis, & Latinis fontibus, multa sanè eruditione, ac diligentia. Edidit Ingost. 1607. & 1610.

Matthæus Tympius qui etiam adhuc viuit, scripsit admirandum vindictæ diuinæ theatrũ, & Triumphum, seu admiranda præmia Christianarum virtutum, per locos communes dispositа, ex grauissimis sacris, ac prophanis historicis. Monasterij Vuestphaliæ 1611.

& Coloniæ 1614. cum additionibus.

Valerius Venetus Ord. Franciſci Capucinus ſcripſit Italicé tomos duos exemplorum, quos ex varijs auctoribus collectos euulgauit ſub titulo Prati Floridi, primum illorum ſub nomine Ioſephi Bellarini Venetijs. 1612.

Auguſtinus Mannus è Canthiano, noſtræ Congregationis Oratorij Romani Sacerdos, & B. P noſtri Philippi ex primis diſcipulis ſcripſit hiſtoriam ſelectam, idcirco ab eo inſcriptam, quod inſignes, & reconditas enarrationes, quæ ad virtutem promouendam, & vitia fugienda faciunt, in ea ponere inſtituerit, in qua de ipſis etiam virtutibus, & vitijs, ex Sanctorum Patrum ſcriptis multa diſſeruit. Prodijt tomus primus ex Typographia Bartholomæi Zanetti 1613. Alterum tomum præ manibus habet, in quo, vt communibus votis ſatisfaciat, nihil aliud ponet, niſi mirabilia facta, quæ vel ipſe à fide dignis accepit, vel à grauiſſimis auctoribus excerpſit opus à multis iam cæptum annis, & à multis etiam deſideratum.

Proderunt etiam Sacro Concionatori ad varia exempla colligenda hiſt. ſeu Chronicõ Religionis Sanctorum Franciſci, & Dominici, quę Hiſpanicè primum, deinde etiam Italicè prodierunt. Thomæ Bozzij noſtræ Cõgregat. Oratorij Romani, viri inſigni eruditione, & pietate conſpicui, ex primis B. Patris Philippi Nerij diſcipulis, qui obijt anno 1612. Opus de ſignis Eccleſiæ Dei Romæ, &

Coloniæ editum. Io. Felicis Assulphi liber cē-tum euentuum, & Officina historica Italicè, Seraphini Razzii Viridarium, & Speculū exē-plorum Italicè, ex Thomæ etiam Porcacii Hi-storiæ Parallella, similitudines, &c.

Ex selectioribus Theologis Scholasticis, Practicis, & Positiuis, nonnulli Sacro Concionatori magis congruentes.

Capitis IV. Pars Altera.

LIcet inter selectiores Scholasticos, nulli sit dubium, quin selectissimi sint Petrus Lombardus, S. Bonauentura, Alexander Alensis, Albertus Magnus, Ioannes Duns Scotus, & ex eorum sequacibus alii quā plures, quorum laboribus, & doctrina maximè Sancta Dei coruscat Ecclesia, vnum tamen Angelicum S. Thomam sufficere Sacro Concionatori, cui munus est Angelicum demandatum, nullus, qui benè sapiat, negat: cum eius sit doctrina ordinatissima, & dilucida, quæque in aures populorum non difficilè instillari possit, & ad communem loquēdi modum accommodari: Copiosa, & vniuersalis, omnium ferè complectens rerum diuinarum, & humanarum argumenta speculatiua, & practica: Solida, & firma, optimis semper innixa fundamentis: tum scripturarum, quas copiosè, & eruditè tractat: tum rationum moralium, naturaliumque quasquemadmodum, & sententias Sanctorum Patrum, benè, & enucleatè proponit: Omnium tandem

doctrinam grauissima, & synceriſſima. Huius tamen Sancti viri Summam Theologiæ, in qua ſe ipſum ſuperat, ſuper omnia aſsidua lectione peruoluere debet Sacer Concionator: nam illa, S. Doctor, vt dicitur, omne tulit punctum, & viam reliquis omnibus præcluſit, auguſtinus, aut plenius, aut breuius, in eo genere, aliquid faciendi, Vnde merito Ioannes 22. Pontf. Max. cum S. Thomam in Sanctorum Catalogo ſcribi mandaſſet, diuinitius hæc verba pronuntiaſſe exiſtimatur? *Niſi B. Thomas alia edidiſſet miracula, vnuſquiſque, articulus eorum, quos ſcripſit, habendus pro miraculo eſſet.* Eius variæ extant editiones, ſed emẽdatiores ſunt Romana in folio cum Tho. de Vio Card. Caietani Commentar. 1570. & ſi illis in octaua forma ex Typographia Populi Romani anni 1587, Antuerpienſis plantiniana 1612. item ſine comment. multis tamen in locis variis aucta lectionibus, & ab erroribus Typographorum expurgata. Huius S. viri operum variæ extant editiones: ſed omnium commodior eſt Romana, quæ Vincentij Iuſtiniani ex Fratrum Prædicatorum Generali Magiſtro Cardinalis Illuſtriſſimi opera, & Pii V. Pont. Max. iuſſu, quã emendatiſsimè prodiit anno 1570. Veneta Nicolini. Antuerpiẽſis integro vno tomo aucta. 1612. *Poſſ. in app.*

Scripſerunt in totam Angelici Doctoris Summam.

THomas de Vio Caietanus, de quo etiam ſupra lib. 1. parte prima Capite 16. qui *Sup. lib. 1. p. 1. c. 16.*

ex Magistro Generali Ord. Prædicat. à Leone X. S. R. E. Presbyter Card. creatus, floruit circa annum Domini 1500. Vir fuit summi ingenij, & inter omnes sui temporis Philosophos & Theologos longè doctissimus. Habentur eius comment. vbique penè locorum excusa: sed expurgatius cum summa S. Tho. Romæ apud Bladios, & Venet. apud Iuntas 1613.

Seraphinus Capponus à Porrecta Ord. Pręd. tomos quatuor elucidationum, & formalitatum sanè tyrionibus non contemnendos. Prodierunt Venetijs Sæpius ex Typographia Iuntarum, & denuo anno 1613. cum textus S. Tho. & Caiet. Comment. & quæst. de Diuinis attributis Chrysostom. Iauelli.

Greg. de Vallentia Methymensis Soc. Iesu tomos quatuor, quibus ita illam explicuit vt nimias, & spinosas subtilitates circumcidat. Obijt anno 1603. sæpius multis in locis excusi sunt. sed emendatiores, & auctiores censentur, qui vltimis curis Lugd. & Paris. prodierunt 1612.

Alexander Pesantius tomum vnum. Venetijs anno 1606.

In primam Partem scripserunt.

CHrysostomus Iauellus Ord. Præd. tractatū vnū de diuinis attributis, à quæst. prima vsque ad quæst. 43. Venetijs, & alibi cum summa S. Thomæ, & Caietano.

Dominicus Bagnes Ord. Præd. tomos

duos, primum à quæſt. prima vſque ad 64. Secundum à quæſt. 65. vſque ad vltimam. Venetijs apud Iuntas 1602.

Ludouicus Molina Soc. Ieſu, qui obijt anno Domini 1600 tomos duos, quorum alter 26. quæſtionum priorum expoſitionem, continet, alter vnà cum reliquarum quæſtionum explicatione tractatum de opere ſex dierum: cui etiam adiectæ ſunt eiuſdem auctoris diſputat ex libro cõcordiæ liberi arbitrij cum gratiæ donis excerptę. Venetijs. 1602. Lugduni, & alibi.

Bartholomæus Torres Epiſcopus Canarienſis tomum vnum de Trinitate, à quæſt. 27. vſque ad 40. Venet. 1588. quo anno viuebat.

Petrus Trigoſius Ord. Capucinorũ S. Franciſci tomum vnum, à quæſt. prima vſque ad 43. de diuinis attributis, S. Bonauenturæ ſequutus ſcriptum in primum ſententiarum. Rom. 1592. quo anno viuebat.

Franciſcus Zumel Ord. Redemptorum, tomos duos, primum à quæſt. prima vſque ad 44. ſecundum à quæſt. 45. vſque ad 113. Salamanticæ 1587. quo anno viuebat.

Gabriel Vaſquez Bellomontanus Soc. Ieſu, tomos duos, primum à quæſt. 1. vſque ad 26. ſecundum à quæſt. 27. vſque ad 64. Venetijs & Ingolſt. 1606. obijt anno 1604.

Franciſcus Suarez, Societatis Ieſu, qui adhuc viuit tomum vnum de diuinis attributis, & Trinitate à quęſt. 1. vſque ad 43. Lugduni ſumptibus Horatii Cardon 1607. *Obiit anno 1617*

Raphael Ripa Venetus ex Ord. Præd. Epiſ-

copus Curzulenſis tomum vnum tractationum, & dubitationum ſcholaſticarum, à quæſtio.1. vſque ad vltimam, quibus etiam Thomam Caietanum defendit, Venetiis anno 1609, quo anno viuebat.

Io. Paulus Nazarius Cremonenſis. Ord. Præd. tomos duos, primum à quæſt.1. vſque ad 25. ſecundum vſque ad quæſt. Venetiis apud Georgium variſcum 1610.

In Primam Secundæ ſcripſerunt.

COnradus Koellinus Ord. Præd. tomum vnum à quæſt.1. vſque ad vlt. Venetiis cũ notis Stephani Gualdi. Vixit eo tempore, quo Cardinalis Caietanus 1511.

Bartholomæus Medina Ord. Præd. qui obiit anno 1599. à quæſt.1. vſque ad quæſt.114. edidit Salamant. & deinde Romę, & Bergomi.

Fraciſcus Suarez Soc. Ieſu tomum vnum à q.90. ad 109. de legimus Antuerpiæ, & Lugduni 1613.

Franciſcus Zumel Ord. Redemptorum, de quo ſupra, tomos duos primum à quæſt. 71. vſque ad 89. ſecundum à quæſt. 109. vſque ad 114. Salamant. 1594.

Gabriel Vaſquez, de quo ſupra, tomos duos primum à quæſt.1. vſque ad 89. ſecundum à quæſt.90. vſque ad 114. Venet. & Ignoſt.1608.

Io. de Salas Soc. Ieſu, tomos tres primũ à q. 1. vſque ad 48. ſecundum à quæſt.49. vſque ad 89. qui editi ſunt Salamanticæ 1611, Tertium de legibus à q.90. vſque ad 109. Lugduni 1615.

Io.de Lorca Monachus Ciſtercienſis tomos duos primum à quæſt. 1. vſque ad 70. ſecundum à qu.71.vſque ad 94.Compluti ex officina Io.Gratiani 1609.quo anno viuebat.

In Secundum Secunda ſcripſerunt.

DOminicus Soto Ord. Præd. qui obijt anno Domini 1560. tomum vnum de Iuſtitia,& Iure,à qu.90.vſque ad 185. Antuerpiæ.Venet.Lugd.& alibi.

Dominicus Bagnes Ord.Prę.domos duos, primum à quæſt.1.vſque ad 46. de Fide, Spe, & Charitate, ſecundum de Iuſtitia, & Iure à qu.57. vſque ad 78. Venetiis apud Iuntas 1602.

Ludouicus Molina, de quo ſupra, tomos duos,primum de Iuſtitia, ſecundum de Contractibus Venet. Antuerpiæ,& alibi.

Franciſcus Suarez Soc. Ieſu de Religione tomos duos,primum à qu.81.vſque ad 100.ſecundum à q.82.vſque ad 98. Lugduni ſumptibus Horatij Cardon 1610.

Michael Bartholomæus Salon Eremita Auguſtinianus tomo duos, primum à quæſt.57. vſque ad 76.ſecundum à quæſt.77. vſque ad 122. cui addidit tractat. de ſenſibus, de cambiis,de contractu ſocietatis,de contractu aſſecurationis,de emptione fructuum &c.Venet. 1608.

Leonardus Leſſius Soc. Ieſu de Iuſtitia, & Iure cæterisque virtutib.Cardinalibus à q.47. vſque ad q.171.Antuerpiæ,& Pariſiis 1612.

Raphael de la Torre Ord. S. Dominici, tomos tres de Religione, à quæſt. 80. vſque ad 123. Salamanticæ 1612. &c.

In Tertiam Partem ſcripſerunt.

BArtholomæus Medina Ordinis Præd. tomum vnum vſque ad queſtionem 60. Salamanticæ, & Venetiis 1610. quo anno viuebat.

Didacus Aluarez ex Ord. Præd. Arichiep. Tranenſis, tomum vnum de Incarnatione, à quæſt. 1. vſque ad 24. Romæ 1612. adhuc viuit.

Franciſcus Suarez Soc. Ieſu, tomos 5. primum à quæſt. 1. vſque ad 26. de Incarnatione.

Secundum à quæſt. 27. vſque ad 59. de Vitæ Chriſti myſteriis.

Tertium à qu. 60. vſque ad 83. de Sacramentis in genere, & Sacram. Baptiſmi, Confirmationis, & Euchariſtiæ.

Quartum à qu. 84. vſque ad fin. de Pœnitentia, Extrema Vnctione, Purgatorio, Suffragiis, & Indulgentiis.

Quintum de Cenſuris, Eorum auctior editio eſt Lugdunenſis Horatii Cardon. 1608.

Didacus Nuñez Ord. Præd. qui adhuc viuit, tomos duos: Primum de Sacramentis in genere, & de Sacram. Baptiſmi, Confirmat, & Euchariſtiæ, à qu. 60. vſque ad qu. 83.

Secundum de Sacramento Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, à qu. 84. vſque ad qu. 40. ſupplementi. Venetiis 1613.

Gabriel Vaſquez de quo ſupra, tomos duos: Primum à quæſt. 1. vſque ad 26. de Incarnatione.

Secundum à qu. 27. vſque ad 71. de B. Virgine, Sacramentis, & de Baptiſmo. Venetiis, & Ingolſtadij 1612.

Petrus Cabrera Cordubenſis Ordinis S. Hieronymi, tomos tres, primum à quæſt. 1. vſque ad 10.

Secundum à qu 10. vſque ad 26.

Tertium à qu. 60. vſque ad 71. duos priores Cordubæ 1601. Tertium Madriti 1611. quo anno viuebat.

De Theologicis controuerſiis contra Hæreticos, ex Neotericis ſelectioribus ſcripſerunt.

RObertus Bellarminus ex Soc. Ieſu S. R. E. Cardinalis omni dignus præconio, qui adhuc viuit, tomos tres omnibus numeris adeo abſolutos, vt ſoli in hoc genere Sacro Cõcionatori ſufficere poſſint: Primum de verbo Dei ſcripto, & non ſcripto, de Chriſto capite totius Eccleſiæ, de Summo Pontifice, de Eccleſia, de membris Eccleſiæ militantis Cleſiricis, Monachis, Laicis, de Eccleſia, quæ eſt in Purgatorio, & de Eccleſia, quæ triumphat in Cœlis.

Secundum de Sacramentis in genere, de Baptiſmo, & Confirmatione, de Euchariſtia, & Sacrificio Miſſæ, de Pœnitentia, de Extrema Vnctione, Ordine, & Matrimonio.

Tertium, de gratia primi hominis, &

ſtatu Innocentiæ, de gratiæ amiſſione, & reparatione, & ſtatu iuſtificatorum per Chriſtum.

Scripſit etiam Iudicium de concordia Lutheranorum; de Indulgentiis, & Iubilæo, & de tranſlatione Imperij, & alia, de quibus alibi. Ingolſtadij, Venetiis, & nouiſſimè Lugduni in quarto, & octauo folio.

Martinus etiam Becanus Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, ſcripſit tomos tres, quorum primus continet examen plagæ Regiæ, de fide Deo ſeruanda; Priuilegia Caluiniſtarum: Quæſtiones Batauicas, Diſſidium Anglicanum, Duellum, & de Pontifice Veteris Teſtamenti.

Secundus continet de fide Hæreticis ſeruanda, Quæſtiones miſcellaneas de eadem materia, de Antichriſto reformato, quæſtionem an Eccleſia Romana defecerit, de Triplici cœna Caluiniſtarum, Lutheranorum, & Catholicorum, de Communione, ſub vtraque ſpecie, refutationem apologiæ Regis Angliæ de Primatu Eccleſiæ, refutationem torturæ Torti in ſacellanum eiuſdem Regis, de Purgatorio Caluiniſtarum, & de triplici ſacrificio naturæ, legis, & gratiæ.

Tertius continet, de Prædeſtinatione Caluiniſtarum deſperata, de Prædeſtinatione Catholicorum Orthodoxa, de authore peccati, ſeu An alius ſit Caluiniſtarum, alius Catholicorum Deus, de Iuſtificatione ſecundum Caluiniſtas, & Catholicos, de merito, ac iuſtitia bonorum operum ſecundum eoſdem, de auxiliis gratiæ Chriſti ſecundum eoſdem, de

Circulo Caluiniſtico contra Paræum, Quæſtiones Caluiniſticas contra eundem, Aphoriſmos doctrinæ Caluiniſtarum, cum reſponſione ad aphoriſmos falſo Ieſuitis impoſitos, De differentia inter Pelagianos, Caluiniſtas, & Catholicos, in negotio prędeſtinationis, de officiis Angelorum circa homines, & refutationem propoſitionum Philippi Pleſſęi de Euchariſtia. Moguntiæ 1610. Prodiit deinde eiuſdem auctoris aliud Opuſculum inſcriptum Controuerſia Anglicana. Ibid. 1612. Alios ſcriptores de Theologicis controuerſiis notauimus in noſtro Indice vniuerſali, verbo Theologicæ controuerſiæ, quos, ſi placet, ibi, lector conſulere poteſt.

Contra Iudæos ex Selectioribus Neotericis ſcripſerunt.

PORchettus de Saluaticis Monachus Cartuſienſis, qui floruit circa annum Domini 1315. tomum vnum inſcriptum Victoria Porchetti, in quo ex ipſiſmet Rabbinis eorum perfidiam pleniſſimè conuincit. Illum recognouit Auguſtinus Iuſtinianus ex Ord. Prædicatorum Epiſcopus Nebienſis. Pariſiis, 1520.

Finus Hadrianus Finius, qui floruit circa annum Domini 1450. tomum vnum inſcriptum Flagellum Iudæoram ex ſacris Scripturis excerptum. Venetiis 1538.

Petrus Galatinus Ord. Minorum, tomum vnum de Arcanis Catholicæ veritatis contra

Iudæorum perfidiam. Orthonæ 1518. quo tempore viuebat, & demum Francofurti.

Hieronymus à S. Fide, tomum vnum inſcriptum Hebræomaſtix.

Dominicus Garcia, tomum vnum inſcriptum Propugnacula validiſſima Religionis Chriſtianæ contra obſtinatam perfidiam Iudæorum. Cæſarauguſtæ 1606. quo tempore viuebat.

Contra Sarracenos ex Selectioribus ſcripſerunt.

RIcoldus, ſeu Ricardus de Florentia Ordinis Prædicatorum, qui claruit anno 1295. tomum vnum, confutationis legis Mahumetanæ, ſeu, improbationis Alcorani, vna cum libello de moribus, conditionibus, & nequitia Turcarum alterius auctoris. Pariſiis 1509. & Hiſpali 1520.

Io. Andreas olim Maurus, & Alfacquinus Ciuitatis Sciatiuiæ, deinde Chriſtianus, & Presbyter, Opuſculum inſcriptum Confuſio ſectæ Mahumetanæ.

Philippus Boskierus Ord. Minorum, qui adhuc viuit, tomum vnum inſcriptum Orator terræ Sanctæ, & Hungariæ, ſeu ſacræ Philippicæ in Turcarum Barbariem, & importunas Chriſtianorum diſcordias. Coloniæ 1611.

Contra Gentiles, & Ethnicos ex Selectioribus ſcripſerunt.

PAulus Oroſius Presbyter, S. Auguſtini diſcipulus, qui floruit circa annum Do-

mini 425. tomum vnum hiſtoriarum contra Paganos, cum notis Franciſci Fabritij Marcodurani. Coloniæ 1582.

Saluianus Maſſilienſis, qui floruit circa annum Domini 460. tomum vnum, de vero iudicio, & prouidentia Dei, & ipſius gubernatione hominum, & rerum mundi huius. Romæ, & alibi.

S. Thomas de Aquino, de quo ſupra tomum vnum, inſcriptum Summa contra Gentes. Romæ, & alibi.

Concilia, & Decreta Summorum Pontificum.

DEcretales cum gloſſis, & Decretum Gratiani prodierunt Venetiis Lugduni, & alibi: pulchrior tamen editio eſt Romana anni 1582. in tomos tres in folio. In Lugdunenſi tamen 1612. multa ſunt addita.

Bullæ, vt vocant, Summorum Pontificum vſque ad Paulum V. in vnum corpus à Laertio Cherubino collectæ, optimoque ordine diſpoſitæ, & notationibus marginalibus auctæ ex Typographia Cameræ Apoſtolicæ, in qua ſub prælo adhuc ſudant, propediem, Deo fauente, in lucem exibunt.

Iacobus Caſtellanus ſcripſit Compendium conſtitutionum Summorum Pōtificum, quæ extant à Gregorio VII. vſque ad Clementem VIII. Venetiis 1603. quo anno viuebat.

Stephanus Quaranta, qui adhuc viuit, ſcripſit Summam Bullarij, ac Conſtitutionum

Summorum Pontificum, quæ poſt volumina Iuris Canonici vſque ad Paulum V. Pontificem Maximum emanarunt. Brixiæ cum addit. Proſperi de Auguſtino 1606. & iterum Venetiis cum aliis additionibus 1612.

Seuerinus Binius, qui adhuc viuit, tomis quinque complexus eſt Concilia omnia generalia, & Prouincialia, necnon epiſtolas Summorum Pontificum, & eorundem Vitas, notisque illuſtrauit. Coloniæ 1606.

Prodierunt anno præterito 1613. ex Typographia Camerę Apoſtolicæ Romę Concilia omnia generalia Græcolatinè diligentiſſimè excuſa.

Ex ſelectioribus, de Caſibus, vt vocant, Conſcientiæ, ſcripſerunt.

SYlueſter Prieras Ord. Prędi. qui floruit circa annum Domini 1520. tomos duos, Summa Sylueſtrina, ſiue Summa Summarum, inſcriptos. Venetiis 1572.

Martinus ab Azpilcueta Doctor Nauarrus, qui anno 1588. viuebat, tomos quinque, quorum primus continet Manuale Confeſſariorum, & pœnitentium.

Secundus, Com. de pœnitentia, & Iubilæo.

Tertius, Enchiridion de oratione, & horis Canonicis. Item Miſcellanea de oratione. Item Commentaria de finibus humanorum actuum. Item in cap. *inter verba*, in cap. *humana aures*. Item de ſilentio in diuinis officiis, & in choro.

Quartus

Quartus relectiones duas in cap. *ſi quando*, & *ſi contra*. Item commentaria in Rubricam de *Iudiciis*, in cap. *accepta*, in cap. *ita quorundam*, de Iudæis, de Vſuris, & de datis & promiſſis.

Quintus de Regularibus, de redditibus beneficiorum, de alienatione rerum Eccleſiaſticarum, & de ſpoliis Clericorum. Venetiis, Lugduni, & alibi, ſed emendatior eſt impreſſio Romana anni 1588. in quarto folio, & in folio magno. Item tomos alios duos Conſiliorum, ſeu Reſponſionum, iuxta ordinem Decretalium diſpoſitorum. Venetiis, & alibi, ſed item emendatius Romæ 1595. Manuale Confeſſariorum notis illuſtrauit Andreas Victorellus Doctor Theologus Baſſanenſis, & edidit Venetiis 1614. illudque in Compendium redegit Petrus de Alagona Societatis Ieſu, & nouiſſimè Stephanus de Auila item Soc. Ieſu Lugduni 1610.

Thomas de Vio Caietanus, de quo ſupra, tomum vnum inſcriptum, Peccatorum Summula, quæ nouiſſimè prodiit cum recognitionibus, & additionibus Gaugerici Hiſpani. Duaci 1613. & ſine huiuſmodi additionibus Venetiis, Lugduni, & alibi.

Ioan. Lopez Ord. Præd. qui anno 1583. viuebat, tomum vnum inſcriptum, Inſtructorium conſcientiæ, Brixiæ, Mediolani, & alibi: ſed emendatior eſt Lugdunenſis impreſſio anni 1592.

Emmanuel Sà Societatis Ieſu, qui obiit anno 1596. tomum vnum Aphoriſmorum Con-

feſſariorum, ex Doctorum ſententiis collectorum. Romæ Venetiis, Brixiæ & alibi, cum notis Andrææ Victorelli.

Franciſcus Toletus ex Societate Ieſu S. R. E. Card. qui obijt anno 1596. tomum vnum inſcriptum, Inſtructio Sacerdotum. Venetiis, & Brixiæ: ſed auctior, & emendatior Romæ, & Lugduni, apud Cardon, cum notis Andrææ Victorelli.

Hieronymus Liamas monachus ſancti Bernardi, qui anno 1598. viuebat, Summam Eccleſiaſticam. Brixiæ 1606.

Emmanuel Rodriguez tomos duos Hiſpanicè, primum Barcinonæ 1599. quo anno etiam viuebat, & deinde Italicè Venetiis 1603. & Latinè ibidem 1612.

Ludouicus Molina Soc. Ieſu, qui obijt anno 1600. tomos ſex, quorum primus tractat de Iuſtitia.

Secundus de Contractibus. Venetiis, & alibi.

Tertius de maioratibus, & tributis, & de delictis, & reſtitutione.

Quartus de Iuſtitia commutatiua circa bona corporis, & perſonarum.

Quintus de Iuſtitia commutatiua circa bona honoris, famæ, & ſpiritualia.

Sextus de Iuriſdictione. Omnes partim Antuerpiæ, & partim Moguntiæ.

Ioan. Azor. Soc. Ieſu, qui obijt anno 1603. tomos tres Inſtitutionum Moralium, Romæ tomus primus 1600. Secundus 1606. Tertius 1611. & deinde ſimul Pariſiis 1614.

Ioannes Baptiſta Bernardinus Poſſeuinus, qui anno 1604. viuebat, tomum vnum de officio Curati, ad praxim præcipuè circa repentina, & generaliora, cui adiunctæ ſunt notæ Andreæ Victorelli Baſſanenſis. Venetiis, & Brixiæ 1612.

Martinus Alphonſus Viualdus Canonicus Regularis tomum vnum, inſcriptum Candelabrum aureum Eccleſiæ ſanctæ Dei. Venetiis 1604. quo anno viuebat.

Henricus Henriquez Soc. Ieſu, qui obijt anno Domini 1604. tomum vnum, inſcriptum Summa Theologiæ moralis. Venetiis 1600. Eius tamen lectio ex præſcripto Indicis lib. prohibit. interdicitur, niſi fuerit expurgatus.

Paulus Comitolus Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomum vnum Reſponſorum moralium. Lugduni 1609.

Valerius Reginaldus Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tractatum de Prudentia, & cæteris in Confeſſario requiſitis. Lugduni 1610.

Hieronymus Onuphrius Hieronymianus opuſculum de ſacro ſigillo. Mediolani 1611. quo anno viuebat.

Iacobus Graffius monachus Caſſinenſis, qui adhuc viuit, tomos ſex, duos cum appendice, & additamentis, Deciſionum caſuum. Venetiis 1609. vnum de caſibus Pontifici & Epiſcopis reſeruatis. Neapoli 1609. duos Conſiliorum. Venetiis, & demum vnum, de Arbitrariis Confeſſariorum. Neapolim 1613.

Ioan. Chapeauille, qui adhuc viuit, tomos duos, vnum de caſibus reſeruatis, cui acceſſit examen Confeſſariorum. Leodij 1603. alium de neceſſitate, & modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis. Moguntiæ 1612.

Horatius Gambarupta, qui adhuc viuit, tractatum de caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, & locorum Ordinariis. Venetiis 1610.

De *Beneficiis ſcripſerunt ex ſelect.*

FLaminius Pariſius, qui anno 1591. viuebat, tractatum de reſignatione Beneficiorum, complectens totam feré praxim beneficiariam. Venet. 1605. Romæ, & alibi.

Petrus Gregorius Tholoſanus, qui anno 1595. viuebat, tomum vnum Inſtitutionum breuium & nouarum. Lugduni 1602.

De *Cenſuris.*

BArtholomæus Vgolinus, qui anno 1602. viuebat, tomos duos. Primum de cenſuris in genere, Alterum de cenſuris reſeruatis Pontifici. Bononiæ, & Venetiis var. temp.

Franciſcus Suarez de quo ſupra.

Gregorius Sayrus Monachus Caſſinenſis, qui obijt anno 1605. tomum vnum, inſcriptum Theſaurus caſuum conſcientię. Venetiis 1606.

Stephanus de Auila Soc. Ieſu tractatum. Lugduni 1609. quo anno viuebat.

De Confeſſione, ſeu Pœnitentia.

IOan. Medina, qui anno 1595. viuebat, tomum vnum, in quo etiam de reſtitutione, & contractibus. Brixiæ, & alibi.

Gregorius Sayrus monachus Caſſinenſis, de quo ſupra Summulam. Venetiis 1602.

De Eccleſiæ ritibus ſcripſit exactiſſimè.

IOan. Stephanus Durantes, qui anno 1581. viuebat, libros duos. Romæ 1591.

De Epiſcopis, & eorum officio ſcripſerunt.

BArtholomæus à Martyribus ex ordine Prędicatorum Epiſcopus Bracharenſis tomum vnum, inſcriptum Stimulus Paſtorum, ex Patrum ſententiis concinnatus. Pariſiis 1583.

S. Carolus Borromæus tomos tres, inſcriptos Acta Eccleſiæ Mediolanenſi, ſiue decreta plurium Conciliorum Prouincialium, ab eodem S. Carolo actorum. Primum Mediolani, deinde Brixiæ, & alibi.

Gabriel Card. Paleottus tomum vnum inſcriptum, Archiepiſcopale Bononienſi in quo de prędipuis, & neceſſariis Epiſcopalis officij functionibus. Romæ 1594. quo anno viuebat.

Ioan. Franciſcus Leo tomum vnum, inſcriptum Theſaurus fori Eccleſiaſtici. Bo-

noniæ 1604. quo anno viuebat.

Rutilius Benzonius Epiſcopus Lauretanus, & Recanatenſis, qui obiit anno 1613. tomum vnum, inſcriptum Speculum Epiſcoporum, & Curatorum, in quo etiam de fuga in peſte, fame, & bello diſſerit. Venetiis 1595.

Bartholomæus Vgolinus. Bononiæ 1609.

Marcus Antonius Genuenſis, qui adhuc viuit, tomum vnum, inſcriptum Praxis Archiepiſcopalis Curiæ Neapolitanæ, qui Neapoli primum anno 1602. deinde Romę variis temporibus prodiit.

De Irregularitate.

SImon Maiolus Epiſcopus Vulturarienſis, qui anno 1575. viuebat, tomum vnum. Romæ 1585.

Bartholomæus Vgolinus, de quo ſupra, tomum vnum. Bononię, & Venetiis.

De Matrimonio.

THomas Sanchez Soc. Ieſu, qui obijt anno 1610. tomos tres, primus continet tract. de Sponſalibus, de eſſentia, & conſenſu matrimonij in genere, de concenſu clandeſtino, coacto, & conditionato, de donationibus inter coniuges, ſponſalitiis, largitate, & arris. Genuę 1602.

Secundus, continet tract. de impedimentis matrimonii. Venetiis 1606.

Tertius, continet tract. de diſpenſationi-

bus, de debito coniugali, & de diuortio. Ibidem eodem anno. Prodierunt deinde iterum recusi Venet. 1612. in illis tamen siue malitia, siue incuria typographi multa fuerunt detracta. Demum vltimis curis correctiores prodierunt Antuerpiæ 1607. & 1614.

De Missa.

ANtonius Monchiacenus Democares tomum vnum, inscriptum Propugnatio Catholica, & Historica contra Misolyturgorum blasphemias, & imposturas contra Missam. Parisiis 1562. quo anno adhuc viuebat.

De Præceptis Decalogi, ex selectioribus scripserunt.

IOan. Azorius, de quo supra.

Gregorius Sayrus Monachus Cassinensis, de quo supra, tomos duos, inscriptos, Clauis Regia Sacerdotum. Venetiis 1609. & deinde ibidem variis temporibus.

Thomas Sanchez Soc. Iesu tomum vnum, qui prodiit Coloniæ 1614.

De Regularibus.

EMmanuel Rodericus Ord. S. Francisci, qui anno 1598. viuebat, tomos tres quæstionum Regularium & Canonicarum, in quibus quamplurimæ difficultates nouę & veteres in hac materia elucidantur. Turnonisumptibus Horat. Cardon 1609.

Ludouicus Miranda Ord. S. Franciſci

adhuc viuens, tomos duos in ſcriptos, Manuale Prælatorum Regularium. Romæ 1612.

De Reſtitutione.

PEtrus Nauarrus Toletanus tomũ vnum. Brixiæ 1606. quo tempore viuebat, deinde Lugduni, & alibi.

De Simonia.

BArtholomæus Vgolinus, de quo ſupra, tomum vnum. Venetiis 1599.

De Strigibus, & rebus Magicis item ex ſelectioribus ſcripſerunt.

BArtholomæus Spinæus Ord. Prædicatorum tomum vnum, cui adiunctus eſt tractatus de præeminentia ſacræ Theologiæ, & quadruplici apologia de Lamiis contra Ponzinibium. Romæ 1576. quo tempore viuebat.

Martinus Delrius Societatis Ieſu, qui obijt anno 1608. tomos tres diſquiſitionum Magicarum. Moguntiæ, Venetiis, & alibi, ſed emendatior eſt Lugdunenſis impreſſio anni 1612.

De Vſuris.

PEtrus Gregorius Tholoſanus, de quo ſupra, tomum vnum. Pariſiis 1597.

Petrus Binsfeldius, tomum vnum, per quæſtiones, & concluſiones. Auguſtæ Treuirorũ 1611 quo anno viuebat.

Ex ſelectioribus auctoribus in Euangelia Dominicalia, Quadrageſimalia, & feſtiua Sanctorum per annum, ſcripſerunt.

MAuritius Hylaretus Ord. Minorum. qui anno 1587. viuebat, tomos quinque: primum inſcriptum ſacræ Enneades Aduentuales. Pariſijs 1587.

Secundum, & tertium inſcriptos Sacræ Decades quinque partitæ: ſeu conciones. quadrageſimales, & Paſchales. Ibidem eodem anno.

Quartum homiliarum Dominicalium à Dominica prima Aduentus, vſque ad Dominicam primam poſt Paſcha. Pariſijs. 1604.

Quintum à Dominica ſecunda poſt Paſcha vſque ad Aduentum. Idibidem, eodem, anno.

Ludouicus Granatenſis Ord. Prædicatorum, qui obijt anno 1588. tomos ſex concionum: Primum à Dominica prima Aduent. vſque ad Dominicam in Quinquageſima.

Secundum per totam quadrageſimam.

Tertium à Paſcha te, vſque ad Dominicã primam poſt Pentecoſten.

Quartum à Dominica prima poſt Pentecoſten vſque ad aduentum.

Quintum de Sãctis à feſto S. Andreæ vſque ad feſtum S. Mariæ Magdalenæ.

Sextum à feſto S. Mariæ Magdalenę vſque ad feſtum S. Andreæ. Mediolani 1585. Romæ, Lugduni, & Antuerpiæ. Eorum cõpendium ediderunt Petrus Merſſeus Ordinis S. Franciſci Conuentualium. Lugduni 1592. & Ioan. Sueertius Carthuſien. Moguntiæ. 1612.

Philippus Diez Ord. Minorum, qui anno 1598. viuebat, tomos quatuor concionum quadruplicium: primum a Dominica Septuageſimę, vſque ad Dominicam Reſurrectionis.

Secundum de Sanctis per totum annum.

Tertium a Dominica prima Aduentus vſque ad Septuageſimam.

Quartum à Dominica in Albis vſque ad Aduentum. Venetiis 1586. Lugduni, & alibi.

Ioan. Oſorius Soc. Ieſu, qui obijt anno Domini 1594. tomos quinque concionum: Primum à Dominica prima Aduentus vſque ad Reſurrectionem.

Secundum à Dominica prima poſt Paſcha vſque ad Aduentum,

Tertium de Sanctis.

Quartum Sylua concionum.

Quintum à Dominica prima Aduentus vſque ad Reſurrectionem, cum omnibus ferijs quadrageſimæ. Venetijs, Lugduni, & alibi, & nouiſſimè Pariſijs anno 1607.

Eorum compendium elaborauit Iacobus Theodardus, & prodiit ex officina BircKmanica Coloniæ 1603.

Petrus Beſſæus, qui anno 1600. viuebat. to-

mos quatuor concionũ, ſiue conceptũ Theologic. Primum à Dominica prima Aduentus vſque ad Dominicam ſextam poſt Paſcha.

Secundum a Dominica prima poſt Pentecoſten, vſque ad Dominicam primam Aduentus. Coloniæ, 1611.

Tertium per totam quadrageſimam Ibid. 1611. Quartum de quatuor hominis nouiſſimis, quatuor Aduentus hebdomadibus accommodatis, Ibidem eodem anno.

Didacus de la Vega Ordinis ſancti Franciſci de Obſeruantia, qui adhuc viuit, tomos quinque concionum primum in Pſalmos ſeptem Pœnitentiales.

Secundum, concionum per totam Quadrageſimam, videlicet in Dominicis & feriis quarta, & ſexta.

Tertium, & quartum concionum in Dominicis per Annum.

quintum concionum de Sanctis, Hiſpanicè primum in Hiſpania, deinde Latinè Venetiis, & Colonias.

Item edidit tomos duos diſcurſuum prædicabilium in Euangelia omnium dierum quadrageſimæ Hiſpanicè, Barcinonæ 1612.

Abraham Bzouius Ordinis prædicatorum, qui adhuc viuit tomos tres inſcriptos Sacrũ Pancarpium Dominicale, primum à Dominica prima Aduentus, vſque ad Dominicam in Albis.

Secundum à Dominica in Albis vſque ad Aduentum.

Tertium pro Sanctorum feſtiuitatibus,

Prodierunt Venetijs 1611. & poſtea Coloniæ 1612.

In Euangelia Dominicalia totius anni ſcripſerunt.

THomas Stapletonus, qui obijt anno Domini 1598. tomos quatuor, primum & ſecundum Promptuarij moralis, quorum nouiſſima editio eſt Antuerpienſis anni 1613.

Tertium, & Quartum Catholici, contra Hæreticos, in quo enarrat etiam Euangelia feralia totius quadrageſimæ. Lugduni. Venetis, & alibi.

Franciſcus Coſterus Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomos tres concionum, Latinos ex Belgico idiomate, primum à Dominica prima poſt feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis vſque ad Aduentum

Secundum à Dominica prima Aduẽtus vſque ad quadrageſimam.

Tertium ab initio Quadrageſimæ vſque ad Dominicã ſanctiſsimæ Trinitatis. Coloniæ, 1608. & nouiſſime 1613.

In Euangelia Dominicalia per Aduentum.

PEtrus Machadus Ord. B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, qui anno 1599. viuebat, tomum vnum inſcriptum, Annulus Chriſtianus, ſiue exegeſis moralis, & literalis in Euangelia per Aduentum Moguntiæ 1608.

In Euangelia Quadrageſimalia, & feſtiua de Sanctis ſcripſerunt Hiſpanicè.

HEtnandus de S. Iacobo Ord. Redemptionis Captiuorum, tomos duos vnũ de Dominicis, & ferijs Quadrageſimæ. Barcinone 1598.

Alterum de Sanctis per totum annum. Cæſarauguſtæ 1605. quo anno viuebat.

Petrus Valderrama Auguſtinianus, qui adhuc viuit, tomum vnum Exercitiorum ſpiritualium per totam Quadrageſimam, Hiſpanicè, Cæſarauguſtę 1606. & deinde Italicè per Aegidium Gogttardum Auguſtinianum. Venetijs 1609.

Item tomos tres de Sanctis Hiſpanicè. Barcinone 1607.

Item tomum vnum inſcriptum: Theatrum Religionum de Sanctis earundem Religionũ Patriarchis Hiſpanicè. Hiſpali 1612.

Item conciones tres in Septuageſimam, Sexageſimam, & quinquageſimam Hiſpanicè. Barcinone 1608.

Didacus Murillus Ord. ſancti Franciſci, qui adhuc viuit, tomum vnum diſcurſuum prædicabilium per totam Quadrageſimam, Hiſpanicè primum Barcinone 1611. deinde Italicè cum additionibus Thomæ Galletti. Venetijs. 1613.

In Euangelia festiua de Sanctis scripserunt ex select.

DIdacus de Ianguas Ord. præd. tomum vnum concionum de Cardinalibus, & præcipuis Iesu Christi, & Sanctorum operibus, quæ festis eorum diebus in Ecclesia, solemniter celebrantur, Matriti 1602. quoanno viuebat, deinde Parisiis, & alibi.

Illephonsus Gyron Ord. Prædicatorum, tomum vnum, inscriptum: Promptuarium concionum festiualium Domini nostri Iesu Christi, Beatissimæ Virginis, atque omnium Sanctorum, Moguntiæ 1605. quo anno viuebat.

Laurentius de zamora Ord. Cistercienſis, qui adhuc viuit, tomos tres Hispanicè, inscriptos, Septima pars Monarchiæ mystice. Barcinone 1611.

Laurentius BeierlincK, qui adhuc viuit tomos duos ex sacris Scripturis, Sanctis Patribus, & optimis quibusque Scriptoribus ad imitationem Pomptuarii Dominic. Thomæ Stapletoni, Colonię 1613.

Particulares Conciones scripserunt.

THomas à Villa noua, ex Ord. Eremitarum S. Augustini, Archiepiscopus Valẽtinus, qui obiit anno Domini 1554. tomum vnum variarũ concionũ. Brixię 1603. & alibi.

Philippus Boskierus Ord. Minorum, qui

adhuc viuit, tomum vnum, inſcriptum, Orbis terror, ſeu Conciones de finibus bonorum, & malorum Coloniæ 1610.

Item tomum alium inſcriptum, Monomachia Ieſu Chriſti, & Luciferi incruenta, ſiue conciones de tentatione Chriſti, in deſerto. Ibidem 611.

Item tomum alium, inſcriptum, Codrus Euangelicus, ſiue conciones de paſsione Domini Ibidem, & Duaci 1612.

Item tomum alium inſcriptum. Ara cęli, ſeu Conciones de honorario à Magis Ieſu infanti oblato Coloniæ 1611.

Item tomum alium, inſcriptum, Legatus Apoſtolicus, ſiue conciones de S. Ioan. Baptiſtę magni libertate aduerſus inceſtum, & reliqua peccata Herodis. Ibidem 1612.

Alia etiam huius Auctoris monumeta, quęcumque illa ſint, erunt concionatori, vtiliſſima: quare vt omnia habeat, moneo.

Ex ſelectioribus de locis communibus pro ſacris concionibus ſcripſerunt.

LVdouicus Granatenſis Ord. prædicatorũ de quo ſupra tomum vnum, inſcriptum Sylua locorum communium. Lugduni 1592. & alibi.

Philippus Diez, de quo item ſupra, tomos duos inſcriptos, Summa Prædicantium. Venetiis 1595. & demum vltimis curis, cum additionus Richardi Gibboni Soc. Ieſu, Antuerpiæ 1613.

Ioan. Topez ex Ordine Præd. Epiſcopus Monopolitanus, qui anno 1603. viuebat, tomos quatuor, quorum tres priores continent Epitomem Sanctorum Patrum ad ſacras cõciones, per locos communes. qui ad virtutũ & vitiorũ tractationẽ, & ad Fidei noſtræ myſteriorum expoſitionẽ pertinent: quartus vero conciones de Dominicis, ferijs quadrageſimæ, & feſtiuitatibus totius anni, Vltima editio auctior eſt Veneta Baretiana anni 1605.

Ioſephus Langius Cæſaremontanus, qui adhuc viuit, tomum vnum, inſcriptum Nouiſſima Polyantea, primum à Dominico Nano Mirabello, Bartholomæo Amantio, & Franciſco Tortio collecta, nunc vero ab ipſo Langio mirum in modum aucta. Francof. 1613.

Ioan. Buſæus Soc. Ieſu tomos tres, primum inſcriptum: Panarion, ſiue Arca medica contra animi morbos, Moguntiæ 1608.

Secundum inſcriptum. Viridarium Chriſtianarum virtutum. Ibidem 1610. quo anno viuebat.

Tertium poſthumum, de hominum ſtatibus. Ibidem 1613.

Franciſcus Labata Soc. Ieſu, qui adhuc viuit tomum vnum inſcriptum, Apparatus, concionum, ſeu loci communes ad conciones, ordine alphabetico digeſti, Lugduni 1614.

Ex

Ex ſelectioribus auctoribus libellorum, vt vocant, ſpiritualium, ſcripſerunt.

IOan. Climacus Abbas montis Synai, qui floruit circa annum Domini 346. tomum vnum, inſcriptum, Scala paradiſi, cui adiunctum eſt Pratum ſpirituale Ioan. Moſchi, ſeu Euirati, quod aliqui perperam Sophronio Sophiſtæ tribuunt. Coloniæ 1601.

S. Ephræm Syrus tomos tres, de quib. ſupra lib. 1. par. 1. cap. 16.

S. Auguſtinus tomum vnum Confeſſionū. Louantij 1573. Lugduni 1612. & alibi.

Item alterum Meditationum, Soliloquiorum, & Manualis, quē nouiſſimè edidit Petrus Rigaud, Lugduni, cum recognitione, Henrici Sommalij Societatis Ieſu, & additione aliorum libellorum ſpiritualium 1610.

Ioan. Caſſianus Eremita. qui obijt anno Domini 435. tomum vnum de Inſtitutis renuntiantium Collationum ſanctorum Patrū & de Verbi Incarnatione Romæ 1611.

Iſidorus Hiſpalenſis. de quo infra, tomum vnum ſententiarum de ſummo bono, & de contemptu mundi. Antuerpiæ 1566.

Innocentius Papa Tertius de quo infra, libellum de comtemptu mundi, ſiue de miſeria humanæ conditionis. Louanij 1563.

Albertus Magnus, de quo infra, libellū inſcriptum, Paradiſus animæ, de virtutibus, & de adhærendo Deo, cum annotationibus Henrici Sommalij. Antuerpiæ 1602.

Hericus Suso Ordinis Præd. qui anno 1340. viuebat, tomum vnum, inscriptum, Horologium sapientiæ, impressum simul cum alijs eiusdem opusculis Goloniæ 1604.

Ioannes Thaulerius, qui floruit circa annũ Domini 1350. varia opuscula pia, multis in locis impressa.

Thomas à Kempis Canonicus Regularis, qui floruit circa annum Domini 1410. siue incertus auctor. libellum de Imitatione Christi. Antuerpiæ 1599.

S. Vincentius Ferrerius Ord. Præd. qui obijt anno Domini 1418. tractatum de Vita spirituali breuem, sed plenum optima institutione. Coloniæ Lugduni, & alibi.

Laurentius Iustinianus Venetus, ex Can. Regul. primus Patriarcha Venetiarum, qui floruit circa annum Domini 1440. tomum vnum Opusculorum spiritualium. Lug. anno 1569. deinde Ven. auctiorem, sed qui multis Typograph. erroribus scateat 1610.

Dionysius Cartus. qui floruit circa annũ Domini 1450. tomum vnum de quatuor hominis nouissimis, cum methodo ad eos adiuuãdos, qui moriuntur, Ioan. Polanci Societatis Iesu. Lugduni 1591.

Hieronymus Cacciaguera, qui viuebat circa annum Domini 1566. tractatum de tribulatione. Venetiis 1566. & de frequenti communione, ibidem eodem anno, & Coloniæ cum tractatu Ludouici Granatensis, de eadẽ materia Latinè. 1604.

Iacobus Billius S. Michaelis in Eremo Cœnebiarcha, tomum vnum, inscriptum Antho-

logia ſacra, ex probatiſſimis vtriuſque linguæ Patribus collecta. Pariſiis 1575. quo tempore viuebat, & 1610.

Alphonſus de Matrito Franciſcanus, Artē ſeruiendi deo, quam ex Hiſpanico in Italicū ſermonem vertit Tullius Criſpoldus. Prodiit Venetijs 1575. quo anno viuebat.

Franciſcus Gorracæus Ord. Prædicatorum, tomum vnum Inſtitutionum vitæ ſpiritualis. Lugduni 1586. quo anno viuebat.

Ludouicus Granatenſis Ord. Prædicatorū, de quo ſupra, tomos ſeptem ex Hiſpanico in Latinum ſermonem verſos per Michaelē ab Iſſelt, duos Memorialis Chriſtianę vitæ, cum duobus adiunctis, & appendicibus Coloniæ 1598. Vnum inſcriptum Dux peccatorum. ibidem 1608. Vnum de Oratione, & Meditatione. In ſeptem meditationes, matutinas, & veſpertinas diſtributum Ibidem 1598. Vnum de Deuotione, Oratione Ieiunio, Eleemoſyna, Meditatione. & Euchariſtia. Ibidem 1600. Vnum de frequenti Communione, cum Hierony. Cacciaguerræ tractatu de eadem materia Ibid. 1604. & alium de doctriua ſpirituali, cū libello S. Vincentii Ord. Præd. Item de eadem materia ab Antonio Dulken verſum, Ibid. 1608.

Ioan. Carthenius Carmelita, Ludouicus Granatenſis, & Dominicus Ægidius Topiarius, libellum de quatuor hominis nouiſsimis. Antuerpiæ 1588.

Didacus Stella Ordinis Sancti Franciſci, qui anno 1590. viuebat, tomos quatuor,

Hiſpanicè, Contemptus vanitatum mundi: Italicè, per petrum Bonfantium. Venetijs, 1598. & per Ioan. Baptiſtam Peruſcum Soc. Ieſu Ibidem 1604.

Guilielmus Baldeſanus, qui anno 1591. viuebat, tomum vnum, inſcriptum, Stimulus virtutum, à quodam Societatis Ieſu in Latinum verſum. Coloniæ 1594.

Andræas Capella Cartuſianus, qui anno 1602. viuebat, tomos quatuor Meditationum in Euangelia Dominicalia, & Sanctorum totius anni, quibus additum eſt eiuſdē Manuale Exercitiorum Spiritualium ex Hiſpanico idiomate, Italicè primum Venetijs. 1605. impreſſum, & deinde Latinè, Coloniæ 1607.

Franciſcus Arias Soc. Ieſu, qui obijt anno 1605. tomum vnum de Profectu ſpirituali, in quo de vera diffidentia ſui ipſius, & de Mortificatione ſui, Hiſpanicè primum editum, deinde etiam Italicè, & nouiſſimè Latinè per Ioan. Buſæum eiuſdem Soc. Coloniæ 1603. Item tomos duos de Imitatione Chriſti Hiſpanicé, & Italicé.

Ioan. Buſæus, de quo ſupra, tomum vnum inſcriptum, Enchiridion piarum meditationum in omnes Dominicas, Sanctorum feſta Chriſti paſſionem, &c. Moguntiæ 1606. & Antuerpiæ 1614.

Alphonſus Rodriguez Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomos tres Exercitiorum perfectionis, ac virtutum Chriſtianarum, Hiſpanicè, Barcinone 1613.

Iacobus Aluarez de Paz Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomos tres de Vita ſpirituali, eiuſque perfectione, in quorum primo agit de perfectione ſiue de fine vitæ Religioſę. Lugduni 1611 In ſecundo de exterminatione mali, & promotione boni, Ibidem, & Coloniæ 1613. In tertio de inquiſitione, & ſequela pacis, qui adhuc deſideratur.

Antonius de Molina Cartuſienſis monachus, qui adhuc viuit, tomum vnum Inſtructionum Sacerdotum, in quo doctrinã præbet ſalutarem ad cognoſcendam dignitatem officij Sacerdotalis, ex doctrina Sanctorum Patrum, & Doctorum Eccleſiæ. Hiſpanicè primum Barcinone 1610. deinde cum varijs additionibus Italicè. Romæ 1614.

Ludouicus de Ponte Valliſoletanus Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomos octo Meditationum: Primum de peccatis, & quatuor nouiſſimis, Secundũ de Incarnatione, & infantia Chriſti Tertium de myſterijs vitæ Chriſti vſque ad paſsionem, quartũ de Paſsione Chriſti 5. de Chriſti Reſurrectione, Aſ, &c. Sextũ de Deo, & diuinis attributis, Septimum, & octauũ inſcriptos, Dux ſpiritualis, de Oratione, & meditatione contẽplatione, de Viſitationibus diuinis, gratijsque extraordin. & de Mortificatione, omnes impreſſos Latinè ex Hiſpanico idiomate. Coloniæ 1611. 1612. & 1613. à Michaele Treuinnio eiuſdem Societ.

Cęſar Franciottus Congregationis S. Mariæ Cortelandinæ de Luca, qui adhuc viuit, tomos quatuor practicarum Meditationum

ante, & post Communionem, super Euangelia totius anni. Venet. 1606.

Augustinus Mannus Congregationis Oratorii de quo supra, tomos duos Exercitiorũ spiritualium. Romæ. 1612.

De Christi Vita, & mysterijs scripserunt ex selecti.

PRæter eos qui scripsetunt in quator Euãgelia, supra notatos.

Card. Baronius, de quo supra, Annalium tomo primo.

Christophorus Fonseca Ord. sancti Augustini tomos tres, Primum de Christi vita, Secundum de eiusdem miraculis, Tertium de eiusdem parabolis Hispanicè, Madriti 1605. quo anno viuebat.

Ioan. Carthagena Ord. Minorum tomum vnum homiliarũ de Christi vita, seu de Christianæ & Religionis arcanis. Romæ 1609. & deinde Venetiis, Romę, & alibi. Vltima editio erit auctior, & commodior.

De Christi passione scripserunt.

IOan. Thaulerius, de quo supra, tomum vnum Opusculorum, & Exercitiorum de Vita & passione Christi, quæ licet vt suspectũ circa fidem contempserit Ioan. EcKius, egregie tamen eum defendit Ludouicus Blosius. Prodiit Lugduni, & alibi.

Ioan. de Bono Veronensis tomum vnum discursuum de passione Domini Italicé. Nec

non 1562. quo anno viuebat.

Tullius Criſpoldus Reatinus libellum de Chriſti paſsione. Venetiis 1574. quo tempore viuebat Edidit etiam venetiis apud Steph. de Sabiis 1539. & perpulchrũ tractatũ Italicè in quo efficaciſsimas affert rationes, quibus remittendas eſſe iniurias ſuadet.

Vincentius Brunus Societate Ieſu, qui obijt anno 1596. tomos quatuor Meditationum de præcipuis Vitæ Chriſti myſterijs è SS. Patribus, & alijs auctoribus excerptarum. Venetijs 1588.

Franciſcus Coſterus Soc. Ieſu, de quo ſupra tomum vnum quinquaginta meditat. de Paſsione Domini. Antuerpiæ 1600.

Ioan. Thiepolus Primicerius S. Marci Venetiarum, qui adhuc viuit, tomum vnum, Conſiderationum de Paſsione Domini Italicè. Venetiis 1610.

Domitius Plattus Soc. Ieſu, qui adhuc viuit tractatum paſsionis Saluatoris in ſeptem Cõſiderationes, & varios diſcurſus diuiſum Italicè. Romæ 1607.

De Beatiſsimæ Virg. Deiparæ vita, myſterijs, & laudibus, ſcripſerunt.

CArd. Baronius, de quo ſupra, Annalium tomo primo.

Martinus Delrius Soc. Ieſu, qui obijt de anno 1608. tomum vnum inſcriptũ, *Opus Marianũ*, & in quatuor partes diuiſum, videlicet, in Speculum Marianum, in Speculum patientiæ, & charitatis Ieſu, & Mariæ, in Polemycas

Marianas, & in Florida mariana. Lugduni 1607.

Ioan. Bonifacius, qui adhuc viuit, Soc. Ieſu, hiſtoriam Virginalem, ſeu de Vita, & miraculis Beatiſsimæ Virginis, Pariſiis 1605.

Franciſcus Coſterus Soc. Ieſu, ſupra indicatus, tomum vnum de Laudibus Deiparę, Virginis, per meditationes quinquaginta, Coloniæ 1610.

Abraham Bzouius, de quo ſupra, tomos tres: Primum inſcriptum: Theſaurus laudum ſanctiſsimæ Deiparæ ſuper Canticum. Salue Regina Venetijs 1598.

Secundum inſcriptum, Florida Mariana. Ibidem 1612.

Tertium, Monile Gemmeum. Ibid. 1614.

Ioan. Carthagena tomos duos de ſacris Arcanis Deiparæ Mariæ, & S. Ioſephi Ro. 1611. & 1614. & deinde Venetijs, & alibi. Vltima eorum editio erit commodior, auctiorque.

Laurentius Maſellius Societatis Ieſu, qui adhuc viuit, tomum vnum. Vitæ Beatiſsimæ Virginis, & ipſius fœliciſsimi ſponſi ſancti Ioſephi, Italicè. Neapoli 1606.

Chriſtophorus de Caſtro Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomum vnum inſcriptum, Hiſtoria Deiparę Virginis Mariæ ad veritatem collecta, & teſtimonijs Patrum comprobata. Moguntiæ 1610.

Petrus Antonius Spinellus é Soc. Ieſu, qui adhuc viuit, tomum vnum inſcriptum. Maria Deipara Thronus Dei, ſiue de eius laudibus. Neapoli 1613.

y el Teatino q̃ esto escribió, como se deja en el tintero, S. Bo. S. Anselmo, S. Bernardo ij Ruperto, q̃ son los q̃ mas dudan

De Angelorum cuſtodia, & miniſterio.

ANdręas Victorellus, qui adhuc viuit plures tractatus Latinos, & Italicos, doctos æquè ac pios. Patauij, Venetiis, & alibi impreſſos.

Franciſcus Albertinus Societatis Ieſu, qui adhuc viuit, libellum vnum in Latinum verſum, & impreſſum Coloniæ 1613.

De auxiliis Diuinæ gratiæ.

PRæter eos, qui ſcripſerunt in Summam S. Thomæ, ſupra notatos, ſcripſerunt ex Neotericis ſelectioribus, qui adhuc in humanis degunt.

Franciſcus Suarez Soc. Ieſu, de quo ſupra, tomum vnum inſcriptum: Opuſcula Theologica. Moguntiæ 1600. & 1612.

Didacus Aluarez de quo ſupra, tomum vnum. Romæ 1610. & Lugduni 1612.

Franciſcus Zumel Ordinis B. Mariæ de Mercede, tomos tres variarum diſputationum. Lugduni 1609.

Franciſcus Diotalleuius Epiſcopus S. Angeli, tomum vnum inſcriptum: De Concurſu Dei ad actus liberos voluntatis creatæ, ac de ſcientia &c. Lugduni 1611.

Gaſpar Ram, tomum vnum, inſcriptum: Tractatus de diuinis præmotionibus, ſeu efficacia diuinæ cauſalitatis. Oſcæ 1611.

Plures auctores, qui de ſingularibus his materiis ſcripſerunt, in noſtro Indice Vniuerſali

indicauimus, quem consulere poterit, qui pleniorem de illis notitiam habere desiderat. Sacro enim Concionatori, cui ab hac materia, soli Deo plenè perspecta, quoad fieri potest, vt infra docebimus, in sacris Concionibus abstinendum est, hos sufficere ad satietatem arbitror.

Ex Patribus nonnulli Sacro Concionatori magis congruentes.

Capitis IV. Pars Tertia.

SVnt sanè ex Patribus Sacro Concionatori magis congruentibus sine dubio ex selectioribus præcipui, quos supra numeraui, & mihi selectissimi illi, quos Sixti Senensis versibus ibidem explicui. Vt tamen veterum Patrum lectioni addictus Concionator scire valeat, quibus maximè suis votis satisfaciat, placuit hoc loco alios superaddere, nec non libros recensere, qui illis licet tribuantur, spurij tamen cẽsentur, & suppositicij, nihil dicendo de dubiis, cum valde displiceat, vbi opus non sit, & necessitas cogat, de similibus dubitare. De eorundem tamen libris in sacram Scripturam, infra libro 3. propriis locis dicemus. Itaque preter superius adnotatos, sunt ex selectioribus.

Clemens Romanus, qui floruit circa annum Domini 92. & anno tertio Traiani martyrio est coronatus, inter cuius opera sunt Epistolæ quinque ad Simonem, fortè fratrem Iacobi, non ad ipsum Iacobum, scriptæ, in qua-

rum quinquaginta multa irrepſerunt, quæ in codice Vaticano non habentur: vnde conſtat ab hæretico aliquo corruptas fuiſſe, vt etiam fuerunt libri Recognitionum Conſtitutionum, & Canones Apoſtolorum, præter quinquaginta priores, quos ſolum legitimos eſſe, vt probat Card. Bellarminus, cenſemus. Eiuſdem Operum editio recentior, & auctior eſt Pariſina anni 1587.

S. Dionyſius Areopagita, qui Sanctis Ignatio, & Polycarpo æqualis, ad tempora vſque Adriani peruenit. Probant huius opera S. Gregorius Papa, cuius temporibus reperta fuiſſe creduntur, hom. 34. in Euang. S. Martinus Papa, & Martyr in Concilio Romano, S. Agatho Pontifex in Epiſt. ad Imp. Conſtantinum IV. Nicolaus I. in epiſt. ad Michaelem Imperatorem, Concilium Sextum generale act. 4. & Septimum act. 2. S. Maximus, S. Thomas, & omnes ferè Catholici. Habentur eius operum plures editiones, ſed nouiſſima eſt Pariſienſis anni 1585.

S. Iuſtinus Martyr, qui floruit temporibus Antonini Pij circa annum Domini 150. In cuius operibus liber interrogationum, ſiue quæſtionum gentibus poſitarum, & gentium ad eas reſponſionum earumque refutationum (quod in eo ſæpè fiat mentio Manichæorum) & liber interrogationum, ſiue quæſtionum Chriſtianis poſitarum, & reſpõſionum ad eas (quod in illis citetur Origenes, & Irenæus omnes Iuſtino poſteriores) incertum auctorem habent. Operum autem eius nouiſſima

editio est Francofurtensis, anni 1602.

Tertullianus, qui vixit circa annum Domini 203. Is in Montani hæresim prolapsus, multa contra Ecclesiam scripsit: Idcirco cautè eius libri legendi, non illi tantum, quos scriptos contra Ecclesiam monuit Hieronymus in lib. de script. Ecclesiasticis, librum scilicet de fuga in persecutione, de exhortatione castitatis, de monogamia, de pudicitia, de ieiunio aduersus Psychicos, sed etiam libri aduersus Praxeam, de anima, aduersus Hermogenem, de Carne Christi, de pœnitentia, in quibus propositiones non paucæ, vel erroneæ, vel certè suspectæ reperiuntur. Liber de Trinitate non est Tertulliani, licet de Trinitate illum scripsisse innuat Hieronymus: nam vt obseruat Card. Bellarminus speciatim in eo hæresim Sabellij nominat, quam post Tertulliani tempora cæpisse non est, qui dubitet. Operum eius editio nouissima, cum Pamelij animaduersionibus est Parisiensis, anno 1608.

Origenes, de quo supra lib. 1. par. 1. cap. 16. Eius homiliarum, & tractatuum scripturalium censura, suis locis infra libro 3. habetur.

S. Gregorius Episcopus Neocæsariensis, qui à magnitudine miraculorum dictus est Thaumaturgus, claruit tempore Alexandrini Seueri circa annum Domini 233. Expositionem Fidei, quam inter eiusdem opera retulit Vossius, & duodecim sequentia capitula, cum anathematismis, non improbabiliter Car-

dinalis Bellarminus alium auctorem Gregorio posteriorem habuisse ostendit. Operum editio posterior est, quam Coloniæ edidit indicatus Vosius 1610.

S. Cyprianus, qui eloquentia, & sanctitate insignis, floruit circa annum Domini 250. & martyrio est coronatus sub Valeriano, & Gallieno, multa scripsit, sed multa etiam sub eius nomine circumferuntur, quæ alium habent auctorem, vt sunt, tractatus de monte Sina, & Sion, quem stylo Cypriani carere, non est, qui non videat: Tractatus de reuelatione capitis S. Io. Baptistæ, in quo fit mentio Sanctorum Anastasii, & Cyrilli, qui Cypriano posteriores fuere: Expositio Symboli, quæ à Gennadio de viris illustribus Ruffino tribuitur, & inter opera Hieronymi Ruffino adscribitur: liber de duplici martyrio, in quo auctor de Diocletiano, & Maximiano Imp. meminit, & Belli Cæsarei contra Turcas: libellus de cœnæ dispositione, qui nec sententias, nec verba homine docto dignas habet: liber de duodecim abusibus, qui scripturas citat ex versione Hieronymi: liber de Incredulitate Iudaica, quem, vt ex vltimis libri verbis patet, ex Græco Celsus latinè reddidit, & de quo meminit Origenes lib. 4. contra Celsum: Libri etiam de singularitate Clericorum, de operibus Cardinalibus, de aleatoribus, de Iudæis, qui insecuti sunt Christum, Sancti Cypriani esse minimè censentur ob styli maximam varietatem. Eius operum emendatior editio, & copiosior est Parisiensis, cum notis Pamelij, anni 1607.

Arnobius, qui floruit circa annum Domini 285. Is, vt probaret ſe verè factũ eſſe ex pagano Chriſtianum, ſcripſit libros 7. contra gentes: nam octauus, qui illis eſt adiunctus, auctorem habet Fœlicem Minucium. Qui omnes nouiſſimè Hamburgi ſunt editi cum notis Gebharti Elmenhorſtij anno 1610.

Lactantius Firmianus, qui Arnobij auditor fuit, floruit circa annum Domini 290. Eius operum editio nouiſſima eſt Lugdunenſis Torneſij 1587.

S. Athanaſius, qui floruit circa annum Domini 340. Ambigitur, nec ſine ratione, de expoſitione fidei, quæ tomo primo operum ipſius habetur, & de epiſtola Liberij Papæ ad Athanaſium, & de reſponſione Athanaſij ad Liberium. Vide Card. Bellarminum de ſcript. Eccleſiaſticis. Sermonem de Sanctiſſima Deipara idem Cardinalis, Cardinali Baronio adhærens, non eſſe Athanaſij demonſtrat: ſicut etiam, quæ tomo quarto habentur, quæſtiones ad Antiochum, librum de definitionibus Theologicis, diſputationem cum Ario Laodiceæ habitam, librum de paſſione imaginis Domini, quem alterius Athanaſij eſſe probat: Epiſtolas Athanaſij ad Marcum Papam, & libros 7. de vnica Deitate Trinitatis. Operum eius auctior editio eſt, quam tres in tomos diſtributam cum notis Pamelij cudit Pariſiis Michael Sonniuus ann. 1608.

S. Hilarius Pictauienſis Epiſcopus, qui clauit circa annum Domini 350. de quo ſupra lib. 1. par. 1. cap. 16. Inter eius opera circumferun-

tur epiſtolæ ad Auguſtinum, quæ ſine dubio non ſunt Hilarij, quia in illis de Pelagianis illo multo poſterioribus agitur.

Euſebius Emiſenus, qui vt noſter oſtendit Card. Baronius tomo quinto anno Chriſti 341. Hæreticis Arianis fauit: vnde perperam ab aliquibus Sancti titulo inſignitur, teſte S. Hieronymo de ſcript. Eccleſiaſticis. Vixit tẽpore Conſtantii Imperat. filii Conſtantini Magni. Homiliæ, quæ, ſub eius nomine circumferuntur incertum habent auctorem, vt manifeſtiſſimè oſtendunt indicatus Card. Baronius anno Chriſti 441. & Card. Bellarminus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, licet Eucherium Lugdunenſem Epiſcopum vnus, alter vero Fauſtinum Epiſcopum Regienſem auctorem habuiſſe non improbabile cenſeant.

Baron. to. 5.

S. Hier. de Script. Eccl.

Baronius.

Bellarm.

S. Ephrem Syrus, qui floruit circa annum Domini 365. Eius opera, certè piiſſima, typis prodiere ex verſione Gerardi Voſſii, cum eiuſdem notis Romæ, partim 1589. & partim 1593. & deinde omnia ſimul Coloniæ 1612.

S Baſilius, de quo ſupra lib. 1. par. 1. cap. 16. In eius operum tertio tomo ſunt, ſicut Card. Bellarm. admonet, Queſtiones compendio explicatæ, quas Nicephorus lib. 9. ca. 16. & lib. 13. cap. 29. & Sozomenus lib. 3. cap. 13. dicunt à multis tribui Euſthatio Sebaſteno Aſcetica Baſilii. Sanè in eorum prima, & 95. auctor traditiones damnare videtur, quas Baſilius in lib. de Spiritu Sancto, cap. 27. acriter defendit, & queſt. 4. & 293. videtur tollere de

medio discrimen peccati mortalis, & venialis, quod certè S. Basilio tribui non potest. Operum omnium auctior editio est Parisiensis 1613.

S. Gregorius Sasimorum primum Episcopus, deinde Nazianzenæ Ecclesiæ, (vt noster probat Baronius) non Episcopus, sed administrator. Demum Constantinopolitanæ Ecclesiæ Archiepiscopus, cognomento Theologus, S. Basilij æqualis, & studiorum socius, qui floruit circa annum Domini 370. Eius opera edidit Sonnius Parisiis, cum notis Pamelij, anno 1612. De eo supra.

Baronius in Annalibus. Supra lib. 1. p. 1. c. 16.

S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis, qui floruit circa annum Domini 374. Gratiano, & Theodosio Imp. Is multa eruditione, & sanctitate plena scripsit. Habentur tamen inter eius opera, quæ aucta nouissimè prodierunt Parisiis 1612. libri de Vocatione gentium, qui, vt Carp. Bellarminus docet, manifestè sunt S. Prosperi: certè S. Ambrosij non esse ex eo constat, quod lib. 1. cap. 7. & lib. 2. cap. 8. disputat auctor aduersus Pelagianos, qui post mortem S. Ambrosij exorti sunt, sicuti nec Epistola 84. ad Demetriadem, in qua de ijsdem fit mentio. Sermones 9. 37. & 72. habentur etiam inter sermones S. Augustini, sermones 69. 73. inter sermones S. Maximi, vt etiam sermones 3. 14. 30. 31. 44. 47. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 66. 71. 77. 78. & 80. sermo 90. est dubius, quod dicat eius auctor B. Agneti guttur gladio fuisse perfossum, cum S. Ambrosius lib. 1. de Virg. significet eidē ceruicem gladio

fuisse

fuiſſe amputatam. Reijcit Cardinalis Bellarm. ſermonem etiam 92. vt potè longiſſimè diſtantem à ſtylo Ambroſij, & Apologiam poſteriorem Dauid, & librum poſteriorem de interpellatione Dauid.

S. Gregorius Nyſſenus Baſilij Magni frater, qui floruit circa annum Domini 380. Eius opera prodierunt vltimis curis cum notis Frontonis Ducæi Soc. Ieſu Pariſiis 1605. Libros duodecim eiuſdem contra Eunomium, ex Bauarica Bibliotheca deprompſit Iacobus Gretſerus, eoſque latinitate donauit. Lib. 8. de Philoſophia Chriſtiana Gregorij non eſſe cenſet Card. Bellarminus, cum aliquos contineat errores, qui ſapiunt Pelagianiſmum.

S. Hieronymus de quo ſupra. Habentur in eius operum tomo 9. multa Euſebij Cęſarienſis, Ruffini, Auguſtini, Gennadij, & aliorum, de quibus nulla eſt dubitatio. Plurimi etiam libri, vel epiſtolæ, quas, vt notat Card. Bellarm. manifeſtè compertum eſt ad Hieronymum non pertinere, vt ſunt Epiſtola ad Demetriadem Virginem, quæ incipit Summo ingenio: nam Pelagiana eſt, & ab Auguſtino ipſi Pelagio tributa, & confutata lib. de gratia Chriſti cap. 21. 27. 37. 38. & 40. Epiſtola ad Gerantii filios, ad amicum de cognitione diuinæ legis: de filio Luxurioſo, & frugi, & ipſæ Pelagianæ. Epiſtola de ſcriptoribus Eccleſiaſticis ad Deſiderium, quod inter lumina Eccleſiæ Origenem, Iouinianum, & Pelagium hæreticos ponat, & Hilarium Pontificem nu-

Sup. lib. 1. p. 1. c. 16.

meret qui S. Leoni ſucceſſit, & diu poſt mortem Hieronymi claruit. Symbolum ad Damaſum, cuius eſt initium *credimus in Deum patrem*, quod Pelagij eſſe oſtendit S. Auguſtinus in lib. de gratia Chriſti cap. 30. 31. 32. & 33. in quibus verbâ eadem, quæ in eo habentur refert. Epiſtola S. Auguſtini ad Cyrillum, de qua infra, vbi de operibus Auguſtini, & alia, quæ in eodem tomo habentur, auctorem incertum habent, nec omnino à Hieronymi ſtylo abhorrere videntur.

De eo ſupra loco indicato

S. Io. Chryſoſtomus, de quo ſupra lib. 1. par. 1. cap. 16. Habentur in eius operum tomo 1. ex homiliis in diuerſa loca veteris teſtamenti, homilia in cap. 2. Geneſ. quæ incipit *Deus inſtitutor mundi*, quę non videtur eſſe poſſe Chryſoſtomi, cum inſertum habeat 31. & 32. caput ex libro latino de Eccleſiaſticis dogmatibus, & tomo 5 habentur homiliæ ad Populum Antiochenum, quarum, præter 21. priorum; reliquarum dubius eſt auctor, & certè ex ipſarum contextu aperté colligitur, per multas earum, eſſe fragmenta homiliarum eiuſdem Chryſoſtomi in Matthæum, vel in Io. vel in acta Apoſtolorum, vel in epiſtolas Pauli, ab incerto aliquo auctore in vnum confarcinata.

Sup. lib. 1. p. 1. c. 16.

S. Auguſtinus, de quo etiam ſupra lib. 1. par. 1. cap. 16. Habentur, vt docet Card. Bellarm. in eius operum tomo 1. Regulæ Monaſticæ tres, quarum tertia ſola eſt Auguſtini, ſed fœminis data, & liber vnus de Vita Eremitica ad ſororem, qui nec Auguſtini eſſe poteſt, cum in eo nominentur SS. Patres Benedictus, & Gre-

gor. illo longè posteriores.

Tomo Secundo habentur epistolæ sexdecim Augustini ad Bonifacium, & Bonifacij ad Augustinum, quæ interseruntur inter epistolam ad Honoratum, de fuga in persecutione, & epistolam ad Ediciam de voto continentiæ, de quarum auctore dubitatur: Epistolę. Item Augustini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Augustinum, de obitu, & miraculis S. Hieronymi, quæ nullo modo Augustini esse possunt: cum Cyrillus Augustino fuerit etiã posterior, & multa retineant, quę manifestissimè doctrinæ Catholicæ, & Hieronymi repugnent.

Tertio tomo habentur, liber de mirabilib. sacrę Scripturæ, quem indignum ingenio, & grauitate Augustini censuit ipse S. Thomas 3. p. q. 45. art. 3. ad secundum. *S. Thom.* Liber de Ecclesiasticis dogmatibus: Liber de spiritu, & anima, qui nec Augustini esse potest, cum Boetium, Augustino posteriorem citet. Lib. de fide ad Petrum, quem multi S. Fulgentio tribuunt. Quæstiunculæ de Trinitate, & Lib. de benedictionibus Patriarcharum, & sententiæ. quæ ex libris S. Augustini collectæ quidem sunt, sed incertum auctorem habent.

Quarto tomo habentur Lib. sententiarum 21. & Lib. quæstionum 65. qui cum nihil graue, & Augustino dignum contineant, Augustini haud esse creduntur: Lib. sententiarum Vet. & noui Testamenti, quem Card. Bellarminus, non Augustini, sed alicuius esse Hæretici ostẽdit: Lib. de vera, & falsa pœnitẽtia, qui sententiã quandã S. Aug. affert. & impugnat.

Sexto tomo habetur Liber de hęresibus, Auguſtini quidem, ſed cui poſt eiuſdem Auguſt. obitum additæ ſunt duæ poſtremæ hæreſes Neſtorij & Eutichetis, incertum à quo.

Septimo tomo habentur liber de prædeſtinatione, & gratia, & liber de prædeſtinatione Dei, qui cum diſcrepent à doctrina, & phraſi Auguſtini, alterius eſſe cenſentur. Reſponſio ad articulos ſibi falſo impoſitos, habetur in oper. S. Proſperi, eiuſque opus cenſetur.

Nono tomo habentur liber de Speculo, qui manifeſtè eſt ſuppoſititius, nam cap. 3. citat verſus Boëtij: Liber de conflictu virtutum, & vitiorum qui non cenſetur Auguſtini, cum Benedicti Regulam in extremo libro citet, ſed nec S. Leonis ſtylum habet cui aliqui illum tribuunt: Liber explicationis Apocalypſis, in quo caput 21. exponitur de ſtatu præſentis Eccleſiæ, quod impudentiæ nimiæ eſſe dicit S. Auguſtinus lib. 20. de Ciuit. Dei cap. 17. Liber de Antichriſto, non eſt Auguſtini, cum in eo fiat mentio de Imperio tranſlato à Græcis ad Francos, quod 400. annis poſt Auguſtini tempora contigiſſe indicatus Cardin. Bellarminus docet.

Decimo tomo habentur ſermones multi, quorum maximam partem credibile eſt eſſe Auguſtini, ſicuti etiam omnes à Louanienſibus additos, de ſermonibus tamen ad fratres in Eremo multi non ſine ratione dubitant, & alterius eſſe auctoris cenſent, cum multa fabuloſa contineant, & ea de Auguſtino recen-

ſeant, quę falſa eſſe omnino idem Bellarminus demonſtrat. De multis alij S Auguſtini libris dubitauit Eraſmus, verum quia ſine fundamento, & ratione, nihil de ipſius cenſura curandum.

S. Petrus Chryſologus, qui floruit circa annum Domini 440. Eius homiliæ prodierunt hoc anno Pariſiis, cum operibus.

S. Leonis Papæ, qui floruit circa annum Domini 440. & homiliis.

S. Maximi Epiſcopi Taurinenſis, qui floruit circa annum Domini 420. ſanè dignis, vt à quocunque ſacro Concionatore diligentiſſimè peruoluantur.

S. Beda Venerabilis, de quo ſupra lib. 1. par. 1. cap. 16. Habentur in eius operum tomo tertio vita S. Patricij, quam à Probo fuiſſe ſcriptam in extremo libro legitur. Vitam S. Columbani, vt ait Card. Bellarminus, ſcripſit Ionas: Vitam S. Arnulphi Paulus Diaconus: Collectanea, & flores nihil Bedæ ingenio dignum continent, ſicut nec Collectanea de luminaribus Eccleſię, de quatuor generibus ligni in Cruce Domini, vel oratiuncula, in qua inuocantur tres Iacobi, & altera in qua inuocatur Angelus Vriel, & Rumiel. *Supra.*

S. Ioan. Damaſcenus eodem tempore in Oriente floruit circa annum Domini 471. quo Beda, ſtrenuus fuit ſacrarum Imaginum contra Leonem Iſauricum Imp. hęreticum defenſor, & orthodoxæ fidei propugnator. Multa præclarè ſcripſit, inter quæ in primis celebrantur quatuor de fide orthodoxa libri, in

quibus ipſe primus vniuerſam Theologiam tam recto ordine comprehendit, vt eum deinde Magiſter ſententiarum, & doctores, qui ſcholaſtici dicuntur in ſuis ſcriptis ſint imitati. Inter eius opera, quæ vltimis curis recognita Pariſiis prodierunt, habetur Hiſtoria Barlaam, & Ioſaphat, quos verè Sanctos fuiſſe docet Martyrolog. Romanum.

Margarinus de la Bigne edidit Pariſiis apud Michaelem Sonnium 1575. varia veterum Patrum monumenta, quæ in vnum corpus collecta Bibliotheca Sanctorum Patrum inſcripſit. Verum quia in illa multa habebantur minimè probata, aut probabilia Eccleſiæ iudicio: iuxta cenſuram ſacræ Inquiſitionis, mutato nomine expurgata, variiſque aucta cenſuris, & obſeruationibus: quin etiam duobus integris voluminibus, iterum, ſub nomine Bibliothecæ Veterum Patrum, & auctorum Eccleſiaſticorum &c. recuſa prodierunt. Ibidem 1610.

Hos itaque habui Patres, quos ex ſelectioribus peruoluendos ad ſacras Conciones, & fidei Chriſtianæ rudimenta aptiſſimos exiſtimaui, quod ſi etiam plures habere ſacer Concionator voluerit, conſulat Illuſtriſſimi Cardinalis Bellarmini librum de ſcriptoribus Eccleſiaſticis ſanè eruditiſſimum, cuius & nos annorum ſupputationes, & cenſuras plerumque ſecuti ſumus.

De Bibliorum Concordantiis, Lexicis Dictionariis, & emendorum librorum perpetuis regulis,

Capitis IV. Pars Quarta.

IN libro primo ſupra, ſatis ſuperque monuimus, non modo Patres, ſed etiam ſelectiores ex Neotericis, qui in ſacra Biblia vniuerſim, & ſingillatim ſcripſerunt. Et c.14.par. 1.eos indicauimus, qui eius phraſes, & locutiones figuratas explicarunt. Quare de Concordantiis Bibliorum ſupereſt admonendum, illas editas primum fuiſſe ab Hugone de S. Theodorico Burgundio ex Ord. Præd. S.R.E. Cardinali, ſucceſſu deinde temporis à multis auctas, & locupletatas, & præcipuè ab Hẽrico Stephano damnatæ memoriæ typographo, qui eas in eum ordinem redegit, quem modo habere conſpiciuntur, earumque Pariſinam editionem anni 1555. in correctione omnibus eſſe præferendam: quia licet auctæ vocibus poſtea, minus tamen ſemper correctæ prodierunt. Huius libri vſum ſi prudens ſit, maximo labore concionatorem leuare, non eſt, qui dubitet: ſi prudens, inquam, ſit, nam, quod non pauci faciunt, ſi ex illo velit concionator, non tantũ paucitatem locorum, quib. proprijſſimè intẽtum probet, quantum multitudinem in quib. memoriã oſtentet elicere. Sanè illi, & auditoribus pernicioſiſſimus erit. Fructuoſius autem fuerit, ſi verbi gratia, cum loquendum ſit de patientia non modo

Sup. lib. 1. p. 1. c. vltimo, & tota ſecunda parte.

ſub vocibus Patientia Patiens, & Pati illum euoluet, ſed etiam in vocibus his affinibus, & ad eandem materiam pertinentibus, vt Tolerantia, Tolerare, Supportare, Impatientia, Tribulatio, Fortitudo (quo etiam pacto indicibus omnibus, præſertim noſtro Vniuerſali vtendum) & ex illis ſententias pauciſſimas, quæ magis ad rem ſuam facere cognouerit, magis cõmunes, & approbatas deliget, quippe quæ vim maiorem ad probandos, & excitandos affectus habeant, quas etiam aſſidua mente peruoluet, & ſuas efficiet.

Ad linguæ vero Hebraicæ aliqualem aſſequendam peritiam, & ſacrorum Bibliorum Hebraicorum intelligentiam, proderunt Sanctis Pagnini Theſaurus linguæ ſanctæ, & eiuſdem Theſauri epitome, & Latina verſio Bibliorum Hebraicorum, & Græcorum interlinearis, de qua ſupra lib. 1. part. 1. cap. 7.

Lexicon Pentaglottõ Valentini Schindleri, in quo omnes voces Hebrææ, Chaldææ, Syræ, Rabbinicæ, & Arabicæ, adiectis hinc inde Perſicis, Æthiopicis, & Turcicis, ordine Alphabetico, ſub ſuis ſingulę radicib digeſtæ cõtinentur, earumque ſignificationes, vſus, &c. Hannouiæ 1612.

Proderunt etiam Biblia Hebræa nuper edita maiuſcula characterum forma, quibus ad facilem ſanctæ linguę intelligentiam primo ſtatim intuitu literæ radicales, & ſeruiles, deficientes, & quieſcentes, ſitu, & colore diſcernuntur. Quæ tamen deſiderantur emendatiora, cum Latina interpretatione interlineari, &

numerorum diſtinctionibus.

Inemptione vero librorum, illud in primis ex Indice librorum prohibitorum, eiuſque regulis valde curandum eſt, ne impreſſionis vitio, vel peruerſitate interpretis, libri emendi ſint prohibiti: deinde ſi veterem aliquem habeant auctorem, & inſignem. Patrem vel alium adhuc viuentem, vt omnium recentiſſimè excuſi accipiantur. Cum enim raro, vel numquam ſiue nouis indicibus, notationibus, vel additionibus recudantur, licet aliquando typographicis erratis magis, abundare poſſint, additionibus tamen ſuis maius ſemper afferent emolumentum, quam erratis damnum.

DE SACRA SCRIPTVRA.

LIBRI SECVNDI, qui eſt DE VSV SACRÆ SCRIPTVRÆ PARS SECVNDA.

De Sacra Concione.

De Inuentione. Cap. I.

IN anteriori huius libri parte de his, quæ ad ſacri Concionatoris perſonam pertinere videbantur, diximus: de his modo dicendũ, quæ ad ipſam ſpectare Concionem cognouimus, Inuentione, Diſpoſitione, Elocutione, Amplificatione, Memoria, Pronuntiatione, & Prudentia. Et quoniam, Auguſtino teſte, *Duæ ſunt res quibus nititur omnis tractatio Scripturarum, modus inueniendi, quæ intelligenda ſunt: & modus præferendi, quæ ſunt intellecta: de inueniendo primum, de proferendo poſtea dicendum.*

Aug. lib. 1. de doctrina Chriſt. c. 1.

Sacram itaque Concionem conſtruere in-

tendens Concionator. Positionem, quam Græci θέμα vocant: seu Quæstionem primum ex Epistola, vel ex Euangelio, vel ex festiuitate currentis temporis, siue etiam sancti historia, pensitatius, visis expositoribus, & grauioribus de ea re Scriptoribus adinuenire debet: & quidem, vel Infinitam, vel Finitam, prout sibi magis visum fuerit conuenire tempori, festiuitati, & audientium personis infinita quæstio Græcè θέσις, Thesis, est indefinita, & generalis, nullis personæ, loci, aut temporis circumstantijs limitata, vt ista An liceat ludere. Finita vero, Græcè ὑπόθεσις, Hypothesis, est definita, & particularis, certis personis, temporibus, & locis propria, vt ista, An liceat Christiano homini tempore festiuo, publicè, vel in foro ludere, &c. Ex his, ad morum, & vitę Christianæ institutionem quoad poterit, vtilissimam seliget, & ad fructum animarum ferendum maximé idoneam: nam *posui vos* (ait Christus suis prædicatoribus) *vt eatis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat*, eã videlicet, quæ ad diuinorum mandatorum obseruãtiam inducat, vt idem Christus præcipit, *Docete*, inquiens, *omnes gentes, seruare omnia quæcumque mandaui vobis*: & ad pœnitentiam, sicut apud Lucam Apostolos idem Christus docuit, *quia oportebat prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum*, nam Gregorio, Nazianzeno teste, *de his argumentis Theologicis disputatio salubriter mouetur, in quibus scopum ferire est vtile, aber-*

Ioan. 15. 16.

Luc. 24. 46

Greg. Naz. orat. 1. de theolog. ad fin.

rare vero non adeo periculosum : ne vt intensior vox in auribus, &c. ita & auditores quæstionibus altioribus, & quasi solidioribus degranati, præsique damni aliquid accipiant, quod non raro cõtingit, dum de prædestinatione, reprobatione, libero arbitrio, præscientia Dei, vel de dubijs apud Theologos, & controuersiis, de opinionum citra rem aliquam varietate pro suggestu disputatur *quæ* (vt Augustinus ait] *cum sua vi non intelligantur, quamuis pleniſſimè dicentis versentur eloquio, in populi audientiam, vel raro, si aliquid vrget, vel numquam omino committenda sunt* Vtilissima itaque à sacro Concionatore inueniri debet Positio, seu Quæstio; nec multum curare debet (dum loco, tempori, festiuitati, & personis audientium congruat, nam sermo opportunus optimus) in quo illa sit genere causarum dummodo in vno illorũ sit, ad quod omnium Rhetorum genera, sacro concionatori congruentia reducuntur, à Paulo enumerata, vbi ait, *Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum ad corripiendum ad, erudiendum :* & alibi, *ad consolationem.* Vbi quinque causarum genera esse docet : ipse διδασκαλικὸν, seu Doctrinale : ελεγκτικον, siue Redarguitiuum παιδευτικον, siue Iustitutiuum : ἐπανωρθωτικὸν, siue Correctoriũ παρακλιτικὸν, siue Consolatorium, neque enim, vt docet Villauincentius congruit antiquorũ Rhetorum tria illa causarum genera, Demõstratiuũ, Deliberatiuũ, & Iudiciale é prophano foro, in sacrã, & religiosam Ecclesiã, inducere, cum sine inuolucris, his verbis ostendat Apostolus, om-

Aug. lib. 4. de doctrina Christ. c. 9.

2. Tim. 3. 16

Rom. 15.

Villauinc. lib. 2. cap. 1. de form. sacr. concion.

nem ſacram cõcionem, quia ex Scripturis ad inſtituendos homines ad pietatem paratur, ad hæc quinque dirigi debere capita.

Adinuenta itaque à ſacro Concionatore vtili Poſitione, argumenta adinuenire debet quæ maximè illam comprobent, & ſcopum attingant. Etenim cum finis ſacri Concionatoris ſit, non temere, ac nullo propoſito perſuaſionis fine, varias doctrinas pulcherrimas afferre, etiam morales, vel varias Scripturarũ expoſitiones proponere, voces expẽdere: Patrum ſententias coaceruare: ſed ſicut diximus, mores, & vitam Chriſtianam inſtruere, & mandatorum Dei obſeruantiam, & pœnitentiam perſuadere, curare debet, ne concio ſine fructu animorum in plauſus euaneſcat, & cum verborum ſonitu præterfluat, ſed illas afferre debet doctrinas, & rationes, quæ ſcopum attingant, & feriant. Huiuſmodi autem adinueniet argumenta ex locis cõmunibus, quæ Græcè Topica dicuntur, ſiue illa ſint artificioſa, ſiue inartificioſa. Artificioſa ſunt illa, quæ arte, & ingenio dicentis, ab ipſa rei natura eruuntur, vnde etiã intrinſeca rei, & excogitata dicuntur: quorum præcipua enumerantur: Genus, quod de pluribus differentibus ſpecie dicitur: vt ſi, exempli gratia, de abſtinentia dicendum ſit, à genere illius, Temper. ſic argumentari licet Temperantia eſt laudanda, ergo & abſtinentia. Huc pertinet locus ille Ioannis, *Qui facit peccatum, & iniquitatem facit.*

Species, quæ dicitur de pluribus differenti- *Ioan. 21. 34.*

Species, quæ dicitur de pluribus differentibus numero. Sic à ſpecie oſtendi poteſt peccata homines miſeros efficere, quia adulterium, & fornicatio hominem à Deo ſeparat, quod eſt maxima miſeria.

Definitio, ſeu deſcriptio, quæ eſt oratio naturam rei explicans. Sic ab illa argumentatur Iacobus vitę humanæ vanitatem. *Quæ eſt,* dicens, *vita noſtra, vapor ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.*

Iacob. 4 14.

Cauſa, quæ eſt illa ex qua ſequitur effectus & eſt quatruplex, materialis, formalis, efficiens, & finalis, Materialis eſt, qua res eſt, formalis per quam eſt, efficiens à qua eſt, finalis cuius gratia eſt, à materiali ſic argumentatur Baſilius non eſſe ſuperbiendum: *Exultas*, inquiens, *ob diuitias, &c. attende tibi, quod terra es, & in terram reuerteris.* A formali oſtendit Bernardus cæleſtia contemplanda, & appetenda. *Anima*, inquiens, *inſignita Dei imagine, decorata ſimilitudine, redempta Chriſti, ſanguine, &c. quid tibi cum carne?* Ab efficiente argumentatur Deus æternam ſuam fœcunditatem dicens, *Nunquid ego, qui alios parere facio, ipſe non pariam? & ego, qui generationem cæteris tribuo, ſterilis ero?* A finali, oſtendit Auguſtinus non eſſe quærendam in terris requiē dicens: *Feciſti nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te.*

Baſil. in opuſc. attende tibi. Bern. med. cap. 3.

Pſal. 49. 21.

Aug. lib. 1. Confeſſ. c. 1.

Effecta quæ ex cauſis oriuntur, ex illis oſtēdit Chriſtus ſe eſſe bonum paſtorem, dū ait, *Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis*, ergo, *ego ſum paſtor bonus.*

Ioan. 11. 14.

Diſtributio partium, quæ eſt rei per partes explicatio. Ex illa probat Ieremias in ſolo Deo eſſe gloriandum, dum ait: *Non glorietur ſapiens in ſapientia ſua, & non glorietur fortis in fortitudine ſua, & non glorietur diues in diuitijs ſuis, ſed in hoc glorietur, qui gloriatur, ſcire, & noſſe me, quia ego ſum Dominus.* Ierem. 9. 23.

Ethymologia, quæ verborum inquirit originem, Ab illa ſic Hieronymus, *Interpretare*, inquit, *nomen Monachi, hoc eſt nomen tuum, quid facis in turba qui ſolus es?* Hier. ad Heliodorum.

Coniugata, quæ ſunt ex verbis eiuſdem generis, id eſt, quæ ab vno orta variè commutantur. Ab illis Paulus ſic argumentatus eſt. *Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cælo cæleſtis.* Quo pacto & nos argumentari poſſumus, ſi Chriſtiani ſumus, Chriſtianè viuamus. 1. Cor. 15. 47

Comparatio, quæ eſt quando argumenta ducuntur à minori ad maius, à maiori ad minus, vel à paribus, A minori ad maius Chriſtus ſic eſt argumentatus, *Si fœnum agri, quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur Deus ſic veſtit, quanto magis vos, &c.* A maiori ad minus idem Chriſtus. *Si ego Dominus, & magiſter veſter laui pedes veſtros, & vos debetis alter alterius lauare pedes.* A paribus argumentatur Dominus dicens, *Vocaui & renniſtis, extendi manum meam, & non fuit, qui aſpiceret: ego quoque in interitu veſtro ridebo, &c.* Matt. 6. 30. Ioan. 13. 14. Prou. 1. 24

Similitudo, quæ eſt diuerſarum rerũ inter ſe collatarũ ſimilis quędã affectio. Ab illa Chry-

Chryſoſt. de oran. Deo. ſoſt. *Quemadmodum* inquit *Vrbs que mœnibus & propugnaculis caret, facile In hoſtium poteſtatem venit, ita animas, quæ precibus munitæ non ſunt nullo negotio redigit diabolus in ditionem ſuam.*

Tob. 8. 5. Diſſimilitudo quæ eſt diuerſarum rerum inter ſe collatarum diſſimilis affectio. Ab illa Tobias ſic eſt argumentatus: *Filii ſanctorum ſumus* inquiens, *& non poſumus ita coniungi ſicut gentes quæ ignorant Deum.*

Contrariorũ quatuor ſpecies. videlices Aduerſa, priuantia, Relatiua, & Contradicentia, Mat. 12. 28. Chryſoſt. in quod ſerm. Malac. 1 6. Contraria quę ſimul in eodem ſubiecto eſſe non poſunt, & quatuor habent ſpecies. Aduerſa, Priuãtia, Relatiua, & Contradicentia: ſic à contrariis ſibi aduerſantibus probat Chriſtus ſe in digito Dei eijcere Dæmonium. ergo nõ In Beelzebuth: à contrariis priuantibus probat S. Ioannes Chriſoſtomus neminẽ poſſe dici miſerum. niſi qui miſericordiẽ caret: à contrariis relatis argumentatur Malachias, dicens: *Filius honorat Patrem. & ſeruus dominum ſuum: ſi ergo pater ego ſum, vbi eſt honor meus, & ſi Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus*, à contrariis contradicentibus argumẽtatus eſt Chriſtus, dum ait: *Qui ex deo eſt, verba Dei audit, ſed vos autem nõ auditis, ergo ex Deo non eſtis.*

Ioan. 8. 47.

Ambr. ſer. de Decol. S. Io. Bapt. Luca 16. 13. Galat 1. 10. Repugnantia, quæ nulla certa lege, vel ordine inter ſe differunt. Ex illis crudelitatem Herodis Ambroſius eſt deteſtatus. Ex illis Chriſtus docuit Deo ſeruiendum eſſe, *Nemo*, inquiens, *poteſt duobus Dominis ſeruire.* Et Paulus: *Si hominibus placerem, Dei ſeruus non eſſem.*

Adiuncta, ſeu circumſtantiæ, quæ ſcilicet

rei

rei cohærent, non tamen neceſſario, vt locus, tempus, veſtitus, &c. In inceſſu, velocitas, rubor, pallor, &c. Siue in colore ieiunantis, grauitas, placiditas: ſic ab illis argumentatus eſt S. Baſilius, *Ieiunantis color grauitatis plenus eſt, non in impudentem ruborem efloreſcens: ſed pallore modeſto ornatus, placidus, & lenis oculus, ſedatus inceſſus, &c.* S. *Baſil ſer. de ieiunio*

Antecedentia, quæ cõſequentibus neceſſario cohærent: ex illis eſt argumentatus Paulus noſtram reſurrectionem, dicens: *Chriſtus* (qui ſcilicet eſt reſurrectio noſtra) *reſurrexit, & nos reſurgemus.* 1. Cor. 15. 20

Conſequentia, quę rem neceſſario conſequuntur, ex eo loco Chriſtus probat humiles eſſe beatos, dum ait: *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Matth. 5. 3.

In artificioſa vero loca ſunt illa, quæ non arte, vel ingenio dicentis a natura rei eruuntur, ſed aliunde ex varia, & multa omnis generis auctorum lectione ſunt adinuẽta. Vnde etiam Extrinſeca, & Inexcogitata dicuntur, quorum præcipua ſunt.

Sacra Scriptura, cuius magnam eſſe auctoritatem, & veritatem ea his ſatis liquet, quæ nos ſupra docuimus. Locus ſanè fœcundiſſimus, & ex quo pulchra quæcunque ſunt cognitu, ac vitæ hominum vtilia probari poſſunt. *Sup. lib. 1. parte 1.*

Traditiones Chriſti, & Apoſtolorum, quæ pari pietatis affectu, ac reuerentia, cum libris ſacris ſuſcipi debere, ac venerari, docet Tridentina Synodus.

Auctoritas Eccleſiæ Catholicæ, ſeu vni-
Conc. Tria ſſ. 4. uerſorum fidelium cœtus, quæ ſicut Paulus aſſerit, *Columna eſt veritatis.*

Auctoritas Sedis Apoſtolicæ, & Rom. Pon-
1. Tim. 3. 15. tificis, cui in perſona Petri dictum eſt, *Ego pro*
Luc. 22. 32. *te rogaui Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos.*

Auctoritas Conciliorum, ab eodem Romano Pontifice approbatorum, Eccleſiam repræſentantium.

Auctoritas Sanctorum Patrum, quæ tanta eſt in rebus ſacris, vt ab vnanimi eorum cõſenſu nulli diſſentire liceat.

Auctoritas Hiſtoriæ, quæ, ſi ab auctore graui deſumatur, fidem facit rebus probabilẽ & maiorem, ſia pluribus probatis ſumatur.

Auctoritas ſententiarum Philoſophorum, quæ haud eſt contemnenda, cum præſertim de remittendis iniurijs, de contemptu Mundi, de minimè formidanda morte, &c. agitur. In afferendis tamen ſententijs, quorumcumque illæ ſint, etiam Sanctorum Patrum, prudẽs mihi videtur illa virorum grauiſſimorum cautio adhibenda, ne ipſa, ſcilicet auctorum verba, & auctoritates referantur, niſi pauciſſimæ, & quæ aliquid ſingulare contineant, nam, qui in eo laborant, vt ex eis multas, nihil niſi communia quædam retinentes, Latine pronuntient, ineruditæ plebis magis auram captare velle videntur, & ſuæ ipſorum memoriæ oſtentationem facere, quam ad cor loqui, vel fructum afferre, nec valde ſcrupuloſus, quis eſſe debet, in citã-

dis minutis numeris, cum ſatis eſſe ad dicti corroborationem auctorem indicare, qui benè ſapiunt, iudicent. Iam vero vt hęc loca, Chriſtianus Concionator in promptu habere poſsit, ordine alphabetico per locos communes, in aliquo codice referre curabit, quicquid ſelectũ legẽdo, audiendove reperierit. E ſyluis etiam, ſeu locis communibus auctorum, & librorum Indicibus ea ſeliget, quæ ſuo inſtituto magis congruere cognoſcet. Cũ tamen, vt Ioan. à Ieſu Maria obſeruat, è communibus locis materia multiplex promi valeat, diſpicere debet ſacer Concionator, quænam ex illis ſuo ingenio magis congruãt vt ijs familiarius vtatur, neque enim omnia omnibus conſentiunt, ſed alios alia afficiũt, & amplam dicendi materiam ſuggerunt, qui ſi velint ingenium ad loca ſibi diſſentanea, compellere, incredibili ſterilitate torquentur. Sic exẽpli gratia, rẽ à ſuis princ. vel cauſis melius, & facilius alij, alij verò melius ab effectis cõprobabũt, & ſanè, quãuis melius ſit rẽ ex cauſis, & principijs dignoſcere, quia tamen effectus magis nobis patent, quã cauſæ, frequentius, & facilius, ex effectibus ad cauſas philoſophamur. Verum quia rationes benè connexæ, & in ſcopum perſuadendæ veritatis directæ pondus maximum habent, & proprijſſimam cum hominis ingenio, quod ratione ducitur, congruentiam, ideo ex triplicis boni, quod in vna quaque re conſiderari poteſt, honeſti, vtilis, & delectabilis, ſeu mali inhoneſti, damnoſi, & mo-

Reg lib. 5. cap. 7.

Ioa. à Ieſu Maria lib. de art. conc. p. 2. cap. 4.

leſti conſideratione, quam poterit maximam rationum copiam ſacer Concionator curabit elicere. Sanè experientia compertum eſt eas conciones aptiores cenſeri, & eſſe vtiliores, quæ firmioribus armantur rationibus.

De Inuentione in ſingulis dicendi generibus.

Capitis I. Pars Altera.

SEd vt aliqua de quinque cauſarum generibus, quæ ſupra ex B. Paulo enumeraſtio, vt de Prouidentia, de Fide, Spe, Charitate. Lege, Morte, Purgatorio, & ſimilibus, ſiue compoſita, vt: An prouidentia Dei ſit rerum particularium, An Fides prę ferenda ſit Charitati. &c. poterit ſacer Concionator hæc, & ſimilia Dialectico ordine explicare, de re quærendo, an ſit, quid ſit, quæ partes eius, vel ſpecies, quæ cauſæ, quæ officia, ſeu effectus, quæ affinia, aut contraria, prout intelligentiæ auditorum, locoque, ac tempori magis congruere iudicabit. Sic, exempli gratia, ſi de diuina prouidentia ei ſit differendum, primo loco oſtendet re vera illam dari, non ſolum generalem omnium rerum, ſed etiam peculiarem hominum, nihilque caſu, quantum ad Deum ſpectat, fieri, & in hac quæſtione explicanda, ſi placet totam concionem

Genus Doctrinale uimus, diſſeramus, in genere Doctrinali, ſeu Didaſcalio, ſiue dicenda ſit ſimplex quæ-

poterit explere, ſin minus poterit eius definitionem afferre, & non ſolum quid ea ſit: ſed propter quid ſit oſtendere, Sanè in vna cõcione non plures, quam duas, vel tres quęſtiones agitandas eſſe omnes docent Rhetores. Si vero de diuinis, verbi gratia traditionibus ei ſit dicendum, quid nomine traditionum intelligatur, explicare poterit, deinde habita ratione præſentis temporis, vires illarum dicere, & effectus, alias omittendo quæſtiones nam illas tantummodo agitare debet, quas cum fructu tractari poſſe cognoſcit. illa enim regula in hoc concionum genere, & prudentia ſemper tenenda eſt quã Sancti Patres tenuiſſe conſpiciuntur: qui de rebus dogmaticis diſputantes, & ad doctos concionem habentes, ad normam Dialecticam rem premere conſpiciuntur, quod non faciunt quando populum inſtruunt.

Villauinc. lib. 2. cap. 2. de form. ſacr. concion.

In Themate tamen compoſito, vt indicatus Villauinc. obſeruat, ſatis fuerit ſtatim in confirmatione probationes omnes ex ordine digerere, nulla prorſus partitione in quæſtiones facta, niſi fortaſſis quæſtio aliqua peculiaris ex circumſtantijs, vel cauſis vllis enata incideret, quam pro ratione loci, & temporis expediret populo plenius cognoſcendam proponere.

Villauinci vbi ſupra.

In genere Redargutiuo, quod ad falſa dogmata redarguenda eſt inſtitutum, & generi illi Iudiciali antiquorum reſpondet, quod accuſatione, & de defenſione conſtabat. Falſa quidem dogmata ſacer Concionator redar-

Genus Redargutiuũ.

guet, ſi diligenter primum inueſtigabit, quid veri, falſique habeant corruptæ aduerſariorum probationes, quas ſyllogiſmis dialecticis illigabit, argumenta à vera, & germana interpretatione Scripturæ, & conciliatione locorum in ſpeciem pugnantium ſumendo, necnon ab aſſidua eorum lectione, qui de Theologicis controuerſijs ſcripſerunt, & maximè paucorum illorum ex ſelectioribus, quos ſupra retulimus, & eorum qui de vero, & germano ſacro Scripturę ſenſu, maximè literali diſputant. Poterunt etiam in hoc genere ij loci vſui eſſe, quos ad aſſertionem veri dogmatis idoneos in genere Didaſcalio diximus, quod crebro ad redargutionẽ accommodentur.

Genus inſtitutionum.

In genere Inſtitutio, ad quod ſpectant omnia, quę in genere Deliberatiuo tractantur, nempe agenda, & vitanda, & quę tractantur in genere Demonſtratiuo laudanda, & vituperanda, nam ſuaſiones, exhortationes, & admonitiones, ſicut etiam proborum virorum, factorum, & rerum laudationes: & & malorum vituperationes, ad vitam hominum rectè inſtituendam, à ſacro Concionatore tantummodo diriguntur: dum rem aliquam perſuadere ſacer voluerit Concionator, argumenta ſumet ab ipſius rei iuſtitia, honeſtate, æquitate, pietate, vtilitate, laudabilitate, neceſsitate, facilitate, ſeu poſsibilitate: a præcepto, promiſsionibus, & cõminationibus Dei, à conſilio Sanctorum, illuſtratione amplitudinis gloriæ Dei, ab e-

xemplis, & ſimilitudinibus: denique etiam à ſpe ſucceſſus, ab expectatione gloriæ, à metu ignominiæ, à certitudine, & magnitudine præmiorum, & à locis ſupra enumeratis quos argumenta ad perſuadendum præbere diximus. Cum vero laudare perſonam voluerit præceptiones, quas in hac re tradunt Rhetores, ita ſeruabit, vt non exiſtimet, primũ de bonis corporis, deinde de bonis fortunæ, poſtremo de bonis animi omnino ſibi eſſe dicendum, ſed, cum de ſuperſtite parcè admodum loqui debeat, ne adulari cuiquam velle videatur, de Sancti viri laudibus acturus: à bonis corporis & fortunę vix argumenta ſumet, vel non niſi leuiter attinget, & obiter, docendo Beatum illum bonis eiuſmodi confiſum, aut abuſum haud vnquam fuiſſe, aliquod de ſacris Scripturis, vt docet Villauincentius, caput accipiens, in quo vbi aliquantulum inhæſerit, vnum, vel duo, aut tria ad ſummum loca, de vita Sancti aſſumet, & in his virtutes illius aliquas magis conſpicuas commendabit: poſtremo, maiori quo poterit ſtudio, ad corrigendos corruptos hominum mores, & ad imprimẽdas in animis auditorum veræ pietatis motiones ſermonem conuertet, talique pacto eos ad laudandum in Sanctis ſuis Deum & ad imitationem preclarè factorum prouocare curabit. Quod ſi laudare intendat factum aliquod inſigne, vel rem aliquam, illam honeſtam, piam, vtilem, laudabilem, verbo, ac voluntati Dei conſentaneam,

Villauinc. libro 1. de form ſacris. Conc. c. 4.

demonſtrabit, ex cauſis, circumſtantiaque amplificabit, præcipuo ſemper ſtudio, ad factum imitandum, vel rem faciendam exhortando: nam integra omni tempore manet benefactis laus, & prima cura ſuſcipi debet, de auditorum vtilitate, & profectu. Sané in his omnibus Hyperbole numquam ſacro Concionatori non eſt vitanda, vt laus ſyncerior ſit, ac ſolidior, vti grauitatem Apoſtolicæ functionis decet. Sicut etiam genus illud dicendi contentioſum, quod aliqui non infrequenter aſſumunt, dum ad Sancti alicuius præconia depromenda, illum alteri Sancto inſigniori æquare contendnnt: *nam res hæc inexplorata eſt, & inuidioſa, niſi parte admodum,* vt Ioannes à Ieſu Maria ait, *cauteque vſurpetur.*

Io. à Ieſu Maria in art. Conc. par. 4.

In genere Correctorio, quo proprie reprehenditur, & caſtigatur, quod in moribus peccatum eſt quod partim ad ſuaſiones, vel dehortationes, partim ad vituperationes vitiorum, ac perſonarum, quæ correctione indigent, ſpectat, non magno negotio aliquid diſſuadebit ſacer Cõcionator, ſi cõprehẽdet illud eſſe inhoneſtum, iniuſtum, iniquum, periculoſum, damnoſum, difficile, &c, quod facere poterit ex locis illis, quæ ad ſuadendum valere ſupra docuimus, contraria tamen ratione expoſitis. Hoc tamen genus concionis valde cautum Concionatorem ſacrum requirit, nã licet ei dictũ à Domino ſit:

Census Correctorium.

Ezech. 3. 17. *Speculatorẽ dedi te domui Iſrael: & audies de ore meo verbũ, & annunciabis eis ex me. Si dicente me ad impiũ Morte morieris: non annuntiaueris ei, neque fueris*

locutus, vt auertatur à via ſua impia, & viuat, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram. Et per Iſaiam: *Quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo ſcelera eorum.* Quare Paulus: *Væ mihi, ſi non euangelizauero*, tamen verbi diuini prædicatio ab illis eſt auertenda, quorum nulla ſperatur correctio. Sic Apoſtoli Iudæorum obſtinatione offenſi dixerunt: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei, ſed quoniam repellitis illud & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes*, ſic enim nobis præcepit Dominus. Ac ne aliter illum præcepiſſe credas, quàm egiſſe, à Pilato veritatis hoſte, quid eſſet veritas, interrogatus, nullum omnino reſponſum dediſſe legitur: Ideoque Paulus, & Barnabas prohibiti ſunt à Spiritu ſancto loqui verbum in Aſia: neque enim ſunt mittendæ margaritæ ante porcos, ne eas pedibus conculcent. Ita etiam ſemper moderanda eſt correptio, vt mordeat peccatorem, & ſpe conſoletur veniæ, ſic Pſaltes: *Corripiet me iuſtus in miſericordia, & increpabit me.* Et Paulus: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu manſuetudinis, conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris. Si tamen viderit ſpiritualis medicus*, vt Bernardus ait, *illum, qui vulneratus eſt, id eſt qui peccauit, blandis, aut lenibus hortamentis, quæ in eum prærogata ſunt, minimè emendatum: magis autem fortè etiam abutentem ſua manſuetudine, & patientia negligentiorem fieri, & in peccato ſuo etiam ſecurius obdormire, fruſtrato tam ſuauium oleo monitorum: oportebit ſane*

Iſai. 27. 58. 1. Cor. 9. 16.

Act. 13. 46.

Act. 16. 6.

Pſal. 140. 5. Galat. 6. 1.

Ber. ſer. 44. in Cantic.

mordacioribus vti medicamentis, et vinum compunctionis infundere, duris videlicet cum eo increpationibus, atque inuectionibus agere.

Vitet plurimum, ne vitia ſuperiorum ita deſcribat, aut notet, vt auctoritatem ſiue Eccleſiaſticam, ſiue ſecularem apud populum vilem reddat, vel ipſi populo detur materia, & licentia obloquendi: cum in commune cedat non modicum damnum eorum auctoritatis imminutio, per quos edocendi, regendique ſunt cæteri: ſed ſi reprehendendi ſint præſentes (neque enim temerè in abſentes debacchari licet) occaſione ex ſcripturis Sacris, ſeu profanis captare poterit, eaque explicare, quibus contrarię ipſorum vitiis commendentur virtutes: ſibi tamen à duobus extremis valdè caueat, adulatione, & inconſulta libertate. Etenim ab aſſentatione tam procul eſſe debet, vt nihil vnquam ad gratiam audientium dicere debeat, ſed omnia ad profectum, more optimi medici, qui curationem vulneribus adhibet, non quæ malè affectum delectet, ſed quæ ſanet, nam, *ſi hominibus placerem*, ait Paulus, *Chriſti ſeruus non eſſem.* *Galat. 1. 10.*

Genus Conſolatorium.

In genere tandem Conſolatorio quod Rhetores Philoſophis vitæ, & morum magiſtris maximè reliquerunt, nullus magnificentius, quam ſacer Concionator verſari poteſt, vt potè cuius profeſſio, vt multo dignior, præſtantiorque eſt, quam omnium aliorum, ita permulcendis, leniendisque doloribus eſt peculiariter deſtinata. Itaque conſolari afflictos quicunque deſiderat, probationes nonnullas

principio mutuabitur ex locis generis Inſtituti, quib. ad ſuadendum, diſſuadēdumvè vtitur: nam quid eſt conſolari, niſi diſſuadere dolorē? & librum etiā ad remedia ſingulis morbis adhibenda optimum conſulere poterit, quem de remediis vtriuſque fortunæ Frāciſcus Patriarcha edidit, & Ioſephus Langius in ſua nouiſſima Polyanthea ſub propriis locis diſtribuit. Semper tamen conſultius erit rationes è reb. colligere ſpiritualibus, & æternis, quam à reb. carnalibus, & caducis, quorum argumentorum ſunt ſacræ paginæ refertiſſimæ, nam, vt Paulus docet: *Quæcunque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, vt per patientiam, & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus.* Rom. 15.

Ex his omnibus Concionum generibus genus quoddam Mixtum habetur, quod Euangelij expoſitionem continet, & ex eo in genere Doctrinali, ſeu Didaſcalio ſimplicem aliquam quæſtionem, vel etiam compoſitam tractat, in genere Redargutiuo, ſeu Iudiciali, hæreſim confutat: in genere Inſtitutiuo, ſeu Deliberatiuo, quod frequentius contingere ſolet, aliquam virtutem ſequendam, vel peccatum fugiendum ſuadet, vel rem aliquam laudat, & Sanctorum virtutes imitandas proponit: in genere Correctiuo peccata corrigit: vel tandē in genere Conſolatorio noſtris miſeriis ſolatium affert. Illud Chryſoſtomo familiare fuit, poſt Euangelij explanationem, quæ ad genus Doctrinale ſpectat, in genere Suaſorio, vel Diſſuaſorio verſari, omnesque virtutum, & vitiorum locos tractare. Et ſanè, licet *Genus mixtum.*

ſimplex concionandi modus in genere Inſtitutiuo, dum vnum aliquod argumentum in genere Suaſorio, ad vnam aliquam exhortando virtutem, ſumitur, vel in genere Demonſtratiuo, dum in concione alicuius Sancti virtutes, & miracula prædicantur, omnino ſit laudatiſſimus: haud tamen vituperandus vllo pacto is mixtus dicendi modus cenſendus eſt, cum in illo non infrequenter ſanctos Patres verſatos fuiſſe conſtet, ſitque propter rerum varietatem gratus, & propter diuerſa vitæ documenta vtilis, & Concionatori admodum facilis: neque enim partes illas orationis requirit, de quibus ſequenti capite, neque artificioſam argumentorum adinuentionem, neque magnam admodum in Concionatore eruditionem: *Cum*, ſicut Granatenſis ait, *nulla tam anguſta ingenij vena ſit, neque tam curta rerum ſupellex, vt non ſingulis explanationis partibus aliquid aliunde ſumat, quo illas locupletare, & illuſtrare queat.* Sed hæc de Inuentione dicta ſufficiant.

Granaten. Rhet. Eccl. lib. 4. c. 5.

De Diſpoſitione. Cap. II.

VBi multam coaceruatam habebit ſacer Concionator materiam ad ſuam poſitionem probandam, de Diſpoſitione, rerum omnium pulchritudine, ac veluti anima, teſte quintiliano, cogitare debet, quæ quidem & ipſi Concionatori, ne in rerum confuſione perturbetur, vtilis admodum eſt, & auditoribus, vt commodè cuncta percipiant, neceſſaria. Ac licet varia eſſe debeat, pro multiplici

Quintil. lib. 7. c. 1.

rerum natura,& varietate: Vnde, ſicut idem ait, nullis præceptis facilè comprehendi poteſt, numquam tamen ſine illa pro ſuggeſtu loqui quis debet. Porro illa diſpoſitio generatim idonea exiſtimatur, quæ corpus concionis ſenſim creſcere facit, firmioresque rationes minus ſemper firmis poſtponit, ſicut etiam Scripturæ ſacræ loca, conceptus varios, vt ſcopum feriant, & Thema confirment: nec multum curare debet, an rationes auctoritatibus, vel auctoritates rationibus præponantur.

Solet tamen corpori Concionis proœmium quoddam, ſiue exordium præmitti, ab antiquis vſurpatum, ad auditorum animos attentos, beneuolos,& dociles reddendos, & quidem, vt attentos redderent de re magna, noua, inuſitata, vtili, neceſſaria,&c. ſe verba facturos pollicebantur: Vt beneuolos, illos laudabant, aduerſarios vituperabant, ſe benè erga illos affectos oſtendebant, promittebantque ſe verba de re ipſis auditu grata dicturos, & tandem, vt dociles redderent, ſummam ipſius cauſæ breuiter proponebant. Verum Chriſtianis Concionatoribus ſatis eſſe exiſtimatur, ſi ſuo exordio auditores attentos, & dociles reddant, illudque quam fieri poteſt modeſtiſſimum, graue,& breue vſurpent, præclara aliquâ ſententia illuſtratum,& propriis verbis, ac minimè otioſis, quid in concione dicendum ſit, exprimens: etenim cum in ſacris concionibus de ſalute agatur æterna, auditores ſatis ad audiendum accedunt parati,

nec longo egent exordio ad attentionem captandam. Poterunt idcirco loco exordij vna aliqua propositione Catholica, & populari vti, ex sacris literis eruta, vel ex Ecclesiastico illius diei Officio, Missa, Euangelio, Epistola, quæ dicendorum substantiam contineat, & ad quam, iuxta Catechismi Romani monitum, tota concio dirigatur.

Catech. paulo ante explicat. Symbol.

In causa graui, & tragica poterit sacer Concionator, si libeat, ex abrupto exordiri, sicut Dauid Psal. 2. fecisse legimus, dum ait: *Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania?* Vel, quod satis est vsitatum, ab aliqua similitudine, ad quam totam concionem, dummodo id fructuosè fiat, accommodet. Veterani Cõcionatores etiam aliquando Euangelicam historiam pro exordio præmittunt, nec quidem illepidè, vel inutiliter, dum ex illa tota deinde vnam aliquam positionem probandam eliciunt, & successiuè probant.

Psal. 2. 1.

Nec silendum, quod obseruat Ioan. à Iesu Maria, exordia in grauissimis consessibus non solere præmitti, quod olim, qui apud Areopagitas dicebant, obseruarunt.

Ioan. à Iesu Maria par. 2. art. conc. cap. 3.

Sanè quandocunque præmittitur, fucus in eo omnis, ad aurium inanissimã voluptatem, vel ad dicentis facundiæ, & ingenij ostentationem (quod omnem dicentis auctoritatem eneruare apud viros pios, & doctos soleat) est deuitandus, sicut etiam omnis Insinuatio, qua dissimulatione quadam, & circuitione dicendi, nonnulli obscurè animum auditoris subintrare curant: ni auditores haberet, sacer

Cicer. 1. de inuent.

Concionator prauis opinionibus prꝫoccupatos, & voluntate à ſe alienos: nam tunc magis charitate, quam arte feruens, prudenti aliqua inſinuatione vti benè ſibi licebit.

Poſt Exordium Rhetores ſecundo loco poſuerũt narrationem, quæ eſt rerum geſtarum, prout geſtarum, expoſitio, tamen quia ſacro Concionatori tunc ſolum conuenit, quando rem geſtam ad aliquid confirmandum commemorat, ſecundo nos loco ponimus.

Propoſitionem, qua breuiter ſtatus, & ſumma dicendorum comprehenditur, cui partitio, ſeu partium enumeratio, ſi ſimplex poſitio non ſit, eſt adiungenda, non obſcura, nec longa, nec pluſquam tria, aut quatuor membra complectens, qua ſcilicet doceatur, non ſolum de qua re ſit agendum: ſed etiam de ea, quid primum, & poſtea, quod dilucidè facer Concionator faciet, ſi antea benè, quid velit in tota concione probare, & quibus rationibus, quoque ordine, percipiet.

Propoſitionem ſequitur Confirmatio, qua res poſita rationibus confirmatur, & Confutatio, qua, ſi opus ſit, contraria aduerſariorum argumenta confutantur, atque ſoluuntur.

Poſt hæc ſequitur Concluſio, ſeu Peroratio concionem terminans, in qua primo loco affectus ita excitandi ſunt, & permouendi, vt auditores, quæ omnino agenda viderint, exequantur. Nam, vt Auguſtinus ait *cum id docetur, quod agendum eſt, & ideo docetur, vt agatur, fruſtra perſuadetur verum eſſe, quod dicitur: fruſtra placet modus ipſe quo dicitur ſi non ita dicitur,*

Aug. lib. 4. de Doctr. Chriſtiana cap. 2.

vt agatur. Ad id autem consequendum tunc maximam vim habebit concionator, cum animi motum, quem auditoribus cupit imprimere, verè in se ipso habuerit prius impressum. Deinde vero sequitur enumeratio, qua sub vno veluti aspectu, quæ tota concione fusè sunt dicta, breuissimè, grauiter, & apta sententiarum varietate, per capita diserendo repetuntur, vt ea auditorum mentibus firmius adhæreſcant, nisi fortè apud eos loquaris, quorum memoriæ non sit diffidendum, præsertim cum singula concionis capita adeo distinctè, ordinateque disserueris, vt noua eorum repetitio minimè sit necessaria.

In omni Concionum genere particulares dispositiones.

Capitis II. Pars Altera.

INter cæteras particulares concionum dispositiones illa mihi semper laudatissima fuit, quæ totam orationem non quidem more Dialectico: sed, vt Oratorem decet, in Syllogismi formam, vt sæpe Tullius, refert: quomodo si concio habenda sit, illo posito Themate: *Diligite inimicos vestros*, huiusmodi confici posset syllogismus totam continens concionem: Quodcunque Christus Dominus docet, faciendum est: sed ipse docet diligendos esse inimicos, ergo inimici sunt diligendi, docendo quam bonus, quam sapiens, quã nostri amans sit Christus, quàm multis nominibus ei obtempe-

temperandum ſit, quamque honeſta, neceſſaria, & vtilia, quæ percipit &c.

In mixto vero genere, in quo ex Euangelio concio habenda ſit, illam cenſeo bonam diſpoſitionem, quæ textui congruere magis cognoſcitur, illam meliorem, quæ Euangelium in aliqua membra ſubordinata diſtribuit, illam optimã, quæ partes eius connexas oſtendit, & alias ex aliis deducens in vnum ſcopum dirigit, & ad mores deriuat. Sed quia fortè aliis alia erit diſpoſitio gratior, quot quot reperire diſponendi genera potui, breuiter accipe. Poteſt igitur concio generatim diſponi.

Primo modo referendo Theſim ad Hypotheſim, puta reducendo tractationem ieiunij in genere ad tractationem ieiunij Quadrageſimalis ſeu alterius in ſpecie.

Secundo ſequendo ordinem quatuor cauſarum, & ex ijs rem poſitam probando, vt quod adhærere Deo bonum ſit, primo *ex cauſa efficienti*, quia Deus nos creauit. Secundo *ex fine*, quia eſt finis noſter. Tertio *ex formali*, quia anima noſtra eſt ad imaginem Dei. Quarto *ex materiali*, quia ob miſerias, & neceſſitates noſtras ipſo indigemus.

Tertio Ordinem eſſentiæ ad circumſtantias: puta de Incarnatione. Primo narrando magnitudinẽ myſterij, poſtea illud ex circumſtantiis loci, temporis, modi &c. cõprobando.

Quarto tractando de aliquo actu circa diuerſa ſubiecta, vt de miſericordia Dei in peccatores, pœnitentes, & iuſtos.

Quinto ex præcipuis argumentis, ad probandum idoneis rem aliquam perſuadendo, vt eleemoſynam. Primo, quia Deo nos ſimiles facit. Secundo, quia homini eſt propria. Tertio, quia vtilis eſt in præſenti, & in futura vita.

Sexto, proponendo Quęſtionem non ſcholaſticam, & abſtruſam, ſed moralem, varias de ea referendo ſententias, & ex illis aliquam aut veriorem, aut opportuniorem amplectendo, puta, Quæ eſt cauſa peccati? alij influxus cœli, alij complexionem malam, alij malam educationem cauſam peccati dicunt: ego vero cæteris repudiatis, ipſam malam voluntatem eſſe cenſeo.

Septimo, ſeligendo, ex tota alicuius rei tractatione nonnulla capita: vt ſi de aliqua virtute loqui velim, nempe de oratione, de qua Theologi quærunt naturam, ſpeciem, gradus, actus, proprietates, indicia, cauſas, effectus, contraria, remedia, &c. ex his omnib. ſeligam vnum, aut alterum, videlicet eius proprietates, aut effectus.

Octauo, ſumendo aliquam ſententiam, & ex ea colligendo methodum, vt acturus de memoria Dei cõtinua, ſumam ex Gen. 17. primo illud: *Ego ſum Deus omnipotens*: ſecundo illud: *Ambula coram me*: tertio illud: *Et eſto perfectus*.

Gen. 17. 1.

Nono, tractando aliquid per ſimilitudinem, vel allegoriam: vt loquendo de Confeſſione ſub typo medicinæ, & conſiderando Confeſſarium, vt medicum, pœnitentẽ, vt infirmum,

peccata, vt morbum, &c. vel de Oratione ſub typo mercatoris, &c.

Decimo, proponendo emblema, vel picturam, eamque rei ſignificatæ applicando, vt proponendo imaginem aliquam patientiæ, vel ſuperbiæ, &c.

Vndecimo, proponendo hiſtoriam, & ſuper illam thema tractando, vt ſuper hiſtoriam Abrahæ, de obedientia diſſerendo.

Duodecimo, per ſymbolicam Theologiam: vt ſuper illud, *Ego ſum lux mundi*, philoſophando ſuper lucem, & applicando ad Chriſtum: & ſuper illud, *Vos eſtis ſal terræ*, philoſophando ſuper ſalem, & applicando ad Apoſtolos, aut Prælatos, &c.

Decimotertio, conferendo dictum, aut factum Teſtamenti noui, cum dicto, vel facto Teſtamenti veteris: vt tractãdo de Chriſto ſub typo ænei ſerpentis, vel de Euchariſtia ſub typo mannæ, & vnum cum altero conferendo.

Decimoquarto, tractando aliquid per paradoxum: vt quod *Nemo lædutur, niſi à ſeipſo.* Vel quod maior fuit libertas Ioannis in carcere, quàm Herodis in Regno: & maior fœlicitas Lazari mendicantis, quam Epulonis, &c.

Decimoquinto, diſcurrendo ab etymologia nominis: vt ex eo, quod dicitur, *Ioannes eſt nomen eius*, diſſerere licebit de gratia, & differentia legis Euangelicæ, & legis Moſaycæ: vel oſtendere quanta fuerit gratia in Ioanne: vel quod gratia ex Deo pendet, nam à Deo fuit impoſitum illi nomen.

Decimoſexto, per Dialogum: vt inducendo Angelum, & Mariam, Diabolum, & Chriſtum inter ſe loquentes.

Genus Doctrinale. In genere Doctrinali, ſeu Didaſcalio, quærendo primum de re, an ſit, deinde de eius natura quæ ſit, tertio de proprietatibus eius, quarto de cauſis, à quibus pendet, puta, de Patientia, primo oſtendendo quam ſit neceſſaria: ſecundo in quo cõſiſtat, vbi de eius actibus, & obiecto: tertio de affectibus, conditionibus, & attributis: quarto, quibus modis acquiratur. Sed hæc tractantur non conciſis definitionibus, ſed explicando, & amplificando. Vel quærendum primo de re quid ſit, ſecundo de eius proprietatibus, tertio ſpeciebus, quarto gradibus, quinto cauſis, ſexto effectibus, vel alio modo, prout magis congruere tempori, & perſonis cognoſcitur.

Genus Redargutiuum In genere Redargutiuo falſa redarguendo dogmata, ex duplici capite, primo ex confirmatione veri, ſecundo ex confutatione falſi: Primo ex Scripturis, ſecundo ex Patribus, tertio ex Conciliis, quarto ex Decretis: ſed contra hæreticos: nam alias ab hoc genere in ſuggeſto abſtinendum.

In genere Inſtitutiuo, ſuadendo maximè, primum à rei honeſtate, deinde ab vtilitate, tertio à iucundo, diſſuadendo primo à rei turpitudine, ſecundo à damno, tertio ab iniucundo, quam diſpoſitionem etiam in genere Correctorio ſeruare licebit. In narrãdis vero Sanctorum hiſtoriis (eo tamen modo, quo ſupra diximus) diſpoſitio erit optima, quę ordinem

ſequitur temporum, & rerum, vt primo loco enarrando Sancti genus, ſecundo patriam, tertio parentes, quarto indicia, ſi quæ præceſſerunt, quinto educationem, ſexto pueritiam, ſeptimo ſtudia, octauo virtutes, nono actiones, decimo mortem, vndecimo, quæ poſt mortem, duodecimo ſuadendo ad imitationem, vel in toto, vel in parte.

Secundo ab ordine inuerſo, puta, primo mortem, &c. maioris efficaciæ gratia.

In genere Conſolatorio, in quo ſemper aliquid ſuadetur, vel diſſuadetur, diſpoſitio ſeruanda eſt generis Inſtitutiui. In funeribus vero defunctorum exordium ſumere licebit à dignitate defuncti, ſi dignus erat, vel ab vtilitate auditorum: Tum aliquæ ex præcipuis virtutibus ipſius defuncti erunt proponendæ, quarum recordatione parentes, amici, & alij conſolentur. Tandem auditores ad aliquam ex illius virtutib. vel ad aliquod opus bonum ſunt excitandi.

In genere Mixto, in quo de epiſtola, Euangelio, vel alio Scripturæ loco agitur, varia, & multiplex eſt diſpoſitio.

Prima per paraphraſim, à qua tamen abſtinendum eſt, niſi in villis, & pagis, vt rudes intelligant lectæ.

Secunda per Homiliam, declarando ſcilicet duas, vel tres particulares ſacræ Scripturæ, eiſque amplificationem, & exhortationem adhibendo. Ita Chryſoſt. Greg. Origen. & alij Eccleſiæ Patres.

Tertia, diſtribuendo Euangelium in par-

tes, & ſubdiuidendo, etiam ſi partes non habeant inter ſe connexionem. Hic modus eſt facilis, & delectabilis propter varietatem, ſed non admodum vtilis.

Quarta, proponendo vnũ Thema ex Euangelio, & colligendo varias conſiderationes ad idem Thema ſpectantes, qui modus eſt vtilis, ſed difficilis: puta tertia Dominica quadrageſimæ agendo de dominio Dæmonis: primo à nominibus, fortis, armatus, immundus: ſecundo à loco, nempe mundo, & anima: tertio à modo regnandi, qui eſt efficere ſubditos mutos, ſurdos, & cæcos: quarto à nominibus regni, puta, Atrium, Regnum diuiſum, domus vacans, ſcopis mundata, &c.

Quinta, ſequendo thema ipſius Euangelij, vt in Euangelio Epulonis, loquendo de pœna diuitum, & gloria pauperum.

Sexta, ex verbis vnius ſententiæ Euangelicę, puta, *Diliges Dominum, &c.* Ex quibus tractare poſſumus primo de actu dilectionis, ex verbo, *diliges*: ſecundo de obiecto dilectionis, ex verbo, *Dominum*: tertio de modo diligendi, ex verbo, *toto corde.*

Septima, reducendo partem Euangelij, vel totum ad vnam ſententiam ipſius Euangelij: quomodo ex illis verbis: *Ecce quem amas, &c.* licebit oſtendere amorem Chriſti erga lazarum, & ad eum probandum referre primo teſtimonium ſororum, ſecundo Euangeliſtæ, tertio Chriſti, quarto Iudæorum.

Octaua, ſuper vna voce Euangelij, quæ habeat varias Patrum expoſitiones, de variis

etiam materiis differendo, vt in festo S. Iacobi super verbo *calicem*, de calice Christi, & calice mundi. Vel in Euangelio Samaritanæ de aqua Christi, & aqua mundi.

Nona, scopum Euangelij considerando, quomodo in Euangelio Cinerum, quod eo tendit, vt doceat rectam in bonis operibus intentionem, tractandum erit de recta intentione.

Decima, aliquam parabolam perpendendo, ita vt primo explices scopum parabolæ, secundo, vt philosophando applices parabolam ad rem significatam, vt parabolam seminis ad verbum Dei, &c. tertio, vt applices ad mores, & persuadeas id, quod intendit parabola.

Vndecima, quando locus Scripturæ habet plures sensus Patrum, potest sumi concio ex diuersis eorum expositionibus, puta in Euangelio, *Nisi abundauerit iustitia vestra, &c.* Quia per iustitiam Pharisæorum aliqui intelligunt hypocrisim, aliqui iustitiam legis veteris in comparatione ad iustitiam legis Euangelicæ, de vtraque agi potest.

Duodecima, applicando aliquam materiam occurrẽtem ad Euangelium, quæ si non optimè quadrare videbitur, reddenda erit ratio, cur id factum sit, vel propter opportunitatem temporis, vel personæ, vel loci, vt ad Euangelium: *Viri Niniuitæ*, applicando materiam de pœnitentia: ad Euangelium, *Qui ex vobis arguet me de peccato?* de Confessione, ad illud Dominicæ quartæ, de misericordia, &c.

Decimatertia, primo excurrendo Euangelium breuiter, illud totum exponendo: secunco immorando in aliquo eius loco, aut sententia, quæ sit communior, & ad mores instruendos vtilior.

De Elocutione. Cap. III.

ELocutionem; quę exornatæ orationis est ratio, vel, vt alij docent, aptus inuentæ, ac dispositæ orationis ornatus, qui partim in verbis, partim in rebus, sententiisque consistit, ille habebit Concionator, qui tribus loquendi generibus, nempè *tenui*, siue submisso, quo docemus, *temperato*, quo delectamus, & *grandi*, seu sublimi, quo mouemus, vbi opus sit, prudenter vti nouerit, illa permiscendo, suis locis adhibendo, & ab vno ad aliud transeundo, nam, qui in dicendo, vt docet Augustinus, intelligenter, libenter, obedienterque audiri desiderat, curare debet, vt sua oratione doceat, delectet, atque flectat, *quod ille assequetur, & erit eloquens*, ait ille, *qui vt doceat, poterit parua submisse, vt delectet, modica temperate, vt flectat, magna grãditer dicere.* Et infra: *Et tamen, cũ Doctor iste* (lacet videlicet Cõcionator) *debeat rerũ dictor esse magnarũ, non semper eas debet granditer dicere, sed submisse, cum aliquid docetur, temperate, cum aliquid vituperatur, siue laudatur, cum vero aliquid agendum est, & ad eos loquimur, qui hoc agere debent, nec tamen volunt, tunc ea, quæ magna sunt, dicenda sunt granditer, & ad flectendos animos congruenter, &*

S. *Aug. lib. 4. de doctr. Christ. c. 17.*

Idem c. 19.

aliquando de vna, eademque re magna, & ſubmiſſe dicitur ſi docetur, & temperate, ſi prædicatur, & granditer, ſi auerſus inde animus, vt conuertatur impellitur. Verum in his omnibus dicendi generibus, elocutio. vt quintilianus ait, *quadruplici virtute debet veſtiri, ſcilicet, vt ſit emendata, dilucida, ornata, et apta.* *Quintil. lib. 8. cap. 10.*

Emendata igitur elocutio eſſe debet, quæ omnem corruptam locutionem vitet, quæ tamen à communi non abhorreat conſuetudine, nam, *miſer*, dicam cum eodem quintiliano, *& pauper orator eſt, qui nullum verbum æquo animo pendere poteſt*, quique dum nimiam elegantiam in illis quęrit pauper, miſer, ac etiã ridiculus euadit. Sanè, vt Poſsidius docet, Auguſtinus dicere ſolebat: *Malo vt me reprehendant Grammatici, quam non intelligant populi, eligens magis barbariſmis damnantibus Grammaticis intelligi, quam in mera diſſeritudine auditores deſerere.* Quare Eccleſiaſtes mutare quidem debet linguę patriæ, ſi in ea ſit illi dicendum, moleſtas voces, & phraſes corrigere, ſed ita, vt non areſcat verbis Porro Apoſtoloci prædicatores non pauci, hac noſtra floruerunt ætate in Italia, qui vix Italicè dicere norant, quos & nos audiuimus. Sanè verborum curam oſtentatam non conguere cum Chriſtiani concionatoris inſtituto Sancti omnes docent. *Poſsidius in vita S. Auguſtini. & Sixtus Senenſis in ſua Biblio verbo, Auguſtinus.*

Dilucida debet eſſe elocutio tam in verbis, quam in coniunctis, & in toto orationis complexu, adeoque perſpicua, vt ab omnibus percipi queat, quæ ſcilicet verba inuſitata, &

obſoleta à maiori imperitæ multitudinis parte non intellecta vitet, Etenim, vt Paulus ait,
1. Cor. 14. 1. *Si incertam vocem det tuba, quis parabit ſe ad bellum?* amplexeturque *propria*, & ad certam rem deſignandum inſtituta, longoque iam vſu recepta, benè ab omnibus intellecta: *ſublimia* ad res explicandas ſublimes, *humilia*, ad res explicandas humiles, *grauia*; quæ ſignificatione robuſtiora ſunt bene ſonãtia: *tarda*, ſeu procera, *aſpera*, in quibus multitudo ſit aſperiorum conſonantiarũ, & denique *integra*, quibus nihil ſit demptum, non tamen turpia, & ſordida. Quodſi aliquid tale neceſſario erit in concione exprimendum, honeſtè afferri debet, ſub figurata aliqua locutione, & verborum circumloquutione.

Ornata etiam elocutio eſſe debet, ita tamẽ vt medicamenta omnia fucati candoris, & ruboris ornatus iſte repellat. *Sit*, ait Quinti-
Quintil. lib. 8. cap. 3. lianus, *orationis ornatus virilis fortis & ſanctus, nec effœminatam lenitatem, nec fuco eminentem colorem amet, ſanguine & viribus niteat.* Sané non lenis eſſe debet, ſed grauis, non redundans, ſed moderatus, non extrinſecus adſcitus, ſed inatus, non nimio ſtudio quæſitus, ſed quaſi ſua ſponte veniens non vocatus, ita vt oratio non veniat in publicum, quaſi impudica fœmina cãlamiſtris iniuncta, & fuco impudicè picta, ſed tanquam caſta virgo natiuo colore & virginali venuſtate ſic exornata, vt nullus cognoſcat artem, quæ tunc eſſe deſinit, quando apparet, nam, vt idem ait, *vt ſit ornata locutio, non eſt neceſſe eam in verbis habere elegantiam*
Idem lib. 8. cap. 2.

vt magis verba quam rem ornatam oſtendat. Et infra: *propterea non debet quiſquam vbi maxime rerũ momenta verſantur,* vt eſt in ſacra Concione, *de verbis eſſe ſollicitus.* Nam vt Ambroſius ait: *Quod luxuriat in flore ſermonis, tenuatur, & hebetatur in fructu.* S. Ambroſ. Ludouicus Bloſius initio operum ſuorum, *Pietati*, inquit, *admodum amica eſt ſimplicitas, ſitque neſcio quo pacto, vt verba exculta cor plerumque non tàm penetrent, quam demulceant,* Sed quid? nouerunt & ipſi Ethnici, quare Seneca ad Lucullum ſcribens epiſt. 115. *Nimis*, ait, *anxium eſſe te circa verba & compoſitionem, mi Luculle, nolo: habeo maiora, quæ cures, quare quod ſcribas, non quemadmodum, & hoc ipſum, non vt ſcribas ſed vt ſentias, vt illa quæ ſenſeris, magis applices tibi, & veluti ſignes. Cuiuſcumque orationem videris ſolicitam & politam, ſcito animum quoque non minus eſſe puſillis occupatum.* Et infra: *Oratio vultus animi eſt ſi circũtonſa eſt. & fucata, & manufacta, oſtendit illum quoque non eſſe ſyncerum. & habere aliquid fracti: non eſt ornamentum virile cincinnatas.* Et idẽ alibi epiſt. 75. *Hæc ſit propoſiti noſtri ſumma, quod ſentimus loquamur, quod loquimur. ſentiamus. Non quærit æger medicum eloquentem, ſed ſanantem: ſed ſi ita contingat, vt idem ille, qui ſanare poteſt compte de his, quæ facienda ſunt, diſſerat, boni conſulet.* Hęc Seneca. Verba ſane magis Chriſtiano, quam Ethnico homine digna, & quæ à ſacro Concionatore frequenter eſſent animo voluẽda. Quod ſi eloquentiã Sanctorũ Patrum conſiderandã proponas, Reſpondeo

cum Carolo Regio libro. 4. capiet. 8. ſui Orat. Sanctitatem ſententiarum, cum ſolida, perſpectaque dicentium ſanctitate coniuncta, omnem leuitatis ſuſpicionem ab illis longiſſimè remouiſſe. Quare eſto ſanctus, & loquere, vt libet: non dubito: quin quoquommodo loquaris, ſis optimè locuturus. Contra tamen euenire vſu videmus, vt qui curioſius in facienda oratione occupantur, ij minus putẽtur de ſolida virtute ſolliciti, quod citati Scriptores probant.

Apta denique ita eſſe debet elocutio, & ita inſtituta, vt & dicenti, & audienti, & tempori, & rebus ipſis ſit quam maximè accommodata. *Dicenti*, quia non quæcunque oratio quemcumque decet, nam aliter ſenex, aliter iuuenis, aliter Paſtor, & Epiſcopus, aliter religioſus vir in multis loqui debent: aliqua enim cum decoro dicet vnus, quæ alium nõ decent. Sic Paulus Timotheum iuuenem inſtruens, *Senes*, ait, *ne increpaueris, ſed obſecra, vt patres*. Et quidem S. Auguſtinus 4. de Doctrina Chriſtiana cap. 6. ne eloquentiam quidem eam appellandam dicit, quæ perſonæ loquentis minus conueniat. *Audienti*, nam aliter cum Principe, aliter cum ſubdito: aliter cum docto, aliter cum rudi plebe loquendũ. Sanè docet Eccleſiaſticus cum viro irreligioſo tractandum de ſanctitate, cum iniuſto de iuſtitia, cum timido de bello, &c.

3. Tim. 5. 1.

Eccleſ. 37.

Temporis etiam habenda eſt ratio, eaque tractanda, quæ tempori magis congruere exiſtimantur: vt tempore triſti triſtia, & læ-

to læta. Sanè, vt Regius ait: *si quis in ſancta hebdomada vellet in concione de Chriſti Domini paſſione oſtendere omnibus lætandum eſſe: quamuis pius etiam lætitiæ affectus elici ex ea poſſit, tamen tunc tempus non eſt cum Eccleſia habeat omnia ad luctum, ad commiſeerationem, ad dolorem compoſita.* Regius in ſuo Orat. lib. 8. c. 12.

Rebus ipſis congruenter, & aptè loquetur ille, qui ad tractandum aſſumptum argumẽtum loca accommodata inueniet, & quæ ad rem, & ad propoſitum finem conſequendum pertinent, explicanda ſuſcipiet, qui ſuo loco digrediendo ad rem aptè reuertetur, lõgas digreſſiones reſecabit, difficiles, & parũ aptas quæſtiones vitabit, falſas opiniones iamdiu ſopitas non excitabit, fabellas ad riſum commouendum, vt aliqui certis diebus facere ſolent, non interſeret, verba idem ſignificantia, ad eloquentiæ opinionem occupandam, non conglobabit, ſuperuacuis Epithetis non vtetur, Sereniſſimum Dauid, Tarſenſem Paulum, &c. compellando, linguarum varietate ſuam dictionem non confundet, ac tandem qualitati rei ſe accommodans, ita ſubmiſſè, temperate, & ſublimiter dicet, vt nec aridam, nec diſſipatam, nec inflatam habeat dictionẽ, nam hæc, & id genus alia, qui non vita vitias ineptè ſemper, & frigidè dicet. Sic etiam ille aptè loquetur, qui nouerit, vbi opus ſit figuris, & tropis vti, ſententiis appoſitis, è matura mente productis: ſine aliqua oſtentatione, orationem ſuam exornare: qui in ſuis concionibus (cum po-

puli ratio maxima habenda sit) eum sermonem seliget, qui popularibus quadret ingenijs qui tandem res paucas, graues, vtiles, bene dispositas, atque perpensas, sermone sibi, & audientibus congruo dicet.

De figuris elocutioni magis congruentibus.

Capitis III. Pars Altera.

Quintil. lib. 9. cap. 3.

VErum quia opportunum, etiam & moderatum figurarum in sacris concionibus vsum, si illi subsit digna res, & sententia, habeaturque ratio rei, quæ tractatur, instar colorum in pictura esse docet Quintilianus, & ad illum multoties dum propria aliqua voce caremus, vel dum aliquid turpe vt supra diximus, explicare debemus, nos cogat necessitas, ex Beda, alijsque supra indicatis, & maxime ex Ludouico Carbone, & Carolo Regio, paucis hæc accipe, quibus etiam ad non paucorum sacræ Scripturæ locorum intelligentiam magnopere vti valeas.

Beda. lib. 11. c. 4. Carb. lib. de Rhet. Car. Reg. li. 5. Oratori Christiani.

Figuratæ locutiones præcipuæ sunt Metaphora, quæ in omnibus esse potest rebus, inter se aliquam analogiam habentibus, dum vnius vocabuli à propria significatione ad impropriam, ob aliquam similitudinem, fit transmigratio, & illa illustrior censetur, quæ ad res sensus expertes traducitur, significando in ijs aliquem motum, atque operationem viuentium, præsertim hominum: sic de mari rubro se diuina virtute diuidente,

ac ſi videns tale aliquid effecerit, & ex timore, & reuerentia diuinæ maieſtatis confugerit, quod facere homini cõgruit, *Mare*, inquit Pſaltes, *vidit, & fugit*, & alibi, frondeſcentes ſyluas exprimens, exultantes appellat, *Tunc exultabunt*, dicentes, *omnia ligna ſyluarum, &c.* Cauendum tamen eſt, ne metaphora ſit nimis dura, deformis, vel nimis à longe petita. Differt à ſimilitudine, quia non continet, ſicut illa, particulam comparatiuam, nec dicitur exempli gratia, Chriſtus eſt ſimilis viti, ſed eſt vitis. *Pſal.* 113. 3. *Metaphora in quo differat à ſimilitudine.*

Synecdoche, id eſt comprehenſio quia in parte totum, ſiue in toto pars comprehenditur: quo pacto in pſalmis, *Filiæ Tyri*, omnes gentes dicuntur. & *Reges Terræ*, Herodes. *Pſal.* 111. 44. & Pſa. 2. 2. *Iſai.* 1. 2.

Metonymia, Latine Tranſnominatio, qua vna res per aliam vicinam intelligitur, ſeu qua ponitur continens pro contento. Sic apud Iſayam: *Auribus percipe terra verba oris mei*, hoc eſt, intellige ô homo, qui terram habitas, ſeu qui contineris à terra, verba mea.

Allegoria, ſeu, vt vocat illam Quintilianus Inuerſio, eſt, qua aliud voce, aliud ſenſu exprimitur, differt à Metaphora, quod illa trãslatis per totam orationem vtatur, iſta vero miſceat tranſlata cum proprijs. Aliquando in ſolis verbis conſiſtit, vt ibi, *Non alligabis os boui trituranti*, id eſt, non negabis mercedem operario, aliquando in facto, & hiſtoria, vt patet in duobus filijs Abrahæ, quibus teſte Paulo, duo teſtamẽta fuerũt figurata. Aliquando in factis, & verbis ſimul, ſicut cum in *Quintil.* 1. *Cor.* 9. 9. *Gal.* 4. 25.

1. Reg 6.12. lib. Regum dicitur, *Erat autem Dauid rufus, & pulcher aspectu, & vnxit eum Samuel*: Quibus rebus, & verbis Christi gratia, & pulchritudo fuit significata, de quibus in Psalm.

Psal 44.3. 44. scribitur. Si tamen Allegoria nimis longè, obscureque petatur, degenerat in Aenigma, seu in sermonem inuolutum, & obscurum, in oratione omnino vitandum: nam Ænigma obscura, & ambigua est quædam allegoria.

Paræmia Latine Adagium, est Prouerbium celebre, scita quadam nouitate insigne, qualia sunt Prouerbia, & nonnula ex parabolis Salomonis.

Ironia Latine Simulatio, dissimulantia, illusio, irrisio, affinis est allegoriæ, quia & illa aliud significatur, aliud dicitur, sic Ironice

Gen.3.22. primo parenti dictum à Deo fuit, *Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est*. Et Elias falsis pro-

3.Reg.18.27 phetis per Ironiam dixit, *Clamate voce maiori*, Ironiæ similis est.

Iob.c 9. Antiphrasis, quæ latine Contraria locutio dicitur, qua vsa est vxor Iob: quando viro suo dixit: *Benedic Deo, & morere*.

Matt.24.15 Anthonomasia, latine eximia appellatio, seu pronominatio, qua nomine axtraneo aliquid appellatur, sicut quando Anthichristus apud Matt. dicitur *Abominatio desolationis*, & Ecclesia Sion, & Diabolus malum &c. habet vim magnam ad laudandum vel vituperandum.

Psal. 1104. Epitheton, latine Appositum, quod substantiuo opponatur, vt Deus æternus, *miseri-*

cors,

cors, & miſerator Dominus, ſumitur ab animo, à corpore, à bonis externis, a decem prædicamentis, & ex bonis auctoribus. fit ex nominibus tum adiectiuis, tum ſubſtantiuis, & aduerbijs, vt pater optimus, pater patriæ, Maria Virgo, prudenter loquitur. Valet ad ornandum, amplificandum, & augendū: Verū ſoluta oratio non niſi parcū epithetorū vſum admittit, & tunc quando vim maximam, & emphaſim habent: Vnde non diceret: candida nix, liquida vina, &c.

Paraphraſis latinè dicitur Circuitio, quod pluribus verbis efferat, quod vno vel paucioribus efferi poterat. Sic Dauid: *Auerte*, inquit, *faciem tuam à peccatis meis*, hoc eſt ignoſce. Fit notatione, ſeu nominis etymologia, vt ſi pro Ieſu dicas Saluator mundi, definitione, vt ſi pro ſacramento *ſacra rei ſignum*, deſcriptione, vt ſi pro Paulo *Vas electionis*, &c. Pſal. 50. 11.

Sed & aliæ ſunt figuratæ locutiones, quas figuras verborum vocant, quæ in concinna verborum collatione conſiſtunt, inter quas valde frequentes ſunt.

Repetitio, qua idem verbum in eadē ſignificatione proximè repetitur ſiue in principio orationis vt apud Iob, *miſerere mini mei, miſeremini mei*, ſiue in fine, vt Paulus, *lapidati ſunt ſecti ſunt, tentati ſunt*, &c. ſiue in principio ſimul, & fine in eadem ſententia, & in diuerſis ſententijs, vt *Pſallite Domino noſtro, pſallite, pſallite regi noſtro, pſallite*, & *confiteamini Domino, quoniam bonus: quoniam in æternum miſericordia eius. Confitemini Deo Deorum, quoniam in* Iob. 19. 21. Heb. 11 37. Pſal. 46. 8.

æternum misericordia eius &c. siue quouis alio modo fiat in eadem sententia. Vide si placet Ludouicum Carbonem, qui viginti, & plures alios modos refert. A Tautologię tamen vitio, seu repetitione nugaci, quæ inopię verborum causa fieri solet à siccis, & aridis concionatoribus, valde abstinendum.

Carb. Rhet. Diui. lib. 5. c. 12.

Gradatio, qua ad augendam orationem, verborum, quæ veluti catenam, & scalam efficiunt, fit repetitio, vt apud Ioelem: *Residuum eruca comedit locusta & residuum locustæ, comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo &c.* Huic affine est.

Ioel 1. 4.

Incrementum, quo non eiusdem significationis verba coniungimus; sed per gradus ab infimis, & minoribus rebus ad superna, & maiora peruenimus, vt feciſſe Paulum legimus, cum dixit: *si charitatem non habuero, factus sum veluti æs sonans, aut cymbalum tinniens, & nihil mihi prodest, nihil sum, &c.*

1. Cor. 13. 2.

Agnominatio est quædam literarum, syllabarumque commutatio, seu translatio, detractio, & ad aliam vocem allusio, vt, Bethel fiet Bethanel, & domus Dei vertetur in Domum sceleris: non potest vir sanctus non sancte discerere: *Tu es Petrus, & super hanc petram &c.*

Correctio græcè Epanorthesis, qua tollitur, quod dictum fuerat, & aliud magis idoneum suo loco reponitur. Sic Iob, *Interroga me, & ego respondebo tibi, vel potius ego interrogabo te, & tu responde mihi.* & mulier illa Euangelica, *Beatus venter, qui te portauit, & vbera, quæ suxisti,*

Iob 38. 3.

Luc. 11. 27.

cui Christus: *Quinnimo beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.*

Diminutio, qua verbis, vel sententijs diminutius rem, vel personam nostram modestiæ causa, aut etiam persuadendi, & mitigandi gratia, extenuamus: sic Iob, *manus Domini*, inquit, *tetigit me*, pro percussit: & Abraham, *quid* inquit, *loquar ad Dominum cum sim pulvis & cinis?* Iob 19. 21. Gen. 18. 27.

Reticentia, seu interruptio, qua ob ingentem animi affectum oratio ita abrumpitur, vt altera pars non expressa intelligatur, sic Psalmo sexto Dauid *Anima mea turbata est valde, sed tu Domine vsquequo?* Psal. 64.

Antithesis latinè contentio, contrapositum, qua contrarijs opponuntur contraria, vel in verbis, vel in sententijs. Sic Paulus: *maledicimur*, ait, *& benedicimus, persequutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus.* 1. Cor. 4. 1. Psal. 4. 7.

Oppositio, qua dicta opponuntur aduersariorum, vt illis fiat satis. Sic Psal. 4. obijcit Dauid, *multi dicunt, quis ostendit nobis bona?* & soluit dicens: *signatum est super nos lumen vultus tui Domine &c.*

Synonymia, qua verborum eiusdem ferè significationis communione, siue congererie aliquid explicatur laudatur, quando sequens verbum præcedentis est interpretatio. Sic ait Christus: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex totis viribus tuis.*

Ex sententiarum verò figuris præcipuæ sunt,

Hyperbole latinè superlatio, qua res iusto

altius attollitur, seu deprimitur, non id quod verba sonant affirmando, sed animũ, cogitationemque in aliquid maius adducendo. Sic Psaltes ait, *Ego sum vermis & non homo.* Et B. Ioãnes: *quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.*

Psal. 21. 7.
Io. vlt. 25.
Psalm. 8. 5.

Emphasis, qua expressiori, quadam denotatione plus cogitandum relinquitur, quam verbis fuerit expressum. Sic ait Psaltes, *quid est homo, quod memor es eius?*

Exlamatio, qua per aliquam interiectionẽ tacitam, vel expressam, vehementiorem animi nostri commotionem significamus. Sic ait Christus: *Generatio incredula, quamdiu apud vos ero,* & Paulus, *O insensati Galatæ, quis vos fascinauit?*

Mar. 9. 19.

Apostrophe latinè auersio, qua sermone ab ijs, quibus cum loquimur, vel à re, de qua loquimur, ad aliam personam conuertimus, vel ad rem inanimatam, ac si animata esset, & rationalis per prosopopæiam, seu personæ effictionem. Sic Dauid, *Filij hominum*, inquit, *vsquequo graui corde*, & Isaias cum Prosopopæia: *Audite cæli, & auribus percipe terra, quia os Domini locutum est*, & Ieremias, *Obstupescite cæli super hoc, &c.*

Gala.
Psal. 4. 3.
Isa. 1. 2.
Ierem. 2. 12.

Transitio, qua ab vna re iam explicato, probataque ad aliam, siue tacitè, siue expresse nos conferimus, illaque adhibetur, vbi docilitate, attentione, & beneuolentia est opus. Exẽplũ expressæ transitionis est, *vidimus, quæ fugienda sunt: iam quæ facienda videamus, &c.*

Interrogatio ſimplex, qua interrogamus, vt aliquid ſciamus, vt in Actis, *Domine, ſi in tempore hoc reſtitues regnum Iſrael?* figurata, qua aliquem animi affectum, habitumque exprimimus, ſiue affirmantis, vt *Nonne Deo ſubiecta erit anima mea*: ſiue ridentis, vt *Quare fremuerunt gentes etc.* ſiue Indignãtis: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate*, ſiue admirantis: *Domine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum, &c.* quando vero fit cum reſponſione, vocant ſubiectionem. Sic Hier. *Paupertatem times, ſed beatos pauperes Chriſtus appellat: laborem times, at nemo Athleta ſine ſudore coronatur, &c.* Act. 1. 6. Pſ. 61. 1. & 2. 1. & 51. 1. Hier. ep. 1. ad Heliod.

Commoratio, qua circa idem diu moratur oratio, Sic Dauid, *Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam, & ſecundum multitudinem, &c. amplius laua me, &c.* Pſal. 50. 1.

Obiurgatio, ſeu antiſtrophe, hoc eſt inuerſio, quia aduerſarium ijſdem, quibus laceſſiti ſumus verbis percutimus. Sic appoſite Chananea Chriſto dicenti, *Non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus*, reſpondit, *etiam Domine nã: & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa Dominorum ſuorum.* Matt. 15. 26.

Aliæ ſunt figuræ, quæ communi vocabulo dici poſſunt deſcriptiones, quibus res, perſonas, actiones & facta qualia ſunt ita deſcribimus, vt pene ante oculos ponamus.

Proſopopœia qua res ſenſu carentes, & mutæ introducuntur, ac ſi ſenſum, & ſermonẽ haberent ſic Dauid: *Flumina*, inquit, *plaudent manu, ſimul montes exultabunt, &c.* Pſal. 97. 8.

Deſopęia qua ficta oratione mores exprimuntur, & affectus, vt ſi fingeres, quæ Iacob dixerit, cum filium Ioſephum à feris dilaniatum audiuit.

Genes. 35 20

Sermocinatio græcè Dialogiſmus, qua quis ſecum diſputans, quid ſibi agendum ſit, cogitat, vel qua apta cuique perſonæ tribuitur oratio, vt ſeni militi, viro ſapienti, & qua perſonam loquentem fingimus, aut introducimus, ita ſapiens: *Dixerunt* inquit, *impij cogitantes intra ſe non rectè: exiguum, & cum tædio eſt tempus vitæ noſtræ &c. Venite ergo &c.*

Sapient. 2. 1.

His, alijs que huiuſmodi figuratis locutionibus, quibus deſcribuntur res, actiones, perſonæ, mores, &c. vtetur Sacer Concionator, non vt eloquentiam in rebus vanis exerceat, & vulgi auribus pruriendo in deſcribēdis auium cantibus, canum vocibus, ventorum ſibilo, grandinis ſtrepitu, curruum fragore, tubarum ſono alijque ſimilibus vanitatibus inutiliter tempus inſumat, id quod vel in ipſis Poëtis irridebat Plato, ſed vt in deſcribendis probis, honeſtiſque hominum actionibus, martyrum pugnis, virtutū gloria, peccatorū miſerijs, Dæmonum tentationibus, impiorum pœnis, alijſque id genus ad ſalutem animorum ſpectantibus concionem ſuam ita validam, & efficacem reddat, vt audientium animi à vitijs penitus deterreantur, & ad Chriſtianas virtutes, æternamque ſalutem acquirendam excitentur, & compellantur.

Plat. lib. 3. de Rep.

De Amplificatione. Caput IV.

QVoniam verò ad imperitam multitudinem delectandam, alicienda, commouendam, & trahendam Sacro Concionatori haud sufficit strictis aggressionibus disposita, & ornata argumenta proponere, sed expandi debent, vt Quintil. docet, & laxari: nã, *feratur*, inquit ille, *oratio nõ semitis, sed cãpis non vti fontes angustis fistulis colligatur sed vti latissimi amnes totis vallibus fluat, ac sibi viam, si quando non accepit, faciat*, postquam vidimus de Inuentione, dispositione, & elocutione, superest hoc loco, vt aliqua de amplificatione videamus, quæ sanè nihil aliud esse videtur, vt Carbo ait, quam quædam grauior affirmatio, quæ motu animorum consiliat in dicendo fidem, Tunc itaque concionator amplificare dicetur, quando tum verbis, tum rebus, auditores magis afficiendo argumenta dilatabit, non quidem vt efficiat res minores, maioresue apparere, quàm per se sint: nam in hoc Rhetores olim laborabant, qui auditorum iudicium corrumpere, atque à recto abducere cupiebant, sed vt res talis, ac tanta ab omnibus agnoscatur, qualem, & quantam par est illam agnosci: quod profectò nihil est aliud, quàm homines abberrantes ad prudens, syncerúmq; iudicium reuocare. Sic opportunè dicimus artificium amplificationis à sacro adhiberi cõcionatore, quãdo probabile cẽset auditores de proposita quęstione nõ satis rectè iudicare posse, vt valeãt

Quintil. lib. 5. c. 4.

Carbo lib. 4. Rhet. c. 4.

cognoscere, quanta quæque res sit: sic etiam optime exaggerari odium proximi, contumeliam, periurium, rixæ, datum, offendiculum, quæ passim, & impune quia committuntur, non qualia sunt, vulgus existimat.

Conferunt ad amplificationem non modo proprie, sed etiam figuratæ verborum, & sententiarum locutiones, de quibus supra sicut etiam loci omnes, è quibus argumenta ad probandum, seu confirmandum supra elici posse diximus, eo quod amplificatio ab ipsa confirmatione parum differre videatur.

Verum amplificationi potissimũ inseruiunt

Primo *Definitio*, siue descriptio, dum varijs attributionibus conglobatis res describitur, & explicatur. Sic B. Iudas hæreticos describens: *hi sunt*, inquit, *in epulis suis maculæ conuiuantes, sine timore, semetipsos pascentes, &c.*

B. Iud. epist. vers. 12.

Secũdo, *Diuisio*, siue *partitio*, dũ genus, vel totũ in species, siue partes diuiditur. Sic Psaltes, *simulac. gentiũ argẽtum, & auriũ, &c. os habẽt, &c.*

Psal 113.12.

Tertio, *Partium enumeratio*, dum partes, quæ rei conueniunt, numerantur. Sic Paulus *Charitas*, inquit, *patiens est, benigna est, &c.*

1. Cor. 14.

Quarto, *Rei causæ*, dum vnius aliquæ rei plurimæ enumerantur causæ, vt Passionis Christi Diuina charitas, peccati turpitudo, sæuorum hominum rabies, &c.

Quinto, *Effectus*, dum plures enumerantur effectus, qui nos ad aliquid faciendum inducant. Sic laudandum Dominum prædicat Dauid, *Quoniam*. inquit, *confortauit seras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te. Qui*

Psal. 147. 13

posuit fines tuos pacem, &c.

Sexto, *Similia*, & exempla, dum ad rei explicationem in vnum coaceruantur, vt Ieremias. *Candidiores Nazarei eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores, & sapiens: Omnia illa transierunt, tamquam umbra, & tamquam nauis, & tamquam nuntius &c.* Thren 4.7 Sapien.5.10

Septimo, *Circumstantiæ*, dum rerum particulares, & indiuiduæ circumstantiæ numerantur. Sic S. Basilius martyrum pœnas, & necem ampliat à loco, vbi fuerunt interrempti, Iudice, à quo fuerunt adiudicati, ministris, amicis, vel inimicis, à quibus fuerunt suppliciis affecti, &c. S. Basilius.

Deseruiunt etiam amplificationi Parabolę, Apologi, Comparationes maiorum, minorum, parium, & imparium, Ratiocinationes, Descriptiones rerum, personarum, cogitationum, dictorum, sermocinationes &c. & omnes penè sententiarum figuræ supra enumeratæ.

Sanè ille amplificabit appositè, qui pauca illa testimonia scripturę Sacræ, quæ prompserit, & dicta Patrum selectiora, quæ atulerit, non cursim attinget, sed in partes deducta ponderabit, qui, quod iam monuimus, dederit operam, vt in dicendo maiora minoribus succedant, & vt sensim ascendendo, vires acquirat oratio: qui argumētis à minori ad maius familiariter vtetur: qui denique tria bonorum genera honestum vtile, & delectabile frequenter producet. Quibus omnibus affe-

De affectibus excitandis.

ctus, ad quos excitandos maximè amplificatio dirigitur, sunt adiungendi, cum illi, vt supra diximus, orationem efficacem reddant, idque modo comminando, modo obsecrando, modo contestando &c. sicuti Prophetas & Apostolos fecisse legimus. Nam qui non aliter docent in templo, atque solent professores in scholis, sicut benè docet Villauincentius, haud fieri potest, vt magnorum fructuum spiritualium auctores sint, & perpauci, aut nulli conspiciuntur talibus inducti concionibus ad resipiscentiam, & vitæ emendationem. *Probet*, inquit S. Aug. de Sacro Concionatore loquens, *vt instruat, delectet, vt teneat, moueat, vt vincat.* Et Quintilianus, *huc*, inquit, *incumbat orator, hoc opus eius, hic labor est, sine quo cætera nuda, ieiuna infirma, & ingrata sunt: adeo velut spiritus operis, huius, & anima est in affectibus.* Sic ex Euangelio, siue ex Scriptura, quam Concionator exponit, vel materia, quam tractat, id amplificare, & magis exaggerare debet, quod sibi ad mouendum magis idoneum visum fuerit, vt sunt amor Dei, timor diuinæ iustitiæ, virtutis item amor, vitij odium. Et quidem amorem Dei excitabit consideratione immensæ eius bonitatis, Charitatis, mansuetudinis &c. Diuinæ iustitiæ timorem, peccatorum proponendo multitudinem, grauitatem &c. incertam vitæ conditionem, mortis ineuitabilitatem, diuinorum iudiciorum abyssum, rationis reddendæ cogitationem, extremi iudicij formidabilem seueritatem &c. Virtutis amorem, eius proponendo honestatem, pulchritudinem

Villauinc. de forma. conc. lib. 1 c. 24.

S. Aug. de Doctr. Christiana lib 4. c. 13.

Quintil. lib. c. 2.

&c. Vitij odium, eius conſiderando deformitatem, turpitudinem &c.

Sanè, vt Philoſophus ait, affectus partim magnitudine rerum, partim earumdem præſentia oculis ſubiecta concitãtur, & illud quidem amplificatione, iſtud vero fit deſcriptione rerum, perſonarũ &c. vt in Prophetarũ lectione paſſim obſeruare licet. Porro locũ aſſumptũ copioſius, & ardentius pertractabit, ſi non tantum auditorum cauſam, ſed ſuã quinimo, & Chriſti, & Dei ſe agere conſiderabit: & efficacius aſſequetur, quod optat, ſi argumẽta ex ſcripturis diuinis, aut certè ex Sanctorũ Patrum monumentis, quantum fieri poteſt, ſumpſerit, illaque exaggerabit, & Amplificabit.

Quando vero affectus commouendi ſint, ipſa prudentia Concionatorem docebit. Sanè vniuersè loquendo, in exordio, & narratione remiſſius, in confirmatione vero, & argumentorum præſertim grauium exaggeratione, vehemẽtius fieri debet, vbicumque tamen ſe ſe commoda offert occaſio ſunt excitandi, cum motus veluti ſanguis debeat eſſe in toto concionis corpore fuſus, cuius tamẽ color in vna parte magis, in alia minus apparere debet. Sed illud ad permouendos animos maximè Cõcionatorẽ iuuabit, ſi ipſe, qui mouere alios intendit, vehementer commoueatur: nam illud certiſſimum Gregorij dictum: *res, quæ, in ſe non ardet, aliam non accendit*: vt enim nulla materies tam facilis ad exardeſcẽdum eſt, quæ, niſi admoto igne, ignem concipere poſſit, ſic nulla mens eſt, tam ad comprehendendum vim

Greg. 1. moral. c. 26.

orationis parata, quæ possit incendi, nisi inflammatus ipse ad eam, & ardens accesseris. Quare cauere debet Ecclesiastes, ne se ipsum multum excruciet in perquirendis modis insolitis, quib. auditorum affectus ad gaudium, mœrorem, amorem, timorem, lachrymas &c. commoueat, sed potius eniti debet, vt ea, quorum odium, & fugam persuadere intendit, ipse oderit, & fugiat, & quorum amorem, ac desiderium ingenerare cupit, ipse amet, & optet: ita vt dicturus, exempli gratia, de mundi contemptu, internis actibus enitatur mundum aspernari: de Patientia, statuat quicquid triste ingruerit, æquo animo perferre: de fuga, odioue peccati, intimum culpæ odium concipiat &c. Sanè tali pacto, absque tædio prolixę doctrinæ, quam de amplificatione, & ratione mouendorum affectuum, scriptores nonnulli exiguo cum emolumento tradunt, pręclarus euadet amplificator, & affectuum excitator.

De Memoria. Caput V.

VErum, quia ad aptè, & vtiliter coram multitudine auditorum dicēdum, haud sufficit Sacrum Concionatorem, adinuenisse pro concione materiam, benè adinuentam disposuisse, cum decoro ornasse, & amplificasse, nisi memoria polleat, non absre fore, duximus, si quæ alij de memoria iuuanda, & excolenda pluribus scripserunt, paucis disseramus. Et quidem naturalis memoriæ tractationem Medicis, & Physicis relinquintes,

nam & quis mihi ſacrarum literarum ſtudioſo crederet, ſi pomum odoriferum pro memoria cum Medicis ſic ſtatuerem. Recipe radicum Iridis drac.1.medi. Seminis ſeſeli ideſt ſileris montani, ſtichadis ana drach. 2. nucis moſchatæ drach.med.mentæ drach.1. ambari (vulgo ambræ)thuris,calamenti,ſtyracis,ligni alois ana drach. med.ladani quantum ſufficit, & fiat pomum ſecundum artem ? Vel ſi, quod tradit Symeon Sethi,aſſererem, fel perdicum arteriis temporum appoſitum,vt penetret, ſemel in menſe, ad memoriam confirmandam prodeſſe plurimum ? Vel maſticationem maſticis,cum modico Zingibere, factam ieiuno ſtomacho, ab humiditate flegmatica ſine moleſtia caput purgare, indeque præpeditam confortari memoriam ? Sanè ſi hæc,& ſimilia,quæ medici tractant, aſſeuerare tentarem pro optimis medicamentis naturalibus, licet illa grauiſſimi auctores tradant, Sutor,vt dicitur, vltra crepidam, non ſine temeritate iudicarem:quare huiuſmodi, & alia medicis relinquentes, de artificioſa memoria hæc ſtatuamus. Eſt artificioſa memoria facultas arte, & exercitatione acquiſita, qua cito res comprehenduntur,firmiter retinentur, & facilè promuntur, quæ ſi ſcriptoribus huius artis credimus,ex locis veluti ex cera ,aut tabella,& imaginibus, veluti figuris literarum conſtat. *Cic.2.ad Heren. Quintil.lib. 11,c.2.*

Sunt loca imaginum ſedes,quæ arte notabiliter ſtructa eſſe debent, vt ſunt feneſtræ, ianuæ, columnæ, anguli, fornices, altaria,

ſepulchra, ſtatuæ, picturæ, & alia quæ his ſunt ſimilia, vel etiam natura, vt ſunt rupes, colles, fontes, fluuij, horumque ſimilia, vel tandem arte, & natura mixta, vt ſunt in antro columna, feneſtra in rupi &c. Debent etiam loca eſſe *ordinata*, ne imagines cum illis confundantur: *mediocriter lucida*, à meridie in Septentrionem vergentia, quia lux nimia mentem vagam reddit, ſanè extrema imaginatiuæ virtuti obeſſe, oculorum, & aurium argumento compertum eſt: *mediocriter diſtantia*, nam ſicut literæ nimium cõculcatæ, & ſyllabæ nimium expreſſæ, vel compreſſæ, labore nimio ſenſus, mentemque affligunt. ita loca, ſi mediocri diſtantia careant, à decem ſcilicet in viginti paſſuum, *forma diſſimilia*, nam ſi plura, verbi gratia intercolumnia ſumantur pro locis, eorum ſimilitudine mens conturbatur, nec facilè reminiſcitur, quid in ſingulis intercolumniis ſit collocatum, niſi per aliquam figuram eis ſuperadditam, notabiliter diſſimilia reddantur *firma*, & *remota*, quia aditus, & reditus, peruagatio, & frequens hominum concurſus, cogitationem noſtram deludit: & tandem debent eſſe *multa*, vt multa in eis locari poſſint. Cicero centum illa eſſe debere iudicat, S. Thomas Aquinas plura habenda conſulit.

Sed quibus illa artibus acquirantur, nullus eſt certus modus. Finxit ſibi Cicero familiarem domum, locis diſcretam multis, placuitque illi inter locorum quinaria, manum aream, vel aliquid aliud fingere, quo alterum ab altero ſecerneretur, in eiſque ordinem ha-

Cic. vbi ſup. *S Thomas Aquinus.* *Cic. vbi ſup.*

bere immobilem, ſemper dextra ingrediendo, & egrediendo.

Sed illorum mihi ars optima cenſetur, qui iuxta Portæ monita, locum ſibi vniuerſalem deligunt, Regiam ſcilicet, vel amplam domum ab ipſis non infrequentatam, vel etiam Eccleſiam, quæ veſtibula habeat, porticus, areas, valuas &c iugi conſequio ſe perſequentia, & loca in illa numerant, ſemper cum Cicerone à dextera ad ſiniſtram procedendo, perſonasque locis accommodant, quas cariores magisque cognitas habent, forma, vel deformitate notabiliores, nec non mimos, mulieres, comicos, circulatores, infantes, ancillas, pueros, puellas &c. omnes officio, & forma inter ſe diſſimiles, & quidem mixtim, & inter ſe confuſas, dummodo loca repleant, illasque terga parietibus vergentes collocent nudatas, & brachiis extentis, pendulisque vt ad quaſcunque actiones cõfigurandas, paratas habeãt, ita locis accommodant, & tandiu contemplantur, donec illarum nullo negotio reminiſci valeant. Imagines vero, quæ rerum, ſiue verborum, ſunt ſimilitudines, ſiue illæ ſimplices ſunt, quę vnica perſona comprehenduntur, ſiue compoſitæ, quæ pluribus negotium exprimunt, tali ſibi arte comparant. Si hiſtorię, exempli gratia, vinculorum S. Petri reminiſci volũt, loci perſonam, quam aſſumunt, dormientem inter duos milites, duabusque catenis vinctã in carcere poſitam effingunt. Si vero hiſtoriæ, in qua plures perſonæ neceſſario introducantur, illam in

Porta in libello de arte reminiſcendi

rerum compendium inducunt, locorumque personis ita accomodant, ac si rem vel narrarent, quæ nos narraturi sumus, vel actione significarent. Humilitatem deiecto capite notant, supino arrogantiam, in latus inclinato, languorem, prędduro, ac rigenti, quandã mentis barbariem, pressa fronte, ceruice languida, mœrorem, vultu, & oculo intumescente, ac rubente, iram: quod de alijs etiam rebus faciunt, quæ gestu exprimi possunt: nec non Hieroglyphicis Ægyptiorum, quæ in libris Ori Apollinis, & recenter Pierij Valeriani videri possunt, memoriæ succurrunt, per Leonem, exempli gratia, animi vim denotant, per eius caput vigilantiam, per eundem catulos discerpentem, indomitum furorem, per Leænam, meretricem, per Simiam, febrem, per Elephantem, Africam &c.

Demum à contrariis etiam recordantur, nigro colore, candidi, infirmitate, sanitatis, fœlicitate, miseriarum &c. In maximo enim calore, facilè frigus se se menti offert: sic populus Israel cum venisset in desertum Sin, & opprimeretur famè, recordabatur, quando erat in Aegypto sedens super ollas carnis, comedens panem in saturitate.

Verborum vero imagines, si verba imagines, & configurationes suas habeant, & materiales res aliquas designent, vt sunt tabulę, quę planum lignum, lapis, quæ calcem, vel marmor, vel cretam notant, à proprio recordantur, & rei imaginem in primæ personæ manibus accommodant, quo pacto ætati, indoli,

indoli, officio, & moribus ipsius magis conuenire censent: sic, exempli gratia, dum voce *Auis* reminiſci volunt, ſi ea puero contingat, configurant loci puerum, auem illam ita tenentem, ac ſi filo alligatam illam auolare faceret, quod ſæpius tale quid pueros agere cognoſcant. Si coquo, auem aſſantem illum configurant. Si vero reminiſci velint *Tauri*, & robuſto eueniat Iuueni, loci perſonam eo geſtu confingunt, quemadmodum ſæpius Herculem cum Acheloo luctantem ſe vidiſſe memorant. Si *Virginis* illam ſuper eum ſedentem configurant, ludentemque &c. Sic de ſingulis vocibus, quæ à proprio configurari poſſunt, efficiunt, illudque ſemper maximè curant, vt configurationes nouæ ſint, admirandæ, raræ, gratę, horribiles, maximæ, coloratæ, ſplendentes, ac extraneos geſtus imitantes, docet enim natura memoriam maximè commoueri, non à re vulgari, & vſitata: ſed an noua, maxima &c.

Verborum vero, quæ configuratione carent, recordantur, dum ea collocantes, ſimulachra propinqua, & affinia illis tribuunt, ſi non in toto, ſaltem in parte, ex ſcriptura, vel modo, quo literæ iacent, caracteres alterando, vel ſyllabas verborum conſtituentes, quibus configurari illa poſſint.

Primo, *Addendo*, exempli gratia, verbi, *Num*, A, & legunt Annum, dumque loci perſonam in vetulam figurant, *Num*, verbi recordationem habent: verbo, *Fuit*, addunt R, in medio, & legunt *Furit*, ſuoque loco imagi-

nem furentem configurant, voci *fineſtram*, addunt, & legunt *fineſtram*, illamque in perſonæ manu collocant, & ſic de reliquis.

Secundo, *Minuendo*. Sic à verbo, Color, C. dementes, legunt Olor, eiuſque figuram in manu perſonæ loci collocant. A verbo *Amarum*, demunt, *ma*, & *arum* herbam in manu perſonę dum collocant, amarum intelligunt. verbi, *ſolemus* recordantur, *ſole* tollendo, & *mus* in manu perſonæ ponendo &c.

Tertio, *Tranſponendo ſyllabas*, aut elementa dictionum. Sic dum *Roma* dictionis meminiſſe volunt, literas omnes permutantes legunt, *amor*, & in manu perſonæ, Cupidinis imaginem ponunt, dum dictionis, *Altus*, literam, L, in primo loco ponunt, & latus legentes, loci perſonam latum ſibi tangentem fingunt &c.

Quarto, ex *mutatione ſyllabarum*, & *Annominatione*, quo ſanè modo in memorandis dictionibus commodiſſimè vtuntur. Sic dum *Oratorem* commemorare volunt, *Aratorem* in ſedibus figurant, & pro dictione *Nex*, *Nix* collocant, pro dictione etiam *diligere*, *deligere* legentes, loci perſonam ſemina deligentem fingunt, & ſic de ſingulis.

Alterationum vero recordantur, configurationem notantes capite, vel pedibus in ſui aliqua parte diminutam, vel auctam, vel commutatam, prout illis vocem alteraſſe contingit. In tranſpoſitionibus imagines conuertunt: in commutationibus aliquid de eis commutant.

Demum ſibi eligunt verba, quæ ægrius figurari poſſunt, nec piget eorum ſingulis aliquas materiales notas apponere, vel à ſimili, vel à diſſimili, vel à cõtrario, vel alio meliori modo & libro notatas memoriæ mãdant, vt illas in promptu ſemper habeant. Sic ſtatuunt verbi cauſa ingentem cucurbitam dicere *Quoniam*: malum peponem, *Poſtea*: Cydonium, *Ab*: pomum *per*, &c.

Vt verò literarum, & numerorum reminiſcantur, eorum quamplurimas ſibi fabricant imagines. Sic A, exempli gratia, gnome, vel circinno figurant: B, iugo Bouis: C, lebetis manubrio, cornu, vel Luna deficiente: D, capite Bouis: E, Anchora, vel arcu cum ſagitta: F, falce vineatica, cuius apex in roſtrum flectatur, recta percurrens ad manubrium; ſupra alter mucro, vel acinax: G, Grue in ſe retorto: H, falce conuerſa: I, cultro, piſce, ſagitta: L, ſecuri: M, Tripode, vel Tridenti: N, Equi ſolea, vel bidenti: O, circulo, corona: P, baculo Epiſcopali: Q, Calcari, vel forcipis parte altera: S, ſerpente: T, malleo: V, nouacula, aut conuerſo circinno: X, forcipe tota ſutoria. Quo pacto etiam numeros figurant, nullitatis, videlicet, notam circulo, vel pepone: 2, falce meſſoria: 3, arcu Turcico ſine chorda: 4, arboris ramo in illius formam conuerſo: 5, ſerpente: 6, Epiſcopali baculo: 7, Herbaria falce: 8, ſpecillo ſine vitro: 9, inuerſo Epiſcopali: quæ omnia perſonis, figurisque accommodant, prout magis ſibi viſum fuerit.

Hæc breuiter adnotare volui, vt conijciat Eccleſiaſtes, quid ſibi illa prodeſſe poſſint, quę de artificioſa memoria tradũtur: & illis etiam vtatur, ſi ingenium ſuum id ferat. Omnib. certo certius proderit, dicenda penitus intelligere, intellecta in ordinem redigere, & poſtremo ſubinde repetere, quę meminiſſe velit Eſt enim ratio indiſſolubile veritatis, & memoriæ vinculum: nam cum in proportione quadam conſiſtat, ſi quid vnum acceperis, reliqua continuo, neceſſaria quadam vel naturæ, vel artis continuatione ſequuntur. Vnde rectè dicit Philoſophus, quæ bene inuicem ordinata ſunt, benè reminiſcibilia ſunt, quæ vero malè, difficulter in memoriam reuocantur: neque enim decet ſacrum Concionatorem verbis addictum eſſe, quod quæ memoriter pronuntiantur, non poſſunt cum ea vi proferri qua opus eſt, neque auditorum animis benè imprimi, maximè cum vitia reprehenduntur, & vnius verbi obliuio, vel deformem hæſitationem, vel etiam ſilentium non infrequenter inducat, cum haud facilè eo in loco aliud reponatur verbum, vbi aliud appoſitum fuerat, vt omittam nonnulla alia, quæ exiſta nimia ſeruitute oriuntur, incommoda recenſere.

Philoſoph. 4. Rhet.

Sanè illud erit peraccommodum, veſpere ante ſomnum tacitè ſummam concionis percurrere, & eandem tempore matutino recolere, quando liberior à curis eſt animus, & recens viribus, & corporis etiam habitus ad obſequendum valde accommodatus: locumque

deligere fermè ſolitarium ab ſtrepitu, & interuentoribus ſegregatum. Quod ſi aliquid memoriæ verbatim eſt committendum, rectè Quintillianus admonet, vbi longior oratio ſit, ediſcendum per partes, quæ tamen nō ſint perexiguæ, ne nimis multæ ſint, quas deinde repetitus ordo confundat, nec debet memoria fatigari, ſed interponi aliquod tempus, quo recreetur. *Quintil. lib. 11. cap. 20.*

Proderit etiam, vt Regius obſeruat, in membranis, vbi concionem ſcripſeris, capita rerum ad marginem adijcere literis claris, vel etiam in breue compendium totam concionem colligere, tantum capita excerpendo, & numeris ſignando, beneque perpendere, quæ ſub vnoquoque numero capita, puncta, & rationes habeantur. *Regius lib. 8. cap. 20.*

De *Pronuntiatione*, *ſiue Actione*.

Cap. VI.

CVm, teſte Quintiliano, haud tanti referat, qualia ſint, quæ intra nos ipſos compoſuimus, quam quomodo efferantur, nam ita quiſque, vt audit, mouetur, de Pronuntiatione, ſiue Actione, nam, vt idem ait: *Pronuntiatio à plerisque actio dicitur, ſed prius nomen à voce, ſequens à geſtu videntur accipere*: reſtat, vt aliquid pro noſtro inſtituto dicamus. Sanè, eodem Quintiliano teſte, in Voce, ſiue Pronuntiatione natura, & vſus, maximè conſideranda videntur. In natura quantitas, & qualitas. In quantitate, an grandis, vel *Quintil. lib. 11. cap. 3.*

exigua, vel inter has extremitates media. In qualitate, an candida, fusca, plena, exilis, lenis, aspera, contracta, fusa, dura, flexibilis, clara, obtusa. In vtendi modo, vt ea sit pro varietate rerum, acuta, grauis, flexa, intenta, remissa, leuis, concitata. Sed quia, vt idem docet, eadem est pronuntiationis ratio, quæ ipsius orationis, pronuntiatio, sicut & oratio, emendata esse debet, dilucida, ornata, & apta.

Emẽdata, quæ non sit rustica, peregrina, absurda, rudis, immanis, dura, rigida, vana, præpinguis, tenuis, inanis, acerba, pusilla, mollis, effœminata, spiritu breui parum durabili, receptu difficilis.

Dilucida, quæ verba tota exigat, quorum pars deuorari, pars destitui ab aliquibus solet, dum priorum sono indulgentes, extremas syllabas non proferunt: quamquam, sicut est necessaria verborum explicatio, ita omnes computare, & velut annumerare literas, molestum, & odiosum.

Distincta, quæ vbi oportet, incipiat, & desinat, quæque sermonem, vbi opus sit, suspendat, & vbi opus sit, deponat.

Ornata, cui vox sit facilis, magna, flexibilis, firma, dulcis, durabilis, clara, pura, secans aëra auribus insidens: *Mediis*, ait Quintilianus, *vtẽdum sonis, hique, cum augenda intentio est, excitandi, cum submittenda, sunt temperandi: prima est obseruatio recte pronuntiandi æqualitas*, conformandamque, vocem admonet, ne ab oratione discordet, vitandam illam, quæ Græcè

Quintil. vbi supra.

μονοτονία vocatur, vnam quamdam ſpiritus, ac toni intentionem, non ſolum ne dicamus omnia clamosè, quod inſanum eſt, aut intra loquendi modum, quod motu caret, aut ſubmiſſo murmure, quo etiam debilitatur omnis intentio: ſed vt in ijſdem partibus, ijſdemque affectibus, quibuſdam non ita magnis vocis declinationibus vtamur, prout, aut verborum dignitas, aut ſententiarum natura, aut depoſitio, aut incœptio, aut tranſitus poſtulat: vt qui ſingulis pinxerunt coloribus, alia eminentiora, alia reductiora fecerunt, ſine quo ne membris quidem ſuas lineas dediſſent: Nec vocem vltra vires vrgendam, nam & ſuffocata ſæpè, & maiore niſu minus clara eſt, & interim eliſa in illum ſonum erumpit, cui Græci κλοσμὸν nomen, à gallorum immaturo cantu dederunt: Nec volubilitate nimia confundenda, quę dicimus, qua & diſtinctio perit, & affectus, & nonnumquam etiam verba aliqua ſui parte fraudantur: cui contrarium eſt vitium nimiæ tarditatis. Quare *Promptum ſit*, ait, *os non præceps: moderatum, ſupra. non lentum, &c.* Spiritus quoquè ne crebro receptus concidat ſententiam, curandum admonet, nec eo vſque trahendum, donec deficiat: *nam*, inquit, *etiam deformis eſt conſumpti illius ſonus, & reſpiratio, ſub aqua diu preſſi ſimilis, & receptus longior, & opportunus, vt qui fiant non vbi volumus, ſed vbi neceſſe eſt.* Quare dicturis longiorem periodum, præcipit vt colligant ſpiritus, ita tamen, *Idem vbi*

vt neque diu, neque cum ſono id faciant, illosque reprehendit, qui ſpiritum cum ſtridore per raritatem dentium non recipiunt, ſed reſorbent, qui crebro anhelitu, & introrſum etiam clarè ſonante imitantur iumenta onere, & iugo laborantia, qui denique quaſi canticum cantant, quo nihil minus Oratori conuenire docet.

Apta pronuntiatio illa tandem dicitur, quæ ijs, de quibus dicitur, accommodatur, quę ſcilicet in rebus eſt lætis plena, ſimplex, & hilaris: in certamine erecta: in ira atrox, & aſpera: in blandiendo, fatendo, rogando, ſatisfaciendo, lenis, & ſubmiſſa: in ſuadendo, monendo, pollicendo, & conſolando, grauis: in metu, & verecundia conſtracta: in adhortendo fortis: in diſputando volubilis, concinna, contracta: in miſeratione flexa, & flebilis: in egreſſionibus fuſa: in expoſitione, ac ſermonibus recta: in magnis affectibus elata: in compoſitis ſubmiſſa: in proœmio plerumque lenis cum geſtu moderato: in narratione apertior: in confirmatione agilior, acrior, & inſtantior: in propoſitione, partitione, & interrogatione ſermoni proxima: in egreſſione lenis, dulcis, & remiſſa: in epilogis, ſi vtimur enumeratione, conciſa, continens, ſi concitamus, nunc intenta, nunc remiſſior, nunc plenior, ſi placemus, inclinata, & lenis, ſi miſerationem excitamus, flebilis: quæ tandem in tota concione, partibus eius, rebus, perſonis, & ſententiis eſt conueniens.

Geſtus, qui totius eſt corporis, & partium

eius, pro rerum animo conceptarum, & elocutionis, & affectuum varietate, moderatio cum venustate: siue naturalis ille sit, siue artificiosus, cum animo, & vocibus conuenire debet. Quare eam habendam esse sacro Concionatori rationem docent, vt ascendendo in suggestum, sedatè ascendat, Altari profundè, populo aliquantulum caput inclinet, mitique simul, ac graui intuitu lentè circumspiciat, signo Crucis se muniat, &c. illudque grauiter, & comiter obseruet, quod decenti ritu introductum, & obseruatum ab allijs nouit. Sedat, vbi leuiter oratio decurrit, præsertim vbi docetur populus, siue instruitur: modestè surgat, stetque recto corpore, absq; colli erectione, vt virilem synceritatem repræsentet, vbi affectus inualescunt, acriterue dicitur, compositè se in latera moueat, necessitate cogente. Accubitum in suggestu vir prouectus, moderatè vsurpet, *Numquam*, ait S. Carolus, *in suggestu corpore innitatur, sed rectus stet, aut sedeat.* Dum familiariter dicitur, non saltitet, nam abesse à saltatore plurimùm verbi Dei minister debet. In actione caput habeat rectum, nam deiectum humilitatem, supinatio arrogantiam, inclinatio in latus langorem, rigor barbariem ostendit, nec flectat in latera, nisi vertatur & corpore, nec illud leuiter circumagat, quasi esset porta in cardine, sed cum modestia, & grauitate. Vultum, oculos, genas, nares, &c. aptet gestibus, sententijs, & rebus, quas tractat: brachia non vltra caput extollat: manus cum

S. Carolus *in instructione prædicatoris, in fine Actorum Ecclesiæ Med. p. 4.*

decoro non ad verba, ſed ad ſenſus moueat leuiter, & cum paruis interuallis, pandatæ, parcè, & timidè loquentibus ſunt aptæ, modicè ſupinatę, admirationi conueniunt. Siniſtra ſola parciſſimè vtatur, ſed cum dextra aut diſtinguat, aut abominetur, earumque frequentes complosiones vitet, & importunos ſtrepitus. Digitos non iactet, ac diſparet, vt dici poſſit, ait Regius, *Digitis micat ille triſulcis.* Brachia cum acriter, & vehementer agit, proijciat, contrahat vero, cum verecundè, & leuiter: non vno tantum vtatur, tanquam alterum debile ſit, nec crebrius ſuggeſtum ferit, niſi in re graui, & atroci, pedum opportuna, breui, moderata, & rara percuſſione vtatur, ſicut etiam modica ſupploſione in principio, aut fine contentionis.

Reg. lib. 8. cap. 26.

Caueat tamen Concionator verbi Dei, ne artificium oſtentet, leuitatisque incurrat, notam, pietatique tali pacto auditorum detrahat, ſciatque nimiam geſticulationem a deo in ſacro Concionatore diſplicere, vt referat Euſebius Cæſarienſis Paulum Samoſatenſem in quodam Concilio in Aſia habito, grauiſſimè accuſatum fuiſſe, quòd in concionibus habendis dexteram immoderatè iactaret palmâ femori illideret, pede ſuggeſtum percuteret; Sophiſtam denique è ſchola Rhetorum, oratorem potius, quam Eccleſiæ Doctorem ſe præberet.

Euſeb. Cæſarien.

Quare ſciat non aliter loquendum, agendumque ſibi eſſe, quàm ipſa natura doceat, eo nimirum modo, quem nullo docente natura

ipſa tribuit; nam toto cælo errant, qui aliam pronuntiationem in concione requirunt, quã eam, quam homines natura docuit; remotis tamen vitijs, quæ in natura minus bona cernuntur. Vnde Quintilianus, *Norit*, inquit, *ſe quiſque, nec tantum ex communibus præceptis, ſed etiam ex natura ſua capiat conſilium formandæ actionis.* Illud tamen diligenter animaduertere debet, quod idem docet videlicet in geſtu haud perſequendas eſſe omnes argutias; nec in loquendo diſtinctionibus, temporibus, affectionibus moleſtè vtendum; Quare non immeritò reprehendit pronuntiationem multuoſam, & geſticulationibus moleſtam, & vocis mutationibus reſultantem. Sed iam recepta eſt actio paulò agitatior, quin etiam exigitur, & quibuſdam partibus conuenit, ita tamen temperanda, vt dum actoris captamus elegantiam, non perdamus viri boni, & grauis auctoritatem. Sanè vniuersè loquendo illa pronuntiationis eſt regula ſeruanda, vt quiſque ita dicere ſtatuat, & conetur, vt ipſa nos docet natura in quotidianis ſermonibus loqui: cum ſanè haud aliter concionari debeamus, ac loquimur; niſi elata magis voce, curaque maiore ad amplitudinem loci, & auditorum multitudinem: *Quamobrem*, ait Regius in ſuo Oratore *magnus poteſt meritò iudicari error deprauare vſum loquendi, quem à natura ſumus edocti magiſtra, cum iuuari ab arte natura, ac perfici debeat, non vitiari*, ſanè multos idẽ ſe animaduertiſſe docet, boni ingenij viros, qui ſi naturam ſecuti eſſent, facillimo

Quintil. vbi ſupra.

Quintil. vbi ſupra in fi. cap.

Reg. lib. 1. cap. 2.

negotio optimè pronuntiassent, qui multo labore nihil aliud didicerunt, nisi perdere, quod habebant boni, multumque in voce, & gestu peccare.

Regius vbi supra.

Quare si vis appositè, & aptè pro suggestu dicere, *Audi*, inquit, *& observa homines in foro inter se loquentes, audi ipsas inter se colloquentes mulieres, vel narrantes aliquid, vel indigentes, vel conquerentes, vel commiserantes, vel flentes, vel hilares, & nullo negotio discès quomodo sint varij affectus variis modis, ac variata voce, ac gestibus exprimendi.* Sequamur ergo eam rationem, quam natura ipsa, nemine docente, præscripsit, nec committamus, vt quod in nobis ingenij, doctrinæ, facundiæ est, vitio iudicij, & studio pra. uæ artis tunc pereat, cum ferre fructus debebat.

Verum Imitationi, studioso eloquentiæ à Rhethoribus valde commendatæ, Concionatori verbi Dei non segniter incumbendum, vt quod in aliis dignum animaduerterit, sibi coaptet, suoque ingenio velut natiuum efficiat, nam si hæc quasi naturæ conceptio desit, quid simulatum, & frigidum erit imitatio. Sanè vt

Ioan. à Iesu Maria in art. conc. par. 7. c. 8.

Ioan. à Iesu Maria ait, *Perspicaces prædicatores ex multis, quos audiunt, obseruatione varia, sibi boni Concionatoris formam vnam comparant, cum raro res fœliciter cedat insignem aliquem prædicatorem per omnia æmulari velle.* Ingenia quippe diuersa nequeunt in omnibus mutuo inter se congruere. *Si autem et feruens adsit Concionatori sacro ingenium*, ait Augustinus, *fœlicius adhæret eloquentia legentibus & audientibus*

Aug. lib. 4. de Doctrin. Christ. c. 3.

eloquentes, quam eloquentiæ præcepta ſectantibus.

Ad calcem huius capitis adijcio, quod Auguſtinus his verbis docet: *Sunt ſanè quidam, qui benè pronuntiare poſſunt, quod autem pronuntient, excogitare non poſſunt. Quod ſi ab aliis ſumant eloquenter, ſapienterque conſcriptum, memoriæque commendent, atque ad populum perferant, ſi eam perſonam gerunt, non improbè faciunt: Sic enim quod profectò vtile eſt, multi prædicatores veritatis fiunt, nec multi magiſtri, ſi vnius veri magiſtri idipſum dicant omnes, & non ſint in eis ſchiſmata.* Idem c. 29

De ſacri Concionatoris Prudentia. Caput Vltimum.

SEd quia omnium de quibus actum eſt, optima executio à Prudentia, quæ in qualibet actione quid honeſtum ſit, apprehendit, & iudicat, tanquam hic, & nunc conueniens, non parum momenti accipit, operæpretium duximus noſtro huic commentariolo non prius finem imponere, quam aliqua de ſacri Concionatoris prudentia tradiderimus. Et ſanè cum Prudentiæ functiones, vt Ariſt. & S. Thomas aſſerunt, ſint diligens, & bona conſultatio, iudicium, & executio: Primum prudentis Concionatoris munus eſſe debet benè conſultare, media ſcilicet exquirere neceſſaria, circumſtantias, modum, & ordinem ad ſacram concionem vtiliter habendam. Secundum, poſt diligentem conſultationem, iudicare, quomodo ſcilicet, & quo tempore, &c. Ariſtot. S. Thom.

concionandum sit. Tertium, rectè sibi imperare, atque præscribere, quomodo, & in quid ferri, cõcionando debeat: quæ omnia studio, consilio, obseruatione, præmeditatione, & super omnia precibus, & sacrificijs comparabit. Sic prudens, quisquis est, Concionator, ante omnia, iuxta S. Caroli monitum, cum sciat se exiguum fructum spiritualem fidelib. allaturum, nisi verè ex animo, totoq; spiritu dicat quòd facere haud potest, qui verè spiritualis nõ est sanctæque vitæ institutis, atque vsui planè deditus; se ipsum ad virtutum disciplinam, & vitæ innocentiam parat: deinde omnium Theologiæ locorum, traditionum Apostolicarum, Ecclesiæ rituum, rerumque in ea gestarum notitiã habere curat: necnon multiplicem, & variã argumentorum copiam vt pro audientium genere, locos doctrinarum ex quibus concionẽ conficit, non solũ distinguere, sed optimè explicare sciat. Discit ex præceptis Rethoricæ Ecclesiasticæ locos, vnde concionis exordium, quando eo vtendum esse iudicat, rectè ducat, & ab vitiosis exordijs longè refugiat, Curat disponendæ Concionis modum intelligere, dilucidè, distinctèque rei enarrandæ rationem percipere: benè pronuntiandi, decorèque agendi vsum tenere: verborum tandem pondera, vimque ita habere. vt audientium animos penetrare valeat Materiam, quæ ingenij sui vires excidit, & formam dicendi, ad quam appositus nullo modo videatur esse, non sumit: *Ad quam sanè rem* (ait ille) *multum adiumenti hoc affiret,*

S Carolus in instr. prædicat, verò. Dei.

Cap. de scientia Cõcion.

si amicum, aut alium adhibebit, præsertim concionandi vsu peritum, qui semel, iterum, atque adeò publicè sæpius concionantem audiat quique non ambitiosè corrigat sed liberè, priuatim, remotisque arbitris, moneat, si quid in aliqua parte erratum sit.

Proponit sibi aliquem prædicandi laude florentem, in quo ea imitari curat, quæ sapientum iudicio præclara, atque egregia cernuntur, quæque suæ naturę conueniunt, sed maximè veteres Patres, vt eorum virtutes in dicendo sequi valeat, illud in sua concione potissimùm semper curans, vt auditorum animos ad pietatem commoueat: *Cum præsertim peccẽt homines* (ait idem S. Carolus) *non tàm quia verum ignorant, quàm quòd male affecti sunt.* Ad concionandi munus salubriter exequendum, omnem concionandi vim ad Dei omnipotentis gloriam, & animarum salutem referre curat munerisque sui dignitatem considerat, ac difficultatem: tantoque ardentiori studio ad Deum refugit, vt diuini sui spiritus afflatu, omnia sibi dicendi adiumẽta subministret, quãto maiorem eius esse difficultatem animaduertit. Omnem etiã vitat in dicendo ambitionis suspicionem, nec loca insigniora, vbi prædicationis suæ semen spargat, ambit affectatvè: memor Christi Domini, quem à Patre è cælo demissum ad erudiendum genus humanum, pagos, & vicos, & castella obijsse legimus.

Cap. de præcipua vitæ ratione.

Materiam sacræ concionis ex doctrina sumit Euangelica. Et quoniam animarum salutem

Cap. de materia sacra concionis.

Cap. quod pecc. stud. concionat. &c.

in eo positam esse nouit, vt populus fidelis, quæ mala, peccataque sunt fugiat, & rursus, quæ bona, virtutumque officicia, pietatis studio consectetur: hæc genera assiduè versat, atque tractat, pro conditione loci, rationeque personarum, quibus prædicat. Cauet, ne, quòd ad nouos formandos conceptus, perperam multi nostri temporis Concionatores faciunt, sacram Scripturam, ad suos sensus, contra verum sacræ Scripturæ sensum contorqueat. Subtiles quæstiones apud imperitam multitudinem, ne attingit quidem, nec de B. Virginis immaculata Conceptione, cõtra præscriptum Pontificiæ sanctionis Pij V. disputare audet. Non facetias, ridiculaue dicta, non res ineptas, vel superuacaneas, vel parum fructuosas, vel ex prophanis libris qui non sine reprehensione ab hominibus religiosis legi posse videntur, affert, nec comminiscitur allegorijs nõ selectis ex scriptis ab Ecclesia receptis. Nihil ab Ecclesia, eiusque institutis, ritibus, consuetudine, perpetuoque vsu alienum, quodque cum probatis Ecclesiæ Doctoribus non consentiat, refert, non singulares opiniones, non historias, non miracula minus probata: deque sanctis non nisi, quæ vera, & grauiorum virorum literis prodita sunt. Eaque *non omni loco: sed potissimum in extrema parte concionis.* Futurorum prædictionem vitat, Ethnicorum doctrinis, Poëtarum versibus, Philosophorum disciplinis, non nisi parcè vtitur. Sacrarum literarum testimonia profert. Patrum sententiam temerè

Cap. de materia sacr. concion.

rè numquam refutat. Doctores, & auctores Neotericos, ob maximam ſuggeſti auctoritatem, quæ ſacram Scripturam in primis, & Sãctorum veterum Patrum doctrinam requirit, in medium nunquam affert: nec Sanctorum Doctorum prolixas ſententias: ſed breues tantum, ſi vernaculè prædicet, latino ſermone recitat. Nihil profanum, edita laicalia, cæteraue id generis, de ſuggeſtu enuntiat. Nec ad vitia acrius inſectanda ſe confert, niſi poſtquam aliquot concionibus habitis, prudentis, docti, ac religioſi Concionatoris nomen adeptus fuerit. Nullum nominatim reprehendit: nec aſperius obiurgat Epiſcopos, aliosve Prælatos: nec vero ciuiles Magiſtratus. Concionem inſtruit, atque exornat, non verborum lectiſſimorum inani ſonitu, & ſermone nimis elaborato, & penè calamiſtrato, & fucato, quo nihil poteſt eſſe infructuoſius, ſed graui, plenoque ſanctæ doctrinæ, ac referto diſciplina, quę verè Chriſtiana, præſtansque ſit ad ſalutem. Diſtinctè loquitur, vt auditores facilè dicta percipiant. Res in concione diſpoſitas ita memoriæ mandet, vt ipſius memoriæ fugiat oſtentationem; *Exempli gratia, in ſententiis quamplurimis pronuntiandis, aut certè rebus permultis recenſendis.* Totam accommodat concionem ad ingenium, conditionemque hominum, apud quos cõcionaturus eſt: nam: *nihil, ait, ineptius, & abſurdius dici, fingive poteſt, quam ſi in pauperrimo pago, apud ruſticos fame, frigoreque confectos ita concionatur, vt in opiparas epulas, ſplendidiſſimas veſtes, auro, argento intextas,*

Cap. de iis, quæ ad formam conc. pertinent.

Cap. de Decoro.

quas homines indigentissimi ne somniarunt quidem, perpetuo inuehatur. Simulque locum, tempus, rem, de qua dicturus est, & personæ suæ auctoritatem, & vitæ genus considerat. Elocutionis genus exquisitum non affectat. Fucum omnem fugit, sicut etiam omne dicendi genus ambitiosum. Verba antiqua, & peregrina, noua, profana: fati, fortunæ, infortunij nomina, aliaque id generis ab Ecclesię vsu iampridem explosa, planè reijcit: similiter epithetorum nimium vsum, & poëticum dicendi genus: vocabulorum frequentem synonymiam, nisi cum vnum altero significatius, aut magis proprium fuerit: splendidos titulos, & nomina adiuncta illustria, vt Sereniſſimus Dauid, &c. anicularum prouerbia: inflatam orationem, & reliqua huiusmodi. Exordio temperato vtitur, similitudinesque vitat, poëtico more explicitas. Cum de peccatis ad luxuriam pertinentibus agit, cautionem adhiber, ne imprudens in obscena verba incidat, videtque in primis, ne loquendo, turpes cogitationes inijciat. Vocem, & actionem ita temperat, vt non ex arte petere, sed verè, & ex natura dicere videatur: proque rerum, quas dicit, varietate voce, & gestu vario vti studet: *Ne forte res mediocres, aut etiam forte asse leues, magna contentione tractet, quasi sola voce, & gestu velit persuadere, aut vero, quæ magna sunt, imminuat, aut cuidam recitanti potius, quam ex animo dicenti, similis videatur,* valdeque cauet, ne vno vocis sono tota constet oratio, quod satietatem parit, &, vt nimiam tarditatem, ita etiã nimiam

Cap. de Elocutione.

Cap. de voce, & corporis motu.

celeritatem in dicendo fugit: ſed pro rerum opportunitate, nunc tardè, nunc celeriter eloquitur. Canoram vocem in exordio fugit, & magna. In geſtu, & corporis motu tantum facit, quantum natura rerum patitur. Non ſemper eodem geſtu vtitur, nec eodem corporis motu, non oratione eodem modo compoſita: non vno brachio tantum, nec eadem vultus moderatione. Non importunè ſuggeſtum palmis ferit, ſed cum rei magnitudo poſcit: nec per illud quaſi volitat, nunc ex hoc, nunc ex illo angulo proſiliens: nec ex ſuggeſtu medio ferè corpore ſe demittit, aut aliis multis motibus vtitur, qui aut deformes ſunt, aut digladiantis potius, quàm dicentis, eſſe videntur. Hæc ex S. Carolo. Præter hæc autem, alia quædam ſunt, quæ prudens Concionator diligenter obſeruat. Primum enim, iuxta Sapientis dictum, *Sapientiam antiquorum exquirit*, non nouitates, vt multi faciunt; Athenienſibus ſimiles, qui, vt Lucas ait: *ad nihil aliud vacabant, niſi aut dicere, aut audire aliquid noui*, illud de doctrina, & ſapientia Dei cenſentes, quod de fabulis, quarum illa cenſetur præſtantior, quæ eſt recentior. Deinde lecta, vel audita, ſecum ipſe animo verſat, eaque diligenter cogitando, facit quodam modo ſua, ſicut calor naturalis, ſtomachi cibum, quem accipit, in aliti naturam conuertit. Peruerſam, vt docet Quintilianus, multorum ambitionem vitat, qui dum eruditi ſtultis videri volunt, quod ex improuiſo dicere poſſint, ſtulti eruditis videntur. Et ſanè doctores communiter do-

Eccli. 39. v. 2.

Act. 17. 21.

Quintil. lib. 10. cap. 7.

cent, eum, qui prædicare contendit ſine præuia meditatione, ſperans fore, vt Deus ſibi dicenda inſpiret, tentare Deum, niſi coactus cauſa iuſta, id faciat, & mortale eſſe peccatum dicit Nauarrus: quod verum cum Sanchez exiſtimo, quando animo Deum tentandi id faceret, nam alias, niſi ſcandalum, aut notabile aliud nocumentum ſequeretur, veniale tantum, cum eodem eſſe cenſeo. Sanè Auguſtinus docet, tunc ſemper hominem tentare Deum, quotieſcumque debita non vult vti induſtria. Quare prudens Concionator, nec ſcriptionem omittit grauiorum nonnullorum locorum, deſcriptionũ, & amplificationum, &c. *Quia ſicut terra*, ait Quintilianus, *altè defoſſa, generandis alendisque ſeminibus fœcundior eſt, ſic quæ prius adhibito ſcribendi labore elaborata ſunt, in auditore, in optimam frugem excreſcunt*: non quidem, vt totidem verbis illa recitet: nam, qui diligenter, & maximo artificio, quicquid ſunt dicturi ſcribunt, & hæc de verbo ad verbum pro ſuggeſtu proferunt, frigidi (vt benè Regius docet) apparere ſolent, & aridi, magisque proprium oſtentant ingenium, quàm cor auditorum feriant. Diligentiſſimè etiam ſibi cauendum exiſtimat, ne mortali culpa affectus. Spiritum ſanctum contriſtet, & Apoſtolicum opus, atque adeo D. N. Ieſu Chriſti munus, attingat: ſed conſcientiam ante, ab omni peccatorum impuritate, Pœnitentiæ Sacramento, expurgat, quàm ad verbi Dei tractationem accedat. Suggeſtum deinde poſt diuini Spiritus inuocationem aſcendit, para-

Nauar. in ſumm. c. 11. num. 40.

Sanchez in Decalog. li 2. cap. 34. num. 16.

Aug. d. oper. Monac. c. 27. & li. 22. contra Canſtũ cap. 35.

Quintil. lib. 10. cap. 7.

Reg. Orat. Chriſt lib. 3. cap. 17.

tus, vt docet P. Franciſcus Borgia, ſilere, dato à comite ſilentij ſigno, tametſi vix dimidium dixerit eius, quod attulit: *Præſtat enim*, ait, *per obedientiam ſilere, quàm ſine illa diſertè loqui*: ſermoneque demum ita temperato loquitur, vt vna hora abſolui concio queat: *Neque enim*, ait idem, *extendi vltrius debet, nec proficit auditor, imò tædio afficitur, nauſeamque concipit etiam de auditis, ſi horam Concionator excedat.* Nec turbatur animo, neque ſibi diſplicet, ſi perpaucos ad concionem confluxiſſe viderit: conſiderans, tametſi pauci ad audiendum venerint, nihil meriti ſibi detractum iri. Si concionanti fortè quis rumor obſtrepat, nec animo turbatur, nec iracundiam oſtendit, ne, dum patientiam alios docet, ſe ipſum palam impatientiæ arguat. Populare auram, ſi quam flare ſenſerit, contemnit, & ſi reflare, æquanimiter tolerat. Singularitates omnes in ſuggeſtu vitat, & cæremonias non conſuetas, quia populus, vulgusve, licet initio oſtentatis Crucibus, Imaginibus, Cranijs, commoueatur: Prædicatoreque catenis, aut funibus religato acclamet, fleat, æſtuet: tamen ſonitus, ſtrepitusque ille paulo poſt deficit, ac experientia magiſtra, in fabulæ argumentum vertitur: Vnde *ſatius eſt*, ait Ioan. à Ieſu Maria, *communi, probatoque more duci, & ſpem victoriæ, non in ſpectaculis, & tumultibus, ſed in Dei ſpiritu, & rationum Chriſti veritate nitentium, energiam reponere.* Nec exquiſitis modis, velut extorquere tentat ex populis eleemoſynam, ſed rei honeſtatem, & neceſſitatem ſynceri-

Fran. Borg. in lib. de rat. concion cap. 7.

Ioan. à Ieſu Maria in art. conc. c. 8.

ter proponit, vt decorum ſeruet, & officij ſui partes expleat.

Atque hæc de ſacri Concionatoris prudentia dixiſſe ſufficiant, quæ, ſicut & reliqua, pro ſacræ Scripturæ publico in ſacris concionibus congruo vſu tradita, facilè vnuſquiſque ſeruabit, qui Chriſtianam modeſtiam, & grauitatem prędicationis, non obliuiſcetur: nihilque audebit, quod ſupra vires, artem, & exercitationem ſuam eſſe ſuſpicetur, quodque ex concepto affectu non proficiſcatur. Faxit Deus, vt quæ omnia ſcripſimus, in Altiſſimi ſui nominis gloriam, & ſalutem animarum fœliciter cedant. Amen.

FINIS.

DE SACRA SCRIPTVRA.

LIBER TERTIVS.

SEV CATALOGVS VNIVERSALIS,

Eorum, qui tum vniuersè, tum singulatim in Sacrorum Bibliorum libros scripsisse noscuntur.

NONNVLLORVM ex selectioribus vtriusque Testamenti Interpretibus Veteribus, ac Neotericis, qui tum vniuersè, tum singulatim, vtriusque Testamenti libros sunt interpretati, particularem supra Catalogum texui. Hic modo, iuxta eorumdem Sacrorum Librorum ordinem, omnium quotquot aliorum etiam relatione extare didici, vniuersalem exhibeo, vt ex eo, qui volet, alios sibi selectiores eligat. Versiculorum insuper sacræ Scripturæ, quos expositos data opera noui, Interpretes in eo indico, nec non Dominicas, & Festos dies in quibus ijdem versiculi, per annum, in Missæ sacrificio leguntur, vt ipsos etiam sermonarios, quos vocant, si libeat, quisque consulere possit. Asteriſco * notati, iuxta Romanum librorum prohibitorum Indicem, egent correctione. Extant igitur primum.

IN VTRVMQVE TESTAMENTVM.

A Egidij Cailleau, Catalogus Viduarum.
Ægidij Columnij, lib 2. in totum Canonem Bibliæ.
Ælij Antonij, in ſacrę Scripturæ locos, Quinquagena.
Aliani Inſulenſis, ſacræ Scripturæ Oculus.
Alani de Lymna Moralia.
Alberti Magni, Comment.
Alberti Mantuani, Lectionum Scripturarum lib.
Alberti Sigebergenſis, Comment.
Alberti Vngari, ſacræ Scripturæ, Defenſio.
Alexandri Alenſis, Poſtillæ.
Alexandri Villadæi, Compend. verſibus Hexametris.
Alphonſi Toſtati, Compēd. & Comment.
Andreæ Placi, Interpretatio difficilium locorum.
Angeli Mariæ Torſani, Collectio prouerb.
Anſelmi Laudunenſis, Gloſſæ interlineares, & marginales ex Patrum ſcriptis collectæ.
Antiochi Monachi, Pandectæ, in Bibliot. PP. tom. 2.
Antonij Aſſiſij, Anacephaleuſis Bibliorum.
Antonij Carafæ, Catena
Antonij à Matelica, Comment.
Antonij Medicis, Annot.
Antonij Nebriſſenſis, Explicatio
Arlotti Thuſii, Concordantię.
Athanaſij Balodij Patriarchę Antiocheni, Libri
S. Athanaſij Epiſc. Alexandr. Synopſis, tom 4.
S. Auguſtini, ſeu alterius auctoris, Queſt. in eiuſd. oper. tom 4. in append.
Auguſtini Iuſtiniani Epiſc. Nebienſis, Biblia octupla cum ſcholiis eiuſd.
Aurelij Brandolini, Lib. carmine Heroico.
Aurelij Prudentij, Enchirid.
Bartholomęi Granuylæ, Poſtilla.
Bartholomęi Vrbinatis Epiſcop. Comment.
Baſilij Zanchij, perbreues Annotat.
Bedę, Expoſitio, & Allegorię.
Benedicti Arię Montani,

Variarum ſacræ Scripturæ verſionum in vnum editio quæ Biblia Regia dicuntur.

Bernardini Gadoli, Comment.

Bonauenturæ Blanci, Tractat.

Brunonis Herbipolenſis, Annot.

Chryſoſtomi Zanchij, Paralelli.

Dauidis obligo Notationes quas inſcripſit: Poſtillæ Bibliorum.

Diodorus Torſenſis.

Dionyſij Rickel Cartuſiani, Commentarij, & Enarrationes.

Dominici Toloſani, Comment.

Emmanuelis Sà, Natationes

Eucherij Lugdunenſis, Quæſt.

Feliciani Capitonis, Locorũ aliquot explicationes.

Floriani Nannij Caſij, Catena argentea.

Franciſci Arolt Ordinis Minorum, Concordantiæ maiores.

Franciſci Capitonis, Catholicæ explicat. locorum, quibus abutuntur hæretici.

Franciſci Feu-ardentij Obſeruationes in Gloſſam ordinariam, & poſtillas Nicolai Lyrani.

† Francici Georgij Veneti, Enarrationes locorum, & Problemata.

Franciſci Lucæ burgenſis, Notæ.

Franciſci Ximenij, editio Bibliorum Complutenſium.

Freculphi Fuldenſis, Hiſtoria.

Cabrielis Baieni, Tabula alphabetica.

Gabrielis Flammæ, notæ.

Galfridi Hardebi, lecturæ, & poſtillæ.

Gaſparis Caſalij, Chriſtiana Axiomata.

Gaſparis Salgetri, Scrutinium diuinæ Scripturæ,

Georgij Bulloci, Oeconomia Methodica Concordantiarum ſacræ Scripturæ.

Georgij Ederi, Oeconomia.

Georgij Sturmij, Relectiones.

Gerardi Bergomenſis, Concordantiæ.

Gerardi Odonis, Tract.

Gilberti Genebrardi, Annot. explicat. & comment. m. f.

Gloſſa ordinaria, & interlinearis.

Glycæ, Explicatio obſcur. locorum.

Godalberti, Allegoriæ.

Godefridi Tilmani, Allegoriæ, & tropolog.

Godefridi Viterbienſis, Liber cui titulus eſt Pan-

rheon.
Gualardi de Rupe, lectu-ræ.
Gualterius Danielis Monachus.
Guerneri Cartuſiani, Enucleamenta.
Guidonis Ferrarienſis, Margarita, carmine heroico conſcripta
Gulielmi Alotti, Theſaurus.
Gulielmi Cocxfortę. Poſtillæ.
Guillelmus Gallus.
Gulielmi Gotingam, Lecturæ.
Gulielmi Mansfeldæ, Poſtillæ.
Gulielmi Maſſet, Poſtillæ.
Gulielmi Nortonis, Repertorium, ſiue Tabulæ in Lyranum.
Gulielmi Sangham, Annot.
Gulielmi Talisfordæ, Lecturæ variæ.
Haymonis Halberſtatenſis, Comment.
Henrici Sachſij, Lib. locorũ contrariorum
Henrici de Vrimaria, Liber.
Hermani de Scilidis, Liber de quatuor ſacræ Scripturæ ſenſibus.
Hieronimi Laureti, Allegoriarum Sylua
Hugonis Barinenſis, Poſtillæ
Hugonis Carenſis, Poſtillæ, ſeu comment. & Concordantiæ.
Hugonis Victorini, Annot. elucidatoriæ.
Iacobi Calogeri, Tract.
Iacobi Iunterbuch, Scrutinium.
Iacobi Kauij, Expoſitio
Iacobi cognomento Magni Comm.
Ioachimi Abbatis, Concordia.
Io. Albæ, Selectæ annot. in locos difficillimos, ſiue Electorum ſacræ ſcripturæ Genturiæ.
Io Andeuen. Poſtillæ.
Io Beni, umma
Io. Benedicti, Concordantiæ iuxta tropos ſacr. ſcript. Item Poſtillæ.
Io. Bury, Lecturæ.
Io. Clipſton Expoſitorium.
† Io Druſij, Quæſt, & reſpõſiones.
Io. Ecdebergenſis, Poſtillæ, & lecturæ ſolemnes.
Io. Forcij, Myſteria quædã ſcripturæ in vocibus Hebraicis ſita.
Io. Frumentarij, Comment.
Io. de Imenhuſen, locorum aliquot expoſitio.
Io. Maibroſij, Comment.
Io. Monſeni, Interpretatio obſcuriorum aliquot locorum ſacræ Scripturę.
Io. Opici, Liber de ſelectis ſcripturarum queſtionibus antiquis
Ioachimi Paſchalis, Lectiones.

Io. de Perſico, Expoſitiones contra Iudæos.
Io Ridyuallenſis, Lecturæ.
Io. Tomſen. Moralitates.
Io. Vitalis, ſpeculum morale, ſeu variorum locorum myſtica explanatio.
Io. Vuainflete, Comment.
Iſidori Clari, Correctio, & Scholia.
Iſidori Hiſpalenſis, Comment. aliqua, & Allegoriæ
Louanienſium Theologorũ, Variæ lectiones in Biblijs Regijs.
Magdalij Iacobi, Correctorium ſeu Epitome, & expoſitio quarũdam dictionum difficilium.
Mamotrecti, Vocum obſcuriorum declaratio.
Marci Aurelij Caſſiodori, Tract.
Mariani Scoti, Annotat. ſcripſit.
Martini Delrij Adagialia.
Matthæi Cantonis, Lectiones.
Matthei Doringij, Addit. ad poſtillas Lyrani.
Matthiæ de Pace comment.
Maturini Clementis. Lecturæ.
Nicolai Garrei, comment.
Nicolai Lyrani, Poſtillæ.
Nicolai rriuet, ſeu Treuech, & Treuet Catena.
Oſberti BicKenhã. Poſtillæ.
Ottomari Luſcinii, Allegoriæ, & Theologiæ.
Pagani Bergomatis, cõmen.
Paterii, Expoſitio ex S. Gregorio.
Pauli Burgenſis Epiſcopi cognomento de S. Maria, Addit. ad Poſtillas Lyrani.
Petri Aureoli, Compendiũ. & Breuiarium.
Petri Berchorii, Reductorium morale.
Petri Brunquelli, comment.
Petri Cantoris, Gloſſa Scolaſtica, & comment.
Petri Carbonelli, Poſtillæ.
Petri Comeſtoris, Hiſtoria Scolaſtica.
Petri Hieronimi Sanchez, Speculum.
Petri Io. Oliui, Poſtillæ.
Petri Pagani, comment.
Petri de Palude, comment.
Petri Rigæ, ſeu de Ariga, Expoſitio allegorica M. S. quæ inſcribitur Aurorea in Vet. & Nouum Teſtam.
Petri Senonenſis, comment.
Petri Stoches, comment.
Petri Suuaningtõ, Quæſtiones ordinariæ, & lecturæ ſcripturarum.
Petri Thyrræi Apparitiones Vet. & noui Teſtamenti.
Philippi Varagii, Flores.
Pontii Carbonelli, comment.
Probæ Falconiæ, Centones.
Rabani Mauri, comment.

Raphaelis Caſtructij, Harmonia.
Reginaldie Leuiori campo, Diſtinctiones.
Remigij Nannini, Annotat.
Renati Benedicti, Loci quibus prauè abutuntur heretici.
Item Eiuſdem, Stromata.
Item eiuſdem, panoplia.
Item eiuſdem, poſtillæ.
Richardi Angli, Expoſitio ſententiarum ſacræ Scripturæ.
Richardi Cluniacenſis, Cõtrariorum lib.
Richardi Louinhani, Dictionarium.
Richardi Victorini, Annotat. & Allegoriae.
Roberti HolcKor, Allegoriae.
Roberti Iorij, Lecturae.
Roberti Tuitienſis ex Patrum ſcriptis ſuccincti, comment.
Roberti Turneri Deuonij, comment.
Rogerij Combatiſtae, vocabulorum expoſitiones
Sanctis Pagnini, Verſio, & Notæ.
Seraphini Cumitani, Concilliatio locorum inter ſe pugnare videntium.
Sertorij Fontanerij Scripta.
Sillaberti cognomento vniuerſalis, Expoſitio,
Simonis Corbeienſis, Gloſſæ
Sixti Senenſis, Concordantiae.
Stephani Angelici Carmelitae, Expoſitio moralis.
Stephani Langton, Annotat.
Strabi Monachi Fuldenſis, Commentaria, Gloſſa ordinaria appellata
Theodor. Prodremi Cyri, Argumenta, ſeu capita verſibus ſcripta.
Theoduli ſeu Theodori, lib. de conſonantia ſcripturarum veteris, & noui Teſtamenti.
Theophanis Epiſcopi Niceae. Conſonantia vtriuſque teſtamenti contra Iudaes.
Thomae Aſcherbonae, Lecturae.
Thomae DocKinge, Lectura Bibl.
Thomae Hybernei, Flores Bibl.
Thomae Lomae, Lecturae.
Thomae Maldon Biblioru Introitus.
Thomae de Vio Caietani, comment.
Turci Ruffi, Collatio in Bibliot. Veterum patrum tomo 8.

VETVS TESTAM.

VEtus Teſtamentum omnes, qui ſcripſerunt in Vtrumque Teſtamentum. Item S. Ioannis Chryſoſtomi, Homiliae.
Iſidori Hiſpalenſis, Comment aliqua, & Allegoriae.
Matthaei Doringh, Replicae pro Lyrano.

Michaelis è Maſſa, poſtillae.
Petri Rigae, comment Verſibus Hexametris elegiacis *M. S.*
Septuaginta diuerſorum interpretum Verſio cum notis, Graecè. Item latinè.

PENTATEVCHVS.

in PEntateuchum extant omnes, qui ſcripſerunt in Vtrumque & in Vetus Teſtamẽtum. Item.
Alani inſulenſis, comment.
Alberti Patauini, comment.
Alexandri Alenſis, comment.
Alphonſi Toſtati, comment.
Ariſtoboli antiquioris, Queſtiones.
Ariſtoboli iunioris, comment.
S. Auguſtini, Queſt. in eiuſd. oper. to. 3. & 4
Auguſtini Steuchi Annot.
Bedae, Quaeſtiones to. 8.
Benedicti Stendel, Libri 5.
Brunonis Liguris Epiſc. 1. Signii, Libri 5.
Catena Patrum, in qua loci difficiliores explanantur.
Claudij Clementis Scripta.
S. Cyrilli Alexandrini, Serm. aliquot, de quibus meminit Antonius Poſſeuinus, in Apparatu, & nos infra eos ſuis propriis locis indicamus
Dominici Greniae, comment.
Ethardi Monachi, Homil.
Euthymij Zigabeni Monachi, Expoſitio.
Franciſci Vatabli, Verſio cum ſcholiis.
Franciſci Zephyrini, Explicationes locorum obſcuriorum, ſeu catena.
Gulielmi de Melitona, comment.
Haymonis Halberſtatenſis, lib. 5.
Hieronymi ab Oleaſtro, comment.
Hugonis de S. Victore, libri 3 Item, Allegoriae.
Iacobi Lauſanenſis, comm.
Incerti, Verſio ex Hebraeo cum annotationibus * ex Rabbinis.
Incerti item, Explanatio locorum obſcuriorum, ſeu * Moyſes enucleatus.
Innocentii Papae V. Poſtillae, & comment.
Io. Capgraue, comment.
Io. Hagen ab Indagine, comment.
Io de Tinmouth, Expoſitio.
Io. Zachariae, Expoſitio Scholaſtica
Iſidori Hiſpalenſis comm.
Matthaei Ebroicenſis, comment.
Nicolai de Gorram, comm.
Nicolai Serarij, comment.
Nicolai Seruitae comment.
On Kel, Paraphraſis Chaldea, habetur in Bibliis Regiis, & Complutenſibus.
Pauli Recii Iſraelitae, liber.
Petri de Galeſiniis, commẽt.

Petri de Tarantasia postea Innoc. V Comment.
Petri Vincentij de Marzilla, Paraphrasis, & Annot.
Philonis Iudęi, Libri
Procopi Gazęi, Comment.
Radulphi Nigri, Libri 7
Remigij Monachi, Comm.
Roberti Scribę Angli, Comment.
Rodulphi Rudeshein, Comment
Sanctis Pagnini, Comment.
Seraphini à Porrecta, Comment
Serlonis Angli, Com.
Stephani Anglici Carmelitę, Moralitates.
Stephani Langhton, Libri iv
Stephani Salazarij, Comm.
Theodoreti Episcopi Cyri, Comment. to 1.
Thomę à Vio, Comment.

GENESIS.

in Genesim, extant omnes, qui in Vtrumque, Vetus Testamentum, & Pentateuchum scripserunt Item.
Alchimi, seu Alcimi, lib. 6. in Bibl. PP to. 3.
Alcuini quæstionum liber in Bibliot. Vet. Patrum to. 3
Aloysij Lipomani, Catena ex Lat & Græcis auctor.
Item eiusdem, Notationes.
Alphonsi Tostati, Com. t. 1.
Amandi Belgę, Comment.
S. Ambrosij, Expositiones.
Ambrosij Catharini, Enarrationes in quinque priora capita.
Andreę Biblij, Comment.
Andreę Frusij, Assertiones.
Andreæ Nicolai Vngari, Comment.
Andreę Veneti, liber qui cāpus Florum prænotatur
Antonij Honcalæ, Commēt.
S. Antonini Archiepiscopi Florentini, Tractat.
Apionis, Commentarij, qui censura indigent
S. Augustini, liber vnus ad literam imperfectus. Item eiusdem de Genesi ad literam libri duodecim.
Augustini Asculani, Comment
Augustini Steuchi, Obseruationes ad Veritatem Hebraic.
Bedę, Expositio & Quæstiones to 4. & to 8.
Benedicti Ariæ Montani, lib.
Benedicti Pereriij, Commēt. to 4.
Bruni, vel Brunonis Ligu-ris, lib.
Catena patrum, in qua loci difficiliores explicantur
Claudij Marij Victorini, Commēt. poēticū, in Bibl. Vet. patrum to. 4.
Cyrilli Alexandrini ad literā, & mysticè, Libri 2. in to 1. eius operum.

Eckardi Theutonici, liber 1.
Eucherij Epiſc. Lugdunenſis, Comment.
Ferdinandus de Eſcalante in Clypei lib. 8
Franciſci Georgij, Notæ.
Franciſci Mayronis, Expoſitiones.
Franciſci Zephirini, Explicatio.
Gulielmi Hameri, commẽt.
Gulielmi Pepin, comment. iuxta quadruplicem ſenſum ſcripturæ ſacræ.
Henrici de Haſſia Iunioris, comment.
Hermanni de Schildis, Lectura.
S. Hieronymi Quæſt ſeu Tradit Hebr. in eius oper. tom. 1.
Hieronymi Fracaſtorii, poëma Heroicum in poſtrema capita & de Vita Ioſeph.
Hieronymi ab Oleaſtro, comment.
Hieronymi Sauonarole, cõment.
Hilarii Carmen, quod tamẽ alterius eſſe ex eo conſtat, quod ad Leonem papam eo poſteriorem ſit ſcriptum.
Hippolyti Martyris, commentar.
Hortenſii Baptiſtæ, Inſtitutiones diuinæ.
Hugonis Carenſis, poſtillæ to. 1.
Hugonis Victorini, Notat. & Allegoriæ to. 1.
Iacobi Lauſanenſis, comment.
Iacobi Magni, comm.
Iacobi Ottheri, comm.
Iarichii Friſii, comm.
Io. Annii Viterbienſis, commen.
Io Chryſoſtomi Homil. 61. quæ habentur in operum eiuſdem to. 1.
Io. Duns Scoti, lectura.
Io. Feri, Enarrationes.
Io. Gooduuick, lecturę.
Io. e Leouardia, comment.
Io Raymundi comment.
Io. Yorcke, Lecturæ.
Ludouici Granat. Diſcurſ. in ſua Symboli Introductione.
Ludouici Yſtellę, comment.
Martini Delrii, Pharus ſacræ ſapientiæ.
Methodij liber 1.
Michaelis è Maſſa, Expoſitio
Moyſis Hadarſan, commẽt.
Nicolai Bonetti, Poſtillæ.
Nicolai Cuſani, comment.
Nicolai Triuet, comment.
Origenis, Homil. 17 à cap. 1 ad 49. & Orationes 2. tom. 1.
Oſuetri Claudiani, comment.
Petri de Alyaco, comment.
Petri Galtheri, commentar.
Petri Paludani commentar.
Philonis Iudei, Opuſcula greca.
Item latina.
Rabani Mauri, commentar.

Richardi de S. Victore, Opuſcula.
Roberti Anglici, Comm.
Roberti Roſei, Comment.
Ruperti Abbatis, comment.
Strabonis Anglici Monachi, Comment.
Theodoreti, Queſtiones.
S. Thomae Aquinatis, Comment. quae licet alii Thomae Anglici eſſe aſtruant, ſane erudita ſunt, & ingenio S. Thomae non indigna. Reiicit S. Antoninus 3. p. ſummae tit. 18 ca. 10. illa quae ſuo tempore circumferebantur, quae diuerſa fuiſſe ab his, quae nuper fuerunt inuenta docet Sixtus Senenſis.
Thomae Colbii, Indices.
Thomae Maldonati, Expoſitio.
Thomae Sperman, Comment
Thomae Vualdenſis, Com.

in GEneſis CAPVT primum de opere ſex dierum. S. Ambroſii, ſeu alterius auctoris, lib. 6.
Anaſtaſii Antiocheni Epiſcopi Synaitae ſucceſſoris, ſermones 12. Grecè, in Bibliot PP. to. 1.
Andreae Billii, Tractatio.
Antonii Guebarae, Expoſitio literalis.
Appionis, ſeu Appii, Tract.
Arnoldi Abb. Bonevallis, Tract.
Aſcanii Martinenghi, Gloſſae Magnae duobus tomis diſtinctae.
Baſilii Magni Homiliae 12. Nam falluntur, vt docet Card. Bellarm. deſcript. Eccleſiaſt. qui decimam, & vndecimam Greg. Niſſeno tribuunt.
Bedae, Homiliae to 4.
S. Bonauenturae, Tractat. to. 1.
Brunonis Cartuſiani, comment.
Candidi, Tract.
Cyrilli Alexandrini, Serm.
Danielis Malloni Hieronymiani, comment.
Dionyſij RicKel Cartuſ. comment.
Drauntij, Tract. in Bibliot. Vet PP. to. 8.
Egidij Columnii Romani, Lib. 1.
Euangeliſtae Marcellini, Comment. Ital.
Floriani Nannii, Catena
Franciſci Cattanei, Tract. Ital
Georgij Piſſidae, Tract. in Bibliot. Vet. PP. to. 8.
Gregorii Nyſſeni, Liber.
Gulielmi Auerni, comment.
Gulielmi de Conchis, Lib. 33.
Gulielmi Pariſienſis Epiſcop. Liber.
Hermanni Bodij, Comm.
Hermanni de Schildis, Libri 2.
Hieronymus Vielmius.

Hugonis

Hugonis de S. Charo, Sermones 61. to. 2.
Io. Hoptz, Synopsis Paradisi.
Io. a Leouandia. Lib.
Io. Pici, Tractatus.
Iulij Quercerij, Comment.
Iunilij Episcopi Africani, comment.
Lactantij Firmiani, Lib.
Ludouici Fidelis Neruij, Opusculum.
Marsilij Ficini, comment.
Moysis Barcephae, comment.
Petri de Aliaco Quaestiones prudentij, Versus.
Roberti Scribae, comment.
Tertuliani, Aliqua,
Theodori Graminaei, comment.
Theophili cuiusdem, Libri 5.
Vincentij Bellouacensis, Libri 32. qui speculũ naturale inscribuntur.
Vuolffgangi Sedelij, comment.
Vide etiam in Indice Vniuersali, verbo, de Opere sex dierum
in Geneſis cap. 1. 2. & 3. Augustini Steuchi * Cosmopaea
Henrici de Langstein, Insignes comment.
Martini Cordubensis, comment.
in Capitis 1. Vers. 1. In principio creauit Deus cœlum & terram. S. Augustinus, serm. 141. de diuers. & serm. 134. de tempore tom. 10.
S. Io. Chrysostomi Homiliae 7. tom. 5.
Vers. 2. Terra autem erat inanis &c. Christophorus Gonzalez, discursu primo ex secundo. Hispanicè.
Io. Alba, Electorum sacrae Scripturae Centuriae cap. 1.
Versus 7 Et facit Deus firmamentum &c. S. Bernard. serm. 37. in serm. paruis.
Vers. 11. Et ait germinet terra herbam virentem &c. Christophorus Gonzalez Discurs. 3. Hispanicè.
Vers. 26. Faciamus hominem ad imaginem &c. Gregorij Nysseni, Orat. 1.
Vers. 28. Et creauit Deus hominem. Eiusdem, Libellus.
Vers. 29. Dixitque Deus, ecce dedi vobis omnẽ herbam &c. Christophorus Gonzalez, Discurs. 4. & 5. Hispanicè.
Vers. 31. Viditque Deus cunctaq; ùe fecerat &c. Idem. Discurs. 6.
in Capitis 11. Vers. 1. Cœli & terræ ornatus, siue militia. Delrius, Adag. Vet. Test. 1.
Vers. 2. Cõpleuitque Deus die septimo &c. Christophorus Gõzalez, Disc. 7. Hispanicè.

Verſ. 6. Formauit igitur Dominus Deus hominem &c. Idem, Diſc. 8.

Verſ. 9. Plantauerat autem Dominus Deus Paradiſũ &c.

S. Ambroſius to. 4.

Verſ. 15. Tulit ergo Dominus Deus hominem, &c. S. Bernardi, ſer. 7. de Septuageſ. in ſerm. de Temp.

Chriſtophorus Gonzalez, Diſc. 9. Hiſpanicè.

Io. Alba. Electorum ſacræ Scripturæ centuriæ, ca. 2

Verſ. 17. Deligno autem ſcientiæ boni &c. Gonzalez, Diſc. 10.

Martinus Delrius adag Vet. Teſtam 2.

Verſ. 18. Dixit quoque Dominus Deus non eſt bonũ hominem eſſe ſolum, &c. Chriſtophorus Gonzalez Diſc. 11. Hiſpanicè.

Verſ. 19. Formatis igitur Dominus Deus de humo cunctis animantibus &c. Gonzalez, Diſc. 11. Hiſpanicè.

Verſus. 21, Tulit vnam de coſtis eius, & repleuit carnem pro ea Ioannes Alba, Electorum ſacrę Scripturæ Centuriæ capite 3.

Verſus. 24. Os ex oſſibus, & caro ex carne. Delrius Adag. Vet. Teſtamen. 3

in Caput III. S. Ambroſius, to. 4. de Paradiſo à capite 12, vſque ad finem

Iſoræ Nouarolæ Virginis Veronenſis, Lib. de peccato Adæ & Euæ.

Vide Etiam notatos in Indice Vniuerſali verbo, Paradiſus.

in Capitis III verſ 1. Sed & ſerpens erat calidior. Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi c. 1

Verſ 5. Scire bonum & malum Delrius adag. Veteris Teſt. 4

Verſ. 7. Conſuere folia ficus, &c Idem Ibid. Adag. 5

Verſ. 8. Cum audiſſent vocẽ Domini deAmbulatis, &c. Ferdinandus de Eſcalante. in Clypeo conc. lib. 3. cap. 1.

S. Io. Chryſoſtomus, to. 5. Homil. 8. verſ 15. Inimicitias ponam, &c. S. Io. Chryſoſt tom. 3. Homil. ſuper ijſdem verbis.

Martinus Delrius, adag. Veteris teſtam 6. & 7

Petri Carbonarij commentarij.

Verſ. 19. In ſudore vultus tui, &c. Adami Sasbout, Homil.

Aloyſius de Reboledo, Orat. 1. Hiſpanicè.

Item eod verſu. Reuerti in terram, ſeu puluerem, ſeu cinerem, Delrius Adag. 8

in Caput 1 v. S. Ambroſius, tom. 4. de Cain, & Abel.

Henrici de Lãghſtein. comment.

Marcarius Ægyptius de ſtatu Adæ poſt Imaginem Dei perditam.

in Capitis 1 v. verſ. 4. Et reſpexit Dominus ad Abel, &c. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo conc. li. 3. cap. 2.

Verſ. 6. & 7. Quare iratus es, &c. Ioan. Alba, Electorum ſacræ Scripturæ Centuriæ capit. 4.

Ver. 7. In foribus eſſe. Delrius, adag. veteris Teſtam. part. 1. adag. 9

verſus 8. De ſigno Cain. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo lib. 3. cap. 3.

verſus. 15. & 21. Septies & ſeptuagies ſepties. Delrius, vbi ſupra, Adag. 10.

in Caput v. S. Ambroſius, to. 4. de Noe ca 1. 2. & 3. verſus 16

Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo libri 3. ca. 5.

in Capitis v. verſus 22. Ambulare cum Deo, vel poſt Deum, vel coram Deo. Delrius, vbi ſupra adag. 12.

in Caput v 1. S. Ambroſius, tom. 4 cap. 4. vſque ad 12.

Beda, de Arca Noe.

Bruno Cartuſianus, de Arca.

Cyrilli Alexandrini, ſermonis.

Hieronymi Sauonarolæ, com.

Hugo victorinus, de arca.

Io. Butæi, comment. de arca,

Vuolffgangi Sedelij, comm. de Noe, & arca.

Vide Notatos in indice Vniuerſali Verbo de arca,

in Capitis v 1. verſus 4. Gigantes autem erant ſuper Terram &c Philo Iudeus, to. 1

Verſus. 11. Filij Dei, & filiæ hominum. Del Rius, adag. Vet. Teſtam. par. 1, adag. 12.

Verſus 18. Ponamque fœdus meum tecum &c. Hugonis de S. Victore, Serm. 62. to. 6,

in Caput v 1 1. S, Ambroſius to. 4. de Noe, & Arca, ca. 12 vſque ad ca. 17.

in Caput v 1 1 1. idem, à cap. 17. vſque ad 24.

in Capitis v 1 1 1. verſ. 8. Emiſit quoque columbã poſt eum &c. Cælij Rhodigini. com

in Caput 1 x S. Ambroſius, vbi ſupra ca 24. vſque ad finem.

in Capitis IX. Verſ. 8. De Iride ſiue arcu cœleſti, Ferdinand. Eſcalante, vbi ſupra lib. 3. c. 4.

Verſ 13. Arcum meum ponam in nubibus &c. S. Thomas, to. 16. in Serm. Feſt. de S. Maria Magdal.

Verſ. 24. Euigilens autem Noe ex vino &c. Philo, Hebr. to 1. de Noe reſipiſcentia.

in Caput X. S. Ambroſius, to. 4. de Noe, & Area in fine.

in Capitis X. Verſ. 9. Quaſi Nemrod robuſtus coram Domino. Del Rius, Adag Vet. Teſt. par. 1. Adag. 13.

in Caput XI. Cyrilli Alexandrini, Sermones.

in Capitis XI. Verſ. 4. Culmen pertingat ad Cœlũ. Martinus Del Rius, vbi ſupra, Adag 14.

Verſ. 8. Atque diuiſit ita eos Dominus ex illo loco &c. Philo. Hebreus, tom. 1. de confuſione ling.

Verſ. 9. Et idcirco vocatum eſt nomen eius Babel Idem Ibidem.

Verſ. 11. Vixitque Sem. &c. Hieronimus de la rua, to. 1. contr. 5 poſit.

in Caput XII. S. Ambro. to. 4. de Abraham c. 2. li. 1. & li. 2 ca. 5. vſque ad 8.

in Capitis XII. Verſ. 1. Dixit autem Dominus ad hab. egredere de terra tua &c. S. Auguſtinus, to 10. Serm. 34. de diuerſ. in append.

Rodericus de Soles, in Arte ſeruiendi Deo, Hiſpanicè.

in Caput XIII. S. Ambroſius, vbi ſupra lib. 1. cap. 3. & lib. 2. cap. 5. vſque ad 8.

Tertulianus, tom 4. de Sodoma.

in Capitis XIII. Verſ. 16. Sicut puluis terræ, arena maris, aut ſtellæ cœli. Del Rius, Adag. Vet. Teſt. parte 1. Adag 15.

in Caput XIV. S. Ambroſius vbi ſupra lib. 1. cap. 3.

Cyrilli Alexandrini, Sermones.

Hugonis de S. Victore. Ser. 67. & Allegoria Regum aduerſus 5. Reges pugnãtium.

Richardus de S. Victore, de Melchiſedech.

in Capitis XIV. Verſ. 22. Leuare manum ad Dominũ. Del Rius, vbi ſupra, Adag. 16.

Verſic. 23. A filo ſubtegminis vſque ad corrigiam caligæ. Del Rius, vbi ſup. Adag. 17.

in Caput XV. S. Ambro. vbi ſupra li. 1. cap. 3. & li. 2. a. c. 7. vſque ad 11.

Cyrilli Alexandrini, Sermones.

Richardus de S. Victore, de Sacrifitio Abrahæ.

in Capitis xv. verſ. 6. Credidit Abram Deo &c. S. Auguſt. ſeu alius, ſerm. 37. de diuerſ. in append. to. 10.

Verſ. 9. Et reſpondens Dominus, ſume inquit, mihi Vaccam triennem &c S. Auguſt vbi ſup. ſermon. 154. de Temp.

in Caput xvi. S Ambroſius, tom. 4. de Abraham li. 1. cap. 4. & li. 2. ca. 10.

Clemens Alexandrinus, de Agar, & Sara.

in Capitis xvi. verſ. 1 Igitur Sara Vxor Abram non genuerat liberos &c. Philo Hebræus, to. 1 de congreſſu eruditionis cauſa.

Verſus 2. Dixit Marito ſuo, Ecce concluſit me Dominus &c. Idem Ibidem.

Verſus, 11. Ædificari ab aliquo. Del Rius, Adag. veter. Teſta. par 1. Adag 18.

Verſus 12. Onager inter homines, & Manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum. Idem Ibidem Adag. 19. & 20.

in Caput xvii. S. Ambroſius, vbi ſupra, libro 1. capite 4. & li. 2 capite 17.

Ferdinandus de Eſcalante in Clypeo, de mutatione nominis Abram. lib. 3. cap. 6.

in Capitis xvii. Verſ 1. Poſtquam vero 99, annorum eſſe cæperat &c Rodericus de Soles, in Arte ſeruiandi Deo, Hiſpanicè cap. 8. & deinceps.

in Caput xviii. Sanctus Ambroſius, vbi ſupra li 1. cap. 6.

in Capitis xviii. verſ. 2 Cumque eleuaſſet oculos apparuerunt ei tres viri &c. S. Auguſt. ſerm. 10. & ſerm. 70. de Tempore.

Verſ. 5. Ponere buccellam panis. Delrius, Adag. Vet. Teſtamenti par. 1. Adag 21.

Verſ. 20 Peccatum clamans ad Deum. Idem Ibidem, adag. 22.

Verſ. 27. Sum puluis & cinis. Idem Ibid, adag. 23.

in Caput xix. de conuerſione vxoris Loth. in ſtatuã ſalis &c.

S. Ambroſius, vbi ſupra li. 1. cap. 6 vſque ad 8

Ferdinandus de Excalante, in Clypeo li. 3. cap 7.

in Capitis xix. verſ. 4. A puero vſque ad ſenem. Delrius, vbi ſupra adag. 24.

Vers. 7. Respicere post tergum. idem ibid. adag. 25.

Vers. 26. versa in statuam salis. idem ibid. adag. 26.

in Caput xx. S. Ambrosius, vbi supra lib 1. a capite, 6. ad 8,

in Capitis xx. vers. 16. Hoc erit tibi in velamen oculorum &c.

Io. Alba, Electorum sacrę scripturę Centurię cap. 5

in Caput xxi. S. Ambrosius, vbi supra.

in Caput xxii. idem ibidem cap. 8.

S. Augustinus, tom. 10. ser. 71. 72. & 73 de temp.

Bernardini Senensis, comment.

Cyrilli Alexandrini, Sermon.

Ethalredi Rieualens. Com. de oneribus Isaac.

in Capitis xxii. versus 14. In monte Dominus videbit, Delrius, adag. vet. test. part. 1 adag. 27. versus. 17. Sicut stellæ cæli. idem ibi. adag 28.

in Caput xxiii. S. Ambrosius, tom. 4. de Abraham ca. 9.

in Capitis xxiiii. Versic. 6. Dei Princeps Delrius, vbi s adag. 29.

Versus 10. Habitare vel esse in medio populi, idem ibidem, adag. 30.

in Caput xxiv. S. Augustinus, tom 10. serm. 35. de temp.

Cyrilli Alexandrini, Sermones.

in Capitis xxiv. vers. 49. Ire ad dexteram, siue ad sinistram. Delrius, vbi supra adag. 31.

Vers. 60. Possidere portas inimicorum. idem, ibid. adag. 32.

in Caput xxv S. Augustini, Serm.

Ferdinandus de escalante, in Clypeo li 3. ca 8.

in Capitis xxv. vers. 22. Sed colidebantur in vtero eius paruuli &c. S. Augustinus, vbi supra serm. 78. de temp.

in Caput xxvii. id. ibidem. ser 44. de diuers. de Iacob, & Esau.

Cyrilli Alexandrini, serm.

in Capitis xxvii. vers. 27. odor agri pleni. Delrius, vbi supra adag 33

Versus 28. Det tibi Deus de rore cœli &c. S. Bernardus serm. 33. in serm. paruis.

in Caput xxviii sanct. Augustinus, vbi supra serm. 9. de temp. de Scala Iacob.

Ferdinandus de Escalante, in Clypeo concionatorũ li. 2. ca. 1.

in Capitis xxviii. vers. 17. Pauensque Quem terribi-

lis eſt, inquit, locus iſte &c. Madrigal. ho. 24. Hiſpanicè.

in Caput XXIX. S. Auguſtinus, to. 1 ſermo. 80. de temp. de Iacob, & Laban.

Robertus Canutus, de Connubio Iacob.

in Caput XXX. Cyrilli Alexandrini ſer.

in Caput XXXI. Eiuſdem. ſer.

in Capitis XXXI. verſ. 2. Heri, & nudius tertius. delrius Adag. Vet. Teſta. par. 1 adag 34.

Verſ. 7. Decem vicibus. id. ad. 35

in Caput XXXII. de lucta Iacob cum Deo Cyrilli Alexandrini, Sermones.

Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo li. 3. ca. 9

in capitis XXXII. verſu 11. Percutere Matrem cum filijs Delrius, vbi ſupra adag. 36.

Verſus 12. Sicut arenam maris idem ibidem adag. 37.

in Capitis XXXIII. verſ. 10. Quaſi vultum Dei. Delrius, ibidem adag. 38.

in capitis XXXIV. verſ. 30. Fœrere facere, & Viri numeri. idem, ibidem, adag. 38. & 40

in Capitis XXXV. verſ. 5. Terror Dei. idem ibi. adag. 41

in caput XXXVII. S. Auguſtinus, de ſomnio Ioſeph. tom. 10. ſerm. 81 de tempore.

Cyrilli Alexandrini, Sermones.

Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo lib. 2. cap. 2. & 3.

in caput 38. Cyrilli Alexandrini, ſerm.

in caput 39. de Ioſeph, & Domina ſua Sancti Auguſt. to. 10 ſerm. 83. de temp.

in capitis 39. verſ. 6. Nihil noſſe præter panem. Delrius, Adag. vet. Teſt. par. 1. adag. 42

in caput 40. de Somnio Princernæ Pharaonis, & Magiſtri Piſtorum, Ferdinandus de Eſcalante, in clypeo libro. 2. cap. 4. & 5

in capitis 40. verſ. 13. Leuare caput Delrius, vbi ſup. ada. 43.

in caput 41. de Somnio Pharaonis, & interpretat. Ioſeph.

F. de Eſcalante, vbi ſup. ca. 6.

in capitis 41. verſus 17. Abſque me Deus reſpondebit proſpera Pharaoni. Io. Albã, Electorum Sacræ

ſcripturæ. Centuriæ c. 6.
Verſ. xliv. Mouere manum, aut pedem. Delrius, vbi ſup. ada. 44.
in Capitis xliv. verſ. 5. Scyphus quem furati eſtis &c. Io. Alba, vbi ſupra cap. 7.
Verſ. 15. An ignoratis quod non ſit ſimilis mei &c. Id, Ibidem.
in Capitis xlv. verſ. 18. Medullam terræ comedere. Delrius, vbi ſupra adag. 45.
in Capitis xlvii verſ. 9. Dies parui, & mali. Idem adag 46.
Verſ 12. vſque ad os paruuli. Id adag. 47.
in Caput xlviii. Cyrilli Alexandrini, Sermones.
in Capitis xlviii. verſ. 14. Intelligere fecit magnus, Delri. vbi ſupra adag 48.
Verſ. 22. In gladio, & arcu meo Delrius, adag. Vet. Teſt. par. 1. adag. 49.
in Caput xlix. de Teſtamẽto, & benedictionibus 12. 12. Patriarcharum.
Apochriphus liber, in Bibliot. PP. to. 5.
Albini ſeu Alcuini, Queſtiones.
Cyrilli Alexandrini, Serm.
Gregorius Nazianzenus, to. 2.
Io. Bruni Scoti, commentari.
Richardi de S. Victore com.
Roberti Canuti, comment.
Ruffini aquilegenſis Explanatio in Orthodoxograp. SS Patrum to. 2.
in Capitis xlix. verſ. 4. Sicut aqua. Delrius, vbi ſupra adag 51.
Verſ. 8. Manus in ceruicibus inimicorum. Idem, adag. 50.
Verſ. 10. Non auferetur ſceptrum de Iuda &c. Laurentius Ramirez, in Pentecontarchi c. 47.
Verſ 11 Lauare in vino ſtolam, & in ſanguine vnæ pallium ſuum. Delrius, vbi ſup. adag 52.
Verſ 21. Ceruus emiſſus. idem adag. 53.
Verſ. 23. Domini iaculorũ. Idem adag. 54.
Verſ 24. Paſtor lapis Iſrael. Idem, adag. 55.
Verſ. vltimo. Apponi ad populum ſuum. Idem, adag. 56.
in Capitis l. Verſ. 19. Num Deus ego. idem, adag. 57.
Verſ. 23. Filij quoque Machir &c. Io Alba, Elect. ſacræ Script. centuriæ capite 8.

EXODVS.

In Exodum extant omnes, qui ſcripſerunt in

Vtrumque, in Vetus Teſtamentum, & in Pentateuch. Item

Adami Præmonſtratenſis, Liber

Aloyſij Lipomani, Catena, ex Latinis, & Græcis Auctoribus.

Auguſtini Steuchi Eugubini, Recognitio.

Alphonſi Toſtati, Comm. to. 2.

Annotat. ex Hebaicis comment. Incerti Auctoris

Antiochi Monachi, Expoſitio.

Antonini Archiepiſcopi Florent. Libri.

S. Auguſtini, Locutiones, & Speculum to. 3.
Item, Queſtiones to 4.

Bedæ, Explanat. to. 4
Item, Queſtiones to. 8.

Benedicti Pererij, Selectæ Diſputat.

Bruni Liguris, Comment.

Brunonis Cartuſiani, lib

Catena Patrum locorum difficil.

S. Cypriani, li. 3.

Eckardi Theutonici, li. 1.

S. Epiphanius, de Gemmis, in Veſte Aaron.

Ferrerij Monachi Caſſinenſis, Gloſſa.

Firmini Capitis, Expoſitio.

Franciſci Zephyrini, Explicatio locorum.

Gaudentij Epiſcopi Brixiẽſis, Homiliæ, in Bibliot. Vet. Patrum to. 3.

Gregorij Nazianzeni, Decalogus Moyſis, in eius oper. to. poſter.

Gulielmi Pepini, comment

Henrici Conſueldij, Myſtica expoſitio.

Henrici de Haſſia, comm.

Hieronymi ab Oleaſtro, comment.

Hieronymi, Sauonarolæ, comm.

Hippolyti Martyris, comm.

Hugonis Victorini, Adnot.

Iacobi Lauſanenſis, comm.

Io. Feri, comment.

Io. Gattuer Carmelitæ, comment.

Io. Grauuer, lib. 1.

Io Nodin, comm. in 15 priora c.

Io. Rusbrochij, comment.

Io. Sunneman, comm.

Iſidori Hiſpalenſis, comment.

Ludouici Yſtellæ, commentar.

Maximi Monachi, Expoſitio.

Nicolai de Alſentia Carmelitæ, comm.

Origenis, Homil. 13. ad cap. 25. to. 1.

Osberti Claudiani, comment.

Petri Paludani, com.

Philonis Iudæi, Quæſt. & ſolutionum li. 5.

Procopij Gazaei, comment.

Rabani Mauri, commentar.

Richardi de S. Victore, li. 1.
Roberti Canuti, comment.
Roberti Roſai, comment.
Ruperti Abbatis, li 4. to. 1
Seraphini Capponis, Veritates Aureæ
Tertulliani, comment.
Theodoreti, queſt. to. 1
Thomæ Vualdens. comm.
Victorini Pitabionenſ. comment.
Vuolffgangi Sedelij, comment
Zenonis Veronenſis, Serm. 5.
in Caput 1. Origenis, Homil. in eiuſd. oper. to 1
in Capitis 1. verſ. 7. Filij Iſrael creuerunt. S. Auguſt. tom. 10. ſermon. 84. de temp.
Verſ. 1x. Ignorat Ioſeph. Delrius, Adag. vet. Teſtam. par. 1. adag. 58
in Caput 111. S. Auguſtinus, vbi ſupra ſerm. 86. & ſer. 17 de diuerſ
in Capitis 111 verſ. 2. Deus apparet in flamma è medio rubi. Delrius, vbi ſupra adag. 59
Ferdinandus de Eſcalant. in Clyp. lib. 3 cap. 10
Verſ. 3. Solue calceamentum de pedibus tuis. Delrius, vbi ſupra adag. 60
Verſ. 8. Terra fluens lacte, & melle. Idem, adag. 61.
Verſ. 14. Ego ſum qui ſum S. Auguſt. to. 6
Incertus apud eund. Ibidem.
Verſ. vltimo. Ægypti ſpolia. Delrius, Adag. vet. Teſtamen. par. 1. adag. 62.
in Caput 1v. De Signis à Moyſe factis coram Pharaone. Ferdinandus de Eſcalante in Clyp. lib 3. cap. 11.
Origenis, Homil. in oper. to. 1.
in Capitis 1v verſ. 10. Vir verborum. Delrius, vbi ſupra adag. 63.
Verſ. 18. Os alicuius, & eſſe Deum alicui. Id Adag. 64. & 65.
in Caput v. S. Auguſt. vbi ſupra to. 10 ſerm. 85. & 90. de tempore
in Capitis v. verſ. 31. Præbere gladium quo occidat. Delrius, vbi ſupra adag. 66.
in Capitis v1. verſ. 9. Anguſtia ſpiritus. Idem, adag. 67.
Verſ. 12. & 20. Incircumciſus labiis, auribus, corde. Id adag. 68.
in Caput v111. S. Ambroſij, Notat. in to. 1.
in Capitis v111. verſ. 15. Digitus Dei eſt hic. Delrius, vbi ſupra adag. 66.
in Capitis 1x. verſ 7. Induratum eſt cor Pharaonis &c. S. Auguſt. tom. 10. ſer. 88. de temp.

Verſ. 23. Voces Dei. Delrius, vbi ſupra adag. 70.
in Capitis x. verſ. 10. Malitia contrafacies. Id. Ibid. adag. 71.
Verſ. 21. Tenebræ palpabiles, & tenebræ Ægyptiæ. Id. Ibid. adag. 72.
Verſ. 26. Nec vngula. Idem Ibid. adag. 73.
in Capitis xi. verſ. 5. A ſolio vſque ad molam, vel ad Carcerem. Idem Ibid. adag. 74.
Verſ. 6. Non mutiet canis. Idem ibid. adag. 75.
in Caput xii. de Agno legali.
S. Auguſt. to. 10. ſerm. 10. de temp.
S. Cyrilli Alexandrini, ſerm.
Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo li. 3. ca. 2.
Origenis, Homiliæ to. 1.
in Caput xiii. Cyrilli Alexandrini, Serm.
in Capitis xiii. Erit quaſi ſignum in manu tua &c. Delrius, adag. Vet. Teſtam. par. 1. adag. 76.
Verſ. 18. Armati. Idem ib. adag. 77.
in Capitis xiv. verſ. 8. Egredi in manu excelſa. Idem ibidem, adag. 78.
in Caput xv. Canticum Moyſis Cantemus Domino. Catena, Patrum, locorum difficil.
Coſmæ Magaliani, comm.
Cyrilli Alexandrini, Sermon.
Euthymij, comment.
Iacob Ianſſonij, comment. in Cant. Ferial.
Iacobi de Valentia, comm. in cant Fer.
Origenis, Homil. to. 1.
Richardi Panopolit. Enarrat. in cant. Fer.
Theodoreti interpret. in cant. Fer. to. 1.
in Capitis xv. verſ. 5. & 10. Submergi ſicut lapis. Delrius, vbi ſupra adag. 79.
Verſ. 7. Sicut ſtipulam deuorauit. Idem ibidem adagi. 80.
Verſ. 16. Tacere vt lapis. Idem ibidem, adagi. 8.
in Caput xvi. S. Ambroſij, Notat. to. 1.
Cyrilli Alexandrini, Sermon.
in Caput xvii. De Raphid, Petra percuſſa, Amalech, & Moyſe orante manibus eleuatis, dum populus pugnaret S. Aug. to. 10. ſerm. 93. de Temp.
Cyrilli Alexandrini, ſerm.
Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo concionat. li 3. ca. 13.
Origenis, Homil. to. 1.
in Caput xix. Cyrilli Alexandrini, ſerm.

in Capitis xix. verſ. 4 Portare ſuper alas aquilarum. Delrius, Adag. Vet. Teſt. par 1. adag. 84.

a Verſ. 9. ad 19. Ferdinandus. de Eſculante vbi ſup. li 3 cap. 14.

Verſ. 5. Peculium eſſe. Delrius, vbi ſupra adag. 85.

in Caput xx. Gulielmi Cantarelli, Expoſitio, in li. variarum quaeſt. in Decalogum.

Origenis, Homiliae to. 1.

in Capitis xxi. verſ. 4. Non facies tibi ſculptile Pineda, in Salomone praeuio li. 7 c. 15.

in Capitis xxii. verſ. 31. Viri ſancti eritis mihi &c. Adami Sasbout, Homil.

in Caput xxiii. De Mare rubro. Pineda, vbi ſupra li. 4 cap. 8. 9. & 10.

in Capitis xxiiii. verſ. 8. Munera excaecant prudentes &c. Delrius, vbi ſup. adag 86.

in Caput xxiv. S. Ambr. Notationes to 1.

Beda, to. 4 in li. de Tabernaculo, vaſis, & veſtib.

Cyrilli Alexandrini, ſerm.

in Capitis xxiv. à Verſ. 4. ad 11. Ferdinandus de Eſcalante, in Clyp. conc li 3. cap. 15. & 16. verſic. 12. Dixit Dominus ad Moyſen: Aſcende ad me in montem. Beda vbi ſupra.

in Caput xxv. Hugo de S. Victore, tom 2. Serm. 81. & 95

Nicephori de Cherubinis, Opuſcula

in Caput xxvi. De Tabernaculo Moyſis. 1o. Ruſbrochii, comm.

Origenis, Homil. to. 1

in Caput xxx. S. Ambroſ. Notat to. 1

in Capitis xxx. verſ. 23. Caput myrrhae. Delrius, Adag. Vet. Teſt. par. 1. adag. 88.

in Caput xxxii. S. Amb. vbi ſupra

Cyrilli Alexandrini, Serm.

in Capitis xxxiii. verſ. 11. Facie ad faciem loqui. Delrius, vbi ſupra adag. 89

Verſ. 12. Noui ex nomine. Idem Ibid adag 90

Io. Alba, Elect ſacr. Script. Centurie cap. 9

Verſ 13. Ego oſtendam omne bonum tibi, &c. Idem Ibid

in Caput xxxiv. Cyrilli Alexandrini, Sermones.

Origenis, Homil to. 1

in Capitis xxiv. verſ. 12. Caue ne vnquam cum habitatoribus terrae illius iungas amicitias &c. Caeſarij Arelat. Homil. 24

Verſ. 30. Cornuta facies. Delrius, vbi ſupra adag. 91.

in Caput xxxv. Origc-

nis, Homil. to.1.
in Caput xxxvi.Maximi Monachi, comment.
in Caput xxxviii. De Balaam, & Balaac. S. Aug. tom.10.ſer.103. de temp.

LEVITICVS.

in LEuiticum extãt omnes quos in Vtrũque, Vetus Teſt.& Pemat. ſcripſiſſe diximus. Item.
Adami Eſton, comm.
Alphonſi Toſtati, comment. to.3.
S.Ambroſij, Lib.to 4.
Annotationes, ex Hebraicis comment. Incerto auctore.
S.Auguſtini, Locut.to.3. Item, Queſt.to 4.
Auguſtini Steuchi, Recognitio ad Veritatem Hebraicam.
Bedæ, Explanationes tom. 4.
Item, Queſt.to.8.
Brunonis Liguris, comm.
Catena Patrum, locorum difficil.
Cyrilli Alexandrini, ad literam, Myſticarum explanationum, libri 16. quos tamen Origenis eſſe cenſeo cum Card. Bellarmino, tum quia auctor vbique ſenſum litetalem deſtruit, tum quia habentur iſti ipſi libri inter opera Origenis.
Franciſci Zephiri, Explicatio locorum
Hieronymi ab Oleaſtro, comment.
Hugonis Victorini, Notar. Item, Allegoriæ to.1.
Io.Zacchariæ, Lib.1.
Iſidori Hiſpalenſis, comment.
Iſichij Presb. Ieroſolymit.
Nicolai Triuet, comment.
Origenis, Homil. aliquot, ad cap.16.to.1.
Petri Serrani, comment.
Philo Iudaeus, de Monarchia.
Procopij Gazaei, commentar.
Radulphi Flauiacen. Interpret.
Roberti Canuti, commentar.
Roberti Roſaei, comment.
Ruperti Abb. Lib.to.1.
Seraphini Capponi, Veritat. aur.
Theodoreti, Queſt.
Thomæ Vualdenſ. comment.
Victorini Pictabionenſis, comment.
in Capitis VI. Verſic. 12. Ignis in altari ſemper ardebit &c. Berengoſij, Sermo de Confeſſore atque Pontifice, in Bibliotheca Vet. Patrum to.2.
in Capitis xviii. Verſ.28. Euomere gentes, vel homines. Idem, adag.92.

in Capitis xix. Verſic. 14. Non maledices Surdo. idem,adag.93.& 94
Verſ. 16. Non comedere placentas in populo.item. Non ambulare fraudolenter.idem,adag.95.
in Capitis xx. verſic. 26. Eritis mihi Sancti &c.Adami Sasbout, Homil.3. in fin.
in Capitis xxvi. verſ. 5 Aprehendet meſſium tritura.vindemiam &c. Delrius, vbi ſupra, adag. 96
Verſic. 10. Comeditis vetuſtiſſima veterum &c. idem,adag.97.
Verſic. 19. Cœlum ſicut ferrum, & terra ænea, id. adagial.98.
Verſic 36. Fugere, & cadere nemine perſequente &c. idem,adag.99.

NVMERI.

in NVmeros extant omnes, qui in Vtrumque, in Vetus Teſtamen. & in Pentateuchum ſcripſerunt.item.
Alphonſi Toſtati, commen. to 4
Amandi Belgæ,comm.
S. Ambroſij, comment. to.1.
Annotationes, ex Hebraicis comment. incerti Auctoris.
S. Auguſtini, Speculum, to.3.
Item,Quæſt to.4.
Auguſtini Steuchi, Recognitio ad veritatem Hebraicam
Bedæ, Explanatio to.4.
Item, Quæſt to 8
Brunonis Liguris,commentar.
Catena Patrum, locorum difficil.
Cyrilli Alexandrini,Sermones.
Franciſci Zephirini, Explicatio locorum.
Hermanni de Schildis, cõment.
S. Hieronymi, comm.to.3.
Hieronymi ab Oleaſtro, comm.
Hugonis Victorini,annot.
Iacobi Lauſanenſis, comm.
* Io. Fer.,comm.
S. Iſidori Hiſpal. comment.
Origenis, Homil.
Osberti Claudiani,comm.
Philonis Iudæi,li.1.
Procopij Gazæi, comment.
Roberti Canuti,comm.
Ruperti Abbatis, li. 2.tom. 1.
Theodoreti, Quæſt. tom. 1.
in Capitis v. verſ.22 Amen Amen. Delrius, Adag. vet. Teſtam. par. 1. adag. 100.
in Capitis xi. verſ 20.Donec exeat per nares veſtras. idem adag.101.

Verſ. 23 Nunquid manus Domini inualida, vel abbreuiata eſt. Idem, adag. 102.

in Caput XIII. 10. Nideri, comm.

in Capitis XIII. verſ. 33. Terra deuorat habitatores ſuos. Delrius, vbi ſupra adag 103

Verſ. vltimo. Quaſi locuſtæ præ illis. idem, adag. 104.

in Capitis XIV. verſ. 9. Deuorare ſicut panem. idem, adag. 105.

Verſ 33. Paſtores, ſeu Paſcentes. idem, adag. 106.

in Capitis XVI. verſ. 14. Eruere alicui oculos. Idem, adag. 107.

Verſ. 15. Nec aſellum accipere. idem adag. 108.

Verſ. 35 ad 40. Sed, & ignis egreſſus &c. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo li. 3. cap. 17.

in Capitis XVII. verſ. 1. ad 10. idem ibid.

in Capitis XVIII. verſ. 19. Pactum ſalis. Delrius, vbi ſupra adag. 109.

in Caput XXI. De Serpente æneo S. Auguſt. tom. 10. ſermone 101. de temp.

Ferdinandus de Eſcalante, vbi ſupra cap. 18.

in Capitis XXI. verſ. 14. Sicut fecit in Mari rubro &c. Delrius, vbi ſupra adag. 110.

Verſ. 30. Ignis egreſſus, & flamma deuorauit, & lucerna extincta. Delrius, adagial. Veteris Teſtam. part. 1. adag. 111. & 112.

in Caput XXII. De Balaam Hugo de S. Victore, to. 1.

in Capitis XXII. verſ. 28. Aperuit Dominus os Aſinæ &c Antonius Perez, in laurea Salamant. certamine 7. expoſ.

in Caput 23. De verbis Balaam, Hugo de S. Victore, to. 2. ſerm. 76. 77. 78. 79. & 80.

in Capitis 24. verſicul. 10. Mori morte iuſtorum. Delrius, vbi ſupra adag. 113

Verſ. 19. Non eſt Deus quaſi homo &c. idē adag. 114.

in capitis 24. verſ. 3. 3. vir cuius obturatus eſt oculus, idem, adag. 115

verſ. 4. vir qui cadit &c. idem, adag. 116

verſ. 23. Heu quis victurus quando iſta faciet Dominus. Idem, adag. 117

in capitis 25. verſ. 4. contra ſolem, idem, adag. 118

in Capitis XXVII. verſ. 17. Exire, & intrare. Idem, Adag. 119 & 120.

in Capitis XXX. Verſ. 11. & 12. Vxor in domo Viri &c. Io. Alba, Elect. ſacr. Script. Centuriæ cap. 10.

in Capitis XXXIII. Verſ. 46 Claui in oculis, & lanceæ in lateribus. Idem, adag. 111.

DEVTERONOM.

in Deuteronomium extant omnes, qui in Vtrumque Teſtam. & in Pentateuch. ſcripſerunt. Item.

Alphonſi Toſtati, comment. to. 5.

Annotationes, ex Hebraicis comment. Incerti Auctoris.

S. Auguſtini, Locutiones to 3.
Item, Speculum, Ibid.
Item, Queſt. to. 4.

Auguſtini Steuchi, Recognitio ad Veritatem Hebraicam.

Bedæ, Explanatio to. 4.
Item, Queſt to. 8

Bruni Liguris, Liber.

Catena Patrum, locorum difficil

Cyrilli Alexandrini, Sermones

Franciſci Zephyrini, Explicatio.

Gregor. Nyſſeni, Enarratio.

Gulielmi Herbet, commentar.

Gulielmi Staphilart, comment.

Hugonis Victorini, Adnot.

Iacobi Lauſanenſ. commentar.

Io. Viterbienſis, commentar.

* Io. Feri, comm.

Iſidori Hiſpal. com.

Osberti Claudiani *, comment.

Rabani, comment.

Ruperti Abbatis, li 2. tom. 1.

Thomæ Dockinhæ, comment

Triphonis de Vacca Ruffa, comment

in Capitis I. Verſ. 49. Sicut ſolent apes perſequi Delrius, adag. Vet. Teſtam. par. 1. adag. 12.

in Caput V. de Decalogo. Vide, in Indice Vniuerſali, verbo, Decalogus, & ſupli. 2. p 1. c 5.

in Capitis VIII. Verſ. 3. Non in ſolo pane viuit homo &c. Delrius, vbi ſupra adag. 123.

in Capitis X. Verſ. 21. Quamdiu cœlum imminet terræ. Idem, adag. 124.

in Capitis XIII. Verſ. 6. Vxor quæ dormit in ſinu. Idem, adag. 125.

Verſ. 13. Filij Belial. Idem adag. 126.

in Capitis

in Capitis xv. verſic. 9. Oculus malignans, ſeu nequam. idem, adag. 127
in Capitis xvii. verſ. 16. 17. & 18. Non habebit Rex auri &c. Pineda, in Salomone præuio, li 2. cap. 8. & li. 7. cap 13.
in Capitis xxii. verſic. 6. Matrem cum filiis. Delrius, vbi ſupra, adag. 128.
Verſ. 10. Non arabis in Boue, & Aſino. idem, adag. 129
Verſ. 11. Non indueris veſtimento &c idem, adag. 130
in Capitis xxv. verſ. 4. Non ligabis os bouis, id. adag. 131
in Capitis xxviii. verſ 13. in caput, & non in Caudam.
Idem Delrius, Adag. vet. Teſtam. par. 1. adagi. 132
Verſ. 35 A planta pedis vſque ad verticem. Idē, adag. 133
Verſ 37. Eſſe in prouerbium ac parabolam. Idem, adag. 134
Verſ. 48. Iugum ferreum ceruici imponere, idem, adag. 135
Verſ. 50. Fortis ſeu durus faciebus. idem, adag 136.
in Capitis xxix. verſ. 18. Radix germinans fel &c. Idem, adag. 137
Verſ. 19. Abſumat ebria ſitientem, idem, adag. 138.
Verſ. 22. Fumabit naſus, vel furor Domini, idem, adag. 139
in Caput xxxii. in cant. Moyſis. Audite verba quæ loquor &c. Brunonis Herbipolenſis, Annot.
Catena Patrum, locorum difficil.
Euthymij, comm.
Gulielmi Cocxfort Carmelitæ, comm.
Iacobus Ianſſonius, comm. in cant. Fer.
Iacobus de Valentia, in cant Fer.
Richardi Panopolit. Ennarat. in cant fer.
Theodoreti, interpret. in cant. fer to. 1.
in Capitis xxxii. verſic 8. Mel de petra, & oleum de Saxo. Delrius, vbi ſupra, adag. 140
Verſ. 20. Conſiderabo nouiſſima eorum. Io. Alba, Electorum ſacræ Scripturæ. Centuriæ c. 11
Verſ. 32. De Vinea Sodomorum, & Suburbiis Gomorrhæ. Delrius, adag. Vet. Teſtam. par. 1. adag. 141. 142
in Capitis xxxiii. verſ 1 Homo Dei. Idem, adag. 143
Verſ. 17. Cornua Rhinocerotis cornua eius. Idem, adag. 144. & 145.

Verſ. 25. Ferrum & æs calceamentum, idem, adag. 146

in Capitis XXXIV. verſ. 7, Non caligauit oculus eius &c. idem, adag. 147.

IOSVE

In IOſue extant omnes, qui in Vtrumque, & in vetus Teſt. ſcripſerunt, item

Alexandri Alenſis, commentar.

Alphonſi Toſtati, comment. to. 6

Andreæ Maſij, Annot.

Andreæ Victorij, commentar.

S. Auguſtini, Locutiones, to. 3.

Item, Quæſt to. 9

Bedæ, Quæſt. to 8

Benedicti Ariæ Montani, comm.

Claudij Clementis, Scripta.

Conradi Halberſtatenſis, liber

Coſmæ Magaliani, comment.

Hugonis Victorini, Alleg. to. 1

Iacobi Martini, comm.

Io. Capgraue comm.

Io. Cateri, comm

Io. Hagen, ab Indag. comment.

Io. de Tynmouth, Expoſitio

Iſidori Hiſpal. comm.

Nicolai Serarij, Explanat.

Origenis, Homil. 26 to 1.

Procopij Gazæi, comm.

Richardi Abbatis, commentar.

Rodulphi Rudeshein, comment.

Ruperti Abbatis, comment. to. 1

Stephani Anglici, commentar.

Stephani Langthon, lib.

Theodoreti, Quæſtione to. 1.

Thomæ à Vio Caietani, cõment.

in Caput 1. Quod iuſto Dei iudicio filij Iſrael terram promiſſionis receperint. S. Auguſtinus, to. 10, ſer. 105. de temp.

in Capitis 1. verſ. 1. Seruus Domini. Delrius, Adag. vet Teſt par. 1. adag 148

Verſ. 8. Diebus, ac noctib. idem adag. 149

in Caput 11. De eo quod Ieſus præcepit populo, vt parati eſſent ad Iordanem tranſeundum. De Raab meretrice, & de ſubuerſione Iericho, S. Auguſtinus, vbi ſupra, ſermon. 106

in Capitis 11. verſ. 17 Funiculus Coccineus Raab, Delrius, Adag. vet. Teſt. par 1. adag. 150

in Caput 1v. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo li. 3. c. 19

in Capitis v. verſ. 2 Fac tibi cultros lapideos &c. Laurentius Ramirez, in Pentecontarchi cap 4

Verſic. 9 Auferre opprobrium Ægypti. Delrius, vbi ſupra, adag. 151

in Caput vi. Ferdinandus de Eſcalante, vbi ſupra, ca 20

in Capitis vii. verſ. 19 Da gloriam Deo. Delrius, vbi ſupra, ad 152

in Capitis ix. verſ. 2 Vno ore, idem, adag. 153

IVDICES.

in IVdices extant omnes, qui in vtrumque, & in Vetus Teſt. ſcripſerunt, item

Alexandrini Alenſis, comment

Alphonſi Toſtati, comm. to. 7

Andreæ Victorij, commentar

Antonini Archiepiſcopi Florent lib.

S. Auguſtini, Quæſtiones to. 4

Bedæ, Queſt. to. 8

Benedicti Ariæ Montani, comm.

Bruni Liguris, li.

Claudij Clementis, Scripta.

Euangeliſtæ Marcelli, comment. Italicè

Gulielmi Rothuel, Poſtillæ

Haymonis Halberſtatenſis, liber.

Hugonis Victorini, Annot. & Allegoriæ, to. 1

Iacobi Martini, commentar.

* Io. Feri, comm.

Io. Hagen, ab Indag. comment.

Io. de Tinmouth, Expoſitio

Iſidori Hiſpal. comm.

Nicolai Serarij, comm.

Origenis, Homiliæ

Osberti Claudiani, comm.

Procopij Gazæi, commentar.

Richardi Abbatis, commentar.

Rodulphi Rudeshein, comment

Ruperti Abbatis li to. 1

Stephani Anglici, commentar

Stephani Langthon, liber

Theodoreti, Quæſtiones, to. 1

Thomæ à Vio Caietani, comment.

in Capitis i verſ 7. Sicut feci ita reddidit mihi Deus Delrius, adag. vet Teſt par. 1. adag. 154

in Capitis v. verſ. 31. Sicut Sol in ortu ſuo ſplendet, Idem, ibidem, adagi. 155

in Caput vi. de Gedeone S. Auguſtinus, tomo 10. ſerm. 108 de temp.

in Capitis vi verſ. 16 Quaſ

vnum Virum. Delrius, vbi ſupra adag. 156
in Caput VII. de Somnio ſubcinericij panis, & eius literali intelligentia. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo li. 2. c. 7
in Capitis VIII verſic. 2. Nonne melius eſt racemus Ephraim &c. Delrius, Adag. vet. Teſt par. 1. adag. 157
in Capitis XI. verſ. 3. de ſepte Perrexit ad pugnam, & votum vouit S. Ioan. Chryſoſtomi, Homil. to. 1.
in Capitis XII. verſ. 3. Ponere animam ſuam in manibus ſuis. Delrius, vbi ſupra, adag. 158
in Caput XIV. de Sampſone, S. Auguſt to. 10. ſerm. 107. de temp.
in Capitis XIV. verſ 8. Ecce examen apum erat in ore Leonis S. Thomas, to 16. in Serm. feſt. de S. Ambroſio.
Verſ. 14. De comedente exiuit cibus &c. Delrius, vbi ſupra, adag. 159
Verſ 18. Dulcius melle, idem ibidem adag. 160 161. & 162
in Capitis XV. verſ. 4. Vulpes Sampſonis incendiarie, idem, ibidem, adag. 163
Verſ. 8. Suram fœmori imponere.
Idem, ibid adag. 164
in Capitis 17. verſ 19 Digitum ſuper eos ponere. Id. ib. adag 165
in Capitis 19. verſ. 3. Loqui ad cor alicuius, idem, ibid. adag 166
in Capitis XX. verſ. 1. Quaſi Vir vnus, idem, ibidem, adag 167

RVTH.

in RVth extant omnes, qui in Vtrumque, & in Vet. Teſt. item
Alexandri Manerbæ, comment
Alphonſi Toſtati, comment. to. 7
Annotationes, incerti.
Bedæ, Quæſt. to. 8.
Brunonis Cartuſiani, comment.
Claudij Clementis, Scripta.
Euangeliſtæ Marcellini, cõment Italicè.
Franciſci Feu-ardentij, cõment.
Gulielmi Rottuel, commentar.
Haymonis, Halberſtatenſis, lib.
Hieronymi Sauonarolæ, comment.
Hugonis Victorini, Allegoriæ.
Io Hagen, ab indag. comm.
Ionatani Chaldæi, lib.
Laurentij Cuperi, comm.

Nicolai Serarij, Explanat. in to. 2. ſuorum comment. li. Iudicum
Petri de Riga, li. m. ſ.
Quinquarborei, Annotationes.
Richardi Abbatis, commentar.
Rupertis Abbatis, lib.
Simonis Fontani, commentar.
Theodoreti, Quæſtiones, to. 1
Thomæ à Vio Caietani, comm.
in Capitis 1. verſ. 13. Manus Domini. Delrius, Adag. vet. Teſtam. par. 1. adag. 168.
in Capitis 11. verſ. 4. Dominus Vobiſcum, idem, ibid adag. 169
Verſ. 12. Sub alas confugere. Idem, adag. 170
in Capitis 111. verſ. 9. Palium expandere ſuper aliquem, idem, adag. 171.
in Capitis 1v. verſ. 1. Tu talis, idem, adag. 172
Verſ. 8. Calceamentum ſoluere, idem, adag. 173

LIBRI REGVM.

in Libros Regum extant omnes, qui ſcripſerunt in Vtrumque, & in vetus Teſt. item.
Alexandri Galli, Poſtillæ.
Alexandri Alenſis, comm.
Alphonſi Toſtati, comment. to. 8. 9. 10. & 11.
Andreæ Galli, Poſtillę Scholaſticæ
Andreæ Victorij, comm.
Angelomi Lexouiēſis, Stromata.
S. Antonini Archiepiſcopi Florent libri.
Baſilij Zanchij, Quæſt.
Bedæ, Quæſt. to. 4.
Cornelii Magniani, comm.
Dionyſij Carthuſiani, Enarr.
Euangeliſtæ Marcellini, cōment. Ital.
Eucherij Epiſcopi Lugdunenſ. comm.
S. Gregorij Magni, comm. to. 1
Gulielmi Rottuel, li. 4.
Haymonis Halberſtatenſ. li.
S. Hieronymi, Quęſtiones, ſeu Traditiones Hebraicæ to. 3.
Hugonis Victorini, Annotationes literales, & Alegoricæ.
Io. Capgraue, comm.
Io. Hagen, comm.
Io. de Tynmouth, Expoſitio.
Iſidori Cordubenſis, li. 4
Iſidori Hiſpal. com.
Methodij, comm.
Nicolai Alexij, comm.
Procopij Gazæi, comm.
Roberti Canuti, comm.
Ruperti Abbatis, li. to 1.
Stephani Anglici Carmelitæ, Moralitates.
Stephani Langthon, lib.
Theod. Quæſt. to. 1. in fine.
Theodori Ancyræ, comm.

Thomæ à Vio Caietani, comment.
in librum 1. Regum Bedæ, Expoſitio Allegorica.
S Gregorij Magni, Expoſitio ad caput 15. to. 1
Gregorij Nyſſeni, commentar.
in Caput 1. Origenis, Homil to. 1
in Capitis 1. verſ. 18. Vultus Idem ſeu immutatus Delrius, adag. vet. Teſt. par. 1. a lag. 174
Verſ 24. Adduxit eam poſtquam ablactauerat. Pineda, in Salomone præuio, lib. 1 cap 17
in Caput 11 in Canticum Annæ Exultatum eſt cor meum, &c. Auguſtinus, in lib de Ciuitate Dei, to. 5
Brunonis Herbipolens, cõment.
Catena Patrum locorum difficil
Euthymij, Expoſitio
Iacobi Ianſſonij, comment. in Cant. Fer.
Iacobus de Valentia, in cantic Fer.
Origenis, Homil to. 1
Richardi Pampolitani. Enarrationes, in Cantic. Ferial
Theodoreti, comment. in cant fer. to. 1
in Capitis 11. verſ 2. Suſcitare de puluere &c Delrius, vbi ſupra adag. 175. & 176
Verſ. 35. Et ſuſcitabo mihi ſacerdotem fidelem &c. Beda, to 4, in li. Regum, quæſt 1
in Capitis 111. verſ 18. Fiat voluntas Dei. Delrius, vbi ſupra. adag. 177
Verſ 19. Et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. S. Bernardus, in li. Regum, q. 2
in Caput V. de Idolo Dagon Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo lib. 3. ca. 21.
in Capitis v 1 verſ. 19. Et percuſſit de populo ſeptuaginta viros, & quinquaginta millia plebis. Beda, to. 4. in lib. Regum, quæſtione 3.
in Capitis v 11 verſ. 2. Et factum eſt, ex qua die mãſit Arca Domini in Cariathiarim, idem, quæſtione 4.
Verſ. 3. Si in toto corde veſtro reuertimini ad Dominum &c. Alphonſ. Madrigal, Homil. 8. Hiſpanicè
Beda, vbi ſupra.
Verſ 6 & 7, Ferdinandus de Eſcalante, vbi ſupra, cap. 22
in Capitis x. verſ. 13. Numquid & Saul inter prophetas? Delrius, vbi ſupra, adag. 178
in Caput x 11 1. S. Io. Chry-

in Caput xiii. S. Io. Chryſoſtom. Homil.
in Capitis xiii. Verſic. 1. Filius vnius anni. Delrius, vbi ſupra, adag. 179
Verſ. 14. Sed nequaquam Regnum tuum vltra conſurget &c S. Auguſtini, queſt. to. 4.
Et ibi Quæſiuit Dominus virum Pineda, in Salomone pæuio, li. 1 ca. 2.
in Capitis xiv verſus. 27. Oculi ſunt illuminati. Delrius, vbi ſupra, adag. 180.
in caput xv. de Sciſſione ſummitatis Pallij Samuelis per manum Saulis. Ferdinandus de Eſcalante, vbi ſupra, c. 23.
in caput 17. de Dauid, Iſai, Goliath, & lapidus Sanct Auguſtin ſeu alius, tom. 10. ſerm. 207. de Temp
S. Bernardus. in ſer de temp. poſt ſer. de Sanct. Petro, & Paulo
in caput xx. Et halredi Reuallen ſis, Liber. de Ithæ Sagitta
in Capitis xx. verſus, 14. Et ſi vivero facies mihi miſericordiam Domini Bed. tomus 4. in lib. Reg. queſt 5
Verſ. 15. Non auferes miſericordiam tuam à domo mea idem, ibid.
Verſus 16. Pepigit ergo Ionathas fœdus cum domo Dauid &c. id ibid.
in capitis xxiv, verſ. 14. Ab impijs egredietur impietas. Delrius adag vet Teſtamenti, par. 1. adag. 181
Verſ 15, Canem mortuũ perſequi idem, adag. 182. & 183
in Capitis xxv. verſus 22. Non relinquere mingentem ad parietem. id. adag. 184
Verſus 29 Si enim ſurrexerit aliquando homo &c. Beda, vbi ſupra queſt, 6
Delrius, vbi ſupra. adag. 185 & 186
Verſ. 30. Cum ergo fecerit Dominus, tibi Domino meo omnia, quæ locutus eſt bona de te &c. Beda, vbi ſupra.
in Capitis xxvi. verſ. 20 ſicut perdix perſequitur in montibus. Delrius, vbi ſupra adag, 187.
in Caput xxviii, de Suſcitatione Samuelis, Greg. Nyſſenus.
in Lybrum ii, Reg. Alphon Toſtati, com. to. 9
in capitis 1. Verſ 18 Et præcipit vt docerent filios Iudaarcum &c. Beda, tom. 4. in li. Regum, quæſt. 7 num. 81

verſ. 23. Aquilis velociores, Delrius, Adag veter. Teſtam. par. 1. adag. 188.

in capitis 2. verſ. 7. & 24. Conſolatus eſt Dauid Bethſabee vxorem ſuam &c. Pineda, in Solomone præuio, lib. 1 cap. 6.

in Capitis 3 verſ 8. caput Canis. Delrius, vbi ſup. adag. 189.

Verſ 29 Fuſum tenens. idem ibidem adag. 190.

in Capitis v. verſ. 8 Cæcus, & Claudus non intrabunt in Templum idem ibidem adag. 191.

Io. alba, in Elect, centur, ca. 12.

in Capitis v 1. verſus 10. Collyridam panis vnam, Laurentius Ramirez, in Pentecontarchi, capite. 48.

in Caput vii. S. Io. Chryſoſt. Homil.

in Capitis v 11. verſ. 8. Stabiliam Thronum Regni Pineda, in Salomone præuio, li 6. ca. 1

Verſ. 14. ipſe erit mihi in filium, idem ibid. ca. 18.

Et ibi. Si inique aliquid geſſerit idem idib. lib. 7. ca. 20.

Verſus 15. Miſericordiam meam non auferam ab eo idem ibidem lib. 8. ca 1.

Verſ. 18. Quis ſum ego, &c. S. Auguſtini, Queſt. to. 4.

S. Io. Chryſoſtomi, Homil. de verbis Dauid, to. 1.

in Capitis v 11. verſ. 2. Et percuſſit Moab, & menſus eſt eos funiculo, &c. Beda, to. 4. in lib. Regum queſt 8.

in Capita x 1. & x 11. S. Ambroſius, tom. 1

in Capitis x 1 Verſ. 2. Erat autem mulier pulchra, &c Pineda, in Salomone præuio, li. 1 ca 7.

in Capitis x 11 verſ. xxiv. Qua genuit filium, & vocauit, &c idem ibidem, ca. 16.

Verſ 25. Miſit in manu Nathan Prophetæ. idem ibid. ca. 16.

in Capitis x 1 v. Verſ. 7. Scintillam extinguere Delrius, Adag. Veteris Teſtamenti, part. 1. adag. 192.

Verſ. 14. Omnes morimur, & quaſi aquæ, &c. Aloyſius de Reboledo, orat. 22. Hiſpanicè.

Antonins Perez, in Laurea Salamantina certam. 10. Expoſito

in Capitis x v 11. verſ 8. Vrſa raptis Catulis. Delrius, vbi ſupra adag. 193.

id Capitis x x. verſ. 1. Non eſt pars, idem ibid. adag. 194.

Verſus. 18 Qui interrogant, interrogent in Abela idem ibid adag. 195.

in Capitis xxii. verſ. 1. Cornu ſalutis idem ibid. adag. 196

Verſ. 6. Funes inferni. id. ibi. adag. 197.

in Capitis xxiii. Verſ. 8. Ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus, &c. Beda, tom. 4. in lib. Regum, quæſt. 9.

Verſ 20. Et percuſſit Leonem in media Ciſterna in diebus Niuis. idem ibid. queſt 10.

in Capitis xxiv. Verſ. 16. Cumque extendiſſet manum ſuam Angelus Domini, &c. S. Auguſtinus, tom. 10 ſer. 198. de Temp.

in Librum 3. Regum S. Ambroſius, to 1.

Antonini Archiepiſcopi Florent. Libri.

S Auguſtini, Sermones, tom. 10. ſerm. 200 & 201. de Temp.

Baſilii Zonchij, Queſt.

Bedę, Comment tom. 8.

Brunonis Cartuſiani, comment.

S. Hieronimus, ſeu potius alterius incerti Auct Queſt. ſeu Tradit to. 3.

S. Ioanis Chryſoſtomi, Homil.

Origenis, Homil.

Richardi de S, Victore, Explicat ad literam,

in Capitis I. verſ 3 Sadoc Sacerdos, & Banaias, &c. Pineda in Salomone prę-uio, lib. 2 c. 2.

Verſ. 20. Domine mi Rex, &c. idem ibi. cap. 3.

Verſus 21. Erit cum dormierit Dominus Rex, &c idem ibidem, lib 1. ca. 3,

Verſus 33. Impoſuerunt Salomonem ſuper mulam, &c. idem ibid lib. 2. cap. 5.

Verſ. 34. Et vngat eum ibi Sadoc, &c. idem ibibem, c. 6.

Verſ 36. Aſcendetis poſt eũ. idem ibidem. cap. 7.

Verſ. 38. Deſcendit Sadoc Sacerdos. idem ibid. cap. 4 & 5.

Verſ. 48. Adorauit Rex in lectulo ſuo, &c. id. ibid li. 2, c. 10.

in Capitis 2. Verſus 2. Ego ingrediot viam vniuerſa terra, & &c. Aloyſ de Reboledo, orat 16, Hiſpanicè.

Verſ. 9. Vir ſapiens es. Pineda in Salomone prædo, li. 6. c. 14.

Verſus 10. Dormiuit igitur Dauid, &c, Ethalredi Rieualenſis, Comment.

Verſ. 19 Surrexit Rex in occurſum, &c. Pineda, vbi ſupra lib. 6. cap 10.

in Caput 111. De Iudicio Salomonis, & Meretricibus, Sanct. Auguſtinus, tom. 10. ſerm. 200. de Tempor.

in Capitis III, verſ 1. Affinitate coniunctus eſt Pharaoni. &c. Pineda, vbi ſupra li. 5, cap. 2, & lib. 7, cap. 4

Verſus. 4. Aſcendit Salomõ, &c. idem ibidem, li. 3, ca. 7

Verſus. Apparuit Dominus, &c. idem ibidem ca. 8

Verſ. 6, 7, 8. 9, Dabo ſeruo tuo, &c, idem ibid, lib. 3. ca. 5

Verſ. 9, Dabis ſeruo tuo cor docile. &c. Idem ibib li. 3. ca. 9

Verſus 11, Tunc dedit Salomon, &c. idem ibid. lib. 6, cap. 18

Verſus 28, Audinit omnis Iſrael iudicium, &. idem ibidem, libri 6, ca. 13

in caput 1v. Pineda, vbi ſupra, li. 5 ca. 13

in Capitis 1v. Verſ 22. Erat cibus Salomonis, &c. idem ibidem, lib 5 capite 8

Verſ. 25 Sub ficu ſua, &c, Delrius, adag. Vet. Teſtam. pa. 1 adag. 198

Verſ 26 Habebat Salomon, &c, Pineda, vbi ſupra, ca. 10

Verſus 29. Deus dedit ſapientiam, &c. Pineda, in Salom. præuio lib. 3 ca. 10

Et ibi. Dedit latitudinem cordis, idem ibid. li. 6 ca. 9

Verſus 33 A cedro vſque ad Hyſſopum. Delrius, adag. Vet. Teſtam par. 1. adag. 199.

in Capitis v1. verſ. 1 Quadringenteſimo, & octogeſimo anno Pineda, vbi ſupra lib. 2 ca 13

Verſ. 2 Domus autem, quam ædificabat Rex Salomon, &c. Quare ibi dicatur templum habere 30 cubitos in altitudine, & in li. Paralipomen. 120 Beda, t. 4 in lib. Regum, queſt. 11

Verſ. 7 Malleus, & ſecuris, &c. Pineda, vbi ſupra lib. 3 ca. 19

Verſus 8 Oſtium lateris medij, &c. Beda, tom. 4 in lib. Regum, queſt 12

Verſus 9 Et ædificauit domum, & conſumauit eam, &c. Pineda, vbi ſupra lib, 5 cap 6
Beda, vbi ſupra queſt. 13

in Capitis v 11. verſ. 1 Domum ſuam ædificauit Salomon, &c. Pineda, vbi ſupra libro. 5 capite, 6

Verſ. 8 Porticũ quoque ſolij, &c. id. ca. 7

in Capitis VIII, verſus 8 cumque eminerent vectes, &c. Beda, vbi ſupra queſt. 14

Verſ. 9 In arca autem non erat aliud niſi, &c. idem ibid.

Verſ. 45 Fecit Salomon feſtiuitatem &c. idem, queſt. 15

Verſ. 46 Quod ſi peccauerit &c. Delrius, vbi ſupra, ada. 200

in Capita IX & X, De Ophir, Regione &c. Gaſparis Varerij Luſitani Diſputatio

Pineda in Salomone præuio.

in Capiti XI. verſ. 2 Tunc dedit Salomon Hiran &c id. li. 5 cap 17

Verſ. 15 Summam expenſarum obtulit &c. idem, li. 5 ca. 11

Verſ. 26 Claſſis fecit Rex Salomon &c. id li. 4 cap. 37 & 8

in Caput X, Regina Saba &c. Pineda, vbi ſupra, li. 5 c. 14

in Capitis X, verſus 4 Videns Regina Saba &c. idem, libro 3 cap. 25

Verſ. 12 Claſis Hiran &c. id. li. 4 ca. 4

Verſ. 4 Erat pondus auri &c. id. ca 24.

Verſus 15 Pondus auri quod afferebant &c. idem, capit 23

Verſ. 18 Non eſt factum tale opus &c. idem lib. 6 capit. 8

Verſ. 22 & 23 Claſſis fecit per mare &c. idem, lib. 4 capite 36, 14, 17, lib. 6 ca. 2

Verſ. 28 Negotiatores Regis emebant &c. idem lib. 4 ca 23

in Capitis XI, verſus, 1 Et adamauit mulieres alienigenas &c. idem li. 7 c. 45 & 6

Verſus 2 His copulatus eſt Salomon ardentiſſimo amore &c. idem lib. 7 ca. 8

Verſ. 4 Cum eſſet Senex deprauatum eſt &c. idem, vbi ſup.

Verſic. 5 Colebat Salomon Aſthartem &c. Pineda, in Salomone præuio, li. 7 c. 11

Verſus 7 & 8 Ædificauit fanum Camoſ. &c. Idem, ca. 10

verſ. 9 Iratus eſt Dominus Salomoni &c. idem, cap. 2 & ca 18

verſ 14 Suſcitauit Dominus aduerſarium Salomoni &c. id. ca. 21

verſ 23 24 & 25 Suſcitauit quoque ei &c. vſque ad finem capitis. idem, cap. 22 & 23

in Capitis 12. verſus 8 Conſilium ſenum. Delrius, adag. Veter. Teſtam. to. 1. adag. 201.

Verſ. 10. Minimus digitus groſſior dorſo. idem, ada. 102.

Verſ. 11. Scorpionibus ceder idem, adag. 203

in Capitis xv. Verſ. 22. poſtulaei & Regnum &c. Pineda vbi ſupra, lib. 2. cap 1.

in Capitis xvi. verſus 34. In diebus eius ædificauit Ahiel de Bethel Ierico, Beda, to. 4. in Lib Regum queſt. 16.

in Caput xvii. de Elia &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſer. 200 de tempore.

Roberti Balæi, com.

in Capitis xviii. verſ. 21. Claudicare in duas partes. Delrius vbi ſupra, ada. 204

Verſ. 27. Aut in diuerſorio eſt, aut certè dormit idē. adag. 205,

in Capitis xix. verſ. 3. Timuit ergo Elias, & ſurgens abiit &c. S. Bernardus in Sermoni paruis, ſerm. 64.

Verſ. 8. vſque ad 21. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo conc. lib. 3. cap. 24. & 25.

in capitis 20. verſ. 10. Hæc faciant mihi Dij. hæc addant, ſi ſuffecerit pulueris Samariæ &c. Beda, tom. 4. in lib Reg. queſt. 17.

Verſus 21. Ne glorietur accinctus &c. Delrius, Adag. Vet. Teſt. par. 1. ada. 206.

in caput xxi. de Achab, & Naboth Vuolff. Sedelij, com.

in Librum 4 Regum S. Amb. com. to 1.

S. Ioā. Chryſoſtomi, Homiliæ.

Nicolai Kanton Carmelitæ, com.

in capitis ii. verſic 12. currus Iſrael, & auriga eius, Delrius, vbi ſupra. adag. 207.

Verſus 23. Aſcende Calue. &c. Sancti Auguſtini tomus 10. ſer. 203 de Tem.

in caput 4. de Naam, & Eliſæo, Vuolffgangi Sedelij, com.

in capitis 4. verſ. 1. Vir. meus mortuus eſt, & ecce creditores veniunt &c. S. Auguſt. abi ſupra, ſerm. 206.

Verſus 9. Animaduerto quod virdei ſanctus eſt iſte &c Madrigal, homil. 16.

Verſus 10. Faciamus ergo ei cœnaculum paruum &c. Idem ibidem.

Verſ. 29. Si occurrerit tibi

homo &c. Delrius, Adag. Vet. Teſtã. par. 1 adag. 28.
Verſ 38 Erat fames in terra &c. S. Bernardus, in Sermon. paruis, ſerm 65.
in caput V. de Eliſeo & puero. S Auguſtinus, to. 10 ſerm 208. de Temp
in Capitis V. Verſ. 14. deſcendit, & lauit in Iordane ſepties &c S Bernardus in Serm. de Tempore, ſerm. 3. de Reſurrectione Chriſti.
in Capitae &7. S. Io Chryſoſtomi, Homiliae.
in Capitis 6. Verſ 1. Accidit autem, vt cum vnus materiam ſuccidiſſet &c. de ſecuri in gurgite lapſa S. Auguſt. vbi ſupra, ſerm. 210.
Verſ 17. Cumque oraret Eliſeus &c. de Syriorum inſidiis detectis. S. Io. Chryſoſtomus, tom. 1
Verſ 25. Factaque eſt fames magna in Samaria &c S. Auguſt. ſeu alius, ſerm. 63. de diuerſis, to. 10. in append.
in Capitis XI. Verſ. 6. Tertia pars veſtrum introeat Sabbato &c. Beda, to. 4. in lib. Regum. q. 18.
Verſ 12 Produxitque filium Regis &c. Idem, Ibidem, quæſt. 20.
in Capitis 12. Verſ. 15 Et non fiebat ratio his hominibus, qui accipiebant pecuniam &c. Idem, Ibidem.
in Capitis 11. Verſ 14. vſq; ad 19. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo Conc. lib 3 cap. 26.
in Capitis XVI. Verſ. 7. Ipſe percuſſit Edom, in Valle Salinarum &c. Beda, vbi ſup. queſt. 21.
Verſ. 25. Ipſe reſtituit terminos Iſraël ab introitu Hemath &c. Beda, vbi ſup. queſt. 22.
in Capitis XVII. Verſ 9. A Turre cuſtodum &c. Delrius, Adag. Vet. Teſt. par. 1. adag. 209.
Verſ. 29. Et vnaquaeque gens fabricata eſt Deum &c. Beda, vbi ſupra, queſt. 23.
in Capitis XVIII. Verſ. 21. In baculo arundineo &c. Delrius, vbi ſupra, adag. 210.
Verſ. 34. Vbi eſt Deus Hemath, & Arphat, &c Beda, vbi ſupra, queſt. 24.
in Capitis XIX. Verſ. 3. Venerunt filij vſque ad partum &c. Delrius, vbi ſupra, adag. 221.
in Capitis XX. Verſ. 9. Vis vt aſcendat vmbra decem lineis, an vt reuertatur totidem &c. Beda, vbi ſupra, queſt 25.
Verſ. 6. Extruxerunt altaria, & ariolatus eſt &c. Pineda, in Salomne præuio, lib 8. cap. 11.
in Capitis XXII. Verſ. 14.

Quae habitabat in Ieruſalem, in ſecunda, &c. Beda to. 4. in l b. Regũ, queſt. 26
in Capit s XXIII. Verſ 9. Cõtaminauit quoq; Tophet, quod eſt in coualle filii Enon, &c. idem ibidem, queſt. 29
Verſ. 11 abſtulit quoq; equos, quos dederant reg· iu. &c id. ibid· quæſt. 28
Verſ. 8, Exceſſa quoque, quę erant in Ieruſalem, &c idẽ, ibidem, queſt. 29.
in Capitis XXIV. Verſ. 14, Et tranſtulit omnem Ieruſalẽ, & vniuerſos Principes, &c. idem ibidem, queſt. 30,

PARALIPOMENON.

in Paralipomen. lib. extãt omnes, qui ſcripſerunt in Vtrumq. & in Vetus Teſt. Item
Alphonſi Toſtati, Comment. tom. 12 & 13
Antonini Archiepiſcopi Florentini, Libri.
Baſilii Zanchii, Quæſtiones.
Haymonis Halb. Commẽt.
S. Hieronymi, Queſt. tom. 3,
Io. Hagen ab Indagine. Cõment.
Procopii Gazęi, Comment.
Rodulphi Nigri, Comment.
Theod. Queſt. in fine to 1,
Thomæ à Vio, Comment.
in Librum I. Paralipomen Baſilii Zanchii, Queſt
in Capitis XII Verſ 33, Non in eorde duplici, &c. Delrius, Adag. Ve· Teſt. par. 1. adag. 212,
in capitis XXII, Verſ. 5 Salomon filius meus, &c. Pineda, in Salomne præuio, lib. 3 cap. 2,
in caput XXVIII, & XXIX, idem lib. 2, cap. 11,
in capitis XXIX. Verſ. 22, Comederunt, & biberunt coram eo, &c. idem, lib. 2, cap. 9.
Et ibi. Vnxerunt ſecundo Salomonem. idem ibidem, cap. 12,
Verſ. 28, Mortuus eſt Dauid, &c. idem, lib. 4. cap. 1,
in Librum II, Paralipom. an Baſilii Zanchii, queſt.
in Caput I. vſque ad IX. 10. Pinedę, Expoſitio, in Salõ. præuio.
in Capitis II, Verſ. 29, Reliqua operum Salomonis, &c. Idem, lib. 1 cap. 1
in Capitis VII. Verſ. 20 in exemplum, Delrius, Adag. Veteris Teſt, par. 1 adag. 135
in capitis XIV Verſ. 11 Homo, & filius hominis. idem ibidem, adag. 214,
in Capitis XX Verſ 17 O Iuda, & Ieruſalem nolite timere, nec paueatis, &c S. Bernardus, ſem. 2 in Vig. Natiuitatis Chriſti.

ESDRAS.

in Eſdram ſcripſerunt omnes, qui in Vtrumque & in Vet. Teſtam. item in eum exſtant.

Bedæ, Expoſitio allegorica, to. 4
Haymonis Halberſtatenſis, Lib.
Hugonis de S. Victore, Allegor.
* Io. Feri, Comment.
Io. Hagen, ab indagine, comment.
Io Laromi, quadrageſimale
Iſidori Hiſpalenſ. Commentar.
Radulphi Nigri, Remediarium
Thomæà Vio caietani, comment.
in capitis IV verſ. 14 Salis memores Delrius, Adag. Vet. Teſtam. par. 1 adag. 125
in Capitis V verſ. 5 Oculus Dei ſuper aliquem idem, adag. 219
in capitis VII verſ. 6 Manus Domini ſuper eum idem, adag. 217
in capitis IX verſ. 3 Scidi pallium meum, &c. S. Thomas, to. 16 in ſer. feſt. de S. Martino.
Verſ. 8 Paxillum dare Delrius, vbi ſupra, adag. 218
Verſ. 9 Sepem dare idem, adag. 219
in Libri II Capitis I. Verſ 9 Ad extrema cœli id. adag. 220
in capitis IX verſ. 2 Lapides in puluerem redactos reædificare idem, adag. 121

TOBIAS

in TObiam extant omnes, qui ſcripſerunt in Vtrumque & in Vet. Teſtamen. item.
Alexandri ab Alexandria, Scripta.
Sancti Ambroſij, lib. to. 2
S. Auguſtini, ſpeculum, tom. 3 item, ſer. 226 de Tem. to. 10
Bedæ, Allegorica Expoſitio.
Friderici Nauſeæ, Enarrationes Gloſſae Ordin. tom. 2
Haymonis Halberſtanſis lib.
Hugonis Victorini, All. to. 1
Io. Hagen, ab indag Comment.
Io. Hofmeiſteri, Breuis, & culta Expoſitio.
Marcellini, Lectiones, ital.
Matthaei Vindocinenſis, Comment.
Nicolai Serarii, Comment.
Petri Berchorii, Allegoriae.
Petri de Riga, Comment.
Richardi Lauinhan, lib.
in Capitis III Verſ. 22 Tranquillum poſt tempeſtatem Delrius, Adag. Vet. Teſtament. part. 1 adag 222
in Capitis VI Verſ. 18 Panem tuum, & vinum tuum, &c. Aloyſii de Reboledo, Orat. 47 Funerali Hiſpanè.

in Capitis vi. Verſ 17. Sicut equus, & mulus, &c. Delrius, vbi ſupra, adag. 223.

IVDITH.

in IVdith. Scripſerunt omnes, qui in Vtrumque & in Vetus Teſt. Item extant in eius hiſtoriam.
Dionyſij Carthuſiani. Enarrat.
Franciſci Feu-ardentii, Cõment.
Friderici Nauſeę, Expoſitio.
Gerardi Lorichii, Commẽt.
Gloſſae Ordin. tom. 2
Haymonis Halberſtatenſis. Lib.
Hugonis de S. Charo, Comment. tom. 1.
Hugonis Victorini, Allegoriae, tom. 1.
Io Hagen ab Indagine, Comment.
Nicolai Serarii, Comment.
Petri de Riga, Comment. metricè.
in Capitis I. Verſ. 11 Vno animo Delrius, Adag Vet. Teſtam. par. 1 adag. 153
in Capitis 7. Verſ. 18. Vna voce. idem ibidem.
in Capitis xi. Verſ. 13. Labia Charitatis. idem, adag 226.
in Capitis xv. Verſ. 18. Filii Titan. idem, adag. 227.
Verſ. 23 Anathema obliuiones, &c. idem, adag. 228.

ESTHER.

in ESther. Extant omnes, qui in Vtrumque & in Vet. Teſtã. Scripſerunt. Item.
Annotationes, Incerti.
Dionyſii Carthuſiani, Enarrat.
Franciſci Feu-ardentii, Cõment
Haymonis Halberſtatenſis, Lib.
Hugonis de S. Charo, Cõment. tom. 1
Hugonis de S. Victore, Allegoriae, tom. 1.
Laurentii Cuperii, Comment.
Nicolai Serarii, Comment.
Ruperti Abbatis Tuitienſis, Comment.
Thomae à Vio Caietani, Comment.
in Caput xi. de Somnio Mardochei. Ferdinandus de Eſcalente, in clypeo, lib. 2 cap. 8.
in Capitis xiv. Verſ. 11. Qui non ſunt. Delrius, Adag. Vet. Teſtam. par 1. adag. 229.

IOB.

in IOb Scripſerunt omnes, qui
in Vtrumque, & in Vet. teſt. Item extant in eum.
Amandi Belgae, Comment
S. Ambroſii, Lib. to. 2.
S Auguſtini, Speculum, to 3.
Annotat. Itẽ Liber. 1. to. 4.

Auguſtini

Augustini Steuchi, Enarrat.
Bedæ, Expositio, to 4
Catena Græca, Explanationum
Catena Patrum, & à Paulo Comitulo versa
Constantini Fontij, comm.
Cypriani Cistercienſis Monachi, comm.
Didaci Stunicæ, commentar.
Felicis Pratenſis, Verſio Latina, ex Hebraica veritate.
Franciſci Feu-ardentij, Homiliæ
Franciſci Titelmani, Paraphras
Gilberti Genebrardi, comment.
S. Gregorij, Moralium, lib. 35. to 2
Haymonis Halberſtatenſis, lib.
S. Hieronymi, ſeu alterius auctoris Incerti, vel vt placet Reatino Bedæ, comm. to. 8
Hieronymi Oſorij, Paraph. to 3
Hieronymi Sauonarolæ cõment.
S. Hylarij Pictauienſis, Tract.
Iacobi Lauſanenſis, comment.
S. Io. Chryſoſtomi, Homiliæ, to. 1. Item, Tract. de patientia Iob.
Io. à Ieſu Maria, Paraphraſ.
* Io. Feri, comm.
Io. de Hyda, comm.
Io. de Pineda, commentar. to 2
Ludouici Satonis, commentar.
R. Moyſis filij Naaman Gerundenſis, comm.
Odonis Abbatis Cluniacenſis, Abbreuiationes Moral. S. Gregorij
Olympiodori Alexandrini, Catena.
Item, comm.
Origenis, Libri 3. explanatio & 1. comment. Perioni. interprete qui tamen non videtur eſſe Origenis, quia in illis meminit auctor de S. Luciano Martyre, qui Origeni fuit poſterior
Pauli Comituli, Catena.
Petri Bleſenſis, Compend.
Petri de Riga, comment. Metricè.
Philippi Presbyteri, comment.
Radulphi Hygedem, comment.
Reinardi Confluentini, Expoſitio.
Richardi Pampolitani, Exegeſis.
Roberti Iorij Carmelitæ, comm.
Roberti Lincolnienſis, Breues comm.
Ruperti Abbatis, comment.
Sanctis Pagnini, Expoſitio, in Iſagog.

Simonis Affligemenſis, Abbreuiatio Moralium, S Gregorij.

S. Thomæ, commentar. to. 13

Thomæ Docxingæ, comment. & Quæſtiones

Thomæ Languefrodij, Poſtillæ.

Thomæ à Vio Caietani, comment.

in Capitis 1. verſ. 6. Cum veniſſent filij Dei, & aſſiſterent coram Deo &c. S. Auguſtinus, to. 10 ſerm. 16. de diuerſ.

in Capitis 11. verſ. 4. Pellem pro pelle &c. Delrius, Adag. Vet. Teſtam. par 2. adag. 1.

Io. Alba, Electorum Sacræ Scripturæ Centuriæ cap. 13

in Capitis 111. verſ. 8. Parati ſuſcitare Leuiathan. Delrius, vbi ſupra adag. 2.

Verſ. 21. Qui expectant mortem, & non venit &c. Aloyſius de Reboledo, par. 1. Orat. Funer. 44. Hiſpanicè.

in Capitis 1v. verſ. 8. Seminant dolores, & metunt eos. Delrius, Adag. vet. Teſt. par. 2. adag. 3

in Capitis v verſ. 19. In ſex tribulationibus liberabit te &c. Reboledo, vbi ſupra, orat 11.

in Capitis v1. verſ. 16. Qui timent pruinam, irruet ſuper eos nix. Delrius, vbi ſupra, adag 4

Verſ. 26. In ventum verba proferre, idem, adag. 5

in Capitis v11. verſ. 1. Militia eſt vita hominis ſuper terram &c. Aloyſ. de Reboledo, vbi ſupra, orat. 11.

S. Ambroſius, to. 3. ſer. 42

S. Bernardus, in ſerm. de diuerſis de fallacia preſentis vitæ.

Verſic. 16. Deſperaui, nequaquam vltra iam viuam &c Richardus Pampolitanus.

in Caput v11 1. Eiuſdem Pampolitani, Enarratio, ex cap. 17. Moral. S. Gregorij.

in Capitis v1 1 1. verſ. 14. Aranearum tela Delrius, vbi ſupra, adag. 6

in Caput x. Richardi Pampolitani Enarratio, ex ca. 9. Moral. S. Gregorij, ca. 22. & 43

in Capitis x verſ. 18. Quare de Vulua eduxiſti me &c. vſque in finem capitis Richardus, vbi ſupra.

Verſ. 20 Nunquid non paucitas dierum meorum &c. S. Thom. to. 16. ſerm. 3. in Dom. de Mortuis.

in Caput x11. Richardi Pampolitani Enarratio, ex lib. 11. Moral. S. Gregorij, cap. 22

in Caput x1v. idem, ex

11. & 12. Morali. cap. 26

in Capitis XIV. verſ. 13. Quis mihi hoc tribuat &c. idem, ibid.

Verſ. 19. Lapides excauant aqua. Delrius, adag. Vet. Teſtament. par. 2. adag. 7.

in Caput XVII. Richardus, vbi ſupra, ex 13. Moral. ca. 15.

in Capitis XVIII. verſic. 15. Adſpergi ſulphure. Delrius, vbi ſupra, adag. 8.

in Caput XIX. Richardus, vbi ſupra.

in Capitis XIX. verſ. 22 Miſeremini mei &c. Aloyſius de Reboledo, orat. 48. Hiſpanicè.

in Capitis XX. verſ. 24 Fugiet arma ferrea &c. Delrius, vbi ſupra adag. 9.

in Capitis XXIII. verſ. 10. Sicut aurum igne probatum.
Idem, adag. 10

in Capitis XXIV verſic. 18. Leuis ſuper faciem aquæ &c Idem, adag. 11. & 11.

Verſ. 19. Ad nimium calorem tranſeat &c. Idem, adag. 13. & 14

in Capitis XXVI. verſ. 14. Spiritus eius ornauit cœlos &c S. Thomas, to. 16. ſer. 16. in Sermon. feſtiuit. de Vigilia Pentecoſt.

in Capitis XXVIII verſ. 7. Auis ignorat. Delrius, vbi ſupra, adag. 11

Verſ. 11. Profunda, quoque fluuiorum ſcrutatus eſt &c S. Tho. vbi ſupra, de S. Auguſtino.

in Caput XXIX. Richardi Pampolitani, Enarratio, ex 14. Moral. cap 23

in Capitis XXIX. verſ. 18. In nidulo meo moriar &c. Delrius, adag. vet. Teſt. par 2 adag 16

Gaſparis Silingardi, Diſcurſ. Ital. verſ. 19. Frater fui Draconum &c. Delrius, vbi ſup. adag 18

in Capitis XXXI. verſ. 8. Vnus ſerit, alius comedit.
Idem, adag 19

in Capitis XXII. verſic. 9. Senes non ſemper ſapiunt.
Idem, adag 20

Verſ. 19 Venter quaſi muſtum abſque ſpiraculo.
Idem, adag 21

Verſ. 22. Neſcio enim quamdiu ſubſiſtam &c Aloyſ. de Reboledo, orat. 5. Hiſpanicè.

in Capitis XXXVIII. Verſic. 14. Reſtituuet vt lutum ſignaculum &c. Io Alba, Elect. ſacræ Scripturæ, Centuriæ, cap. 14.

in Capitis XXXIX. verſ. 27.

Num quid ad præceptum tuum eleuabit Aquila &c. S. Thomas, to. 16 ser in fest. S. Ioannis

in Capitis xlv. vers. 15, Sicut lapis, & incus, Delrius, vbi supra, adag. 22

in Capitis xliii vers. 14 Amaltheæ cornu, idem, adag. 23

PSALMI.

in Psalmos extant omnes, qui in Vtrumque, & vet. Test. scripserũt item

Adriani Lametij, comment. in Psalmos 26 priores

Adriani Monachi Cassinensis, comm.

Alexandri Capgraue, comment

Alexandri Alensis, commẽt. seu potius Hugonis Cardinalis, vt infra

Aloysij Lipomani, Catena in 10 priores

S. Ambrosij, Argumenta. Item, Exposit.

Angeli Sangrinij, commentar.

Annotat. ex Hebraeorum, comment.

Anselmi Laudunensis Scholastici, Glossa, & commentar.

Anselmi Mantuani, commentarij vsque ad Psalmum 128

Antonij Agelij, comment.

Antonij Gueuaræ, annot.

Antonij Sebastiani Minturni, Carmina

Apollinarij, interpretatio, versibus Heroicis, graeco-lat.

Armandi de Bellouisu, Postilla, & Meditat.

Arnobium etiam Afrum, commentat. scripsisse in psalmos, alij censent, verum, qui circumferuntur sub eius nomine, alterius esse, nec admodum eruditi, non solum Barbarismi, & Solecysmi, quibus scatent, ostendunt, sed maximè comm. Psalmi 109. in quo Plotinum Haereticum, qui vixit an. Domini 356, confutatur, cum habuerit Arnobium Lactantius Firmianus discipulum, sub anno Domini 290

Asterij Scythopolitani, Fragmenta, extant in Catena Græca Psalmorum, & in Bibliot PP. to. 8

S. Augustini, Speculum, to. 3 Item, Enarrationes to. 8

Augustini Steuchi, Enarrationes

Bartholomæi Bottæ, comment.

Bartholomæi de Martyrib. comm.

S. Basilij, Scholia. Item Homiliæ in aliquot.

Bedae, comm. Item, Vocabulorum Ex-

positio tomo 8.
Benedicti Ariae Montani, Paraphrasis Latino Carmine.
Item Notae.
Bendicti à S. Germano, Expositio.
Item, Comm.
S. Bernardus in Psalm.
Bernardini de Trillia, Postillae.
S. Bonauenturae, Expositio, in eiusd. oper. to 1
Bruni Liguris, commentar.
Brunonis Cartusiani Herbipolensis, Expositio.
Cassiodori, Expositio.
Catharinae Anglorum Reginae, Meditat.
Christiani Ischyrij, comment.
Christophori Marcelli, Exercitat.
Christophori Varseuicij, Enarrationes.
Claudij Clementis, Scripta
Clementis Florentini, comment.
Conantij Palentini, libellus de Proprietate Psalmorum.
Conradi Henfel Hassij, comment.
Cornelij Ianseníj, Paraphrasis, & annot.
Cosmae Indicoplensis, Prologomena, seu Praefat.
Danielis Barbari, Catena in 5. priores
Danielis Stalhauij, comment.
Dauidis Antonij Scopae, Elucidat. Britan.
Dionysij Carthusiani, comment.
Dreparij Florij Iunioris, Poemata, in Bibliot. vet. Patrum, to. 8
S. Ephrem, Expositio
Eusebij Caesarienſis, comment
Euthymij Xagadini, comment.
Felicis Pratensis, Versio Latina ex Hebraeo.
Francisci Bernardi, Carmina
Francisci Moureti, Enchirid.
Francisci Panigarolae, Declarat. Italicè
Francisci de Puteo, Catena.
Francisci Titelmani, Elucidat
Gabrielis Flammae, Paraphrasis
Galfridi Vuaterani, Moralit.
Galteri Insulani, Expositio Scholastica
Georgij Cheroboschi, Enarrat.
Georgij Zigabeni, Explicatio, graeca
Germani Constantinop. comm.
Geruasij Cistercienſis, comment.

Gilberti Filholij, Paraphraſis verſibus lat.

Gilberti Genebrardi, Arg. & comm.

Gilberti Magni, commentar.

Gilberti Pictauienſis, comment.

Gregorij Nyſſeni, comm. in Inſcript. Pſalm.

Gualtheri Duſſæi, commentar.

Gulielmi Gregorij Scoti, lib.

Gulielmi Lindani, Paraphraſis. Item Expurgationes.

Gulielmi Pariſienſis, li.

Gulielmi Rotthuel, comment.

Gulielmi Stapilartij, Dubia.

Gulielmi Vuellij, Diſtinctiones

Hadriani Lamentij, comm, in 24. priores.

Haymonis Halberſtatenſis, comm.

Henrici Longen Cartuſiani, comm.

S. Hieronymi, comm. tom. 7. quos tamen non puros eſſe, cenſet Card. Bellarmin. Videtur .n. aliquis ſcriptor lõge poſterior, multa in eis adiunxiſſe de ſuo: Quin etiam multa inſeruiſſe ex Hylario, Ambroſio, Aug. & Rup.

Hieronymi Oſorij, Paraphraſis, cum Annotat. Canonici Alorenſis. Habetur in Eiuſd. Oſorij operum to. 3

S. Hylarij Pictauienſis, à Pſalmo 51. ad pſal. 69. Enarrat

Hippolyti Martyris, comment.

Hugonis de S. Charo Card. Expoſit. quæ Alexandro Alenſi aliquando fuit adſcripta.

Hugonis de S. Victore, Annotat. to 1

Humfridi Angli, commentar.

Iacobi Altanuantij Seruitæ, comm

Iacobi Fabri, commentarii.

Iacobi Fornerij, ſiue Furnii, comm.

Iacobi Ianſſonij, Expoſitio

Iacobi Latomi Iunioris, verſio Carmine elegiaco

Iacobi Perez, comm.

Iacobi de Valentia, comment.

Incogniti, ſeu Michaelis Ayguani, comm.

Innocentij Papæ V. comm.

Ioachimi Abbatis, Expoſit.

Ioachimi Hopperi, Paraphraſis

Io. Annij, comm.

Io. Baptiſtæ Folengij, comment.

Io. Bochij, Obſeruationes, Phyſicæ, Ethicæ, Politicæ, & Hiſtoricæ.

Io. Campenſis Paraphraſis, iuxta Hebraicam veritatem

S. Io. Chryſoſt Poemia duo to. 1
Irem à Pſalm. 1 vſque ad 14 & 22 & à Pſalmo 3 vſque in fin Homil.
Io. Dominici Cardinalis, Expoſitio in 59 priores
Io. Driechij, Fragmenta interpretum Veterum Græcorum.
* Io. Feri, com.
Io. Fiſcherij Roffenſis, comment.
Io Gagnæi, com.
Io. Glodeſten, Moralitat.
Io Gooduuik, com.
Io. Hagenab Indag. com.
Io. Hulſoth, com.
Io Latsberij, com.
Io. Lorini, com. to. 3
Io. Maldonati, com.
Io Mechlinienſis, com.
Io. à Paſtura, Paraphraſis.
Io. Pici Cartuſ. paraphraſis, ſeu annotat.
Io Sabinenſis. Expoſitio.
Io Saxonij Seruitæ, comment.
Io. Scileri, Myſtica explanatio.
Io de Turrecremata, Gloſſ.
Iouitæ Rapici, Expoſitio.
Lampadani, Fragmenta.
Landulphi Cartuſiani, Explicat.
Lanfranchi Cantuarienſis, com.
Laurentij Brancofordij com.
Laurenſij Vallenſis, comm.
Lechberti Angli, comm.
Leomanni Schilleri, Medit.
Lindani, Scolia in 30 priores, ſeu Paraphraſis.
Lucretij Tiraboſchi, Expoſitio.
Ludolphi Saxonis, Expoſitio ſpir.
Ludouici Crucij, Interpretatio Poetica.
Ludouici Hillecſemij, Medit.
Ludouici Pictorii, Homiliæ
Ludouici Soli, comment.
Manegandi, ſeu Manegundi, com.
Marci Antonij Flamminii, Expoſitio breuis, ſeu Paraphraſis
Marci Marci Marini, comment.
Matthæi de Aquaſparta, com'
Matthæi Aulæ reg. Monac. com.
Matthæi Bredembachii, comment. in priores 69 ſecundum Hebraicam veritatem, & veterum Orthodoxorum Patrum monumenta.
Matthei Ciſtertiencis, com.
Melchioris Frizolii, com.
Michaelis, Ayguani, com.
Scholaſt.

Nicetæ Heracleæ Episcopi, com.
Nicolai à Dunc Kespulo cō.
Nicolai de Gorram, comm.
Nicolai Tarusini, seu Benedicti Papæ V. com.
Nicolai Triuet, com.
Niniani Pictauiorum Episc. Medit
Origenis, Homiliæ, seu Tractatus.
Pauli Genuensis commentar.
Pauli Palanterii commentar.
Pelbarti Osuardi, commen.
Peregrini, Incertum cuius cognomenti, commentar.
Petri de Alyaco, Paraphrasis.
Petri de Arentales, Catena Patrum.
Petri Lombardi comment.
Petri Montani, Enarrat.
Petri de perpiniano, commentar.
Petri de Pratis, Psalterium Quintuplum, cum eiusd. com.
Petri Russi, comment.
Petri de Tharantasio, postea Innocentij Papæ V. comment.
Philippi è Greue, Sermones.
Placidi Parmen. Explanatio.
S. Prosperi, Expositio a Psalmo Centesimo vsque ad finem.
Putei, Catena.
Rayneri Snoygoudani. Paraphrasis.
Reinhardi Confluentini, Expositio.
Remigij Altisiodorensis, enarrat.
Remigij Nantini, versio italicis versibus.
Richardi Angli, Expositio.
Richardi Cænomani, comment.
Richardi Fishacc Keti, com.
Richardi Pampilonitani, Enarrat.
Richa. de S. Victore, adnot. in aliquot.
Roberti Bellarmini, Expositio.
Roberti Lincolnienſis, comment.
Roberti Scribæ Angli, com. Item Breuiarium.
Rodulphi Agricolis, versio ex Hebræo.
Rogerij Sarisburiensis, com.
Romualdi Abb. Expositio.
Ruffini Presbyteri, commentar. a Psalmo 1 vsque ad 75
Sanctis Pagnini, Catena.
Serapionis Thumuiensis, cō ment.
Sigefridi de Arena, super 3 nocturnos Psalterij, cōment.
Silleberti, cognomento,

Vniuersalis, Glossa contin.
Sirleti Cardinalis, Variarum Lectionum Annotationes, in Biblijs Regijs
Smaragdi Abbatis, comment.
Stephani Langton, lib.
Theodoreti, Interpret to. 1.
Theodorici de Hornen, com.
Theophylacti, comment. græce.
S. Thomæ, com. in Psalmos priores Quinquag. tom. 13
Thomæ Anglici, Enarrat. in 25. priores.
Thomæ Iorgij, comment.
Thomae Maldonati, Lectiones, in Psalmos 48 priores.
Thomae Ryngsteden, lib.
Thomae Suetonij, comment
Thomae Torsij, Serm. per annum.
Thomae a Vio Caietani, Enarrat.
Thomae Vuolphij, comment.
Vincent. Ciconiae Enarrat.
Vualfredi, commentar.

in Psalmos Pœnitentiales Scripserunt omnes, qui supra.
Item extant in eos.

Agathij Guidaterij, Expositio.
Albini siue Alcuini, Expositio.
Aluari Carducensis, comment.
Andreæ Crosquetij, conciones Gall.
Angeli Grilli, Lachrymæ pœnitentis, Poema Italicè.
Bernardini Arnoldi, Scripta.
Christophori Varseuitij, Paraphrasis, in libro de sui ipsius cognitione.
Dauidis Cambellani, comment.
Didici Vege, Conciones Vespertinę.
Dionisij Richel Cartus. comment.
Dominic Bruchij, Expositio.
Draconis Hostiensis com.
Francisci Petrarchę, comment.
Francisci Vicedomini, comment.
Gabrielis Buratelli, comment.
Gasparis Vlembergij, Paraphras.
Georgij Vicelij, com.
Gerardi Brianson, Scripta.
Germani Vechij, Carmina Ital.
S. Gregorij, Expositio.
Gregorij Capucini. Medit.

in Admonitionibus bene moriendi
Gulielmi Fontani Angli, lib.
Gulielmi Lindani, Paraphraſis.
Gulielmi Pepini, Expoſitio.
Hieronymi Sauonarolæ, com.
Innocentii Cibò, Diſcurſ. Italicè
Innocentii Papæ 3 Expoſitio tom. 1
Io. Alchock, Expoſitio.
Io Briſeloti, lib.
Io. Capnionis, com.
Io. Caroli Tract
Io. Fiſcherii Roffenſis, cõment.
Io. Gerſonis, Expoſitio, pa. 3
Io Lopez, Expoſitio, in Memor Hiſpanicè.
Io. Ludouici Viuis com,
Io. Neouilæi, com.
Laurae Batifferæ, Explanatio poetica, Italicè.
Lelii Magniauinii, com
Matthaei Vegii, com.
Nonnii Marcelli, paraphraſis.
Oſualdi Fiſcherii, comment.
Pauli Atauantii, com.
Pauli Zabarellae, Scripta
Petri de Alyaco, Medit. in Orthodoxogroph. Sanctorum patrum, tom 2
Petri Fortis, Tract
Petri Montani, Expoſitio.
Petri de Vega, Diſcurſ. Hiſpanicè.
Richardi Conyngton, lib.
Sixti Vicè domini, com.
Stanislai Reſcii, paraphraſis.

in Pſalmos Graduales. Abibi Moguntini, lib.
Albini, ſeu Alcuini, Expoſitio.
in Pſalmos ad Laudes. Gulielmi Lindani, paraphraſis.
in Pſalmos Officii. B. Mariæ Virg. Gulielmi Scepraei, Literalis Connexio ex variis, cum myſticis ſenſibus
in Pſalmum 1 Beatus vir qui non abiit, &c. Angeli Buonriccionis. comment.
S. Ambroſii, commentario tom. 4
S. Baſilius Magnus.
Conſtantini Fontii, comment.
S. Hylarii Pictauienſis Epiſcopi, tom.
Vuolffgangi Sedelij, Expoſitio
in Pſalmi 1. Verſic. 1, 2 & 3, Io Baptiſtæ de Madrigal, Homiliæ 3, Hiſpanicè.

Vers.1 Beatus vir &c. S. Bernardus, in Sermonibus paruis, Serm 35

S. Io, Chrysostomus, serm. 44

Versus 3 Tamquam puluis, quã proijcit ventus &c, Delrius, adag Vet Testamentum par.2 adag 24

in Psalmum 11, Quare fremuerunt gentes &c S. Hylarii Pictauiensis, Enarratio.

Isacij Clari. Expositio.

Petri Carbonis Cartusiani, com.

Richardi de S. Victore, Annot.par.2.

in Psalmi 11, Vers, 9 pascecere in virga ferrea &c. Delrius, vbi supra, adag. 25 & 26

Vers. 10 Et nunc Reges intelligite &c. S. Augustinus, tom.10 serm. 99 de Temp.

In Psalmi 111, vers. 6. Cubaui, dormiui, & exsurrexi Delrius, vbi supra, adag. 27

Vers 8 Percutere in maxillam &c. Idem, adag.28. & 29

in Psal 1v, Cum inuocarem &c.&c. Richardi de S. victore, Annot. par.2

Sixti Senensis Homiliæ 6

in Psalmi 1v, Vers. 6 Sacrificate sacrificium iustitiæ &c. Bartholdu, in Bibliotheca Concionum, to. 4 in fin ser 40

Vers 13,14, & 15, Circumdate Sion &c. Io. Alba, elect. Sacræ Script. Centuriæ ca 19

in Psalmum v1, Domine ne in furore tuo arguas me &c. Albini, Expositio.

Anastasij Synaitæ, oratio Greco Latina, apud Henr. Canis in antique, le to. 3 par. 1 pag. 87 Item in Auctar. Bibliot. Vet. PP to.2

Gregorius Nyssenus, de Oct. Item omnes, qui notentur supra, in Pœnitentiales Psalmos.

in Psalmi v1 Versus 1 Domine ne in furore &c. vsque ad Vers.8 Chrysolog. serm.45

in Psalmum v11, Domine Deus meus in te speraui &c. S Basilius Magnus.

Friderici Nauseæ, Enarrationes

in Psalmi v11. vers. 16 in malum quod alteri pararis, incidere.

Delrius Adag, Vet Test. par. 2 adag. 30

in Psalmum v111, Domine Dominus noster, quam admirabile &c. Friderici Nauseæ, Enarrationes.

Gulielmus Scepræus, in Connexione literali, &

ſenſibus myſticis, Pſalmorum in Officijs B. Mariæ.
in Pſalmi x 1. verſus 8. Cum ſunitu perire, Delrius, adag Vet. Teſta. par 2 ad. 31
Verſ 14. Tibi derelictus eſt pauper &c. S. Auguſt. ſeu. alius, to. 10 ſerm. 170 de tem.
in Pſalmum X. In Domino confido &c. Pauli HirſpoKij, com.
in Pſalmum x 1 Saluum me fac Domine &c. Petrus Metr opagita.
in Pſalmi x 1, verſ 3. Corde, & corde. Delrius vbi ſup. adag. 33
in Pſalmum x 1 1 Vſquequo Domine &c. Anaſtaſij Antiocheni, com
Chryſtophorus Marcellus.
in Pſalmi x 111. verſ. 2. Dominus de cœlo proſpexit &c. S. Bernard. in ſerm. paruis, ſer 37.
Verſ. 4 Deuorare ſicut eſcā panis. Delrius, vbi ſup. adag. 34
in Pſalmu. x 1 v. Domine quis habitabit &c. Agathię, Expoſitio S. Baſilius.
Iacobi Paniſcotij, com.
Ieremię Brucchij, Expoſitio.
Vuolffgangi Sedelij, comment.
in Pſalmum x v. Conſerua me Domine quoniam ſperaui in te &c. Annot. Idiotæ, in Biblioth. Vet. Pa. to. 5.
Item in Orthodoxograph. SS. atrum, to. 2
Io. Pici, com.
in Pſalmi XV. verſ 4 Multiplicatæ ſunt iniquitates eorum &c. S. Bernardus, in Serm. paruis, ſerm. 38
Verſus 11, Notas mihi feciſti vias vitę &c. Idem, ſerm de 7 gradibus Confeſſ.
in Pſalm. x v 1 verſus. 8. cuſtodire vt pupillam &c. Delrius. adag. Vet. Teſtamen par, 2 adag 35 & 36
in Pſalmum X V 1 1. Diligamte Domine fortitudo mea &c. Franciſcus Tolerus.
in Pſalmi X V 1 1. verſus. 6 Inferni dolores &c. Delrius, vbi ſupra, adag. 37 vſque ad 50
Verſus. 26. Cum ſancto ſanctus eris &9. idem, adag. 51
Verſ. 34 Pedes ceruorum. idem, adag 52
Verſ. 45 Populus quem nō cognoui ſeruiuit mihi &c. S. Bernar. in ſer paruis, ſer, 40
Verſ. 46 Filij alieni. Delrius vbi ſupra, adag. 53

Vers. 51 Magnificans salutes Regis &c. Io. Alba, elect. sacræ Script. Centuriae cap 15.
Vers. 55 Sicut locutus est &c. id.
in Psalmũ XVIII Cœli enarrant gloriam Dei &c. S. Basilius Magnus.
Guilielmus Scepreus, in cõnexione literali Psalm. Officii B. Mariæ.
in Psalmi XVIII Vers. 2 Dies diei eructat verbum &c. S. Bernardus, vbi supra, ser. 5
Vers. 6 Sponsus procedens de thalamo Delrius, vbi supra, adag. 54
Vers. 13 Ab occultis meis munda me &c. S. Bernard. vbi supra, ser. 2 in append.
in Psalmum XIX Exaudiat te Dominus &c. Friderici Nauseae, Comment.
in Psalmum XX Domine in virtute tua lætabitur Rex &c. Richardi Pampolitani, Enarratio peculiaris.
in Psalmi XX Vers. 4 Praeuenisti eum in benedictionibus &c. S. Bernard. in ser. paruis, ser. 39
Guerricus Abbas.
in Psalmum XXI Deus Deus meus respice in me &c. S. Ambrosius, to 3 serm. 3
Ieremiae Bruchii, Expositio
Maximi Taurinensis, Expositio
in Psalmi 21 Vers. 7 vermis, & non homo Del. Adag Vet. Test. par. 2 adag. 25
Vers. 15 Tanquam cera liquescens idem, adag. 56
Vers. 22 Cornua Vnicornium, idem, adag. 57
in Psalmum 22 Dominus regit me, & nihil mihi deerit &c S. Io. Chrysostomi, Expositio to. 1
Isacii Clari, Expositio,
in Psalmi 22 vers. 4 in medio vmbrae mortis Delrius, vbi supra, adag. 58
in Psalmum 23 Domini est terra, & plenitudo eius &c. Gulielmus Scepreus, in Connex literali Psal. Officii Beatae Mariae
Isacii Clari, Expositio
in Psalmi 23 vers. 3 Quis ascendet in montem Domini &c. S. Bernard in ser paruis, ser. 19 item, in serm. de verbis huius Psalmi
Vers. 6 Haec est generatio quærentium Deum &c. S. Bernard. in ser. de diuers ser. 2 ad fratres in Eremo
in Psalmi 24 vers. 5 Dirige me in veritate tua &c. S. Ioan. Chrysost. Hom. to 1
in Psalmum 24 Ad te Domine leuaui animam meam &c. Andreae à Mandrisio, Comment.
Ieremiae Bruchii, Comment. Richardi de S. Victore, Annotat pa 2
in Psalmi 25 vers. 16 Respice

in me &c S Io. Chryſoſtomi, Homil. 1

in pſalmum 26 Dominus illuminatio mea &c Franciſci Luyſii, comment.

Ludouici Legionenſis, explanat.

in pſalmi 26 Verſ 1 Dominus illuminatio mea &c S. Ioan. Chryſoſtomi, homil. to. 1

Verſ. 14 ſuſtine Dominum viriliter age &c S. Auguſt. to. 10 homil 11

in pſalmum 28 Afferte Domino filii Dei &c Richardi de S. Victore, Annot. par. 2

in pſalmi 28 Verſ. 1 Afferte Domino filii Dei &c Petrus Presbyter.

in pſalmum 29 Exaltabo te Domine quoniam ſuſcepiſti me &c S. Baſilius Magnus.

in pſalmi 29 Verſ 3 Domine Deus meus &c S. Io. Chryſoſt. homil. 1 to. 1.

in pſalmum 30 In te Domine ſperaui non confondar in aeternum. Gulielmi Lindani, Comment.

Hieronimy Sauonarolę, Exſit. Item Mediat.

Perri de halyaco, Meditat. in Orthodoxographis SS. Patrum, to. 2

in Pſalmum 31 Beati quorũ remiſſæ ſunt iniquitates &c Extant omnes, qui notantur ſupra, in Pſalmos pœnitent. Item.

Alphonſi a Caſtro, Homiliæ 24 to. 2

Franciſci Toleti, ſermones, poſt Comment. in Epiſt. ad Roman.

Hieronymi Sauonarolæ, Comment.

in Pſalmum 32 Exultate iuſti in Domino &c S. Baſil.

in pſalmi 32 Verſ. 3 Cantate ei canticum nouum &c S. Auguſt tomo 10 ſer. 18 de diuerſ.

Verſ. 5 Miſericordia Dom. plena terra &c Hugo de S. Victore, to. 2 ſer. 68

in pſalmum 33 Benedicam Dominũ &c S. Baſi. Magn.

Pauli Sacrati, Comment

in pſalmi 33 Verſ. 13 Quis eſt homo, qui vult vitam &c S. Auguſt. to. 1 Homil 30

S. Io. Chryſoſt. homil. 40

Io. Baptiſtæ de Madrigal, homil. Verſ. 21 Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum &c S. Bernardus, in Ser. de diuerſ. ſer. de Cure, Carne, & oſſibus animæ.

Verſ 22 Mors peccatorum peſſima &c Aloyſius de Reboledo orat. 14

Sanctus Bernardus in ſermonb. paruis, ſermon. 41.

in Pſalmum 34 Iudica Domine nocentes me &c Bellarmini, Exercitatio Grammatica.

in pſalmum 35 Dixit iniuſtus vt delinquat &c S. Ambroſiu, to 4.

in pſalmi 35 Verſ. 8 Filii autem hominum &c Io. Alba, Elect ſacræ ſcript centurię cap. 16.

Verſ. 9 Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ. idem, ibid

Verſ. 10 Quoniam apud te eſt fons vitæ &c idem, ibidem

in pſalmum 36 Noli æmulari, in malignantibus &c Ambroſius, in Comment. to. 2

Origenis, homiliæ.

Vuolffgangi Sedelii Comment.

in Pſalmi 36 Verſ. 27 Declina a malo, & fac bonum &c S. Benardus, in ſer. paruis, Ser. 34

in pſalmum 37 Domine ne in furore tuo arguas me &c Extant omnes, qui nominantur ſupra, in 7 pſal. pœnitent. item.

S. Ambroſii, comment. to. 4

S. Baſilius Magnus.

S. Io. Chryſoſtomi, Enarratio, & in alios ſequentes, vſque ad 50.

Origenis, homil. 2 to 1.

in pſalmi 37 verſ. 4 Non eſt ſanitas in carne mea Delrius, Adag. Vet. Teſtam. par. 2 adag. 59

Verſ 7 Miſer factus ſum, & curuatus ſum vſque in finem Laurentius Ramirez, in ſui, pentecontarchi cap. 50

in pſalmum 38 Dixi cuſtodiam vias meas &c Sancti Ambroſii, Comment. to. 4

Friderici Vuagni, Comment.

Origenis, homil. 2 tom. 1.

in pſalmi xxxviii. Verſ. 6. Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos &c Aloyſ. de Reboledo, orat. 29 Hiſpanicè.

Delrius, vbi ſupra, adag. 60 Verſic. 12 Veruntamen vane conturbatur omnis homo &c ſancti Ioannis Chryſoſt homil. to. 1.

Verſ. 13. Ne ſileas quoniam aduena ego ſum &c Io. Alba, Elect. ſacræ ſcrip. Centurię cap. 17

in Pſalmum 39 Expectans, Expectauit Dominum &c ſancti Ambroſii, cõment to. 4

in pſalmi xxxix. Verſ. 3. Exluto fæcis. Delrius, vbi ſupra, adagio 61.

in pſalmum xxxx. Beatus, qui intelligit ſuper egenum &c S. Ambroſii, Comment. tomo 4. vbi

Franciſci Zichemii, Comment.

S. Hieronymi, Explanatio, tom. 9 epiſt. 264

Petri Chryſologi, ſerm. 14
Richardus de S. Victore, parte 2
in Pſami 40 Verſ. 1 Beatus qui intelligit ſuper egenum &c S. Auguſtinus, tomo 10 Homilia 39
Madrigal, Homil. 3 Hiſpanicè
in Pſalmum 41 Quemadmodum deſiderat ceruus &c Io. à Ieſu Maria, Comment. cum interpret. Ieremiæ
Petri de Alyaco, Mediat, in Orthodoxograph, SS. patrum, tomo 2
In Pſalmi 41 Verſi 8 Abyſſus Abyſſum inuocat Delrius, Adag Teſt. par. 2 adag 62
in Pſalmum 42 Iudica me Deus, &c Hieronymi Sauonarolę Comment
Petri de Alyaco, Mediat 43 Deus auribus noſtris audiuimus &c S Ambroſii, Comment to 4
in pſalmum 46 Eructauit cor meum &c 8. Baſilius Magnus.
Bonſignorii, Homilię
Gulielmus ſcepraeus, in connexione literali pſalmorum Officii B. Mariae
S. Hieronymy, Explanatio, epiſt 140
Io. de pineda, Expoſit. in ſalomone praeuio, lib. 5 cap. 4.
Richardus de S. Victore, par. 2
in pſalmi 44 Verſ. 4 Accingere gladio tuo &c Io. Alba, Electſacrae ſcripturae, Centuriae cap. 18.
Verſ 5 ſpecie tua, & pulchritudine tua &c idem ibidem
Verſ. 6 propter veritatem, & manſuetudinem &c idē, ibidem.
Verſ. 9 Mirrha, & gutta, & caſia &c Madrigal, Homil. 20 & 21 Hiſpanicè.
Verſ 10 Aſtitit Regina à dextris tuis &c S. Io. Chryſoſt. Homil
Madrigal, vbi ſupra
Verſ. 11 Audi filia &c Io. de Auila, Tractatus.
Madrigal, vbi ſupra. Verſ. 14 Omnis gloria eius filiae Regis &c idem, Homil. 22
in pſalmum 45 Deus noſter refugium, & virtus &c S. Ambroſii, comment. to 4
S. Baſilius Magnus.
Gulielmus ſcepraeus, in connexione literali pſalm. Officii B. Mariae.
in pſalmi 45 Verſ. 11 Vacate, & videte &c S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 251 de Temp.
in pſalmi 45 Verſ. 11 Vacate, & videte &c S. Auguſtinus, to 10. ſerm. 251. de Temp.
in pſalmum xlvi. Omnes gentes plaudite manibus &c. Chryſologi, ſerm. 46
in Pſalmum xlvii. Magnus Dominus &c Sancti Ambro-

Ambroſij, comm to 4.
Vincentij Giliberti, Ciuitas Incarnati verbi, Italicè, in 2 to.
in pſalmi 47. verſ. 5. In vnũ. Delrius, adag. vet. Teſt. par. 2. adag. 63
Verſ 8. Dolores vt parturientis, idem, adag. 64
in pſalmum 48. Audite hæc omnes gentes, &c. S. Ambroſ. to 4
S Baſilius Magnus.
in Pſalmi 48. verſ. 12. Et relinquent alienis diuitias ſuas &c. Aloyſius de Reboledo, oratione 42. Hiſpanicè.
Verſ. 17. Ne timueris cum diues factus fuerit &c. S. Io. Chryſ. Hom 5
in pſalmum 49. Deus Deorum Dominus locutus eſt &c. S. Baſil. Mag.
in pſalmi 49. verſ. 3. Deus manifeſte veniet &c. Sanct. Auguſtin. tom. 10. ſermon. 220 de Temp. & Homil 28
Verſ. 20. Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris &c. idem, ſerm. 13, de diuer. in append.
in pſalmum 50. Miſerere mei Deus &c. Extant omnes, qui notantur ſupra in 7. pſ. Pœnit item
in Titulum Benedicti Bonſignorij, Homiliæ
S Ioan. Chryſoſt. Homil. 2. to. 1
in Totum pſalm. Alphonſi à Caſtro, Homiliæ
Cæſaris Calderarij, Conceptus Script. Italicè
Coſmi Farcillae Seruitae, comment
Dominici Lapacij, Enarrat.
Franciſci Ortizij, Expoſitio.
Franciſci Zamorae, Homil. in parte 3. ſuae Monarchiae.
Hieronymi Sauonarolae, Homil.
Honuphrij Zabarini, Hom. par. 1.
Iacobi Luſitani, Expoſitio.
Iacobi Sadoleti, interpret.
Io. Gerſon, par. 3.
Iulij Mazarini, Conciones.
Lelii Magniauinii, Expoſit.
Ludouici Granat. Paraphras, habetur in oper. ſpirtual. eiuſdem, poſt Tract. de Euchariſt
Petri de Alyaco, Medit.
Petri Ortiz, Quadrageſimale.
Petri de Vega, diſcurſ.
Philippi Benetii, Scripta.
Placidi Padiliae, Lectiones.
Riccitelli, Montisregalis, Lect. Italicè.
Sebaſtiani Comezii, Explic.
Sixti Senenſis, Homil.
Stephani ex Notte, Expoſitio, in opere remiſſionis à pœna.
Theodorici de Herron. Scr.
Thomae Colbii, lib.

Viti Pizzæ, ſermones Prædicabiles, Italicè

Vrbani Papæ IV. Metaphraſis, in Biblioth. Veterum Patrum, to. 4.

in Pſalmi 50. verſic. 1. Miſerere mei &c. S. Bernardus, in Serm. de diuerſ. ſerm. de triplici miſeria.

Verſ. 9. Niue candidior. Delrius, adag veter. Teſt. par. 2. adag. 66.

Verſ 11. Auerte faciem tuam &c. S. Auguſt. to. 10. Homil. 27.

in Pſalmum 51. Quid gloriaris in malitia &c Cypriani Ciſtercienſis, comment.

Iani Vitalis Panormitę, Enarrationes.

Thomae Colbij, comm.

in pſalmum 52. Dixit inſipiens &c. S. Bernardus, in Sermon paruis, ſerm. 6

Guerricus Abbas

S. Hylarij, Enarrationes.

in pſalmi 52. ver. 1 Dixit inſipiens &c. S. Bernardus, vbi ſupra

Verſ. 2 Corrupti ſunt, & abominabiles &c. Idem ſer. 47

Verſ. 3 Deus de cœlo proſpexit &c Bedæ, comment. to. 8

in pſalmum 53 Deus in nomine tuo ſaluum me fac &c. Gulielmus Scepræus, in Connexione literali pſalmorũ officij B. Marię.

in pſalmum 54 Exaudi Deus orationem meam, &c. Auguſtini Ticinenſis, comment.

in pſalmi 54 verſ 10 Diuidere linguas. Delrius, adag. vet Teſtamen. par. 2. adag. 67

Verſ. 15 Cibum cum aliquo capere idem, adag. 68

Verſ. 16 Deſcendunt in infernum viuentes, &c. idem, adag. 69

Verſic. 21. Melliti ſunt ſermones eius ſuper oleũ &c. idem, adag. 70. & 71

Verſ. vltim. Deducere in puteum interitus, &c. Delrius, adag. vet. Teſt. par. 2 adag. 72

in pſalmi 56 verſ. 8 Paratum cor meum Deus, &c. S. Bernar. in ſerm. paruis, ſer. 43

in pſalmi 57 verſ. 4 A vulua, & ab vtero. Delrius, vbi ſupra adag. 73

Verſ. 5 Aſpis ſurda obturans aures idem adag. 74

Verſ. 9 Sicut limax auferentur idem adag 75

Verſ. 10 Antequam ſpinae rhamnus fiant idem, adag. 76. 77. & 78

Verſ. 13. Lauare ſtolam in ſanguine idem adag. 79

in pſalmum 58 Eripe me de inimicis meis Domine, &c. Berengoſij, ſerm. 2. eiuſdem.

Item, Expoſitio, in Natali martyrum, in Biblio. Vet. Patrum, to. 2
in pſalmi LVIII Verſic 7 & 15 Famem pati vt canes Delrius, vbi ſup. adag. 80
in pſalmum LIX Deus repuliſti nos, & deſtruxiſti nos, &c. Maximi Conſtantinopolitani Expoſitio
in pſalmi 59 verſ. 5. Vino compunctionis potari, &c. Delrius, vbi ſupra, adag. 81
Verſ. 10 Olla ſpei idē, adag. 82
in Pſalmum 61 Nonne Deo ſubiecta erit anima mea, &c. S. Ambr. commentar. to. 4
S. Baſilius Magnus
in pſalmi 61 verſ. 1. Nonne Deo ſubiecta erit anima mea, &c. S. Bernardus, in ſer. de diuerſ.
Verſ 4 Tamquam parieti inclinato, &c. Delrius, adag. vet. Teſtamen. par. 2 adag. 83
in pſalmum 62 Deus Deus meus ad te de luce vigilo, &c. Gulielmus Scepræus, vbi ſupr.
in pſalmi 62. verſ. 3. in terra deſerta, inuia, & inaquoſa, &c. Antonius Perez, in Laurea Salamantina, Certam. 6. Expoſito
Verſ. 6 Sicut adipe, & pinguedine repleatur, &c. Delrius, vbi ſupra adag. 84
Verſ. 8. In velamento alarum, idem adag 85
Verſ. 11. Partes vulpium erūt idem adag. 86
in pſalmi 63 verſ. 7 Defecerunt ſcrutantes ſcrutinio. idem adag 87
Verſ. 8 Accedet homo ad cor altum &c. S. Bernardus, in ſerm paruis additis, ſer. 4.
Et ibi. Sagittæ paruulorum factæ ſunt plagæ eorum. Delrius, vbi ſupra adag. 88
in pſalmum 65. Iubilate Deo omnis terra pſalmum, &c. Ludouici Hilleſſemi, Meditationes
in Pſalmi 65. verſ. 12. Tranſiſtis per ignem, & aquam Delrius, vbi ſupra adag 89
in pſalmum 66 Deus miſereatur noſtri, & benedicat nobis, &c. Gulielmus Scepræus, in Connexione literali Pſalm. officij B. Mariæ.
Iani Vitalis Panormitæ, Enarrat
in Pſalmū 67 Exurgat Deus &c Gulielmi Lindani, Paraphraſis
Io. Lorini, Commentarij habentur poſt eiuſdem Commentario. in Eccleſiaſt.
in pſalmi 67. verſic 3. Sicut deficit fumus deficiant,

&c. S. Auguſt. to 10. ſerm. 109. de Temp.

Verſ 14. Si dormiatis inter medios cleros, &c. Delrius, adag. vet. teſt. par. 2. adag. 90

Innocentij tertij, ſerm. 2. paræneticus, habitus ſub Concilio Lateranenſi, in eiuſdem operum, to. 1

in pſalmum lxvii. verſ. 17. Exaudi me Domine, quoniam benigna &c S. Io. Chryſoſtomi, Homil. to 1.

in pſalmum lxxi. Deus iudicium tuum Regi da &c Io Pinedæ, Expoſitio in Salomone præuio, li 5. cap. 20

in pſalmi lxxi. verſ 5. Permanebit cum Sole, & ante Lunam, &c idem, li. 7 cap. 1.

Verſ. 6. Deſcendit ſicut pluuia in vellus, &c. S. Io. Chryſoſt. Homil to 1

Martinus Delrius, in Polemyca Mariana

Richardus de S Victore, par. 2. verſ. 9. Terram lingere. Delrius, adag. vet. Teſt. par. 2. adag 91. Verſ. 16. Florere ſicut fœnum terræ, idem adag. 92

in pſalmum lxxii. Quam bonus Iſrael Deus, &c. S. Ephræm, to 1

in pſalmi lxxii. verſ 9. Os in cœlum ponere Delrius, adag vet. Teſt. par. 2. adag. 92

Verſ. 13. Lauare manus inter innocentes, idem, adag. 93

Verſ 20. Somnium ſurgentium, idem, adag. 94

Verſ. 24. Tenuiſti manum dexteram tuam, &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſer. 122. de diuerſ.

in pſalmi lxxiii. verſ. 11. Vt quid auertis manum tuam, &c. Io Alba, Flect. ſacræ Scripturæ Centuriæ cap. 20

in pſalmi lxxv. verſ. 11. & 12. Quoniam cogitatio hominis, &c. Madrigal. Hom. 23. Hiſpanicè

Ver. 13. Terribili, & ei qui aufert ſpiritum, &c Aloyſ. de Reboledo, orat. 9

in pſalmi lxxvii. Verſ 9. Filii Ephræm intendentes, &c Delrius, vbi ſupra, adag. 95

Verſ. 25. Panem Angelorum manducauit homo, &c. S. Bernardus, ſer. 5 in Cœna Domini, in eid. adſcriptis.

in pſalmum lxxviii. Deus venerunt gentes, &c Nicolai Herbonii, commentar.

in pſalmi lxxviii. verſic. 12. Reddere in ſinum. Delrius, vbi ſupra, adag. 96

in pſalmum lxxix. Qui regis Iſrael intende, &c Carol. Bouilli, comment

Cypriani Ciſtercienſis, comment.
Hieronymus Sauonarola. in pſalmi lxxix. verſ. 6. Cibabit nos pane lachrymarum, &c. Io. Alba, Electorum ſacræ Scripturæ Centurię cap. 21
Verſ. 11. Cædros Dei. Delrius, adag. vet. Teſt. par. 2. adag 97
in pſalmum lxxx. Exultate Deo adiutori noſtro, &c. Richardus de S. Victore, par. 2
in pſalmi lxxx. verſ. 7. Manus eius in cophino ſeruierunt. Delrius, adag vet Teſtam. part. 2 adag 98
in pſalmi lxxxii. verſ 2. Vt ſtercus terrę. Id. adag. 99
in pſalmum lxxxiii. Quã dilecta Tabernacula, &c. Ioan. à Ieſu Maria, interpret.
Vuolffgangi Sedelii, comment.
in pſalmi 83. verſic. 3. Cor meum, & caro mea exultauerunt, &c. Sanctus Auguſtinus, tom. 10. Homil. 33
Verſ. 6. Aſcenſiones in corde, &c. S. Bernardus, ſer. 4. in append.
in pſalmum 84. Benedixiſti Domine terram tuam, &c. Gulielmus Scepreus, in Connexione literali pſalmorum officii B. Mariæ.
Ieremiæ Buchi, commentar.
Richardus de S. Victore, par. 2.
in pſalmi 84 verſ. 6. Numquid in æternum iraſceris, &c S. Ioan. Chryſoſtom. to. 1
Verſ. 9. Audiam quid loquatur in me Dominus, &c. S. Bernard. in ſerm. de diuerſ. ſer. 10
Verſ. 10. Vt inhabitet gloria in terra noſtra, &c. idem ſer. 1. de Temp. in Annun. B Marię.
Verſ. 11. Miſericordia, & veritas, &c. Beda, tom. 7. var. ſerm penult.
S. Bernardus, ſerm. 6. in Append.
in pſalmum 86. Fundamenta eius, &c. Bartholomaei Valuerdii, commentar.
Ioan. Alba, Electorum ſacrę Scripturae Centuriae, cap. 22
Rutilii Benzonii, Expoſitio
in pſalmi 87 verſ. 13. Terra obliuionis. Delrius, adag. Vet. Teſtam. par. 2. adag. 100
in pſalmi 88. Verſic. 30. Dies cœli, idem, adag. 101
in pſalmum 89. Domine refugium factus es nobis, &c. Sancti Hieronymi, Explanatio epiſt. 139. ad

Cyprianum.

in psalmi 89 versic. 5 Vt somnium. Delrius, vbi supra, adag. 102

Vers. 6 Sicut herba transit. Idem, adag 103

Versic. 9 Anni nostri sicut Aranea meditabũtur, idem adag 104

in psal num 90 Qui habitat in adiutorio altissimi, &c. Sanctus Bernardus, serm. 16.

Beda, tom. 7 in fragment.

Iacobi Naclanti, commentar.

S. Io. Chrysostomi, Expositio, to. 1

in Psalmi 90 vers 1 Qui habitat, &c. Bartholdus, in bibliot. Concion to. 4 in fine, ser. 36

Vers 4. Sub pennis eius sperabis. Delrius, vbi supra adag. 105

Vers. 6 Scuto circumdabit te veritas eius, &c. Richardus de S. Victore, par. 2.

versic. 13 Super aspidem, & basiliscum ambulabis, &c. Delrius, adag. vet Testamen. part. 2. adagi. 106

in psalmi 91 versic. 11. Exaltabit cornu. idem, adag. 107

in psalmum 92 Dominus regnauit decorem indutus est, &c. Gulielmus Sceprius, in Connexione lit. psal. off B Mariæ

in psalmum 93 Deus vltionum Dominus, &c. S Basilius

Iacobi Sadoleti, Enarrat

in psalmi 93 versic. 12 Beatus homo, quem tu erudieris Domine, &c. S. Aug to. 10 ser. 19

vers. 16 Quis consurget mihi aduersus malignantes, &c. S. Io. Chrysost Hom. to. 1.

in psalmum 94 venite exultemus Domino, &c. Gulielmus Sceprius, vbi supra

in psalmi 94 versic. 1 venite exultemus Domino, &c. Bartholdus in Bibliot. concionum to. 4 in fin. sermon. 37.

vers. 6 venite adoremus, & procidamus, &c. S. Aug. to. 10 ser. 10 & 11 de verbis Apost.

Bartholdus, vbi supra, serm. 38

in psalmum 95 Cantate Domino canticum nouum, cantate Domino omnis terra, &c. Gulielmus Sceprius, in Connexione lit. ter. Psalm. off Beatæ Mariæ

S. Io. Chrysost. Hom. tom. 1.

in psalmum 96 Dominus regnauit exultet terra, &c. Sanct. Ioann. Chrysost.

Homil.tom.1

in Pſalmum xcvii, Cantate Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit &c Gulielmus Scepræus, vbi ſupra.

in Pſalmi xcvii, verſ. 5 Pſalite Domino in Cithara, & voce Pſalmi, &c. S. Auguſtinus, to 10 ſer. 221 de Tempore.

in Pſalmum XCVIII, Dominus regnauit iraſcantur populi&c. Phillip. Benirij Scripta.

Richardus de S. Victore, par. 2

in Pſalmum xcix, Iubilate Deo omnis terra ſeruite, &c. Gulielmus Scepræus, vb ſupra.

Petrus Chryſologus, ſerm. 6

in Pſalmum c Miſericordiã & iudicium cantabo &c. S. Ioan. Chryſoſto. Enarratio, tom. 1 & eiuſd. Homil. 2

in Pſalm. c 1, Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. &c. Extant omnes, qui habentur ſupra in 7 Pſal. Pœnitentiales.

in Pſalmi c 1 verſus 4 Ve cremium aruerunt. Delrius, adag. Vet. Teſt. p. 2 ad. 107

Verſ. 7 Similis factus ſum Pellicano ſolitudinis Laurentius Ramirez in Pentecontarchi c. 35

Verſ. 10 Cinerem tamquam panem manducabam, &c. Delrius vbi ſupra, adag 108

Verſ. 12 Dies mei ſicut vmbra declinauerunt, &c. idẽ ada. 109

Verſ. 18 Oratio eicadę Delrius, Adag. Vet. Teſt. par. 2. adag. 110

in Pſalmum c 11. Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt &c. Gerſon, pa. 3

Roderici de Solis, Meditat. variæ, in Arte ſeruiendi Deo par. 2 c. 20 & deinceps Hiſpanicè.

in Pſalmi c 11 verſ. 5 Renouabitur vt aquilæ, iuuentus tua Delrius, vbi ſup. ada. 111

Verſ. 11. Secundum altitudinem cœli à terra, &c. Id. adag, 112

Verſ 12 Quantum diſtat ortus ab occidente, &c. id adag 113

Verſ. 15 Recordatus eſt quoniam puluis ſumus &c. Aloyſ. de Reboledo, orat. 3 funerali Hiſpan.

in Pſal c 111. Benedic anima Domino, Domine Deus meus, &c. Io. Raymundi, com.

in Pſalmum CIV. Confitemini Domino, & inuocate nomen eius, &c. Richardus de S. Victore, part. 2

in Pſalmi CIV. Verſ. 4 Querite Dominum, & confirmamini, &c. Rodericus de Solis, vbi ſupra, cap. 16 & deinceps.

Verſ. 19 Ferrum pertranſiit animam eius, &c. Delrius, vbi ſupra, adag 114

in pſalmi cvii, verſ. 2 paratũ cor meũ Deus &c. Guerricus Abbas.

in pſalmum cix. Dixit Dominus Domino meo, &c. Euangeliſta Marcellinus, Ital.

Gulielmus Scepræus, in Cõnexione liter. pſalmorum officij B. Mariae Virginis,

Io. Maldonati, Expoſitio, Habetur poſt comment. in Proph.

Petri Carbonis, &c.

Petrus Metropagita.

in pſalmi cix, verſ. 1 Dixit Dominus, &c. S. Ambr. t. 3 ſer. 60

Laurentius Ramirez, in ſui pentecontarchi ca 39

in pſal. cxii. Laudate pueri Dominum, &c. Gulielmus Scepreus, in connexione literali officij B. Mariae.

in pſal. cxii. verſus 7 A terra ſuſcitare, Delrius, adag. Vet. Taſt. par. 2. adag. 115

in pſalm. cxiii. In exitu Iſrael de Ægypto &c. Iani Vitalis panormitae, Euarratio.

Richardus de S. Victore, par 2

in pſalmi cxiv Verſ. 7 conuertere anima mea in requiem tuam, &c. S Bernard. ſer. 1 in Angel

in pſal cxv, credidi propter quod locutus ſum, &c. S. Baſilius Magnus.

in pſal. CXV, 2. Omnis homo mandax, &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſer. 25 de diuerſ.

Verſus 15 pretioſa in conſpectu Domini mors Sãctorum eius, &c. Aloyſ. de Reboledo, orat 37 Hiſpanicè.

S. Bernardus. in ſe. paruis, ſer. 24 & 25

Verſ. 17 Dirupiſti vincula mea, &c S. Thomas, to. 16 in ſer feſtiuit. de S. Petro ad Vincula.

in pſalmum cxvi Laudate Dominum omnes gentes &c. Caroli Bouilli, com'

Guliel. Scepreus, in Connex. liter pſalmorum officii B. Mariae.

S. Io. Chryſoſtomi, Expoſitio, to. 1

in pſalmum cxvii Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in ſecu. &c. Carolli bouilli, comment.

Gulielmi pepin, Expoſitio.

S. Hieronymi, ſeu altetius,

Gulielmi pepin, Expoſitio
S. Hieronymi, ſeu alterius, Explanatio, to. 9 oper epi. 27
S. Io. Chryſoſtomi, ſer. to. 1
petri de Vaga, Diſcurſ Hiſ. panicè.
Richardus de S. Victore, par. 2
in pſalmi cxvii, verſ. 12, circundederunt ſicut apes, &c. Delrivs, Adag. Vet. Teſtam, par. 2. adag. 116 & 117
Verſ, 22 Lapis Angularis. id ada, 118
Verſ. 24. Hec eſt dies quam fecit Dominus. &c. S. Ambroſius, to. 1 ſer. 52
Verſ. 29. Confitemini Domino. &c. S. Auguſt. to. 10 ſer. 3 & 20 de diuerſ.
in pſalmum cxvi ii. Beati immaculati in via, &c. Albini, ſeu Alcuini, Explicatio.
Alphonſi de Auendano, com.
S. Ambroſii, Enarrationes, ſeu co in Octuag. 22 diſtin cti. to 4
Engelberti Germani, com.
Io. Arundinaei, com.
Richard de S. Victore, par. 1
Sanctis pagnini, Expoſitio.
Theophili Ferdinini Inſtitutiones hominis Chriſtiani Italicè.
Vuilhelmi Lindani, Meditationes,
in pſalmi cxvii. Verſ. 66 Bonitatem, & diſciplinam, &c. S. Auguſt. to. 10 ſer. 14 de diuerſ in Appendice.
S. Bernardus, ſerm. 5 in append.
Verſ. 70 Cor pingue, ſeu incraſſatum Delr, adag Vet Teſt. par. 2 adag. 122
Verſ 83 Vter inpruina idem, adag. 123
Verſ. 122 Super aurum, & Topation. idem, adag. 124
Verſ, 133 Greſſus meos dirige, &c. S. Auguſt. vbi ſupra ſer 12 de verb. 6 Apoſt.
in pſalmum cxix, Ad Dominum cum tribularer, &c. Alcuinus.
Hugolini Nattellii, com.
in pſal. CXIX, verſ. 2 Libera animam meam, &c. S. Auguſt. ſeualius, tom. 10 ſerm. 24. ad fratres in Eremo.
Verſ 4 Sagittæ accutæ, & carbones deſolatorii delr. vbi ſupra, adag. 125
Verſ 5 Habitaui cum habitantibus Cedar, Delrius adag.
Vet. Teſtam. par. 2, adag. 326
in pſal. cxx Leuaui oculos meos in mõtes, &c. Geor. Vicelii, com.

Gulielmus Scepræus, in connexi literali.

in Psalmi CXX, Versus 2 Auxilium meum à Domino, &c. Marsilij Ficini. com.

in Psal. cxxi, Lætatus sum &c. Gulielmus Scepræus, vbi supra.

Richardus de S. Victore vbi sup. par. 2

in Psalmum cxxii. Ad te leuaui oculos meos, &c. Caspar Contarenus.

Gulielmus Scepræus, vbi supra

in Psalmum CXXIII, Nisi quia Dominus erat in nobis, &c. idem. Ludouicus Granatensis.

in Psalmum cxxiv Qui confidunt in Domino, &c. Gulielmus Scepræus, vbi supra.

Vuolffgangi Sedelij, com.

in Psalmum cxxv. In conuertendo Dominus, &c Gulielmus Scepræus, vbi supra

Ioan. Marquez, Considerationes, Hispanicè

in Psalmi cxxv. Vers. 5 Qui seminant in lachrymis, &c S. August. to. 10. ser. 45 de Sanctis

Delrius, vbi supra, adag. 127

in Psalmum cxxvi. Nisi Dominus ędificauerit domum, &c Gulielmus Scepræus, vbi sup.

S. Hieronymi, Expositio. Epist. 121

in Psalmi cxxvi. Vers. 2 Vanum est vobis ante lucem surgere, &c. Delrius, ad. Vet. Test par. 2. adag. 128 & 129

Vers. 4 Filij excussorum, id adag 130

in Psalmum CXXVII. Beati omnes, qui timent Dominum, &c

Io. Gerson, par. 3

Scepraeus, vbi supra,

in Psalmi CXXVII. vers. 2 Labores manuum tuarum &c Delrius vbi supra, ada. 131

Vers. 3 Sicut nouellae oliuarum, id. adag. 132

in Psalmum CXXVIII. Saepe expugnauerunt &c. Gulielmus Scepraeus. vbi supra.

in Psalmi 128, Vers. 6. Fœnum tectorum. Delrius vbi sup. adag. 133

in Psalmum CXIX. De profundis clamaui, &c. Extant omnes, qui notantur supra in 7 Psal. pœnit. Item

Antonij de Caceres, Explicatio, in 2 par eiusdem ser. Hispanicè.

in Psalm. CXXX. Domine non est exaltatū cor meū, &c. Claudij Espencaei, Expositio.

Cornelii Mussi, com.

Didaci Vegæ, conciones.

Gulielmus Scepræus, vbi ſupra

in Pſalmi CXXXII. verſus 1 Ecce quam bonum & quam iucundum S. Bernardus, in ſerm. paruis, ſer. 44

Verſ. 2 De fructu ventris tui &c Pineda, in Salomone prænio, lib. 7 c. 28

in Pſalmum 134 Laudate nomen Domini, &c. Richardus de S. Victore, par. 2

in Pſalmum 136 Super flumina Babylonis, &c. Chriſtophori Sylueſtrani, Lectio.

Nideci Stellæ, Conciones.

Ioan. à Ieſu Maria, Interpretatio, poſt, Interpret, lament. Ieremiæ

Io. Marquez, Conſiderat.

Philippi Benitii, Scripta.

Richard de S. vict par. 2

Vuolffgangi Sedelij com.

in Pſalmi 136. Verſ. 5 & 6 Si oblitus fuero tui Ieruſalem, &c. Io. Alba, Electorum ſacræ ſcripturae Centuriæ, cap. 12

Verſus 9 Paruulos ad petram allidere. Delrius, adag. Vet. Teſt. par. 2 ada. 134

in Pſalmum CXXXVII, Confitebor tibi Domine in toto corde meo, quoniam audiſti, &c. Chriſtophori Sylueſtrani, Expoſitiones.

in Pſalmum CXXXVIII. Domine probaſti me, &c. Ludouici Hilleſemij, Meditat.

Richardus de S. Victor. pa. 2

in Pſalmi 138 verſus. 5. Seſſio, & reſurrectio. Delrius, vbi ſupra, adag. 135

Verſ. 3 Semita, & funiculus id. adag. 136

Verſ. 5 Nouiſſima, & antiquæ idem, adag. 137

in Pſalmum 139 Eripe me Domine ab homine malo, &c. Richardus de S. victore, par. 2

in Pſalmi 139 verſus 11 Vir Linguoſus non dirigetur in terra. Delrius, Adag. vet. Teſto. par. 2 adag. 1. 8

in Pſalmi 140 verſ. 5 Oleum peccatoris non impinguet, caput. id. adag. 139

in Pſalmum 142 Domine exaudi orationem meam auribus percipe, &c. Extant omnes, qui notantur ſupra in 7 in Pſalmos Pœnitent.

in Pſalmum 143 Benedictus Dominus Deus meus &c. Richardus de S. victore, par. 2

in Pſalmi 143, verſ. 5 Tange montes, & fumigabũt &c. Delrius, vbi ſupra, adag. 140

in Pſalmi 145. verſ. 4 Exibit ſpiritus eius, & reuertetur in terram ſuam, &c. Aloyſ. de Reboledo, orat. 26. Hiſpanicè.

In Pſal 147. Lauda Ieruſalē Dominum, &c. Caroli Bouilli, co.

Gulielmus Scepræus, in Cōnex. liter pſal. officij B. Mariæ.

in Pſal. 148. Laudate Dominum de cœlis, &c. idem, ibid.

in Pſalmi 148 verſ. 8 quia ipſe dixit & facta ſunt, &c. Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi, ca. 25

in Pſalmum CXLIX, Cantate Domino canticum nouum, laus eius, &c. Scepræus, in Connexiter Pſalm. officij Beatæ Mariæ.

in Pſal 149, Verſ. 1 Cantate Domino, &c S. Auguſt. to. 10 ſer 2. diuerſ.

Verſ 5 exultabunt Sancti in gloria, &c. Hugonis de S. Victore, Expoſitio Anagogica, & Tropolog. ſer 82, & 83, to. 2

in Pſalmum C L. Laudate Dominum in Sanctis eius &c. Gulielmus Sceprus, vbi ſupra

PROVERBIA.

in PRouerbia Salomonis, Extant omnes, quos ſcripſiſſe recenſuimus, in Vtrumque, & in Vetus Teſtamentum id.

Asani Inſulenſis, com

Alexandri Nicani, com.

S. Ambroſii, Fragmentum, to. 2

Annotationes, ex Hebræo.

Baſilij Magni, Conciones, in prin cip. oper.

Bedæ, Expoſitio, tom. 2

Bernardi de Trullia. comment.

Conſtantini Fontij, comment.

Cornelii Ianſenii, comment.

Danielis Recuperi, comment.

Gregorii Magni, comment

Gregorij Olympiadis, com.

Gulielmi Pariſienſis, Lectiones.

Henrici Heſſerburnæ, com.

Henrici de Haſſia, com.

Sancti Hieronimi, com. to. 8. quit. men tribuuntur Bedae, ſi quidem in capite 21. & 31. citatur S. nctus Gregorius Papa, & in cap. 30. citatur nominatim idem S. Hieronymus.

Hieronymi Oſorii, paraph. tom. 3
Hippolyti martyris, Comment.
Iacobi Lauſanenſis, comment.
Io. Arboraei, com.
Io. barmanſionis, Expoſitio.
Io Coreli, com.
Io. hagen ad. ndagine, com.
Io Vitalis, com.
Michaelis Merſupurgenſis, Germanicus com
Michaeli ſidonii, com.
Petri Brunarquelli com.
Petri Gott fredi, commentaria ſcholaſtica.
petri Nannii, com.
petri Nouae ciuitatis Epiſc. com.
petri Scargae, com
Roberti Carmelitae, Liber.
Roberti Dodefordae, com.
Roberti Holcot, commēt.
Rodulphi Bayni, com.
Salonis Viennenſis, Myſtica Expoſit. in Bibliotheca Veterum partum, to. 1 & in Orthodoxographis ſanctorum patrum, to. 2
Serlonis Derobernenſis Monachi, com.
Simonis Angeli, com.
Sixti ſenenſis, ſophias Monteſſaron.
Theodori peltani, paraphr. & ſcholia.
Thomae Angelici Gallenſis, Commentarii.
Thomae Ringhſtedae, Lib.
Thomae à Vio Caietani, Enarr
Vitalis e Furno Card. com.

in capitis I. Verſ 11 Deglutire ſicut infernus viuentem. Delrius, Adag. Veter. Teſtamenti, par. 2 adag. 141

Verſ. 27 Fruſtra iacitur rete ante oculos penatorum. Delrius, Adag. Vet Teſt. par. 2. adag. 142.

Verſ 31 Comedere fructus viae ſuae, &c idem, adag. 143

Verſ. 32 proſperitas ſtultos perdit Delrius, Adag Vet. Teſtam. par. 2 adag 144

in capitis II Verſ. 4 Quaerere ſicut pecuniam, &c id. adag. 145

in Capitis III Verſ. 8 San. vmbilici, & irrigatio oſſium Delrius, Adag. Vet. Teſtam. par. 2 adag. 146.

Verſ. 12 Quem diligit Dominus corripit. idem adag 147

Verſ. 13 Beatus homo qui inuenit ſapientiam, &c S. Bernardus, in ſer. de duerſ. ſer. ſupere. ſdē verbis.

Verſ. 18 Lignum vitae Delr. Adag. Vet. Teſt. par. 2 adag. 148

Verſ. 23 Omni cuſtodia ſerua cor tuum S. Bernardus, in ſer. paruis, ſer. 46

in capitis IV Verſ 16 Non dormiunt niſi malefecerint, &c Delrius, Adag. Vet.

Teſtam par. 2 adag. 149

Verſ. 27 Ne declines ad dexteram, neque ad ſiniſtram. idem, adag. 150

in capitis v. verſ. 3 Labia diſtillantia mel. delrius, adag. Vet. teſtam. par. 2 adag. 151

Verſ. 4 Amara quaſi abſynthium, & eidem, adag 112

Verſ. 15 Bibe aquam de ciſterna tua delrius, adag. vet. Teſtam. par. 2 adag. 153

Verſ 19 Cerua gratiſſima, & chariſſimus hinnulus id. ad. 154

in capitis 6 verſ. 1 Sponſor manum defigit, & ſe illaqueat delrius, adag vet. Teſtamenti, par. 2 adag. 155

Verſ. 6 vade ad formicam o piger, & eidem, adag. 156 & 158

Rogerius in corona animae, ital. cap. 36

Verſ. 11 veniet tibi quaſi viator egeſtas, & delrius, Adag. vet. Teſtam. par. 2 adag. 157

Verſ. 27 Non poteſt homo abſcondere ignem in ſinu, & id. adag 159

Verſ. 28 Nemo poteſt ambulare ſuper prunas, & delrius, adag. vet. teſt. par. 2 adg. 160

in Capitis 7 verſ. 10 vſque ad 13 & ecce occurit illi mulier, & Allegoricę interp. fragmentum, Bedae, tom. 7

Verſ. 22 Sicut bos ductus ad victimam, & delrius, adag. Vet. teſtam. par. 2 adag. 161

Et ibi. ſtultus ad vincula trahitur idem, adag. 162

verſ. 23 feſtinat auis ad laqueum delrius, adag. vet. teſtament. par. 2 adag. 163

in capitis 8 verſ. 13 Os bilingue id. adag. 164

Verſ 15 vſque ad fin. cap. ſermonarii in feſto Natiuit. B. Marię vide eos in indice vniuerſali verbo ſermonarii.

Verſ. 15 Per me Reges regnant, & pineda, in ſalomone praeuio, lib. 5 cap. 1

verſ. 22 Dominus poſſedit me a b initio, & Fauſtinus Presbyter, ad Flacillam reginam, cap. 6 in Bibioteca veterum Patrum, tom. 4

in Capitis 9 verſ. 1 2 & 3 ſapientia ędificauit ſibi domum, & pineda, in Salomone praeuio, lib. 3. cap. 8

Verſ 1 Sapientia, & ſancti Bernardus, in Sermonibus paruis, ſerm. 9.

Verſ. 17 Aquae furtiuae dulciores ſunt, & Delrius, Adag Vet. Teſtam. par. 2 adag. 165

Et ibidem Aues volantes ſequi. idem adag. 166

in Capitis 10. Verſ. 4 Paſcere ventum. Delrius, adag.

Vet Teſt. par 2 adag 167
Verſ. 5 Qui congregat in meſſe filius ſapiens eſt, &c Delrius, adag Vet. teſt. par. 2 adag 168
verſ. 8 ſtultus caeditur labiis idem, adag. 169
Verſ. 11 vena vitae os iuſti. Delrius, adag. Vet. teſtam. part. 2 adag 170
Verſ 13 virga in dorſo eius qui indiget corde. idem, adag 171
verſ. 19 in multiloquio non deerit peccatum delrius, adag. vet. teſtam. par. 2 adag. 172
verſ. 25 impius vt turbo tranſiens, &c delrius adag. vet. Teſtam par. 2 adag 173
Et ibi. Iuſtus fundamentum ſempiternum id. adag 174
verſ. 26 Acetum dent bus, & fumus oculi delrius, adag. vet. teſtam. par. 2 adag 175
verſ. 27 Anni impiorū breuiabuntur delrius, adag. vet. teſtam. par. 2 adag. 176
in capitis 11 verſ 2 Superbiae comites contumelia, & contritio delrius, adag. Vet. Teſtamenti par. 2 adag. 177
Verſ. 8 Iuſtus de anguſtia liberatus eſt, &c S. Thomas, to. 16 in ſerm. feſtiuit. in Decollatione Sanct Ioan. Baptiſtæ.
Verſ. 21 Manus in manum, &c Delrius, Adag. Vet. Teſtament. par. 2 adag. 18
Verſ. 22 Circulus aureus in manibus ſuis. Delrius, Adag Vet. Teſtamen. par 2 adag. 179
Verſ 29 Poſſidere ventos. Delrius, Adag. Vet Teſtam. par. 2 adag. 180
in Capitis xii Verſ. 4 Mulier diligens corona eſt viro ſuo, &c Sanct Thomas, tom. 16 in ſerm. feſtiuit. ſermone de S. Cecilia.
Et ibidem Putredo in oſſibus Delrius, adag. Vet. Teſtamenti par. 2 adag. 181
Verſus 9 Glorioſus indigens pane Delrius, Adag vet. Teſtament. par. 2 adag. 182
Verſus 11 Qui ſectatur otium Delrius, Adag. vet. Teſtam. par. 2 adag. 186
Verſus 15 Via ſtulti recta in oculis eius delrius, adag. vet. teſtam. par 2 adag. 184
Verſ. 19 teſtis repētinus delrius, Adag. vet. teſtam par. 2 adag. 185
Verſ. 24 Manus fortium dominabitur delrius, adag. vet. Teſtam. par. 2 adag. 186
in capitis 13 Verſus 7 Et quaſi diues cum nihil habeat, &c S. Auguſtinus, tom. 10 r. 21 de Temp
ſe ſus 11 Subſtantia feſtina-
Ver minuetur delrius, adag.
ta et. Teſtam. par. 2 adag.

Verſ. 23 Multi cibi in noualibus patrum Delrius, adag. Vet. Teſtam. par. 2 adag. 188

Verſ. 24 Qui parcit virgę odit filium ſuum. Delrius, Adag. Vet. Teſtam. par. 2 adag. 189

in Capitis XIV Verſ 1 Sapiens mulier ædificauit domum ſuam: &c S Thomas, tom. 16 in ſer. feſtiuit de S. Catherina

Verſ. 4 vbi non ſunt boues præſepe vacum eſt, &c Del. adag. Vet Teſtamenti, par. 2 adag. 190

VerVerſ. 20 Paupet etiam proximo odioſus, &c Del. Adag. Vet Teſtam par. 2 adag. 191

Verſ. 30 Vita carnium ſanitas cordis Delrius, Adag. Vet. Teſtam par. 2 adag. 192

in capitis XV Verſ 1 Reſponſio mollis frangit iram, &c Delrius adag. vet. Teſtam. par. 2 adag 193

Verſ 3 in omni loco oculi Domini contęplantur bonos, & malos, &c Sanct. Thomas, to. 16 ſer feſtiuit. de S. Michaelę

Verſ. 11 infernus, & perditio Delrius, adag. vet. teſtam. par 2 adag. 194

Verſ 14 Mel us eſt parum cum timore Dei, &c Cæſareus Arelatenſ Homil 25.

Verſ. 17 ad olera vocari delrius, adag. vet. Teſtam. par. 2 adag. 195

in capitis 16 Verſ. 27 ignis in labijs impij delrius, adag. Vet. teſtam. par 2 adag. 196

in capitis 17 verſ. 10 correptio plus proficit apud ſapientem, &c delrius, adag. Vet. Teſtamenti par. adag. 197

Verſ. 13 Qui dimittit aquam caput eſt iurgiorum delrius, adag. vet. Teſtam. par. 2 adag. 198

Verſ. 16 Qui altam facit domum ſuam quærit ruinam. Delrius adag. vet. teſtam. part. 2 adag 199

Verſ. 17 Omni tempore diligit qui amicus eſt, &c del. adag. vet. teſtam. par. 2. adag 200

Verſ. 19 Qui exaltat oſtium, quærit ruinã delrius, adag. Vet. Teſtam par. 2 adag. 201

Verſ. 22 Animus gaudens ætatem floridam facit, &c delrius, adag vet. teſtam. par. 2 adag. 20

Verſ. 24 Oculi ſtultorum in finibus terrae delrius adag. Vet. Teſtam. par. 5 adag. 203

Verſ vlt. Stultus ſi taceat ſapiens videtur delrius, adag. vet Teſtam. par. 2 adag 204.

in capitis 18 verſ. 1 Occaſiones quaerit, qui vult recedere ab amico delrius adag. Vet.

Veter. Teſtam. par. 2 adag. 205

Verſus 19 Fraternum auxilium delrius, adag. vet. Teſtamen. par. 2 adag. 206

Et ibi. Fratrum diſcordiæ id. adag. 207

Verſ. 21 Mors & vita in manu linguę delrius adag. vet. teſtam. par. 2 adag. 208

in capitis 19 verſ. 2 Qui feſtinus eſt, pedibus offendet. delrius, adag. uet. teſtam. par. 2 adag. 209

Verſ. 12 ira regis delrius, adag. vet. teſt. par. 2 adag. 210

verſ. 24 Piger abſcondit manum ſuam ſub aſcella, &c delrius, adag. veter. teſtamenti, par. 2 adag. 211

verſ 25 peſtilente flagellato, ſtultus ſapiens erit delrius, adag. vet. teſtamenti, part. 12 adag 212

in capitis xx verſus 4 propter frigus piger arare noluit, &c delrius adag. vet. teſt. pa 2 adag. 213

Verſus 11 ex ſtudiis ſuis intelligitur puer delrius, adag. veter teſtam. par. 2 adag. 214

Verſus 14 Malum, malũ eſt, dicit omnis emptor, &c delrius, adag. veter teſtamenti par. 2 adag. 215

verſus 15 eſt aurum, & multitudo gemmarum Sanct. Thomas tom. 16 ſerm. feſtiuit. ſerm. de S. Bernardo

Verſus 17 Os calculo impletur delrius adag. vet teſt. par 2 adag. 216

verſ 21 Hæreditas ad quam feſtinatur in principiò, &c delrius, Adag. teſtamenti, par. 2 adag. 217

Verſus 25 Ruina eſt homini deuotare ſanctos, & poſt vota retractare delrius adag. vet. Teſtamenti paruis 2 adag. 218

verſus 26 Fornicem ſuper aliquem incuruare, &c delrius, adag vet. teſtamenti par. 2 adag. 219

in capitis xxi verſus 1 Cor Regis in manu Dei delrius, adag. vet. teſtam. par. 2 adag. 220

Verſus 16 Cœtus gigantum delrius, adag vet. teſtam. par. 2 adag 221

verſus 25 deſideria occidunt pigrum delrius, adag. vet. Teſtamenti par. 2 adag. 222

verſus 28 vir obediẽs loquetur victoriam delrius, adag. vet. teſtam. paruis 2 adag. 223

in Capitis xxii verſus 6 Adoleſcens iux a viam ſuam, &c delrius, Adag. vet. teſtamenti, part. 2 adag. 224

Verſus 20 Tripliciter delrius adag. veter. teſtamenti, par. 2 adag. 225

verſ. 28 ne transgrediaris ter-

minos antiquos, &c delrius,adag veter. teſtamenti,par 2 adag. 226

in capitis 23 Verſ. 2 ſtatue cultrum in gutture tuo delrius,adag. vet. teſtam. par. 2 adag. 227

Verſ. 3 Panis mendacii delrius adag. veter. teſtament. par. 2 adag. 228

Verſ. 31 Nudior piſtillo delrius,adag. vet. teſtam. par. 2 adag. 229

verſ. 32. Mordebit vt coluber delrius,adag. vet. teſtamenti,par 2 adag. 240

Et ibi Sicut regulus venena, diffundet adag. 231

verſus 39 eſſe ſicut dormiens in medio mari, &c delrius, adag vet. teſtam. par. 2 adag. 232

in capitis 24 verſus 20 Lucerna impiorum extinguetur delrius, adag. vet Teſtam. 2 adag. 233

Verſus 26 Labia deoſculabitur Delrius, Adag. Vet. Teſtamenti, par. adag. 234

in Capitis xxv Verſus 11 Mala aurea in lectis argenteis, &c Delrius, Adag. vet. Teſtamenti, par 2 adag. 235 & 236

Pineda, in Salomone præuio, lib 3 c. p. 16

Verſus 13 Frigus niuis, in die Meſſis Delrius, Adag. Vet. Teſtamenti par. 2 adag. 237

Verſus 14 Nubes, & ventus, & pluuię non ſequentes Delrius, Adag. Veter. Teſtamenti, par. 2 adag. 238

Verſus 16 Mel inueniſti, comede, &c Sanct. Bernardus, in ſerm. paruis. ſer. 47

Delrius, Adag. Veter. Teſtamenti, par. 2 adag. 239

Verſus 17 Prætioſum facere pedem ſuum Delrius, Adag. Veter. Teſtam par. 2 adag. 240

Verſus 19 Deus putridus, & pes laſſus Delrius, Adag. veter. Teſtament. par. 2 adag 241

Verſus 20 Acetum in nitro Delrius, Adag. veter. teſtamenti, par. 2 adag. 2 adag 242

Et ibidem Tinea veſtimento, &c Adag 243

Verſus 21 Prunas ſuper caput eius congregabis. Delrius, adag vet. teſtam. par. 2 adag 244

in capitis xxvi verſus 8 Mittere lapidem in acervum Mercurii delrius, adag. vet teſtamenti, par 2 adag. par. 2 adag 245

Verſus 9 Spina naſcitur in manu temulenti delrius, adag. vet. teſtam. par 2 adag. 246

Verſ. 13 Leo in via, lexna itineribus delrius, adag. ver.

teſtam. p. 1. 2 adag. 247
Verſus 17 Auribus canem apprehendere delrius, adag. veter. teſtamenti, par. 2 adag. 248
Verſus 30 Cum defecerint lingua, extinguetur ignis Delrius, Adag. veter. teſtamenti, par. 2 adag. 249
Verſus 23 Argento ſordido vas fictile ornatum delrius, Adag veteris teſtamenti, parte 2 adag. 250
in capitis XXVI. Verſus 1 Ne glorieris in craſtinum delrius, adag. veter. teſt menti, par. 2 adag. 251
Verſus 2 Laudet te alien, &c delrius, adag. Veter. teſt menti, par. 2 adag. 252
Verſus 5 Melior eſt manifeſta correctio, &c delrius, adag. veter. teſtam. par. 2 adag. 253
Verſ. 6 Meliora ſunt vulnera diligentis, &c delrius, adag. veteris teſtamenti, parte 2 adag. 254
Verſus 7 anima ſaturata calcabit tauum, &c delrius, adag veter. teſtam. par 2 adag. 255
Verſus 8 auis transmigrans de nido ſuo delrius adag. veter. teſtam. par. 2 adag. 256
Verſus 10 Melius eſt vicinus iuxta, &c delrius, adag veter. teſtam. par. 2 adag. 257
Verſus 14 Benedicere proximo voce grandi, &c delrius, adag. veteris Teſtamenti, parte 2 adag. 258
Verſus 15 Tecta perſtillantia in die frigoris delr. Adag. vet. teſtā. parte 2. adag. 259
Verſus 16 ventum tenere manu, &c delrius, adag. vet. teſtam par. 2 adag. 260 & 261
verſus 17 ferrum ferro exacuitur delrius, adag. vet. teſtamenti, par. 2 adag. 262
verſic 22 Stultum in pila cõtundere quaſi ptiſanas feriente deſuper pilo Delrius, adag. Vet. teſtam. parte 2 adag. 263
in capitis 28 Verſ. 23 Pro bucella panis delrius, adag. vet. teſtam. par. 2 adag. 264
in capitis 29 verſus 15 Virga atque correctio tribuit ſapientiam idem, adag. 265
Verſ. 19 Seruus verbis non percipitur eruditi idem, adag. 266
in caput 30 verba congregãtis filii vomitus, &c Sanct. Ambroſius, to. 4 de Salom.
in capitis 30 verſ 15 & 16 ſanguiſugæ filiæ delrius, adag. vet. teſtam. par. 2 ada. 267
verſus 15 ibi infernus sẽper dicit affer affer idem, adag 268
Et ibi. Os vuluæ inſaturabile idem, adag 269
Verſus 16 ibi Terra non ſatiatur aqua. idem adag. 270

Et ibi. ignis numquam dicit ſufficit idem, adag 271
Verſus 19 via Aquilæ in cœlo idem, adag 272
Et ibi. via colubri ſuper terram idem, adag. 273
Et ibi. via Nauis in medio mari idem, adag. 274
Et ibi. via viri in adoleſcentia idem, adag. 275 & 276
Verſus 20 Via mulieris adultera idem, adag. 277
Verſus 22 Seruus cum regnauerit Dei rus, Adag. Veter. Teſtamenti par. 2 adag. 278
Et ibidem Stultus ſaturatus cibo idem, adag. 280
Verſus 23 Odioſa mulier in matrimonium aſſumpta idem, adag o 281
Et ibidem Ancilla haeres Dominae ſuae idem, adag. 281
Verſus 25 Formicae, populus infirmus, qui praparat in Meſſe cibum ſibi idem, adag. 285
Verſus 26 Lepuſculus plebs inualida, &c idem adag. 283
Verſus 24 Regem locuſta non habet, &c idem, adag. 284
Verſus 28 ſtellio manibus nititur, &c idem, adag. 285
Verſus 30 Leo fortiſſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum id. adag. 286
Verſus 32 Gallus ſuccinctus lumbos idem, adag. 287
Et ibi. Aries dux gregis, &c idem, adag. 288 & 289 ſed impreſſio facit eum 290
Verſus 33 Qui fortiter premit vbera, &c idem, adag. 291 & 292
in capitis 31 verſus 1 de viſione qua eruditus eſt Salomõ a Matre ſua, pineda, in Salomone præuio, lib 1 cap. 4
Verſus 2 Quid dilecte mi? idem ibidem, cap. 6
Verſus 10 Mulierem fortem quis inueniet &c Bartholomæi valuerdii, tract.
Beda, tom 7
Pineda, in Salomone præuio, lib. 3 cap. 4 & cap. 13. de fortimuliere.

ECCLESIASTES.

in Eccleſiaſten, Extant omnes, quos ſcripſiſſe diximus in vtrumque, & in Vetus Teſtamentum item.
Alcuini, ſeu Albini, lib. 1. in Bibliotheca Veterum Patrum, tom. 3
Alexii Petri, Comment.
Ammandi Belgae, Comment.
Annotationes, ex Hebræo, cum latina verſione.
Benedicti Ariæ Montani, Comment.

Bernardi de Trillia, Postilla.
S. Bonauenturæ, Expositio, to. 1
Constantini Foretij, comment.
Cornelij Ianseníj, commentar.
Didacus Stella, de Mundi Vanitatibus contemnendis
Franciſci Bobadillæ, com. Vberes
Franciſci Titelmani, Eluciadationes
Garici Pariſienſis, commentar.
Gerardi Mendenſis, comment.
Gerardi Meringi, com.
Gilberti Filholij, Paraphraſ. verſibus latinis
S. Gregorij Niſſeni, Conciones
S. Gregorij Thaumaturgi, Metaphraſ. in Bibliotheca Veterum Patrum, to. 3. & in Orthodoxograph. Sanctorum Patrum, to. 1. quam male aliqui Gregorio Nazianzeno tribuunt
Gulielmi Alton, ſeu de Altonio, Poſtilla Scholaſtica.
Gulielmi Pariſienſis, lib. 1
Henrici Eſſerburnæ, comment.
S. Hieronymi, commentar. to. 7
Hieronymi Oſorij, comment.
Hippolyti Martyris, comment.
Hugonis Victorini, Hom.
Iacobi Fabri, com.
Iacobi Lauſanenſis, comment
Io. Arborei, com.
Io. Campenſis, Paraphraſis, iuxta veritatem Hebraicum
Io Dominici Florentini Cardinalis, Ordinis Prædicatorum, com.
*Io. Feri, Liber corrigendus
Io. Lorini, com.
Io. Olaphi Schlagendirpij, com.
Io. Stenis, com.
Matthæi Poloni, Expoſitio.
Nicolai de Gorram, comment.
Olympiodori, com. cum veteri editione, in Bibliotheca Veterum Patrum, tom. 1.
Petri Brunaquelli, com.
Petri Cantoris, com.
Richardi Angli, commentar.
Roberti Carmelitæ, liber.
Roberti Schirouadæ, comment.
Roberti Vuacchefeldij, cõment.
Salonis Viennenſis, Expoſitio, in Bibliot. veterum patrum, to 1. & in Orthodoxograph. Sanctorum patrum, to 2
Sigeberti monachi Gembla-

consis,com.
Stephani Bisantini, Postillæ.
Theodori Amaræ, Explicatio.
Titelmani,com.
Thomæ à Vio, commentar.
Victorini Mansi, commentar
Vuolffgangi Sedelij, comment.
in Capitis 1. vers. 15. Nihil sub sole nouum. Delrius, adag. vet. Test par.2 adag. 292
Vers. 26. Curuum non potest dirigi,idem,adag. 293.
in Capitis 11 vers. 7. Habuit seruos,& Ancillas,&c. Pineda, in Salomone praetuio, lib.5 c.8.& li.7.cap. 24
Vers 14. Sapientis oculi in capite eius. Delrius,adag. vet Test par.2 adag.295.
Vers.c. 18.& 19. Detestatus sum omnem industriam meam, &c Pineda, in Salomone præuio, li. 5.cap.8. &li 7.cap.24
in Capitis 111.vers.1.Omnia tempus habent, &c. Delrius, adag. vet. Testam. par.2.adag.295
Vers.16. Vidi sub sole in loco iudicij impietatem, &c. Idem,adag.296.
in Capitis 1v. vers. 5. Comedere carnes suas, idem, adag.297
Vers.10. Melius est duos esse simul,quam vnum, idem adag.298 & 299
Vers. 12. Funiculus triplex difficile rumpitur.Id adag. 300
Vers. 15. Omnes ambulant cum adolescente secundo. Idem,adag.301
in Capitis v. ver 2. Multas curas sequuntur somnia id adag.302
Vers 6. Vbi multa sunt somnia,plurimę sunt vanitates &c. Delrius,adag.vet.Test' par.2.adag 303
Vers 8. Excelso excelsior est alius,idem,adag 304
Vers.9 Auarus non impletur pecuniis,idem,adag 305
Vers.15 Laborare in ventum. Idem,adag.306
in Capitis vi vers. 3. Melior illo sit abortiuus. Id. adag 307
Vers 7 Omnis labor hominis in ore eius. Idem adag 308
Vers.8 Anima non implebitur,idem adag. 309
Vers. 9. Melius est videre quod cupias, &c. idem, adag.310
in Capitis v11. vers. 2.Melius est ire ad domum luctus, &c. Aloysius de Reboledo,orat.27 Hispanicè.
Vers. 7. Sicut sonitus spinarum ardentium sub olla. Delrius,adag.vet.Testam.

par 2. adag 311
Verſ. 9. Melior eſt finis orationis, quam principium. Idem,adag.312
verſ. 16. Noli eſſe iuſtus multum, idem,adag.313
Et ibi. Ne plus ſapias quam neceſſe eſt,idem adag.314
in Capitis 1x. verſ. 4. Melior eſt canis viuus leone mortuo. Delrius,adag.vet. Teſtam.par.2.adag.315
verſ. 8. Omni tempore ſint veſtimenta tua candida. Idem,adag 316
Et ibi Oleum de capite tuo non deficiat. Idem, adag. 317
Verſ.16 & 17. Melior eſt ſapientia fortitudine, &c. Idem,adag 318
Verſ. 18. Qui in vno peccauerit,&c. Idem,adag 319
in Capitis x verſ. 1. Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti,idem, adag. 320
Verſ 2 Cor ſapientis in dextera eius, &c. idem, adag. 321
verſ. 3. Cum ipſe inſipiens ſit,omnes ſtultos æſtimat. Idem,adag 322
verſ. 5. Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te, &c. S. Bernardus in ſerm.paruis,ſer 48
verſ.8. Qui diſſipat ſepem, mordebit eum coluber Delrius, adag. vet. Teſt. par.2 adag.323
verſ. 9. Qui tranſfert lapides,affligetur in eis, idem, parte 2 adag.324
Et ibi. Qui ſcindit ligna vulnerabitur ab eis, idem, parte 2 adag.225
verſ.10.Si ferrum hebetatum fuerit, multo labore exacuetur,idem adag. 326
verſ. 11. Si mordeat ſerpens in ſilentio, &c. Aloyſius de Reboledo, orat. 2. Hiſpanicè.
verſ 15. Labor ſtultorum affliget eos, &c. Delrius, adag vet.Teſt.part.2.adag. 327
verſ.18 In pigritiis humiliabitur cõtignatio,&c.idem, adag.328
verſ. 19 Pecuniæ obediunt omnia, idem, adagio. 329
verſicul. vltim. Aues cœli portabunt vocem, &c. Idem, part. 2. adagio 330
in Capitis xi. verſ. 3. Si ceciderit arbor ſiue ad Auſtrum, ſiue ad Aquilonem, &c S Bernardus, in ſerm. paruis,ſer.49
Delrius,adag.333
verſicul. 9. Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes aquas. Delrius, adag. veter. Teſtam. par. 2. adag. 331
verſ 2. Da partem ſeptem, necnõ & octo. Idem, adag. 332

Vers. 4. Qui obseruat ventum non seminat &c. idem adag. 334

Vers. 6 Mane semina semen tuum &c. idem, adag 335

in Cap tis x 11. vers. 1 vsque ad 6 Tempus afflictionis &c. Delrius adag vet. Test. par. 2 adag. 336

Versic. 9 Cumque esset sapientissimus &c. Pineda, in Salomone præuio, lib. 3 ca. 29

Vers. 11 Verba sapientium sicut, stimuli &c. Delrius, adag. vet. Test. par. 2 adag. 337

Vers. 12 Faciendi plures libros nullus est finis. Delrius Adag. veteris Testamen. par. 2 adag. 337

CANTICA.

in CAntica Canticorum Extant omnes, qui in vtrumque & in vetus Testament item

Adami de Marisco Angli, com.

Adami Vuodeham, comment.

Agatij Clerici Guidiacensis, com.

Alani Insulensis, Scripta

Alani de Rupe, Expositio, de Christo Domino, & de B. Virgine

Albini, seu Alcuini, Libri 5.

Alexandri Excitriensis, comment.

Aloysij Legionensis, Expositio

Alphonsi ab Orozco, Expositio

ex Ambrosio, Expositio col. lecta ab Antonio Monchiaceno, to. 5

Annot Incerti, cum textu Hebraico, & lat.

Anselmi Cantuariensis, comment.

Antonij Monchiaceni Democaris, Expositio

Apponij, libri 6 in Biblio vet PP. to. 1

Apsigij Hispani, commentar.

Basilij Pontij, Locorum difficilium, Explicatio, in variarum disput. to. 1. quæst. 2. expos.

Bedæ, Expositio, to. 4

Berēgarij Tironensis, comment.

S. Bernardi, serm.

Bernardi de Rossergio, cōment.

Bernardi de Trillia, Postillæ.

Bruni Liguris, lib. 1

Conradi Hensel, comment.

Constantini Fontij, comment.

Cypriani Cistercienſis, cōment.

Damiani Hortolani, Expositio

Dionysij Cartusiani, comment.

Dionysij Cistercienſis, comment.

Ealredi Angli Rhieuailis, com.
Eckardi Theutonici, lib. 1
Egidij Columnij Romani, Lectiones 20
Euangelistæ Marcellini, lect. Italicæ
Eulalij Cynopoli, Expositio prosocarminea
Eusebij Pamphyli, Enarrat
Franciſci Noncæi, Paraphraſis, Poetica
Franciſci Titelmani, Elucidat
Franciſci Zini, verſio comment Theod.
Gerardi Bergomenſis, lib.
Gerardi Moringi, commentar.
Gilbertus Anglus, in tria poſter. cap.
Gilberti Genebr. comment. contra Theodori Bezæ Paraphraſim, cum comm. Rabbin. Salomonis Iarchij, Abrahami Aben Ezræ, & Innominati, eodem interprete
Giſelberti, ſeu Gilberti Angli Homiliæ.
S. Gregorij, Expoſitio, to. 2.
Gregorij è Buglingona, com.
Gregorij Nyſſeni, Explanatio.
Gregorii Olympiadis, comment. Græcè.
Gulielmi Blanxeneij, comment.
Gulielmi Byntiæ, com.
Gulielmi Clareuallenſis, com.
Gulielmi Lindani, Paraphraſis, & Annotat. variarum lectionum.
Gulielmi Pariſienſis, lib.
Gulielmi Parui, com.
Gulielmi Petroburgenſis, com.
Haymonis Halberſtatenſis, com.
Henrici de Aquila, com.
Henrici Harphij, comentar.
Henrici de Iangeſtein, ſeu de Haſſia, com.
Henrici de Vrimaria, lib.
Hermanni de Schildis, comment.
Hieronymi Almonacrij, cõment.
Hieronymi Oſorij Iunioris, Paraphraſis, & Notationes
Hippolyti Martyris, comm.
Honorij Auguſtodunenſis, comm.
Hugonis de S. Victore, lib. to. 1
Iacobi Anglici, Scripta.
Iacobi Ianſſonij, commentar.
Iacobi Perez com.
Iacobi de Valentia, liber.
Innocentij V. comm.
Io. Algrini Cardin. Expoſitio de B. Maria.
Io. Arboræi, com.
Io. Batmanſonis, Expoſitio.
Io. Clerici Ordinis Minorum, com.

Io. Dominici Card. Expoſitio.
Io. Gerſonis, com
Io. Hagen ab Indagine, com.
Io. à Ieſu Maria, interpretatio.
Io. Peckami, com.
Io. Picci Galli, com.
Io. Rideuall. com.
Io. Verdiaci, com.
Io. Vuoruthan, liber.
Iſacij Patauiui, comm.
Iſidori Clari, Scholia
Iſidori Hiſpalenſis, Expoſitio.
Iuliani Celanenſis, com.
Iuſti Orgelitani, Explicatio in Bibliot. vet. Patrum, to. 1. & in Orthodoxograph. SS. Patrum, to 2
Leonardi Giphonẽſis, comment.
Lintberti Abbatis Hirſaugienſis, com.
Lucæ Abbatis S. Cornelij, com.
Eiuſdem Notæ ex D. Apponij, com.
Ludouic, Sotto-maior, comment. & Notæ poſteriores.
Marlodi Angli, com.
Martini Corbeni, com.
Martini Delrii, com.
Matthæi Poloni, Expoſitio.
Michaelis Ghiſlerij, com
Michaelis de Inſula, Poſtillæ
Michaelis Pſelli, Liber græcè, verſibus Politicis.
Nicolai de Gorram, com.
Nicolai Naceleth Theutonici, com.
Nicolai Kenton Angli, cõment.
Origenis, Homiliæ 2. & 4. ex interpretatione S Hieronymi, to. 3. & inter opera Hieronymi tomo 8
Pagani Bergomenſis, comment.
Pauli Oroſij, com.
Petri de Alyaco, com.
Petri Bruniquelli. com.
Petri Nannij, com.
Petri Nouæ Ciuitatis Epiſcopi, com.
Petri de Riga, com.
Petri Ruffi, com.
Petri Scargæ, com.
Petri de Tarantaſia, Poſtillæ
Philonis Carpatij, Scripta, in Bibliot. vet. Patrum, to. 1
Philippi Alberti de Nunnia Carmelitæ, comm.
Philippi Mucagattę, comment.
Philippi Otterburgenſis, liber.
Pij Abbatis, comm.
Proſperi Roſſetti Florentini, com.
Rabinorum, com.
Radulphi Hygedem, comment.
Remigij Altiſiodorenſis, com.
Rhetici, Heduorum Auguſtodunenſis Epiſcopi, cõment.
Richardi Anglici, Liber.

Richardi Victorini, Explicatio, par. 2
Roberti Canuti com.
Roberti Carmelitæ, Liber.
Roberti Holcot. com.
Roberti Lymburgenſis com.
Roberti Scribæ Angli, com.
Roberti Tumbeley, com.
S. Romualdi Abbatis, Expoſitio
Roſſelli Angli, com.
Ruperti Abbatis, Libri 7 de Incarnatione Domini, to. 1
Sanctis Pagnini, Iſagogæ.
Sebaſtiani Veronii, Libri 10
Simonis Affligemenſis, com.
Stephani Tegliacij, com.
Theodori Amaſxe. Explicatio.
Theodorici Monachi S. Albani, com.
Theodoriti Cyrenſis, Explicatio, cũ Notis Nilimaximi, & Pſelij
Theophyli Cypri Leodienſ. com
S. Thomæ ſeu.
Thomæ Anglici, com.
Thomæ Ciſterciencis, Libri 8 de Chriſto Domino
Thomæ Garzonij, Cœnaculum.
Tuccii Tuccij, Annotat.
Verecundani Presbyteri, Scripta.
Vitalis Zuccolii, com.
Vuillerami Germani, com.

Singulis verſiculis Sermonem S. Bernardi adnotauimus, quia difficillimũ experti ſumus, alias locum à tanto viro explanatum, reperiri.

in Capitis I. Verſic. 1 Oſculetur me oſculo oris ſui &c. S. Bernardus, in Cantic. à ſermon. 2 vſque ad 13 & in ſerm. paruis, ſer 52 & 54
Verſ. 2 Oleum effuſum eſt. nomen tuum &c. S. Bernardus, in cant. Ser. 13 vſque ad 19
Delrius, adag. Vet. Teſta. par. 2 adag 339
Verſ. 3 Qua adoleſcentulæ dilexerunt te nimis &c, S. Bernardus. in Cant. ſer. 19 & 20
Richardi Pampolitani, Exegeſis verſ. 4 Trahe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorũ &c. S. Bernard. vbi ſupra ſerm 21 & 22
Delrius, adag. Vet Teſt. par. 2 adag. 340
Et ibi introduxit me Rex in Cellaria &c. Sanctus Bernardus, vbi ſupra ſerm. 23 & 24 in Cantic. & in ſerm. paruis, ſer. 61 & 62
Verſ. 5 Nigra ſum ſed formoſa &c. idem, ſerm. 25, 26

27, & 28 in cantic.
Delrius, adag. Vet. Teſt. par. 2 adag 341 & 342
Verſus, 6 Nolite conſide. rare quod fuſca ſim &c. S. Bernardus in cantic. ſerm, 28 in fine.
Et ibi Filij Matris meæ Pugnauerunt contra me &c. idem, ſer. 29
Et ibi poſuerunt me cuſtodem in vineis &c. id. ſer. 30
Delrius, adag. Vet. Teſt. par. 2 adag. 343
Verſus 7 Indica mihi quem diligit &c. Sanctus, Bernardus, vbi ſup. ſer. 31 vſq; ad 34
Verſ. 8 Si ignoras te &c. id. ſer 34 vſque ad 39
Verſus 9 Equitatui &c. S. Bernardus in cantica. ſer. 39
Verſ. 10 Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis &c. idē, ſer. 40
Et ibi Collū tuum ſicut monilia &c. id ad. ſer. 41
Verſ 11 Dum eſſet rex &c. id ſe. 42
Verſ. 12 Faſciculus myrrhæ &c, id adag. ſer 43
Verſ. 13 Botrus Cypri &c. id. ſer 44
Verſ. 14 Ecce tu pulchra es &c. id. ſer. 45
Verſ. 15 Lectulus noſt. &c. vſque ad fin capitis, id. ſe. 46
n Capitis II, verſ. 1 Ego flos campi, & lilium conuallium &c. S. Bernardus, ſuper Cantic, ſermon. 47
verſ. 2 Sicut lilium inter ſpinas &c. vſque ad ver. 4 id. ſer. 48
verſus 4 Introduxit me Rex in Cellam vinariam &c Idem, ſermon, 49 & 50
Hugo Victorinus, to. 2
Verſus 5 Fulcite me floribus &c, vſque ad verſ. 7 Bernardus, in cant. ſer. 51
verſus 7 Adiuro vos filiæ Ieruſalem &c. idem, ſerm. 52
ver. 8 vox dilecti mei &c. id. ſer. 53 & 54
ver. 9 Similis eſt dilectus &c & En ecce ipſe ſtat poſt parietem &c. id. ſer. 55 & 56
verſ 10 En dilectus meus loquitur mihi &c. vſque ad verſ. 12 idem ſer. 57 & 58
verſic. 12 Vox turturis audita eſt &c, S. Bernardus, in cant ſer. 59
verſ. 13 Ficus protulit groſſos ſuos &c id. ſerm 60. & ſer. 61
ver. 14. Columba mea in foraminibus petra &c. id. ſer. 62
verſus 15. Capite nobis vulpes &c. idem, ſerm. 63. ad 67

Delrius, adag. teſt par. 2. adag. 344 & 345
ver. 16 Dilectus meus mihi &c. S. Bernardus, in cant. ſer. 6, vſque ad 73
verſ. 17 Reuertere ſimilis eſto dilecte mi &c. vſque ad fin. cap. idem, ſerm. 73 & 74
in Capitis III, verſ. 1 In lectulo meo &c. S. Bernardus, in cant ſerm. 75. & 80 vſque ad 86
Gillebertus, ſuper cant. ſer. 1, 2, & 3, apud eund. S. Bernardum
verſ. 2 Surgam, & circuibo Ciuitatem &c. S. Bernardus in cant. ſerm. 76, 77, & 78
Gillebertus, in can. ſer. 6. & 7
verſ. 3 Num quem diligit anima mea &c. S. Bern. ſer. 79
Gillebertus, apud eundē ſer, 6 & 7
verſus 4 Cum pertranſirem eos, inueni quem diligit anima mea &c. idem, ſer. 7 & 8 & a ſer, 9 vſque ad 11 & 13
verſ. 5 Adiuro vos &c. idem, ſer. 12 & 14
verſ. 6 Quę eſt iſta quæ aſcendit &c. Gillebertus, in cant. Sermon. 15 apud S. Bernardum.
verſ. 7. En Lectulum Salomonis &c. vſque ad verſ 9 id. ſer. 16
verſ. 9 Ferculum fecit ſi bi Rex &c. idem ſerm. 17 & 18
verſus 10 Media Charitate conſtrauit &c. idem, ſer. 19
verſ. 11. Egredimini, & videte Regem Salomonem &c vſque ad fin. cap. S. Bern. ſerm. 2. de Epiph. in ſer. de temp & in ſerm. paruis, ſer. 4
Gillebertus. in Cant. ſer 20 & 21
Pineda, in Salomone Pręuio, lib 3 c. 3
in capitis IV verſus 1 Quam pulchra es amica &c. Gillebertus, in cant ſer. 22
Et ibi Capilli tui &c. vſque ad verſus 2 ibi Omnes gemellis fœtibus. idem ſer. 23
Et ibi Oculi columbarum, Delrius. Adag. vet Teſta. par. 2 adag 346
verſ 2. Dentes tui ſicut grex &c. S. Bernard, in ſermo. paru ſer. 63
Io. Baptiſt. Madrigal, Homil 19 & ibi Omnes gemellis fœtibus &c. Gillebertus, in cant. ſer, 24 apud S Bernard.
Verſus 3 Sicut fragmentum malipunici &c. idem, ſer. 25
verſ. 4 Sicut Turris Dauid &c. id. ſer 26
verſus 5 Vbera tua &c, vſ-

que ad verſ. 8 idem ſer. 27 & 28.

Verſ. 7 Tota pulchra es &c. vſque ad verſ. 9 Gillebertus, in cant ſerm. 29 apud S. Bernardum, in cant.

Verſ. 9 Vulneraſti cor meum &c. id. ſerm 30

Verſ 10 Quem pulchrę ſunt mammae tuae &c. id. ſer. 31 32 & 33

Verſ. 11 Fauus diſtillans labia tua &c. id ſer 34

Verſ. 12 Hortus concluſus &c. Idem, ſer. 35 Delrius, adag. Vet. Teſta par. 2 ada. 347

verſ. 13 Emiſſiones tuae &c. vſque ad verſ 15 S. Bernar. in ſer. paruis, ſer. 69

Gillebertus, in Cant. ſerm. 36 apud eund.

Verſ. 15 Fons hortorum &c. id, ſer. 37

verſ. 16 Surge Aquilo &c. id, ſer. 38 & 39

in Caput v ferè totum Veniat dilectus &c. Io. de Pineda, Expoſitio, in Salomone praeuio.

In Capitis v verſ. 1 veniat dilectus &c. Gillebertus, in cantic. ſerm. 40 & 41 apud eundem S. Bernardum.

Et ibi veni in hortum meum &c. Sanctus Bernardus, in ſermon paruis, ſerm. 61 & 62

Verſ 2 Ego dormio &c. vſque ad verſus 6 Gillebertus, in cant ſerm. 42 & 43

verſ Peſſulũ oſtii &c. vſque ad verſic. 8 id. ſermon. 44 & 45

verſ 8 Adiuro vos filiae Ieruſalem &c. idem, ſermo. 46

verſ. 9 Qualis eſt dilectus tuus &c. id ſer 47

Pineda, in Salomone praeuio. li. 6 c. 4

verſus 10 Candidus, & rubicundus &c Gillebertus, in cant. ſer. 48 apud S. Bernard.

verſ 12 Lactelotus. Delrius, adag. vet. Teſtam. part 2 adag. 348

in Capitis vi, verſ. 3 Thirſa pulchrior &c. id. adag. 349 & 350

verſ. 7 Sexaginta ſunt Regina &c S. Auguſtini, commit to. 4

verſ, 9 quae eſt iſta quae progreditur &c S. Bernard. in ſer. paruis, ſerm 60

verſ. 12 Reuertere ſulamitis &c id. ſerm. 58

in Capitis vii, verſ. 4 Naſus ſicut turris libani. Delrius adag. vet. Teſt. par 2 ada. 351

verſ, 8 Aſcendam in palmam &c S. Thomas, tomo 16 in ſerm. feſt. ſer. 2 de S. drea

verſ 12 Dabo tibi vbera mea &c. idem, in ſerm feſt. de

S. Agatha.
Vers. vltimo, Mandragoræ dederunt oderem suum. Delrius, adag. Veter. Testamentum par, 2 adag. 352
in Capitis VIII, Vers. 5 & 6 Quæ est ista quę ascendit de deserto &c Madrigal, Homiliæ 18 Hispanicè.
Versus 6 Fortis vt mors &c. Delrius, adag. Vet. Testam par 2 adag 353 & 354
Versic. 7 Aquae multae non potuerunt extinguere Charitatem &c. S. Thomas, to. 16. in ser. Fest. de S. Clemente.

SAPIENTIA.

In Sapientiam Extant omnes, qui supra in Vtrũque, & in Vetus Testam. item.
Bedæ Venerabilis, com.
Bernardi de Trillia, Postillae.
S. Bonauenturae, Expositio to. 1
Christophori à Castro, commentarius breuis, ac diluciclus
Cornelii Ianseníi, notæ,
EcKardi Theutonici. Liber.
Franciſci Bobadilli, Notæ breues.
Godefridi Candelarij, com.
Gregorii Magni, com.
Hieronymi Osorii, Expositio.
Iacobi Lausanensis, comment.
Io, Hagen ab Indagine, com.
Io. Lorini, com.
Io. Rondinaei. Lectura.
Petri Nannii, commentarij
Richardi Abbatis, commentarij
Roberti Carmelitae, Libet.
Roberti HolKot, Praelectiones.
Thomae Vualdensis, comment.
in Cap. I, versus 4 in maleuolam animam &c. Pineda, in Salomone praeuio, lib. 7 cap. 16
Vers 14 Inferorum regnum Delrius, adag. Vet. Testa. par. 2 adag. 355
Versus 16 Manibus, & verbis accersite. idem, adag. 356
in Capitis II. vers. 3 Fumus, vestigium nubis &c. id. ada. 357
in Capitis III. vers. 1 Iustorum animae &c. Aloysius, de Reboledo, orat. 31 fun. Hispanicè.

S. Io, Chryſoſtomus, to. 1
Verſ. 2 Fortitudo noſtra lex iuſtitiæ. Delrius, adag. Vet. Teſtam. par. 2 adag. 358
in Capitis 11 verſ. 2. Raptus eſt ne mutaret &c Aloyſ. de Reboledo, orat. 33
Verſ. 3 Spuria vitulamina non dabunt radices altas. Delrius, Adag. Vet. Teſtamen par. 2 adag. 359
Verſus 14 Placita enim Deo erat anima illius &c. Aloyſius de Reboledo, orat. 10
in Capitis V, verſus 15. Tanugo quæ à vento tollitur &c. Delrius. adag. Vet. Teſtam. par. 2 adag. 360 361 & 362
in Capitis VI, verſus, 7 Potentes potenter tormenta patientur. id. adag. 263
Verſ. 15 Aſſidere foribus, id. adag 364
in Capitis V 11, verſ. 1, 2, 3 & 4 Sum quidem, & ego &c Pineda, in Salomone præuio lib 1 cap. 9 10 11 12 13 14 & 15
Verſ. 13 Sine fictione didici, id. li. 3 ca 27
Verſ 15 Mihi Deus dedit dicere. Pineda in Salo. præuio, lib 3 cap. 12
Verſ 16 In manu illius nos &c. id. lib 3 cap. 11
Verſ. 17 Ipſe dedit mihi horum &c. idem, lib. 4. ca. 20 & 21
Verſ. 19 Dedit mihi Deus &c id li. 3. ca 18
Verſus 20 Naturas animalium &c idem, lib. 3 cap. 21
Verſus 25 Vapor eſt virtutis Dei &c. idem, li. 3. ca. 26
verſ. 26 Splendor eſt enim &c. S. Auguſt. to 10 ſerm. 190 de temp.
Verſus 30 Sapientia vincit malitiam &c. S. Bernardus, in ſermon eid, aſcrip ſerm. de Verb. Sapientiæ.
in Capitis VIII verſus 1 Attingit a fine &c. Bedæ, Allegoricæ Interpretationis, fragmentum, to 7
Verſ. 5 Si diuitiæ appetuntur &c, Pineda, in Salomone præuio li. 4 ca 2
verſ. 8 Si multitudinem ſcientiæ &c. idem lib. 3 cap 14 & 17
verſus 15 In multitudine videbor &c. idem, lib 5. c 9
verſ 18 in operibus manuum illius &c. id. li 3 ca. 31. 4 ca. 21
Verſ. 19 Puer ingenioſus erã &c. Pineda. In Salomone præuio, li 1 cap. 18 & li. 3 ca 6
verſ. 20. Cũ magis eſſem bonus &c id. lib. 6. cap. 3

in Capitis

in Capitis IX verſus 7 Tu elegiſti me regem &c. idem li. 3 ca. 5 Verſus 8 tu dixiſti me ædificare &c. id. lib. 5 cap. 5

Verſ. 10 Mitte illam de cœlis &c. id li. 3 cap. 24

Verſ. 12 Ero dignus ſedium Patris mei &c. id lib. 6. c. 11

in Capitis X verſ. 10 Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas &c. S. Bernar. dus, in ſerm. de diuerſis.

S. Thomas, to. 16 in ſer. feſt. de S. Franciſco

in Capitis XI verſ. 17, Per quæ quis peccat, per hæc & torquetur. Delrius, adag. Vet. Teſt. par 2 ada. 65

Verſus 18 Non enim impoſſibilis erat manus tua &c Io. Alba Elect ſacræ Scripturæ, Centuriae cap. 24

Verſ. 21 Omnia feciſti in põdere, & menſura &c. S. Bernardus, in ſerm paruis ſer. 51

in Caput XIV, vſque ad XVII, Iterum alius nauigare cogitans &c Bedæ. Allegor. interpret. fragm. to. 7

in Capitis XV, verſus 10 Luto vilior. Delrius, adag. Vet. Teſtam. pat. 2 adag. 366

verſ. 12 Vita ludus, ſeu luſus. Delrius, Ada. vet. Teſt. par. 2 adag. 367

in Capitis XVI verſus 28. Oportet ſolem ad benedictionem tuam &c. S. Thomas, to. 16 ſermon. de Feſt. in Vigilia Natiuit. Domini.

Verſ. vltimo, Hybernalis glacies &c. Delrius, adag. Vet. Teſt. par. 2 adag. 368 & 369

in Caput XVIII, Sanctis autem tuis maxima erat lux &c. Bedæ, Allegor. interpret. fragm. to. 7

in Captis XVIII, verſus 16 vſque ad cœlum attingebat ſtans in terra. Delrius adag. Vet. Teſtam. par, 2 adag 370

in Capitis XIX, verſus 20 Bonam eſcam. idem, ada. 371

ECCLESIASTICVS

in Eccleſiaſticum extant omnes, qui ſupra in Vtrumque & in Vetus teſt. id.

Alexandri ab Alexãdria, Seripta.

Cornelij Ianſenij, comment.

Gulielmi Kingheſan, Lecturae.

Io. Capgraue, com.

Nicolai de Gorram, comment.

Pauli de Palatio com.
Rabani Mauri, com.
Roberti Carmelitæ, Opus imperfectum.
Roberti Holckot, Lecturæ in 7 priora capita.
Roberti Iorij, com.
Roberti Bosxi, com.

in. Capitis I verſ. 13 Timenti Dominum bene erit &c. Aloyſius de Reboledo, orat. 43 funer. Hiſpanicè

in Capitis II, verſ. 15 Duabus viis terram ingredi, Delrius adag. Vet. Teſta. par. 2 ada. 372

in Capitis III, Verſus 22 Altiora te ne quæſieris &c. id adag. 373 verſ 27 Qui amat periculum peribit in illo &c. id. ada. 374

Verſ. 33 Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſina, &c S Ambroſius, to. 3 ſer. 30 & 31

in capitis 4 verſ 2 Animam eſurientem ne deſpexeris &c. Aloyſ de Reboledo, orat. 32 Hiſpanicè.

Verſus 32 Ne coneris contra ictum fluuij. Delrius, adag. Vet. Teſt. par. 2 ada. 375

in Capitis V Verſ 11, ne tardes conuerti ad Deum &c. S. Auguſtinus, to 10 Homil. 13

in Capitis VI Verſ. 3 Lignũ aridum in Eremo. Delrius Adag. Vet Teſta, par. 2 adag. 376

verſ. 10 &c. Amicus ſoetius menſæ, idem, adag. 377

in Capitis VII Verſ. 2 Fili, non ſemines mala in ſulcis iniuſtitiæ &c. Aloyſ. de Reboledo, orat. 36 Hiſpanicè.

Verſ. 37 Mortuo non prohibeas gratiam dari &c. Delrius adag. Vet. Teſt par. 2 adag. 378

S. Thomas, to. 36 ſerm. 1 in ſerm. Dominical. de mortuis.

Verſ. 40 Fili memorare nouiſſima &c. Aloyſ. de Reboledo, orat. 19 & 21 Hiſpanicè.

S. Bernardus, in Serm. de diuerſis ſer de primord. med & nouiſs.

in Capitis IX. verſ. 14 Vinum vetus, & amicus antiquus. Delrius adag. Vet. Teſtam. par. 2 adag. 380

verſ. 18 Longè abeſto ab homine potestatem habente occidendi. id. apag, 381

verſ. 20 Agnoſce, quod in medio laqueorum tranſis. id. ada. 382 & 383

S. Io Chryſoſtomus, to. 5 Hom. 15

Verſus 24 in manu artificum opera laudabuntur. Delrius, adag. Vet. Teſtamen. part. 2 Adag. 384

in Capitis x verſ. 2 Qualis rector eſt Ciuitatis, tales, & inhabitantes in ea id. ada. 385

verſus 12 Rex hodie eſt, & cras morietur. idem, adag. 386

in capitis xi, verſ. 3 Breuis in volatilibus apis eſt &c. id. ada 387

verſ 13 Ante mortem ne laudes hominem &c. Delrius, Adag. Vet. Teſt. par. 2 adag 388

verſ. 31 Non omnem hominē inducas in domum tuam, id. ada 389,1

verſ. 32 Perdix in cauea. idem, adag 389,2

verſ. 34 A ſcintilla augetur ignis, id. ada 390

in Capitis xii, verſ. 11 Aeramentum eruginat id adag. 391

in Capitis XIII, verſus 1 Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea idem, ad. 392

verſus 2 Quid communicabit cacabus ad ollam. idem, ad. 394

verſ. 19 Omne animal diligit ſimile ſibi, idem, ada. 395

verſ. 20 Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungetur. id. adag 396

verſus 21. Si communicabit lupus agno aliquando. id. ada. 397

verſus 22. Quæ communicatio ſancto homini ad canem, idem ada. 398

verſus 23 Venatio leonis onager in eremo idem, ad. 399

in Capitis XIV, verſus 2 Memor eſt quoniam mors non tardat &c. Aloyſius de Reboledo, orat 25 Hiſpanicè.

verſus 7 Ante obitum tuum operare iuſticiam &c. Aloyſ. de Reboledo, orat 38. Hiſpanicè.

verſ. 17 Appoſuit tibi aquam & ignem. Delrius, adag. vet. Teſt par. 2 ada. 400

verſ 22 Beatus vir qui in ſapientia moratur &c. S. Thomas to. 16 in ſer de ſc. S. Thomas.

in Capitis xv. verſus 9 non eſt ſpecioſa laus in ore peccatorum &c. Sanctus Bernardus, in ſer. paruis, ſer 45

in Capitis xviii. verſus 8 Sicut gutta maris, & calculus arenæ. Delrius. ada. Vet Teſtamen. par. 2 ada. 401

verſus 18 Ardorem refrigerabit ros. idem, adag. 402

verſus 19 Antequam loquaris diſce. id. ada 403

in Capitis XIX, verſ. 4

qui cito credit leuis est corde &c id, adag. 404

versus 12. Sagitta infixa fœmori carnis. idem adag. 405

in Capitis xx, versus 2 concupiscentia Spadonis deuirginabit virginem, idem adag. 406

versus 14 Datus insipientis non erit vtilis, idem adag. 407

vers. 31 Mutus in ore, idem, adag. 408

vers 32 Sapientia absconsa, & Thesaurus inuisus, id. ada. 409

in capitis xxi. versus 2. Quasi à facie colubri fuge peccata. Delrius, ada. Vet. Testam. par. 2 adag. 410

vers. 9 Quasi qui colligit lapides suos in hyemc. idem adag. 411

versus 10. Stuppa, vel stipula collecta idem, adag. 412

vers. 17 Vas confractum. id. adag. 413

vers 19 Sarcina in via, idem, adag. 414

versus 29 In ore fatuorum cor illorum &c. idem, ada. 415

in Capitis xxii, vers. 1 & 2 Lapidari lapide luteo, & bouum stercoribus id ada. 416. 1

vers. 5 Musica in luctu, idem. adag. 416, 2

versus 7 Quasi qui conglutinat testam. Idem adag. 417

vers. 9 Cum dormiente loquitur. id ada. 418

versus 11 Modicum plora super mortuum, quoniam requieuit &c Asoys. de Reboledo, orat. 18 Hispanicè.

versus 17 Super plumbum quid grauabitur. Delrius. adag. Vet. Test par. 2 ada. 419

versus 19 Loramentum ligneum colligatum in fundamento &c. idem ada. 420

vers. 30 Ante ignem camini vapor, & fumus &c. idem, adag, 421.

in Capitis xxiii. versus 3 Giganteam animam. Delrius, adag Vet Test. par. 2 adag 422

vers. 21. Duo genera abundant in peccatis &c. id. ad. 423

versus 14 Homini fornicario omnis panis dulcis. id ada. 424

in Capitis xxiv, versus 6 Et sicut nebula texit tomnem terram. Io Alba, elect. sacræ Scrip. Centuriæ, cap. 25

vers. 17 Quasi Cedrus exaltata sum in libano &c. S. Thomas to. 16 in serm. de Assumptione B. Mariæ.

in Capitis xxv, vers. 2 concor-

dia fratrum. & amor proximorum. S. Augustinus, to.10 ser.91 de diuers.
vers.27 Ascensus arenosus in pedibus veteranı. Delrius, adag. Vet. Test par.2 adag. 425
versus 24 Non des aquæ tuæ exitum. idem, adag. 426
vers.36. Vasa figuli probat fornax id,adag.427
in capitis XXVII, versus 7 Rusticatio de ligno ostēdit fructum illius, id adag. 428
vers.10 Volatilia ad sibi similia conueniunt, id.adag. 429
vers.11. Leo venationi insidiatur Semper idem adag, 340 vet.12
vers 12 Stultus sicut luna mutatur &c.S. Ambrosius, to. 3 serm.82
Delrius adag. Vet. Test. par 2 adag.431
versus 24 Denudare amici mysteria &c. idem, adag. 432
Versus 28, & 29 Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet &c. idem adag 433 vsque ad adag.438
in Capitis XXVIII, versus 16 Lingua tertia, idem, adag. 438
Versus 28 Sepi aures tuas spinis. id.ada.439
Versus 29 Ori tuo facito ostia, & seras &c. idem, ada. 440
in Capitis XXIX, Versus, 28 Initium vita hominis aqua, & panis &c. idem, adag.442
in Capitis XXX, versus 18 Appositiones epularū circumpositæ sepulchro, id. adag. 443
vers 21 Spado complectens virginem &c. idem, adag. 444
in capitis XXXI, versus, 7 Lignum offensionis est aurum sacrificantium, id, ada. 445
in Capitis XXXII. versus 14 Ante grandinem præibit corruscatio, idem ada. 446
in Capitis XXXIII vers.5 quasi in procella nauis &c. idem, adag. 447 & 448
vers. 6 Equus emissarius. idē. adag 449
vers. 15 Duo & duo, & vnum contra vnum. Delrius, ada. Ver. Testa par. 2 ada. 450
vers. 16 Quasi qui colligit acinos post vindemiatores. id. adag. 451
vers. 25 Cibaria, virga, & onus Asino &c. id. adag. 452 & 453
in capitis XXXIV, vers 2 Apprehendit vmbram. idem, adag. 454

Verſ 28 Vnus ædificans & vnus deſtruens, id, adag. 445
verſ 30 Qui baptizatur a mortuo &c. idem, adag. 456
in capitis xxxv, verſ. 26 nubes pluuiæ in tempore ſiccitatis, id ada 458
in capitis 37, verſ. 30 non omnia omnibus expediunt, id ada. 458
in capitis 38, verſ 16 Fili in mortuum prodit lachrymas. Aloyſius de Reboledo, orat 39 Hiſpanicè.
verſ. 23 Memor eſto iudicij mei &c. id orat. 15
Et ibi Mihi heri, tibi hodie. Delrius, ada. Vet teſt. par. 2 ada. 459
verſic. 25 Sapientia ſcribæ in tempore vacuitatis, idem, ada. 460
in capit, 39 verſ 18 Roſa plãtata ſuper riuos aquarum, id. ada 461
verſ. 19 Quaſi libanus &c, id. ada. 462, 163
in Capitis XL, verſ. 1 Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus &c. Aloyſ. de Reboledo, orat. 8 Hiſpanicè.
verſ 3 A reſidente ſuper ſedẽ glorioſam &c. Delrius, ad. vet. Teſt. par. 2 ada. 464 & 465
verſus 13 Sicut fluuius ſiccabuntur idem, adag. 466 & 467.
verſ. 26 Facultates, & virtutes exaltant cor. idem, ada 467
in Capitis xlr. Verſus 1 O mors quam amara eſt memoria tua &c. Aloyſ. de Reboledo, erat. 24 Hiſpanicè.
verſus 20 Non eſt bonum omnem reuerentiam obſeruare. Delrius, adag. Veter Teſtam. par. 2 ada. 468
verſ 24 De diſcubitu in panibus id ad 466
in capitis XLII verſus 6 ſuper mulierem nequam bonum eſt ſignum, ide. ada. 470
verſ. 8 De veſtimentis procedit tinea idem, adag. 471
verſ. 14 Melior eſt iniquitas viri quam mulier benefaciens, id ada 472
verſus 14 Sol illuminans per omnia reſpexit &c. S. Thomas, tomo 16 de S. Dominico.
in Capitis xliv Verſus 9 Nati quaſi non nati. Delrius adag. Vet. Teſt. par. 2 adag 473
verſus 10 Hiſunt viri miſericordię &c. S. Bernard. in Sermonibus de Tempore. ſerm. 3 de SS. Petro, & Paulo.
verſ. 16 Ecce ſacerdos Magnus &c. S. Thomas, to. 16 de S. Nicolao.
in Capitis xlv verſ. 1, dilectus Deo & hominibus &c. id.

de S. Benedicto.
in capitis xlvi Vers. 22 vsque ad calceamenta delrius, adag. vet. test par 2 adag. 474
in caput 47 Io. pinedę, expositio, in Salomo. præuio.
in capitis 47 Vers. 2 adeps sepultus à carne delrius, adag. vet testam. par 2 adag. 547
Vers. 16 terram retexit anima tua &c pineda, in Salomone præuio lib. 4 cap 22
Vers. 17 repleti in comparationibus &c id. lib. 3 cap. 15 & lib. 6 cap 15
Vers 20 collegisti quasi auricalcū &c id. lib. 4 cap. 20
vers. 22 prophanasti semen tuum &c id. lib. 7 cap. 9
in cap. 49 vers. 12 ossa pullulent de loco suo delrius, adag. vet test. par. 2 adag. 476
Vers. 13 Signū in dextera manu idem, adag. 477
in cap L. vers. 6 stella matutina in medio nebulæ idem, adag. 478. 479 & 480
Vers 8 arcus refulgens inter nebulas glorię id adag. 481
vers. 11 Oliua pullulans &c idem, adag. 482 & 483
in caput 51 pineda, in Salom. Præuio lib. 7 cap. 9
in capitis 61 vers. 3 & liberasti corpus meum à perditione &c S. Thomas, to. 16 in ferm. Festiuit. serm. 1 de S. Agnete.
Vers. 19 effloruit tamquam pracox vua delr. adag vet. Testam. par 2 adag. 485

PROPHETÆ MAIORES

in PRophetas maiores extant omnes, qui supra in vtrumque, & in vetus testam. item.
Antonini Archiepiscopi florentini, Enarrat.
Epiphanii Cyprii Episcopi, Comment.
Haymonis Halberstatensis, Comment.
S. Hieronimy, Comment. to. 5.
Io. Hagen ab indagine, comment.
Io Maldonati, coment. qui tamen in Isaiam adhuc desiderantur.
Melitonis Ansiani Commēt.
Simonis Angeli, Comment.
Theodoreti Cyrensis, comment. tomo 1

ISAIAS.

in ISaiam, Extant omnes, qui supra in vtrumque in Veter testament. & in Proph. Maiores item
Adami Sasbout, Comment.
Alani Insulensis, Comment.
Alexandri ab Alexandria, Scripta.

Aredi Rheuallis, Comment.
Andreę de Gorlitz, Comm.
S. Basi. comment. in priora 19 capita.
Benedicti Ariemotani, com.
Bonaun. fidauzę comment.
Bruni liguris, liber.
Cyrilli Alexandrini, Comment. tomo. 1
Didaci Aluarez, comment. tomi 2.
Dydimus Alexandrinus, à cap. 40 vsque ad fin.
Eusebii, comment.
Franciſci Forerii, comment. iuxta vtramque verſionem ex Hebraico.
Franciſci Vicedomini, comment. Giſelberti Angli, Homiliæ.
Guielmi Stapylart carmelitę, Lectiones.
Gulielmi Sutamphton, comment.
Hectoris Pinti, comment. to 1
Henrici Luythemii, comm.
Henrici Vuinthyngenſis, Comment.
S. Hieronymi, comm. to. 4.
Hieronymi Oſorii, paraphr.
Hippolyti martyris, comm.
Iacobi Lauſanenſis, comm,
Incerti, com. Greco Latinè, Io. Curterio Interprete.
Ioachimi abbatis, comment.
S. Io. Chryſ. comm. vſque ad cap. 8 to. 1 & ex verſione Godefridi Tilmanni.
* Io. Feri, Comment.
Io. hagen ab indagide, comment.
Io. Leonardi Haſſelii, comment.
Io. Saxonis, comment.
Leonardi, ſeu Leonis caſtri, Comment.
Martini Tournhout. expoſitio.
Matthæi Ebroicenſis, com.
Mat. enich carmelitæ com.
Michaelis è Maſſa, expoſitio,
Michaelis de Palatio, Elucidat. Tropolog.
Nicolai Dunckeleſpuſi, comment.
Nicolai de Gorram, com.
Nicolai Serarii, comment. qui adhuc deſiderantur,
Odonis abbatis Angeli, homiliæ 99 to. 1
Procopii gazæt, comment. Græco Latinè.
Raymundi Hermani, comment
Reinhardi confluentini, expoſitio
Richardi lauinhan, poſtilla Scolaſtica
Rodulphi Rodesheim, com.
Ruperti abbatis, libri 2 to. 1
Sixti Vicedomini, comm,
Thaddæi perufini, explanationum, tomi 2
Sanct. Thomę aquinatis, Comment. to. 13 qui Thomae Anglici eſſe cenſent alii
Thomae DoKingae, comment.
Thomae de Haſſelbach, Comment.

Thomae à Vio, Comment.
in capitis 1 verſus 8 vmbraculum in vinea &c delrius, adag. veter. teſtament. par adag. 684
verſus 10 princ.pes Sodomorum &c idem, adag. 685
verſus 18 peccata veſtra vt coccinum idem, adag. 686
verſus 19 ſi voluerit is, & audieritis me &c idem, adag. 687
S. Ie. Chryſoſtomi, homilix, tomo 1.
Verſ 22 vinum tuum mixtũ eſt aqua &c S. Ambroſ. to. 3 ſerm. 78
Delrius, adag. teſtam. par. 1. adag. 688
Maximi taurinenſis, homil. in capit 2 verſ. 2 & erit in nouiſſimis diebus præparatus mons domus domini &c Io Alba, elect. ſacr, ſript. cĕt. cap. 26
verſ. 4 confiabũt gladios ſuos in vomere del. adag. veteris teſtam. par. 1 adag. 689.
in cap tis 4 verſ. 12 mulieres dominatæ ſunt eis del. adag. vet. teſt. par. 1 adag 690
in capit. 6 verſ. 6 & tabernaculum erit in vmbraculũ &c aloyſ. de Reboledo, orat. 6 funer hiſpancè.
in capiti 4 verſus 1 ad 7 cantabo dilecto meo canticum &c Bonſignorius.
Verſus 1 in cornu filio olei. Delrius, adag veter. teſtam. par. 1 adag. 691
Verſus 2 expectauit vt faceret vuas &c idem, adag. 692
Verſus 14 propterea dilatauit infernus animam ſuam &c Io. alba, elect. ſacrae Scripturae Centuriae cap. 27
Verſus 18 trahere iniquitatem delrius, adag. veter. Teſtamenti, parte 1 adag. 693
in caput 6 de viſione Iſaiæ Ferdinandus de Eſcalante, lib. 2 cap. 9 Clypei.
in capitis 6 verſ. 1 in anno quo mortuus eſt rex Ozias &c S. Bernard in ſerm de temp. ſer. 1 & 2 de verbis Iſ.
S. Io Chryſoſtom. homil. 5 to. 1 verſ. 2 Seraphin ſtabant ſuper illud &c S. Bonauent. Opuſc. to. 3 & in eorum Appendice
S. Io. Chryſoſtom. to. 1 ſer. 345 in capitis 7 Verſus 4 Caudatitionum fumigantium Delrius, Adag. veter. Teſtamenti, parte 1 adag. 6.9.4
Verſus 11 vſque ad 15 pete tibi ſignum &c S. Bernardus ſerm. 2 de Aduent. Domini.
Verſus 14 Ecce virgo concipiet &c Toſtatus, in tomo vltimo.
Verſus 15 Butyrum, & melcomedet &c Laurentius Ramirez, in ſui pentecõtarchi, cap. 8

Mart. Delrius, Adag. vet. Teſtamenti, parte 1 adag. 695

Verſ. 21 Nutriet homo vaccam, bouem &c Richardus de Sanct. Victore.

in capitis 8 Puero recenter nato, & de libro grandi Ferdinandus de Eſcalante, in Cl peilib. 3 cap. 27

in capitis 8 Verſus 8 vſque ad collum delrius, adag. Veter. teſtam pa te 1 adag. 696

in capitis IX Verſus 2 populus qui ambulat in tenebris &c Bonſignorius.

Verſus 6 Paruulus natus eſt nobis &c Sanct. Thomas, to. 16 ſerm. 1 in Natiuit. Domini.

Et ibi vocabitur nomen eius admirabilis &c Sanct Bernardus, in ſerm. paruis, ſer. 10

Verſ. 7 Multiplicabitur eius Imperium, & pacis &c S. Ioan. Chryſoſtom. homil. to. 1

Verſ. 10 Lateres ceciderunt. delrius, adag. vet. teſt. par. 1 adag 697

Verſus 20 Carnem Brachii ſui vorare, v dem, adag. 698

in capitis X Verſus 14 Mouere pēnam. idem, adag. 670

Verſus 15 Numquid gloriabitur ſecuris &c delrius, adag. veter. teſtamen. par. 1 ad. 699. 700 & 701.

Verſus 16 vſque ad 20 propter hoc mittet dominator Dominus &c Io. Alba, Electorum ſacræ Scripturae Centuriae cap. 28.

Verſus 19 puer ſcribet eos. Delrius adag Veter teſtament. parte 1 adag. 702

Verſus 26 plagam Madian, idem, adag. 703

Verſus 27 Computreſcet iugum à facie olei. Idem, adag. 704.

Verſ 33. Confringet laguncula in terrore idem, adag. 705.

in Capitis XI Verſ. 1. Egredietur virga de radice Ieſſe &c S. Thomas, to. 16 ſerm. 1 in Annūtiatione Beatiſſ. Virginis

Verſ. 2 requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini &c S Auguſt. to. 10 ſer. 17 de Sanct.

verſ. 4 & 5 Non ſecundum viſionem oculorum &c Io. Alba, Electorū ſacræ ſcript. Centur. cap. 29.

Verſ. 6 7 & 8 Habitabit lupus, cum agno &c Delrius, adag. vet. teſt. par. 1 adag. 706 vſque ad 714.

Verſ. 9 repleta eſt terra ſcientia Domini &c Io. alba, Elect. ſacræ ſcripturae cent. 1 cap. 30

Verſ. 10 Radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum &c Quomodo Chriſtus ponatur in ſignum populorū Ric. de S. Victo.

in Caput XII. Bonſignorius
in Capitis XII. verſ 3. Hauritis aquas in gaudio &c. S. Bernardus, in ſer paruis, ſer. 6.
in Caput XIII. Onus Babylonis &c. Conradi Heilbrunenſis, com.
in Capitis XIV. verſ. 5. Contriuit Dominus baculum impiorum &c. Delrius, adag. vet. Teſtam. par. 1. adag. 714
Verſ 23. Ponam eam in poſſeſſionem &c. idem adag. 715. & 716
Verſ. 28. Ex radice colubri egredietur regulus, idem, adag. 717
in Capitis XVI. verſ 4. Finitus eſt puluis, idem, adag. 718
Verſ 10. Vocem calcantium abſtuli, idem, adag. 719
Verſ. 11. Venter ſonans quaſi Cithara, idem, adagio 720
in Capitis XVII. verſ. 6. Duo vel tria &c. idem ada. 721
Verſ 9. Sicut aratra, & ſegetes &c. idem adag. 722
in Capitis XVIII. verſic. 1. Cymbalum alarum, idem, adag. 723
Verſic. 2. Gens lineæ, & conculcationis, idem, adag. 724
Verſ 7. Deferretur munus Domino &c. Cæſarij Arelatenſis, Homiliæ
in Capitis XIX. verſ. 13. Angulus populorum. Delrius adag. vet. Teſt. par. 1 adag. 725
Verſ. 14 & 15. Errare fecerũt Ægyptum in omni opere ſuo &c. Io. Alba, Elect. ſacr. Script. Cent. cap. 31. & 33
Verſ. 15. Et caudam incuruantem, & refrenantem. Delrius, adag. veter. Teſt. par. 1 adag. 726
Verſ. 16. Quaſi mulieres, idem adag. 727
Verſ. 18. In die illa erũt quinque Ciuitates, in terra Ægypti &c Io. Alba, Elect. ſacr. Script. Centur ca. 32
in Capitis XXI. verſ. 10. Tritura mea &c. Delrius, adag. vet. Teſtam. par. 1. adag. 728
Verſ. 17. In anno mercenarij. Idem, adag. 729
in Capitis XXII. verſ. 17. Sicut aſportatur gallus &c. idem, adag 730. & 731
Verſ 18. Quaſi pilam mittet te, idem adag 732
Verſ. 21. Clauis ſuper numerum, idem adag 733
Verſ. 23. Paxillus in loco fideli, idem, adag. 734
Verſ. 25 Paxillum auferte, idem, adag. 218
in Capitis XXIII. verſ. 15. Canticum meretricis. Delrius, adag. vet. Teſt. par. 1 adag. 736

in Capitis 24. verſ. 2. Erit ſicut populus, ſic ſacerdos, idem adag. 737. 739. 740. 741
Verſ. 18. Qui fugerit à voce, idem adag. 742
Verſ. 22. Congregabuntur in Congregatione vnius faſcis &c. Antonius Perez, in Laurea Salamant. Certam. 9 Expoſito.
in Capitis 26. verſ. 1. Murus, & antemurale. Delrius, adag. vet. Teſt. par. 1. adag. 743
Verſ. 19. Ros lucis, idem, adag. 744
in Capitis 27. verſ. 8. In mẽſuram &c. idem, adagio. 745
in Capitis 28. verſ. 1. Flos decidens, idem, adagio. 746
Verſ. 10. Manda remanda &c idem adag 747
Verſ. 20. Tantummodo ſola vexatio &c idem adag 748 749 & 750
in Capitis 29. verſ 17. Conuertetur Libanus &c idem adag. 751
in Caput 30. Anima mea deſiderauit te in nocte &c. Catena Patrum.
in Capitis 30. verſ. 1. ad 6. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo, libro 3. cap. 28.
Verſ. 17. Malus in vertice montiũ. Delrius, adag. vet. Teſt. par. 1 adag. 752
Verſ. 18. vſque ad 21. Propterea expectat Dominus &c. Madrigal, Homiliæ 5. Hiſpanicè.
Verſ. 20 Et erunt oculi tui videtes præceptorẽ tuum &c. Io. Alba, Elect. ſacr. Scrip. Cent cap. 34
Verſ. 26. Et erit lux lunæ, ſicut lux ſolis &c. idem cap. 35
Verſ 28 Torrens inundans, Delrius, adag. vet. Teſtam. par. 1. adag 753
in Capitis 32 verſ. 6. Stultus fatua loquetur, idem adag. 754
Verſ. 16. Tenebræ & palpatio, idem adag 755
Verſ vltimo. Seminare ſuper omnes aquas, idem adag. 756. & 657
in Capitis 33. verſ. 11. Concipietis ardorem &c. idem adag. 758
in Capitis 34. verſ. 11. Et extendetur ſuper eam mẽſura &c. Io. Alba, Elect. Sacræ Scripturæ, Centuriæ cap. 36
in Capitis 35. verſ. 5. Tunc aperientur oculi cæcorum &c. Hidelberti Turonenſis, ſermo, in Bibl. vet. Patrum, to. 3
in Capitis 36 verſ. 6. Baculus arundineus confractus. Delrius, adag. vet. Teſtamen. par. 1. adag. 759
Verſic. 12. Vt comedant

ſtercora &c. idem adag. 760
in Capitis 37. verſ. 16. Domine exercituum deus Iſrael &c. Theodoreti, comment. to. 1
Verſ. 25 Fodi, & bibi aquã. Delrius, adag. vet. Teſtam. par. 1. adag. 761
Verſ. 29 Ponere circulum in naribus, idem adag. 762
Verſ. 34. In via qua venit &c. idem adag. 763
in Caput 38. Super Canticum Ezechiæ Ego dixi in dimidio dierum meorum &c. S. Bernardus, in ſer. de diuerſis.
Catena Patrum locorum difficilium.
Euthymius cap. 11
Iacobi Ianſſonij, comment. in Cant. ſer.
Iacobus de Valentia, in Cãt. ſer.
Paini diſcurſ. Italicè.
Richardi Pàpolitani, Enar.
Theodoreti, interpretatio, to 1
in Capitis 38. verſ. 14. Sicut pullus hirundinis Delrius, adag. vet. Teſt. par. 1. adag. 764
in Capitis 40 verſ. 6. Omnis caro fœnum, idem, adag 765
Verſ. 5. Super montem excelſum aſcende tu &c. Io. Alba Elect. ſacr. Scripturae Cent. cap. 37
Verſ. 15. Quaſi ſtilla ſitulæ &c. Delrius, ada. vet. Teſtament. par 1. ada. 766 767. 768
in Capitis 41. verſ. 1 2. & 3. Quis ſuſcitauit ab Oriente iuſtum &c. Io. Alba, vbi ſupra cap. 48
Verſ 4. Primus, & nouiſſimus. Delrius, adag. vet. Teſtam. par. 1. ada. 769
Verſ. 11. Quaſi non ſint, idem ada. 770,
Verſ 14. Vermis, idem adag. 771
in Capitis 42. verſ. 3 Calamum quaſſatum, item, ada. 772
verſ. 10 Cantate Domino Canticum nouum. S. Io. Chryſ Homil. to. 1
in Capitis 44. verſ. 20. Cinerem paſcere. Delrius, ada. veter. Teſtamen par. 1. ada. 773
verſ. 21. Memento horum Iacob, & Iſrael. Madrigal, Hom. 6. Hiſpanicè.
verſ. 30. Deleui, vt nubem iniquitates tuas &c. Delrius ada. vet. Teſtam par. 1. ada. 774
Madrigal, Homil. 6. Hiſpanicè.
in Capitis 45. verſ. 8. Rorate Cœli deſuper &c. Io. Alba, Elect. ſacr Script. Cent. ca. 39.
verſ. 9. Væ qui contradicit &c. Delrius ada. vet. Teſtamenti, par. 1. adag 775.

776. & 777
verſ. 10. Væ qui dicit Patri &c. idem adag. 778
in Capitis xlvi. verſ. 11. Vocans ab Oriente Auem &c. S. Thomas, tom. 16. in ſer. Feſt. de S Dionyſio
in Capitis xlviii verſ. 5. Neruus Ferreus ceruix tua. Delrius, adag. vet. Teſt par. 1 adag. 779. & 780
verſ. 18. Sicut fulmen & cæt. idem, adag. 781. 782
in Capitis xlix verſ. 2. Os ſicut gladius, idem ada. 783. & 784
verſ. 16. Ecce manibus meis deſcripſi te &c Delrius, adag. vet. Teſt par. 1. adag. 785
verſ. 16. & 17. Ecce in manib. &c. Io. Alba, Elect. ſacræ Scr. Cent cap 40
verſ 23. Numquid tolletur à forti præda &c. Delrius, adag. vet. Teſt. par. 1. adag. 786
in Capitis l. verſ. 7. Facies vt petra duriſſima, id adag. 787
in Capitis li. verſ. 1. Attendite ad petram, idem adag. 788
verſ. 3 Quaſi Hortus Domini &c. idem, adag. 789. 1. & 789 2
verſ. 21 Ebria non à vino, idem, adag. 790
in Capitis lii. verſ. 4 Aſſur. idem, adag. 791
verſ. 7. Quam pulchri ſuper montes pedes annuntiantis, & prædicantis pacem &c. Io. Alba, Elect. ſac. Scripturæ Cent. ca. 41
in Capitis liii. verſicul. 2, Aſcendet ſicut virgultum, &c. S. Auguſt. to. 10. hom. 36
verſ. 7 De anguſtia, & de iudicio ſublatus eſt, &c. S. Bern. in ſerm. paruis, ſerm. 53.
Delrius adag. vet. Teſtamenti, par. 1. adag. 792
in Capitis lv. verſicul. 1. Vinum, & lac. Idem adag. 793
verſ 13 Pro ſaliunca aſcendet, &c idem adag. 794
in Capitis lvi. verſ. 3 Lignum aridum, idem adag. 765
verſ. 10. Speculatores cæci, &c Delrius, adag. vet. Teſtamenti par. 1. adag. 796. & 797
in Capitis lvii. verſ. 1. iuſtus perit, &c. Aloyſius de Reboledo, orat. 20 Hiſpanicè.
verſ 13. Ventus auferet, &c. Delrius, adag. vet. Teſt par. 1. ada. 798
verſ. 20. Mare feruens, idem ada. 799
in Capitis lviii. verſic. 1. Clama ne ceſſes, &c. S. Auguſto. 10. ſer. 15. de diuerſ. in append.
verſ. 5. Contorquere, &c. Delrius adag. vet. Teſtam. par. 1 adag 800

verſ. 9 Extendere digitum, idem adag. 801
verſ. 11 Frange eſurienti panem tuum, &c. S. Aug. to. 10 hom 18
Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi, cap 42
in Capitis lix. verſ 5. Ova aſpidum ruperunt, &c. Delrius, adag. vet. Teſtam. par. 1 ada 802 & 803
verſ. 10 Palpare ſicut cæcus parietem, idem adag. 804
verſ. 11 Rugire quaſi Vrſus, &c. idem adag 805
verſ 15 Qui receſſit à malo, idem, adag. 806
in Capitis lx. verſ 6. Omnes de Saba venient, &c. S. Thomas, to. 16. ſer. 2. de feſtiuit. in Epiphania.
verſ. 18. Pro ære afferam aurum, &c. Delrius ada. vet. Teſt. par. 1. adag. 807
verſ. 19. & 20. Non erit tibi amplius Sol, &c. Io. Alba, Elect. ſacræ Script. Centur. cap. 42
in Capitis lxi. verſ. 10 Induit me veſtimentis ſalutis, &c. Gregorius Nunnius, de Reip. ſtatu, tom. 1. lib. 1 cap. 8.
in Capitis lxii. verſ. 1. ad 6. Propter Sion non tacebo, &c. Ioan Baptiſta Madrigal, Homil. 7. Hiſpanicè.
verſ. 2 Ecce Saluator tuus venit, &c S. Ioan. Chryſoſtomi, Homil. to. 1
in Capitis lxiv. verſ 6 Sicut pannus menſtruata. Delrius, ada. vet. Teſt par. 1. adag. 808
Etibi cadere quaſi folium, idem adag 809
in Capitis lxv. verſ. 2. & 3. Expandi manus meas tota die ad populum, &c. Io. Alba, Electorum ſacr. Scripturæ Cent. ca 43
verſ. 20 Non erit ibi amplius infans dierum, &c. idem, ca 44
in Capitis lxvi verſicul. 11. Poſuetis fortunæ menſam, &c. Delrius, adag vet Teſtamenti, par. 1. adag. 810. & 811
verſ. 20. Puer centum annorum, idem adag. 812
verſ. 22. Secundum dies ligni, idem adag. 813
verſ. 25. Lupus & agnus paſcentur ſimul, &c. id. adag. 814. & 815
in Capitis lxvii. verſic. 3. Quaſi qui excerebret canem, idem adag. 816

IEREMIAS.

in IEremiam, Extant omnes, qui ſupra in Vtrumque, in vet Teſtam & in Prophet. maiores, item
Andreæ Capellæ, commentar.
Chriſtophori à Caſtro, cõment.

Giſelberti Angli, Homil.
Gulielmi Lyſſiæ, liber.
S. Hieronymi, commentar. to. 5
Hugonis Victorini, comm. to 1
Ioachimi Abbatis, commentar.
Io. Chryſoſtomi, commentar.
Io. Lathberij, commentari.
Io. Maldonati, commentar.
Nicolai de Gorram, comment.
Odonis Abbatis Cluniacenſis, lib. 3
Origenis, Homil. 14. tom. 1.
Pauli Genuenſis, commentar.
Rabani Mauri, commentar
Ruperti Abbatis, lib. tom. 1.
Theodoreti, interpretatio, tom 1
Theodori Craminæi, Myſticus Aquilo
S. Thomæ, comment. to 13 quæ Thomæ Anglici alij eſſe cenſent.

in Caput 1. De virga vigilante & olla ſuccenſa. Ferdinandus de Piſcalante, in Clypeo, lib. 2. cap. 10. & 11.

in Capitis 1. verſ. 18. Ciuitatem munitam, &c. Delrius adag. veter. Teſtament. par. 1. adag 817

in Capitis 2. verſicul 13. Ciſternæ diſſipatæ, quæ continere non valent aquas, idem, adag 818

Verſ. 22. Lauare ſe nitro, &c. idem ada 819

Verſ 24. Onager aſſuetus in ſolitudine &c. idem, ada. 820

Io. Alba, Elect. ſacr Script. Cent. cap. 45

verſ. 26. Quomodo confunditur fur, &c. Delrius, ada. vet. Teſtament. par. 1. adag. 821

in Capitis 3. verſ. 3. Frons meretricis, idem, adag. 822

in Capitis 4 verſ. 3. Nouate vobis nouale, &c. Idem, ada. 823

in Capitis 5. verſ 6. Lupus ad Veſperam vaſtabit eos, idem, ada 824

in Capitis 6. verſ. 7 Frigidam fecit ciſterna aquam ſuam, idem, adag. 825

verſ. 9. Vſque ad racemum colligent, idem, adag. 826

Verſ. 14. Pax, pax, & non erat pax, idem, adagio. 827

verſ. 16. State in viis Domini. S. Bernardus, in Appendice, ſerm 9

verſ. 26. Luctus Vnigeniti. Delrius, adag. vet Teſt. par. 1. adag 828

verſ. 27. 28. 29. & 30. Probatorem

torem dedi te in populo meo robuſtum,&c. Io. Alba, Elect. ſacræ Scripturæ Cent. cap 46

verſ.28 Aes, & ferrum. Delrius,adag.vet.Teſtam.par.1 adag.829

in Capitis VIII verſ. 4 Hęc dicit Dominus, numquid qui cadit,&c. Io. Baptiſtæ Madrigal,Homil.2 Hiſpanicè

verſ.14 Potum dare aquam felis. Delrius,adag.vet.Teſtam par.1 adag.830

verſ. 17 Serpentes Reguli, quibus non eſt incantatio, idem adag.831

verſ.22 Numquid reſina non eſt in Galaad, &c. Idem, adag.832

in Capitis IX. verſ. 15 Cibare abſynthio, idem, adag. 833

verſ. 21 Aſcendit mors per feneſtras noſtras,idem ada. 834

in Capitis XII. verſ. 5. Si cum peditibus currens laboraſti,&c. idem adag. 836

verſ 9 Auis diſcolor facta hæreditas, idem adag. 837

verſ 13 Seminare triticum, & ſpinas metere, idem adag. 838

in Caput XIII De lumbari Ieremiæ. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo lib. 3 cap.29

in Capitis XIII verſic. 11 Sicut adhæret lumbare ad lumbos viri. Delrius,ada. vet. Teſtamenti, par. 2 adag.839

verſ. 12 Omnis lagunçula implebitur vino,idē,adag. 840

verſ. 23 Si mutare poteſt Aethiops pellem ſuam, &c. idem adag 841

in Capitis XIV verſic. 6. Onagri ſteterunt in rupib. &c.idem ada.842

in Capitis XV. verſ. 9 Occidit ei Sol cum adhuc eſſet dies,&c.idem ada.843

verſ. 12 Numquid fœderabitur ferrum ferro, idem ada.844

verſ 19 Si conuerteris conuertam te, &c. Delrius, adag vet.Teſt. par. 1 adag. 845

Io Alba, Elector. ſacr.Scripturæ Cent.cap.47

in Caput XVII. Peccatum Iuda, &c. S. Ambroſius, tom 2

in Capitis XVII. verſicul.1 Peccatum Iuda ſcriptum eſt ſtylo ferreo, in vngue adamantino, &c. Delrius adag vet Teſt par 1 adag. 846

Io. Alba Elect.cap 48

verſ.6 Quaſi myricæ in deſerto Delrius adag. veter. Teſt par 1 adag.847

verſic. 11 Perdix fouit, quæ non peperit, idem adag. 848

verſ. 13. In terra ſcribi, idem adag. 849
in Capitis xviii. verſic. 4. Numquid deficiet de petra agri, &c. idem, ada 850
in Capitis xxi verſ 9. Erit ei anima quaſi ſpolium, id. adag 851
in Capitis xxii. verſ 19 Sepultura aſini, idem adag. 852
verſ. 22. Paſcia vento, idem ada. 853
verſ. 24. Annulus in manu dextera, idem ada. 854
verſ. 28. Vas fictile atque contritum, idem, adagio. 855
in Capitis xxiii. verſic. 5. Ecce dies veniũt dicit Dominus, & ſuſcitabo Dauid, &c. Ioan. Alb. lect. ſacræ Scripturæ Centuriæ, cap. 49
S. Thomas, tom. 16. ſer. 1 de Dom. 25. poſt Pent.
verſ. 28. Quid paleis ad Triticum Delrius, adag vet, Teſt par. 1 adag 856
verſ. 29. Malleus conterens petram, idem adag 857
in Caput xxiv. De viſione Ieremiæ calathi pleni ficubus. Ferdinandus de Eſcalante in Clypeo, lib. 1. ca. 12
in Capitis xxiv. verſic. 3. Ficus bonas bonas valde, &c. Delrius adag. vet Teſtamenti, part. 1. adagio 858
in Capitis xxv. verſ. 9. In ſibilum, idem adag. 859
verſ. 30. Celeuma quaſi calcantium concinetur, idem adag 860
in Capita xxvii. & xxviii. De catenis ligneis, & ferreis, quæ iuſſu Domini Ieremias collo ſuo impoſuit. Ferdinandus de Eſcalante in Clyp. lib. 3. cap. 30
in Capitis xxix. verſ. 21. Ponat te Dominus ſicut Sedeciam, &c. Delrius ada. vet. Teſtamenti, par. 1. ada. 861
in Capitis xxxi. verſic. 15. Vox in excelſo audita, idẽ, adag. 862
verſ. 21. & 22. Statue tibi ſpeculam, &c. Io Baptiſta Madrigal, Hom. 1. 16. Hiſpanicè.
verſ 29. Patres comederunt vnam acerbam, &c. Delrius adag. vet Teſt. par. 1. adag. 863
in Capitis xxxi. verſ. 39. Corvnum, idem ada. 864
in Capitis xxxiii verſic. 20. Si irritum fieri poteſt pactum, &c. idem, adag. 865
in Capitis xxxviii. verſ. 22. Demergere in cœno pedes, &c. idem adag. 866
in Capitis xliii. verſ. 12 Sicut amicitur paſtor pallio ſuo, &c id adag 867. & 868
in Capitis xlvi. verſic. 12.

Fortis impegit in fortem, &c. idem, adag. 869
in Capitis 1. verſ. 8 Eſtote qu ſi hædi ante gregem, idem, adag. 870
Verſ. 11 Effuſi eſtis ſicut vituli ſuper herbam, &c. idé, adag. 871
verſ. 15 Dare manum idem, adag. 872
verſ 20 Quæretur iniquitas Iſrael, &c. Io Alba, Elect. ſacræ Scripturæ Cent. cap. 50
verſ. 23 Mallæus vniuerſæ terræ. Delrius, adag. vet. Teſtament. par. 1 adag. 873
in Capitis 11 verſ 1 Quaſi ventus peſtilens idem, ada. 874
verſ. 13 Pedalis preciſionis, idem adag. 875

THRENI.

in THrenos. Extant omnes, qui in vtrumque, in vetus Teſtament. in Proph. Maiores, & in Ieremiam, item
Aluarus, de Planctu Eccleſiæ
Anſelmi Mantuani, lib.
Antonij Agelij, comment. in quibus multa ex Græca quadam catena non edita.
S. Bonauenturæ, comm. myſticè
Catena Græca Vaticana
Chriſtophori à Caſtro com.
Fauſtini Taſſi, Sermones
Franciſci Panigarolę, Interpretat, Italicè
Gulielmi Lyſſię, commentar.
Hectoris Pinti, com.
S. Hieronymi, comm. quos Rabani eſſe falſo docet Senenſis lib. 4 Bibliot. Vide Marium Victorinum Reatinum in Cenſura dicti com.
Hugonis Bilionenſis, comment.
Hugonis Victorini, comm. quę cap. 2 deſinunt
Ieremiæ Bruchij, commentar.
Io. Baptiſtę Nauarette, comment.
Io à Bonmelia, conciones
Io. Corneti, Paraphraſis Elegiaco carmine
* Io. Feri, conciones
Io. Hagen ab Indagine, com.
Io. à Ieſu Maria, comm. & Interpret.
Io. Kinighan, libri
Io. Lathberi, com.
Io. Quinquarboraei, Paraphraſis Chald.
Io. Ionathanus Chaldęus Martini Delrij, commentar.
Matthæus Doringus, pro Lyrano, in Gloſſis in ſacram Scripturam
Natalis Tallepiedij, comment.

Olympiodori, commentar
Paſchaſij Ratheberti, Quadruplices com in Auctario Bibliot. veterum Patrum, to.2
Paulus Brugenſis, in Gloſ. Lyrani
Petri de Figuerio, Expoſitio
Richardi Pampolitani Enarrationes
Ruperti Abbatis, Allegoriæ
Sebaſtiani à Coſta, comment.
Thargum, ſeu Paraphraſis Chaldæa duplex, priorem dedit in lucem Ioan Quinquarboræus, alteram Benedictus Arias Hiſpanus.
Theodoreti, interpret. tom. 1.
S. Thomae, comment. tom. 13
in Capitis 1. verſ. 6. Arietes non inuenientes paſcua. Delrius adag. vet. Teſt. par. 1. ada. 876
verſ. 17 Quaſi polluta menſtruis, idem ada 877
in Capitis 1. 1. verſ. 13 Magna velut mare, idem ada. 878
in Capitis 111. verſ. 12 Signum ad ſagittam, id. adag. 879
verſ. 16. Cibare cinere, idem adag. 880
verſ. 65 Scutum cordis, idem adag. 881
in Capitis v. verſ. 16 Cæcidit corona capitis noſtri, &c. Aloyſius de Reboledo, orat. 10 funer. Hiſpanicè.

BARVCH.

in BAruch, Extant omnes, qui ſupra in Vtrumque & in vet. Teſt. item
Chriſtophori à Caſtro, cõment.
Gulielmi Lyſſij, commentar.
S. Hieronymi, comm. tom. 4.
Io. Hagen ab Indagine, cõment.
Io. Maldonati, commentar.
Theodoreti Cyrenſis, comment.
Vuolffgangi Sedelij, comment.
in Capitis 1. verſ. 2. Sicut dies cœlis ſuper terram. Delrius, adag. vet. Teſtam. par. 1. adag. 882
in Capitis v 1. verſ. 18. Sicut trabes in domo, idem, ada. 883
verſ. 31. Rugiunt clamantes ſicut in cœna mortui, idem ada. 884
verſ. 53 Nihil poſſunt ſicut corniculæ, &c. idem ada. 885
verſ 69. Sicut formido in Cucumerario, idem adag. 886

EZECHIEL.

in Ezechielem, Extant omnes, qui supra in Vtrumque, in vetus Testamentum, & in Prophetas maiores, item

Alexandri Hecham, comment.

Andreae Hoij, Paraphrasis.

Augustini Tryumphi, comment.

S. Gregorij, Homil. 22. in lib. 2. to. 11

Hectoris Pinti, commentar.

S. Hieronymi, comment. to. 4.

Hieronymi Pradij, & Ioan. Baptistae Villapandij, Explanationum, to. 3

Hieronymi Sauonarolae, com.

Hugonis Victorini, comment.

Io. Kinyngham, commentar.

Io. Maldonati, com.

Leonardi Garzonij, comment.

Michaelis Cesenatis, comment.

Origenis, Homil. 14. to. 1

Petri Serani, com.

Polichromij Apameae Episcopi, com

Raymundi Hermanni, comment.

Reinardi Confluentini, Expositio.

Richardus de S. Victore, de Templo par 2

Roberti Canuti, com.

Ruperti Abbatis, libri 2

Simonis ffligemensis, cõment.

Theodoreti, Interpret. to. 1.

in Caput 1. De prima visione Ezechielis. Et factum est in trigesimo anno, &c. Ferdinandus de Escalante, in Clypeo, lib. 2. cap. 13. & 14

Richardus de S. Victore, par. 2.

in Capitis 1. vers. 4. Quasi species Electri. Delrius, adag. vet. Testa par. 1. adag. 887

vers. 24. Quasi sonum aquarum multarum, &c. id. adag. 888. & 889

in Caput 11 de secunda Ezechielis visione, Ferdinandus de Escalante, in Clypeo Concionum, li. 2. cap. 15

in Capitis 11. vers. 1. Filius hominis, & filij hominum. Delrius, adag. vet. Test. par. 1. adag 890

vers. 3 Gentes apostatrices, idem, adag. 981

vers. 6. Cum scorpionib. habitas, idem, adag. 892

in Caput 111 De tertia Ezechielis visione Ferdinãdus de Escalante, in Clypeo, li. 2. cap. 16. & de Vinalis

Ezechielis, idem lib. 3. cap. 31
in Capitis III. verſ. 9. Vt adamantem, & vt ſilicem, &c. Delrius, adag. vet. Teſtament, par 1. adag. 893
in Caput IV. De delineatione, ſiue deſcriptione Ieruſalem in latere, &c. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo, lib. 3. cap. 32
in Capitis IV. verſ. 16 Baculus panis. Delrius, adag vet. Teſtam. par. 1. adag. 894
in Caput V. De nouacula conducta, Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo, li. 3. cap 33
in Caput VI. vſque ad XII. De quarta viſione Ezechielis, idem lib. 3. cap. 17. 18 19 & 20
Item, de percuſſione manuum, & alliſione pedum Ezechielis, idem, cap. 34
in Capitis VII. verſ. 2. Finis venit, venit finis. Delrius, adag. vet. teſt par. 1 895
verſ. 5. Afflictio vna, afflictio ecce venit, idem, adag. 896
verſ. 12. Qui emit non laetetur, &c. idem adag. 897
verſ. 16. Quaſi columbae conuallium, idem, adag. 898
verſic. 17. Omnes manus diſſoluentur, &c. idem adag. 899
verſ. 19. Aurum eorum in ſterquilinium erit, idē ada. 900
in Caput X. Et vidi, & ecce in firmamento, &c. Richardus de S. Victore, par. 2
in Capitis XI. verſ. 3. Hęc eſt lebes nos autem carnes. Delrius adag vet. Teſt. par. 1. adag 901
verſ. 19. Via vna, & cor lapideum, &c. idem adag. 902. & 903
in Caput XII. Ferdinandus de Eſcalante, in Clipeo, lib. 3. cap. 35
in Capitis XII. verſ 13. Extendere rete, & capere in ſagena. Delrius, adag. vet. Teſtamen. par. 1. adag. 904
verſ. 22. In longum differentur dies, &c. idem, ada. 905
in Capitis XIII verſ. 4. Vulpes in deſertis, id. adag. 906
verſ. 10. Linire parietem luto, &c. idem, adag. 907
verſ. 18. Conſuunt puluillos ſub omni cubito manus, &c. Delrius, adag. vet. Teſtam par. 1. adag. 908
verſ. 20. Capere animas volantes, idem adag. 909
in Capitis XVI. verſ. 26. Et fornicata es cū filiis Ægypti, &c. Io. Alba, Elect. ſacr. Script. Cent. cap. 51
verſ. 44. Sicut mater ita, & filia eius Delrius, adag. vet. Teſt. par. 1. adag. 910

verſ. 45 Soror ſororum, id. adag 911
in Capitis xxi, verſ. 6 in lumborum contritione ingemiſcere id.ada.912
Verſ.7 Tabeſcet omne cor id adag.913
Verſ.12 Plaude ſuper fœmur id adag. 914
in Capitis xxii, verſ. 13 Manus complodere idē, ada. 915
Verſ.24 Terra immmunda, & non compluta. id. ada. 916
in capitis xxiii verſ. 23 principes principum, id.ada. 917
verſ.34 Et bibes illum, & potabis vſque ad fæces, &c Io. Alba, Electæ ſacrae Scripturae Centuriæ, cap.52
in Caput xxiv De olla ænea carnibus plena, Ferdinendus de Eſcalante. in Clypeo, li.3. ca.36
Verſic.17 ad 24. vbi Ezechieli præcipitur, vt vxore è vita diſcedente, nullum doloris ſignum, oſtenderet. id.ca.37
verſ.31 Ecce Ego polluam ſanctuarium, &c, Aloyſius, de Reboledo, orat. 34 funeral. Hiſpanicè.
in Capitis XXVI, verſus 4 Radere puluerem ab aliquo Delrius, adag Veter. Teſtameuti, par.1 ada. 919
verſ.14 Dare in limpidiſſimam petram, idem, ada 920
in capitis xxvii. Verſ. 22 Caput aromatis, idem, ada 921
in Caput xxviii. Fili hominis dic principi Tyri, &c. Valentini Leuethij, conciones.
in Capitis xxxiii. verſus 32 Eſſe quaſi carmen muſicum &c. Delrius, ada. vet. Teſtam. par.2 adag. 922
in capitis xxxvi verſ. 35 hortus voluptatis idem adag. 923
in Caput xxxviii. De quinta Ezechielis viſione, Ferdinendus de Eſcalante, in clypeo, li 2 ca.21
in caput xxxviii de vltima Ezechielis viſione. Idem cap. 22. & de duobus lignis in vnum coaleſcentibus. Idem, lib. 3 c. 38
in Capitis xxxviii, veſus 1 Vaticinare fili hominis contra Gog & Magog, &c, Proculi Conſtantinop. com.
verſ.12 Vmbilicus terræ. delrius, adag. Vet. Teſt par.1 ada 924

DANIELI.

in DAnielē, Extāt omnes qui ſupra in vtrum-

que, & in vetus Teſtam. item.
Andreæ Cæſarienſis, comment.
Arethę, Explicatio.
Benedicti Pererij, commentar.
Cyrilli, Homil.
Euangeliſtæ Marcellini, com.
Euſebius contra Porphirium.
Gulielmi de Melitona, comment.
Hectoris Pinti, commentar.
S. Hieronymi, commen. to. 4
Hippolyti Martyris, comment.
Iacobi Sedelij, Scripta.
Iacobi Veldij, Conciones.
Ioachimi Abbatis, lib. 1
Io Capgraue, com.
Io. Dagoneau, Notæ in Suſannam Danielicam,
Io. de Goduuych. com, & de Hebdomadis eiuſdem, lib,
Io. Maldonati, commentar.
Ioſephus Iudaeus, de Hebdomadis.
Michaelis de Inſula, comment.
Philippi Beroaldi, commentar.
Richardi Anglici, commeni.
Richardi de S. Victore Explicat. myſticæ.
Roberti 10rij com.
Ruperi Abbatis, lib. tom. 1
Theodoreti, Interpret. to 1
in Caput 11 De prima Danielis viſione, Ferdinandus de Eſcalante, in clypeo conc. lib. 2 cap. 23, 24 & 25
Zachariæ Hieronis. Expoſitio.
in Capitis 11. verſ. 35 Redacta quaſi in fauillam, &c, Delrius, Adag. veter. Teſtamenti, par. 1 ada. 926
verſ. 43 Ferrum miſceri non poteſt teſtæ, idem, adag. 927
in Caput 111, Anno 18 Nabuchodonoſor, &c. S. Io. Chryſoſtomi, Homil. to. 1 & de tribus pueris miſſis in fornacem. S. Auguſtinus, to. 10 ſer. 240 de tẽp. & in Canticum eorundem puerorum. Benedict. &c. & Benedicite omnia opera &c. Catena Patrum locorum difficilium.
Euthymius
Franciſci Borgiæ, commentar.
Iacobi Ianſſonij, commentar in cant Fer.
Iacobus da Valentia.
Richardi Pampolitani, Enarrat. in cant Fer.
Theodoreti, interpret. to. 1

in Caput IV de Secunda Danielis visione, quam vidit Nabuchodonosor. Ferdinandus de Escalante, in Clyp. Conc. lib. 2 cap. 16

in Caput VII, de visione 3 Danielis S. Bernardus, in ser, paruis, ser. 42

Ferdinandus, de Escalante, in Clyp lib. 2 cap 27, 28 & 29

Gregor. Nunnius, de Reip. statu cap. II

in Capitis VII, vers. 9 Quasi lana munda. Delrius, ada. Vet. Testam. par. 1 adag. 928

in Caput VIII, de 4 Danielis visione. Ferdinen. de Escalante, in Clyp, li 2 ca. 30

in capitis VIII, vers. 4 terram non tangere. Delrius, ada. Veter. Testam. par. 1 adag. 929

in Cap. IX, vers. 23. Vir desideriorum, id. ada. 930

in Caput XIII, S. Ambrosius to. 2

in Capitis XVI. vers. 4 Quando nata es in die ortus tui &c.

Pineda in Salomone Præuio lib. 1 cap. 13

PROPHETÆ MINORES

IN Prophetas Minores Extant omnes qui in Vtrumque, & in vetus Testamenti. Item Benedicti Ariæ Montani, comment.

Cyrilli Alexandrini, com ex versione Pontani,

Francisci Forerii, commentar.

Francisci à Messana, Lectura.

Francisci Riberæ com. maiores & commen. breuiores selecti.

Culielmi Iuæi, commentar.

Gulielmi Lyssiæ, Postillæ.

Gulielmi de Melitona, comment.

Hesychius Ierosolymitanus.

S, Hieronjmy, commentar. to. 5

Hugo de S. Charo to. 5

Io Annii, com.

Io. Hagen ab Indagine com. ment.

Matthæi Aquarij, commẽtar.

Michaelis de Palatio, Enarrat. lyter, & myst.

Pauli Attauantij, commentar.

Pauli de Palatio, commentar.

Remigii Altisiodorensis, ment.

Roberti Agli, commentar.

Roberti Canuti, commentar.

Roberti Holcot, comment
Roberti Scribae, commentar.
Ruperti Abbatis, commentar. to.1.
Stephani Angli, commentar.
Stephani Langthon, comment.
Theodoreti, commentarii
Theophilacti, commentar. Graecè.

OSEAS.

in OSeam Extãt omnes, qui in Vtrumque in Vet Teſt. & in Proph. minores. item.
Cyrilli Alexandrini, Homil.
S. Hieronimi, comment. to.1
Hieronymi Guadalupenſis, com.
Hieronymi Oſorij, comment.
*Io. Druſij, Lectiones, & Coniectanea, in Graecam LXX aedit.
Ionatanus Caldaeus.
Ruffini Aquilienſis, comment.
Theodoreti, interpret. to. 1
Theophilacti, Enarrat.
in Caput 1 de vxore fornicaria iuſſu Dei à Propheta in coniugem accepta. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo, lib. 3 cap. 39
in Capitis I. Verſ 9 Voca nomen eius, Gregorius Nunnius, de Reipub. ſtatu to. 1. lib 2 cap. 7
Verſ. 10 in loco vbi dicetur eis &c. Io. alba Elect. ſacrae ſcripturae centuriae cap 53
in capitis II verſ. 6 Sepire viam ſpinis, & maceri Delrius, Adag. Veter Teſtamenti, par. 1 adag. 931
Verſ. 15 Vallem Achor ad aperiendam ſpem. id, ada. 932
in Caput III. De muliere dilecta amico, &c. Ferdinandus de Eſcalante, in Clypeo, lib. 3 capite 40
in Capitis IV Verſ. 2 Sanguis ſanguinem tetigit. Delri. Adag. Vei. Teſt par, 1 ada. 933
verſus 8 Peccata populi mei comedent idem, ada. 934
Verſus 12 In ligno ſuo interrogauit, &c. idem, adag.
Verſus 13 & 14 ideo fornicabuntur filiae veſtrae, &c. Io. Alba, Elect. ſacrae Scripturae Centuriæ cap. 54
Verſus 16 Sicut vacca laſciuiens declinauit, &c. Delrius, Adag. vet. Teſt.

par 1 adagio. 936 & 937
verſ. 18 Separatum eſt conuiuium eorum, &c. Io. Alba Elect ſacræ Scrip. Centuriæ cap. 55
Verſ 19 Ligauit eum Spiritus in aliis ſuis, &c. Delrius adag vet. Teſt. par. 1 adag. 938
Io. Alba, Elect ſacrae Scripturae Centur. c. 55
in Capitis V verſ. 14 Quaſi Panthera Ephraim. Delriu adag. Vet. Teſtam. par. 1 ada. 939
in Capitis VI, verſus 3 Quaſi imber idem adag. 940
Verſ. 4 Quaſi nubes matutina, &c. id Adag. 941
in Capitis VII, verſ. 4 Quaſi clibanus ſuccenſus à coquente idem, ada. 942 & 943
verſ 8 Subcinericius panis, qui non reuerſatur. id. ada. 944
verſ 11, Columba ſeducta non habens cor Delrius, adag. Vet. Teſta. par. 1 ada. 945.
Verſ. 16 Facti quaſi arcus doloſus, idem adag. 946
in Capitis VIII, verſ. 7 Ventum ſeminabunt, &c. id. adag. 947 & 948
verſ. 8 vas immundum. idē. adg. 949
Verſ. 9 Onager ſolitarius ſibi, id. ada. 950
in Capitis IX verſ 1 Noli lætari Iſrael, &c. Io. Alba, Elect. ſacræ Scripturæ cē. turiæ, ca. 56
verſus 4 Non libabunt Domino vinum, &c, Delrius ada. Vet. Teſt. par. 1 adag. 951
Io. Alba, Elect, ſacrę ſcripturae Centuriae, c 57
verſ. 12 Caro mea ex ipſis. Delrius, ada. 952
in Capitis X verſus 8. Dicent montibus operite nos, &c. Delrius, Adag. Vet Teſtamen, par. 1 ada. 953
verſ 11 Ephraim vitula docta &c. id. adag. 954
in Capit. XI, verſ 1 Sicut mane tranſiit, id adag. 955
Verſus 4 In funiculis Adam &c. Idem, adag. 956 & 957
in Capitis XII verſ. 1 Sequi æſtum. id. adag 958
Verſ. 7 Chanaan. Delrius, adag vet. teſtam. par. 1 ada. 959
in Capitis XIII, verſ. 9 Perditio tua Iſrael, &c. Bartholdus, in Bibliotecha. Concionum, to. 4 in fin. ſerm 27
in Capitis XIV. verſ. 2 Conuerte Iſrael. &c. Io. Baptiſtæ Madrigal, Homil 9 Hiſpanicè.
Verſ 3 Tollite vobiſcum verba, &c idem.
verſ. 6 germinare ſicut li-

lium. Delrius adag. Vet. Teſtamenti par. 1 ada. 960 & 96.

Verſus 7 Quaſi oliua gloria eius, &c. idem, adag. 962 & 963

verſus 8 Memoriale eius ſicut vinum Libani. idem, ada. 964

verſ. 9 Ego vt abietem virentem. id. adag 965

verſus. 14 Aſſur non ſaluabit nos, &c. Io Baptiſtę Madrigal Homil. 9 Hiſpanicè

IOEL.

in IOelem, Extant omnes, qui ſupra in Vtrumque in Vetus Teſtamentum, & in Prophetas minores, item

Abrahami Abben Ezræ Dauidis Kimhi, & Caldaica Paraphr.

Gilberti Genebrardi, Annotat.

S Hieronimy, comment. to. 5

Hugonis Charenſis, Poſtillæ to. 5

Hugonis Victorini, Annot. to. 1

*Io Druſij Expoſitio,

Io. Fabri, Homiliæ.

Ienathani Chaldæi, Annotat.

Mathurini Quadrati, Homil.

Mauritij Hyſareti, Homil.

* Rabbinorum, commentar.

Richardi Angli, commentar

Ruffini Aquileienſis, comment.

Sebaſtiani Tuſcani, comment

Theodoreti, Interpret. to. 1

in Capitis 1 verſ 6 Dentes eius vt dentes Leonis, &c. Delrius ada. vet. Teſt. par. 1 adag. 960.

verſ. 7 Ficum meam decorticauit, &c. S. Thomas, to. 16 in ſerm. feſt. de S. Bartholomæo.

Verſ. 17 Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo, &c, Delrius, adag. veter. Teſtamenti, par. 1 ada. 967

verſ. 10 Quaſi area ſitiens, id adag. 968

in Capitis 11, verſ. & 2 conuertimini ad me in toto corde veſtro. Adami Sasbout homil. 4

S. Bernardus, in ſerm. de Tempore, ſerm. 2 de quadrag.

Verſ. 6 Omnes vultus rediguntur in ollam Delrius, Adag. Vet. Teſt. par. 1 ada. 969

verſ. 28 & 29 Effundam ſpiritum meum ſuper omnem carnem, &c. Io. Alba elec. ſacræ ſcripturæ Centuriae cap, 58

Verſ 30.31.& 32. Et dabo prodigia in cœlo ,& in terra, &c. Idem, cap. 59.

Verſ.31. Sol vertetur in tenebras, &c. S. Thomas, tom. 16 ſer. de SS. Petro, & Paulo.

AMOS.

in AMos, Extat omn. qui ſupra in Vtrumque, in Vetus Teſtamentum, & in Prophetas Minores, Item.

Hieronymi Sauonarolę, Cõment.

Hugonis Charenſis, Poſtillæ, to. 5.

*Io. Druſij, Lectiones, & Cõlectanea, in LXX. Græcam ędit.

Ionathanus Chaldęus.

Matthurini Quadrati, Expoſitio.

Ruffini Aquilienſis, Comment.

Theodoret, Interpret. tom. 1.

Vuolffgangi Sedelij, Expoſitio.

in Capitis I. Verſ. 2. Vertex carmeli. Delrius. Adag. Vet. Teſt. par. 1. adag. 970.

Verſ. 6. Tria, & quatuor. Delrius, Adag. Vet. Teſtam. par. 1. adag. 971.

in Capitis II. Verſ 9. Altitudo cedrorum altitudo eius. Idem adag. 972.

Et ibi. Fortis quaſi quærcus. Idem adag 973.

Verſ 13. Stridebo ſuper vos, &c. Idem, adag. 974.

in Capitis III. verſ. 8. Leo rugiet quis non timebit, &c. Io. Alba, Elect. ſacræ Script. Cent. ca 60.

Verſic 12. Eruere ex ore Leonis duo crura, &c. Delrius, Adag. vet. Teſtam. par. 1. adag. 975.

in Capitis IV. Verſ. 1. Vaccæ pingues, &c idem, adag, 976

in capitis 5 verſus 19 Quomodo ſi fugiat vir a facie Leonis, &c idem, adag. 977

in capitis 6 verſ 13 Numquid currere queunt in petris equi, &c idem, adag. 978. & 979

verſ. 14 Cornua nobis aſſumpſimus idem adag. 980

in caput VII de prima, ſecunda, & tertia viſione amos. Ferdinandus de eſcalante, in elypeo, lib. 2 cap. 31. 32 & 33.

in caput VIII de quarta eiuſdem viſione idem, cap. 34

in Caput IX de quinta eiuſdem viſione idem, cap. 35

in capitis IX verſus 8. & 9. ecce oculi Domini Dei ſuper regnum peccans, &c Io. Alba, elect. ſacræ ſcripturae centuriae, c 61

Verſus 9 Sicut concutitur triticum in cribro. delrius, adag vet. teſt. par. 1 adag. 981

Verſ 13. cõprehendet arator meſſorẽ, &c id adag. 982

ABDIAS.

in ABdiam, extant omnes, qui ſupra in vtrũque, in vetus teſtamẽtum, & in Prophetas minores item

Hugonis Charenſis, Poſtillæ

Hugonis Victorini, Annot. tom. 1.

* Rabbinorum. Nouationes.

in capitis 1 Verſ. 4 Exaltari vt aquila, &c Delrius, adag. Vet. Teſtam. par. 1 adag. 983.

Verſ. 18 Non erit pyrophophorus idem, adag. 984

IONAS.

in IOnam, extant omnes, qui ſupra in vtrumque, in vetus teſtamentum, & in Prophetas Minores item.

Euangeliſtae Marcellini, cõ.

Franciſci Feu-ardentii, com.

Gulielmi Pepin, Conciones.

S. Hieronymi, comment. to. 5

Io Cataudi, comment.

Io. Chryſoſtomi, homil 1.

* Io. Druſii, expoſitio.

* Io. Feri, com.

Michaelis Merſpurgenſis, Commentarii.

* Rabbinorum, comment.

Rochi Mamerolii, Conciones.

Sebaſtiani Tuſcani, Comment.

Theodoreti, interpret. tom. 1

Theophylacti, Comment.

Vuolffgangi ſedelii, Comment.

in caput 2 Et praeparauit dominus, &c Io. pinedae, expoſitio, in Salomone prieuio. item in canticum Ionae. Clamaui de tribulatione, &c catena Patrum locorum difficilium. Euthymius.

Iacobi ianſſonii, Comment. in Cant. Fer.

Iacobus de Valentia, in cant. Fer. Richardi Pampolitani, Enarrationes.

Theodoreti, interpret. to. 1.

Theophylacti, Enarrat.

in caput 3 Surge, & vade in Niniue, &c. de ieiunio Niniuitarum Sanct Ambroſius, tom. 3 ſerm. 40

Maximi Taurinenſis, Homil.

in capitis 4 Verſus 11 Qui neſciunt quid ſit inter dextram, &c Delrius, adag. Vet. teſtam. parte 1. adag. 985.

MICHÆAS.

in MIchaeam, extant omnes qui in vtrũque in vetus teſtamentum, & in Prophetas minores item.

Sanct. Ambroſii, comment. tom. 2

Gaſparis Grafati comment.

Dionyſii Cartuſiani, Enarr.

Hieron. Sauonarolę comm.
Theodoreti, interpret. to. 1
in capitis 1. Verſus 6 ponam quaſi aceruum lapidum in agro, &c delrius, adag. vet. Teſtamenti, parte 1 adag. 986. & 987.
Verſic. 7 Omnes mercedes eius comburentur igne, &c Delrius, adag. vet. teſtam. par 1 adag. 988. & 989.
Io. Alba, Electorum ſacræ Scripturae centuriae, cap. 62
Verſus 16 Caluitium ſicut aquilæ delrius, adag. Vet. teſtamenti parte 1. adag. 990
in capitis 2 Verſus 11 Vtinam non eſſem vir habens ſpiritum, &c idem, adag. 991.
in capitis 3 verſus 7 Operire vultus ſuos. idem adag 992
Verſus 10 Ædificare Sion in ſanguinibus, &c idem, Adag. 993
in capitis 4 verſ 8 & tu turris Regis, &c Gregor. Nũnius de Reipublicæ ſtatu, to. 1 lib. 2 cap. 4
Verſ. 12 Congregare quaſi fœnum Areæ delrius, adag. Vet. teſt. par. 1 adag. 994
in capitis 5 Verſus 3 & 4 Egreſſus eius ab initio, à diebus æternitatis, &c Io. Alba Electorum ſacræ Scripturae Centuriae, cap. 63.
Verſus 5 Septem, & octo. Delrius, adag. veter. teſtamenti, parte 1. adag. 995.
in Capitis 6 Verſus 6 Quid dignum offeram Domino, &c Sanct. Auguſtinus, to. 10. ſerm 236 de temp.
Verſus 8 indicabo tibi ô homo, quid ſit bonum, &c. Io. Baptiſta Madrigal, homil. 4 Hiſpanice.
in capitis 7 verſ. 4 ab ea quæ dormit in ſinu tuo, &c delrius, adag. veter. teſtam. par. 1 adag. 996

NAHVM.

in NAhum, extant omnes, qui in vtrumque, in Vetus Teſtamentum, & in Prophetas Minores. item.
Cyprianus Ciſterciẽſis.
Dionyſii Cartuſiani, Enarration
Hectoris Pinti, Comment. tom 5
S. Hier. Com to. 5
Ioachimi Abbatis, comm.
*Io. Druſii, comment
Iuliani Epiſcopi Toletani, Comment. in Auctar. Bibliot. Veterum Patrũ, to. 2
Richardi Angeli, Liber.
Theodoreti interpr. to. 1.
Theophylacti, Enarrat.
in capitis 2 verſ. 5 Figura diſcurrentia delrius, adag 997
in capitis 3 verſus 12 Sicut ficus cum groſſis id. adag. 998.

HABACVC,

in HAbacuc, Extant omnes, qui in vtrumque, in vetus testamentum, & in Prophetas Minores item.
Antonii Gueuaræ, comm.
S. Cyrili, homiliæ
Euangelistæ Marcelini, com. Italicè.
S. Hieronymi, comment. to. 1,
Ioachimi abbatis, comment. in aliqua capita.
* Io Drusii, com.
Remigii Monachi, comment.
Theodoreti interpret. tom. 1.
Theophylacti, Enarrationes
Thomae Beauxamis, comment.
in caput 1. & 2. Onus quod vidit Habacuc &c S. Ambrosii, Commet tom. 2.
in capitis 1 vers. 5 factum est iudicium, &c delrius, Adag. vet. testam. par. 1 adag 999
Versus 4 Quasi pisces maris, &c id. adag 1000
Versus 11. 12. & 13. Tũc mutabitur spiritus, & pertransibit, &c Io. Alba, elect. sacræ Scripturae centuriae, cap. 64
Vers. 15. 16. & 17. Totum in hamo subleuauit, &c idem, c 65.
in capitis 11. versus 1 super custodiam meam stabo, &c S. Bernadus in serm. diu. rs.
Versus 5 Quomodo vinum potantem decipit, &c delrius, adag. vet. testam. par. 1 adag. 1001 & 1002.
Versus 8 Quia tu spoliasti gentes multas, & S. Aug. tom. 10. homil. 30
Versus 11 Lapis de pariete clamabit, &c Delrius, adag. veter. testam. par. 1 adag. 1003.
in caput III in canticum habacuc. Domine audiui, &c catena Patrum locorum difficilium Euthymius.
Iacobi Salsonii, comment. in cantic. fer.
Iacobus de Valentia, in can. ferial.
Richardi Pampolitani, Enar. in cantic. ferial.
Richardi de S. Victore, expositio, par. 2.
Theodoreti, interpret to. 1
Venerabilis Bedæ, expositio.
in capitis 3 Versus 10 dedit abyssus vocem suam &c S. Thomas, tom. 16 in serm. festiuit. de S. Tho. Apost.

SOPHONIAS.

in SOphoniam, extant omnes, qui in vtrumque, in vetus testamentum, & in Prophetas Minores, item
S. Hieronymi, comment. tom. 5.

Hie-

Hugonis Charenſis, poſtillae tom. 5.
*Io. Druſii, comment.
* Rabbinorum, Comment.
Theodoreti, interpret. to. 5.
in capitis 1 verſus 8 indui veſte peregrina delr. adag. Veter. teſtament. parte. 1 adag. 1004
Verſus 11 inuoluti argento. idem, adag. 1005
Verſus 12 ſcrutari in lucernis, &c idem, adag. 1006. & 1007
in capitis 3 verſus 5 Dominus iuſtus in medio eius non faciet iniquitatem, &c Io Alba, electorum ſacrę ſcripturae centuriae, cap. 66
Verſus 9 Quia tunc reddam populis labium electum, &c derius, adag vet. teſtam. par. 1 adag 1008. & 1009
Io. alba, electorum cap. 67
Verſus 18 Nugae delrius, adag. vet. teſtam. par. 1 adag. 1010

AGGÆVS.

in Aggaeum, extant omnes, qui in vtrumque, in vetus teſtamentum, & in Ptophetas minores item.
Caliſti placentini, comment.
Dauidis Kimhi, comment.
Dionyſii Cartuſiani, Enarrationes
Georgii, Vicelii, comment.
S. Hieronymi, comm tom. 5.
Hieronymi Sauona comm.
Io. Eccii, comment.
in capitis 1 Verſus 6 mittere in ſacculum pertuſum delrius, adag veter. teſtamenti, par. 1 adag. 1011
in capitis 11 verſ. 7 & 8 adhuc vnum modicum eſt, & ego commouebo cœlum, &c Ioan. alba, elect. ſacrae ſcr. centuriae, cap 68

ZACHARIAS.

in Zacchariam, Extant omnes, qui in vtrũque, in vetus Teſtamẽtum & in Prophetas minores. item.
Dauidis Kimhi, comment.
Didymi Alexandrini, comment
Franciſci Meſſanae, com. & Paraphaſis.
S. Hieron. com tom. 5
Hieronymy Oſorii, Comm.
Hieronymi Sauonarolae, cõment.
Hipolyti martyris Comm.
Ioachimi abbatis, comm.
Landulphi Caraccioli, ſcripta.
Theodoreti, interpret. to 1
in caput 1 de viſione Zacch. Feid nandus de eſcalante, in Clypeo Concion. lib. 2. cap 36
in caput 11 de eadem viſione idem, cap. 37

in caput H. Versus 5 Murus ignis in circuitu delrius, adag. Veter. testam. par. 1. adag. 1012.
in capitis 3 Ferdinandus de Escalente, in Clypeo, lib. 2 cap 38.
in capitis 3 Versus 2. Torris erutus de igne delrius, Adag. Vete testam. par 1 adag. 1013.
in caput 4 Ferdinandus de Escalante, in Clypeo, lib. 2 cap 39.
in capitis 4. vers. 7 Mons Magnus, &c delrius, adag. Vet test. par. 1 adad 101.
vers 10 lapis stanneus in manu idem, adag. 1015
in caput 5 Ferdinandus de Escalante, in Clypeo, lib. 2 cap. 40
in capitis 5 Vers. 1 Volumen volans, &c delius, adag, Vet testā. par 1 adag. 1016.
in caput 16 de duabus coronis capiti sumni Sacerdotis iussu Dei mpositis, Ferdinandus de Escalante, in Clypeo, lib. 2 cap. 41
in capitis 6 Versus 12. Ecce vir oriens nomen eius, &c S. Ioan. Chrysostomi, homil. tom. 1
in capitis XI Versus 13 Extēdi vt arcus delrius, adag. vet. testam par adag 1017
in caput XI de pecoribus occis, &c Ferd nandus de Escalante, in clypeo, lib. 2 cap 42. 43. & 44
in capitis IX versus 5 Pecora occisionis delrius, adag. veter. testamenti parte 1. adag. 1018
versus 15 vasa Pastoris stulti idem, adag 1019
in capitis 12 versus 2 Poni super liminare crapulae. idem, adagio 1020
versus 3 lapis oneris idem, adagio 1021
versus 11 Planctus Adaddremmon in campo Mageddon idem adag. 1022.

MALACHIAS.

in MAlachiam, Extant omnes, qui in vtrumque, in Vet. testamentum, & in Prophetas Minores item.
Dauidis Kimhi, comment.
Sanct. Hieronymi, comm. to. 5
Ioachimi abbatis, commētarius in nonnulla capita.
Mathurini Quadtati, homil.
Petri à Figuerio, commentar.
Theodoreti, interpret. tō. 1
in caput 1 Onus verbi domini, &c S. Ambrosius, tom. 2
in caput 2 & nunc ad vos mandatum hoc ò Sacerdotes, &c Io. Bapt Madrigal, homil 10. Hispanicè.
in cap. 3 vers. 1 & statim ve-

nies ad templum ſanctum ſuum Dominator, &c S. Thomas, to 16 ſer. 1 de feſtiuit. in Purificat B. Mar.
Verſus 2 Herba fullonum. Delrius, adag. Vet. teſtam. par. 1 adag. 1023
Verſus 10 aperire cataractas cœli idem, adag. 1024
Verſ. 16 inſcribi libro monumenti idem, adag 1025.
in capitis 6 Verſus 1 Non derelinquet radicem, & germen idem, adag 1026
Verſus 2 Salietis ſicut vituli de armento idem, adag. 1027
Verſus 3 cinis ſub planta pedum idem, adag. 1028

LIBRI MACHABÆO.

in Machabæorum Lib. Extant omnes, qui ſupra in vtrũque, & in vet. teſtamentum item.
Antonius Archiepiſcopus Florentinus.
Gregorii Conſtantino. Orat.
Gregorii Nazianzeni, Orat.
Gulielmi de Melitona, com.
Hugo de S Charo, tom. 5.
Hugonis de S. Victore, Alle. tom. 1.
Iaſon Cyrenæus, de Macha. Hiſtoria.
S. Io. Chryſoſtomus, tom. 2
Io. Hagen ab indagine, com. ment.
Ioſephi Stephani Valentini, commentarii.
Nicolai Serarii, comment.
Petri de Riga, comment.
Simonis Angli, comment.
S. Thomæ, comment. quæ Thomæ anglici eſſe cenſent alii.
Vuolffgangi ſedelii expoſit.
in libri 1 capitis 1 verſus 2 radix peccatrix delrius, adag. Vet. Teſtam. par. 1 adag. 1029
in capitis 11. verſ. 42 Synag. aſidæorum idem, adag. 1030
Verſus 48 Dare cornu alteri idem, adag. 1031.
Verſus 62 Stercus, & vermis idem adag. 1032
in Libri 11. capitis 2. verſ. vltim ſtultum eſt ante hiſtoriam effluere, &c idem, adag. 1033.
in capitis 5 verſ. 21 exiſtimãs ſe præ ſuperbia terrã ad nauigandum, &c idem adag. 1034.
in capitis 9 verſ. 8 ſibi videbatur etiam fluctibus imperare, &c idem, adag. 1035.
Verſus 10. Sydera cœli contendere, &c delrius, adag. Vet. teſtam. parte 1 adag. 1036
in capitis 11 Verſus 9 Parati muros ferreos penetrare. idem, adag. 1037
Verſus vltim. Vinum ſemper bibere, aut ſemper aquam contra-

rium est, &c idem, adag. 1038.

in capitis 12 vers. 40 inuenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum, &c Aloysius de Reboledo, orat. 45 Hispanice.

in Capitis 13 Versus 27. 28. & 29 De Mausoleo quod Simon Machabaeus edificauit. Ferdinandus de Escalante, lib. 3 cap. 45.

NOVVM TESTAMENTVM,

in Nouum Testamentũ, Extant omnes, quos supra scripsisse diximus in vtrumque Testamentum item.

Ajalpini, siue Alulphi Belgæ, Opus exceptionum.

Alphonsi Salmeronis, comment.

Augustini Tryumphi, comment.

Bedae, comment. tom. 5. & 8.

Greg. Vuirth, hortul. animæ

Gulielmi Mansfeldae, liber.

Io. de Bacone, comment.

Io. Chrysostomi expositio.

* Nicolai Taciti Zegeri, Scholia.

Ocumenii, catena.

Petrus Thraeus, de Appartitionibus in Nouo Testamento factis.

QVATVOR EVANGELIA.

in Evangelia, extant omnes, qui supra in vtrumque, & in Nouum Testamentum item.

Alani Copi Historiae Euangelicae Syntaxis.

Alberti Patauini, Libri. 4.

Ammonii Alexandrini, vel Tatiani Alexandrini, seu Cyprii, vel Syrii, narrationes, siue canones Euangelici, Othomaro Luscinio interprete, in Bibl. Veterum Patrum, tom 7

Andreae Billii, expositiones.

Angeli del Pas, comment.

Anselmi Cantuariensis, Nonnullorum locorum Expositio.

Ant. Broichuuy a Koningſte-in, Monoteſſaron, & Enar.
Arnobii, anno tatiunculæ.
Arnoldi Birckmanni ſcholia.
Aſterii, ſiue Turci Ruffi aſterii veteris, & Noui Teſtamenti collatio, in biblioth. Veterum patrum, tom. 8
S. Auguſtini, Quæſt Euangel. libri 2 & de Euangel ſt. conſe. ſu alii Libri 2 to 8
Benedicti Ariæ Montani, Comment.
Beniamini Beuport, harmonia, & Monoteſſaron.
Bruni colonienſis epiſcop. Comment.
Caietani, ſeu Thomæ à Vio, Commentaria.
Caliſti placentini, chronic.
Catena Euangelica græca Sanctorum Patrum.
Chriſtop. Nolhamſen. com.
Clementis Lanthonienſis, com
Conradi Ruffi, harmonia.
Coſtantini Pſellii, Lexicon
Cornelii Ianſenii, concordia, cum Commen.
Didaci Diezę, Comment.
Dion. carthuſiani, narrat.
Dominici Balthanaſii, com.
Dominici Nanni, 4 Euang. Monoteſſaron. ſeu harmo.
Emm. Sà, collect. Noteq.
Euſeb. Cæſarienſis, Euan. Diaphonia.
Euthym. Zigabeni, Comment
Franciſci Luceburgen. comment
Franciſci de Marchia Comment.
Garzię Galarzae, Inſtit Euangel.
Geogii Relmiſii, Commentar
Gerardi Mercatoris, harmonia.
Gildae Albanii, Harmonia.
Goſtbeadi Angli, Moralitates.
Gotualdi Meſchiui, Harmoniae Tabul. noua
Gregorii Naziazeni, liber de miraculis Chriſti ſecundum, Quatuor Euangeliſtas, tom 2
Gualteri Huntae, Comment.
Guidi Perpiniani, Comment.
Guilielmi Cremoneſis, Expoſitio.
Gulielmi Fontani, Comment.
Guliemi Gotingam, Comment. deque conſenſu Euang. lib. 12
Gutieri Trenis, Commentar.
Haymonis Halberſtatenſis, Homil. lib. 2.
Henrici Arnoldi, Harmonia.
Sanct. Hieronymi, Canones, to. 6
Hieronymi Vidae, Geſta Sauatoris, ex quatuor Euangeliſtis.

Hilarionis Genuenſis Monachi, Animaduerſ.
Hildebrandi Goffredi, Comment.
Honuphrij Florentii, Libri 4.
Hugo de S. Charo to. 6.
Hugonis de S. Victor. Alleg. to. 1.
Iacobi Anglici, Conciones.
Iacobi Fabri, Comment.
Innocentij Papæ V. Comment.
Io. Abbatis, Harmonia.
Io. Arborei Laudunenſis, Cõment. to. 1.
Io. Balbi, Comment.
Io. Bayſſonij, Harmonia.
Io. Calecos, Comment.
Io. Capgraue, Comment.
Io. Ceranæi, Homil.
Io. Chriſtophori, Comment.
Io. Chryſoſtomi, Comment. Græco Lat. to. 2. & 3.
Io. Deuns Scoti, Comment.
Io. Gagnæi. Scholia.
Io. Gerſonis, Monoteſſaron ex quatuor Euang.
Io. Grouuer, ſiue Gauer, Harmon.
Io. de la Haye, concordia, & catena in 2. tomos.
Io. hentenij, comment.
Io. Lorichij, Euangelium ex 4.
Io. Maldonati, comment.
Io. Petri Giuſſani, Hiſt. italicè.
Io. Rubi, concordantia.
Io. Vitalis, comment.
Lancellotti Ridley, comment.
Landulphi caraccioli. Scripta.
Lodulphi Saxonis, Expoſitio iuxta ordinem Vitæ Ieſu Chriſti.
Lucę Monachi, comment.
Mariani Scoti, liber de Euangeliſtarum concordia.
Maximi Taurinenſis, Liber.
Michaelis è Maſſa, Poſtillæ.
Natalis, Euangelicæ hiſtoriæ.
Imagines, cum eiuſdem meditationibus.
Natalis Bedæ Pariſienſis, cõment.
Nicolai de Gorram, comment.
Nicolai Taciti, Scholia.
Notæ variarum translationum.
S. Notingeri, commenta.
Oecumenij, Commenta.
Onuphrij Oſtecuti, comment.
Pauli Genuenſis, commenta.
Petri Izuſquij, Opus, ſeu Series Euangeliorum Chriſti.
Petri Rigæ, comment. metricè.
Petri Roſenheimẽſis, Rationarium.

Petri Thyræi, Apparitiones
Philippi Vulterani, Euāg. Cō. cor.
Radulphi Acton, Expoſitorium.
Remigij Monachi, Comment.
Richardi de Mediauilla, Lib 4.
Roberti Carmelitæ, Lib.
Roberti Gouleti, Euangel. hiſtoriæ corpus, inſcriptū Tetramonon.
Roberti Grimae, Comment
Rogerij Computiſtæ, Poſtillę
Ruperti Abbatis, Lib. 1. to.
Sebaſtiani Barradij, in Euangelicam Hiſtor. comment. tomi 4.
Sebaſtiani Brandt, ſiue Titionis, Memorab. Euang.
Seraphini capponi à Porrecta comment.
Seuerini Lubomlij, Monoteſſaron.
Simonis de Caſſia, Opus.
Simonis à Corroy, conſonantia Euang.
Simonis cremonenſis, Harmonia.
Stanislai Socolouij, Notæ.
Theophilacti, Enarrationes.
Theophyli Antiocheni, comment. ſeu Libri Allegoriarum, in Bibliot. Vet. P trum. to. 1.
Titiani Alexandrini, vel Syrii, ſeu Ammonij Alexandrini, Harmonia, in Orthodoxograph. SS. Patrū, to. 1.
Sanct. Thomæ, Catena aurea, ex dictis SS. Patrum collecta, Extat in operibus eiuſdem, tom. 15 & extra Pariſiis ædita citationibus marginalibus.
Thomae à Beux-amis, comment. in Harmoniam Euangelicam.
Victoris Capuani, Diapente, ideſt Euangelium ex quatuor Euangelis compactum in Bibliot. veterum patrum, to. 7
Vitalis e Furno, commentar.
Vuaremberti Monachi, cōmentar.
Zachariæ Chryſopolitani Epiſcop. Vnū ex quatuor Euangeliis.

MATTHÆVS.

in MAtthæum Extant omnes, qui ſupra in vtrumque, in Nouum Teſtament. & in Euangelia item
Alphonſi de Auendano, cōment. tomi duo.
Alphonſi Totaſti, Libri 7. à cap. 1 vſque ad 26

Angelici Bruonricci, Comment

Anſelmi Cantuarienſis, enarrationes quae tamen alium habere auct. non improbabile cum Cardinalis Bellar. conſeo cum ea Edinerus omiſerit.

Sancti Auguſtini, Evangelicae quaeſt. & à cap. 5 vſque ad cap. 14. libri 2 tom. 4 operum.

Auguſtini Tryumphi, comment.

Baſilij Seleucienſis, ſermon. 15. Graecè.

Bedae, expoſit. lib. 4 to 5

Bernardi Tomitani, comment.

Chriſtiani Duthmani, expoſitio.

Claudii Gulliandi, Comment.

Cypriani Monachi, comm.

Dionyſii Carthuſiani, enarrationes.

Dominici Guzmanni, comment.

Dominici Soto, comment.

Franciſci Titelmani, Elucidationes.

Friderici Nauſeæ, Metaphr.

Frutolphii Sanct. Michaelis Bambergiæ, Copioſa expo.

Gaſparis Melii, Commentar

Gueirici abbatis, comment.

Gulielmi Atton, de Altono, proſilla

Gulielmus Hanc Kiſus.

Gulielmi Pariſienſis, liber.

Gulielmi Pepini, comment.

Sanct. Hieronimy, Comment. to. 6

Hilarii Pictauienſis, comment.

Hugonis Virlæi, comment.

Hugonis de Sanct. Victore, comment. & allegoriae, to. 1.

Iacobi de Aſtudillo, ſcripta

Sanct. Io. Chryſoſtomi explicat. ſeu homiliæ 89 to. mo 2. & homil. 54 ſeu opus imperfectum, quod cum multis ſcateat erroribus, & doctrinis à doctrina Chryſoſtomi alienis, incerti alicuius eſſe auctoris multi autumant, & quidem, quia non mutata ſententia errores facille tolli ab eo non poſſunt, haeretici Arriani Xyſtus tamen Senenſis vetuſtiſſima docet exemplaria ab omni erroris labe carere. Sane cuiuſcumque illud ſit, opus alioqui doctum eſt, & minime ſpernendum. homiliae item ex variis Matthaei locis, quae eodem tomo habentur, licet auctorem habeant virum doctiſſimum, incertum tamen eſt an ſint Chryſoſtomi, cum aliquid Origeniſtae libertatis prae ſe ferre videantur, & cautum lectorem requirant.

Io. Coleti, Commment.

Io. Dominici Cardi Expoſitio.
* Io. Feri, Comment
Io. Glodeſton, comment. & Moralit.
Io. Hagen ab indagine, comment.
Io. Hayton, comment.
Io. Heſſeis, Commentar.
Io Hoffmeiſteri, Comment.
Io. Maioris, Comment.
Io. Miramendae, Comment.
Io. de Regno, comment.
Io Rupelienſis, Expoſitio.
Io. Sanct. Fide, Collationes ſcript.
Io. Scoti cognomento Erigenæ, libri 4
Io Soarez, comment.
Io. Valdebl, comment
Io. Vualdenſis, expoſi.
Mariani Victorii, annot.
Martini Piſtoris, Comm.
Matthei Aulæ Regiae, comment.
Matthaei Bredembachii, commentarii ſecundum Hebraicam veritatem, & veterum Orthodoxorum Patrum monumenta.
Matthaei Poloni expoſitio.
Mathurini Clementis, comment.
Melonis Auguſtiniani, comment.
Michaelis Angriani, comment.
Nicolai Buccaſeni, enarrat.
Nicolai Taruiſini, ſiue Benedicti Papę 11 Sermones.
Origenis, Tract 35. tom. 2 verum, tractatus quintus, teſte Cardinæ Bellarmino, videtur eſſe Latini auctoris: nam adducens auctor verba iſaiæ 48 dominus miſſit me, & ſpiritus eius. in Græco, inquit, ſpiritus Sanctus neutri generis eſt, non maſculini, vt apud nos.
Pauli de Palatio, enarrat. & Catena.
Petri Babylonis, comment.
Petri Io Oliui, comment.
Petri Kirſteni, notę ex collatione textuum Arabic. Syriac. Egyptiac. Græc. Heb. & Latin.
Polydori Virgilii, commentar.
Remigii Altiſiodorenſis, cõ.
Richardi Nottingam, comment.
Roberti rorii, comment.
Roberti ſcribę Angli, comment.
Rupertiabbatis, comment. Lib. 13. to 2
Seraphii Capponi à Porrecta, Catholicæ Euangelii Matthæi Veritates.
Seueriani Gauellenſis Epiſcopi, comment.
Sixti Senenſis, explicat. ſparſim, in bibliothecae Sanctę variis locis.

Stanislai Scolouii, comm.
Stephanis Salazarii, tractatus, de Christi Domini genealogia.
S. Thomæ, comment. tom. 19. quae tamen Petri Scaligeri Ordinis prædicatorum esse censet Possevinus, in suo apparatu.
Tilmanni aquensis, liber.
Vuolffgangi Sedelii, expositio.
in caput 1. liber. generationis &c Sanct. Ambrosius, de concordia Matthæi, & Lucæ, vbi de genealogia Domini Nostri Iesu Christi.
Sanct. Augustinus, tom. 10. serm. 63. de diuers.
Sanct. Bernardinus Senensis, de Ioseph Sponso Virg.
Francisci Sixti, Tessera decades, de Christo Rege.
in capitis 1 Versus 1 vsque ad 17 Liber generationis &c Bartholdus, in Biblioth. Concion. tom. 4. in festo Præsentationis Beatæ Mar. & Sanct. Annæ
Sermonarii, in festo Natiuitatis B Mar. Virg
Vide eos in indice vniuersali, verbo de Sanctis & verbo Natiuitas B Mar
Versus 6 Dauid genuit Salomonem &c pineda, in Salomone praeuio, lib 1 cap. 5 vers. 9 Ozias autem genuit Ioathan &c id. lib. 7 cap 25 vers. 18 vsque ad 22 Christi autem generatio sic erat, Sermonarii, in festo S. Ioseph & in Vigil Natiuit. Vide eos in indice vniuersali.
Vers. 19 Ioseph autem cum esset vir iustus &c Laurentinus Ramirez, in Pentecontarchi, cap 22.
Etibi cum esset desponsata Mater Iesus &c. Origenis, tomo 2 homil 1 in diuers
in caput 11. cum ergo natus esset Iesus &c d Stella Magorum &c Sanct Augustin. serm 1 ex 17 additis à Parisiensibus, to. 10
Sanct Bernardinus, tomo 3 serm 24
Sanct Cyprianus, to. 3
Io Heildes helmensis
Marsilius Ficinus
Rodulphus Langius, de Regibus Vide in indice vniuersali verbis, de Magis, & de Epiphania
in Capitis 11 Versus 1 Cum natus esset Iesus &c Sanct. Io. Chrysostom tomo 2. homil 2 ex variis in Matth locis.
Item Versus 1 vsque ad 13 Cum natus &c Sanct Gregorii, homil. 20. in festo Epiph. & to. 3 lib. 40 homil. 10
Philippus BoscKier, in tract. de Magis.
Versus 11 Obtulerunt ei munera &c Sanct. Thomas, tomo 16 sermon 2 de festiu. sermon. in Epiph.

Vers. 13. vsque ad 19 Qui cum recessissent, Ecce Angelus Domini, &c. Sermonarij in festo Sanctorum Innocentium. Vide eos in Indice vniuersali, verbo, Innocentes, & verbo de sanctis.

Vers. 16. Occidit Herodes pueros, &c. S. Basilij Magni, Homilia.

Vers. 19. vsque ad fin Defuncto autem Herode, Ecce Angelus Domini, &c. Sermonarij, in Vigil. Epiphan. Vide eos in Indice vniuersali, verbo, de Sanctis.

Item, vers. 19 tantum, Defuncto, &c. S. Ioan. Chrysost. tom. 2. homil. 2. & 4. in var. in Matth.

Origenis, homil. 3. in diuers.

in Capitis III. vers. 1. vsque ad 8. Venit Io. Baptista, &c. Bartholdus in Bibliothec. Concion in Ferdinand. 4. Dominic 1. Aduent. tom 1.

Vers. 7. vsque ad 13. videns autem multos Pharisæorum, &c. Idem, serm. 4. Dominic 4 Aduentomo 1.

vers. 13. vsque in fin. capit. Tunc venit Iesus à Galilea in Iordanem, &c.

Idem, in Oct. Epiph. tomo 1.

vers. 14 Ego à te debeo baptizari, &c. Chromatius, in Bibliot. Vet. Patrum tom. 2

Versus 15. Sic decet nos implere omnem iustitiam, &c. S. Bernardus, in sermonibus de tempore, sermo 4. de Epiphan.

in Cap. IV. Tũc ductus est Iesus in desertum, &c. S. Cypria. in Caput IV. vers. 1 vsque ad 12. Ductus est Iesus, &c. S. Augustin. tom. 10. serm. 74. de diuers.

S. Gregorius, to. 3. in lib. 40. Homil. homil. 16.

Hieronymus de la Nuza, Tractatuum Euangelicorum 7.

Sanctus Ioannes Chrysostomus, tomus 2. homil. 5. de variis in Matthæum.

Philippus Bosc Kier, in Monomachia.

Sermonarij, in Dom 1. Quadragesima. Vide eos in indice vniuersali, verbo, de Dominicis, & verbo Quadragesima.

Versus secundus, Cum ieiunasset quadraginta diebus, &c. S. Thom. tom. 16. serm. 2. de Domin. 1. Quadrag.

Vers. 3. Dic vt lapides illi, Sanctus Ambrosius, tom. 3. serm. 35.

Caietanus, sentac. 12. quæstio. 5.

vers. 6. Si filius Dei es, &c. Sanctus Ambros. tom. 3. serm. 26.

Vers. 12 vsque ad 18 Cum autem audisset Iesus &c. Bartholdus, in Bibliot, Concion. to. 1. fer, 6 post. Epiphan.

vers 3 vsque ad fin. Et relicta Ciuitate Nazareth &c. idem, fer. 6 post Dom. 2 post Epiph.

Versus 17 Pœnitentiam agite &c S. Augustinus, seu alius, to. 10 ser. de ver. Domini.

vers. 18 vsque ad 22. Ambulans autem Iesus iuxta mare Galilea &c. S. Gregorius to. 3 in lib. 40 Homil. 5

Sermonarij in festo S. Andreae. Vide eos in indice vniuersali, verbo, S. Andreas, & verbo de Sancti s

versus 20. At illi continuo relictis retibus secutisunt, &c. S. Thomas, to. 16. sermon. fest. de S. Andrea.

ad Caput v vsque ad 10. videS autem Iesus turbas ascendit &c Io. Mariæ Verrati comment

in Caput v tantum, videns autem Iesus &c. Benedicti Papæ 11 com.

Chromatii Aquileiensis cõciones, in Orthodoxograph, Sanctorum Patrum to. 2

Petrus Courtin in Collatione saporum corporis Christi.

in Capitis V versus 1 Videns autem &c. S. Chrysost. se. 10 ex var. in Matth. to. 2

S. Thomas, to 16 sermon. fest de Festo omnium sanctorum,

ver. 1 vsque ad 12 de Octo beatitudinis. Aloysius de Ponte in myster. fidei pa 3 med. 2 Hispanicè, & Latinè.

Angelus Mantique, in Laurea Euang. Hispanicè.

S Anselmus, ad Ephesios c. 5. & ad Colossens 3

S. August lib. 1 & 4 de ser. Domini in monte tom. 4 & in lib. de decem abusionis gradibus. gradu 8 to. 9 & tom. 10 in psalm 1 & de ciuitate Dei lib. 5 cap. 18

S. Basilius, in psal. 1 homil. 1 tom. 1 & in Reg. breu, interrog. 105 & 266 & Orat. 15 de anaritia, & in cap. 5. Isaiæ.

S. Bernard. in ser. 27

S. Bonauent. opusc. tom. in opusc Dietæ salutis.

Caietan, Iehtac. 4

Chromatius Episcopus, in Orthodoxographi. SS. Patrum, to. 2

S. Gregorij Nyssen, orat. 8

Iacobi Beneuentani, Liber

Iosephus Liquianus, in Eru-

ditione Christ. dist 4 & deinceps, Hispanicè

Isidorus Clarus, in suis Orationibus de serm. Domini in monte.

Paulus Berlendus, in Scala Iacob, Italicè.

Salmeron, Comment euang. to. 5.

Sermonarii, in festo omnium SS. Vide eos in Indice Vniuersali, verbo, de Sanctis, & verbo de Sãctorum omnium festiuit.

Vers. 8. Beati mundo corde &c. S. Augustinus, tomo 10. sermone 14. & 17 ex additis à Parisiensibus, & serm 16. de diuers.

Vers. 13. Vos estis sal terræ &c. vsque ad vers. 20. Angelus Manrique, in Laurea Euangel. Hispanicè.

S. Augustinus, lib 1. de Serm Domini in monte, tomo 4. cap. 10. & 11.

S. Cyrillus Alexandrinus, lib. 5. in 10. cap. 18.

S. Gregorius Nazianzenus, in apolog. 148. & orat. 16. de pauperum cura.

S. Hilarius, in Matthæum Canon. 4.

S. Io. Chrysost Homil. 10. operis imperfecti.

Laurentius iustinianus, lib. de humilit. cap 22.

Origenis, in Genes. homil 5. tomo 1. & to. 4. l. b. 2. contra Celsum.

Petrus de Valderrama, in festo SS. Augustini, & Raymundi in Theatro Religionum, Hispanicè

Sermonarij, in Fest. S Augustini, Ambrosij, Hieronymi, Gregorij, & in Cõmuni Doctorum. Vide eos in Indice vniuersali, verbis, S. August. S. Ambrosius &c. & verbo, de Sanctis.

Vers 14. Vos estis lux mundi &c. Io. de Ouanda, Tract. Pastoralis, Hispanicè.

Vers. 16. Sic ut luceat lux vestra &c. S Augustinus, to. 10. serm 27. de diuers. & serm. 2 de verbis Domini.

Vers. 17. vsque ad 20. Non veni soluere &c Barthold. in Bibliot. Concion. to. 4. Fer. 4. post Dominic. 1. post Trinitatem.

S. Bernardinus.

Vers 9 Qui fecerit, & docuerit &c. S. Ambrosius, to 3. ser. 76.

S. Augustinus, to. 10. in append serm. de diuers.

S. Io. Chrysost. to 2 homil 7. in var. in Matth.

Vers. 20. vsque ad 25. Nisi abundauerit iustitia vestra &c. Bartholdus, to. 4. in Dom. 6 post Trinit.

Hieronymus de la Nuza, Tract Euang. 3.

Sermonarij, in Dom 5. post Pent. Vide eos in Indice vniuersali, verbo de Dom.

S. Thomas, to. 16. serm. 2. de Dominic. 6. post Pent.

Vers. 21. Reus erit iudicio &c. S. Thomas, to. 16. circa fin ser. 4 de Dom. 6. post Pent.

Vers. 22. Qui dixerit fratri suo fatue &c. S. Augustſeu. alius, serm. 4. de Verb. Dom. to 10.

Vers 28. vsque ad 32. Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum &c. Bartholdus, in Bibliot. Concionum, to. 4. in ser. 4. Dom. 3. post Trinit.

Vers. 33. vsque ad 38. Non periurabis &c. Idem, fer. 4. de Dom. 15. post Trinit.

Vers. 43. & seq. Diliges proximũ tuum &c S. Augustſ. to. 10. ser. 35. de diuers. in append.

S. Io. Chrysostomus, to. 2. serm. 8. de variis in Matth.

Sermonarij, in fer. 6. Cinerũ. Vide eos in Indice vniuersali, verbo, Quadrag

Vers. 44. Diligite inimicos vestros &c. S. Augustſ to. 10 sermon. 170. de temp. & homil. 6.

in Caput VI. Attendite ne iustitiam vestram facia is corã hominibus &c. Chromatius Episcopus, in Orthodoxograph. SS Patrum tomo 2.

Cypriani, Comment.

Eustachij, Comment.

Venantius Fortunatus, in Orthodoxograph. Sanctorum Patrum tomo 2.

in Capitis VI. Vers. 3. Nesciat dextera tua quid faciat sinistra &c. S. Augustſ. to. 10. serm. 7. de temp. & ser. 26. de diuers.

Vers. 9. vsque ad 14. de Oratione Dominica Pater noster &c.

Albertus Ratisbonensis.

Angelus Roccà, Italice.

Anselmus Mantuanus.

Augustinus Fogiadenus.

Benedictus Veronensis.

S. Bonauent. Expositio, to. 2.

Carollus Bouillus.

Carollus Ferdinandus.

Christophorus Pisaurensis.

Claudius Espencæus.

Claudius è Saxonia.

S. Cyprianus, to. 2.

Cyprianus Veronensis.

Dominicus Buchius.

EcKardus Theutonicus.

Franciscus Albertinus.

Franscicus à Nouacuria.

Franciſci Ricardotti, Conciones.

Gregorius Nyssemus.

Gulielmus Hilacensis.

Hadrianus Hadriani F.

Hẽricus Lãgestein de Hasia.

Henricus de Vrimaria.

Hermanni Petræ Studorpi, Conciones 50.

Hermanus de Schildis.

Iacobus Merycianus.

S. Io Chrysost to. 2. homil. 9. in var in Matth.

Io Ludouicus Viues, in lib.

de Excitat. animi in Deum.
Io. Miſnenſis.
Io. de Maſſa.
Iſidorus clarus, de ſermon. Doni in monte, orat. 49. & deinde
Leopoldus, vel Lupoldus.
Marcus a vucida
Maximus conſtantinopolit.
Paulus Atauantius.
Petrus de Alyaco.
Petrus ſulpicK.
Philippus Siculus.
Proſper Regius.
Reenerus, vel Raynerus.
Richardus Theologus.
Robertus Bellarminus, in Controu. to. 3. de bonis oper. in particip. lib 1.
Stephanus Heduenſis
Theodoricus de Herxen.
Theophylus Fridonus.
Thomas Colbius.
Trebatius Marcottus.
Vuolffgungus Sedelius.
Vide in Indice vniuerſali, verbo, de Oratione dominica.
Verſ. 12. Et dimitte nobis debita noſtra. &c. S. Auguſt to. 10. Homil 40
Verſ 16. vſque ad 22. Cum ieiunatis &c. Hyeronymus dela Nuza, Tract. Euāg 1.
S. Io. chryſoſt. Homil. 10. & 11. in varijs ſuper Matth. to. 2.
Origenes, to. 2. hō 4 in diu.
Sermonarij, in fer. 4. cinerū.
Vide eos in Indice vniuerſali, Verbo quadrageſ.
Varſ. 17. Tu autem cum ieiunaueris &c. S. Bern. ſer. 13. in append
Verſ. 24. vſque ad 34. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire, &c. Bartholdus in Bibliot. conc. to. 4. in dom in 15. poſt Trinit.
S. Thomas, tomo. 16. ſer. mon. 3. de ead. Dom.
Sermonarij, in Dom. 14. poſt Pēt. Vide eos in indice vniu. verbo, de dominicis.
Verſ. 29 Dico enim vobis quia nec Salomon &c Pineda, in Salom. præuio. lib. 6 c. 5 & 6
in capitis 7. Verſ. 1. Nolite iudicare, vt non iudicemini. S. Auguſt ſeu alius, to. 10 ſerm. 202 de Tempore.
Verſ 3 Quid autem vides feſtu eam &c. S. Auguſt. ſerm. 16. de Verb. Dom.
Verſ. 7 Petite & dabitur vobis idem. ſermon. 5. de Verb. Domini.
Verſ. 15. cauete à pſeudoprophætis &c. S. Io. chryſoſt to. 2. homil. 12. in var. ſuper Matth.
Item vſque ad Verſ. 22. Attendite à falſis Prophætis &c. Bartholdus. in Bibliot concionum to 4. in dom in 8. poſt Trinit. Sermonarij, in domine. 7. poſt Pent. Vide eos in indice vniu. verbo, de dominicis.
Verſ. 17. Omnis arbor bona bonos fructus &c S.

mas 10. 16. ſerm. 2. de Dom 8. poſt Pent.

in Capitis VIII Verſ. 1. vſque ad 14 Cum deſcendiſſet Ieſus de monte &c. Origen. to. 2. homil. 5. in diuerſ.

Sermonarij, in Dominic. 2. poſt Epiph. Vide eos in Indice vniuerſ. verbo, de Dominicis.

Verſ. 2 Ecce leproſus veniens adorabat eum &c. S. Thom. to. 16. ſerm. 2. & 3. de Dom. poſt oct. Epiph.

Verſ. 5. vſque ad 14. Cum autem introiſſet Capharnaum &c. Sermonarij, in Fer. 5. Cinerum. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo, Quadrag.

Verſ 8. Domine non ſum dignus &c. S. Auguſtinus, ſeu alius, to. 10. ſerm. 6. de verb. Domin.

Verſ. 19. Domine ſequar te quocũque ieris &c. Idem, ſer. 7.

Verſ. 20. Vulpes foueas habent &c. S. Ambroſius, to. 3. ſermone 79.

Verſ. 23. vſq; ad 28. Aſcendente Ieſu in nauiculum &c. S. Auguſt. to. 9. ſerm. 3. ex additis à Pariſienſ.

Origenes, to 2. homil. 6. in diuerſ.

Sermonarij, in Dom. 3 poſt Epiphan. Vide eos in Indice vniuerſ. verbo, de Dominicis.

in Capitis IX. Verſ. 1. vſque ad 9. Et aſcendens in nauiculam transfretauit &c. Bartholdus, in Bibliot. Conc. to 4. Domin. 19. poſt Trinit.

S. Io. Chryſoſt. to 2. homil. 13. in varijs ſuper Matthæum.

S. Thomas, to. 16. ſerm. 2. de Dom 19. poſt Pentecoſt. & ſerm. 2. & 3. de dom. poſt octauam Epiphaniæ.

Sermonarij, in Dominic. 18. poſt Pent. Vide eos in Indice vniuerſ. verbo, de Dominicis

Venerabilis Beda, to 7. in Homil. æſtiu. de temp. Domin 24. poſt Trinit.

Verſ 2. Et ecce offerebant ei paralyticum &c. S. Io. Chryſoſt to. 2.

Verſ 9 vſque ad 14. Et cum tranſiſſet inde vidit hominem ſedentem &c. S. Io. Chryſoſt tom. 2. Homil. 14. in var. ſuper Matth.

S Thomas, to 16. in ſerm. feſt. de S. Mattheo.

Sermonarij, in S. Matthæi feſto Vide eos in Indice Vniuerſali verbo, S. Matthæus, & verbum, de Sanctis.

Verſ. 14. vſque ad 20. Tunc acceſſerunt ad eum diſcipuli Io. &c. Bartholdus in Bibliot Contion to. 3. in fer. 5. poſt. Dom. 2. poſt Paſcha.

Verſ 18.

Verſ. 18. vſque ad 27. Ecce Princeps vnus acceſſit, &c. Sermonarij, in Domi. 23. poſt Pent. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo, de Dominicis.

Verſ 24. Recedite non eſt enim mortua puella, &c. Aloyſ. de Reboledo, orat. 20. Hiſpanicè.

Verſ. 27. vſque ad fin. Et tranſeunte inde Ieſu ſecuti sũt eum duo cęci, &c. Bartholdus, in Bibliot. Concil. to. 4. in fer. 4. poſt Dominic. 12. poſt Trinitatem.

Verſ. 28. Ecce mulier quę ſanguinis fluxum, &c. Ant. patris Boſtrenſis Epiſc. Homil.

S. Thomas, tom. 16. ſerm. 21. de Domin. 24. poſt Pent.

in Capitis X verſ. 5. Miſit Ieſus duodecim diſcipulos præcipiens eis, &c. vſque ad verſ 11. S. Gregorius, tom. 3. in lib. 40. homil. homil. 4.

Ver. 8. Infirmos curate, mortuos ſuſcitate, &c. Marſilius Ficinus.

Verſ 9. Nolite poſſidere aurum, &c. vſque ad verſ. 14. Petrus Valderama, in feſto de S. Io. de Sahar, in ſuo Theatro Relig. Hiſpanice.

Verſ. 11. In quamcunque Ciuitatem intraueritis, &c. Sanctus Ambroſius, tom. 3. ſerm. 32.

Verſ. 15. Amen dico vobis tollerabilius erit terræ Sodomorum, &c. Franciſcus Lucaburgenſis, ſerm. 16. de diuerſ.

Verſ. 16. Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes, &c. S. Auguſtinus, tom. 10. ſerm. 119. de diuerſ.

Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi, cąpit. 1.

Item à verſ 16. vſque ad 23. Sermonarij in commemor. S. Pauli. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo S. Paulus, & de Sanctis.

Verſ. 24 vſque in fin. Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, &c. Bartholdus, in Biblioth. Concionum, tom. 1. in feſto ſancti Valentini.

Sermonarij, in communi vnius martyris. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo de Sanctis.

Verſ. 27. Et quod in aure auditis prædicate ſuper tecta. Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi, cap. 27.

Verſ. 28. Nolite timere eos, qui occidunt corpus, &c. S. Auguſtinus, tom. 10. ſerm. 13. ex 17. additis, à Pariſienſibus.

Verſ. 34. vſque ad finem, Nolite arbitrari quia pacem venerim mittere, &c.

Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, tom. 4. in festo S. Viti

Honuphrius Manescal, tract 3. suorum miscellan in fest. sancti Chrystophori, Hispanice.

in Caput 11. Et factum est cũ cõsumasset Iesus, &c. sancti Athanasij, Comment.

in Capitis 11. Vers. 2. vsq. ad 10. & 15 Ioannes autem cũ audisset, &c. sanctus Augustinus, to 10. homil. 44.

sanctus Gregorius, tom. 3. lib 40 homil. homil 6.

sanctus Thomas, tom. 16 ser 2. de Domin 3 Aduent.

sermonarij, in Domin. 2. Aduent & 3. secundum vsum aliquarum Ecclesiarum. Vide eos in indice vniuersali, verbo, de Dominicis.

Vers. 11. Inter natos mulierum non surrexit maior, &c. Antonius Perez, in Laurea Salam. Certamine 4 Expositio.

Vers 20. vsque ad 25. Tunc cœpit exprobrare Ciuitates, &c. Bartholdus, in Biblioth. Concionum, tom. 4. in feria 6. Dominic. 12. post Trinitatem.

Vers 35. vsque in finem. Confitebor tibi Pater Domine cœli &c. sanctus Augustinus, tom 10 ser. 8. de verb. Dom. & serm 21. & 33. de diuers. in append.

sanctus Basilius, in Regul breu interrogati 89.

Bartholdus, in Bibliothe. Concion. tom. 1 in ser. 4. Dom. 4. Aduent.

sanctus Bernardus, in Canti. serm. 42. & 60. & serm 15. in Psalm. Qui habitat, &c.

Glossa jncognita, in Psalm. 137 in illis verbis. Excessus Dominus & humilia respicit.

sanctus Gregorius, Moral. libri 26. cap. 21. lib. 23. cap. 13. & lib. 34 cap. 17.

Guttierrez Trejus, in illis verbis Apost. 2. Corinth. 11 In laboribus plurimis.

s. Io. Chrysostomus, tom. 1. Genes. homil. 9. & tom. 5. homil. 82. operis imperfecti, & de compunctione cordis, lib. 1.

Laurentius Iustin. lib. de casto connub cap. 17. & lib. de Obedientia cap 3. & de spirit. tesurrect. animaeli. 2.

Petrus de Valderrama, in suo Theatro Religionum in festo sancti Francisci, Hispanice.

sermonarii, in festo sancti Francisci, & s. Matthiae Apostoli, & alij qui in Domin. 4. post Epiph. Vide eos in indice Vniuersali verbis. s Franciscus, s Matthias, de sanctis, & de Dominicis.

Vers 27. Omnia mihi tradita sunt à Patre, &c. sanctus Athanasius, to. 1.

Vers. 28. Venite ad me omnes qui laboratis, &c. S. Augustinus, tom. 10. serm 9. & 10 de Verbis Dom.

S. Thomas, tom 16. in sermone festiuit. de Sanct. Mattia Apost

in Caput 12 In illo tempore abiit Iesus per sata Sabbato, &c. S. Athanasius.

in Capitis 12. Vers. 1. vsq. ad 8. In illo tempore, &c. Barthold in Bibliotheca Concion to 4. fer. 6. post Dominic 3. post Trinitatem.

Vers. 4 vsque ad 22. Exeuntes autem Pharisæi, &c. Idem, fer. 4. Dominic. 13. post Trinit

Vers. 20 vsque ad 30. Qui nō est mecum contra me est, &c. Idem, tom. 1. fer. 4. post Sexages

Vers. 30 Omne peccatum, & blasphemia, &c. Caietanus Ientac. 8 quæst. 1.

Vers. 32 Quicunque dixerit verbum contra Spiritum sanctū, &c. S. Athanasius, tom 2.

S. Augustinus, tom. 10. serm. 11. de Verb. Dom.

Vers 33. Aut facite arborem bonam, &c. Idem, serm. 12.

Vers. 35 vsque ad 41 Bonus homo de bono thesauro, &c. Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, tom. 4. in festo S Procopij

Vers. 36. vsque in finem. Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum, &c. Sermonarij, in fetia 4. post 1. Domin. Quadrages. Vide eos in Indice vniuersali verbo, Quadrages.

Vers 42. Ecce plusquam Salomon hic, &c. Pineda, in Salomone præuio, lib. 6. cap. 16.

Vers. 46. Loquente Iesu ad turbas, ecce Mater eius: &c. S. Gregorius, to. 3. lib. 40. Homiliarum, homil. 3.

in Caput 13. de Tribus parabolis. In illo die exiens Iesus de domo, &c. S Bernardus, in sermon paruis, serm. 26.

in Capitis 13. vers. 24. vsque ad 31. Simile est Regnum cœlorum homini qui seminauit bonum semen, &c. Sermonarij, in Dom. 5. post Epiph. Vide eos in indice vniuersali verbo, de Dominicis.

Vers. 25. Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius, &c. S. Augustinus, tom. 10. ser. 39. de Sanctis.

Vers. 30. Colligite primum zizania, &c S Thomas, tom. 16. serm. 2. de Domin 4. post Octauam Epiphan

Vers. 31 vsque ad 34. Simile est Regnum cœlorum grano Sinapis, &c. Esaias Abbas.

Georgius Bartholdus, in

Bibliotheca Concionum, tom 4 fer 6. poſt Dominicam 19. poſt Trinitatem.

Sermonarij, in Dominica 4 poſt Epiph Vide eos in Indice vniuerſali, verbo de Dominicis.

Verſ. 34. vſque ad 53. Simile eſt Regnum Cœlorum Theſauro abſcondito, &c S Ambroſius, ſer. 6. de Margarita.

Bartholdus, in Bibliot. Concion. tom. 4 in feſtiuit. S. Margaritæ, S. Elizabeth, & S. Luduillæ.

S. Baſilius in libro Regul. interrogat. 8.

Beda, tom. 7. ſerm. var. de S. Scholaſtica.

S. Gregorius, homil. 11. in Euang.

Innocent. III. in Com. vnius Virg.

Laurentius Iuſtinianus, in lib de Vita ſolit.

S. Thomas. tom. 16. in fin. ſerm. de S. Margarita.

Sermonarij, in feſto S. Annę, S. Luciæ, S. Agathę, & in Com. Virg. & Martyr. Vide eos in Indice vniuerſ. ver. S. Anna, S. Lucia, S. Agatha, & de Sanctis.

Verſ. 45 Simile eſt Regnum cœlorum homini negotiatori, &c. S. Ambroſius, tom. 3 ſerm. 6.

S. Bernar. hom. ſuper verb. Dom.

S. Ephræm, tom. 3.

in Cap. XIV. In illo tempore audiuit Herodes Tetrarcha, &c. Io. zetzes, in libro de nutritione turbarum.

in Capitis XIV. verſ. 3. Herodes enim tenuit Ioannē &c. S. Io. Chryſoſtomus, tom. 11 hom. 1. & 16 in variis, in Matthęum.

Verſ 18. Afferte mihi illos huc, &c. S. Bernardus.

Verſ. 19. Et cum iuſſiſſet turbam diſcumbere ſuper fœnum, &c. Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi cap 40.

Verſ. 20. Et tulerunt reliquis 12. cophinos, &c. Idem, ibidem

in Capitis XV. Verſ. 1. vſque ad 25. Tunc acceſſerunt ad eum ab Ieroſolymis Scribę, &c. Sermonarij, in ferial. 4. poſt 3. Dominicā Quadrageſ. vide eos in indice vniuerſali, verbo, Quadrag.

Verſ 3. vſque ad 6 Quare & vos tranſgredimini mandatum Dei, &c. Ioa. Alba, Electa ſacræ Scripturę Cēturiæ, cap. 69

Verſ. 5. Munus quodcunque ex meeſt, &c. Caietanus, Ientac. 5. qu. 1.

verſ. 17 Omne quod in os intrat, &c. Idem, queſt. 2.

verſ. 21 vſque ad 29. Et egreſſus ſeceſſit in partes Tyri. &c. S. Auguſtinus, tom. 10. ſerm 74. de Tempore.

Bartholdus, in Bibliot. tom. 1. in Domin. 2. Quadrag.

S. Io. Chryſoſtomus, tom. 2. hom. 17. in var. in Matt

Origenes, to. 2. homil. 7. in diuerſ.

Sermonarij, in fer. 5. poſt 1. Dominicam Quadrag. vide eos in Indice vniuerſ. verbo, Quadrag.

Verſ. 22. Filia mea malè à Dæmonio vexatur, &c. S. Thomas, tom. 16. ſerm. 2. de Domin. 2 Quadrag.

Verſ. 32. Miſereor Turba, &c. S. Bernardus, in ſerm. de Temp. ſerm. 1. 2. & 3. de Euang. 7 panum.

in Cap tis XVI. Verſ. 1 vſq; ad 9. Et acceſſerunt ad eum Phariſæi, &c. Bartholdus in Bibliot. Concionum, tom. 4. in ſer. 4 poſt Domin. 7. poſt Trinit.

Verſ. 13. vſque ad 20. Venit autem Ieſus in partes Cæſareæ Philippi, &c. Sermonarij, in Cathedrę S. Petri Romana, & Antiochena, & ifeſt. SS. pet. & Pauli, & S. Petri ad Vincula. Vide eos in Indice vniuerſ. verb. Cathedra, S. Petrus, & de Sanctis.

Verſ. 17 Beatus es Simon Bariona, &c. S. Thomas, to. 16 in ſer. feſt. de Cathe. S. Pet.

Verſ. 18. Tu es Petrus, &c. S. Ambroſius, tom. 3.

Io. Alba, Electorum ſacrę Scripturæ Centurię, ca. 70.

Nicolaus Cuſa, in lib. Excit. tom. 2.

Verſ. 19. Et tibi dabo claues, &c. Antonius Archiepiſcopus Florentinus, in ſumma Theolog.

Verſ. 24. Si quis vult venire poſt me, &c. S. Gregorius, to 3. in li. 40. hom. hom. 32.

Item vſque ad 28. Barthold. in Bibl. Conc. tom. 1. in Trãſlat. S. Vuenſlai, & to. 4. in feſt eiuſdem.

S Bernardus, ſerm. de verbo. Euang. Ecce nos, &c. & in ſer. de S. Andrea, & in apologia ad Guillelmum.

S. Gregorius, hom 23. in Euãgel. & 10 in Ezechielem.

S. Hieronym. to. 9. lib. 3. in Matth. cap. 16. & in cap. 8. Marci.

Honuphrius Maneſcal, in ſuis miſcellaneis, tract. 3. in feſt. S. Seueri, Hiſpanicè.

S. Io. Chryſoſtomus in Matthæum homil. 56. tom. 2.

Laurentius Iuſtinianus, in li. de interiori conflictu cap. 8. & in lib. de humil cap. 21. & in lib. de contemptu mũdi cap. 10.

Origenes, in cap. 16. Matth. hom 2.

Pintus, in Ezechielem cap. 1 in illis verbis Cumambularent animalia.

Sermonarij, in feſto S. Blaſij Epiſcopi, & martyr. & in Communi vnius martyris, Vide eos in Indice vni-

uerſali, verbo S. Blaſius, & verbo de Sanctis.

Verſus 16 Quid prodeſt homini, &c. S. Bernardus, Epiſt. 54. de digni. animæ, & ſerm. 6. de Aduentu Domini.

Felicianus Arelat. de dignit. animæ.

S. Gregorius, homil. 23. in Euang. & in 3. part. poſt admonit. 22.

S. Io Chryſoſtomus, in Geneſ. homil. 3. to. 1. & hom. 56. in Matth.

Laurentius Iuſtinianus in li. de ligno vitæ, cap. 5. de prudentia, & in lib. faſciculi amoris c. 15.

Pintus in Ezechielem, cap 7. & 12. in illis verbis. Et ornamentum monilium ſuorum.

in Capitis 17. Verſ. 1. vſq ad 9 Aſſumpſit Ieſus Petrum, &c. de Transfiguratione S. Auguſtinus, tom 10. ſerm. 23. & 69. de diuerſis.

Claudij Medullæ, Oratio.

S. Ephram, ſermo tom. 3.

Innocentij III ſerm. tom. 1.

In Damaſceni, ſerm. & Carmen.

Petri Simonis Tiletani, Tract. in libro de Veritate.

Petrus Venerabilis, in Opuſculi.

Vuolffgangus Sedelius.

Sermonarij, in Sabbato poſt 1. Domin. Quadrag. in Domin. 2. Quadrag. & in feſto Transfigurationis Domini. Vide eos in indice vniuerſali, verb. Trans-figurat. Quadrag. & de Sanctis.

Verſ. 2. Veſtimenta eius candida ſunt facta vt nix, &c. Laurentius Ramirez, in Pentec. cap. 2.

Verſ. 4 Faciamus hic tria Tabernacula, &c. Thomæ de Kempis, tract. to. 1. Conc. ſeu medit 88.

Verſ 14. vſq. ad 21. Cum veniſſet Ieſus ad Turbas, &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 230. de Temp.

Barthold. in Bibliot. Conc. tom. 4 in fer. 4. Domin. 16. poſt Trinit.

in Capitis 18. verſ. 3. Niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, &c. S. Bernardus, in ſerm. de Temp. ſerm. 2. de Conuerſ. S. Pauli.

Trimanus Dulmaienſis.

Verſ 4. Quicunque humiliauerit ſe, &c S. Ambroſ. to. 3. ſer 10.

Verſ. 7. Væ mundo à ſcandalis, &c. S. Ioan. Chryſoſtomus, tom 2. homil 18. in var. in Matthæum, & hom. 1. in Lucam.

Verſ. 10. Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, &c. S. Thomas, tom 16 ſer. 2. de feſt. in feſt. S Michaelis.

Verſ 15. vſque ad 23. Si peccaueritin te, &c. S. Auguſtinus, tom 10. ſerm. 15. &

16. de Verbis Domini.

Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, to. 4. in Dominica 22. post Trinitatē.

S. Io. Chrysost, to 2. hom. 19. & 20. in var in Matth.

Sermonarij, in fer. 3. post Dominicam 3 Quadrag. & in Dominica 21. post Pentecost Vide eos in Indice vniuer. verbo de Domin. & verbo de Quadrag.

Vers. 34. Et iratus Dominus eius, &c. S. Thomas, to. 16. ser. 3 de Dominica 22. post Pentecost.

in Caput XIX Et factum est cum consummasset Iesus sermones Roberti Scribæ, Comment. de Diuortio Mosayco reiecto-

in Capit. XIX. Vers. 1. Et factum est, &c. Gregorij Nazianzeni, Oratio.

Vers. 3. Silicet homini dimittere vxorē. &c. S. Io. Chrysostomus, to. 2 hom. 21. in varijs in Matthæum.

Vers. 5. Erunt duo in carne vna, &c Caietanus, Iennac. 9. quæst 1.

Vers. 16. Magister bone, quid boni faciam, &c. S. Augustinus, tom. 10. serm. 233. de Temp.

Basilij Magni, concio ad Diuites. Vers. 17. Si vis ad vitam ingredi serua mandata, &c. S. Augustinus, tom. 10. ser. 205. de Temp. & serm. 17. de verb. Domini.

Vers. 14. Facilius est camelū intrare, &c. S Ambrosius, tom 3. serm. 4.

Vers 27. vsque ad 30. Ecce nos reliquimus omnia, &c. S. Augustin lib. 1. de verb. Dom. ser 3. to 10. & to. 4 ser. 11 de Aduētu Domini ad Iudiciū, & lib. de Eleemosyna, & l de Salutaribꝰ documētis c 40 & 41.

S. Basilius, de Contemptu rerum secularium, in initio operum.

S. Bernardus, in Declamat. super Matthęum.

S Io. Chrysost. to. 2. hom. 22. in var. in Matthęum & to. 1. homil. 9. in Matthęum.

Laurētius Iustinianus, in lib. de Contemptu mundi c. 7.

Petrus de Valderrama, in Theatro. Relig. in festo S. Nicolai de Tolent. Hisp.

Thomas Ramō, in suis floribus nouis de cōmuni Sanctorum, to 2. Hispanicè.

Sermonarij, in festo Conuersionis S. Pauli, S Benedicti, & in Communi Abbatum. Vide eos in Indice vniuers. verbis S. Paulus, S. Benedictus, & de Sanctis.

Vers. 30. Multi erunt primi nouissimi, &c. Marsilius Ficinus.

in Capitis XX. Vers 1. vsq ad 17. Simile est Regnū cœlorum, &c. de Operarijs in Vineæ culturam conductis S. Augustin. to. 10 ser.

239. de Temp. & ſer. 59 de verbis Domini.

Cyrilli Alexandrini, homil.

S. Gregorius, tom. 3. homil. 19 in Euang.

Suarez, in lib. de Trinitate, tract. 1. lib. 2. cap. 20. vbi ſatis erudite hanc parabolam exponit

Sermonarij, in Domin. Septuag. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo, de Dominicis.

S. Thomas, tom. 16 ſerm. 2. de Domin. in Septuageſ.

Verſ. 16. Sic erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi, &c. S. Io. Chryſoſtomus, to. 5. homil. 97.

Verſ. 17. vſque ad 19. Et aſcēdens Ieſus Ieroſolymam aſſumpſit duodecim diſcipulos ſecretò, &c. Sermonarij in ſer. 4 poſt 2. Domin. Quadrageſ. Vide eos in Indice vniuerſ. verb. Quadrag.

Verſ. 20. vſque ad 24. Tunc acceſſit ad eum Mater filiorum Zebedæi, &c. Sermonarij, in feſto S. Iacobi Apoſtoli, & in feſt. S. Io. Ante Portā Latinam, & in ſer. 4. poſt. Dom. 2 quadr. Vide eos vbi ſup. verbis S. Iacob⁹, de Sāctis, & quadr.

Verſ. 22. Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum, &c. S. Thom. to. 16. in ſerm. feſtiuit. de S. Iacobo.

Verſ. 23. Calicem quidem meum bibetis, &c. Iſacius Clarus, in lib. aduerſ. Varimadum, in Hæreſeologia Patrum.

Verſ. 30. Domine miſerere noſtri fili Dauid, &c. de 2. cæcis. S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 19. de verb. Domini.

in Caput XXI. Et cum appropinquaſſet Ieroſolymis, &c. S. Athanaſius.

in Capitis XXI. Verſ. 1. vſq; ad 10. Et cum appropinquaſſet Ieroſolymis, &c. Beda, to 7. ſer. var. ſer. vlt.

S. Io. Chryſoſtomus, tom. 2. homil. 23 in var. in Matth.

Sermonarij, in Dom. Palmarum, & in Dom. 1. Aduent. iuxta vsū aliquarū Eccleſiarum. Vide eos in Indice vniuerſ. verbo de Dom. & verbo Quadrag.

Item à Verſ. 1. vſque. ad 14. Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, tom. 1. in feſto S. Apolloniæ.

S. Gregorius, homil. 15.

Sermonarij, in feſt. S. Agnetis, S. Cæciliæ, S. Apolloniæ, S. Catherinæ, & in Com. Virg & martyr Vide eos, vbi ſupra verb. S. Agnes, S. Cæcilia, &c. & verbo de Sanctis.

Verſ. 5. Ecce Rex tuus venit, &c. S. Thomas, to. 16 ſerm. 3 de 1. Domin. Aduent.

Verſ. 10. vſq; ad 18. Et cū intraſſet Ieroſolymam, &c. Sermonarij, in ſer. 3. poſt.

1. Dom. quadrag. vide eos, vbi ſupra, verbo, quadrag.

Verſ. 19 Numquam ex te naſcatur fructus in ſempiternum, &c. De arbore ficus à Domino areſacta. S. Io. Chryſoſtomus, to 2 hom. 24. in varijs in Matthæū.

Verſ. 28. vſque ad 33. Homo quidam habebat duos filios, &c. Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, to. 1. in fer. 6. poſt 2. Domin. Quadrag. & fer. 6. poſt Domin. 4. Epiphan.

Verſ. 33. vſque in fin. Homo erat Pater familias qui plantauit vineam, &c Sermonarij, in fer. 6. poſt. 2. Dom. Quadrag Vide eos in Indice vniuerſ. verb. Quadr.

Verſ. 44 qui ceciderit ſuper lapidem iſtum, &c. Caietanus, ſentac. 9 quæſt. 2. in Capitis XXII. Verſ. 1. vſque ad 13. Simile factū eſt Regnum cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias, &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 247. de Temp. Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, to. 4 in Dom. 18. & 20. poſt Trinit.

S. Bern. in Parabolis de chriſto. & Eccleſia, in Appēdice.

S. Gregorius, tom. 3 in lib. 40. Homil homil. 38.

Sermonarij, in Dom. 17 & 19. poſt Pent. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo de Dom.

Verſ. 2. Simile eſt Regnum cœlorū, &c. S Bernardus.

Verſic 7 Miſſis exercitibus ſuis perdidit homicidas, &c. S. Thomas, tom. 16. ſer. 2. de Dom. 10. poſt Pentecoſt.

Verſ. 15. vſque ad 22. Tunc ad euntes Phariſæi, &c. Bartholdus, in Bibliotheca Concionum tom. 4. in Dom. 23. poſt Trinit.

Beda tom 7. in Hom. æſtiu. de Tempore Domin. 23. poſt Trinit.

S. Io. Chryſoſtomus, to. 2. hom. 25. in var. in Matth.

Sermonarij, in Dom. 22. poſt Pentecoſt. Vide eos in indice vniuerſali verbo, de Dominicis.

Verſ. 16. Magiſter ſcimus quia verax es, &c. S. Thomas, tom. 16. ſer. 2. de Dom. 23. poſt Pentec.

Verſ. 20. Cuius eſt imago hæc & ſuperſcriptio, &c. Baſilius Poncius Variarum diſputationum to 1. quæſt. 11. expoſita.

Verſ. 21. Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, &c. S. Ambroſius tom. 3. ſer. 7. S. Auguſtinus, tom. 10. in ſer. de diuerſis, in Append.

Verſ. 23. Acceſſerunt ad Ieſū Saducæi, &c. S. Io. Chryſoſtomus, to. 2. homil. 26. in var. in Matthæum.

Verſ. 32. Ergo ſi Deus Abraham, Iſaac, & Iacob, &c. Ba

silius Porcius, Variarũ disputatiõ. to. 1. quæst. 10. Exposit.

Vers. 36. vsq; in fin. Magister quod est mandatũ magnum in lege, &c. S. Augustin., tom. 10. ser. 334. & 335. de Temp.

Vers. 39 Diliges proximum tuum &c Idem, homil. 38.

Vers. 44. Dixit Dominꝰ Domino meo, &c. S. Thom. to. 16. ser. 2. de Dom. 18 post Pentecost.

in Capitis XXIII Vers. 1. vsque ad 13 Tunc Iesus locutus est ad turbas, &c. Sermonarij in fer. 3. post Dom. 2. Quadrag. Vide eos in Indice vniuersali, verbo Quadrages.

Vers 13. vsque ad 20. Væ autem vobis Scribæ, & Pharisæi, &c. Bartholdus, in Biblioth. Concionum. to. 4. in fer. 6. post Domin 8 post Trinit

Vers. 25. Vt veniat super vos omnis sanguis iustus, &c. Basilius Poncius, variarum disputation. to. 1. quæst. 5. Exposita.

Vers 30. vsque in fin. Ideo ecce ego mitto ad vos Prophetas, &c Sermonarij, vbi supra in festo S. Stephani. Vide eos in Indice vniuersali, verbo S. Stephanus, & verbo de Sanctis.

in Capitis 24. Vers. 15. vsque ad 36. Cum ergo videritis abominationem, &c. Sermonarij, in Dom. 24. post Pent. Vide eos in Indice vniuers. verbo, de Dom.

Vers. 17. Et qui in tecto est non descendat. Laurentius Ramirez. in sui Pent. cap. 26.

Vers. 36. De die illo nemo scit, &c. S. Augustinus, to. 10. ser. 21 de verb. Domin.

Vers. 40 Duo erant in agro, &c S. Ephræm, tom. 1.

Vers. 42. vsque ad 48 Vigilate ergo quia nescitis, qua hora, &c. Bartholdus, in Biblioth. Concion. to. 1. in festo S. Gregorij Papæ.

Sermonarij, in Communi Confessorum. Vide eos in Indice vniuers. verb de Sanctis Vide etiam infra in ca. 12. à vers 35 ad 41.

Vers. 47. Amen dico vobis super omnia bona sua, &c. S. Thomas tom. 16. in ser. de S. Gregorio.

in Capitis XXV. Vers. 1. Tũc simile erit Regnum cœlorum decem Virginibus, &c. Lauren. Ramirez, in sui Penteconta chi, c. 14.

Marius Eugenius.

Item a Vers. vsque ad 14. de Virginibus. Tunc simile erit, &c. S. Augustinus, serm. 23. de verb. Domin. tom 10.

Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, to. 1. in fest, S. Barbaræ, SS. Perpetuæ, & Felicitatis, &to. 4. in fest. S. Claræ, S. Vrsulæ, & Sodal. S. Cecilliæ, & S. Cather.

S. Basilius, in Moralit. cap. 5. & in Reg. breu. interrogat 282.
S. Bernardus, ser. de Virgin. in eisdem adscriptis
Berthorij, seu Bertharij, Homil
S. Gregorius, to. 3 homil. 12. in Euang. & l. b. 9. Epist. cap. 39. & lib 8 cap. 31.
Gulielmus de Alton o.
Gulielmus Mansfeldius.
Gulielmus Massellus.
S. Io. chrysostomus hom. 52. operis imperfecti.
Sermonarij, pro Virg. & Martyr. Vide eos in Indice vniuersali, verbo, de Sanctis.
Vers. 6. Media nocte clamor factus est, &c. S. Thom to. 16 ser. 2 in fest. S. Agnetis.
Vers. 12. Vigilate itaque, quia nescitis diem, neque horam, &c. Aloisius de Reboledo i, orat. funer. 23. Hispanicè.
Vers. 13. vsque ad 31. Cum autem, &c. Homo quidam peregre proficiscens, &c. S. Ambrosius, de Vocatione gẽtiũ, lib. 2. cap. 2.
Caietanus, in Matthæum cap. 25.
S. Gregorius, to. 3. hom. 9. in Euãg. & l. 24 Moral c. 10.
S. Hieronymus, lib. 4. in Matthæum, cap. 25.
S. Io, chrysostomus, hom. 53. operis impefecti.
Laurentius Iustinianus, lib. de humilit. cap. 13.
S. Thom to. 16. ser. de Siluestro.
Sermonarij, in Cõmuni Cõfessor. Pont Vide eos in Indice vniuersali, verbo, de sanctis.
Vers. 26 Serue male, & piger, &c. S. Augustinus, to. 10. ser. 1, de Sanctis.
Vers. 29. Omni habenti dabitur, &c. S. Ephræm, tom. 2. Paræn. 29.
Vers. 30 Cum venerit filius hominis, &c. Origenes, tom. 2. homil. 9. in diuers.
Vers. 31. vsq. ad fin. Cum autem venerit filius hominis in maiestate, &c Sermonarij, in fer. 4. post 1. Dom. Quadr Vide eos in Indice vniuers. verbo, Quadrag.
Vers. 34. Venite benedicti, &c. S. Augustinus, tom. 10. serm 38. de Sanctis.
Vers. 40. Quamdiu feciſtis vni ex minimis meis &c. Gregor. Nyss.
S. Chrysostomus, tom. 2 hom. lib. 27. in varijs in Matth.
in Caput XXVI. Scitis quia post biduum, &c. S. Cyprianus.
in Capitis XXVI. Vers 2. Et filius hominis tradetur, &c. S. Thomas, tom 16 ser. 2. in Domin Palmar.
Vers. 29. Non bibam ammodo de hoc genimine vitis, &c. Caietanus Ientac. 6. quæst. 1.

Verſ. 30 vſq. ad 57. Et hymno dicto exierunt in montem Oliuarum, &c Bardoldus, in Bibliotheca concionum, to. 2 in fer 4 poſt Domin. Palmarum.

Verſ. 31 Omnes vos ſcandalum patiemini, &c. Sanct. Auguſtinus, tom. 10 ſer. 124 de Temp.

Verſ. 39 Et progreſſus puſillum procidit in faciem ſuã, &c Idacius Clarus contra Varimadum, in hęreſeologia.

Maximus Conſtantinopol.

Verſ. 40 Sic non potuiſtis vna hora vigilare, &c Gregor. Nyſſ. Io. Tzetzes.

Verſ. 52 Conuertere gladium tuum in locum ſuũ, &c. Caietanus, Ientac. 6. quæſt. 3

in capitis 27 verſ. 33 Et venerunt in locum qui dicitur Golgotha &c. Ant. guenara, in Caluariæ monte. hiſpan. & Ital.

Verſ. 34 Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum &c Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi cap. 9.

verſ. 54 centurio autem, & qui cum eo erant &c idem, cap. 5.

in capitis 28 verſ. 1 vſque ad 8. Veſpere autem Sabbati &c Beda, to. 7 in homil. æſtiu. de temp. in Vig. Paſchæ.

Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi, cap 41. Sermonarii, in ſabbato ſancto. vide eos in indice vniuerſali, verbo Quadrageſ.

Verſ. 5 Ieſum Nazarenum quęritis &c Nicolaus de Cuſa, tom. 2 lib. 3 excit.

S. Thomas, tom 16 ſerm. 2 de Reſurr verſ. 8 vſque ad fin. Et exierunt cito de monumento &c Bartholdus, in Bibliot. Concion. to. 2 in fer. 6 poſt Dom. in Alb.

Verſic 16 Vndecim diſcipuli abierunt &c Beda, vbi ſupra, fer. 6. poſt Paſcha.

Sermonarii, in eadem fer. 6 & in feſto ſanctiſſimę trinitat. vide eos in indice Vniuerſali, verbo, Quadrageſ. & verbo, de ſanctis.

MARCVS.

in MArcum extant omnes, qui in vtrumque, in nouum, teſtam. & in Euangel. item.

Alexandri alenſis, comment.

Anguſtini tryumphi, comment.

Bedę, Expoſitio, to. 5

Dionyſii Cartuſiani, enarrat.

Gerſonis, Lectiones 5. par. 1.

Gulielmi AnKiri, Comm.

S. Hieronymus, Comment. tom. 9.
Io. Bury, Comment.
S Io Chryſoſtomus, hom 14 to. 2. quæ ſine dubio, ait Bellarminus de ſcript eccleſ. Chryſoſto non ſunt, ſed alicuius ſimplicis Monachi, qui fratribus ſuis Euangelium explicabat, vt cõſtat ex ho. 34 8. & ex aliis.
Io. de Fonte, liber.
Io. Hagẽ ab indagine, com.
Io. de his dinio, comment.
Io hoffmeiſteri, comment.
Io. Soarez, homil.
Idacii Clari, comment
Petri de Alyaco, comment.
Stanislati ſocoltuii, comme.
Theophy acti, comment.
Victor Antiochenus.
Vitalis Zuccolii, homiliæ.
Vuolffgãgi ſedelii, commẽt.
In capitis 1. verſ. 4 vſque ad 9 Fuit Ioannes in deſerto baptizans. Bartolo. in bibliot. Conc. tom. 1 fer 5 poſt Dom. 2 Aduent.
Verſ. 40. vſque ad fin. & venit ad eum leproſus &c. idem to. 1. fer. 4 poſt dom. 2. Epiph. & to. 4 in fer. 4. Dom. 14. poſt Trinit.
in capitis 2. verſ. 1 intrauit Ieſus iterum Capharnaũ &c. Beda, to 7 in homil. æſtiu. de Temp Dom. 19 poſt Trinit.
Verſus 14. vſque ad 21. Et cum præteriret vidit Leui Alphei &c, Bartholdus, to. 4 ſerm. 4 Dom. 5 poſt Trinitatem.
in Capitis V. Verſ. 1 vſque ad 18 Et venerunt transfretum &c, Idem, in fer. poſt D. 6 poſt Trinit. to. 4
Hugo de S. Victore to. 2 ſer. 29, de homine à legione obſeſſio.
in Capitis VI Verſ. 1 vſque ad 7 Et egreſſus inde abijt in Patriam ſuam Barth. in Bibliot Conc. t. 1 infer 4 poſt Dom. 3 poſt Epiph.
Verſ. 17 vſq; ad 30 Herodes tenuit Ioan. & vinxit eum in carcerem &c Sermonarij in feſto Decolat S Io. Ba. Vide, eos in Indice vniuerſ. verbo S. Io. Bapt. Decol. & verb. de Sanctis.
Verſ. 47 vſque ad fin. Et cum ſero eſſet, erat nauis in medio mari. &c. Sermon. in Sabbato Cinerum, Vide eos, vbi ſupra verbo Quadrag.
in Capitis VII. verſ. 31 Exiẽs Ieſus de finibus Tyri &c. Beda, 7 in hom. æſtiu de temp. Dom. 12 poſt Trinitatem.
Verſ 31 vſque in fin. Exiens, &c. Bartholdus, in Bibl. Concion. t. 4 Domin. 12 poſt Trinit.
Sermona ii, in Dominic. 11 poſt Pent.
Verſ 32. Adducunt ei ſurdũ &c. S. Thomas, t 16 ſer. 3 de Dom. 12 poſt Penteco.

in Caput VIII. Iterum eum Turba multa eſſet, & non haberent &c S. Aug. t. 9 ſer. 209 de Tempore.

in Capitis VIII. Verſ. 1 cum Turba multa eſſet &c Beda to. 7 in homil. æſtiu. de temp Dom. 7 poſt Trinit.

Item Verſ. 1 vſque ad 10 Bartholdus, in Bibliot. Concionum, t. 4 in Dom. 7 poſt Trinit.

Sermonatij, in Dom. 6 poſt Pent. Vide eos in Indice vniuerſ verbo de Domin.

Verſ. 2. vſq. ad 27 Miſereor ſuper turbam &c. Bartoldus, vbi ſupra in fer. 6 Domin. 16 poſt Trinit.

Verſ. 6 Accipiens Ieſus panes &c, S. Thomas, tomo 16. ſer. 2. de Dom. 7 poſt Pent,

Verſ. 24 Video homines velut arbores &c Caiet. Ientac. 12 quæſt. 3.

Verſ. 34 Et conuocata Turba cum diſcipulis ſuis &c. S. Auguſtinus, t. 10 ſer. 47 de diuerſis.

in Capitis IX. Verſ. 3 Veſtimenta autẽ eius &c. Laurentius Ramirez, in ſui Pẽtecontarchi, cap. 2

Verſ. 16 Magiſter attuli filium meum &c. Beda, t. 7. in homil. feſt. de Temp. in Septembre fer. 4 Temporum.

Verſ. 19. vſque ad 37. Et inde profecti prætergrediebantur &c. Bartholdus, vbi ſupra t. 1. fer. 4 poſt Sept.

Verſ. 37. vſque ad 42. Magiſter vidimus quendam in nomine tuo eijcientem dæmonia &c. Bartholdus, in Bibliot. Conc. t. 4 fer. poſt Domin. 8. poſt Trinitatem.

in Capitis 10. Verſ. 15 vſque ad 17 Et offerebant illi paruulos &c. Idem, t. 1. in fer. 4 poſt Dom. 4. Epiph. & t. 3. in fer. 6 poſt Dom. 4 Paſchæ, & t. 4 fer. 6 poſt Dom. 5. poſt. Trinit.

Verſ. 17. vſque ad 24. Magiſter bone quid faciam &c. Idem, to. 4. in fer. 6 poſt Dom. 6. poſt Trinitatem.

in Capitis XI. Verſ. 12 vſq. ad 15. Et alia die cum exiret à Bethania eſurijt &c. Idẽ t. 3. in fer. 6. poſt Dom. 4 paſchę.

in Capitis XII verſ. 28 Acceſſit vnus de Scribis &c. Beda, to. 7 homil. æſtiu de temp. Dom 18. poſt Trinitatem.

in Capitis XIII. Verſ. 32. De die autem illo vel hora nemo ſcit &c S. Auguſt. t. 4 quæſt 68 & 83.

in Capit. XIV. Erat autem Paſcha, & Azima &c Idem, to. 10. in ſerm. addit.

in Capitis XIV. Verſ. 1 vſq. ad 15. Erat autem &c. Sermonarij in ſer. 3 Hebdom maioris. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo Quadrag.

Verſ. 51. Adoleſcens autem quidam ſequebatur eum &c. Caietanus, lentac. 6. quaeſt. 4.

in Capitis XV. Verſ. 23 Dabant ei myrrhatum vinum &c. Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontrarchi, cap. 9.

Verſ. 25. Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum &c. Idem, cap 38.

Verſ 37 Ieſus autem emiſſa voce magna expirauit &c. Nicolaus de Cuſa l 3 Excit 10 2.

in Caput XVI. Et cum tranſiſſet ſabbat. Maria Magdalena &c. S Aug. t. 10. ſer. 146. de Temp.

in Capitis XVI. verſ. 1. vſq. ad 8. Et cum tranſiſſet &c Beda, t. 7 homil. aeſtiu de temp. in die Paſchae.

S Bernardus, in ſer. paruis, ſer. 15. & 57. & ſer. in. de Temp.

S. Gregorius, t. 3 in l 40 homil. hom. 21.

Sermonarij, in Dom. Reſurr. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo Quadr. & verbo de Dominicis.

Verſ. 9 vſque ad fin. Surgens autem manè prima ſabbathi, &c. Bartholdus, t. 3. ſer. 4 poſt Domin. in Albis.

Verſ. 12. Poſt hac autem duobus ex his ambulantibus &c. S. Aug. 10 ſer. 146 de temp.

Verſ. 14. vſque in fin. Nouiſſime recumbentibus &c. Beda, t. 7. in die Aſcenſionis.

S. Gregorius, to 3. in l. 40 homil hom 29.

Sermonarij, in die Aſcenſionis. Vide eos vbi ſupra verbo Aſcenſio, & de ſanctis.

LVCAS.

in LVcam extant omnes, qui ſupra in Vtrumque, in Nouum Teſtamentum, & in Euangelia Item.

Alexandri Alenſis, Comment.

S. Ambroſius, to. 5.

Ambroſius Spera, de Qualit &c. B. Maria in nutrien. aman, &c. filium.

Balthaſſaris Brabantini, Homil.

Bartholomaei Bononienſ. Poſtillae.

Bartholomaei Parui Poſtilla.

Bedae, Libri 6. to 5.

S. Bonauenturae, Poſtillae &

Collationes, in operum, tom. 2.
Bonauenturæ Fidanzæ, Cõment.
Calo ceri Iacobi, Liber.
Caroli Ferdinandi Brugenſis Liber.
Didaci Stellæ, Comment. in 2 tom.
Dominici Leonis, Poſtillæ.
Ealredi Rieuallenſ. Comment.
Ethelredi Abbatis Ciſtercienſis, Homil.
Franciſci Gratiani Genuenſis, Poſtillæ.
Galfridi Aleycuant, Comment.
Gaſparis à Melo, Comment.
Henrici Arnoldi, Commẽt.
Henrici Euthæ, Comment.
Hieronymi Guadalupenſis, Commentar. in ſex priora capita.
Huberti Leonardi, Scriptum.
Hugonis de ſancto Victore, Alleg. tom. 1.
Iacobi Alogenhagen, Comment.
Innocentij V. Comment.
Io. Agricolæ, Comment.
Io. Angli, Homiliae.
Io. de Bacone, Poſtillae.
Io. Beuerlacij, Comment.
Io. Burij, Comment.
Io. Hayton Expoſitio.
Io Hoffmeiſteri, Comment.
Io Roſſenſis, Comment
Io Soarez, Comment.
Iſidori Clari, Orationes.
Iſidori Theſſalonicenſis, Epiſcopi, Homil.
Ludouici de Soto, Comment.
Michaelis Angriani, Comment.
Oliuerij Britonis, Lecturae.
Origenis, Homil. 39. to. 2.
Petri de Alyaco, Comment.
Petri de Tarantaſio, Comment.
Richardi Nottingam, Comment.
Roberti Grauini, Commẽt.
Roberti Iorij, Comment.
Sebaſtiani Brande, Commẽt.
Staniſlai Scoloui, Commẽt.
Thomae DocKingae, Comment.
Titi Boſtrenſis Epiſcopi, Commentar. in Biblioth. Veterum Patrum, tom 1.
Victoris Epiſcopi Antiocheni, Comment. in Bibliot. Vet. Pat. tomo 1.
in Caput 1. Fuit in diebus Haerodis, &c. S. Ambroſ. tom. 2.
Andreae Ieroſolymit. Comment. in Bibliot. Vet Patr. tom. 2.
Chryſoſtomi à Viſitatione, Expoſitio.
Claudij Seyſſelij, Explanatio moraſis.
Hieronymi Guadalupenſis, Comment.
in Capitis 1. Verſ. 1. vſque ad 17. Fuit in diebus, &c Sermonarij, in Media nocte Natiuit. Chriſti, & in Cõcep-

cept. B. Mariæ Virg. Vide eos in Indice vniuerſali, verbis Natiuitas, Conceptio, de Aduentu, & de Sanctis.

Verſ. 10. Et omnis multitudo populi erat orans foris &c. S. Ephrem, to. 1.

Verſ. 13. Ne timeas Zacharia &c. Anſelmus Cantuariens. de S. Ioanne.

Nicolaus de Cuſalib. 3. Excitat. tomo. 2.

Verſ. 26. Miſſus eſt &c. Alberti Magni, Homil.

S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 18. de Sanctis.

Auguſtinus Tryumphus.

S. Bernardi, Homil. 4.

Gabrielis Flammę, Concionēs Italicè.

Gualterij Danielis commēt.

Item vſque ad Verſ. 39 Sermonarij in feſto Annūtiationis B Marię, in Sabbatis ab Aduēt. vſque ad Natiuit & fer. 4. Quatuor Temporum Aduent. Vide eos in Indicè Vniuerſali, verbis Annunciatio, de Aduentu, & de Sanctis.

Item vſque ad Verſ. 57. Angeli Celeſtini, Diſcurſ. 43. de verbis Dominæ, Ital.

Thomas Ramon. in ſuis floribus nouis de Cō to. 2. Hiſ.

Verſ. 28. in Salutationem Angelicam. Aue Maria &c. Andreę Ieroſolymitani, ſermo, in Orthodoxographa. SS. Patrum, tomo. 1.

S. Bernardus, in ſermō. paruis ſerm. 2. & 3. & ſerm. de Aſſumptione, & ſer. 1. de Maria poſt illum de Aſſumpt.

Conradi è Saxonia, Comment.

Dominici Buchij, Explanatio.

Dominici Pantaleonis, Cōment.

Franciſci Albertini, Comment.

Henricus de Haſſia.

Henricus de Vrimari.

Hermannus de Schildis.

Iacobus Locher.

Philippus Siculus.

Theodoricus de Herxen.

S. Thomas, tomo 16 in fine ſerm. 2. de Annuntiat. B. Mariæ.

Vide etiam in Indice Vniuerſali verbo Angelica ſalutatio, & Salutatio Angelica.

Verſ 36. vſque ad 48. Et ecce Eliſabeth &c. Sermonarij, in feſto Viſitat. B. Mariæ, & infer. 6. Quatuor Temp. Aduent.

Vide eos in Indicè Vniuerſali verbis viſitatio, de Aduentu, & de Sanctis.

Verſ 46. vſque ad 56. in Magnificat S. Auguſtinus, ſeu alius, to. 9. in append.

Bonauenturæ Gonzagæ, Cōment.

Cæſaris Calderarij Diſcurſ.

Chryſtophorus Sylueſtran⁹.

Conradus è Saxonia.

Euangeliſtæ Marcellini, Lect
Euthimij, Expoſitio,
Fauſtin Taſſi, ſermones.
Franciſcus Mayron.
Gerſonis Collect. & Tract. par. 3.
Henricus Kaltyſen.
Hugo de s Victore.
Iacobi Ianſſonij, Comment in Cant fer.
Iacobus de Valentia, in Cãtic. Ferial.
Io. Carthagenæ, Homil. in feſto Viſitat. B. Marię.
Io Dominicus Florentinus, Card.
Laurentius Maſſelius de B. Virgine lib. 4.
Patrum Catena locorum difficilium.
Richardi Pampolitani, Enarrat. in Cant. fer.
Rutilij Benzonij Comment.
Sigefridi de Arena, Comment.
Theodoreti, interpret. to. 1.
Verſ. 48. Reſpexit humilitatem &c Nicolaus de Cuſa lib. 2. Excit. to 2.
Verſ 57. vſque ad 69. Eliſabeth autem impletum eſt tempus pariendi &c. Bedę Homil. to. 7.
S. Io. Chryſoſt to. 2. homil. 1. ſuper Lucam
Verſ. 66. Quis putas puer iſte erit. &c. S. Thomas, to. 16. in fine ſerm. de S. Io. Bapt.
Verſ. 68. vſque ad 79. Benedictus Dominꝰ Deus Iſrael &c. in Cant. Zachariæ. Catena Patrum locorum difficilium.
Euangeliſta Marcellinus.
Euthimij, Enarrat
Iacobi anſſonij, Comment.
Iacobus de Valentia in Cantic. Ferial.
Richardi Pompolitani, Enarrat.
Theodoreti Epiſcopi Cyri, Interpretatio, in eius operum, tomo. 1.
iu Caput 11 Factum eſt autem in diebus illis &c. S. Cyprianus, tomo. 3.
Hieronymus Guadalupenſis.
in Capitis II. Verſ. 1. vſque ad 15. Factũ eſt &c. S. Gregorius, tomo. 3. in lib. 40 homil homilia 8.
Verſ. 7. Et reclinauit eum in præſepio &c. S Io Chryſoſtomi, homil. to. 2. ſuper Lucam.
Verſ 12. Inuenietis infantẽ pannis inuolutum &c. S. Bernardus ſerm. 4. in Natiuitate Domini in ſerm. de Temp.
Verſ. 14. Gloria in altiſſimis Deo &c. Franciſci à Noua Curia, Lib.
Io. Alba, Elect. ſacræ Scripturæ, Centuriæ cap. 71.
Philippi Siculi, Comment.
Verſ. 15. vſque ad 21. Exiſtimãte autẽ populo de Ioan. &c. Sermonarij, in Aurora Natiuit Domini & in Sabbatis à Natiuit. vſque

ad Purificat.

Vide eos, in indice vniuerſali, verbis Natiuitas, de Dominicis, de Sanctis, & de Aduentu.

Verſ. 21. Poſtquam conſumati ſunt dies octo &c. S. Bernardus ſerm. 1. & de Circumciſione Dom. in ſerm. de Temp.

Sermonarij in feſto Circumciſionis Domini. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo Circumciſio, & verbo de Sanctis.

Et ibi vocatum eſt nomen eius Ieſus, &c Eleutherij centini, Comment.

S. Thomas, to. 16. ſermon. de feſtiuitat. in feſto Circumciſionis Domini.

Verſ. 22. vſque ad 33. Et poſtquam impleti ſunt dies purgationis eius &c. Sermonarij, in feſto Purificat B. Mariæ.

Vide eos in indice vniuerſali, verbis Purificatio, Maria, & de ſanctis.

S. Thomas, to. 16. in fer. feſt. ſer. 2. in die Purificationis.

Verſ. 29. vſque ad 33. Nunc dimittis &c. in Canticum Simeonis. Catena Patrum locorum difficilium.

Iacobi Ianſonij Commentar in Cant. fer.

Iacobus de Valentia, in Canc. Fer

Io Alba, Electorum faciæ ſcript. Centuriæ cap. 72.

Richardi Pampolitani, Enarrat.

Theodoreti Interpretatio, to. 1.

Timothæi Preſbiteri, oratio in Auctar. Biblioth. Vet. Patr. to. 2.

Verſ. 33. vſque ad 41. Et erat Pater eius, & Mater mirantes &c. Sermonarij, in Dom. infra octauam Natiuitatis. Vide eos in indice Vniuerſ. verbo de Dominicis

Verſ. 33. Euam ipſius animam &c. S. Thomas, to. 16. ſer. 2. de Dom. infra Oct. Nat.

Verſ. 42. vſque ad fin. Cum factus eſſet Ieſus annorum duodecim &c. Adilredi, Homiliæ.

S. Bernardi, Homil. de Domin. infra Octauam Epiph.

Sermonarij, in Dom. infra Octau. Epiph. Vide eos in Indice vniuerſ. verbo de Dominicis.

Verſ. 46. Inuenerunt eum in templo ſedentem in medio Doctorum &c. Petri Simonis Tiletani, diſputatio, in lib de Veritate.

Verſ. 48. Ego & pater tuus dolentes &c Chryſoſtom. à Viſitatione, to. 2.

S. Thomas, to. 16. ſerm. 3. de Dominica infra Octau. Epiph.

in Caput 3. Anno quinto

decimo Imperij Tiberij Cæsaris &c.

Hieronymus Guadalupensis.

in Capitis 3. Vers. 1. vsque ad 12. Anno quintodecimo &c. S. Gregorius to. 3. ho. 20. in lib. 40. homil.

Sermonarij in Sabatho. 4. Tempo um Aduentus & in Domin 4. aduent. Vide eos in Indice vniuersali verbo de Aduentu.

Vers. 7. vsque ad 18. Genimina viperarum quis ostēdit vobis fugere &c. Barthold. in Bibliot. Concion. to 1. Fer. Dominicæ Aduent

Vers. 36. Qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxat &c. Hieronymus de la Rua Conrouers. 5. posit.

in Caput 4. Iesus autem plenus Spiritu Sācto &c Hieronymus Guadalupensis.

in Capitis 4. Vers. 14 vsque ad 3. Et regressus est Iesus in virtute spiritus in Galileam &c. Bartholdus in Bibliot Conc. to. 1. in fer 6. Dom 1. post Epiph.

Vers. 23. vsque ad 31 Medice cura te ipsum &c. Sermonarij, i fer. 2 post. Dom. 3 quadrages Vide eos, in indice vniuersali, verbo Quadrag.

Vers. 38. vsque ad 42. Surgens Iesus de Sinagoga &c. Bartholdus, in Bibliot. Concion. to. 8. in Sabb. post Pent.

Cornelij Mussi Episcopi Bitontini. Concio italicè. Innocentij Papae I I I. ser. to. 1.

Sermonarij, in fer. 5. post Dom. 3. quadrag. Vide eos in Indice vniuersali, verbo quadrag.

Vers. 40. At ille singulis imponens manū curabat eos &c. S. Thomas, tomo 16. in ser. Domin. ser. de duplici manu. Dei.

in Caput V. Factum est autē cum Turbae irruerent in eum &c. Hyeronymus Guadalupensis

in Capitis V Vers. 1. vsque ad 12. Factum est &c. S. Ambrosius, to. 3 serm 2. Bartholdus, in Biblioth. Concionū, to. 4. in dom. 5. post Trin

Sermonarij, in Domin post Pen. Vide eos in Indice vniuersali, verbo de Dominicis.

Vers. 11 Relictis omnibus secuti sunt eū &c S. Thomas, to 16 serm. vlt. de Dominic 5. post Pētecost

Vers. 18. vsque ad 27. Et ecce viri portantes in lecto hominem &c Barthold. in Bibliot. Conc. to. 3. in fer 6. post Pentecost.

S. Io. Chrysostomi oratio: seu Ser.

in Caput V I. Cum transiret

per ſata velabant diſcipuli eiu ſpicas &c. Hieronymus Guadalupenſis.

in Capitis 6. Verſ. 1. Factum eſt in S bbato in ſ cundo, primo &c. Hieronymus de la R ua, to 1. Cõtrouerſia 1. Theolog.

Verſ. 6. vſque ad 11. Et erat ibi hom , & manus e us dextera erat arida &c S. Ambroſius, tom. 3. ſerm. 8.

Verſ. 11. vſque ad 21. Ipſi autem repleti ſunt inſipientia &c. Sermonarij, in feſto S. Barthol Vide eos in Indice Vniuerſali, verbo S. Bartholomæus, & verbo de ſanctis.

Verſ. 12. & 13 Factum eſt autem in illis d ebus exi t n Montem &c. de Electione Apoſtolorum Nicolaus Oranus Conc 2. & 3 in Tract. de iudæ Apoſtaſia.

Verſ 17. vſ ue ad 24 deſcendens Ieſus de Monte &c Anſelmus ad Hebræos 5. in illis verbis Cum deberitis magi ri eſſe &c.

Bruno in Epiſt. 1. ad Corinth c 3.

Cyrillus l b. 3. in Iſaiam cap. 28.

Haymon de Martyribus,

Hector Pinctus, in cap. 32 Ezechielis in illis verbis. Mẽtes Iſrael &c. Laurentius Iuſtinianus, Lib. de Vita Solitaria. cap. 7. & in lib. de perfect gradibus cap 4

Rupertus Abbas, lib. 6. in Geneſ cap 21.

S. Thomas 1. Corinth. 3lect. 1. & to. 16. ſerm. 2 de SS. Fabiano, &c.

Sermonari, in feſto SS. Fabiani, & Sebaſtiani, & in Communi plurimorum Martyrum.

Vide eos in Indice Vniuerſali, verbo SS. Fabianus, & verbo de Sanctis

Verſ. 25. Væ vobis qui ridetis &c. S. Auguſtinus. to. 10 ſerm. 173. de Temp.

Verſ 26. vſque ad 43. Væ cum benedixerint vobis homines, &c Bartholdus in Biblioth. Concion. to 4. in Domin. 4 poſt Trin tatem

Sermonarij in Dom. 1. poſt Pent Vide eos in Indice Vniuerſali, verbo de Dominicis.

Verſ. 36. Eſtote miſericordes &c S Thomas, to 16. ſer 2 de Dom 4. poſt Pẽt.

Verſ. 37 Nolite iudicare, & non iudicabimini &c. Beda to. 7. in Homil eſtiu. de temp. Dom 4. poſt Trin.

Verſ. 38 Remittite, & remittetur vo is &c S. Auguſt to. 10 homil 29.

in Capitis 7. Verſ. 2. vſque ad 17. Ibat in Ciuitatem Naim &c.

Bartholdus, in Bibliot. Cõ-

cionum, tom. 4 in Domin. 16. post Trin.

Beda, tom. 7 in homil. festiu. de Temp. Dom. 16 post Trinit.

Petrus de Valderrama, in suo Theatro Religion. Hispanice in festo S. Monicae.

Sermonarij, in Dom 15 post Pent & in fer. 5 post Dom. 4. Quadrag. Vide eos in indice vniuersali, ver. de Dom. & verbo Quadrag.

Vers 36. vsque ad fin cap. Rogabat Iesum quidam Phariſaeus, &c. S. Gregorius, to. 3. in li. 40. Homil. hom. 33

Petri Mallonij, Liber Hispanice.

Sermonarij, in fer. 5. post Domin. Passionis, fer. 6 Quatuor Temp. Septembris, & in festo S. Mariae Magdalenae. Vide eos in indice vniuers. verbis S. Maria Magd. de Sanctis, & Quadrageſima.

Vers. 38 Et ſtans retro ſecus pedes eius, &c. Amphilochius.

Caietanus, in Ient. 12. quaeſt. 1 & 2,

Vers. 47. Remittuntur peccata multa, &c. Nicolaus, de Cusa, to. 2 lib. 2 excitat.

in Capitis 8. Vers. 4 Cum autem Turba plurima conueniret, &c. vsque ad vers. 16. S. Augustinus, to. 10. serm. 46. de diuersis.

S. Gregorius, to. 3. in lib. 40. homil. homil. 15.

Sermonarij, in Domin. Sexageſ. vide eos in indice vniuersali, verbo de Dominicis.

Vers 5. Volucres cœli comederunt illud, &c. S Thomas, to 16. serm. 4. de Dom. in Sexageſ.

Vers. 8 Stans retro ſecus pedes Domini, &c. Laurētius Ramirez, in Pentecontarchi, c. 12.

Vers 41. vsque ad fin. Et ecce venit vir cui nomen Lairus &c. Bartholdus, vbi supra, in fer. 9. post Dom. Trinit, to. 4.

in Capitis 9. vers 1. vsque ad 7. Conuocatis autem duodecim Apoſtolis, &c. Bartholdus, in Bibliot Conc. to 3 in fer. 5 post Pent.

Vers 3. Nihil tuleritis in via, &c, Io. Alba, Elect. sacrae Script. Centur. cap. 73.

Vers. 12. vsque ad 18. Dies autem cœperat declinare, &c. Bartholdus, to. 4, fer. 4 post Dominic. Trinit.

Vers. 17. vsque in fin. Et manducauerunt omnes & saturati sunt, &c. Idem, to. 1 in fer. 6. post Dom. 3. post Epiph.

Vers. 23. Qui vult venire post me, &c. sanctus Bernardus in serm. paruis, serm. 23.

S. Thomas, to. 16. serm. fest. de sancto Georgio.

Vers. 51. vsq. ad 57 Factum est autem dum complerentur dies assumpti. nis eius, &c. Bartholdus, tom. 1. fer. 6. post Septuag.

in Capitis X. Vers. 1. vsque ad 10. Designauit Dominus, & alios septuaginta duos, &c sanctus August. lib. 2. quæst Euang. cap. 14. tom. 4. & homil 3.

Bartholdus in Bibliot. Concion to . in festo S. Ignatij

S. Gregorius, to 3. lib 40. homil. homil, 17.

Honuphrius Manescal, in suis miscellaneis Tract. 3. in Conc. S Lucæ, Hispag.

S. Io Chrysost in Genes. to. 1. homil 41. tom. 2. homil 33. in Matth & to. 5. hom. 5. ad populo.

Laurentius Iustinianus, lib. de ligno vitæ c. 15 de Charitate.

Sermonarij, in festo S. Marci, S. Lucæ, & S. Timothæi Apostoli Vide eos in Indice vniuersali. verbis sanctus Marcus, sanctus Lucas &c & de Sanctis.

Vers 2. Messis quidem multa, &c S Augustinus, tom. 10. serm 42. de Sanctis, & de Consensu Euangel. to. 1. cap. 3. & to. 5. de Ciuit. Dei cap 30.

S. Gregorius in 7. psal Pœnit psal. 101. vers. Quia Cinerem, &c.

S. Io. Chrysost hom. 60. prope fin. 2. & to. 5. hom. 23. & 53. ad populum Antioch

Pintus, in Ezech. cap. 46. in illis verbis, In ipso erit tẽplum, &c

Vers 3. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter Lupos, &c. S Aug stin. vbi supra.

S Ambrosius, lib. 7 in Lucam & lib. 2. officiorum, ca. 25.

S. Hierony. in Matth ca 10.

S. Io Chrysost sermon. de Pent. prope fin. tom 3 incipit. Hodie nobis terra, &c & homil 24. operis imperfecti, & homil. 58. in Genes & homil. 29. ad populum Antioch.

Pintus in Ezechiel. cap. 1. & 29. in illis verbis. Conglutinabo pisces, &c.

S. Thomas, to 16. serm. fest. de sanct Luca, & prima secundæ quæst. 108 art. 2. ad 3. & 4. & secunda secundæ quæst. 185 art. 6. & opusc. 16. cap. 21.

Vers. 5. In quãcunque domum intraueritis, &c. S. Basilius, in Psalmum 33. ibi. Inquire pacem, &c.

S. Gregorius, homil. 4. & 17. in Euang

Hector Pintus, in Ezechiel: cap. 11 in illis verbis. Dabo ei corvnum, &c.

Vers. 4 vsque ad 9. In eadem autem domo manete edẽtes &c. Bartholdus, in Bibliot. Concion to. 4. in festo. S Lucæ.

Vers. 16 Qui vos spernit me spernit, &c S Augustinus, tom. 10. serm 24. de verb. Domini.

Vers. 23. vsque ad 38. Beati oculi qui vident quae vos videtis, &c Bartholdus in Biblioth Concion. tom. 4. in Dom. 13. post Trinitatem.

Beda, tom 7 in Homil. æstiu. de tempore de eadem Dom.

sermonarij, in Dom. 12 post Pent Vide eos, in indice vniuersali, verbo de Dominicis.

Vers. 27. Diliges Dominum Deum tuum, &c. Iacobus Aluarez de vita spirituali, tom 1.

Dominici à Pace, sermones, in 2 tomos.

Vers. 30. Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho, & incidit in Latrones, &c. sanctus Augustinus, tom. 10. serm. 37. de verbis Domini.

sanctus Ioan Chrysostomus, tom. 2. super Lucam.

sanct. Thomas, to 16. in ser. 2 de Dom. 13. post Pent.

Vers. 36. Quis horum trium tibi videtur proximus. sanctus Anselmus Cantuarien.

Vers. 38 intrauit Iesum in quoddam Castellum, &c. s. Augustinus, to. 10. ser. 26 & 27 de verbis Domini.

s. Bernardus. in serm paruis, serm. 4. & in serm de Tempore, serm. 23. & 5. de Assumptione B. Mariæ.

Laurentius Masselius de B. Virgine lib. 6 cap. 25. Italicè.

Sermonarij, in festis S. Marthæ. & Assumpt. B. Mariæ. Vide eos in indice vniuersali, verbis S. Martha, Assumptio, & de Sanctis.

Vers. 42. Maria optimam partem elegit, &c. Nicolaus de Cusa lib. 3 Excitat. tom. 2.

in Capitis XI. Vers. 2. Domine, doce nos orare, &c. S. Augustin. to. 10 in append. serm. 5. de diuersis.

Vers 5 vsque ad 14 Quis vestrum habebit amicum, &c. S. Augustin. tom. 10. ser. 171. de temp. & serm. 29. de verb. Domini.

Beda, to 7. in hom. æstiu. de Tempore, in Litan. Maior.

S. Bernardus, in serm. de tẽp. serm. de rogat. & in serm. paruis, serm. 17.

Sermonarij in fer. 3. Rogat. post Pascha. Vide eos in indice vniuersali.

Vers. 14 Erat Iesus eiiciens Dæmonium, &c. Sermonarij, in Dom. 3. Quadrag. Vide eos vbi supra, verb. Quadragesi.

Sanctus Thomas, to. 16 ser. 2. de Domin. 3. Quadrag

Vers. 24 Cum immundus spiritus exierit de homine,

&c vſque ad verſ. 29. Innocentij Papæ III. ſermo, to. 1.

Sermonarij, in feſto S. Marię ad Niues, & in Sabbatis per annum.

Vide eos in Indice vniuerſali, verbo de eadem feſtiuitate, & verbo de Sanctis.

Verſ. 27. Beatus venter qui te portauit, &c. Bartholdus, in Bibliot. Concion. to 1. in præfat. ad lectorem.

Contadi Ruffi, Hom. 1.

Franciſci Oſannæ, Sermones.

Laurentius Maſſel de B. Virgine lib. 6. cap. 9.

S. Thomas, tom. 16. in ſerm. Dominic. de Quadrageſ. ſerm. 5.

Vide etiam Sermonarios, vbi ſupra.

Verſ. 33. vſque ad 38. Nemo accendit lucernam, &c. S. Ambroſius, de dignis. Sac. rdot. cap. 6.

Bartholdus, in Bibliot. Concion. tom. 1. in feſto S. Caroli Magni. Item, tom. 4. in feſto S. Galli.

Beda, lib. 4. in Lucam capit. 50.

S. Gregorius, ho. 6. in Euang. & lib. 1. dialog. cap. 10.

Hugo Cardinalis, in Comment. in Lucam.

S. Io. Chryſoſt. in acta Apoſt. homil. 20. to. 3.

Sermonarij in feſto S. Martini Confeſſoris.

S. Antonij Abbatis, & in Communi Confeſſorum Pontificum. Vide eos in indice vniuerſali, verbo S. Martinus, S. Antonius, & verbo de Sanctis.

Verſ. 37. vſq. ad 44. Et cum loqueretur rogauit illum quidam Phariſæus, vt prandaret apud ſe, &c. Bartholdus, in Bibliot. Cõcio. to. 4. ſer. 6 D. Dom. 9 poſt Trinit.

Verſ. 39. Nunc vos Phariſæi quod foris eſt, &c. S. Auguſtinus to 10 ſerm. 30. de verbis Domini.

in Caput XI. Attendite à fermento Phariſæorum, &c. Laurentius Iuſtinianus.

in Capitis 12. verſ. vſque ad 23. Cum autem inducent vos ad Synagogas, &c. Bartholdus, in Bibliot. Concion. to 4. in ſerm. 4. poſt Trinit.

Verſ. 17. Deſtruã horreamea, &c. S. Auguſtinus, homil. 48.

S. Baſilij, homil. 6.

Verſ. 18. Et dixit hoc faciam, deſtruam, &c. S. Baſilij Concio, tom 1.

Verſ. 33. vſque ad 41. Sintlumbi veſtri præcincti, &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 39 de verbis Domini.

Bortholdus, to. 4. de S. Martino.

S. Bernardus, in ſerm. Natiu. S. Ioan. Bapt.

S. Gregorius, to. 3. in lib. 40 homil. homil. 13. & lib.

28. Moral. cap. 4. & 7.

S. Hieronymus ad Paulum cap. 9. & lib. 4. in Matth tom. 9

Hector Pintus in Ezechielem, cap. 1.

S. Io. Chryſoſt. in Matth. homil. 78. to. 2.

Laurentius Iuſtinianus de perfect. grad. cap. 7.

Petrus de Valderrama, in Theatro Religionum, in feſto B. Ignatij Loyolæ.

Thomas Ramon, in ſuis Floribus de Communi Sanctorum, to. 2. Hiſpanicè.

Sermonarij, in Com. Confeſſ. non Pont. & in feſto S. Antonij, & S. Dominici.

Vide eos in Indice vniuerſali, verbis, S. Antonius, S. Dominicus, & de Sanctis.

Verſ. 48. Cur multum datum eſt, multum quęretur ab eo, &c. Hildeberti Turonenſis, ſermo in Biblioth. Ver. Patrum to. 3.

in Capitis 13. Adorant autem quidam ipſo in tempore, &c. Laurentius Iuſtinianus.

in Capitis 13. Verſ. 3. Niſi pœnitentiam habueritis, omnes peribitis, &c. Melchior Canus.

Verſ. 6. vſque ad 18. Arborem ficî habebat quidam, &c. S. Auguſt. to. 10 ſerm. 31. de Verbis Domini.

Bartholdus, tom. 4. in Sabb. 4. Temp. poſt Dominicã, 17. poſt. Trinit.

Beda, to. 7. in homil. æſtiu. de temp. in Sabb. 4. Temp. Septem. quæ eſt vltima.

S. Gregorius, to. 3. in lib. 40. Homil. homil. 31.

Verſ. 11. Et ecce mulier quæ habebat ſpiritum infirmitatis, &c. S. Auguſtinus, vbi ſupra eodem ſermone.

Verſ. 19. Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. S. Ambroſius, to. 3. ſerm. 1.

Eſaias Abbas

Verſ. 21. Simile eſt regnum cœlorum fermento, &c. S. Ambroſius, to. 3. ſerm. 5.

Verſ. 23. vſque ad 29. Domine ſi pauci ſunt qui ſaluantur, &c. S. Auguſtinus, to. 10 ſerm. 32. de verb. Dom.

Bartholdus, tom. 4. in fer. 6. Dom. 13 poſt Trinitatem.

Verſ. 32. Ite, & dicite vulpi illi, &c. Caietanus, in Ientac. 9 quæſt. 3.

in Caput 14. Et factum eſt cum intraret Ieſus in domum, &c. Laurentius Iuſtinianus.

in Capitis 14. verſ. 1 vſque ad 12. Et factum eſt, &c. Bartholdus, in Bibliotec. Concionum tomo 4. in Domin. 17. poſt Trinitatem.

Beda, to. 7. in hom. æſtiu. de temp. de eadem Dominic.

Sermonarij, in Dom. 16. poſt Pent. Vide eos in indice vniuerſali, verbo, de Domi

Verſ.2. Hydropicus quidam ſtabat ante illum, &c. S. Thomas, to.16.ſerm. 2. de Dominica 17. poſt Penteco ſt.

Verſ.11. Qui ſe exaltat humiliabitur, &c. Idem ſerm. 3. de eadem Domin.

Verſ. 16. vſque ad 25. Homo quidam fecit cœnam magnam, &c. S. Auguſtinus, to 10. ſerm. 33. de verb. Dom. Beda, tomo 7. in homil. æſti. de Temp. Domin. 2. poſt Trinitatem.

S. Gregorius, to.3 in lib 40. homil. homil 36 & 40.

Sermonarii, in Domin 2 poſt Pent. Vide eos in indice vniuerſali, verbo de Dominicis.

S. Thomas, to 16. ſermone 2. de Dominica 2. poſt Pentecoſtem.

Verſ 26. Si quis venit ad me, & non odit, &c. S. Auguſtinus, in lib. de ſaluta. doc. cap. 2. tom. 4.

S. Ambroſius, in Pſal. 118. ſerm. 15 in illis verbis, Iniquos odio habui, & c.

Bernardus, Epiſt. 11.

S. Gregorius, to. 3. lib. 40 Homil. homil. 37.

S Hieronymus in Matth. ca. 10. lib. 1.

S. Ioan. Chryſoſtomus, in Matth. homil, 36. & oper. imperfect. hom. 16 to 2

in Capitis XV. Verſ. 1 vſque ad 11 Erant appropinquantes ad Ieſum Publicani, &c. Bartholdus, in Biblioteo. Conc. tomo 3 in feſto S. Mariae Ægyptiacae.

Beda tomo 7 in homil aeſti. de temp. Dom. 3 & 5 poſt Trinitatem

Sanctus Gregorius, tomo 3 in lib 40 hom hom. 34

S. Thomas, tomo 16 ſer. 3. de Dom 3 poſt Pent

Sermonarii, in Dom. 3 poſt Pent. Vide eos in indice vniuerſ. verbo de Domin.

Verſ. 10 Gaudium eſt coram Angelis Dei, &c. s. Thomas tomo 16. ſerm. 2. de eadem Dominica.

Verſ. 11 Homo quidam habuit duos filios, &c. de filio Prodigo Claudii Eſpencaei, homil.

s. Hieronymus, to. 4

Io. Bapt. de Madrigal, Hom. 4. Hiſpanicè.

s. Io. Chryſoſt. Homil. in Lucam, tomo 2.

sermonarii, in sabbato poſt 2. Dom. Quadrag. Vide eos in Indice vniuerſ. verb. Quadra. Vuolffgangus sedelius.

in Capitis 16 verſ 1. vſque ad 9. Homo quidam erat dives, &c. Bartholdus, in Bibliot Conc. to. 4. in Dom. 9. poſt Trinit.

Beda, to. 7 in hom. aeſtiu. de Tempore, in Dominic. 9. poſt Trinitatem.

s. Bernardus, in ſermo. eidem

assriptis.

Gaudentij Brixiani Episcopi ad Geminianum responsio in Bibliot Vet. Patrũ to. 2.

Innocentij III. serm. to. 2

Sermonarij, in Dominic. 8. post Pent Vide eos in indice vniuersali, verbo de Dominicis

Vers. 2 Redde rationem villicationis, &c. S. Thomas, to. 16 serm. 2 de Dom. 9 post Pent.

Vers. 9. Facite vobis amicos de Mammona, &c. S. Augustinus, to. 10. serm. 35 de verb Domini.

Vers. 10. vsque ad 14 Qui in modico est fide is, &c. Bartholdus, in Bibliot. Conc. tom. 4 in fer. 9. post Dom. 9. post. Trinis.

Caietanus sentac. 5. quæst. 5.

S. Ephræm, to. 1.

Vers. 11 vsque ad 20. Si ergo iniquo Mammona Bartholdus, tom. 4. Dom 14. post Trinitatem

Sermonarij, in Dom. 13. post Pent. Vide eos in indice vniuersali verbo de Dominicis

Vers. 13. Nemo potest duobus Dominis seruire, &c. Beda, tom. 7. in Homil. æstiu. de Temp. Domin. 15. post Trinit.

Vers 19. vsque in fin. De diuite, & Lazaro Homo quidam erat diues, &c. S. Augustinus, tom. 10. serm. 25. de verbis Domini.

Bartholdus, vbi supra, in Dom. 1 post Trinit.

Beda, vbi supra, in Dom 1. post Trinit.

S. Io. Chrysost. to 2. in Lucã.

Roberti Balæi, lib.

Sermonarij in fer 5. post 2. Dom. Quadrag Vide eos in indice vniuers. verbo Quadragesi

Vuolffangus Sedelius.

Vers. 22 Factum est autem vt moreretur mendicus, &c. S. Thomas, to. 16. sermone 2 de mortuis.

Vers. 25. Recordare quia recepisti bona in vita tua, &c. Idem, serm 1. de Dom. 1 post Pent

Vers 31. Si Moses, & Prophetas, &c. Caietanus, in Ientac 5 quæst. 4.

in Captis 17 vers. 1. vsque ad 9. Impossibile est vt non veniant scandala, &c. Bartholdus, in Bibliot. Concion in fer 6 post Dom. 1. Trinitatis, tomo 4.

Vers. 11 Dum iret in Ierusalem transibat per mediam samariam, &c Beda, to. 7. in homil æstiu de Temp. Dominic. 14 post Trinit.

Vers 12. vsque ad 20 Occurrerunt ei decem viri leprosi, &c sanctus Augustinus, tom. 10. serm. 10. de verb. Dom.

Sermonarij, in Dom. 14 post Pentec. Vide eos in indice

Vniuerſali, verbo, Dominica.

S. Thomas, to. 16. ſer. 4. de eadem Dominica.

Verſ. 20. vſque ad 33. Quando venit Regnum Dei &c. Bartholdus, in Bibl. o. Concionum, to. 4. in fer. 6. Dominic. 11. poſt Trinit.

Verſ 21. Neque dicent ecce hic, ecce illic &c. Cęſarius Arelatenſis.

Verſ. 24. Sicut fulgur coruſcans &c. S Ambroſius, to. 3. ſerm. 28. & 29.

in Capitis XVIII. Verſ. 2. Iudex quidã erat &c. S. Auguſtinus, ſermone 36. de Verbis Domini, tomo. 10.

Beda, to. 7. in hom. æſtiu. de Tempore, fer. 6. temp. Septembris.

Verſ. 6. vſque ad 15. Audite quid Iudex iniquitatis &c. Bartholdus, in Bibliot. Conc. tom. 4. in Dom. 11 poſt Trinit.

Sermonarij, in Dom. 10. poſt Pen. Vide eos in Indice Vniuerſali, verbo de Dominicis.

Verſ. 10. Duo homines aſcenderunt &c. de Phariſæo, & Publicano. Beda, to. 7. in Dom. 11. poſt Trinit.

S. Io. Chryſoſt. to. 1. in hom.

S. Thomas, to 16. ſerm 3. de Domin. 11 poſt Pent.

Verſ. 13. Deus propitius eſto mihi peccatori &c. Idem, ſer. 13. de ead. Dominica.

Verſ. 14 Omnis qui ſe exaltat humiliabitur &c. S. Bernardus, in ſer. de diuerſis.

Verſ. 25. vſque ad 3 . Facilius eſt enim Camelum &c. Bartholdus, to. 3. in feſto S. Marci.

Verſ. 31 vſque in fin. Aſſumpſit Ieſus duodecim Diſcipulos ſuos &c. Antonius Perez, in Laurça Salamant. orat. magiſtrali.

S. Gregorius, to. 3. in lib 40. hom. hom 2

Hippolytus Carracciolus.

Sermonarij, in Dom. Quinquages. Vide eos in Indice Vniuerſali, verbo de Dominicis.

Verſ. 35 Cæcus ſedebat ſecus viam &c. S. Thomas, tom. 16. ſerm. 2. de Dom. in Quinquages

in Capitis XIX. Verſ. 1. vſque ad 10. Et ingreſſus perambulabat Iericho &c. S. Ambroſius, lib. 8. ſuper Lucam, & lib. 1. de Cain, & Abel cap. 8.

S. Auguſtinus, to. 10 ſerm. 8. de Verbis Apoſtol.

Beda in Lucam lib. 5 cap. 77.

§ Innocentius III. in feſtiuit. Dedicat.

S. Io. Chryſoſtomus hom. 3. de incomprehenſibili Dei natura, tomo 5.

Laurentius Iuſtinianus, in lib. de ligno Vitæ cap. de

S. Obedien.

Pintus, in cap. 36. in Ezechielem.

Thomas Ramon, in ſuis floribus nouis de Communi Sanctorũ, to. 2. Hiſpanicè.

Sermonarij, in feſto Dedicationis Eccleſiæ. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo de Sanctis.

Verſ. 2. Et ecce vir nomine Zacchæus &c. S. Io. Chryſoſtomus, to. 2. ſuper Lucam in fine.

Verſ. 12. vſq; ad 27. Homo quidam nobilis abijt &c. Bartholdus, in Biblioth. Conc. to. 1. in feſto S. Nicolai, & tom. 4. in fer. 6. Dom. 14. poſt Trinitatem.

Petrus de Valderrama in feſto S. Guillielmi, in Theatro Religion. Hiſpanicè.

Sermonarij in feſto Confeſſ. & Pont. Vide eos in Iudice vniuerſali, verbo de Sanctis.

Verſ. 13. Negotiamini dum venio &c. S. Bernardus, in ſer. de 5. negotiationibus, in ſerm. eidem aſcript

Verſ. 19 Circumdabunt te inimici tui vallo, &c. S. Thomas, to 16. ſer. 3. de Dom, 10. poſt Pen.

Verſ. 41. Et vt appropinquauit videns ciuitatem fleuit &c.

Beda, to. 7. in homil. æſtiu. de Temp. Dom. 10. poſt Trinit.

Franciſci Borgiæ. Sermo. Item vſque ad Verſ. 47, Et appropinquauit, &c Bartholdus, in Biblioth. Cõcionum, to. 4. in Dom 10 poſt Trinit.

S. Gregorius. to 3. in lib. 40. Homil. homil. 39.

Sermonarij, in Dom. 9 poſt Pent. Vide eos in Indice, Vniuerſali, verbo de Dominicis.

Verſ. 44. Non relinquetur lapis ſuper lapidem, &c. Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi, c. 45.

in Capitis XX. Verſ. 1. vſque ad 9. Et factum eſt vna dierum docente illo populum &c. Bartholdus, to. 4 in fer. 6. poſt Dom. 15. poſt Trinit

in Capitis XXI. Verſ. 9. Cum audieritis prælia &c. S. Ambroſ. lib. 10. in Lucam cap. 21.

S. Gregor. to. 3. lib 40. Hom. homil. 35.

Ioſephus, de Bello Iudaico, lib. 7. cap. 17.

Laurentius Iuſtinianus, in li. de caſto connub. Verbi, & animæ cap. 23. & 46. & in lib. de Obedientia cap. 23. & in lib. de perfect. gradibus, cap. 9.

Sermonarij, in Communi plurimorum Martyrum. Vide eos in indice vniuerſali, verbo de Sanctis.

Verſ. 18. Capillus de capite

veſtro non pe ibit, &c. S. Auguſt tom 10. homil 14.

Verſ. 21. vſque ad 25. & 34. Tunc qui in Iudæa ſunt fugiant ad montes, &c. Bartholdus, to. 4. ſer 6. poſt Dominic, 10. poſt Trinitatem.

Sermonarii, in dom 1. Aduentus. Vide eos in Indice Vniuerſali, verbo de Dominicis, & verbo de Aduentu.

Verſ. 25. vſque ad 34 Erunt ſigna in Sole, Luna, & Stellis &c S. Gregorius, to. 3. in lib. 40. homil ar. hom. 1.

S. Thomas, to 16. ſerm. 3. & 4. Dom. 2. Aduent.

Sermonarij, in Dom 1. Aduent. ſeu, apud aliquos, in Domin 2. Aduentu. Vide eos in Indice Vniuerſali, verbis de Adu. & de Dominic.

Verſ. 34. vſque ad 37. Attendite autem vobis, ne forte grauẽtur corda veſtra &c. Bartholdus, in Biblioth. Concionum, to. 1. fer. 6. poſt Sexages.

in Caput XXII. de Paſſione Chriſti. Appropinquabat autem feſtus Azemorum &c. Bartholdus in Biblioth. Concion. to 2 in fer 3 poſt Dom. Palmarũ. Vide in Indice vniuerſali, verbo Paſſio.

in Capitis XXII. Verſ 3 Intrauit autẽ Satanas in Iudam. Nicolaus Oranus, Concione 12. de Iudæ proditoris Apoſtaſia.

Verſ. 15. Deſide io deſideraui &c Innocentij III. ſer. 2. Parenet-ante Concilium Lateranẽſem habito, to. 1.

Verſ. 24. vſque ad 31. Facta eſt autem, & contentio inter eos &c. Bartholdus, to 4. in feſto S. Bartholomæi.

Verſ 47. Qui vocabatur Iudas &c. Nicolaus Oranus vbi ſupra, concione. 25.

in Caput XXIII. Et ſurgens omnis multitudo eorum &c de Cruce, & Latrone, Chriſtophorus Bruno.

S. Io. Chryſoſtom. homil 2. tom. 3.

in Capitis XXIII. Verſ. 1. Et ſurgens &c. Nicolaus Oranus, vbi ſupra, conc. 27.

Verſ 31. Quia ſi in viridi ligno hæc faciunt &c Io. Tzetzes.

Verſ 34. vſque ad 47. Patet dimitte illis &c. Vide in Indice vniuerſali. verbo de verbis Domini in Cruce.

Verſ. 43. Hodie mecum eris in Paradiſo &c S. Ambroſ. to. 3 ſerm. 44. & 45.

in Capitis XXIV. Verſ 1. vſque ad 10. Vna autem Sabbati valde diluculo &c. Bartholdus, tom. 3. in fer. 4. Dom. 2 poſt Paſcha.

Verſ. 13. Duo ex diſcipulis

ibant in Emaus &c. Antonius Archiepiſcopus, in Dialogo

S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 140. de Temp.

Beda, to 7. in hom. æſtiu. de temp in ſer. 2. Paſchæ.

S Bernardi, Homil. de duobus diſcipulis euntibus in Emaus.

S. Gregorius, to. 3. hom. 23. in lib 40. hom.

Verſ. 15. vſque ad 36. Et factum eſt dum fabularentur. S. Gregorius, vbi ſupra, hom. 23.

Sermonarij in ſer 2 poſt Paſcha Vide eos in Indice vniuerſali verbo, Quadrag.

Verſ 16. Oculi autem illorum tenebantur &c. Caietanus, in Tentac 7. quæſt. 1.

Verſ. 19. De Ieſu Nazareno, qui fuit vir Prophæta &c. S. Thomas, tom 16. in ſer. de ſer. 2. Paſchæ.

Verſ. 36 Stetit Ieſus in medio Diſcipulorum &c. S. Auguſtinus, to. 10 ſerm. 4. & 17. à Pariſienſibus, additis.

Verſ 37. vſque ad 48. Conturbati vero, & conterriti &c. Sermonarij, in ſer. 3. poſt Paſcha Vide eos, in Indice vniuerſali, verbo Quadrag.

Verſ 49. vſque ad fin cap. Et ego mitto promiſſum Patris mei in vos &c. Bartholdus, in Bibliot. Concionum, to. 3. in ſer. 4. poſt Dominicam infra Octauam, Aſcenſionis.

IOANNES.

in IOannem Extant omnes, qui in Vtrumque, in Nouum Teſtam. & in Euang. Item.

Alcuini, libri 7.

Alexandri ab Alexandria, Scripta

Angelicus Buonriccius.

Antonius Delphinus.

Antonius Florentinus.

S. Auguſtinus, to 9.

Auguſtinus Tryumphus

S. Baſilij Cæſariēſis, Homil.

Bedæ, Expoſitio to. 5.

Benedicti Pererij, Queſt. Selectæ.

Bernardini de Trillia, Poſtillæ.

S. Bonauenturę Poſtillę, & Collationes, in eiuſdem operum, to. 2.

Bonauenturę Fidanzę, Comment.

Caliſtus Placentinus.

Claudij Guiliaudi, Commēt.

Conradi Ruſſi Comment.

Conradi Vuimpigæ, Comment.

Cyrilli Alexandrini, Comment. libri 8. cum addit. Iodoci Clicthouæi, in eiuſdem operum, tomo 1.

Dionyſij Vaſqueti, Comment.

EcKardi Theutonici, Lib.

Egidij Colūnæ, Comment.

Engelberti

Engelberti Abbatis, Comment.
Franciſci Agricolæ, Loci Communes.
Franciſci Mallet, Comment.
Franciſci Henſii
Franciſci Titelmanni, Elucidat.
Franciſci Toleti, Comment.
Franciſci Vicedomini, Comment.
Gilberti Porretani, Cõment.
Gulielmi Aquiſgranenſis, Comment.
Henrici Monte Iardino, Comment.
Hieronymi Oſorij, Orationes 21.
Hugonis de S. Victore, Allegoriæ, & Annotat. in to. 1. eius operum.
Io. Caſtelenſis, Comment.
Io. Chryſoſt. Homil. 87. to. 3.
Io. Clipſton, Poſtillæ.
Io. Feri. Cõment. expurgati.
Io. Glodeſton, Comment.
Io. Hagen ab Indagine, Comment.
Io. Hayton, Expoſitio.
Io. de Iſolinio, Comment.
Io. Mariæ Capallæ, Cõment. à cap. 13. vſque ad 19.
Io. Rideual, Comment.
Io. de Sãcta Fide, Gloſſema.
Io. Tomſai, Comment.
Iodoci Badij Aſcẽcij, Comment.
Ioſephi Typerini, Commẽt.
Ludouici Soto-maior, Comment.
Michaelis Medinæ, Cõment.
Michaelis de Palatio, enartat.
Nõnius Panopolitanus, Græcè, & Græcolatinè.
Origenis, tomi 32. in eius oper tomo 2.
Petri de Lutra, Expoſitio.
Petri Scalæ, Comment.
Petri Pipernatis, Comment.
Reginaldi Ord. Prædicat. cõ.
Roberti Iorii comment.
Roberti Scribæ Angli, Comment.
Ruperti Abbatis, Lib. 13. to. 2
Sixti Vicedomini, Commẽt.
Stephanus Polaccus
Theodorici Monachi S. Albani, Comment.
S. Thomæ, Comment to 14.
Thomæ Beaux-amis, Comment in Concordia Euangel.
in Caput I. In principio erat verbum &c Incerti Declamat.
S. Io Chryſoſt. Homil. to. 5.
Matthæi Siluagij, Expoſitio.
in Capitis I. Verſ 2. vſque ad 15. In principio &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 14. 24. & 84. de diuerſ. & ſerm 38. de verbis Domini, & ſerm. 27. de diuerſis in append.
Carthagena, in Homil. de Arcanis noſtrę fidei l. 3. hom. 1.
Nicolaus de Cuſa, in lib. 1. Excit. tomo 2
Origenes, to. 2. hom. 2. in diuerſ ſeu alterius incerti auctoris, cum in illis fiat mentio Manicheorũ Origene poſteriorum.

Sermonarii, in Natiuitatis Chriſti feſto. Vide eos in indice, vniuerſali, verbis Natiuitas, de ſan. & de Aduentu.

Verſ. 4 vita erat lux hominũ &c. Nicolaũs de Cuſa, in lib. 1 excit to. 2.

S. Thom tom 16. ſerm. 2 de feſto Natiuitatis Domini.

Verſus 10. Mundus per ipſum factus eſt &c. S. Auguſtinus, tomo 10. ſermone 85 de diuerſis.

Verſ. 12 Quot quot autem receperunt eum, &c caietanus 1entac. 2 queſt 5 & 1entac. 5 queſt. 5

verſ. 13 Qui non ex ſanguin. &c. Io Alba. Elect ſacræ Script. centurię, cap. 74.

Verſ. 14 & verbum caro factum eſt, &c. Nicolaus de Cuſa, lib. 3 excit tom. 2

Verſus 17 Lex per Moyſem data eſt, &c. S. Bernardus, in ſerm. paruis, ſerm. 28

Verſ. 19 vſq. ad 26 Miſerunt Iudæi ab Ieroſolymis, &c. S. Gregorius, tom. 3. in lib. 40 homil. homil. 7

Sermonarii, in Domin. 3 aduent vide eos in indice vniuerſali, verbo de aduentu, & verbo de Dominicis.

Verſus 23 vox clamantis in deſerto, &c. S. Thomas, to. 16 ſer. 5 de domin. 3 aduent.

Verſ 27 Qui venit poſt me maior eſt me, &c. S. Auguſtinus, to. 10, homil. 44.

Verſ 19 vſque ad 35 Ecce Agnus Dei, &c Bartoldus, in bibliotheca Concionum, tom. 1 fer. 4 poſt Epiphaniam.

verſ. 48 vidi te ſub ficu priuſquam Philippus te vocaret, &c S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 40. de verbis domini in caput 11 Nuptiae factae ſunt, &c. S. Auguſtinus, to. 10 ſerm. 41 de verbis Domini, & ſerm. 41 de Temp. in eodem. tom.

S. Bernardus, in ſer. de Tẽp. ſer 1 & 2 de Dom. 1 poſt Oct. Epiph.

S. Io. Chryſoſtomus, tom. 3 homil. 5

Marſilius Ficinus.

ſanct. Thomas, tom 16 ſer. 5 & 6 de Domin. infra Oct. Epiph.

in capitis 11 verſ. 3 vinum nõ habent, &c Chryſoſtomus à viſitatione, tom 2

Verſ. 6 Erant poſitae lapideæ ſex hydriae, &c ſanct. Bernardus, in ſerm. paruis, ſer. 12 & 13

Verſus 7 implete hydrias aqua, & c. idem, ſerm. 12 in append.

Verſus 9 Quid ſit Archiricli-nus Io Alba, Electorum ſacrae ſcripturae centuriae cap. 75

Verſus 13 vſque ad fin. cap. Prope erat Paſcha Iudaeorum, &c. ſermonarii in ſer. 2 poſt Domin. 6 Quadrag.

Vide eos in indice vniuerſ. verb. Quadrag.

In capitis 3 Verſus 1 vſque ad 17 Erat autem homo ex Phariſaeis Nicodemus nomine, &c Bartholdus, in Biblioth. Concionum, to. 4

Sermonarii in feſto Inuentionis S. Crucis. Vide eos in indice vniuerſali, verbo inuentio S. Crucis, & verbo de ſanctis.

Verſus 6 vſque ad 12 Quod natum eſt ex carne, caro eſt, &c. Io. Alba, electorum ſacræ ſcripturæ centuriæ, cap. 76

Verſus 13 Nemo aſcendit in Cœlum, niſi qui, &c. Bernardus, in ſerm. paruis, ſer. 18.

Laurentius Ramirez, in ſui Pentecohtarchi, cap. 46.

Verſ. 16. vſque ad 21. ſic enim Deus dilexit mundum, &c. Sermonarii in fer. 4. poſt Pentec. vide eos vbi ſupra.

Verſ. 25. vſque ad finem facta eſt autem quæſtio ex diſcipulis Ioannis, &c. Barthol. to. 3 fer. 4. poſt domin. 3. poſt Pent.

Verſ. 30. Illum oportet creſcere, me autem minui. &c. S. Ambroſius, tom. ſer. 21

Verſ. 33 Qui autem accepit eius teſtimoniũ, &c Io. alba. elect. ſacræ ſcripturæ cent. cap. 77.

In capitis 4 verſ. 1 vſq. ad 43. De Muliere Samaritana. S. Auguſtinus, to. 10. ſer. 92 de Temp.

Sermonarii, in fer. 6 poſt 3. Dominicam Quadrageſ. vide eos in indice vniuerſali, verbo Quadrageſ.

Verſ. 21 veniet hora quando veri adoratores, &c. S. Io. Chryſoſtomus, tom. 3 homil. 4. de variis in Ioann.

Verſus 43 vſque ad 47. poſt duos autem dies exijt inde. &c. Bartholdus, in bibliot. Concionum, to. 1. in fer. 4 poſt dominicam 1 epiphã.

Verſus 46 vſque ad fin cap. Erat quidam Regulus cui⁹ filius, &c. Bartholdus, to. 4 in Dominica 21 poſt trinitatem.

Sermonarii. in Dominica 20 poſt Pentecoſt. vide eos in indice vniuerſali, verb. de Dominicis.

Verſ. 52 Heri hora ſeptima reliquit eum febris, &c. S. Thomas, tom. 16. ſer. 2 de Dominica 21 poſt Pentecoſt.

In caput 5. Vuolffgangus ſedelius.

In Capitis 5. Verſus 2. vſque ad 9. eſt autem Ieroſolymis Probati capiſcina, &c. Sanct. Auguſtinus, tom. 10. ſerm. 42 de verbis Domini.

Sermonarii fer. 6. poſt 1 dominicam Quadrageſ. vide.

eos in Indice vniuerſali, verb Quadrag.

Verſ. 4. Angelus autem domini deſcendebat, &c. Madrigal, homil. 15 hiſpanicè

Verſ. 19 non poteſt filius à ſe facere quicquam, &c. S. Auguſtinus, tom. 10. homil. 32

Verſ. 21 ſicut enim Pater ſuſcitat mortuos, &c. idem, ſer. 43. de verbis domini.

Verſ. 25 vſque ad 30 Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc eſt &c. ſermonarii, in commemorat. fidel. Defunctor. Vide eos in indice vniuer. verbo de eadem commemor. & verbo de Sanctis.

Verſ. 28 Venit hora in qua omnes qui in monumẽtis ſunt, &c. S. Thomas, to. 16. ſer. 4 de Mortuis

Verſus 31 Si ego teſtimoniũ perhibeo de me, &c. S. Auguſtinus, tom. 10. ſer. 43 de verbis Domini.

Caietanus, in Ientac. 10. quæſt. 1 verſ. 39 ſcrutamini ſcripturas, &c. S. Aug. tom. 10 ſerm. 45 de verbis Domini.

Verſ. 44 Quomodo vos poteſtis credere, &c. caietan. Ientac. 10 quæſt. 2

in caput 6 poſt hæc abijt Ieſus trans mare Galileæ, &c Didaci de Caſtillo, diſput. Sanctis Pagnini, Comment. Vuolffgangi ſedelii, cõmẽt. in capitis 6 verſus 1 vſque ad 16 poſt hæc abijt, &c. S. Thomas, tom 16 ſerm. 2. de eadem Dominica 4. Quadrageſ. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Quadrag.

Verſ. 19 eſt puer vnus hic, &c Innocentii 3 ſerm. in oper. tom. 1.

Verſ. 11 & cum gratias egiſſet, diſtribuit diſcumbentibus. &c S. Thomas, to. 16 ſer. 3 de Dominica 25 poſt Pentec.

Verſ 14 illi homines cum vidiſſent quod fecerat ſignũ, &c. id. ſer. 2 de eadem domin.

Verſ. 44 Nemo poteſt venire ad me, &c vſque ad verſ. 52 Barthold. in biblioteca Concionum, tom. 3 in feria 4 poſt pentecoſten.

Verſus 51 vſque ad 60. Ego ſum panis viuus, &c. idem, tom. 4 in feſto Corporis Chriſti.

Verſ. 55 Qui manducat meã carnem, &c. Sanct. Auguſtinus, tom. 10 ſerm. 46 de verbis Domini.

Verſ. 53 vſque ad 60 Caro enim mea verè eſt cibus, &c. ſermonarii in feſto Corporis Chriſti. vide eos in indice vniuerſali, verb. Euchariſtia, Corpus Chriſti, de Sanctis, & de Dominicis.

in Capitis 7. Vers. 1. vsque ad 14. Post hæc autem ambulabat Iesus in Galilæam, &c. Sermonarij in fer. 3. post Dominicam Passionis Vide eos vbi supra. , verbo Quadrages.

Vers. 14. vsque ad 31. Ascendit Iesus in Templum, & docebat &c. Idem, Ibidem in fer. 3. post Dominicam 4. Quadrag.

Vers. 32. vsque ad 39. Audierunt Pharisæi Turbã murmurãtem de illo, &c. Idem, Ibidem, in fer. 2. post Dominicã Passionis.

in Capitis 8. Vers. 1. vsque ad 12. Iesus autem perrexit in Montem Oliueti, &c. S. Augustinus tom. 10. serm. 94 de Tempore.

Sermonarij, in Sabbato post 3. Dominicam Quadrag. Vide eos in Indice vniuersali, verbo, Quadrages.

Vers. 12. Ego sum lux Mundi, &c. vsque ad Vers. 21. Bartholomei Bononiẽsis Tractatus.

Sermonarij vbi supra, in Sabbato post 4. Dominicam Quadrag.

Vers. 21. vsque ad 31. Ego vado, & quæretis me, &c Idem, Ibidem in fer. 2. post Dominicam 2. Quadrages.

Vers. 25 Ego principium, qui & loquor. vobis, &c. Laurentius Ramirez, in sui Pentecontarchj, cap. 32.

Vers. 31. Si manseritis in verbo meo vere discipuli S. Augustinus, tom. 10 ser. 48 de verbis Domini.

Vers. 47. vsque ad finem. Quis ex vobis arguet me de peccato, &c S. Gregorius to. 3. in lib. 40. homil. homil. 18.

Sermonarij, in Dominica Passionis Vide eos in indice vniuersali verbo Quadrag.

Vers. 47. Qui ex Deo est, verba Dei audit, &c S. Bernardus ser 1. de Septuage.

S. Thomas, tom. 16. ser. 2. de Dominica Passionis.

Vers. 51. Si quis sermonem meum seruauerit, &c. Idẽ serm. 3. de ead. Dominica

in Capitis 9. Vers. 1. vsque ad 36. Et præteriens Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate, &c. S. Augustinus, to. 10. homil. 43.

Sermonarij, vbi supra, in feria 4. post Dominicam 4. Quadrag.

in Capitis X. Vers. 1. vsque ad 11. Amen amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ouile ouium, &c. Sermonarij, in fer 3 post pẽtecost vide eos in indice vniuersali, verbo Pẽtecost.

Vers. 2. Qui autem intrat per ostium Pastor est ouiũ, &c. Io. Teztzes.

Vers. 11. vsque ad 17. Ego sum pastor bonus, &c. S. Ambrosius. tom. A in psalm. Beati immaculati.

S. Augustinus, to. 9. lib. de Pastoribus, & super Ioan. tract. 46. & tom. 10. serm. 49. & 50. de verbis Domini.

Benzonius, in speculo Episcoporum, quæst. 2.

S. Bernardus, in lib. de Cõsideratione.

S. Cyprianus, lib. de duplici martyrio, quem scribit ad Fortunaeum.

S. Gregorius homil. 14.

S. Gregorius Nazianzenus, apolog 1.

Innocentij papæ 3 ser. to. 1.

S Io. Chrysostomus, lib. 6. de Sacerdotio.

Isidorus Clarus, orat. 59. de sermone Domini in Monte.

Laurentius Iustinianus, lib. de Regimine Prælatorum.

S. Thomas, tom. 16. serm. 2. de Domin. 1. post Oct. Paschæ

Sermonarij in Dom. 2. post Pasch. & in Communi Confessorum. Vide eos in indice vniuers. verbo de Domin. & ver. de Sãct.

Vers. 14. Ego sum Pastor bonus & cognosco, &c. S. Gregorius, to. 3. in lib. 40 homil. hom. 14.

Vers. 24. vsque ad 39, Pater meus quod dedit mihi, &c Sermonarij in fer. 4. post Dominicam passionis. Vide eos in indice vniuersali, verbo Quadrag.

Vers. 30. Ego & Pater vnum sumus, &c. S. Augustin. tom. 10. ser. 51. de verbis Domini.

Vers. 34. Ego dixi dij estis &c. Caietanus, in 1 entac. 11. quæst. 11.

in Capitis 11. Vers. 1. vsque ad 46. Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania, &c. S. Andreas Cretensis.

S. Augustinus, tom 10. ser. 204. de temp. & serm. 6. de diuersis in Append.

Basilius seleucienſis græcè.

S. 10. Chrysostomus, tom. 3. in homil. 5. ex variis in Ioan.

sermonarij, in fer. 6. post 4. Dom. Quadrag. Vide eos in indice vniuersali, verbo quadrag.

Vers. 11. Lazarus amicus noster dormit, &c. Bitontus, in Concion. de cognit. sui ipsius. Italicè.

Vers. 14. Lazarus mortuus est, &c. Eiusdem, Concio in to. 2. de diuers. italicæ

Vers. 23. Resurget frater tuus &c. Aloys. de Reboledo, orat. 49 funer Hispanicè.

Vers. 25. Ego sum resurrectio & vita, &c. Rhenardus Lvtz, in Orthodox. sanctorum Patrum, tom. 2.

Verſ. 47 vſque ad 55. Collegerunt ergo Pontifices, & Phariſæi Concilium, &c. Sermonarij, in fer. 4 poſt Domin Paſſ. Vide eos in indice vniu. verb. Quad.

in Caput 12. Ieſus ergo ante ſex dies Paſchæ venit Bethaniam, &c. Laurentius iuſtinianus.

in Capitis 12. Verſ. 1. vſque ad 10. Ieſus ergo, &c. s. Bernardus in ſerm paruis, ſerm. 16

sermonarij, vbi ſupra in feria 2. Maioris Hebdomadæ

Verſ. 10. vſque ad 37. Cum autem tanta ſigna, &c. Idem ibidem, in ſabbato poſt Dom. Paſſionis

Verſ. 24. vſque ad 27. Amen amen dico vobis niſi granum frumenti cadens, &c. Bartholdus in Bibliotheca Concionum, to 2. in feria 2. poſt Dominicam Palmarum.

Clemens Alexandr. lib. 6. Strom.

S. Gregorius, in pſalm. 142 & lib. 5. moral cap. 3. & homil. 32. & 37. in Euang.

Hugo de S. Victore tom. 1.

S. Io. Chryſoſtomus homil. 15. in cap 8 epiſt. ad Rom.

Macharius, homil. 11. & 15.

Origenes, in Matth homil. 2. & in Lucam homil. 26.

S. Thomas, in cap 25. Iſaiæ & in cap. 12. Ioan lect. 4. & in Epiſt. ad Rom. lect. 11. & ad Corinth. cap. 14 lect. 3. in fin.

Sermonarij, in feſtis Laurẽtij, s. Vincentij, & in Cõmuni vnius martyris. Vide eos in indice vniuerſ. ver. s. Laurentius s. Vincentius &c. & de ſanctis.

Verſ. 25, Qui amat animam ſuã perdet eam, &c s. Auguſtinus to. to. homil. 37

Verſ. 26. qui mihi miniſtrat me ſequatur &c. Bernardu, ſerm. paruis. ſerm. 22.

S. Thomas, tom. 16. ſerm. 2 feſt de S. Thoma.

Verſ. 32. Ego ſi exaltatus fuero, omnia traham ad me ipſum, &c. Idẽ de exaltat, S. Cruçis

Verſ. 44. Qui credit in me, credit in eũ qui me miſit, &c s. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 53 de verbis Domini.

Item vſque ad fin. cap. Bartholdus in Biblioth. Concionum, to. 3. in fer. 6. poſt Domin. 3 poſt Paſch.

in Caput 13. Ante diem feſtum Paſchæ ſciens Ieſus, &c Laurẽtius Iuſtinianus.

in Capit. 13 Verſ. 1. vſque ad 16 Ante diẽ feſtum, &c. s. Bernardus, in ſerm de Cœna Domini, ſerm. 1.

Georgij Bartholdi, Oratio,

sermonarij, in fer 5. in Cœna Domini Vide eos in indice vniuerſali, verbo quadrag.

Vers. 2 vsque ad 20. cœna facta cum Diabolus, &c. S. Bernardus, vbi supra serm. 2.

Vers. 4, Surgit à cœna, & posuit vestimenta, &c. S. Augustinus tom. 10. ser. 127. de Temp.

Laurentius Ramirez, in Pentecontarchi, cap. 13.

Vers. 10, Qui lotus est, &c. Innocentij Tertij, serm. tom. 1

Vers. 10 vsque ad 31 Qui accipit si quem misero, accipit me, &c. S. Bernar in Cœna Domini, ser. 3.

Vers. 27 Quod facis fac citus &c. Caietanus Ient. 6. quæst. 2.

Vers. 31. vsque ad 34. Nunc clarificatus est filius hominis, &c. S. Bernardus, vbi supra, serm. 4.

Vers 34. Mandatum nouum do vobis, &c. Dominicus à Pace, serm. 21.

Vers 35. In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, &c. Aluarez, de Vita spirituali, tom. 1.

S. Bernardus, vbi supra, serm. 3.

Vers, 36. vsque ad finem cap. Domine quo vadis &c. Idem, ser. 5.

in Caput 14. Non turbetur cor vestrum, &c. Laurentius Iustianus, in fascic. amoris cap. 7. colum. penult.

in Caput 14. Vers. 1. vsque ad 5. Non turbetur cor vestrum, &c. S. Bernardus vbi supra, serm. 6.

Vers. 2, In domo Patris mei, mansiones, &c. Caietanus, in Ientac. 10. quæst. 3.

S Ephrem, tom. 1.

S. Thomas, tom. 16. in fine, in festo S Marci.

Vers. 5. vsque ad 15. Domine nescimus quò vadis, &c. S. Bernardus, vbi supra serm 7.

Vers. 6. Ego sum via, veritas, & vita, &c. S. Augustinus, to 10 homil. 34 & ser 55. de verbis Domin.

Vers. 11. vsque ad 15. Non creditis quia ego in Patre & Pater in me est, &c. Sermonarij, in festo S. Philippi. & Iacobi, Vide eos in Indice vniuersali, verbis S. Philippus, & Iacobus, & de Sanctis.

Vers. 15 vsque ad 18. & 22. Si diligitis me, mandata mea seruate, &c. Beda, tom. 7. in hom. 2 stiu. de temp. in die Pentec.

S. Bernardus, in Cœna Domini, serm. 8.

Sermonarij, in Vigil. Pẽtec, Vide eos in Indice vniuersali, verbo de Dominicis.

Vers 18. vsque ad 27. Non relinquam vos orphanos, &c. S. Bernardus, vbi supra, serm. 9.

Vers. 23. vsque ad finem capitis Si quis diligit me sermonem meum serua-

bit, &c. Granata, in Conc. 2. Sanctorum Apoſtolorum Simonis, & Iudæ.

S. Gregorius, tom. 3. in lib. 40. homil homil. 30.

Sermonarij, in Domin. Pentecoſt. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo Pentecoſt & verbo de Dominicis.

Verſ. 6. Paraclitus quē mittet pater in nomine meo, &c. S. Thomas, to. 16. in ſer. feſtiu. de die Pētecoſt.

Verſ. 27. vſque ad fin. cap. Pacē meā relinquo vobis, &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 7. & 8. de diuerſ. & ſerm. 166. de Tempore.

S. Bernard⁹ in Cœna Domini, ſerm. 10

Verſ. 28. Audiſtis quia ego dixi vobis vadō, & venio ad vos, &c. S. Gaudentij Reſponſio a dPaulum Diaconum, de verbis Domini, Pater maior me eſt, &c. in Bibliotheca Veterum Patrum, tom. 2.

Verſ. 30. Iam non multa loquar vobiſcum, &c. Madrigal, homil. 25. Hiſpan. in Capitis 15. Verſ. 1. vſque ad 8. Ego ſum vitis vera, &c. Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, to. 4 in feſt S. Adalberti, S. Gregorij, S. Sigiſmundi, & S. Stanislai.

S. Bernardus ſer. 10. in Coena

S. Thomas, tom. 16. in ſer. feſtiu. de S. Marc. Euangeliſta.

Verſ. 3. vſque ad 7. Iam vos mundi eſtis, &c. S. Ambroſius lib 4 de fide cap. 7

S. Auguſtinus. Epiſt 82.

S. Baſilius in cap. 5. Iſaiæ.

S. Bernardus, ſerm. 54 in Cantica, & ſer. 11. in Cœna Domini.

Caietanus, in Ioannem.

Cyrillus Alexandrinus, in Io. lib 16 cap. 13 14. & 17.

S. Gregorius lib. 7 Epiſt. indict 2. cap. 32.

Hector Pintus in Ezechielem cap. 1. & 14,

S. Thomas, libro contra gētes cap 64.

Verſ. 5. Ego ſum, vitis vos palmites, &c. S. Bernard⁹ in Tract. de paſſione.

Verſ. 7. vſque ad 10. Si manſeritis in me, &c. S. Bernardus in ſer. in Cœna Domini, ſer. 12.

Verſ. 10. vſque ad 12. Si præcepta mea ſeruaueritis, &c Idem ſerm 13. in Coena.

Verſ. 12. vſque ad 14. & 17 Hoc eſt præceptum meum &c. Idē ſer. 14. in Cœna.

S. Gregorius, tom. 3. in lib. 40. homil. homil. 27.

Sermonarij, in Communi Apoſtol. & in feſto S Barnabæ Apoſtol. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo S. Barnab. & verbo de Sanctis

Verſ. 13. Maiorem cha-

ritatem &c. S. Cyrillus Alexandrinus in Ioan. lib. 10. cap. 23.

Laurentius Iustinianus, in lib. de Obediētia, cap. 5. & in li. de ligno vitæ, cap. 13. de Obedientia.

Marsilius Ficinus.

Vers. 14 Vos amici mei estis, &c. s. Bernardus serm. 15 in Cœna Domini

s. Io Chrysostomus, to 3. hom. penult. & vlt. ex variis in Io. & in cap. 15. Ioā.

Vers 16 Ego elegi vos, &c. s. Augustin' tom 4 in lib. de Patientia cap. 22. & to. 7. lib. 1 de prædestinatione Sanctorum cap. 17. & to. 9 in Epist & in cap. 10. Ioan. tract 6.

S. Gregorius, homil. 27. in Euang.

Laurentius Iustinianus in fasciculo amoris, cap. 10.

Vers. 17. vsque ad 14. Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem, &c. S. Ambrosius, lib. de pane & anima

S. Augustinus, in lib. de Trinitate, & tom. 8 lib. 83. quæst 78. & in psal. 118. serm. 5 & tom. 9. in Ioan. Tract 83.

S Basilius Epist. 75.

S. Cyrillus Alexandrinus in Ioan. lib. 10. cap. 32.

Dorotheus, in Doctrin. 6. ne proximum iudicemus.

S. Io. Chrysostomus ' ora' 5 contra Iudæos, & hom. 15. 16 & 60. in Matth. & in sermone de cura proximorum, & hom. 12. in Epist. 1. ad Cor. & in cap. 6 Epist. ad Galatas hom. 15 & hom 1. 2. in Epist. 2. ad Thess. & hom. 1 & 34. ad populum Antiochenum.

S. Io. Damascenus, de his qui in fide migrarunt.

Laurentius Iustinianus, in lib. de Obedientia cap. 5. & in lib. inscripto fasciculus amoris, cap. 2.

Oecumenius, in Ioan. cap. 3.

Sermonarii in festo S. Barnabæ, Sanctor. Simonis, & Iudę Apostolorum, & in Communi Apostolorū Vide eos in Indice vniuersali verbis S. Barnabas, &c. & de Sanctis

Thomas Ramon in suis floribus nouis in Euang. de Communi Sanctorum, tom. 1. Hispanicè

Vers. 18. Si mundus vos odit, &c. S. Thomas 2. quæst. 13. art. 4 & 6 ad 2 & quæst. 34 art. 1 & 2. & in Ioan. cap. 5 lect. 8. & cap. 16. lect. 5. & in Summa contra gentes lib. 4. cap. 114.

Venerabilis Beda in Io. cap. 15.

Versic. 19. Vos non estis de hoc mundo, &c. S. Thomas to. 16. in. ser festiu. de Sāctis Simone, & Iuda

Vers. 26. Cum autem venerit paraclitus, &c. Beda,

tom. 7 in homil. æſtiu. de Temp. in Dom. Exaudi.

S. Thomas, tom. 16. ſerm. 1 in die Pentecoſt. & ſerm. 3 de Dominica. 4. poſt Octa. Paſchæ.

Item vſque ad finem. cap. Honuphrii Maneſcal concio, in ſuis Miſcellaneis, in tract. 3. Hiſpanicè.

Sermonarii in Domin intra Oct. Aſcenſionis Vide eos in indice vniuerſali, verbo, de Dominicis.

in Capitis 16. Verſ. 1. vſque ad 3. Hæc locutus ſum vobis, vt non ſcandalizemini, &c. Iidem Ibidem.

Verſ. 5. vſque ad 15. Vado ad eum qui me miſit, &c. Beda, tom. 7. in Dom. Cantate.

Sermonarij, in Domin. 4. poſt Paſcha. Vide eos vbi ſupra.

Verſ. 7. Ego veritatem dico vobis, &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſer. 60. de verbis Domini.

Verſ. 8. Ipſe arguet mundum de peccato, &c. Idem, ſerm 61.

S. Thomas, tom. 16. ſerm. 2. de Dominica 4. poſt Oct. Paſchæ.

Verſ. 11 vſque ad 20. De iudicio autem, quia Princeps huius Mundi, &c. Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, tom. 3 in ſerm. 4. poſt Dominicam 4. Paſchæ.

Verſ. 16 Modicum, & iam nõ videbitis me, &c. Beda. to. 7. in hom. æſtiu. de Temp. Dom. Iubilate.

Verſ. 19. vſque ad 23. Cognouit autem Ieſus, &c. Sermonarij, in Dom. 3. poſt Paſch. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo de Dominicis.

Verſ. 20. Mundus gaudebit, vos autem contriſtabimini, &c. S Thomas, tom. 16. ſer. 2. de Domin. 2. poſt Oct. Paſchæ.

Verſ. 23. vſque ad 31. Amen dico vobis, ſi quid petieritis à Patre in nomine meo, &c Beda tom. 7. in Dominica, Vocem iucunditatis.

Sermonarij in Domin. 5. Paſchæ. Vide eos vbi ſupra.

Verſ. 28. Exiui à Patre, & veni in mnndum, &c. S. Thomas, vbi ſupra ſerm. 4. de Domin. 4 poſt Oct. Paſchę

in Capitis 17. Verſ. 1. vſque ad 12. Hæc locutus eſt Ieſus, & ſubleuatis oculs in cœlum dixit. Pater venit hora, &c. Sermonarij, in Vigilia Aſcenſ. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Aſcenſio, & verbo de Sanctis.

Verſ 5. Et nunc clarifica tu me Pater, &c. Caietanus, Ientac 10 quæſt 4

in Caput 18. Egreſſus eſt Ieſus cum diſcipulis ſuis trãs Torrentem Cedron &c. Io. Baptiſtæ Boniperti ſer

de Passione Domini.

Vers. 24. Et misit eum Annas ligatum ad Caypham. Laurentius Ramirez, in sui Pētecontarchi, cap 29

in Caput 19 Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, &c Idem, Io Baptista Bonipertus, in sermone.

in Capitis 19. Vers. 1. vsque ad 6 Tunc ergo, &c Bartholdus, in Bibliotheca Concionum to. 3. in festo Coronæ Domini.

Vers 6. Cum ergo vidissent eum Pontifices, & ministri, &c. Caietanus Ientac. 6. quæst. 6.

Vers. 11 Propterea, qui me tradidit tibi, maius peccatū habet, &c. Antonius Perez, in Laurea Salamantina certam. 8. Exposito.

Vers 13. vsque ad 35 Pilatus autem cum audisset hos sermones &c Bartholdus, in Bibliotheca Concionum, tom. 1. in festo S. Longini

Vers. 14 Erat autem Parasceue Pascha hora quasi sexta, &c Caietanus Ientac. 6. quæst 5

Vers 18. Baiulans sibi Crucem, &c Laurentius Ramirez, in Pentecontarchi cap. 15.

Vers. 21. Milites ergo cum crucifixissent eum, &c. Idem cap. 7.

Vers. 25. Stabat iuxta Crucē, &c Idem, cap. 20. circa medium.

Vers. 34. Sed vnus militum lancea latus eius aperuit, &c. Carthagena in homil. de Arcanis, &c hb 12.

Vers. 38 Rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathia, &c S. Augustinus, seu alius, tom. 10. serm 50. de diuersis in Appendice.

Vers 40 Acceperunt ergo corpus Iesu, &c. Idem, ser. 133. de Temp de Christi Sepulchro.

in Capitis XX. Vers. 1 vsque ad 19. Vna autem Sabbati, &c. S. Gregorius to. 3. in li. 40 hom homil. 15. & 20

Sermonarii in Sabbato in Albis, & in fer 5. post Pascha. Vide eos in Indice vniuersali verbo Quadrages.

Vers. 11 vsque ad 19 Maria autem stabat ad monumentum foris plorans, &c. S. Gregorius, tom. 3 in lib 40 homiliarum, homil 25

Origenes, tom. 2 homil. 10. in diuersis, seu alterius incerti auctoris. Certè stilus est planè Latinus.

Vers. 17. Noli me tangere, &c S. Ambrosius, tom. 3. serm 58

S. Augustinus, tom. 10 ser 155. de Temp ser. 6 de diuers. & serm fragm. 26

Vers 19. vsque ad fin cap. Cū ergo serò esset, die illo, vna Sabbatorum, &c. S.

Gregorius, to. 3. in lib 40. homil. homil. 26.

Sermonarij, in Dominica in Oct. Paschæ. Vide eos in Indice vniuersali, verbo Sermonarij.

Vers. 21 Pax vobis, &c. S. Thomas, tom 16 serm. de Dominica in Oct. Pasch

Vers 24. vsque ad 30. Thomas autem vnus de duodecim. Sermonarij in festo S. Thomæ Apost. Vide eos in indice vniuersali, verbo Sermonarij.

Vers 26 Venit Iesus ianuis clausis, &c. S Augustinus, tom. 10 serm 160 de Tẽp. in Caput XXI. De duabus piscationibus, idem ser 148.

in Capitis 21. Vers. 1. vsque ad 15. Postea manifestauit se iterum Iesus, &c. S. Gregorius, to. 3 in lib. 40. homil. homil. 24

Sermonarij, in fer. 4 post Pascha. Vide eos in Indice vniuersali verbo Quadrag.

Vers 15. vsque ad 18. Simon Ioannis diligis me, &c De trina interrogat. Domini, & responsione Petri. S Augustinus, tom. 10 ser. 24. de Sanctis, & ser. 62 de verbis Domini.

Vers. 17 Petre amas me, &c. Idem, serm. 149 de Temp.

Vers. 20 vsque ad 25. Vidit illum discipulum, quem diligebat Iesus, &c Sanctus Thomas, tom. 16. in serm. fest de S. Ioanne ante portam Latinam

Sermonarii, in festo S. Ioan. Euangelistæ Vide eos in Indice vniuersali, verbo Sermonarii

Vers 22. Sic eum volo manere, &c Gregorius Trapezuntius, in Orthodoxographis Sanctorum Patrũ, tom. 2

ACTVS APOSTOLORVM.

in Actus Apostolorum, Extant omnes qui in vtrumque Testamentum, & in nouum scripserunt. Item.

Alexandri Hagen, Commen.

Alexandri Alensis, Commen.

Alexandri Villadæi, Versus Leonini Hexametri.

Alphonsi Salmeron, Commentar. tom. 12.

Antonius, Archiepiscopus Florentinus, in oper. Chron. tit. 6.

Arator, in Hist. Euang. Iuuenci.

Augustini Triumphi, Comment.

Basilij Seleucensis, Protheoria graece.

Bedae, Expositio, tom. 5. & Retractationes, tom. 6.

Benedicti Ariae Montani, Comment.

Catena Patrum, locorum difficilium.

Christophori Pelargi, Explicat. methodicæ
Cornelio Centurio.
Dionysij Cartusiani, Enarrat.
Gilberti Filholii Paraphr. versib.
Haymonis Halberstatens. Liber
Honuphrij Florentini, liber.
Hugo de S. Charo, tom. 7.
Io. Bernardi Feliciani, Caten.
Io. Capgraue, comment.
S. Io. Chrysostomi, homil. 55. tom. 3.
S. Io Feri, Enarrat.
Io. Gagnæi, Scholia.
Io. Holffmeisteri, comment.
Io. Lathberi, comment.
Io. Lorini, comment.
Iosephi Typerini, comment.
Marcus Aurelius Cassiodor.
Nicetæ Heraclij, Catena.
Oecumenii, collectio Expositionum sanctorum Patrũ Græcorum, græcè & latinè ex versione Bernardi Feliciani.
Petri Rigae. comment versibus.
Richardi de S. Victore, lib.
Theophilacti, Enarra.
Thomę à Vio Caietani, commen.
Thomę Stapletonij, Antidota Apostolica
Thomę Vualdensis, comm.
in Capitis I. Vers. 1. vsque ad 12, Primum quidem sermonem feci, &c. Sermonarij, in Ascens. Domini. Vide eos in indice vniuersali, verbo Ascensio, & verbo de Sanctis.
Vers. 11. Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlũ, &c. 3. Thomas, tom. 16. in sermonibus festiuis, serm. de Ascensione.
Vers. 15. Exurgens Petrus in medio fratrum, &c. vsque ad fin. cap. Serm. in festo S. Matthiæ. Vide eos vbi supr verb. S. Matthias, de Apost. & de Sanctis.
in Capitis II. Vers. vsque ad 12. Et cum complerentur dies Pentecostes, &c. Honuphrij Manescal, concio, in suis Miscellaneis tract. 3. in serm. 2. diei Pentecost. Hispanicè.
Sermonarii in die Pentecostes. Vide eos in indice, vniuersali, verbi Pentecostes, de Sanctis, de Dominicis, & Sermonarij.
Vers. 36 Certissime ergo sciat omnis domus Israel, &c. Idacii Clari, Expositio.
in Capitis III. Vers. 1. Petrus & Ioannes ascendebant, &c. S. Augustinus, to. 10. in serm de diuers. serm. 10 in appendice.
Vers 26. Vobis primũ Deus suscitans filium suum, &c.
Faustinus Presbyter ad Flacillam Reginam.
in Capitis 4. Vers. 32 Nemo quicquam ex eo quod possidebat, &c. S. August. t 10. ser. 9. de diuers. in append.

in Capitis 5. Vers. 4. Nonne manens tibi manebat, &c. Idem serm. 10. de diuers.

Vers. 34. De Gamaliele, Petrus Appianus.

Petrus Crinitus.

in Capitis 6 Vers. 8. Stephanus autem plenus gratia. &c. S. Bernardus, in serm. eid. ascript

Sermonarii, in festo S. Stephani. Vide eos in indice vniuersali verbo S. Stephanus, & verbo de Sanctis & Sermonarii.

S. Thomas, tom. 16. serm. de S. Stephano.

in Caput 8. De Simone Mago Cælius Rhodiginus.

Clemens Romanus, lib. 2. & 8

Petrus Appianus.

Petrus Crinitus.

in Caput 9. De S. Paulo, eiusque Conuersione, & peregrinatione, S. Augustinus, to. 10. in serm. de diuers.

Euthalius & Sophronius

S. Io. Chrysostomus, in serm. de Conuers. S. Pauli, to. 5.

Sermonarii, in festo eiusdem Conuersionis. Vide eos in indice vniuersali, verbis S. Paulus, Conuersio, de Sanctis, & Serm.

S Thomas, tom. 16 serm. de ead.

in Caput V. De visione S. Petri, S. Augustinus, tom. 10. serm. 19 & 26, de diuers. in append.

in Capitis 11. Vers. 24. Barnabas erat vir bonus, &c. S. Thomas, to. 16. in ser. fest. de S. Barnaba.

in Capitis 12. vers. 1. vsque ad 16. Eodem autem tempore misit Herodes, &c. Sermonarii in festo SS. Petri, & Pauli. Vide eos in indice vniuers. verbis SS. Petrus, &c. de sanctis & Sermon.

in Capitis 13. vers. 2. Ministrantibus illis, & ieiunantibus, &c. Benedictus Iustinianus, in epistol. Pauli, to. 1. disput. 1. Prolegomen cap. 2.

in Capitis 17. Vers. 23. Præteriens, &c. Ignoto Deo, &c. Laurentius Ramirez, in sui Pentecont. cap. 16.

in Capitis 21. Vers. 33. & 34. De custodia militari in carceribus idem caput 5

in 22. Vers. 25. Cum constrinxisset Tribunus eũ loris, &c. Laurentius Ramirez, in sui Pentecontarchi capitulo 37.

EPISTOLÆ BEATI PAVLI.

in Epistolas Pauli, Extãt omnes, qui in vtrumque, & in Nouum Testamentum item.

Adami Sasbout, Explicatio.

Ædidii Columnii, Comment.

Alanus Insulensis.

Alberti Patauini, Libri 14.

Alcuini, Libri 4.
Alexandri ab Alexãdria. Scripta.
Alphonsi Salmeronis, Tract.
S. Ambrosii, Commentaria, tom. 5 quae tamen Hilarij esse, non Ambrosii, censeo cum Card. Bellarmino & quidem eius, quem citat Augustinus lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 4. cuius verba eadem penè sunt cum illa, quae in his Commentariis habẽtur sub nomine Ambrosij.
Ambrosij Catarini, Comm.
Ambrosii Quistelii Comm.
Angeli Camertis, Annotat.
Angelici Buonriccii, Comment.
Anselmi Cãtuariensis, Commentaria, quae tamen quia ab Edmero ommissa sunt, censet Bellarminus esse Heluaci.
Antonii Burichii, Enarrat.
Antonii Schayni, Paraphrasis
Archangeli Fauorini, Aduñatio matertarum.
Arnoldi Bircmãni, Scholia
Asterii scytopolitani, Comment.
Augustini de Roma, Comment.
Augustini Tryumphi, Comment.
Aurelii Brandolini, Comment.
Bedae, Comment. tom 6. quae Petri Tripolitani Abbatis esse Baronius anno Christi 1162. satis dilucidè probat, videndus ipse.
Benedicti Iustiniani, Comment
Bernardi Clareuallens. Comment
Bernardini Clauonensis, Comment.
Brunonis, Explanationes.
Casternotus Monachus.
Catena Patrum locorum difficilium.
Christophori Nolhamsensis Commentaria.
Christophori sylueestrani, Comment & serm.
Claudi Altisiodorensis, Cõment.
Claudii Clementis, Comm.
Claudii Guillaudi, Collatio.
Clementis Florẽtini, Catena.
Dionysii Cartusiani, Enarrat. & Compend. per locos cõmunes.
Dominici Guzmani, Comment.
Euticii Cordes, Comment.
Euthymius Zigabenus.
Francisci Bouadillæ, Comment
Francisci Bonaldi Paraphrasis elegiacis versibus.
Francisci Titelmanni, Elucidatio.
Friderici Vuagny, Commẽt.
Gabrielis Prateoli, Tuba concionatorum
Gabrielis Vasquez, Paraphrasis, & Compendiaria Explicatio ad nonnullas.

Ga pars

Gaſparis Contareni, ſcholia.
Gerardi Bergomenſis, comment.
Giberti Porretani, comment.
Gregorii Ariminenſis, comment
Gregorii Primaticcii, Expoſit. litteral.
Gregorij Rhaguſæi, comment.
Guilielmi Gottingam, Libri.
Gulielmi Rotthuel, Comment.
Guilelmi Tornacenſis, comment.
Haymonis Halberſtatenſ. Comment.
Haymonis Saxonis, Expoſit.
Heruæus Natalis.
S. Hieronymi, Comment. to. 8. Quæ tamen non eſſe Hieronymi, ſed, quod magis mirum eſt, Pelagij Hereſiarchæ cenſeo cũ Cardinali Bellarmino. Nam. S. Auguſt. lib. 3. de peccatorum meritis, & remiſſione c. 1. dicit ſe legiſſe Comm. Pelagij breuia in omnes Epiſt Pauli & infra ca 21. allegat quædam ex Comment. in cap. 7 prioris ad Corinth. quæ in his Comment inueniuntur: & ſanè in c 5. 6. 7 & 8. ad Roman. & 1 Corint 4 Philipp. 1. & 3. & alibi ſententiæ manifeſtè Pelagianæ reperiuntur.
Hieronymi Scripandi, cõm.
Hugonis de S Victore, annot. & Quæſt. tom 1.
Iacobi de Aſtudillo, Scripta.
Iacobi Fabri, comment.
Iacobi Lopez, Explicatio.
Io. Annij, Comment.
Io. Arborei, comment,
Io Bertrami, comment.
Io. è Bruyno, comment.
Io. Cartenij, Scripta.
S. Io. Chryſoſtomi, commẽt. græcè, & Græco Latine, ex verſ. Eraſmi Roterod in 2. tom.
Io. Chriſtophori, comment.
Io. Coleti, comment.
Io. Duns Scoti, comment.
Io. Gagnæi, Scholia.
Io Godouic K. Locorum aliquot Explanat.
Io. de Iſdinio, Comment.
Io. Milbach, comment.
Io. Pfeffer, comment.
Io Rideualenſis, Comment.
Io. Rocchi, comment.
Io. Rupellanſis, Expoſitio.
Io. Vuiticchij, comment.
Io Zachariæ, Expoſ. Scholaſt.
Lanfranci Cantuarienſis, cõmentaria.
Manegundi, comment.
Martini Cordubenſis, Expoſitio.
Matthei de Aquaſparta, cõment.
Natalis Bedæ, comment.
Nicolai de Gorram, Comm.
Nicolai Taciti, Cõment, & Schol.
Odonis Galli, Poſtillę.

Oecumenij, seualterius, Collectio Expositionum Sanctorum Patrum Græcorũ.
Paduani Barlectæ, Quæstiones seu loca controuersa
Paduani Grassii, comment.
Pauli Genuensis, Comment.
Pauli Quistelii Patauini, Lection.
Petri Lombardi, Comment.
Petri Sennonensis, Commẽt.
Petri Teuartij, Comment.
Petri de Tarantasio, postea Innocentij V. Comment.
Primasij, Comment.
Raymundi de Altoponte, Comment
Reginaldi, Comment. à S. Thoma ducente accepta, & ab eodem approbata.
Reinhardi Confluentini, Expositio.
Remigij Altisiodorensis, Cõment.
Remigij Monachi, Cõment.
Richardi de Mediauilla, Comment.
Richardi Nottingam, Comment.
Richardi de S. Victore, Dubitat. part. 2.
Robertus Gallus Carmelita.
Roberti è Monstrolo, Comment.
Roberti Scribæ Angli, Comment.
Sedulij Scoti, Notæ.
Simonis Cremonẽsis, Comment
Simonis Spirensis, Commẽt.
Stephani Langton, Annot.
Theodoreti, Expositio, to. 2.
Theoduli Colesyriæ, Comment.
Theophylacti, Enarrat.
S. Thomæ, Comment to. 16.
Thomæ Caietani Expositio.
Thomę Doc Kingę, Libri.
Thomæ de Hasselbach, Sermones
Thomæ Virley, Comment.
Vuerneri Roleuuink, tria magna volumina, quod opus prænotauit: Doctrinae Pauli libri 14. & vitae Pauli libri 7.

EPISTOLA AD ROMANOS.

in EPistolam Pauli ad Romanos Extant omnes, qui in vtrumque, in Nouũ Testamentum, & in epistolas Pauli Item.
Adami Sasbout, Comment.
Ægidij Romani, Lect. 13.
Andreae Knoppen, Comm.
Antonii Berichii, Comm.
S. Augustini, Expositio. to. 4.
Benedicti Pererii, Disputat.
Bernardi Pugalis, lib.
Caesarii Lirinensis Monachi Comment.
Clementis Aranaei, Comm. contra Lutheranos.
Cornelii Mussii Bitontini, Commentaria.
Dionysii è Burgo S. Sepulcri, Postilla.
Dominici Soti, Comment.
Eutalii, Collectanea Sancto-

tum Patrum Graecorum, grecè.
Franciſci Titelmanni, Collationes.
Franciſci Toleti, Annotationes, & Comment.
Gaſparis Beri, Comment.
Gaſpar s Contareni, Comment.
Gerardi Matthiſij, Expoſitio.
Germani Brixii, homiliae.
Gondiſalni de la Cerda, Cõment.
Gulielmi Clareuallenſis, Scripta.
Gulielmi Iordani, Lib.
Henrici Coſueldii, Comm.
Hieronymus Scripandi, Cõment.
Iacobi Naclanti, Comment.
Iacobi Sadoleti, Comment.
Iacobi Tribeſſii, Colloquia, & Paraphraſis.
I. Antonii Pantuſae, Comment.
Io. de Arundine, Comment.
Io. Beetz. Comment.
Io Cacheni. Comment.
S. Io Chryſoſtom. homil. 32. to. 4.
Io. Dominici Card. Expoſit.
Io. Duns Scoti, comment.
Io. Euangeliſtae Marcellini, Lib.
* Io. Feri comment.
Ioan. Flagen ab Indagine, Comment.
Io. de Iſdinio, Comment.
Io. Maierius.
Ioan. Maldonati, Comment. m. 1.
Io. Rondinaei, comm.
Io. Viguerii Illuſtratio.
Incerti Catena ex Graecis Patribus.
Luciani Mantuani, comm.
Martini Corbeni, Expoſitio.
Matthaei Poloni, Expoſitio.
Maturini Clementis, comment.
Origenis, Libri 35. tom. 2.
Petri Steuartii, in 8. priora capita, Explicatio.
Philiberti Hareſſae, comm.
Philippi Alegreti, Explicatio.
Raymundi Paſeualii, comment.
Salmeronis, comment.
Theoduli Coleſyriae Presbyteri, comment in Bibliotheca Veterum Patrum, tom. 1. & in Orthodoxographis Sanctorum Patrũ, to. 1.
Thomae Bromae, Liber.
Thomae Stapletonii, Antidota.
Thomae Vualdenſis, comm. in Capitis I. Verſ. 1. vſque ad 7. Paulus ſeruus Ieſu Chriſti, &c. Sermonarii, in Vigilia Natiuitatis Domini. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarii.
Verſ. 4. Qui praedeſtinatus eſt filius Dei, &c. Caietani, quaeſtio in Ientac. 2.
Io. Alba, Electorum ſacrae Scripturae Centuriae, ca. 78.
Verſ. 18. Reuelatur enim ira Dei de cœlo, &c. S Augu-

ſtinus,tom.10 ſerm.frag.5.

in Capitis 2. Verſ. 23. Qui in lege gloriaris,per prævaricationẽ legis, &c. S. Ephræm tom.1.

in Capitis 4. Verſ. 13. Non enim per legem promiſſio Abrahæ,&c.Io.Alba,Elect. ſacræ Script. Centuriae, cap.79.

in Capitis V. Verſ.1 vſque ad 6.Iuſtificati ergo ex fide, &c.Sermonarij in Domin 6 poſt Pentecoſt Vide eos in indice vniuerſali,verbo Sermonarij.

Verſ.12. Propterea ſicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, &c.Aloyſius de Reboledo, orat 13.Hiſpanicè.

in Capitis 6. Verſ.3. vſque ad 12 An ignoratis, quia quicunque baptizati, &c. Sermonarij,in Communi plurimorum martyrium. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo de Sanctis,Sermon.

Verſ 5. Si enim contemplati facti ſumus,&c.S.Thom. tom.16.ſerm.1.de Dominica 4.poſt Pentecoſten.

Verſ.19.vſque ad fin cap.Humanum dico propter infirmitatem carnis,&c. S. Auguſtinus,tom.10 ſer. 17. de verbis Apoſt

Sermonarij in Domi,7 poſt Pentecoſt. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarij.

Item ibi. Sicut exhibuiſtis ſeruire membra veſtra, &c. S.Thomas,tom.16.ſerm.1. de Dominica 7.poſt Pent.

in Capitis 7. Verſ. 4. Itaque fratres mei, & vos mortificati eſtis legi per corpus Chriſti,&c.Io Alba, Electorum ſacrae Scripturae Centuriae cap.80.

Verſ. 5. Cum enim eſſemus in carne,&c.S. Auguſtinus, to.10.ſer.4.de verbis Apoſt. contra Manichaeos.

Verſ. 7 Lex peccatum eſt? abſit,&c.S.Auguſtinus,to. 10.ſerm.5. de verbis Apoſt. contra Manichaeos.

Verſ.15.Non enim quod volo facio bonum,&c. Idem, ſerm.45.de Temp.

Verſ.19.Non quod volo bonum , &c.Idem,ſerm.32.de diuerſis in append.

Verſ. 22. Condelector enim legi Dei,&c Idem ſerm.31.

Verſ.25.Igitur ipſe ego mente ſeruio legi Dei,&c.Idem ſer.6 de verbis Apoſt.

in Capitis 8. Verſ. 3. Nam quod impoſſibile erat legi, &c.Ioan. Alba, Electorum ſacrae Scripturae Centuriae cap 81.

Verſ. 12. Debitores ſumus non carni, vt ſecundum carnem viuamus, &c. S. Auguſtinus, tom 10. ſermo. 13 de verbis Apoſtol.

Item,vſq.ad verſ.18. Sermo-

narii, in Dominica 8. poſt Pentec. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo Sermonarii.

Verſ. 13. Si ſecundum carnẽ vixeritis, &c. S. Thomas, to. 16. ſermone 1. de Dominica 8. poſt Pentecoſten.

Verſ 18 vſque ad 24 Exiſtimo enim quod non ſint cõdigna paſſiones, &c. Sermonarii, in Dominica 4. poſt Pentecoſten, & in Communi plurimorum martyrum. Vide eos in indice vniuerſali, verbo de Dominicis, & verbo Sermonarij.

Verſ. 19. Nam expectatio creaturae, reuelationem filiorum Dei expectat. &c. S. Thomas, tom. 16 ſer 1. de Dominica 4 poſt Penteco.

Verſ. 24. Spe ſalui facti ſumus, &c. S. Auguſtinus, tom. 10. ſer. 23. de verbis Apoſt.

Verſ. 28. Diligentibus Deum omnia cooperantur ad bonum, &c S. Bernardus, in ſermone de diuerſis, ſerm. 3. ad fratres.

Verſ. 31. Si Deus pro nobis quis contra nos? &c S. Auguſtinus, ſerm. 16. de verbis Apoſt.

Verſ. 36. Propter te mortificamur tota die, &c. S Thomas, to. 16. in ſermon. feſtiu. de SS Ioanne & Paulo.

in Capitis X. Verſ. 10 vſque ad 19. Corde creditur ad iuſtitiam, &c. S. Auguſtinus, to. 10 ſerm. frag. 11.

Sermonarii, in feſto S. Andreae. Vide eos in indice vniuerſali, verbo S. Andreas & verbo Sermonarii.

in Capitis 11. Verſ. 33. vſque ad finem capit. O altitudo diuitiarum ſapientiæ, &c. Sermonarii, in feſto Sanctiſſimae Trinitatis. Vide eos vbi ſupra, verbis Trinitas, de Dominicis, & Sermonarii.

S. Thomas, tom 16. ſerm. de ſanctiſſima Trinitate.

in Capitis 12. verſ. 1 vſque ad 6. Obſecro itaque vos fratres per miſericordiam Dei &c. Madrigal, ho. 16. Hiſpa.

Sermonarii in Dominica inf. Oct. Epiph. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarii.

Verſ. 2. Nolite conformari huic ſaeculo, &c SThomas. tom. 16 ſerm 1. & 2. de Dominica infra Oct. Epiph.

Verſ. 6. vſque ad 17. Habentes autem donationes ſecundum gratiam, &c. Sermonarii in Dominica 2 poſt Epiph. Vide eos vbi ſupra.

Verſ 13. Hoſpitalitatem ſectantes &c S. Thomas, to. 16. de Domin. infra Oct. Epiph.

in Capitis 13. Verſ. 9 Dilige proximum tuum ſicut te ipſum, &c. Idem ſerm. 1. de Dominic, 3. poſt Oct. Epiph.

Verſ 12. Dies autem appropinquauit, &c. Idem, ſerm. 1. & 2. de Dominica in Aduent.

in Capitis 14. Verſ. 7. Nemo enim noſtrũ ſibi viuit, &c. Caeſarei Arelatenſis, homil. 31.

Verſ. 17. Non eſt Regnum Dei eſca, &c. S. Bernardus in ſerm. 2. de diuerſ.

in Capitis 15. verſ. 4. Quæcunque ſcripta ſunt, &c. S. Thomas to 16. ſerm. 1. & 2 de Dom. 2. Aduent.

Item vſque ad Verſ 14. Sermonarii in Dominica 2. Aduent Vide eos in Indice vniuerſali, verb. Aduent. & verbo Sermonarii.

Verſ. 8. vſque ad 11. Dico enim Chriſtum Ieſum miniſtrum fuiſſe Circumciſionis, &c. Idem, in Dominica 4. poſt Epiphaniam. Vide eos vbi ſupra, verbo Sermonarii.

in Capitis 16. Verſ 3. Saſutate Priſcam & Aquilam, &c. S. Ioan. Chryſoſtomi, homil. tom 4.

EPISTOLÆ AD CORINTH.

in EPiſtolas ad Corinth. Extant omnes qui in vtrumque, in Nouum Teſtamentum, & in Epiſt. Pauli Item.

Adami Sasbout, Comment.

Ægidii Romani, Libri 2.

Franciſci Feu-ardẽtii, comment.

Gulielmi Rochuel, commen.

S Io. Chryſoſtomi, hom. 74. to 4.

Io Dominici, comment.

Io. Hagenab Indagine, cõment.

Io Hayen, Expoſitio.

Io. Hoffmeiſteri, comment.

Io. Victorini, comment.

Marſilius Ficinus, tom. 1.

Maturini Clementis, comment.

Michaelis Angeli Haldini, Expoſ.

Petri Steuartij, comment.

Salmeronis, cõment. to. 14.

Sanctus Pagninus, in Iſagog.

Thomæ Stapletonii, Antid. Apoſt. tom. 3.

In Epiſtolæ 1. ad Corinth. capitis 1. verſ. 3. vſque ad 9. Gratia vobis, & pax à Deo, &c. Sermonarii in Domin. 15. poſt Pentecoſt. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarii.

Verſ. 4. Gratias ago Deo meo ſemper pro vobis, &c. S. Thomas, tom. 16. ſerm. 1. de Domin. 18 poſt Pentecoſt.

Verſ. 27. Infirma mundi elegit. &c S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. fragment. 9.

Laurentius Ramirez in Pentecontarchi cap 33.

Verſ. 31. Qui gloriatur in Domino glorietur, &c. S. Bernardus, in ſer. de diuerſ.

in Capitis 2. Vers. 9. Quod oculus non vidit, &c. S. Augustinus, tom. 10. serm. 64. de verbis Domini.

in Capitis 3. Vers. Fundamẽtum enim aliud nemo potest ponere, &c. Gregorius nunnius, de Reipubl. statu, tom. 1. lib. 2 cap. 16

Vers. 14 Si cuius opus manserit, mercedem accipiet, Caesareus Arelatensis, homil. 1.

Vers. 15. Si cuius opus arserit, &c. Feliciani Arelaten. Expositio.

Vers. 17. Templum enim Dei sanctum est, &c. S. Augustinus, to. 10 serm. 252. de Temp

in Capitis 4. Vers. 1 vsque ad 6. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, &c S. Bernardus, in serm. paruis, serm. 29.

Sermonarii, in Dominic. 4. Aduent Vide eos in Indice vniuersali, verbo Sermonarii.

S. Thomas, tom. 16 ser&. 1. de Dominica 3. Aduent.

Vers 5 Nolite ante tempus iudicare, &c. S. Augustinus, tom. 10 serm. fragment. 12.

Vers. 9. vsque ad 16. Spectaculum facti sumus mũdo, &c. S. Bernardus, in ser. paruis, serm 31.

Sermonarii, in festo S. Iacobi Apostoli, & in Communi Confessorum non Pontificum. Vide eos in indice vniuersali, verbo Sermonarii.

in Capitis 5. Vers. 7. Pascha nostrum immolatus est Christus, &c. Idem in Dominica resurrectione. Vide eos vbi supra, verbo Sermonarii.

S. Thomas, tom 10. serm. 1. in festo Resurrectionis Domini.

in Capitis 6. Vers. 12. Omnia mihi licent, &c. Caietanus, in Ientac. 9. quaest 4.

Vers 15 Nescitis quia corpora nostra membra Dei sunt, &c. S Augustinus, tom. 10. serm 16. de verbis Apost.

Vers 16. Templum Dei estis vos, &c Caietanus, Ienta 8. quaest. 2.

S. Augustinus, tom. 10. serm. 252. de Tempore.

Vers. 18. & 19. Omne peccatum quodcunque, &c. Idẽ, serm, fragm. 3.

Caietanus Ientac. 8. quaest. 2

Vers. 20. Glorificate, & portate Deum in corpore, &c. S. Bernardus, in serm. 16. in append.

in Capitis 7. Vers. 9. Melius est nubere quam vri, &. sãctus Ephraem, to. 1.

Vers. 25. vsq ad 34. De virginibus autem praeceptum Domini non habeo, &c. Sermonarii, in Communi virg. Vide eos in indice vniuersali, verbo sermonarii.

Vers. 39 Mulier alligata est legi,&c. S Io Chrysostomus, homil 5 tom. 4 in homil. de libello repudii
in capitis 11 Versus 24 vsque ad versus 4 capitis x nescitis quod ij, qui in stadio currunt &c sermonarii,in Domin septuag. vide eos in indice vniuersali,verbo Sermonarij.
S. Thomas, tom. 16 serm. 1 de dom. septuag.
in capitis x vers. 1 nolo vos ignorare fratres, quod patres nostri sub nube &c. S. Io. Chrysost. homil. 4 tom 4.
Vers. 6 vsque ad 14 hæc autē in figura facta sūt nostri &c
Sermonarii, in dom. 9 post pent vide eos in indice vniuers. verbo sermonarii.
Vers 7 neq. idolatræ efficiamini &c. Thomas,tom 16 ser. 1 de dom. 9 post pent.
Versus 31 siue ergo māducatis, siue bibitis omnia in gloria Dei &c. S Ambro. to. 3 ser. 43
in capitis xi versus 19 Nam oportet, & hæreses esse &c Sanct. Ioan. Chrysostom. hom. 5 to. 4
Versus 20. vsque ad 33 Conuenientibus ergo vobis in vnum &c.
Sermonarii, in fer. 5 in cœna Domini. Vide eos in indice Vniuersali, verbo sermonarii.
Versus 23 vsque ad 30 Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis &c. Ijdem in fest. Corporis Christi. Vide eos in indice vniuersali, verbo Sermonarii
in capitis xii Versus 2 vsque ad 13 Scitis quia cum gentes essetis &c. Ijdem in Dom. 10 post pent. Vide eos vbi supra verbo sermonarii
Sanct. Thomas, tom 16 ser. 2 de Domin. 10 post pent.
Versus 17 vsque ad fin. Si totum corpus oculus, vbi auditus? &c. sermonarii, in festo S. Bartholomæi. vide eos vbi supra, verbo sermonarij.
in Caput xiii si linguis hominum loquar, & Angelorum &c. Ijdem in dom. Quinquages. Vide eos vbi supra verbo sermonarii
in Capitis xiii versus 1 si linguis hominum &c. sanct. Augustinus, tom. 10. ser 39 de Temp.
Sanct. Thomas, tom. 16 ser. 1. de Domin. Quinquages
Versus 7. Omnia tollerat, omnia credit, omnia sperat &c. sanct. Augustinus tom. 10 serm. 46 de Temp.
Versus 13 Nunc autem manent fides, spes, Charitas &c sanct. Bernadini senēsis, serm.
Sanct. Ioann. Chrysostom.

ſermo, tom 4.
in capitis xv Verſus 1 vſque ad 11 Notum vobis facio fratres Euangelium &c. ſermonarij, in Domin 11 poſt pent. Vide eos in indice Vniuerſali, verbo ſermonarij.
S. Thomas, tom. 16 ſerm. 1 de eadem Dominica.
Verſ. 10 Gratia autem Dei ſum id quod ſum &c. idē, ſerm. 2 de eadem Domin.
Verſus 24 vſq ad 27 deinde finis: cum tradiderit Regnū Deo &c. Io. Alba, Electo. ſacræ ſcripturæ centuriae cap 83.
Verſ. 28 Cum autem ſubiectaili fuerint omnia &c. Gregorii Nyſſeni, Oratio.
Sanct. Ioan Chryſoſt. hom. 5 tom 4 Verſus 29 Alioquin quid facient, qui baptizantur &c. Caietani, quæſtio inientac. 2
Verſus 32 Manducemus, & bibamus cras moriemur &c. Sanct. Auguſt ſerm. 120. & 121 de diuerſis, in tom. 10.
Verſus 44 vſque ad 49 ſeminatur corpus animale &c. Io. Alba, Elect. ſac. Script. Cent. c. 84.
Verſus 49 ſicut portauimus imaginem terrenis &c. S. Bernard. in ſerm. paruis, ſerm. 30.
Verſus 41 vſque ad 58 Omnes quidem reſurgemus &c ſermonarii, in Commen. omnium defunct. Vide eos in indice vniuerſali, verbo de ſanctis, & verbo ſermo.
Verſ. 53 Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem &c. S. Aug. tom. 10 ſermonum fragm. 18.
in capitis 16 Verſ 1 de collectis autem, quæ fiunt in sāctos &c. s. Io. Chryſoſtomus, tom. 4 ſer. de eleemoſ. &c.
iu Epiſtolam ſecundam ad Corinthios Alexii porri, Comment.
Vuolffgangi ſedelii comm.
in capitis 1 verſ. 3 vſque ad 8. Benedictus deus, & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti &c. s. Bernardus ſer. 5 in Natali domini, in ſer. de Temp.
Sermonarii in Communi vnius martyris. Vide eos in indice vniuerſ. vbi ſupra.
in capitis 11 Verſus 14 & 15. Odorem notitiæ ſuæ manifeſta per nos in omni loco &c. Io. alba elect. ſac. Script. cent. c. 85.
in Capitis 3 Verſ. 4 vſque ad 10. Fiduciam talem habemus per Chriſtum &c. Sermonarii, in Domin. 12 poſt pentecoſt.
Vide eos in in indice Vniuerſali, vbi ſupra.
S. Thomas, tom. 19. in ſer. 1 & 2 de dom. 12 poſt pent.

Verſus 17. & 18. Dominus autem ſpiritus eſt &c. Io. alba. Elect. ſacr. ſcripturæ Centuriæ cap. 86.

in capitis 5 Verſus 10 Omnes nos oportet manifeſtari &c S. Auguſtinus tom. 10. ſer. 11 de diuerſ. in appen.

Verſus 16 & 17. Itaque nos ex hoc neminem nouimus &c. Io. Alba, cap. 87

Verſus 20. Pro Chriſto enim legatione fungimur &c. S. Auguſtin. hom 49

in capitis 6 Verſus 2 Ecce nunc tempus acceptabile &c. Sanct. Thom. tomo 16 ſerm. 1 de Domin. 1 Quadrag.

Verſus 4. vſque ad 11. ſed in omnibus exibeamus nosmetipſos &c. Sermonarii, in communi plurimorum martyrum Vide eos in Indice vniuerſali, verbo ſermo.

in capitis 8. Verſus 16 vſque ad fin. Gratias ago Deo, qui dedit eamdem ſolicitudinem &c. idem in feſto S. Lucæ. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sanct. Lucas, & verbo ſermonarii.

in Capitis 9 verſus 4 vſque ad 11. Qui parce ſeminat parce & metet &c. idem, in feſto S. Laurentii vide eos vbi ſupra verbis S. Laurentius, & Sermon.

Verſ. 9. Diſperſit dedit pauperibus, &c. S. Thomas, to. 16 ſer de S. Laurentio.

in Capita 10. & 11. Ipſe autem ego Paulus, obſecro vos &c. Io. baptiſtæ Madrigal, Homiliæ pro Virginibus Hiſpanicè.

in Capitis 10 Verſ. 17 vſque ad Verſ. 3. Capitis 11. Qui gloriatur in Domino glorietur &c.

Sermonarij in feſto S. Luciæ & in Communi plur. virg. Vide eos in Indice vniuerſali, verbis S. Lucia, de Virginibus, & vbi ſupra

S. Thomas, to. 16. ſer. de S. Lucia

in Capitis 11. Verſ. 10. vſque ad Verſ. 10 Capitis 12. Eſt veritas Chriſti in me, quoniam hæc gloriatio non refringetur in me &c. Sermonarij, in Dom. Sexageſ. Vide eos vbi ſupra verbo vbi ſupra.

Verſ 23. In laboribus plurimis S. Thomas, to. 16 in fin. in Dom. Sexageſ.

in Capitis 12. Verſ. 2. Scio hominem, ſiue in corpore &c. Idem ſerm. 3. de ead. Domin.

Verſ 7. Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ &c Stephanus ex Noctis, Tract. de Oratione, in opere remiſſionis &c.

EPISTOLA AD GALATAS.

in EPistolã ad Galatas Extant omnes, qui in Vtrumque in Nouum Testam. & in Epist. Pauli. Item.
Adami Sasbout Expositio.
S. Augustini, Expositio to. 4
Christophori Patauini, Lectm. s.
Claudii Altisiodorensis, cõment. in Actuar. Biblioth. Vet. Patrum tomo 2
Gulielmi Rothuel, comment. to. 6.
S. Hyeronimi Cõment. to. 6.
Hieronimi Seripandi, comment. & Quæstiones.
Io. Baptistæ Rubæi, Com-
S. Io. Chrysostomi Enarratio to. 4.
Io Hagen. ab Indagine, Comment.
Laurentii Laureti, Commẽt.
Nicolai Emeryci, Commẽt.
Raphaelis Mariel Expositio.
Thomæ Spenseri, Commẽt.
in Capitis 1. Vers. 2. vsque ad 21 Notum enim vobis facio &c. Sermonarij in festo Conuersionis S. Pauli Vide eos in indice vniuersali, verbis Conuersio, S. Paulus, de Sanctis, de Apostolis, & verb. Sermonarij.
in Capitis 2. Vers. 5. Quibus neque ad horam cessimus subiectione, S. Augustin. to. 10. ser. 22. de verbis Apost.
in Capitis 3. Vers. 1. O insensati Galatæ, quis vos fascinauit &c. Laurentius Ramirez, in Pẽteconta c. 31.
Vers. 16. 16. vsque ad 23 Abrahę dictæ sunt repromissiones &c.
S Thomas. to. 16. ser. 1. de Domin. 13. post Pentec.
Sermonarij, in eadem Dom. verbo de Dominicis.
Vers. 19. Lex ordinata per Angelos &c. Caietani quæstio, in Iantac. 2
Vers. 21. Si enim data esset lex &c. S. August. to. 10. sc. 11. & 13 de verb. Apost.
in Capitis 4. Vers. 1. vsque ad 8. Quanto tempore hæres paruulus est &c. Sermonarij in Oct. Natiuit. Dõ. & in Virg Epiphaniæ. Vide eos in Indice Vniuersali, verb. Ijsdem festiuit. de sanctis, & Sermonarij
Vers. 5 Vt eos qui sub lege erant redimeret &c. S. Thomas, to. 16. serm. 1. de Dom. infra Oct. Natiu.
Vers. 7 vsque ad fin. c. Scriptũ est enim quoniã Abrahã duos filios habuit, &c.
Sermonarij in Dom. 4 Quadrag. Vide eos vbi supra & verb. quadragesi.
Vers. 25. Sina enim mons est in Arabia &c. Io. Alba, Elect. sacr. script. Cẽt. c. 88.

Vers. 26 illa autem quæ sursum est Ierusalem libera est &c. S. Thomas, to. 16 sermone 1. de Dom. 4 Quadragesi.

in capitis 5 Vers. 16 Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis &c. S. Augustinus, to. 10. serm. 43 de verb. dom & serm. 3. de verb Apost.

S. Bernar. serm 4 in append.

Vers 21 Fructus autē spiritus est Charitas &c. S. Thomas, tom. 16 serm. 2. & 3 de domin. 14. post pent.

Versus 24 Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt &c. Madrgal, hom. 13 Hispanicè.

Vers. 25 vsque ad vers. 11 capitis 6 si spiritu viuimus, spiritu, & ambulemus &c. S. Bernardus, in ser. de diuersis, sermone de septem speciebus.

Sermonarii, in Dom 15. post pent. Vide eos in indice vniuersali, verbo sermonar.

Vers 26. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi &c. S. Thomas, to. 16 serm. 1 de Dom 15 post pentecost.

in capitis 6 Vers 2 inuicem onera vestra portate &c S. August to. 10 serm. 21. & 22. de Verb. Apost.

Versus 9 Bonum autem facientes non deficiamus &c S. Thomas, serm. 2. de domin. 15 post pentecost.

Vers 10 Ergo dum tempus habemus operemur bonū &c. Aloysius de Reboledo, Orat. 16 Hispanicè.

Vers. 14 vsque ad fin. cap. Mihi autem absit gloriari nisi in Cruce &c. Adami Sasbout, hom.

S. Augustinus, to. 10 sermo. fragm. 27.

S Thomas, to 16 in ser. de inuentione S. Crucis.

Sermonarii, in festo s. Francisci. vide eos in indice vniuersali, verbo sermonarii.

vers. 16 Et quicunque hanc regulam secuti fuerint pax superillos semper &c. Io. Baptistę Madrigal, homil. 12 Hispanicè.

EPIST. AD EPHESIOS.

in EPistolā ad Ephesios, Extant omnes, quiin vtriumque in Nouum Test. & in Epist. Pauli. item.

Adami sasbout, comment.

Francisci à Noua Curia, Comment.

Gulielmi Rothuel, Comment.

s. Hieronymi, Comment. tom. 6

Iacobi Naclanti, Enarrationes.

s. Io. Chrysosto. homil. 24. to 4

Io. Raymūdi, comment.

Lancelloti Ridley, commēt.

Vvolfffgangi Sedelii, comment.

in capitis 11. Vers. 19. vsque ad fin. Ergo iam non estis hospites, & aduenæ &c. sermonarij, in festo s. Thomæ Apostoli. Vide eos in Indice vniuersali, verbo sermonarii.

in Capitis 3. Vers 13. vsque ad fin. cap. Peto non infirmari in tribulationib. meis &c. s. Augustinus, to. 10. serm 7. de Verbis. Apost

sermonarii in Dominic. 16. post Pent. Vide eos in Indice vniuersali, verbo sermonarii.

Vers. 18. Vt positis comprehendere cum omnibus sanctis, &c. s. Thomas, to. 16 ser. de Do. 17. post Pent.

in Capitis 4. Vers. 1. vsque ad 7. Obsecro vos ego vinctus in Domino vt digne ambuletis. &c.

Sermonarij in Dom. 17. post Pent. Vide eos in Indice vniuersali, verbo Sermonarij.

Vers. 3. Solliciti seruare vnitatem spiritus &c. S Thomas, to, 16. ser. 1. de Dom 17. post Pentecost.

Vers. 7. vsque ad 14. Vnicuique autem nostrum data est gratia &c Sermonarij, in Dominica 17. post Pent. & in festo SS. Simonis, & Iudæ Apost.

Vide eos vbi supra verbis SS. Simon & Iudas de Apostolis & Sermonarij.

Vers. 23. vsque ad 29. Renouamini autem spiritu mentis vestræ &c. Sermonarij, vbi supra, in Do. 20. post Pentecost. Verbo sermonarij.

Vers. 25. Deponentes mendacium loquimini veritatem &c. s. Augustinus to 10. serm. 221. de Temp. & serm. 25 de diuers.

Vers. 26. Non occidat sol super iracundiam vestram &c Idem sermo fragm. 24

Vers. 27. Nolite locum dare Diabolo, &c. S. Augustinus to 10. serm fagm. 25.

s Thomas, to 16. ser. 1. de Dominica 19. post Pent.

in Capitis 5. Vers 1. Vsque ad 10 Estote ego imitatores Dei &c. sermonarij, in Domin. 19 post Pent. Vide eos in Indice vniuersali, verbo sermonarij.

Vers. 9. Fructus enim lucis est in omni bonitate &c. Io Alba Elect. sacr. script. Centur cap 89.

Vers 13. Omnia autem quæ arguuntur à lumine manifestantur &c. Idem cap. eod

Vers. 15. Videte quomodo caute ambuletis &c. s. Augustinus, to 10 serm. 24, de Verb. Apost. & ser 16

de diuerſ. in append.

Item vſque ad 22. sermonarij in Dom. 20. poſt Pēt. Vide eos vbi ſupra verbo Sermonarij

in Capitis 6. Verſ. 10. vſque ad 18. De cætero fratres confortamini in Domino &c. Ijdem Ibid. Dom. 21.

Verſ. 11 Accipite armaturam Dei, &c. S. Thomas to. 16 ſer. 1. de Do. 21. poſt Pēt.

Verſ. 1, Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem &c. S. Auguſtinus, to. 10 ſer. 80. de diuerſ.

Io. Alba, Elect. ſacræ Scripr. Centur. cap 90.

Verſ. 23. Pax fratribus, &c. Charitas cum fide &c. S. Auguſt. to. 10. hom. 27.

EPIST. AD PHILIPPENS.

in EPiſtolam ad Philippēſes, Extant omnes, qui in Vtrumqne, in nonum Teſt & in Epiſt Pauli. Item.

Adami Sasbout, Comment.

Gregorij Epiſcopi, Frag.

Gulielmi Rothuel Com.

S. Io. Chryſoſtomi, Homilię, Commēt. & Sermones.

Io. Hagē ab Indagine, Cōment.

Io. Hoffmeiſteri, Commēt.

Lancelloti Ridley, Com.

Petri Steuartii, Comment

in Capitis 1. Verſ. 10. Vt ſitis ſinceri, & ſine offenſa &c. S. Thomas, tom. 16. ſer. 1. de Domin. 22. poſt pentecoſt.

Verſ. 10. Siue occaſione, ſiuē veritate Chriſtus annuntietur &c. S. Io. Chryſoſt. to. 4. homil. de profectu Euang.

Verſ. 21. Mihi enim viuere Chriſtus eſt, mori lucrum &c. Aloyſius de Reboledo, orat. 10.

Verſ. 23. Quod ſi viuere in carne hic mihi fructus operis eſt. &c. Idē orat. 17.

in Capitis 2. Verſ. 5. vſque ad 12. Hoc enim ſentite in vobis &c. Antonius Perez, in Laurea salamantina, in Relectione de Cruce.

sermonarij, in Domin. Palmarum Vide eos in Indice vniuerſali, verbo sermonarij.

Verſ. 6. Qui cum in forma Dei eſſet &c. Caietanus in Iantac. 11. quæſt. 2.

s. Thomas, to. 16. ſer. 1. de Dom Palmarum.

Verſ. 9. Propter quod, & Deus exaltauit illum &c. ſer. 2. Idac. Clarus.

Verſ. 12. Cum timore, & tremore veſtram ſalutem operamini, &c. S, Aug. to de verb. Ap.

in Capitis III. Verſ. 3. Nos enim ſumus circumciſio &c. ad ſer. 15.

Verſ. 6. & 7. Secundum iu-

ſtitiam quæ ex lege eſt, &c. Idem ſerm. 49. de Temp,

Verſ. 7. vſque ad 13. Sed quę mihi fuerũt luera &c. Sermonarij, in Communi cõfeſſ. non Pont. Vide eos in Indice Vniuerſali, verbo Sermon.

Verſ. 13. vſque ad Verſ. 4. Capitis 4 Fratres ego me non arbitror comprehendiſſe &c. Idem in Dom. 23. poſt Pentecoſt. vide eos vbi ſupra, verbo de Sermonarij.

Verſ. 20. Noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt, &c. S. Thomas to. 16. ſerm. 1. de Dom. 23. poſt Pentecoſt.

in Capitis 4 Verſ. 4 vſque ad 8. Gaudete in Domino sẽper, iterum dico gaudete &c. S. Ioan. Chryſoſt. to. 5 hom. 8.

Sermonarij, in Dom. 3. Aduentus. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarij.

S. Thomas, to. 16. ſer. 3. & 4. de Dominica 3. Aduentus.

EPIST. AD COLOSS.

in Epiſtolam ad Coloſſenſes, Extant omnes, qui in Vtrumque, in Nouum Teſtam. & in Epiſt. Paul. Item

Adami Sasbout, Commẽt.

Dubrauiæ, Scripta.

Franciſci Vicedomini Comment.

Gulielmi Rothuel, Com.

S. Io. Chryſoſt. Hom. 12. to. 4.

Lancellotti Ridley, Com.

Origenis Adamantij Comment.

in Capitis 1. Verſ. 9. vſque ad 15. Ideo & nos ex qua die audiuimus, non ceſſamus pro vobis orantes &c. Sermonarij, in Dominic. 24. poſt Pentecoſt Vide eos in Indice vniu. verbo Sermonarij,

Verſ. 14. In quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, &c. S. Auguſtinus. tomo 4. lib. 83. quæſtionum quæſt. 74.

in Capitis 3. Verſ. 1. Igitur ſi conſurrexiſtis cum Chriſto, &c.

S. Bernardus ſerm. 7. in append.

Marſilius Ficinus, to 1.

Verſ. 9 Deponentes veterem hominem, &c. S. Ambr. tomo. 3. ſerm. 54.

Verſ. 12. vſque ad 18. Induite vos ſicut electi Dei sãcti &c.

Sermonarij, in Dom. 5 poſt Epiphan. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo Sermonarij.

S. Thomas, to. 16. ſer. 1. de Dom. 4. poſt Oct. Epiph.

EPIST. AD THESSALONIC.

in EPistolas ad Theſſalonicenſes, Extant omnes, qui in Vtrumque, in Nouum Teſt. & in Epiſt. Pauli Item,

Adami Sasbout, Comment.

Gul elmi Rothuel, Comment.

S. Io. Chryſoſt. Homil. m. ſ.

Origenis Adamantij, Comment.

Petri Steuartij, Comment.

in EPiſtolam primam ad Theſſalonicenſes, S. Io. Chryſoſtomi hom. 11. to. 4.

in Capitis 1. Verſ 4 vſque ad fin. cap. Gratias agim⁹ Deo, &c. Sermonarij in Domin. 6. poſt Epiph. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo Sermonarij.

in Capitis 12. Verſ. 1. vſque ad 8 Rogamus vos fratres, & obſecramus &c. Sermonarij, in Dominic. 2. Quadrag.

Vide eos vbi ſupra verb. Sermonarij

S. Thomas, tomo. 16. ſermone 1 de Dom. 2. Quadrag.

Verſ 12. vſque ad fin. cap Et vt honeſtè ambuletis, eos qui foris ſunt, &c Sermonarij, in die obitus, ſeu depoſitione Defuncti. Vide eos vbi ſupra verbo Funebres.

Verſ 13. Vt de dormientibus contriſtemur &c. S. Auguſtinus, to. 10 ſermone 32. & 33. de verb. Apoſt.

in EPiſtolam ſecundam, ad Theſſalonicenſes, S Io. Chryſoſtomi, hom 5. to. 4.

in Caput 11. de Antichriſto Clementis Mercatoris, Annot.

in Capiti. 11. Verſ. 7. Myſterium iam operatur iniquitatis &c.

Io. Alba, Elect. ſacr. Scripturæ Centur. cap. 91.

EPIST. AD TIMOTHÆVM.

in EPiſtolas ad Timothæum, Extãt omnes, qui in Vtrumque in Nouum Teſtam. & in Epiſt. Pauli. Item,

Adami Sasbout, comment.

claudij Eſpencæi, Expoſitio

Coſmæ Magaliani, Opus Hierarchicum, ſiue comment in 2. tomos.

Eſaiæ Abbatis, comment.

Io. Auguſtini, Comment.

S Io Chryſoſtomi, Hom. 28. to. 4.

Io. Hagius, m. ſ.

Io.

Io. Heſſels, Comment.
Ludouici Soto-maior comment
Petri Steuartij comment.

in Epiſtolæ 1. Capitis 1. Verſ. 15. Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus &c. S. Auguſtinus to. 10. ſermon. 9. & 10. de Verb. Apoſt.

in Capitis 2. Verſ. 1. Obſecro igitur, primum omnium fieri obſecrationes orationes &c. S. Bernardus, in ſerm. de diuerſ. ſermon. de 4. modis orandi.

in Capitis 3. Verſ. 2. Oportet ergo Epiſcopum &c Caietanus, in Ientac. 12. quæſt. 4.

in Capitis V. Verſ. 3 vſque ad 11. Viduas honora quæ verè Viduæ ſũt &c. Sermonarij, in Communi viduarum. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo de Sanctis, & verbo Sermonarij.

Verſ. 23. Vino modico vtere &c. S. Io Chryſoſto. to. 5. hom. 1.

in Capitis 6. Verſ. 7. Nihil enim intulimus in hunc mundum S. Auguſtinus, ſer. 5 de verb Dom. to 10.

Verſ. 17. Diuitibus huius ſeculi præcipe &c. S. Io. Chryſoſt. to. 5

Verſ. 20 Radix omnium malorum eſt cupiditas, &c. S. Auguſt. to. 10. ſer. 87. de diuerſis.

in Epiſtolæ Secundæ Capitis 2. Verſ. 8. Memor eſto Ieſum Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis &c. S. Auguſtinus to. 10. ſer. 87. de diuerſis.

Item vſque ad Verſ. 13. Memoreſto &c. & in cap. 3. Verſ. 10. vſque ad 13. Tu autem aſſecutus es meam doctrinam &c. Sermonarij in Communi vnius Martyris. Vide eos in indice vniu. ver. de Sanct & Serm.

in Capitis 4. Verſ. 1. vſque ad 14. Teſtificor coram Deo. & Chriſto Ieſu &c. Iidem, in feſto S. Syluestri, S. Io. Chryſoſt S. Gregorij, & in Communi Doctorum. Vide eos vbi ſupra verbis s. Sylueſter &c de Sanctis, & Sermon.

Verſ. 2. Prædica verbum inſta oportunè importunè &c. S. Aug. to. 10. hom 5

Verſ. 7. Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, &c.

S. Thomas, tomo 16. in ſer. de Commemorat. S. Pauli.

EPIST. AD TITVM.

in Epiſtolam ad Titum, Extant omnes, qui

in Vtrumque in Nouum Teſtam. & in Epiſtolas Pauli Item.

Adami Sasbout, Comment.

Claudij Eſpenæi, Expoſitio.

Coſmæ Magaliani, comment. ſeuopus Hierarchicum in 2. tomos.

S. Hironymi, Comment. to. 6.

Iacobi Suzati, Annotat.

S. Io. Chryſoſtomi, Homil. 6. to. 4.

Io. Hagen ab Indagine, cõment.

Ludouici Soto-maioris cõment.

Richardi Lauinhan, lib.

Roberti Roſçi, Comment. & Lecturæ.

in Capitis 1. Verſ. 5. Adoleſcentulas, vt viros ſuos &c. Laurentius Ramirez, in ſui Pentecontarchi, cap. 19.

Verſ. 7. oportet Epiſcopum &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſerm. 19. de Verb. Apoſt.

Verſ. 12. Ventres pigri &c. Laurentius Ramirez, cap. 18.

in capitis 2. Verſ. 2. vſque ad 15. Apparuit enim gratia &c S. Bernardus, ſerm. 1. de Epiph in ſer. de Tempore, & ſerm. 11 in ſerm. paruis

Io. Baptiſtæ Madrigal, Homil. 14. Hiſpanicè

Sermonarij, in Natiuit. Domini Vide eos in Indice, vniuerſali verbo Sermonarij.

in Capitis 3 Verſ. 4 vſque ad 8. Cum autem benignitas & humanitas apparuit Saluatoris &c Idem ibidem.

EPIST. AD PHILEMONEM.

in EPiſtolã ad Philemonẽ Extant omnes, qui in Vtrumque in Nouum Teſtam. & in Epiſt. Pauli. Item.

Franciſci Feu-ardentii comment.

S. Hieronymi, Comment. to. 6.

S. Io. Chryſoſtomi, Homil. 3. to 4.

Io. Hagen ab Indagine comment.

in Verſ. 1. Paulus vinctus Ieſu Chriſti &c. S. Io. Chryſoſtomus, tom. 5. hom. 16.

EPIST. AD HEBRÆOS.

in EPiſtolam ad Hebræos Extant omnes, qui in Vtrumque in Nouum Teſtam. & in Epiſt. Pauli. Item.

Adami Sasbout Comment.

Conſtantini presbiteri Antiochæni, Hom. 34.

Cyrilli Alexandrini cõment.

Dominici Docti Patauini, comment.
Euangeliſtæ Marcellini, cõment.
Franciſci Riberæ Comment.
Gerardi Bergomenſis, liber.
Gregorij Epiſcopi Sauonenſis, Comment.
Gulielmi de Melitona, comment.
Hieronymi Triuiſani, comment.
Hieronymi Veronenſis, cõment.
Iacobi Suzati Annotat.
Incerti, Verſio, & Notæ ex Hebr.
Io. Antonij Delphini comment.
S. Io. Chryſoſtomi. Hom. 33. to. 4.
Io. Hayton. Expoſitio.
Io Huldalrici, Comment.
Io. Scadellandi Comment.
Lancelloti Ridley, Comment
Landulphi Caraccioli, ſcripta.
Ludouici Tenæ, comment. & diſputat.
Matthæi Galeni, comment.
Michaelis de Palatio, Enarrationes literales, & myſticæ.
Nicolai Eymerici, commẽt.
Nicolai de Grandis, comment.
Richardi cœnomani, comment.
Stephanus Poſtillator.
Thomæ sperman., cõment.

in Capitis 1. Verſ. 1 vſque ad 13 Multifariam multiſque modis, &c.

sermonarij, in Natiuit. Domini Vide eos in indice vniuerſ., verbo sermonarii.

in capitis 5. Verſ. 1 vſque ad 7. Omnis namque pontifex &c idem in feſto s. Thomæ cantuarienſis, & in communi confeſſorum Pontificum. Vide eos vbi ſupra, verbo sermonarii.

in capitis 6, Verſ. 4. 5. & 6. impoſsibile eſt enim eos qui ſemel ſunt illuminati, &c. 10. Alba Electorum ſacræ Scripturæ, Centuriæ cap 92.

in Capitis 7. Verſ. 23. vſque ad 28. Et alij quidem plures facti ſunt Sacerdotes, &c. Sermonarij, in communi Confeſſ Pontif. Vide eos in indice vniuerſ. verbo Sermonarij.

in capitis 9. Verſ. 2. vſque ad 16. Chriſtus autem aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum, &c. Idem in Domin. Paſſionis. Vide eos vbi ſupra, verbo Sermon.

Verſ. 14. Quanto magis ſanguis chriſti, &c. S. Thomas, tom 16, ſerm. 1. de Dom. Paſſion s.

Verſ. 27. Et quemadmodũ ſtatutum eſt hominibus, &c. Aloyſius, de Reboledo

Orat. 7. funer. Hiſpanicè.

in Capitis 10 Verſ. 26. Sponte peccantibus &c s. Io. Chryſoſtomi, hom. 5. to. 4

Verſ. 32. vſque ad 38. Rememoramini autem priſtinos dies &c. Sermonarij, in Communi plur. martyr. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo Sermonarij.

in Capitis XI. Verſ 21. Fide Iacob moriens &c. Io Alba, Elect. ſacræ Scripturæ Centuriæ cap. 93

Verſ. 25. & 26. Magis eligẽs affligi cum populo Dei &c. Idem cap 94.

Verſ. 33. ſancti per fidem vicerũt Regna &c. ſermonarij in feſto ſanctorum Fabiani, & ſebaſtiani, & in Communi plur. Martyrum. Vide eos in Indice vniuerſali, verbo ſermon.

S. Thomas, to. 16. in fine de ss. Fabiano &c.

in Capitis 13 Verſ. 7. vſque ad 18 Mementote Præpoſitorum veſtrorum &c. ſermonarij, in communi Confeſſorum Pontificum. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarij.

Verſ. 17. Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis &c. Theodoretus, to. 2. ſerm. 8. de Prouidentia.

EPIST. CATHOLICÆ.

in EPiſtolas Catholicas Extant omnes, qui in vtrumque & in Nouum Teſtam. Item.

Adami Sasbout Expoſitio.

Ægidij Columnæ, commẽt.

Ambroſij Catharini, comment.

Auguſtini Romani, comment.

Bartholomæi Bononienſis, comment.

Benedicti Ariæ mont. comment.

Chriſtophori Nolhamenſis, comment.

Claudij Guilliaudi, comment.

Clementis Lanthonienſis, comment.

Gonradi Henſel, comment

Dominici Guzmani, comment.

Dydimi Alexandrini, Enarratio in Biblioth. Vet Patrũ, to. 9,

Franciſci Titelmanni, Elucidat.

Gregorius Primaticcius.

Haymonis Halberſtatenſis, lib. 7.

Hieronymi Seripandi, comment.

Hugo de s. Charo, to. 7.

Iacobi Fabri, comment.

Io Baptiſtæ Folengii, comment.

Io. Bernardi Feliciani, Catena.
Io Gagnæi, Scholia.
Ioan. Hagen ab indagine, comment.
Io Noblet, comment.
Marci Aurelii Caſſidori, cõment.
Nicolai Gorrem, comment.
Nicolai Serarii, comment. qui ad huc deſiderantur.
Nicolai Taciti, Scholia, Eiuſdemque collectio Expoſitionum Sanctorum Patrum Græcorum, Græcè.
Salmeronis, comment. to. 16.
Sixti Vicedomini, commen.
S. Thomę, comment. Quæ licet.
Thomæ, Anglici eſſe aliqui cenſeant, C. Bellarmino tamen videntur, vt ſunt erudita, & ingenio S. Thomæ digna, præſertim cum in illis cernatur ſtylus, & modus procedendi S. Thomæ.
Thomæ à Vio Caietani, Expoſitio.

EPIT. B. IACOBI.

in EPiſtolam B. Iacobi, Extant omnes, qui in vtrumque, in Nouum Teſtamen. & in Epiſtol. Cathol. Stem.
Bedæ, Expoſitio, to. 5.
Bernardi de Ambaſia, comment.
Bonauenturæ Patauini, comment.
Clementis Alexandrini, Adumbrationes.
Dydimi Alexandrini, Enarratio.
Franciſci Feu ardenti, comment.
Gaſparis Contareni, Scholia.
Gregorii Arminenſis, comment.
Iacobi Alogenhagen, Annotatio.
Iacobi Fabri, comment.
Io. Kyninghan, comment.
Nicolai Dunc Kelſpuli, comment.
Petri Steuartii, comment.
Thomae Maldon, Scripta.
Thomae Sperman, commen.
Thomae Vualdenſis, comment.
Vualfredus, quidam.
Vuoffgangi Sedelij, comment.
in Capitis 1. Verſ. 2. vſque ad 13. Omne gaudium exiſtimate fratres mei, &c. Sermonarii, in Communi vnius martyris Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarij.
Verſ. 12. vſque ad 19. Beatus vir qui ſuffert tentationem &c. Idem in comm, vnius mart. Pontificis. Vide eos vbi ſupra.
Verſ. 14 & 15. Vnuſquiſque verò tentatur à concupiſcentia ſua, &c. Ioan. Alba Elect. ſacr. Scriptu. Cent. cap. 95.

Vers. 17. vsque ad 22. Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, &c. Nicolaus de Cusa.

Sermonarij in Domin. 4. post Pascha Vide eos in indice vniuersali, verbo Sermonarij.

Vers. 19. Sit omnis homo velox ad audiendum, &c. S. Thomas, tom. 16. in ser. Dom. 3. post Pascha.

Vers. 22. vsque ad fin. Estote autem factores verbi, &c. Sermonarij, vbi supra, in Domin 5. post Pascha.

Vers. 26. si quis putat se esse Religiosum, &c. S. Thomas, tom. 16 serm 1. de Dom. 4. Paschæ.

in Capitis 2. Vers. 1. Fratres mei nolite in personarum acceptatione habere fidem, &c Io. Alba, Electio. sacr. Script. Cent cap. 96.

in Capitis V. Vers. 12. Ante omnia nolite iurare, &c. S. Augustinus, to 10. serm. 28. de verb. Apost.

Vers. 16. Confitemini alterutrum peccata vestra, &c. Idem, homil. 12.

S. Thomas, to 16. serm. 1. de Reg.

EPIST. B. PETRI. 2

in Epistola B. Petri, Extant omnes, qui in vtrumque, in Nouum Testam. & in Epist. Cath. Item. Bedæ, Expositio, to 5.

Clementis Alexandrini, Cõment in Biblioth. Veterum Patrum, tomo 1.

Dydimi Alexandrini, Enarrat.

Francisci Feu. ardentij, comment.

Francisci Vicedomini, comment.

Io. Hessels, Comment.

Io. Lorini, Comment.

Petri à S. Fide, Comment.

Thomæ Vualdensis, comm. in Epistolæ 1. Capitis 1. Vers. 1. vsque ad 8. Petrus Apostolus Iesu Christi, &c. Sermonarij, in festo Cathedræ S. Petri, Vide eos in Indice Vniuersali, verbo Sermonarij.

Vers. 3. vsque ad 8. Benedictus Deus, & Pater Domini nostri, &c. Idem in Communi Plurimorum martyrum tempore Paschali. Vide eos vbi supra.

Vers. 12. Quibus reuelatum est, quia non sibimetipsis vobis autem ministrabant, &c S. Augustinus, tom. 10. serm. 39 de verb Apost.

Io. Alba Elect. sacr. Script. Centur. cap. 97.

in Capitis 2. Vers. 1. Deponentes igitur omnem malitiam, &c. S. Augustinus. tom. 10. hom 20.

Vers. 9. Vos autem genus electum, &c. Caietanus

in Ientac. 3. quæſt. 2.

Verſ. 11. vſque ad 19. Obſecro vos tanquam aduenas, & peregrinos, &c. S. Bernardus, in ſerm de Tempo. ſerm. 7. de Quadrag.

Sermonarij, in Dom. 3. poſt Paſcha Vide eos in indice vniuerſali, verbo, Sermonarij.

S. Thomas, to. 16 ſerm. 1. de Dom 2 poſt Oct. Paſchæ.

Verſ 21. vſque ad fin. cap. Chriſtus paſſus eſt pro vobis nobis relinquens exemplum. &c. Sermonarij, in Dom. 2 poſt Paſcha. Vide eos vbi ſupra.

S. Thomas, tom 16 ſermone 1. de Dom. 1. poſt Oct. Paſchę.

in Capitis 3 Verſ 8 vſque ad 15 In fine autem omnes vnanimes, &c. Sermonarij vbi ſupra, in Dom. 5. poſt Paſcha.

Verſ. 11. Declinet autem à malo, & faciat bonum, &c. S. Thomas, vbi ſupra, de Dom 5 poſt Pentecoſt.

Verſ 16 vſque ad 21. In quo & his qui in carcere erant, &c. Baſilius Poncius, Var. Diſputationum tom. 1. qu. 9. Expoſit

Io Alba, Elect. ſacræ Scripturæ, Centuriæ, cap 98.

in Capitis 4 Verſ. 1 vſq. ad 12. Eſtote prudentes, & vigilate in orationibus, &c. Sermonarii, in Dom. infra Oct. Aſcenſionis. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarij.

S. Thomas, tom. 16. ſerm. 2. in Rogation

Verſ. 9. Hoſpitales ſine murmuratione, &c Idem, ſermon 3. in Rogat

in Capitis V. Verſ. 6 vſque ad fin. Humiliamini ſub potenti manu Dei, &c. dem ſerm. 1 de Dom 3 poſt Pentecoſten.

Sermonarii, in eadem Dominicę. Vide eos vbi ſupra.

in Epiſtolam Secundam B. Petri, Adami Sasbout, Comment.

Nicetæ Heracliæ Epiſcop, Comment.

in Capitis 1 Verſ 16. Non enim doctas fabulas ſecuti, &c. Ant. Perez, in Laurea Salamant. Certam. 2. Expoſito

Verſ. 18 Et hanc nos audiuimus vocem delatam, &c. S. Auguſtinus, tomo 10. ſermone 27. de Verb. Apoſt.

EPIST. B. IOANNIS.

in EPiſtolas B Ioannis, Extant omnes, qui in vtrumque, in Nouum Teſtam. & in Epiſt. Catho Item S. Auguſtini Expoſitio, to. 9.

Bedæ, Expoſitio, to. 5.
Bernardi de Ambaſia, comment.
Bonauenturae Patauini, cõment
Clementis Alexandrini, cõment. in Biblioth. Veterum Patrum, to. 1.
Dydimi Alexandr. Enarratio.
Io. Antonii Delphini, comment.
Io. à Condeto, comment.
* Io. Feri, comment
Io. Glodeſtin, Expoſitio
Io. Hayton, Expoſitio, & Ad notationes.
Io. Heſſels, commene.
Io. Lorini, comment.
Io. de S. Fide, comment.
Matthæi Citharaedi, Conciones.
Stanislai Grodicii, concin.
in Epiſtolæ 1. cap. 1. Verſ. 8. Si dixerimus quod peccatum non habemus, &c. S. Auguſt. to. 10. ſerm. 29. de verbis Apoſt.
in Capitis 2. Verſ. 15. Si quis diligit mundum, &c. Idem, ſerm 4. de diuerſis.
Verſ 16. Omne quod eſt in mundo, &c. Pineda, in Salomone præuio lib. 7. cap. 3.
in Capitis 3. Verſ. 13. vſque ad 19. Nolite mirari fratres ſi odit vos mũdus, &c. Sermonarij, in Domin. 2. poſt Pentec. Vide eos in indice vniuerſ. verbo Sermonarij.
Verſ 17. Si quis habuerit ſubſtantiam huius mundi, &c. S. Thomas, tom. 16 ſerm. 1. de Dominica 2. poſt Pentecoſt.
in Capitis 4. Verſ. 1. Chariſſimi nolite omni ſpiritui credere, &c. S. Auguſtinus, to. 10. ſer. 30 de diuerſ.
Verſ. 2. Omnis ſpiritus qui confitetur Ieſum Chriſtũ in carne veniſſe, &c. Idem, ſerm. 31.
Verſ 16. vſque ad finem capitis Et nos cognouimus, & credidimus Caritati, &c. Sermonarij, in Dominica 1. poſt Pentecoſten. Vide eos vbi ſupra.
Verſ. 19. & 20. Diligamus Deum, quoniam prior dilexit nos, &c S Thomas, to. 16. ſerm. 1. de Dominica 1. poſt Pentecoſten.
in Capitis V. Verſ. 4. vſque ad 10. Omne quod natum eſt ex Deo vincit mundum, &c. S Bernardus, in ſerm. de Temp. ſerm. 1. & 2. in Octa. Paſch.
Sermonarij, vbi ſupra, in Dominica in Albis.
Verſ. 7. Tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo, &c. S. Bernardus, in ſerm. paruis, ſerm. 16.
S. Thomas, to. 16. ſerm 2. de SS Trinitate, & ſerm 1. de Dominica in Octau. Paſchæ.
Verſ. 16. Qui ſcit fratrem ſuum peccare, &c Thomas

de Vio Caietanus, Ientac. 8. quaest. 3.

in Epistolam Tertiam. B. Ioannis, Diodori Tarsensis, Comment
Nicetae Heraclia: Episcopi, Commentaria.

EPISTOLA BEATI IVDÆ.

in Epistolam B. Iudae, Extant omnes, qui in vtrumque, in Nouum testamentum, & in Epistolas Cathol. Item.
Adami Sasbout, Comment.
S Ambrosii, Comment.
Ambrosii Ansberti, comm.
Bedae, Expositio, tom. 5.
Clementis Alexandrini, cõment in Bibliotheca veterum Patrum, to 1.
Dydimi Alexandrini, Enarrat
Francisci Feu-ardentij, comment.
Gregorii Primaticcii, comment
Henrici Lancelotz, Anatomia Christiani deformati.
Lancellotti Ridley, Comment.
Nicolai Harcilech, Comm.
Petri Kirsteni, Notae, ex collatione textuum Arabicorum, Craecorum, & & Latinorum.
Petri Martinez, comment.
Raphaelis Massaei, commen.
Theoduli, Comment.
in Vers. 14. Prophetauit autem. & de his septimus ab Adam Enoch, &c. Hieronymus de la Rua, to. 1. Controuers. 6. posit.

APOCALYPSIS.

in Apocalypsim B. Ioannis Apostoli, Extant, omnes, qui in vtrumque, & in Nouum Testamentũ. Item.
Alcuini, liber.
Alphonsi Salmeronis, Praeludia, tom 16.
Aluari Carducensis, comment.
B. Ambrosii Expositio, to. 5.
Ambrosius Ansbertus.
Ambrosius Catharinus.
Andreae Cappadocis, comment in Bibliotheca Veterum Patrum, tom. 1.
Andreae Caesarienſis, comment. ex Versione Peltani.
Anselmi Cantuarienſis, Enarrat. Quae Anselmo Laudunensi etiam tribuuntur, nec Edinerus eas inter opera Anselmi recenset.
Antiochi Brondi, commen. in tria priora cap.
Aprigii Hispani, comment.
Arethae, Collectio Expositionum veterum Sanctorũ Patrum graecè.
Ascensii Aquitani, comment.
S. Augustinus, in libro de Ciuitate Dei.

Auguſtini Romani, Comment.
Auguſtini Tryumphi, comment.
Beati Hiſpani, Scripta.
Bedę Expoſitio. tom. 5.
Benedicti Ariæ Montani, Elucidationes.
Benedicti Pererii, Commen.
Bernardini Arnoldi, Scripta.
Bernardini Senenſis, comment.
Bernardini de Trillia, Poſtillæ
Bertrandi Paraytæ, Comm. ms.
Blaſij Viegas, Comment.
Bruni Liguris, Liber.
Brunonis Germani, Comment.
Brunonis Senenſis, Comment.
Caſternotus Hordouicenſis
Cælius Paunonius.
Claudii à Monte martyrum, Enarrationes.
Cypriani Epiſcopi Hiſpani, commentaria.
Cyrilli Carmelitę, commen.
Dionyſij Cartuſiani, Enarrat.
Eliæ Hannibaldi, comment.
Euangeliſtæ Marcellini, Lection. Italicè.
Federici Veneti, comment.
Franciſci Riberæ, commen
Franciſci Ruxi, Tract. de Gemmis.
Franciſci Titelmanni, tract.
Ganfredus Altiſiodorenſis.
Gaſparis à Melo, comment.
Gloſſa Ordin. tom. 6.
Haymonis Halberſtatenſis, Libri 7.
Henrici de Haſſia, comment
Henrici Vuitynghen, comment.
Hubertini de Caſali, comm.
Hugo de S. Charo, tom. 6.
Iacobi Stralem, comment.
Iacobi Suarez, Conciones.
Incerti, Expoſitio, apud S. Auguſtinum. tom. 9. in appendice.
Ioachimi Abbatis, Expoſitio.
Io. Andeuer, comment.
Io Anglici, comment.
Io. Anani, comment.
Io. Blorcham, comment.
Io. Capgraue, comment.
Io. Carteni, Scripta.
Io. Ederi, Lectura.
Io. Gagnæi, comment
Io. Gulielmi Herbet, comment.
Io. Hager, comment.
Io. Hayton Lect 46.
Io. Hentenii, comment.
Io Herduch, comment.
Io. Iordani de Saxonia, Scripta
Io. Pagani Bergomatis, cõment.
Io. Rupellenſis, Expoſit.
Io Sulmonenſis, comment,
Io. Thorpæ, Expoſitio.
Io. Tylnæi, Poſtillæ.
Io. Tymmouth, Expoſit.
Io. Tythleshalæ, Expoſit.
Io. Valeis, Expoſit.
Io. de Vernone, Expoſit.

Io. Vitalis, Comment.
Lucretij Tiraboſchi, comment. m ſ.
Ludouici de Alcazar, comm.
Martini Cordubenſis, Expo.
Nicolai de Alſentia, comm.
Nicolai de Gorram, comm.
Nicolai Tacitι, Scholia.
Pauli Arauanti, comment.
Pauli Gennuenſis, Lib.
Petri Bolengeri, Scholia.
Petri Caponſacchi, Obſeru.
Philippi Lombardi, Comm.
Primaſij Africani, Commen.
Richardi Anglici, Liber.
Richardi Caſtriconenſis, comment.
Richardus de S. Victo par. 2.
Roberti Canuti, Comment.
Roberti Scibæ Angli, cõm.
Ruperti Abbatis, commentarie, tom 2.
Seraphini Firmani, Declaration. Italicè.
Simonis Baringuedi, comm.
Stephani Biſuntini, Poſtillæ.
Theodorici Andreæ Comm.
Theoleſphori Coſentini, Explanationes
Theophanis Niceæ Epiſcopi, commentaria.
S. Thomæ Aquinatis, commentaria, quæ
Thomæ Anglici eſſe cenſent aliqui.
Thomae Boni, Comment.
Thomae Sturaci, Moralitates
Thomas Suduolcas.
Thomae de Vleya, comment.
Victorini Pictauienſis, comment. & Scholia, in Bibliotheca veterum Patrum, tom. 1.
Vitalis à Furno, Commen.
Vueceberti Curnẽſis, comm.
Vuilhelmi Lindani, comment.

in Capitis 1. Verſ. 1 vſque ad 6. Apocalypſis Ieſu Chriſti, &c Sermonarij, in feſto S. Michaelis. Vide eos in indice vniuerſali, verbis S Michael, & Sermonarij

Verſ. 4. Et à ſeptem ſpiritibus qui in conſpectu Throni, &c. Io. Alba, Electorum ſacræ Scripturæ Centuriae, cap. 99.

Verſ. 5 Qui eſt teſtis fidelis, &c. Idem, cap 100.

Verſ. 6. Et fecit nos Regnum & Sacerdotes, &c Caietanus, Ientac. 3.

in Capitis 2. Verſ. 10. Eſto fidelis vſque ad mortem, &c S. Thomas. tom. 10. ſer. 5. de mortuis.

in Capitis 3. Verſ. 16. Vtinam eſſes calidus, &c. Caietanus, in Ientac. 8. queſt. 4.

in Capitis 4. Verſ. 2. Tu creaſti omnia, &c Idem Ientac. 11. quaeſt 3.

in capitis V. De ſeptem ſignaculis ab agno ſolutis. Sanctus Bernardus, in ſerm. de Temp. ſerm. 1. de Reſurrect.

Verſus 5 Ecce vicit Leo de Tribu Iuda, &c. idem, in ſerm. paruis, ſerm. 14

Verſus 9 Cantabant ſancti Canticum nouum, &c. S. Thomas, nom. 16. in feſto ſanctorum Innocentium.

Verſ. 12. Dignus eſt agnus, &c. Caietanus, Ientac 7. quæſt. 3

in Capitis 6 Verſu 2 vſque ad 13. Et vidi alterum Angelum aſcendentem, &c. Sermonarii in feſto omnium Sanctorũ. Vide eos in indice vniuerſali, verbo Sermonarii.

Verſus 13 vſque ad finem capitis, Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, &c. Idem, ibidẽ, in Communi plurimorum martyrum.

in Capitis 12 verſic. 1 Signũ magum apparuit in cœlo, &c. S. Bernardus, in ſerm. de Temp. ſerm 2 de Beata Maria poſt ſerm. de Aſſumpt.

Nicolaus. de Guſa, in lib. 2. Excit. to. 2.

in capitis 14 verſus 1 vſque ad 6. Et ecce agnus ſtabat ſupra montem Sion, &c. Ser. in feſto Sanctorum Innocentium vide eos in indice vniuerſali, verbo ſermonarii.

Verſ. 13. vſque ad 15. Et audiui vocem de cœlo dicentem mihi, &c. Idem. Ibidem. in Miſſa pro Defunctis.

Aloyſius de Reboledo, ora. 41. Hiſpanicè.

in Capitis XIX. verſ 1. vſque ad 9 Poſt hæc audiui quaſi vocem tubarum multarum, &c. ſermonarii, vbi ſupra, in Communi plurimorum martyrum tempore Paſchali.

in capitis 22 Verſ. 2 vſque ad 6. & ego Ioannes vidi ciuitatem Sanctam Ieruſalem, &c. Idem, Ibidem in Anniuerſatio dedicationis Eccleſiæ.

Verſus 11 Qui nocet noceat adhuc &c. caietanus, Ientaculo 8. quæſt. 5

Verſus 19 & 20. Et fundamenta muri Ciuitatis omni lapide pretioſo ornata, &c. Sanct. Epiphanius de duodecim lapidibus.

FINIS.

INDEX EORVM, QVÆ IN HOC COMMENTARIO DE SACRA SCRIPTVRA CONTINENTVR.

ABdiæ Prophetia, moribus vita, ac nominis ethymologia. 118
Scriptores in eam. pag. 95
de Accómodatitio ſenſu Scripturæ. 47
de Actione, & quæ apta ſit in Sacra Concione. 339
de actuum Apoſtolorum libro, & de Scriptoribus ex ſelectioribus in eum 138. qua lingua ſit primùm ſcriptus, & à quo, ibidem Scriptores omnes in eum Lib. 3. 139
ab Adiunctis quomodo arguat Concionator. 286
in Aduentualia Euangelia Dominicalia Auctores ex ſelectioribus. 250
Affectus in concione, quomodo excitentur 329. & ſeq. in eis mouendis totus eſſe debet Sacer Concionator 329 facilè eos mouet, qui ſe prius commouet. 329
de Aggæi Prophetia, nominis, ethymologia, ac vita. 122
Agnominatio figura, quomodo fiat. 520
Aimoini Monachi, ſeu Ammonij hiſtoria Gallorum. 213
Allegoria, in quo differat à Metaphora. 317
Allegoricum ſenſum bene expoſuere Origenes, & Ambroſius. 76
Aloyſius Lipomanus vitas ſanctorum collegit, & quâ vitiis ſit Concionatori eorum lectio. 219
de Alphonſo Toſtato eiuſque ſcriptis. 75
Alphonſus Villega de vitis ſanctorum. 219
de S. Ambroſii ſcriptis. 270
Amicus Sacro Cõcioni deligẽdus, qui li ere moneat 344
Ammonius Monachus. Vide Aimoinus.

de Amos eiuſque Prophetia, ac nominis ethimologia. 117
Scriptores in eam exſelectioribus 93
de Amplificatione, & de iis quę ad eam deſeruiunt. 325
Amplificent appoſitè in oratione qui. 208
de Angelorum cuſtodia, & miniſterio præcipui Auctores. 263
de Annalium Baronij laudibus, deque Compendiis & variis eorum verſionibus. 215
de S. Anſelmi Archiepiſcopi Cantuarienſis ſcriptis in Sacram Scripturam. 73
de Anſelmi Laudunenſis gloſſa interlineari eiuſque auctoritate. 72
ab Antecedentibus quomodo arguat Concionator 287
de Antiphraſi figura locutionis 318
de Antitheſi figura locution. 321
Antonius Gallouius ſcripſit librum de Martyrum cruciatibus, & alterum de vita SS. Virginum Romanarum 219
de Antonomaſia figura locutionis. 318
de Apocalypſi S. Io. Apoſtoli, vbi, quando ſit ſcripta, & quid contineat, deque Scriptoribus ex ſelectioribus in eam. 163
de Apoſtolorum actibus. Vide, de Actuum Apoſtolorum libro.
de Apoſtrophae figurata locutione. 322
Apta pronuntiatio, quae ſit. 339
de Aquila Pontico, & quo tempore Sacram Scripturā ſit interpretatus, 18
de Argumentis deſumptis ex locis communibus artificioſis, vel inartificioſis pro ſacris Concionibus. 281
de Arnobio, & eius ſcriptis. 298 & Lib. 3. 35
Artificioſa loca communia, quibus vtuntur Concionatores, quæ ſint. 283
Artificium in Concione nullum oſtentandum. 340
de S. Athanaſio, & eius ſcriptis. 268
de Auctore Sacræ Scripturae. 31
Auctores qui ſcripſerint Regulas ad intelligendā Scripturam Sacram 55. & ſeqq.
ab Auctoritate argumenta. 288
Auctoritates Patrum, & Philoſophorum non eſſe referendas ad verbum, niſi ſingulare aliquid contineant. 251
Audientibus accommodata debet eſſe elocutio. 314
de S. Auguſt. eiuſque commentariis 769. Scriptis 273. & ſeq.
de Auguſtini Iuſtiniani Epi-

ſcopi Nebienſis Bibl is. 29
de Auxiliis Diuinae Graeciae & libero Arbitrio, Auctores ex ſelectioribus. 263

BAronius, vide Caeſar Baronius
de Baruch Prophet'a, & Scriptoribus in eam ex ſelectioribus 112
de S. Baſilio eiuſque Commentariis Scriptis 66.269
de S. Beda, eiuſq. Commentariis Scriptis. 276
de Beneficiis Eccleſiaſticis auctores ex ſelectioribus. 242
de S. Bernardo Abb. Clareual. & eius Commentariis in Sacram Scripturam 74
Biblia cur nominetur Sacra Scriptura.
Biblia Pauperum S Bonauenturae adſcripta, cuius Auctoris ſit. 222
Biblia vulgari lingua ſcripta ſunt prohibita & cur 32. & ab Epiſcopis, ac Inquiſitoribus concedi nō poſſunt. ibidem.
Biblia vulgatae editionis, etiam quo ad verba à Spiritu Sancto dictata 8. Vide vulgata editio.
de Bibliorum Concordantiis, & earum vſu, ac de Lexicis, & Dictionariis. 277
Bibliotheca Sacra ſelecta, pro Sacris Concionatoribus. 210
S. Bonauentura dicitur Auctor libri exemplorum vtriuſque Teſtamenti, qui dicitur Biblia Pauperum. 212
Boninus Mombritius ſanctorum vitas ſcripſit, & quo ſtylo. 213
de Bullis Pontificum, & à quibus compilatis, & in compendium redactis. 237

CAietanus. Vide Thomas de Vio.
Canonicae epiſtolae, ſeu Catholicae quam ſic dictae. 152
Canonici libri Scripturae ſacrae quinam ſint. 79
de Cantici canticorum libro, & Scriptoribus in eum ex ſelect. 102
S. Carolus quae Sacro Concionatori conuenire doceat 347. eiuſdem monita, quae ad prudentiam ſacri concionatoris ſpectant 348
de Caſibus conſcientiae Auctores ex ſelectioribus. 238
de Catholicis Epiſtolis, quare Catholicae dicantur, an ſint duae tantum, vel ſeptē, quare etiam Canonicae dicantur: & de commentatoribus ex ſelectioribus in eas 152. & ſeq.
à Cauſa Materiali, Formali, Efficienti, & Finali quomodo argumentetur Concionator. 284

S. Cæcilia Scripturam Sacram in pectore geſtabat. 38
de Cenſuris Eccleſiaſticis Auctores ex ſelectioribus 242
de Caeſare Baronio, eiuſque Scriptis. 214
Chaldaica lingua, qui libri Scriprurae ſacrae fuerunt ſcripti. 12
Chaldaicae verſionis vtilitas 13
de Chaldaicis Verſionibus Sacrae Scripturae. 10
de Chriſti Vita, Myſteriis, & Paſſione, Auctores ex ſelectioribus. 260
Circumſtantiae, quae inuent ad Amplificationem 325
Circumſtantiae temporum, perſonarum, &c. ſunt attẽdẽdae ad Script. Sacrae intelligentiam. 54
à Circumſtantiis quomodo argumentandum. 285
de S. Clemente Romano, & eius ſcriptis. 264
ad Coloſſenſes, Epiſtola Pauli quando ſcripta fuerit, & quid contineat, & de ſcriptoribus ex ſelectioribus in eam. 147
de Comparationum vſu in Sacris concionibus. 285
de Complutenſibus Bibliis 29. & ſeqq.
Conceptuum nouorum non admodum curioſus eſſe debet prudens Concionator. 350.
Concilia Generalia, & Prouincialia à quibus ſint cõpilata & edita. 237
Conciliorũ decreta ad Scripturae ſenſuum intelligentiam maximè prodeſſe. 60
Concio vltra vnius horae ſpatium non debet extendi 353. non eſt recitanda de verbo ad verbum, prout ſcripturae mandata fuit. 353
Concionum libros qui ſcripſerint. 252
pro Concionibus formandis locorum communium Auctores ex ſelectioribus. 253
de Concionatoris perſona, & requiſitis ad eam 165. & ſeq. de eius natura, & vocatione 167. aetate 168. probitate, & inſigni vitae ſanctimonia 200. & ſeq. intentione recta 201. humilitate ibid. & ſeq. precum aſſiduitate 204. doctrina, ſtudio, & libris 205. & ſeq. Politicarum, Hiſtoricarũ, Theologicarum, &c rerum notitia. Ibidem Patribus ex ſelectioribus in quorum lectione frequens eſſe debet 265. & ſeq.
Concionator Patriae phraſes, & voces moleſtas corrigere debet, omnem vitare debet ſingularitatem 354. omnem vim concionãdi ad Dei gloriam referre 349. Orationi vacare ibid Scriptu-

rę ſacræ ſtudio, & quomodo eovti debeat in concionando 207. præcipuè variis eius verſionibus 208. & ſenſibus allegoricis. 209
Concionatorem prudentem quæ deceant, vt ſuo muneri prudenter ſatisfaciat 309. & deinceps.
Concionatori non niſi præuia confeſſione mortalium concionandum. 354
de Concionatoris prudentia quanta, & qualis eſſe debeat. 347
de Concordantiis Bibliorum & earum vſu. 277
Confeſſio peccatorum mortalium concioni præmittenda. 354
de Confeſſione, ſeu pœnitentia Auctores ex ſelectioribus. 243
de Confirmatione. 301
de Confutatione. 301
à Coniugatis quomodo argumentandum 285
à Conſequentibus quomodo argumentandum. 287
in Conſolatorio genere dicendi quid agere debeat Concionator circa inuentionem 296. & quibus libris vti poſſit 297. & quomodo ſe gerere circa diſpoſitionẽ. 303.
Contemptores Sacræ Scripturæ à Deo puniti. 10
à Contrariis, quomodo argumentandum. 286
de Controuerſiis contra hæreticos Auctores ex ſelectioribus. 233
ad Corinthios epiſtolæ S. Pauli quid contineant, & quando ſcriptæ fuerint, & de Scriptoribus in eas ex ſelectioribus 145 & ſeq.
de Corporis motu in Sacra Concione. Item ex S. Carolo. 353
de Correctionis figura. 320
in Correctorio genere dicẽdi quid agere debeat Concionator circa inuentionẽ. 296. præcipuè in corrigendis Superioribus, & Prælatis 297. quomodo ſe gerere debeat circa diſpoſitionem. 303
Coſmographiæ intelligentia quantum iuuet ad percipiendos ſenſus Scripturæ Sacræ. 61
de S. Cypriano, & eius ſcriptis. 206
de S. Cyrillo Alexandrino eiuſque Commentariis. 70

D Amaſcenus. Vide Ioan. Damaſcenus.
de Daniele eiuſque Prophetia, & de Scriptoribus ex ſelectioribus in eam. 114
Dauid Auctor Pſalmorum. 96
Decreta Pontificum quantum iuuent ad intelligendos ſenſus veros Scripturæ Sacræ. 59
de Decretalium, & Decretorum Gratiani variis editio-

nibus. 237
à Definitione quomodo argumentandum. 284
de Deſopœiæ figura. 324
de Deuteronomii libro, eiuſque Auctore, & de Scriptoribus in eum ex ſelectioribus 87. aliis Lib. 3. 21
de Dialogiſmi figura 324
de Difficultate Sacræ Scripturæ, & cur ſit tam difficilis 39. & ſeq.
Dilucida eſſe debet elocutio 315. Sic pronuntiatio. 339.
de Diminutionis figura. 321
Diocletian à Deo punitus, quia Scripturam comburi iuſſit 9
de S. Dionyſio Areopagita, & eius ſcriptis, 265
de Dionyſio Cartuſiano eiuſque expoſitionibus 76 81
de Diſpoſitione Concionis in genere 298. & circa omnia genera particularia. 302
à Diſſimilitudine quomodo argumentandum 285
Diſtincta pronuntiatio quæ 339
à Diſtributione partiũ quomodo argumẽtandum. 284.
in Doctrinali genere dicendi Concionator quomodo ſe gerere debeat circa inuentionem 288. & circa diſpoſitionem. 297
in Dominicalib. Euangelia ex ſelectioribus Auctoribus. 247. 250
de Ecclesiaſtis Libro Salomonis, & de ſcriptoribus ex ſelectioribus in eum 101. aliis, Lib 3. 61
de Eccleſiaſtici Libro, & de ſcriptoribus ex ſelectioribus in eum 106. ex verſione S. Hieronymi. 22
ab Effectibus quomodo ſit argumentandum. 285
Eleemoſynæ à Concionatore flagitandi modus. 354
Elocutio ſacri Concionatoris, quaenam eſſe debeat ex S. Carolo. 353
de Elocutionis definitione, & generibus 310. qualitatibus 315. de eius figuris. 316
de Eloquentia diuina Sacrae ſcripturae. 40
Emendata eſſe debet elocutio 310. Sic Pronuntiatio. 339.
de Emphaſi figura. 322
ad Epheſios de epiſtola Pauli. 146
de S. Ephrem Syro. 209. de eiuſdem libris, & vita. 65
de Epiſcopis, & eorum officio Auctores ex ſelectioribus. 243
Epiſcopi munus eſt concionandi, & concionatores eligendi, ac mittendi. 200
de Epiſtolis Catholicis generatim, & ſingulatim, & de ſcriptoribus ſelectioribus in eas 152
de Epiſtolis B. Pauli generatim, & ſingulatim, & de

Scriptoribus ex selectioribus in eas. 139. & sequent.
de Epitheton figura. 318
de Esdra, eiusque libris, & commentatoribus ex selectioribus in eos 93. aliis lib. 3. 31
de Esther eiusque libro. 96
con Etnicos ex selectioribus Auctoribus. 236
ab Ethymologia quomodo argumentandum. 284
de Euagrij Scholastici historia. 213
de Euangeliorum libris, & commentatoribus ex selectioribus in eos generatim, & singulatim, à 128. & sequent.
Euangelij vox quid significet. 128
in Euangelia Quadragesimalia, Dominicalia, & Sanctorum per annum Auctores ex selectioribus. 247. & seq.
de Euangelistis, eorum numero, & fine scribendi Euangelia. 136
de Eusebio Emisseno, & eius scriptis. 269
de Eusebio Pamphilo, eiusque historia Ecclesiastica 210. Chronico. 211
de Euthymio Zigabeno, eiusque commentariis. 73
de Exclamationis figura. 322
Exemplorum memorabiliū Auctores ex selectioribus. 220
de Exodi lib. & de Auctoribus ex selectioribus, qui in eum scripserunt 85. aliis, lib. 3. 14 & seqq.
Exordio quando vtendum. 300
de Ezechiele, eiusque Prophetia, & scriptoribus ex selectioribus in eam. 113

de Figuris elocutionis magis cōgruentibus. 311 quomodo eis vtendū. 316
Figuræ locutionum sunt, considerandæ ad intelligendam Scripturam sacrā. 54. 45
ad Formam, & decorum sacræ concionis spectantia, nonnulla ex sancto Carolo. 342
Franciscus Vatablus. Vide, Vatablus.
de Francisci Ximenes Complutensibus Bibliis. 29

ad Galatas epistola Pauli quid contineat, & de Scriptoribus ex selectioribus in eam. 145
Gallonius Vide, Antonius Gallonius.
à Genere quomodo argumentandum. 284
in Genere dicendi Doctrinali, seu Didascalio quid agere debeat Concionator quoad inuentionem 295. in genere Redargutiuo. 291. in genere Instituriuo ibid. in genere Correctiō. ibid. Consolatorio 231. in

genere Mixto 589. & quoad dispositionē 298. & seq.
de Geneſis libro & auctoribus ex ſelectioribus qui. ſuper eum ſcripſerunt. 783. aliis, lib. 3. 7. & ſeqq.
coū Gentiles, Auctores ex ſelectioribus. 236
de Geſtu, & quis aptus in ſacra Concione. 355
Gloſſa ordinaria Strabi Fuldenſis in totam Scripturam ſacram, & Interlinearis Anſelmi Laudunen. cuius auctoritatis ſit 71
de Gradationis figura. 32
de Gratiæ auxiliis, & libero arbitrio Scriptores ex ſelectioribus. 265
de Graeca verſione Scripture ſacrae Septuaginta interpretum. 14
Graecae verſioni an habeāt auctoritatem, quam habet vulgata editio Latina 25.
Gregoras, vide, Nicephorus Gregoras.
de S. Gregorio Magno, eiusque Commentarij 71. idē Morales ſenſus recte expoſuit 76. ſcripſit dialogos de miraculis Patrum Italicorum. 221
de s. Gregorio Nazianzeno eiuſque Commentarijs 66. de eiuſdem ſcriptis 270
de s. Gregorio Nyſſeno, & eius ſcript. 273
de s. Gregorio Thaumaturgo, & eius ſcriptis. 266
Habacuch, eiuſque prophetia, & de scriptoribus ex ſelectioribus in eam. 120
de Haymone Epiſcopo Halberſtatenſi, eiuſque expoſitionibus 72
de Hebraicis verſionibus ſacrae ſcripturę 10
Hebraica verſio an perierit, vel fuerit depravata tempore captiuitatis Babylonicae. 10. & 11.
Hebraei codices ſcripturae ſacrae non habēt auctoritatem quam habet Latina editio vulgata 25.
ad Hebraeos epiſtolas. Pauli Hebraicē ſcripta fuit, ac de scriptoribus, ex ſelectioribus in eam. 3. 145
Haereticorum ignorantia in intelligendo ſcripturam ſacram 40
coū Hereticos auctores ex ſelectioribus 222
Hexapla cō poſuit Origenes ex ſex verſionibus Graecis. 20
de s. Hieronymo eiuſque Commentarijs 68. idem literales ſenſus bene expoſuit. 76. de eiuſdem ſcriptis 171. idem Teſtamentum vetus & nouum in Latinum tranſtulit. 22
de ſancto Hilario Pictauienſi Epiſcopo, eiuſque Commentarijs 65. ſcriptis. 28
Hiſpanorum Theologorum cēſura in Vatabl. & aliorum verſiones ſacrae ſcrip-

turae 27
Hiſtoriales libri Teſtamenti veteris & noui qui ſint. 80.
Hiſtoriarũ notitia ſacro Cõcionatori neceſſaria 62. ſacrarum praecipuè 205
Hiſtorias ſanctorum, qui auctores ſcripſerunt. 218
ab Hiſtoriæ auctoritate quomodo argumentandũ 288
Hiſtorici ſacri ex ſelectioribus. 210
Hiſtoricum ſenſum ſcripturae: bene expoſuit s. Hieronymus. 76
de Hugonis Carenſis Cardinalis commentarijs. 74 81.
Humilitas neceſſaria eſt his qui ſcripturae ſacrae ſtudent 50. Eadem neceſſaria ſacro Concionatori, ſed non timor. 240
de Hyperbolis figura à Concionatore eſt vitanda. 194.
Hypotheſis quomodo inuenienda, & cõprobanda. 281
de S. Iacobo, eiuſque epiſtola canonica, ac de commentatoribus ex ſelectioribus in eam. 153
idiotiſmi linguae Hebraeae ſunt vitandi. 55
de Ieremia, eiuſque prophetia & Threnis, & de ſcriptoribus ex ſelectioribus in eis 609
imagines rerum & verborũ quomodo in artificioſa memoria comparẽtur. 331
de imitatione, aliqua 290
imitatio quantum ſacrum Concionatorẽ deceat 346
ex improuiſo dicere an liceat ſacro Concionator. 351.
in artificioſa, ſeu extrinſeca loca, quæ ſint. 288
incarnationem Chriſti prophetauit Baruch. 109
de Incrementi figura. 320
in inſtitutiuo genere dicendi quid agere debeat Cõcionator circa inuentionem 290. & circa diſpoſitionem. 303
intentio recta eſt neceſſaria concionatori ſacro. 201
interlinearis gloſſæ auctoritas. 72
interpretes Septuaginta. Vide septuaginta, &c.
de interrogatio. figura. 323.
de inuentione. 280
de inuentione in ſingulis dicendi generibus. 290
de s. Io. Chryſoſtomo eiuique commentarijs 67. ſcriptis. 172
de s. Io. Damaſceno, & eius ſcriptis. 475
de s. Io. Euangeliſta, eiuſq; Euangelio 136. ac de commentatoribus ex ſelectioribus in eum. ibid lib. 3.
de s. epiſtolis catholicis, & de commentatoribus ex ſelectioribus in eas. 159
de ob. eiusque libro, & de cõmentatorib. ex ſelectio. in eam 97. aliis, lib 2. 34

de Ioel, ciuſque Prophetia, & de commentatoribus ex ſelectioribus in eam. 117
de Iona eiuſque prophetia, & de ſcriptoribus ex ſelectioribus in eam. 119
de Ioſue, eiuſque libro, ac de Commentatoribus ex ſelectioribus in eum 88. aliis lib 3. 22
de Ironia. 318
de Irregularitate Auctores ex ſelectioribus. 244
de Iſaia, eiuſque prophetia. 108. ac de Commentatoribus ex ſelectioribus in eam. 109
Iſidori Clari Latina interpretatio Scripturæ ſacræ, ſine prologo, & prolegomenis eſt legenda. 28
de B. Iuda Apoſtolo, eiuſque epiſtola Catholica, ac Scriptoribus ex ſelectioribus in eam. 161
contr. Iudaeos auctores ex ſelectioribus 235
de Iudicum libris, eorumque auctore, & de Scriptoribus ex ſelectioribus in eum 89. aliis lib. 3. 23
de Iudith, eiuſque libro, ac auctore 95. & de Commentatoribus ex ſelectioribus in eum 96. aliis, lib. 3. 23
de S. Iuſtino Martyre, & eius ſcriptis. 265
Iuuenes an ſint eligendi Cōcionatores. 201
de LAmentationum Ieremiæ libro, ac de Cōmentatoribus ex ſelectioribus in eum. 96. & 97. aliis lib. 3. 76
Latinæ tranſlationes ſacræ ſcripturae olim penè innumerabiles fuere. 22
Legales libri Teſtamenti Veteris & noui, quinam ſint. 807
de S. Leonis Papæ homiliis. 275
de Leuitici libro, ac de Scriptoribus ex ſelectioribus in eum 86. aliis. lib 3. 18
de Lexicis Bibliorum. 277
de Librorum emendorum ratione. 277
Linguarum Hebraicarum, Græcarum, &c. notitia iuuat ad intelligendam Scripturam ſacram 59
Lipellous. Vide, Zacharias.
Lipomanus. Vide, Aloyſius.
Liranus. Vide Nicolaus Liranus.
de Literalibus ſenſibus Scripturæ ſacrae. 46. 47
Literalis ſenſus ſolum ſufficit ad dogmata Fidei confirmanda. 46
aliorum ſenſuum eſt fundamentum. 46
Literarum quomodo per artificioſam memoriam reminiſcamur. 332
Loca memoriæ artificioſæ quæ, qualia eſſe debeant, & quomodo comparentur. 331. & ſeqq.

de Locis communibus artificioſis, vel inartificioſis. 284
de Locis communibus pro ſacris concionibus, Auctores ex ſelectioribus. 253
de Locutionibus ſacræ Scripturæ. Auctores ex ſelectioribus. 54
de S. Luca Euangeliſta, eiuſque Euangelio, ac commentatoribus ex ſelectioribus in eum 134. & ſeq idem fuit auctor libri Actuum Apoſtolorum. 138
S. Lucianus, Antiochenus Epiſcopus, Scripturam ſacram Græcè tranſlatam ex Hebraico emendauit. 21
S. Lurgardis verſibus ſacrae Scripturae fugabat dæmones. 38

de Machabæorum libris, eorum inſcriptione, argumento, auctore, & de Scriptoribus ex ſelectioribus in eos. 124
Machabęorum libri duo, an ſint ex verſione S. Hieronymi 22
de Magicis rebus auctores ex ſelectioribus. 246
Maiores Prophetæ quare ſic dicantur, & quando vixere. 107
de Malachia, eiuſque prophetia, ac de commentatoribus ex ſelectioribus in eam. 123
Marcella Romana ſacræ Scripturæ lectionis ardẽs fuit. 37
de S. Marco Euangeliſta, eiuſque Euangelio & de Scriptoribus ex ſelectioribus in eum. 132
Mardochæus creditur auctor libri Iudith. 96
de Margarini de la Bigne Bibliotheca veterum Patrum. 276
de Mariæ Virginis Vita, Myſteriis, & Laudibus, auctores ex ſelectioribus. 261
Materia Concionis quae eſſe debeat 281
Materiam quam ſacer Concionator in concione ſeligere debeat. 349
de Matrimonio Auctores ex ſelectioribus. 244
de S. Matthaeo Euangeliſta, eiuſque Euangelio, ac de Scriptoribus ex ſelectioribus in eum. 131
de S. Maximi Taurinenſis ſcriptis. 275
Meditatio eſt neceſſaria ad intelligendos Scripturae ſacrae ſenſus. 52
Memoria quibus maximè iuuetur. 334
Memoriter aliorum ſcripta, an ſacro Concionatori recitare liceat. 349
Memoriae mandandum quidem eſſe concionem, non tamen de verbo ad verbum recitandam. 354
Memoriae mandandum quidem eſſe concionem, non tamen de verbo ad verbum

recitandam. 354
Memoriae naturalis adiumenta quaedam 330. Artificialis, siue localis quid? & quomodo cõparari possit. 332
de Metaphora. 316
de Metonymia. 317
de Michaea, eiusq; prophetia, & Scriptoribus ex selectioribus in eam. 119
Miraculorum memorabiliũ libros qui scripserint. 218
de Missa Auctoris ex selectioribus. 245
in Mixto genere dicendi, quomodo Concionator se gerere debeat circa inuentionem. 297
circa dispositionem 303
Mombritius. Vide, Boninus Mombritius.
monotonia vitanda in Concione. 341
Morales sensus bene exposuit S. Gregorius. 77
de Moyse, & an scripserit Pentateuchum. 82
Mysteria Christi Saluatoris Theodotio subdole celauit in sua translatione Scripturae Sacrae. 20
Mysteria diuina sacram Scripturam reddunt obscuram. 41
de Mysticis sensibus Scripturae sacrae 44. inanes sunt, nisi superliterali sensu sint fundati. 46
NAbuchodonosorà Deo punitus, quia contempsit Scripturam sacram. 9
de Nahum, eiusque prophetia, & de Scriptoribus ex selectioribus in eam. 120
Natura maximè in pronuntiatione, & actione sacro Concionatori sequenda, illaque perficienda. 345
Naturalium rerum cognitio seruit ad intelligentiã Scripturae sacrae. 60
De Necessitate sacrae Scripturae. 60
de Nicephoro Calixto, eiusque historia Ecclesiastica, & erroribus. 213
de Nicephoro Gregora, eiusque historia rerum Imp. Orientis. 214
de Nicolao Lirano, eiusque glossa 75. 81
de Nominibus variis sacrae Scripturae. 1
de Nouo Testamento. Vide Testamentum nouum.
de Numerorum libro, vnde dicatur de Scriptoribus ex selectioribus in eum 87. aliis lib. 3. 19
Numerorum quomodo per artificiosam memoriam reminiscamur. 337

de OBiurgationis figura. 323
de Obscuritate Sacrae scripturae. 41
de Octuplis Bibliis Augustini Iustiniani. 30
Oeconomicarum rerum notitiam aliqualem esse ne-

ceſſariam Concionatori ſacro. 204
de Oppoſitionis figura. 321
Oratio iuuat ad intelligendos ſenſus Scripturæ ſacræ. 49
Orationi vacare debet Concionator exemplo Chriſti. 173
de Origene Adamãtio, eiuſque commentariis 65. Idẽ emendauit interpretationem Septuaginta, multis ex Theodotione admixtis 21. Lapſus eſt intelligendo Scripturæ ſenſus literaliter qui ſpiritualiter erant intelligendi 47 Hexapla ſua compoſuit ex ſex verſionibus Græcis. 20
Ornata debet eſſe elocutio, ſed non fucata 307. ſic Pronuntiatio. 340
de Oſea, eiuſque prophetia, & de commentatoribus ex ſelectioribus in eam 116

PApa eſt Iudex in quęſtionibus fidei, & Scripturae ſacræ. 64
Parabolæ, quomodo amplificationem iuuent. 328
de Paralipomenon libris, eorum auctore, ac de cõmentatoribus ex ſelectioribus in eos 92. aliis lib. 3. 31
de Paraphraſi, ſeu Circuitione 319
de Paræmia, ſeu Adagio. 318
de Paſſione Chriſti, auctores ex ſelectioribus. 260
Patres ex ſelectioribus magis ſacro Concionatori congruentes. 264
Patrum communes interpretationes Scripturarum ſequi debemus ex Concilij Tridentini præcepto 59. & 62
Patrum libros Concionatores legere aſſidue debere, cum veneratione nominare nec eos confutare 176
de S. Paulo Apoſtolo, eiuſq; Epiſtolis, & de Commentatoribus ex ſelectioribus in eas 139. & ſeqq. aliis li 3. & ſeqq 144.
Peccata impediunt intelligentiam Scripturæ ſacrę. 47
de Pentateuchi libros eiuſque auctore, & de Scriptoribus ex ſelectioribus in eum 82. & ſeqq. aliis lib. 3. 61. & ſeq.
de Peroratione, ſeu Concluſione. 301
Perſonæ in memoria artificiali, quomodo in locis collocentur. 334
de S. Petro, eiuſque epiſtolis, & de Scriptoribus in eas ex ſelectioribus. 156
de S. Petri Chryſologi ſcriptis. 275
ad Philemonem epiſtola S. Pauli quid contineat, & de Scriptoribus in eam ex ſelectioribus 150. aliis omnibus lib. 3. 162
ad Philippenſes epiſtola S.

Pauli, quare ſcripta fuerit, & quando, & de Scriptoribus in eam, lib. 3. 147
Philoſophicarum rerum naturalium & moralium cognitio quæ ſit neceſſaria Concionatori. 204
Philoſophorum doctrinis, præcipuè Platonicorum vti liceat ad Theologiam intelligendam. 60
Philoſophorum ſententiarum vſus licitus ſacro Concionatori 289
Phraſes Scripturæ ſunt notandæ ad intelligendos ſenſus Scripturæ ſacræ 55. de illis, Auctores. ibid. & 56
Pietas neceſſaria eſt his, qui intelligere volunt ſenſus Scripturae ſacrae. 48
Piorum librorum ſeu ſpiritualium Auctores ex præcipuis 253. eorum lectio cũ delectu quàm ſit neceſſaria Concionatori. 205
Platonica philoſophia ſeruire poteſt ad probandam doctrinam Chriſtianam. 60
de Pœnitentia, ſeu Confeſſione Auctores. 243
Politicarum rerum notitiam aliqualem eſſe neceſſariam Concionatori ad corripiendos prauos mores 204
Ponderanda teſtimonia, non cur ſint in concione afferenda. 299
de Poſitione ſeu Theſi, vel Hypotheſi, & quomodo à Concionatore probetur, ac extendatur. 281
Poſitiua Theologia quare appellata ſacra Scriptura. 3
Pratum ſpirituale, quis nam compoſuerit, & quam ſit vtile. 221
de Præceptis Decalogi Auctores ex ſelectioribus. 245
Proœmium quando ſit præmittendum à Concionatore an ſacra Concione, & quomodo. 299
de Pronunciatione, & quid in ea conſiderandum ſit, qualiſque eſſe debeat 339
Prophetales libri Scripturae veteri & nouae, qui ſint. 80
Prophetæ maiores quare ſic nominentur, quod ſint. 107. de eis, & de Scriptoribus in eos ex ſelectioribus in vniuerſum, & ſingulatim. 108
Prophetæ minores quot ſint numero, & quare minores appellentur, ac de ſelectis in eos commentatoribus in vniuerſum, & ſingulatim. 115
Propoſitio dicẽdorum, quomodo à Concionatore ſit exponenda. 298
Proſopopeia figura, quæna ſit. 323
de Prouerbiorum libro, eiuſque auctore, ac de Scrip-

ptoribus ex ſelectioribus in eum. 100
de Prudentia ſacro Concionatori neceſſaria. 346
Prudentiae functiones quaenam ſunt. 547. & ſeq.
de Pſalmorum libris à Dauide Hebraicè ſcriptis, & vnde dicantur Pſalmi, & Pſalterium, ac de commentatoribus in eos ex ſelectioribus 98. de aliis lib 3. 36
Pſalterium vnde dicatur 96. quod habemus in vulgatis non eſſe ex verſione Hieronymi, ſed ex editione S. Luciani Epiſcopi Antiocheni. 22
Ptolomæus Rex Scripturam ſacram à Septuaginta Interpretibus ex Hebræo in Graecum verti iuſſit. 15
Pythagoram fuiſſe Ezechielem aliqui falsò crediderunt. 19

in QVadrageſimalia Euãgelia Auctores ex ſelectioribus. 247
Quaeſtio, ſeu poſitio vtilis quomodo à Concionatore prius ſit inuenienda, deinde argumentis comprobanda. 282. & ſequent.

in REdargutiuo genere dicendi, quid agere debeat Concionator circa inuentionem. 291. & circa diſpoſitionem. 302
de Regularibus, qui ſcripſerint ex ſelectioribus. 245
ad Regulares munus concionandi congruere ex Conc. Tridentino, quando à ſuperioribus ſuis ad illud ſunt electi. 200
de Regulis neceſſariis ad percipiendos ſenſus Scripturae ſacrae. 53
Regum libri quare ſic dicantur, qui ſint eorum auctores, & de praecipuis Commentatoribus 719. de aliis qui in illos ſcripſerunt lib. 3. 25
de Repetitione. 319
à Repugnantibus, quomodo argumentari liceat. 285
de Reſtitutione Auctores ex ſelectioribus. 246
de Reticentia. 321
de Ritibus Eccleſiae, Io. Stephanus Durantes. 243
ad Romanos epiſtola Pauli Graecè ſcripta fuit, & de commentatoribus ex ſelectioribus in eam. 144
de Ruberto, eiuſque commentariis. 73
de Ruth, eiuſque libro, Auctore, ac de commentatoribus ex ſelectioribus in eum 91. aliis, lib 3. 23

SAcra cur dicatur Scriptura ſacra. 2
Salomon Auctor libri Prouerbiorum 100. Eccleſia-

ſtis. 100. Cantici Canticorum 100, an ſit Auctor libri ſapientiæ. 102.
Samuel impoſuit finem libro Ioſue, vbi eiusdem mors narratur,
sanctus Pagninus 57
sanctimonia & probitas neceſſaria eſt Concionatori ſacro. 201
Sanctorum hiſtorias, & vitas qui Auctores ex ſelectioribus ſcripſerint. 218
in sanctorum Euangelia Feſtiua per annum Auctores ex ſelectioribus 251 Hiſpanici Auctores 251
in sanctorum laudibus referendis quomodo legere debeat Concionator. 293
Sapientiales libri Teſtam. veteris & noui qui ſint 80
sapientiam à Deo non datur ſuperbis. 49.
de sapientiæ libro eiuſque auctore, & de commentatoribus, ex ſelectior. b. in eum. 104
ci ſi sarracenos Auctores, ex ſelectioribus 236
ſcholaſtica Theologia iuuat ad intelligendã ſcripturam ſacram 59.
ſcholaſtici Theologi ex ſelectioribus, & vtilioribus Concionatori ſacro. 212
ſcolaſticus Vide Euagrius ſcolaſticus.
Scientiarum cognitio vtilis eſt ad Scripturam Sacram intelligendam. 58
Scriptio qualis, & quarum rerum Sacro Concionatori conueniat. 354
Scriptis aliorum in ſacris cõcionibus vti an congruat. 346.
Scriptura Sacra, quare ſcriptura dicatur. 1
Scriptura ſacra, quam ſit difficilis. 38 & ſeq.
de Scripturæ sacræ Commentatoribus ex ſelectioribus 61. & ſeqq. eloquẽtia diuina 43 nominibus variis 1. interpretatione græca Aquilæ Pontifici 18, tertia interpretatione græca ex Hebræo per Theodotionem 9. quarta intrepretatione græca per Symmachum 19. quinta, & ſexta interpretatione ſine nomine Auctoris 20. Chaldaica verſione Græca verſione LXX. interpretum 14 Hebraica verſione Latina Iſidori Clari & quomodo legenda 16. verſione Latina Tigurina dicta quorum Auctorum ſit, ab Eraſmo Roterod. corrupta, & à diuerſis expurgata 28. eius Latinae tranſlationes innumerabiles fuere 22. vulgata verò editio noſtra eſt ſãcti Hieronymi 22 verſiones caeterae non ſunt contemnendae, licet non habeant

auctoritatem, quam habet vulgata latina editio 25. eam græcè translatam emendauit S. Lucianus Episcopus Antiochenus ex hebraico 21. de eius vsu, & præcipuè quam sit necessaria Sacro Concionatori 165 vtilitate, & necessitate & quare à Deo hominibus tradita fuerit 34. vtilitate ad arguendum 36. eius librorum diuisio in libros legales, historiales, sapientiales, & prophetales 89. intelligentia cur à Deo petenda 49 libri Canonici qui sint 79. eam deperditam negligentia regum inuenit in templo Ieremias 96 quæstionum eius, & difficultatum Papa est Iudex, à cuius definitione non licet recedere 60 quanta reuerentia ea sit tractanda, eius contẽptorum exemplo 10. pluses sensus literales habere potest 45. quantum ei studere debeat concionator, & quomodo ea vti debeat 205. & seq. eius verbis, & sententiis ad scurrilia vtentes à Deo puniti 10 eã mirifice coluerunt Marcella RRomana, S. Cæcilia, & Seruulus mendicus 38. in eandem totam qui Auctores ex selectioribus scripserunt 81. ad eius intelligentiam iuuans Platonicorum & aliorum Philosophorum Doctrina, Historiarum, ac Cosmographiæ notitia, & Theologia scholastica 62. Conciliorum, & Pontificum decreta 62. item linguarum notitia, & scientiarum cognitio 59. ad eius sensus percipiendos regulæ necessariae, & Auctores qui eas tradiderunt 18. pietas & cordis munditia requiritur 48. humilitas ibid. meditatio & oratio. 50

de Sensibus multiplicibus Sacrae Scripturae 41. in eis explicandis multi errarũt, spirituales sensus pro literalibus exponentes 42. 44. ad eos intelligendos multa sunt necessaria. 49

Sententias latinas parce esse referendas ad verbum à Cõcionatore, nisi aliquid singulare contineant. 289

de Septuaginta interpretum Graeca versione Sactae Scripturae 14. qua occasione facta fuerit, & à quibus 16. eam Origenes multis ex Theodotione admixtis emendauit 20. vti miraculosa habita à Iudaeis, & ab Apolis citata 16. quare edita à Sixto V. 31

Septuaginta interp. an totũ testamentum vetus interpretati sint 15 an separatim in cellulis, vel simul scri-

pturam interpraetati sint. 16
Sermonarij ex selectioribus in Euangelia qui sint. 252
Sermonariorum libris concionatorem vti debere cum delectione. 207
Seruulus mendicus ex eleemosynis emebat sacros libros, quos sibi legere faciebat. 18
à Similitudine quomodo argumentandum. 287
de Simonia Auctores ex selectioribus. 246
Singularitas omnis vitanda in Sacris concionibus. 352
de Socrate eiusque historia Ecclesiastica. 212
de Sophonia eiusque prophetia, & de scriptoribus ex selectioribus in eam. 121
de Sozomeno eiusque historia Ecclesiastica. 212
à Specie quomodo argumẽtandum. 284
de Spiritualibus sensibus Scripturae Sacrae. 44
Spirituales sensus, & mystici superliterali non fundati inanes sunt. 44
Spiritualium librorum Auctores ex selectioribus. 255
Spiritus Sanctus est auctor Sacrae Scripturae. 4
Strabi Fuldensis Monachi glossa cuius sit auctoritatis 81
de Strigibus, & Magicis rebus Auctores ex selectioribus. 246
Summa S. Thomae Aquinati quã vtilis sit Concionatori Sacro 226. de eius variis editionibus, ac de commentatoribus ex selectioribus in eam qui scripserunt. 228. & seq.
Summistae ex selectioribus.
de Symmacho eiusque interpretatione Sacrae Scripturae. 20
de Synecdoche. 317
de Synonimia figura. 321
Syriaca lingua quando ortum habuit. 13
Syriaca lingua, an fuerit scriptus aliquis Sacrae Scripturae, liber 12. & seqq.
de Syriacis versionibus Sacrae scripturae. 10

TEmpori accommodata esse debet Concio Sacra. 314
Tentationes vincuntur verbis Sacrae Scripturae. 38
de Tertulliano, & eius scriptis. 266
Testamentum Dei quare dicatur Sacra Scriptura 2
de Testamento nouo in quo differt à veteri, & quanto sit nobilius 110. de eius vocabuli significatione, & variis nominibus 126. & ex selectioribus in illud commentatores 127
Testamentum vetus totum interpretari an sint Septuaginta Interpretes. 17

in Teſtamentum vetus, & nouum in vniuerſum & ſingulatim ex ſelectioribus, qui ſcripſerunt 78. de aliis Lib 3. 3. & ſeq 9.
Theodectes Tragœdo punitus à Deo, quia Scripturam Sacram in fabulas vertebat. 9.
de Theodoreto eiuſque libris, & cenſura 70. Hiſtoria Sacra. 111
de Theodotione, eiuſque interpretatione Sacræ Scripturæ, in qua multa myſteriorum Chriſti dolosè celauit 19. & ſeqq.
Theologia cur appellata Sacra Scriptura. 4
Theologia Scholaſtica, quã ſit neceſſaria Concionatori 154. iuuat ad intelligendam Scripturam Sacram 59
de Theologis Scholaſticis ex ſelectioribus, qui Concionatori magis congruunt 226
de Theophylacto, eiuſque Commentariis, 73
Theſis Concionis quomodo inuenienda, & comprobanda. 281
ad Theſſalonicenſes epiſtolæ S. Pauli, quando ſcriptæ fuerint, & quid contineant. 147
S. Thomas Aquinas exactius inter omnes de ſenſibus ſacræ Scripturæ egit 47. de eiuſque commentariis 74. de Summa Theologiæ deque variis eius editionibus 227. de commentatoribus iu eam 228. in primã partem ibid. in primam Secundæ 230. in Secundã Secundæ 231. in Tertiam Partem. 232. Thomæ Bozzij libri de Signis Eccleſiae quam vtiles. 225
de Thoma de Vio eiuſque commentariis in Sacram Script. 76. in Summam S. Thomae 228
de Threnorum Ieremiæ, ſeu lamentationum libro, ac ethymologia, & vbi Ieremia, ſcriptus fuerit 110. & qua occaſione, & lingua compoſitus fuerit de ſcriptoribus ſelectis in eum 111.
Tigurina verſio Scripturae Sacrae vnde dicta, & à quibus facta 28. ab haereticis correpta non poteſt. legi niſi expurgata. Ibidem.
Timor nimius expellendus eſt à Concionatore Sacro, licet humilis eſſe debeat 173.
Timothaeus cuius eſſet ætatis quando fuit Epiſcopus ordinat⁹ à S. Paulo. 200
ad Timotheum epiſtolae S. Pauli quid contineant, quãdo ſcriptæ fuerint, & quis fuerit Timotheus, 148. de Scriptoribus ex ſelectionibus ineas. 592

ad Titum epistola S. Pauli, quid eum doceat, & de cõmentatoribus in eam ex selectioribus, & de eiusd. m Titi vita 147
de Tobiæ libro, vocis ethymologia, Auctore, ac de selectioribus in eum scriptoribus 94. de aliis lib 3. 23 31
Tostatus. Vide Alphonsus Tostatus.
Transitio figura quae. 322
Tropica locutio Scripturae Sacrae est obseruanda ad intelligendam Scripturam. 55
de Trop's Scripturae Sacrae Auctores. 55

VAtabli interpraetatio Scripturae ex graeco, & Hebraeo cum scholiis eiusdem ab Hispanis Theologis expurgata. 26
Verba sacrae Scripturae dictauit Spiritus Sanctus. 7
Verborum proprietas sienda est ad cognitionem sensuum Scripturae Sacrae. 51
Verbum Dei cur appelletur Sacra Scriptura. 3
de Versionibus Scripturae Sacrae Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis. 10
de Versionum Scripturae Sacrae censura à Theologis Hispanis edita. 26
Versiones Scripturae Sacrae non sunt contemnendae, licet non habeant auctoritatẽ, quam habet vulgata editio latina. 24
Villega. Vide Alphonsus.
Vitas Patrum liber sic inscriptus, cuius sit Auctoris 220
Vitas Sanctorum, qui Historiã scripserunt. 218
in Voce quae Concionatori sacro consideranda 252. quae ex S. Carolo 353
de Vsu Scripturae Sacrae 165
de Vsuris Auctores ex selectioribus. 246
de Vtilitatibus Sacrae Script. 24
Vulgari lingua Biblia scripta legi retineri, nec vendi possunt, pœnis appositis librariis 32. sed, & compendia historica Scripturae Sacrae vulgaria prohibita sunt 23. explicationes tamen, & meditationes concessae. Idid.
Vulgata editio Scripturae sacrae ab Ecclesia approbata est S. Hieronymi 21. quantae sit auctoritatis. 21

XAntes Pagninus. Vide Sanctus Pagninus.
Ximenes. Vide Franciscus Ximenius.

de ZAchariae Prophetia nomin s significatione, tempore quo prophetauit, & Scriptoribus in eũ ex selectioribus. 122
de Zachariae Libelloi Sanctorum vitis. 209

FINIS.

1

nan mercader

vi al dey apa

A 4 13
C

Sacra Antiquitas

128